FERHAN ŞENSOY

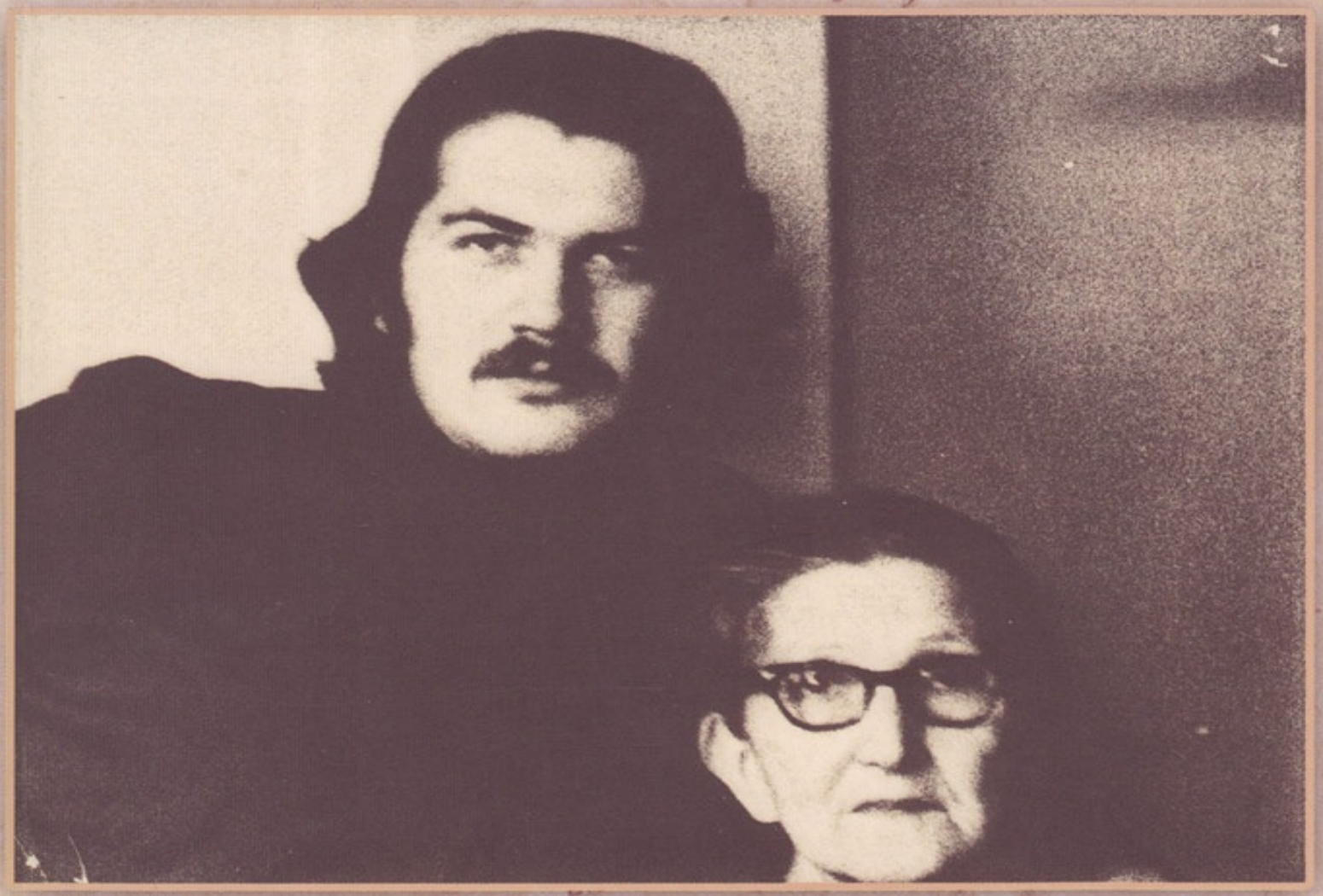

BAŞKALDIRAN KURŞUnKALEM

FERHAN ŞENSOY

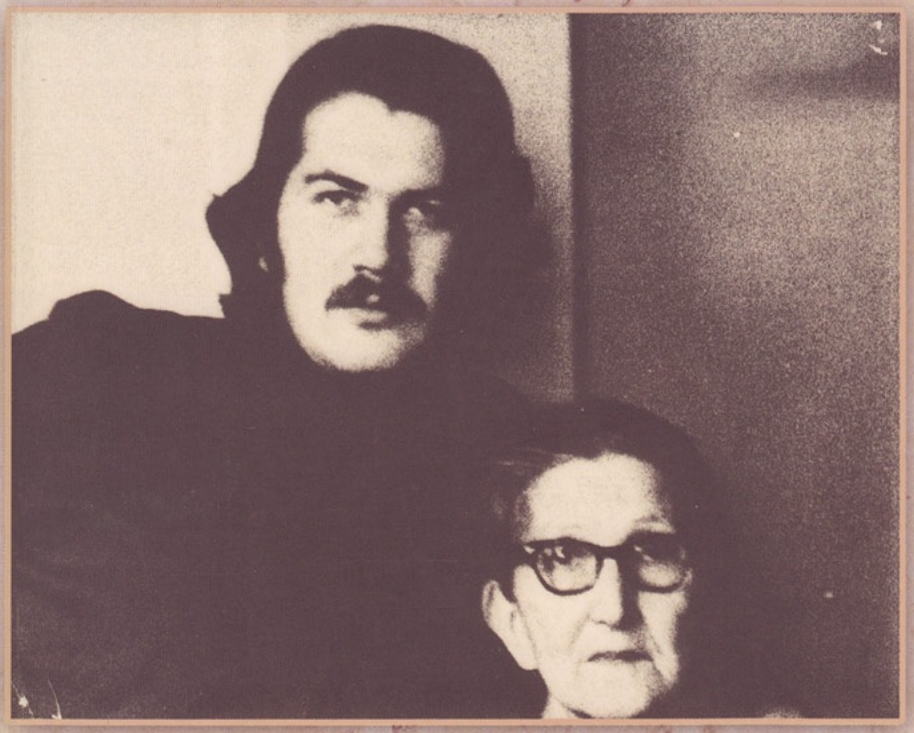

BAŞKALDIRAN KURŞUnKALEM

FERHAN ŞENSOY

BAŞKALDIRAN KURŞUNKALEM

ORTAOYUNCULAR YAYINLARI / 18

Kapak Foto: Ferhan Şensoy ve anneannesi Rukiye Ünüulu (Ünye 1971) **Arka Kapak Foto:** Müjgan Ünüulu ile Cemil Şensoy düğünü (Çarşamba 1948) **1. Basım:** Temmuz 2012
5. Basım: Kasım 2018

Dijital Kitap Yapım: Sistematik Dijital Kitap Atölyesi

ISBN: 978-975-7904-23-6

© Ferhan Şensoy
(Her hakkı yazarına aittir. Yayıncı izni olmadan, tanıtım ve eleştiri yazıları dışında, hiçbir biçimde, hiçbir bölümü kullanılamaz. Yayınevinin izni olmadan, radyo ve televizyona uygulanamaz; oyun, film, elektronik kitap, cd ya da manyetik bant haline getirilemez, fotokopi ya da herhangi bir yöntemle çoğaltılamaz.)

ORTAOYUNCULAR
SANAT GÖSTERİLERİ VE YAYINCILIK A.Ş.
İstiklal cad. No: 62 Beyoğlu-İSTANBUL
Tel / 212-2511865 Fax / 212-2444327
www.ortaoyuncular.com

bir ırmak kıyısında doğdum
ben bu yüzden
bir ırmak romandır bu özgeçmişsel
hem el yazması
elle tutulan
elde var ikinci cilt
sapını gülle donattığım kalem
başkaldırıyor
kurşun olarak
dağlardan geliyor ırmak.

1

- 6051 lira borcum var.

- Benim daha fazla. Bir de meyhâne borçları var. İçip içip yazdırıyoruz. Demircan'a var... Seyfi'ye var... Buraya var...

- Ben artık yazdırmıyorum.

- Ne yapıyorsun?

- Çekip gidiyorum efendim. Hesap mesap tanımam, diyorum. Gladiyatörler gibi çıkıyorum meyhâneden.

- Bozulmuyorlar mı?

- Çok bozuluyorlar!

diyerek, gevrek bir kahkaha attı Özcan Özgür.

Zihnin gıcır olduğu ön sabah saatleri. Gece mahzende mahsur. Nem oranı tavan yapmış, tavan çok alçak. Taksim'de, Fransız Konsolosluğu'nun arkasındaki sokakta, birincisi gereğinden fazla yüksek iki basamak merdivenle inilen Fuaye isimli caz bar. Küçücük bir yer. Boyu birbuçuk metre, toplam dört sandalyesi olan barın arkasına sadece barmen olarak Fuaye Adnan zar zor sığıyor. Duvar dibindeki sandalye Özdemir Asaf'ın tapulu yeri. Gene o noktada, sarhoş ve söyleniyor. Bir köşede piyano, piyanoda Devekuşu Kabare'nin piyanisti Altan İrtel, ona eşlik eden şişman, iri yarı kemancı, Üç Silahşörler'inkini andıran keçi sakallı Fransız Nuri, Oçiçernya'yı çalıyorlar. Kemancı zaman zaman ritmi yavaşlatıyor, Altan İrtel'in saçı, top sakalı dimdik oluyor, bu bitmez

tükenmez parçaya her gece eşlik etmek zorunda kalışına, Fransız Nuri'yle çalışına bozularak, ruhsuz akorlarla piyanoyu dövüyordu sanki. Duvarlarda müzik âletleri, deniz kabukları, şapkalar gibi bir sürü şey asılı, zaten dar olan mekânı daha da ufaltıyor duvara asılı eşya. Aydınlatma yok gibi. Barın Özdemir Asaf'lı köşesindeki eski püskü, Fuaye Adnan'a kalsa antika, Fransız Nuri'ye sorsan beş para etmez abajurdan süzülen fersiz ışık huzmesi sadece Özdemir Asaf'ın şiir yazdığı kağıt peçeteyi aydınlatıyor, engel olmuyor loşluğa, loşluk da daraltıyor boşluğu.

- Seyfi efendi çocuk!

dedi Özcan. Dili peltekleşmiş, zorla konuşuyordu;

- Seyfi dünyalar güzeli bir arkadaş... Hiçbir şey demedi... Hesap falan tanımıyorum, dedim. Gık yok. Ayrıca, "İyi akşamlar Özcan bey!" var.

- Yok ya?

- Evet efendim. İyi akşamlar Özcan bey, diyor Seyfi... Demircan terbiyesiz! Ben hesap falan tanımıyorum, dedim. Ne dese beğenirsin?

- Ne dedi?

- Siktir git Özcan ya!

- Hadi be?

- Evet efendim. Aynen efendim! Siktir git Özcan ya!

Sonunda "ya" da var! Seyfi pırlanta gibi çocuk. Gık yok, iyi akşamlar Özcan bey, diyor... Ben Demircan'a gitmem artık!

Özcan son yudumunu dikledi, yakmak üzere ağzına sigara koydu, beyaz pardösüsünün, ceketinin ceplerinde kibrit aranmaya koyuldu. Ceplerinde sismik araştırmasını sürdürürken çakmağıyla yaktı sigarayı Fransa'dan gelen çocuk.

- Benim de borcum var Demircan'a.

- Bızzzt.

- Ne bızzzt?

- Borç morç bızzzt.

- Nasıl yani?

- Borç morç yok. Bızzzzzt! Bitti borç. İki tane devalüasyon oldu. Borç morç tanımam... Demircan terbiyesiz!

Oçiçernya bitecek gibi oluyor, Fransız Nuri beklenmedik bir yay hamlesiyle yeniden giriyordu parçaya. Altan İrtel afagansal bir sinirle sigara yakarak tek elle eşlik etmeye başladı. Fuaye Adnan, Özdemir Asaf'ın içkisini yeniledi. Şair gözlüğü bir yana fırlatmış, burnunu dayadığı kağıt peçeteye şiir yazıyordu.

- Neydi bu şarkının adı?

diye sordu Özcan.

- Oçiçernya!

diye yanıtladı Fransa'dan gelen çocuk. Özcan konuşacak halde olmamasına rağmen ısrarla söylentisini sürdürüyordu:

- Ayfer Feray bunu bir oyunda söylüyordu...

- Biliyorum.

- Hangi oyunda?

- Oyunun adını hatırlamıyorum... Tavariş olabilir...

- Biz şimdi Ayfer'le turneye gidiyor muyuz efendim?

- Tabii canım... Gitmek zorundayız. Herşeyden önce para kazanmamız gerekiyor.

- Evet efendim. Gayet tabii efendim. Derhal yarın para kazanmamız gerekiyor. Yarın Ayfer'le turneye gidiyoruz efendim.

- Turne yarın değil. Haftaya provalar başlıyor.

- Haftaya kadar bekleyemeyiz efendim. Benim derhal yarın para kazanmam şart!

- Turne bir ay sonra Özcan. Önümüzdeki ay para kazanacağız.

- Avans isteriz Ayfer'den. Avans vermezse çıkmam turneye.

- Verir. Niye vermesin?

- Belki parası yok.

- Vardır. Niye olmasın?

- Parası olsa turneye çıkmaz.

dedi ve başı masaya düştü Özcan'ın. Sarmaş dolaş oldu masayla, bedeni masayla bütünleşti, devinimsizleşti. Fransız Nuri:

- Mösyö Özcan, mobilya!

diye sırıtarak yeniden Oçiçernya'ya başladı. Altan İrtel sinirle piyanoyu kapattı, sessizce yerinden kalkarak alt kattaki mutfağa indi. Fransa'dan gelen çocuk sigara yaktı, hayranı olduğu Özdemir Asaf'a baktı. Kararlı bir biçimde kalktı, şairin yanına gitti:

- Merhaba Özdemir ağbi. Ben sizin hayranınızım.

Başını çevirip bir süre boş baktı Fransa'dan gelen çocuğa, sonra;

- Siktiğ git!

diyerek burnunu şiir yazdığı kağıt peçeteye dayadı "r" özürlü şair. Kös kös gelip yerine oturdu Fransa'dan gelen çocuk. Fransız Nuri, bir iki gıygıyladıktan sonra, tek başına çalmaktan sıkılarak geldi masaya çöktü:

- Anlamıyoğum bu Altan'ı. Heğşeye siniğleniyoğ!

Annesi fransız, babası türk bu dev adam türkçeyi fransız aksanıyla konuşuyordu. Özdemir Asaf da onun gibi "r" leri yumuşak ğ gibi telafuz ediyor. Sanki "r" özürlü bir bar. Beyoğlu'nda pelerinle gezen Özdemir Asaf'ın telafuzuyla Fransız Nuri'ninki farklı. Kemancınınki sanki üç "r" gibi gırtlakta guruldayıp genizde

“r” ye dönüşüyor, türk dilinin en özgün şairininki sanki ortada “r” yokmuş gibi gereğinden fazla yumuşak bir “g”. Belki de bu yüzden Lavinia şiirinin son dörtlüğünde hiç “r” harfi kullanmamıştır.
Kemanı boş sandalyeye koydu Fransız Nuri, dönüp Özcan’a baktı, güldü:

- Heh heh, Mösyö Özcan, mobilya!

Adını duyan Özcan, sırtına bıçak saplanmış gibi uyandı:

- Evimize gidelim efendim!

- Derhal Özcan. Hesabımızı verelim!

- Hesap mesap yok. Bızzzt.

Fransız Nuri’nin de yardımıyla, Fransa’dan gelen çocuğun kolunda kapıya kadar götürüldü Özcan.

- Bizim hesabı... Yazıverin Adnan ağbi!

dedi Fransa’dan gelen çocuk. Fuaye Adnan, hiçbir şey söylemeden, ifadesiz bir suratla baş salladı.

- Kapıda taksi var ağbi!

dedi garson. Özcan ve Fransa’dan gelen çocuk, taksiye güçlükle girdiler.

- Nereye ağbi?

- Evimize gidiyoruz efendim.

- Harbiye, kardeş!

dedi Fransa’dan gelen çocuk. Araba Fransız Konsolosluğu’nun köşesinden İstiklâl Caddesi’ne çıkar çıkmaz Özcan atıldı:

- Dur. İniyoruz.

Zınk diye durdu taksi.

- Şimdi bindiniz ağbi.

- Evet efendim. Şimdi bindik. Şimdi iniyoruz. On metreye ne

vereceğiz?

- 40 lira ağbi. En kısa mesafe, 40 lira.

- 40 lira mı? 10 metre 40 lira! Metresi 4 lira! Bulunmaz hint taksisi mi bu? Metresi 4 lira! Güzeeel! Vermiyoruz efendim!

Kavga dövüş iniliyor arabadan. Sürücü basıyor küfürü. Gazlayıp giden taksinin ardından sinirle bağırıyor Özcan:

- Hooop! Bi dakka! Siz kime küfrediyorsunuz efendim? Orduya hakaretten içeri girersiniz efendim!

- Tamam. Uzatmayalım Özcan.

diyerek koluna girip sakinleştiriyor onu Fransa'dan gelen çocuk.

- Küfür yok! Küfür yok efendim! Metresi 4 lira, kilometresi 4000!

- Niye indik Özcan?

- İşkembe çorbası!

Taksim İşkembecisi'ne girdiler. Çorba gelene kadar Özcan masada uyudu. Fransa'dan gelen çocuk, çorbası soğuyadururken uyandırdı:

- Özcan, çorban buz oldu.

- İçmiyorum efendim.

- Siz bilirsiniz efendim.

Fransa'dan gelen çocuk çorbasını bitirdi, sigara yaktı. Özcan derin uykudan silkindi, gözleri kocaman oldu:

- Biz bu gece, artık karı falan bulamayız değil mi?

- Sabahın altısı oldu. Tüm kadınlar yattılar.

- Başkalarıyla yatıyorlar. Güzeel. Tamam. Hay hay. Bütün kadınlar terbiyesiz... Demircan terbiyesiz.. Kalkınız efendim. Derhal turneye gidiyoruz efendim.

- Gayet tabii efendim.

Fransa’dan gelen çocuk işkembeci hesabını denkleştirmeye uğraşırken, Özcan bir süre pencereden Taksim’e bakıyor, sonra birdenbire, kararlı biçimde yanındaki boş sandalyeyi kaparak hızla çıkıyor işkembeciden, meydandaki Atatürk anıtına doğru koşuyor. Fransa’dan gelen çocuk ve garson da peşinden seğirtiyorlar. Atatürk anıtının karşısına geçip, sandalyeyi oraya koyup, Atatürk’e:

- Buyrun Mustafa bey! Oturun efendim. Yıllardır ayaktasınız efendim!

diye sesleniyor.

Garson sandalyeyi kurtarmanın derdindeyken çevrelerini bir kalabalık alıyor, orada bitiveren polis olaya el koyuyor. Özcan’ı karakola götürmek konusunda ısrarlı. Taksim’e gün doğmak üzere. Fransa’dan gelen çocuk, alttan alarak polise Özcan’ın değerli bir oyuncu olduğunu, şu an biraz alkolle donanmışlığını, kendisinin donanmamızın eski bir şerefli subayı olduğunu anlatmaya uğraşırken, Özcan hiç alttan almıyor:

- Emekli malül astsubay Nebi oğlu Özcan Özgür! Buyrun gidelim karakola! Şerefle efendim! Haysiyetle efendim!

diye kendi göğsüne yumruklar atıyor. Olay bastırılacakken büyüyor. Sandalyesini kurtarmak isteyen işkembecinin garsonu da fırçasını yiyor Özcan’dan:

- O sizin sandalyeniz değil efendim. Mustafa beyin sandalyesi efendim!

Özcan’la başedemeyeceğini anlayan polis, kendisinin zararsız bir tip olduğuna karar vererek, Fransa’dan gelen çocukla onu taksiye bindirip yol ediyor.

- Terbiyesiz bu polisler! Barbaros heykelini yıkatırken de böyle yaptılar efendim

- Ne zaman?

- Geçen yıl. Beşiktaş'ta bir yerde içildi efendim. Çıktık, baktım Barbaros heykeline güvercinler sıçmış. Şanlı, koskoca Barbaros Hayrettin Paşa!... Bir bahriyeli olarak kanıma dokundu efendim. Dilenci çocuklara para verdim, heykeli yıkattırıyorum, bir polis geldi, tebelleş oldu... N'apıyorsun? Barbaros Hayrettin Paşa'nın heykelini yıkattırıyorum... Kimsin? Bahriye'den emekli malül astsubay Özcan Özgür! Buyrun karakola!... Niye? Barbaros'un heykelini yıkattırıyorum. Yıkattırırım efendim! Koskoca Barbaros Hayrettin Paşa efendim... Omzuna kuş sıçmış, kimse farkında değil!

Harbiye'de Özcan'ın evinin önünde duruyor sürücü, kendisi zar zor çıkarılıyor taksiden, Fransa'dan gelen çocukla ve taksi sürücüsüyle öpüşüyor. Sokak kapısından içeri sokuluyor. Fransa'dan gelen çocuk Özcan'ın yatak odasında ışığın yandığını görüyor, geri dönüp Kazancı Yokuşu'na yöneliyor taksi. Gün doğmuş, martılar uçuşuyor, güvercinler devriye geziyor Taksim'de.

2

Teşvikiye'de Bayır Sokak. Şakâyık'ın devamı, dört yol ağzından sonra nedense adı değişiyor sokağın, giderek yokuşlaşarak döne dolana Beşiktaş'a iniyor. Uzun adı Mol a Bayırı olan sokağın hemen başlarında, düzayak bölümünde Mithat Bey apartmanı. Eski zamanlarda, yani bayıra adını veren mollanın da sokakta oturduğu günlerde, Mithat beyin köşkü varmış beş katlı apartmanın yerinde. Bir gün Mithat bey sizlere ömür, sanırım molla daha önce ölmüştür, belki de Mithat beyin babasının köşküdür burası. Müteahhitle anlaşmış merhumun eşi Şefika hanım, köşk yıkılmış, yerine apartman dikilmiş, kapısına Mithat beyin adı yazılmış. Giriş katına yerleşen artık gayet yaşlı Şefika hanım, diğer katları satmış ve fakat öbür kat mâliklerine kiracısıymış gibi davranıyor. Oysa herkes malsahibi. Merdiven ışığı yanış süresi, kaloriferin yanıp sönme saatleri, sıcak su gün ve saatleri gibi ortak saptanması gereken konulara, kafasına göre karar veriyor ve emireri gibi kullandığı kapıcıya uygulattırıyor. Diğer kat sahipleri herhangi bir konuda öneri getirse;

- Olur mu? Mithat beyin kemikleri sızlar!

diye gerdan kırarak, kaş kaldırarak biraz burundan çıkan kalın sesiyle reddediyor. O hâla kendini Mithat beyin köşkünde sanıyor, diğer kat mâliklerini misafir olarak görüyor. Sokak kapısının hemen yanındaki penceresinde nöbetçi gibi oturuyor, ince altın çerçeveli gözlüğünün üstünden geleni gideni denetliyor. Tanımadığı

tipleri görünce, hızla camı açıp, kime geldiniz, niye geldiniz, türünden soruşturmaya geçiyor. Gözü tutmadığı birisi apartmana girerse hemen karakolu arıyor, polis istiyor, gelmezlerse derhal gidip karakolu basıyor. Mithat beyin kemiklerinin sızlaması konusu Teşvikiye karakolunda da çok iyi biliniyor, kadını tanıyan polisler başlarından savıyorlar. Kimi zaman savamıyorlar, belâ bir kadın, takıyor iki polisi yanına, çok gürültü eden dairenin kapısına dayanıyor, ne bu rezalet, diye.

- Deli bu Şefika! Otomatiği on saniyeye ayarlatmış, merdivenin ortasındayken şak sönüyor!

diyerek sinirle girdi kapıdan, onun üstündeki katta oturan Cemil bey.

Müjgân hanım akşam yemeği telâşında, kızı Ragıbe ona yardım ediyor. Anneanne Rukiye hanım salonun dibindeki koltukta suskunluk içinde tesbih çekmekte. Cemil bey koridorun sonundaki yatak odasına gitti, elbisesini, boyunbağını, gömleğini çıkardı. Robdöşambrını giyindi, ev kılığına büründü. Yatak odasının, bahçeye dönüştürdüğü, çevresi camla kaplı, arka avluya bakan balkonuna çıktı. Çiçeklerin dibini eşeledi, suladı, birinin kimi dallarını kesti. Yeni bağlanan telefonun bulunduğu, küçük odaya gitti, sehpanın karşısına oturdu, telefon defterini açtı, sırayla numaralar çevirmeye başladı.

- Alo Mahmut! Bizim telefon nihayet bağlandı, yaz! 617524.

Bütün Çarşamba'yı tek tek aramayacağım, sen numarayı gereken kişilere verirsin... Kapat Samsun'a telefon edicem!

- Alo Raif. Bizim telefon bağlandı. Yaz numarasını: 617524.

Sen Samsun'da gereken kişilere verirsin!

gibi kısa görüşmeler yaptı.

Beş yıl önce Elmadağ Bâbil Sokak'taki ev için başvurulmuş telefonun bağlanması Teşvikiye'deki eve kısmet olmuştu. Artık telefonu vardı evin.

Telefon mesaisini bitirdikten sonra, geldi televizyonun karşısındaki koltuğuna oturdu, sigara yaktı. Siyah beyaz TRT görüntüsü oldukça kumluydu. Pencereyi açtı, antenle oynamaya koyuldu. Daha da bozuldu görüntü, giderek kayboldu, kalın çizgilere dönüştü.

- Kim oynuyor bu antenle yahu?

diye bağırdı. Böyle bağırarak sorular sorduğunda yanıt verilmemesi gerektiğini çok iyi biliyordu Müjgân hanım. Ragıbe hiç oralı olmadı. Çocukların babalarına yanıt verme hakkı yoktu zaten. Yanıt, ne olursa olsun, Cemil bey daha da sinirlenerek uzun bir söyleve girişiyordu. Bu durumlarda yanıt vermemek en doğrusuydu. Ana, kız mutfakla yemek masası arasındaki gelgitlerini suskunlukla sürdürürken Rukiye hanımın tesbih çekişi hızlandı. Cemil bey anteni epey kurcaladıktan sonra düzgüne yakın bir görüntü elde edip ona râzı oldu, oturdu koltuğuna. Koltuğun sağ yanındaki küçük, yuvarlak sehpanın üstünde, sigarası, çakmağı, küllüğü dururdu. Sabahleyin gazetesini orada okur, kahvesini orada içerdi. O onun koltuğuydu, başka kimse oturmazdı.

Duvarlarda Çarşamba'daki evden eski fotoğraflar, kimi Samsun'daki evden, kimi Çarşamba'dan eşya, yeni mobilya... Artık Teşvikiye'dedir Şensoy ailesinin evi. Samsun'daki ev boşaltılmıştır. Çarşamba'daki evde kıdemli hizmetkâr Cemile abla yaşamaktadır, kocası ve çocuklarıyla. Yazları Ünye'ye göçülür. Çarşamba günleri Çarşamba'ya gider, o gece dede evinde kalır Cemil bey. Cemile abla mevsimine göre meyve, sebze toplar bahçeden, kutulara yerleştirir, perşembe gün, arabası mısır unu, tereyağı, soğan, sarımsak, sebze,

meyve dolu kutularla döner Ünye'ye Cemil bey. Sonbaharda gene böyle kutularla Teşvikiye'ye göç edilir.

Çarşamba'daki büyük bahçenin özlemiyle, seraya çevirdiği arka balkonda tâze soğan, biber, maydanoz, tereotu üretimini sürdürüyordu. Ragıbe bahçeleştirilmiş balkondan topladığı soğan, maydanoz, tereotu tabağını koydu masaya. Sofra hazır olunca, Cemil beyin haberleri izlemesinin bitmesini beklediler ana, kız. Haberler bitince:

- Cemil, yemek hazır!

diye seslendi Müjgân hanım. Anneanne tesbih çekmeye ara verip masadaki yerini aldı. Cemil bey gözü televizyonda, koltuğundan kalkıp masaya geldi, ekrana bakan açıdaki sandalyesine oturdu;

- Vildan gelmeyecek mi?

- Arkadaşlarıyla yemeğe gidecekmiş.

diye, alçak sesle yanıtladı Müjgân hanım. Bir süre suskunca yemek yediler. Sofrada konuşmak âdeti yoktu. Zaman zaman Cemil bey bir şey sorarsa yanıt veriliyordu. Televizyonun sesinin egemen olduğu suskunluğu o bozdu:

- Ferhan yarın kaçta geliyor?

- Öğleden sonra üçte iniyormuş uçağı.

- Strasbourg'dan mı geliyor?

- Strasbourg'dan direk uçak yokmuş, Paris'ten gelecekmiş.

Gene televizyonun sesi doldurdu boşluğu. Evin pek alışkın olmadığı çalan telefon sesiyle bozuldu yeknesak suskunluk.

- Uyy!

diye sıçradı yerinden telefon sesine yabancı, herhangi sesten evhamlanan Rukiye hanım. Müjgân hanım küçük odaya koşuşturdu, telefonu açtı, kısa bir konuşmadan sonra salona geldi;

- Cemil, Çarşamba'dan seni arıyorlar.

Kalktı yerinden, telefona gitti.

- Efendim?

Karşı taraf uzun bir konuşmaya girişiyordu ki, sözünü kesti:

- Kimsin? Kimsin? Kimsin?

Karşı taraf kendini tanıttı. Çarşamba Halk Partisi örgütünden arıyorlar, pazar günkü seçimlerde Ecevit'e oy verip vermeyeceğini ve bu konudaki düşüncesini soruyorlardı. Hafta sonu seçim var, ülke tamamen seçim havasında. İsmet İnönü'yü devirip genel başkan olan Ecevit, mavi gömlekli Karaoğlan efsânesi olarak kitleleri peşinden sürüklüyor. Halk Partililer ikiye bölünmüş durumda. Kimileri Ecevit'in İnönü'yü devirmesini hiç de hoş karşılamadılar. Cemil bey de onlardandı.

Siyaseti bırakmış, İstanbul'a göç etmişti.

- Ben bu seçimde hiç kimseye oy vermiyicem yiyenim!

diyerek kapatıyor telefonu, gelip masadaki yerini alıyor. Televizyonda seçim propaganda konuşmaları başlayınca sinirlenerek zart diye kapatıyor televizyonu, masada duran transistörlü küçük radyoyu açıyor, beraber ve solo şarkılar kaplıyor evin suskunluğunu.

3

Kanada'yı terketmeme kırksekiz saat kaldı. Bistrot'nun barında bira içiyorum, ikindi vakti. Önümde annemin Türkiye'den postaladığı Cumhuriyet gazeteleri destesi. 15-21 Mayıs 1975 haftasınınkiler. Daha okuyamadım, sadece başlıklara göz attım, ülkemizde seçim havası egemen. Karaoğlan Ecevit fırtınası esiyor Türkiye'de.

Bar oldukça sakin. Hiç bar saati değil, herkesin işi var. Benim hiçbir işim yok artık Montreal'de. Dip tarafta gazete okuyan gözlüklü, yaşlı bir adam var, masasında içilmesi unutulmuş bir bira. Burada görmeye alıştığımız müdavimlerden değil. Kapının dibindeki masada sigarayı sigaraya ekleyerek kırmızı şarap içen beyaz ojeli, kalın dudakları kıpkırmızı boyalı, binbir renk giyimli, orta yaşı epeyce geçkin, artık herkesce, onu ilk gördüğüm gün taktığım ismiyle anılan Madam Fellini. Her zamanki suskunluğuna bürünmüş, Cressent Caddesi'nde gezintiye çıkarmış boş bakışlarını. Başka kimse yok. Birazdan ak sakallı Ruşen gelir, peşinden bana üstüne basa basa "artist" demekten hunhar bir zevk alan marksist terzi Edip... En son Behzat damlar. Bir gün birimiz gelmese, öbürleri merak eder. Kimi akşam Cevdet ağbi uğrar, arasıra mimar Çetin gelir. Ayla ve tamamen türkleşmiş kocası Lyle gelirler. Türkler tarafından ele geçirilmiş bir kale, kurtarılmış bir kafedir Bistrot. Garsonların hepsi türkçe küfürleri bilirler. Kafalar gıcır olduktan sonra hep birlikte "Derdim çoktur hangisine yanayım hü" türküsü

önce türkçe, ardından fransızcaya çevirdiğim biçimiyle söylenir:

- J'ai mille chagrins je n'sais auquel me brûler hu!

Garson kız Linda bana bakıp sırıtıyor. Gülerek kadeh kaldırıyorum ona:

- Adieu Linda!

Her zaman selâm, diye kaldırdığım kadehi bu kez, elveda biçiminde kaldırışımı garipsiyor, ne elvedası, gibisinden bakıyor suratıma. Burada geçirdiğim bir yıl, hızlı bir tren gibi dolaşıyor beynimin içinde. Kimi duraklarda duruyor tren, o anları yeniden yaşıyorum, kimi duraklarda durmuyor...

Haziranın 8'i, gayet serin Montreal. Bakma bu serinliğe, haftaya, pat yaz gelir, yapış sıcak olur. Cressent Caddesi'ne masalar atılır, Bistrot kaldırıma taşar, Madam Fellini kaldırımdaki ön masada yazlık, renk cümbüşü kıyafetleriyle yerini alır, Ruşen biranın sıcaklığından şikâyet eder, Linda'ya fırça çeker. Linda:

- Bira değil, senin elin çok sıcak! Sen çok ateşli bir erkeksin Ruşen, tutar tutmaz kaynatıyorsun birayı!

diyerek onunla dalga geçer.

Baharları göremeden kıştan yaza, yazdan kışa, bir filmin kurgu hatâsı gibi geçiyorsun bu kentte. Yaz başladığında gelmiştim, yaz başlarken gidiyorum. Linda yazı getirmiş bile, pantalondan mini eteğe geçmiş.

Sabah Kültür Bakanlığı Müsteşarlığı'na gittim. Pasaportumun uzatılmadığını, yurduma dönüp askerlik yapmam istendiğini belirttim. Montreal'de bir yıl boyunca bir tiyatronun yönetmeni olarak istediğim şeyleri yapmam için para musluklarını açan bakanlık müsteşarı mösyö, istersem Kanada vatandaşı olabileceğimi söyledi.

- Nasıl yani?

- Biz Kanada'da kültür mozayiğinden yanayız. Sizinkine göre çok yeni bir ülkeyiz. Dünyanın eski kültürlerinin bize katkısı olacağına inanıyoruz. Sizin soluğunuz ve düşünceleriniz kültür mozayiğimiz için bir değerdir. Eğer kanadalı olmak istiyorsanız, size bu vatandaşlığı verebiliriz.

diyerek gülümsedi müsteşar mösyö. Öyle kalakaldım. Çarşambalı olarak, birdenbire kanadalı olmak kanıma dokunmuş olmalı ki;

- Hayır. Ülkeme dönüp askerliğimi yapmam gerek!

gereksiz cümlesini ifrâz ettim. Müsteşar mösyö boş baktı. Birden türklüğümü unutup nasıl yeni dünyalı olabilirim? Onun için gelmedim ki buraya! Üstelik annem ve babam, ne kadar üzülürler.

- İsterseniz, yarına kadar düşünün!

diye gülümsedi adam. Bir an duraladım. Birkaç saniye kadar düşündüm bu konuyu.

- Hayır. Ben kanadalı olamam. Üstelik ülkemi, annemi, babamı, kardeşlerimi çok özledim.

- Kanada pasaportuyla ülkenize her zaman gidebilirsiniz.

- Evet, tamam da mösyö müsteşar, bu benim kanıma dokunur. Turist olarak Çarşamba'ya gitmem orada hiç hoş karşılanmaz.

Olacak şey mi? Tevfik Fikret'in papaz olan oğlu gibi iniyorum Çarşamba'ya! Cemil beyin oğlu gâvur olmuş!

Herkese kolay kolay verilmeyen vatandaşlığın bana tepsi içinde sunulmasına dudak büküşümü şaşkınlıkla karşıladı mösyö müsteşar. Teşekkür ettim. El sıkışıp çıktım odasından.

Sokaklarda dolaştım bir süre aylak aylak. Bu kentle, burada kalacak anılarımla vedâlaşma töreniydi, Montreal'e yabancılaşmamdı amaçsız adımlarım. Eyvallah ulan Labrador

soğuk su akıntısı, iliğime işledin. Ne işim var manitunun kuzey kutbunda? Meluncan'sak, eskimo değiliz ya! Sonunda gelip Bistrot'ya çöktüm işte ikindi vakti.

Linda biramı tâzeledi. Dip tarafta gazete okuyan, masasındaki birayı içmeyi unutmuş adam kalktı, masanın üstüne kimi bozuk paralar bıraktı, gazetesini katlayarak çıktı Bistrot'dan, sağa, sola bakındı, kısa bir kararsızlıktan sonra aşağı doğru yürümeye başladı Cressent Caddesi'nde. Madam Fellini yeniden şarap istedi. Düzenli biçimde ve sinirli hareketlerle dikliyor şarabı, burnundan üflüyor sigaranın dumanını. Sanki öldürmek üzere olduğu birini bekliyor.

Kimse o, kapıdan girer girmez, çekecek tabancayı ve alnından vuracak. Kırmızı şarap içen beyaz ojeli eller müstakbel maktûlü beklerken, kapıdan marksist terzi Edip girdi gülümseyerek. Madam Fellini onu öldürmedi, beklediği o değil demek ki. Edip ölümden döndüğünden habersiz, sırıtarak geldi, yanıma oturdu.

- N'aber artist?

- İyidir.

Madam Fellini Edip'i öldürecek olsa bugüne dek işlerdi bu cinayeti. Edip her gün neredeyse aynı saatte, pıt diye giriyor kapıdan. Sanırım kadın tanımadığımız birini bekliyor. Fakat tanımadığımız biri buraya niye gelsin? Üstelik öldürüleceğini bile bile! Ayrıca Madam Fellini bir Alfred Hitchcock filminde ne arıyor? Ne saçma! Edip istemeden koydu birasını önüne Linda. Marksist terzi sigara yaktı, birasından fırt aldı, pos bıyığına bulaşan bira köpüğünü sıvazladı, suratına biraz büyük gelen siyah kalın çerçeveli gözlüklerini düzeltti ve alaycı tavrını takınarak girdi muhabbete:

- Sabahleyin Sainte Catherine Caddesi'nde gördüm seni artist!

- Ben seni niye görmedim?

- Baktım karşıdan geliyorsun. Sigaranı yakmışsın, kafan kimbilir nerelerde, gözün ıraklarda, yüksek sesle türkçe şarkı söylüyorsun. Kimseyi taktığın yok. Keyfini bozmamak için selâmlamadım.

dedi ve her nedense uzun uzun güldü. Cumhuriyet gazeteleri destesini uzattım ona. Gözleri parladı. Pek görülen bir şey değil Montreal'de Cumhuriyet gazetesi. Annem göndermese kimse okuyamayacak. Okuduktan sonra Ruşen'e, Edip'e veriyorum, onlar hatmedip başka türklere bulmacası çözülmüş olarak ciro ediyorlar, çek gibi, senet gibi bir değer yani kuzey kutbunda Cumhuriyet gazetesi.

- Sen okudun mu hepsini?

diyerek kaptı gazeteleri Edip.

- Hepsini okumadım, ama ben öbür gün gidiyorum.

- Türkiye'ye mi dönüyorsun?

- Hı hı... Önce Strasbourg'a gidiyorum. Ce fou de Gogol oyununun reji dosyasını okula teslim edeceğim, diplomamı alacağım, oradan da İstanbul'a.

- Uzatmadılar mı pasaportunu?

- Hayır.

- Kültür ateşesiyle görüşemedin mi?

- Onunla görüştüm zaten. Çok kültürlü bir tip değil.

Neşesi kaçtı terzinin. Hüzünlü tokuşturduk biraları. Sonra birden gözleri parladı:

- Yahu artist, evlen şu Linda'yla, yarın Kanada vatandaşı ol!

diye sırıttı. Sonra bu konuda Linda'nın da fikrini almak üzere, sanki kız onun bana söylediği türkçe cümleyi anlamışmış

gibi, kıza bilmediği konudaki fikrini fransızca olarak sordu:

- N'estce pas Linda?

Öyle değil mi Linda, diye soru işaretleri bakıyor kızın suratına. Linda'nın suratı daha karmakarışık! Ne, öyle değil mi?

Bu yan sorunun, ön sorusu nerede? Edip de, yan sorusunun bir şey ifade etmediğini algılayarak, konuyu baştan fransızca özetledi Linda'ya ve benimle evlenmesi konusunda onu iknâ çalışmalarına girişti. Linda konuya sıcak bakıyor, derken havaya giriyor, mini etekli gelinlik düşlemeye başlıyorken, gülerek son verdim evlilik muhabbetine:

- Artistler evlenmez Edip!

Kültür Bakanlığı Müsteşarlığı'nda bana vatandaşlık teklif edildiğini anlattım.

- E, niye kabul etmedin?

diye, büyüdü terzi Edip'in yıllarca iğne deliğinden iplik geçirmekten bozulmuş kara gözleri.

- Bilmiyorum. Çarşambalı olduğum için herhalde.

deyip dikledim birayı, göz kırptım Linda'ya;

- N'estce pas Linda?

4

Hava sıcak. Ortam gergin. Kavak ağaçlarında yaprak kımıldamıyor. Kimi küçük yapraklarda bir kıpraşma eğilimi gözleniyorsa da, kıdemli yapraklar buna izin vermiyorlar. Sivrisinekler azgın. Çarşamba'da herkesin birbirini vurası gözünden fışkırıyor. Çizilmesi bıçağın dalgınlığına gelmiş, patlayamamış kestane gibi bakıyor herkes birbirine.

- N'iğ göden gibi bakiğin la sen bağa?

cümlesinden zincirleme cinayetler ürüyor. Bizim burada kurbağaya göden deniliyor, nedeni bilinmiyor.

Tamamen seçim havasına girmiş bulunuyor kasaba. Belediye başkanı seçimi söz konusu. Adalet Parti'nin başkan adayı, bıyığını alttan üstten ince narin tıraş edişiyle dikkat çekici, kırtasiyeci olup, hafif züccaciye de satan, beri geçenin tek gazete bayii ve yalnızca Cumhuriyet gazetesi getirtmeyen Eşref Aka, adayı olduğu partinin kasabada genelde kazanmasından ötürü, seçim yapılmadan başkan havalarına girmişken, son anda Halk Partililer'in ısrarıyla, adaylığını koyduğunda genellikle kazanan, gedikli belediye başkanı Cemil Şensoy'un karşısına rakip olarak çıkmasından tırsmıştı.

O gün öğle namazından sonra, Uzunçarşı girişinde, iki kahve arasındaki boşlukta konuşma yapmaya karar vermişti. Parti görevlileri kürsümsü masa, mikrofon ve cozurtulu ses düzenini ayarlamışlardı. Eşref Aka namazını edâ edip camiden cemaatla çıkarak kürsüye gelecek ve rakibine verip veriştirecekti. Bunun için

gerekli bütün tertibat alınmış, kendisini, ne derse onaylayacak, alkışlayacak bir gruba az biraz para dağıtılmış, kimi özgün vaatlerde bulunulmuş;

- Seni patdanak baş zabıta yapcak da la yiyenim!

biçiminde birileri dolduruşa getirilmiş, Eşref Aka'nın ardından namaza sürüklenmiş, ancak bir avantası olacağına iknâ edilip zorla cemaatla birlikte camiye sürüklenen, ilk kez hayatında camiye giren, namaz kavramı olmayan ve o an malesef hafif sarhoş Sarı Recep konunun tamamen dışında kalmıştı. Çevresine bakarak, yatma kalkma yöntemiyle namazı idare ediyor, bir yandan da kendisini bu anlamsız serüvene sürükleyen Sezai'den bilgi almak istiyor;

- Çok uzun sürer mi, la bu namaz?

biçiminde günâha giriyordu ki, birden namaz başından beri gözetlediği, cami girişinde bıraktığı, sivri burun, yumurta topuk, özel yapım yeni ayakkabılarının birisi tarafından usulca araklandığını görünce, daha büyük bir günâh işleyip namazı bozarak:

- Bırak la ayakkabiği!

diye ayakkabısını çalanın peşinden koşmuş, ayakkabısına kavuşup hırsızı bir güzel dövdükten sonra, Sezai tarafından, camiden çıkan kalabalıkla birlikte Eşref Aka'nın konuşma yapacağı noktaya sürüklenmişti. Sezai onun kulağına:

- Ne derse alkışliğik!

dedi.

- Niğ alkışliğik?

gibi bir saçma soru sordu Recep.

- Bunun içün bize para verdüle!

- La, bağ bi şi vermedüle!

- Senin paran bende da la Recep, alkışlican, undan sonra alcan!

- Ha la ha!

biçiminde uzlaşarak yanaştılar konuşma yerine.

Namaz takkesini ihtimamla başından çıkarıp kürsümsü noktaya ulaşan başkan adayı, beklenmedik bir sertlikte girdi konuya:

- La, bi çöcüğne söz geçüremiyen, size mi söz geçürcek? La, çöcüğü tiyatoracı olandan size hayur gelü mü, he?

der demez, Sezai'nin dirseklemesiyle başlayan sıkı alkışa Sarı Recep de katıldı. Zaten başkan adayı "tiyatoracı" sözcüğünü o denli aşağılayıcı ve altı üstü sünnetli bıyıklarına usasığmaz kavisler verdirici biçimde söylemişti ki, herkes bunun çok aşağılık ve rezil bir iş olduğunu anlamıştı. Esasen Eşref Aka, rakibi babasından çok, o çocuktan nefret ediyordu. Çarşamba Lisesi'nde okuduğu dönemde her gün gelip Cumhuriyet gazetesi sormuş;

- Madem gazete bayiisiniz, getirtmek zorundasınız! Abone olmak istiyorum! Her gün alıcam!

diye ona kök söktürmüş, züccaciyenin bitimindeki az gelişmiş kitap raflarını inceleyerek;

- Nâzım Hikmet'in eserleri yok mu? Getirtebilir misiniz? Hepsini istiyorum! Külliyât olarak alıcam, ayrıca çok getirtiniz, çok adet alıp birilerine hediye edicem!

diye onun sürekli abdestini bozmuş bu frenk virüslü çocuk, Eşref bey için çok sakıncalı bir tipti, çünkü onunla Çarşamba Lisesi'nde aynı sınıfta okuyan kızı, hiç onunla aynı görüşleri benimsememesine rağmen, kimi konularda frenk virüslü çocuğu haklı buluyordu. O çocuğa olan içten nefretiyle dile getirmişti kendisi için küfür olan "tiyatoracı" sözcüğünü!

Alkışı getiren de onun bu yürekten ve inançlı haykırışıydı.

Sezai'nin koro başılığıyla, başkan adayının sorusuna cemaat:

- Gelmez!

diye yanıt verdi. Sarı Recep, herkesten çok sonra, duyulur duyulmaz bir sesle:

- Gelmez amına goyim!

dedi. Bunu pek kimse duymadı. O sırada Sezai, Sarı Recep'in cebine bir kağıt para banknotu soktu, Recep gereksizce alkışa geçti. Konuşma uzun sürmedi. Kalabalık dağıldı, Eşref Aka alkışlar arasında, gerim gerim gerinerek, maçı 5-0 kazanmış olmanın huzuru içinde, Cumhuriyet gazetesi satılmayan, gazete bayii ve fakat kırtasî-ül züccacî ve dibi kitap raflı ve ol rafların üst rafı Necip Fazıl Jet-Ski, dükkânına gitti.

Sarı Recep elini cebine attı, siyasal davranışı için cebine koyulan paranın sadece on lira gibi bir miktar oluşuna bozuldu, ilk tepkisi:

- İbne Sezai!

oldu. Bununla yetinmeyerek;

- Namaza bile gittik amına goyim!

de deyip, yeniden günâha girip, Uzunçarşı'yı hızla geçip fırının önündeki merdivenlerden Belediye Meydanı'na indi. İtfaiyecilere, zabıtalara el kol işaretli selâmlar vererek, baş sallıyarak Belediye'nin önünden geçti, ırmağın kıyısındaki Şehir Klübü'ne girdi, içerisi kalabalıktı, arkada bir masaya çöktü. Garsonlar önce onunla pek ilgilenmedilerse de, Sarı Recep cebinden on lirasını çıkarıp gösterince şarap verdiler.

Irmağa bakan uzun masada Cemil bey ve Halk Partililer yemek yiyordu. Recep bir kadeh içtikten sonra yerinden kalkıp o masaya yanaştı:

- Cemil ağbi, sağa bi şi söylücem... Söylemezsem içüme ukte olcak!

diyerek maydanoz oldu. Garsonlar uzaklaştırmak istediler, Cemil bey engelledi:

- Gel, söyle Recep!

deyip yanına oturttu. Recep olanı biteni anlattı. Olaylara Sezai'nin dolduruşuna gelerek katıldığını, bunun karşılığında kendisine on lira verildiğini, orada anlamsızca Eşref Aka'yı alkışladığını dile getirdi. Dil ucuna geleni zar zor söze çevirerek genel anlamda günâh çıkardıktan sonra:

- Tiyatoracı ne Cemil ağbi?

sorusuyla noktaladı konuşmasını. Cemil bey:

- İstanbul'u fetheden Fatih Sultan Mehmet de oğullarına söz geçiremedi. Oğluma söz geçirmenin peşinde değilim. Oğullar yollarını babalarına sorarak seçmiyorlar. O sanat yolunu seçti. Tiyatro bir sanat. Tiyatrocu; sanatçı! Sanattan hiç kimseye zarar gelmemiştir, bu yolu seçtiği için belki benim oğlum şahsen zarar görebilir, ama geri kafalılıktan bu ülkeye ve Çarşamba'ya çok zarar gelmiştir. Fikir fıkarası, çiftçi fıkarasına benzemez!

deyince Recep salya sümük, sarılıp elini öptü Cemil ağbisinin.

- Helal la Cemil ağbi! Sen de şindi çık bunnarı söyle una garşı!

- Benim çıkıp bir yerde tekrarlamama gerek yok, sana söyledim ya Recep, sen artık bütün Çarşamba'ya anlatırsın!

dedi Cemil bey, gülerek.

- Annatmiyanın amına goyim!

diye gene el öperek kıçın kıçın uzaklaştı masadan Sarı Recep.

Favori aday Eşref Aka seçimi neden kazanamadığını bir türlü anlayamadı.

5

Paris'ten beni İstanbul'a kavuşturmak amacıyla havalanan uçak Atina'da mola verdi.

Strasbourg'da okula dosyamı teslim ettim, diplomamı aldım, ehliyetli bir tiyatrocu olarak çıktım giriş sınavı günü çok korkarak girdiğim bahçe kapısından. Doğru Bacanak Mesut'un yeni evine gittim. Petite France denilen eski şehire taşınmış. Bernadette isimli sarışın, mavi gözlü bir kızla yaşıyor. Evinin altındaki küçük dükkânı tutmuş, Bernadette orada kadın giyim eşyası ve parfüm satıyor. Görüşmeyeli Bacanak Mesut Strasbourg'da iş adamı olmuş. Hemen evine yerleştim tabii. Türkleştirilmiş sevgilisi çat pat konuşuyor dilimizi. Mesut ona kısaca, Berna diyor. On gün evlerinde kaldım, kızın adı tarafımdan Bernadert olarak tescil edildi. Bacanak da bu ismi çok sevdi:

- Evet ağbi ya!

Atina havalimanında beklentimiz sürüyor. İnen olmadı, binen yok. Air France hiçbir açıklamada bulunmuyor, pistin ortasında öyle duruyor uçak. Yeniden şarap söyledim hostese, getirdi, fakat uçuş halinde olmadığımız için sigara içilemiyor. Uçağın penceresinden dışarı baktığımda sadece terminal binası ve başka uçaklar görünüyor. Atina görünse, neyse!

Strasbourg'tan trenle Paris'e geldim. Vanina'ya telefon ettim. Telesekretere başka numara bırakmış, aradım. Sevgilisi müzisyen Bernard Lubat'nın çiftlik evindelermiş, orkestra da oradaymış,

kayıt yapıyorlarmış, çok eğleniyorlarmış, hemen gel, dedi. Horgeval'de bir adres verdi. Duyduğum, bildiğim bir yer değil, bindim taksiye:

- Horgeval!

Sürücü sanki yanlış bir şey söylemişim gibi soru biçiminde yineledi kelimeyi.

Onaylayarak, elimdeki adresi okudum. Tamam, anlamında frenkçe bir baş işareti yaptı, açtı taksimetreyi, bastı gaza mösyö lö sürücü. Sonra upuzun bir yolculuk başladı. Taksi çevre yolundan Paris'in dışına çıktı. Tabelâlarda Fransa'nın değişik kentlerinin isimleri ve oklar var. Taksimetre deli gibi yazıyor, 100 frangı geçti. Herif beni kaçırıyor mu acaba duygusuna kapıldım. Adrese ulaştığımızda taksimetre 260 frankta durdu. Horgeval Paris'te değil ki, başka bir şehir. Vanina, Bernard ve orkestra elemanları çok neşeli karşıladılar beni. Taksiyle gelişime epey güldüler. Şarap ve peynir sundular ve taksiye verdiğim parayı dert edindiler. Meğer gayet parasızlar. O parayla kaç şişe şarap alabileceklerini hesapladılar, beni çok hıyar buldular. Beş gün kaldım şirin çiftlik evinde. Onlar beş gün, beş gece müzik yapıp kaydettiler, büyük makaralı teybe. Cazrock ağırlıklı, bol doğaçlamalı ve çok gürültülü müzik yapıyorlar. Epey ütülendi kafam. Altıncı günün sabahı Vanina arabasıyla Orly havalimanına getirdi beni.

Atina havalimanında bizimkinden başka uçak kalmadı, terminal binasına bakmayı sürdürüyoruz. Nikotin krizim ayyuka çıktı. Hostesi çağırdım:

- Godot'yu mu bekliyoruz?

Samuel Beckett'i tanımayan hostes;

- Hayır bayım, yolcu beklemiyoruz.

diye yanıtladı, bir yükleme beklendiğini açıkladı. E yükleyin, ne bekliyorsunuz? Bir saat kırkbeş dakikadır buradayız. Yükleyici tip namaza gitmiş olamaz, yunanlıların namaz muhabbeti yok. İkinci durağan saatimizi doldurduğumuzda nihayet tekerlekli kasaya yığılmış mukavva kutular uçağa yanaştı, yükleme yapıldı, havalandık. Derhal sigara yaktım, dumanını Samuel Beckett'i tanımayan, Godot'yu, beklenen uçak yolcusu sanan hostesin iki memesinin arasına üfledim.

Kanada'dan yola çıkalı onyedi gün oldu. Büyük özlemle, sevinçle dönüyorum ülkeme. Yepyeni şeyler yapmak istiyorum. Bir çadır tiyatrosu düşünüyorum. Biri bana bir çadır verse, başka birileri o çadırı Taksim Parkı'nın ortasına kurmama izin verse, içinde tiyatro yapmam için biri bana para verse...

İstanbul'a doğru alçalmaya başladığımızı ünledi hostes, son bir sigara yaktım. İki saat gecikmeyle indik Yeşilköy havalimanına. Cebimde kalan frankları türk lirasına çevirdim. Sanki daha çok param oldu duygusuna kapıldım, fakat havalimanından Teşvikiye'ye taksi kaç para, bilmiyorum. Gümrükten çıkar çıkmaz bir taksi sürücüsü bavulumu kaptı;

- Buyrun abla!

diyerek beni taksisine sürükledi. Taksinin yanına ulaşınca;

- Pardon, ben sizi bayan sandım!

dedi omuzlarıma erişmiş upuzun saçlarıma bakarak. Kaça gideceği konusunda sıkı pazarlığa giriştik. Teşvikiye'nin neresi, tam göbeği mi, göbeğinin deliği mi, gibi uzun soruşturmadan sonra 50 lira istedi. Bende 50 yok, cepte kalan franklarım 35 lira etmiş! 20 lira teklif ettim, 25'e anlaştık.

- İzne mi geldin kardeş?

diye konuya girdi sürücü.

- Hayır, kesin dönüş!

- Öyle mi? Pek bi mal getirmemişsin...

- Ne gibi?

- Kesin dönüş yapanlar, yirmi bavulnan dönüyorlar da... Senin bavul da az ağır değil yalnız... Makine parçası falan mı getirdin?

- Kitap var benim bavulda. Ağzına kadar kitap dolu.

deyince, manyak olduğuma karar veren sürücü birden kesti muhabbeti. Özlediğim İstanbul'u taksi penceresinden içime çekmeye koyuldum.

Haziranın son haftası, çoktan yaz gelmiş İstanbul'a, gayet dalgın ve heyecanlı ulaştı taksi Teşvikiye'ye, pastanenin köşesinden döndü Bayır Sokağa.

- Tamam sağda inicem.

Taksinin kapısının kapatılma sesiyle, annem ve Ragıbe pencereye fırladılar. Aynı anda alt katın penceresi açıldı, henüz tanımadığım Şefika'nım beni süzdü. Sürükledim kitap bavulunu Mithat Bey apartmanından içeri.

Sarıldık öpüştük, annemle, babamla, anneannemle, kardeşlerimle. Babam gayet tuhaf karşıladı gayet uzun, aslan yelesi saçlarımı. Bir şey demedi ama, bakışı korkunçtu. Ona boyunbağı, anneanneme eşarp, anneme parfüm, kardeşlerime küçük hediyeler getirmiştim, sundum.

- Uçak u gada gecükünce delürcek gibi oldum tâ! Hep dua okudum. Boşa gitmedi dualarım. Yarabbim uşağumu bağa bağışladu.

diyerek boynuma sarıldı anneannem.

Arka tarafta kardeşim Ahmet Vildan'ın odasına yerleştim. Yirmidört yaşında da olsan, babamın yanında sigara içilmiyor. Ahmet'in odası yaşama alanımız.

- Kendime her yerinde sigara içilen bir ev bulmam lâzım... Ama tabii önce iş bulmam gerek...

- Sen şimdi bunları takma kafana ağbi, biz zaten onbeş gün sonra Ünye'ye gideceğiz. Sen burda kafana göre takılırsın.

dedi Ahmet.

Devrisi sabah kahvaltıda, anneme;

- Camambert peyniri olacak bavulumda. Babam değişik peynir sever, diye aldım.

dedim.

- Attım oğlum ben onu, bozulmuştu.

diye babam yanıtladı.

- Bozulmamıştır, Paris'ten aldım.

- Kokusu evi sardı oğlum. Bavulda kirli çorap var sandım. Her tarafı leş gibi kokuttu. Bozulmuş o peynir.

- Yok babacığım, onun kokusu öyle.

- Öyle kokan şey yenir mi yahu?

diyerek görüşmeyi noktaladı babam. Kısa suskudan sonra, çay karıştırma seslerini gene o böldü:

- Çok mu para verdin sen o peynire?

Aslında az para vermedim, hasosunu aldım ve fakat verdiğim parayı söylesem, daha da kızacak;

- Yok! Ucuz bir peynir bu!

- O kadar ucuz peyniri para verip almıyacaksın. Bozuk olduğu için ucuza vermiş sana onu fransız!

dedi babam. Gene sessizlik oldu masada. Kahvaltı sonuna kadar pek bozulmadı suskunluk. Babam sofradan kalkarken bana:

- Sen şimdi birkaç gün dinlen. Askerlik işi için diplomanı askerlik şubesine gönder. Sonra da hemen kendine bir iş bul!

dedi.

- Diplomamın Ankara'dan onaylanması gerek... Haldun Taner'i arayacağım. Devekuşu Kabare Tiyatrosu'nda oyunum oynanıyor... Onlara yeni şeyler yazacağım herhalde...

gibisinden kem küm ettim.

- Tamam. O zaman bir an önce Haldun beyle görüş. Paran var mı?

dedi. Toplam on liram var. Yok sayılmaz.

- Var.

dedim. Yalan değil ki. On lira para değil mi?

İkindi vakti yürüyerek, özlediğim sokakların beni unutmuş kaldırımlarına adımlarımı hatırlatarak Fındıklı'ya gittim, Türk Eğitim Vakfı'na, Gündüz ağbime. Derhal bitişikteki meyhâne büfeye indik. Pek değişen bir şey yok Fındıklı'da, Akademi günlerinin laz Hilmi'nin büfesi aynen duruyor. Trabzonspor'un şampiyon olduğu yıldan kalma, duvara yapıştırılmış poster yerli yerinde, biraz solmuş, sağından, solundan yırtılmış, oraları saydambantlamış Hilmi. Akademi'den heykeltıraş Metin Ekiz, sanki yıllarca hiç çıkmamış buradan, bıraktığım noktada kadehini sıvazlıyor. Akşama kadar içtik, güldük.

- Yapma ya? Camambert peynirini atmış ha? Dayım da acayip!

diye, gözünden yaşlar gelerek gülüyor Gündüz ağbi.

Akşam ayrılırken para vermek istiyor.

- İhtiyacım var, ama artık öğrenci değilim, borç olarak alabilirim.

- Tamam, paran olunca ödersin!

diyerek, 400 lira sokuyor cebime, hiç görmediğim, yirmibeş yaşında ölen Ragıbe halamın oğlu, en güzel ağbim Gündüz Delibaş.

6

Temmuzu bir başka güzel İstanbul'un, kalk gidelim, vapurlara binelim, gel bu kenti soluyalım zamanı. Kanada'da üşümüş kemiklerim ısınıyor usul usul. Aile Ünye'ye gitti, ev bana kaldı. Annemler tatildeler, durumu. Kendime göre bir düzen kurdum. Yemek masasını tamamen çalışma masasına dönüştürdüm. Daktiloyu misafir sehpasına yerleştirdim. Küçük sehpaların üstündeki değerli antika örtüleri kaldırdım. Ne lüzûm var örtüye? Şarap dökülür, rakı devrilir. Emektar gitarı kutusundan çıkarıp bir misafir koltuğuna buyur ettim. Ahmet'in odasında, Akademi'den kalma, siyah boyası kısmen dökülmüş, mimarcılık oynama akrobat lâmbamı buldum, misafir sehpasına raptettim. Annem salonun bu halini görse çıldırır.

Haldun Taner'e telefon ettim. Devekuşu Kabare'den telif alacağım olduğunu, ödeneceğini söyledi. Teşekkür ettim, bir an önce görüşmek dileğimi dile getirdim. Birkaç gün sonrasına Park Otel'in pastanesinde buluşma sözü verdi.

Kafamdaki çadır tiyatrosu, Savary'nin sirk tiyatrosuyla bizim çadır tiyatrosunun alaşımı, hercümerci. Çadırda oynanacak oyun; yazacağım Hengâme-i Osmanî! Fatih'in İstanbul'u alışıyla başlayan bir Osmanlı tarihi alayı. Çadırın içi Bizans, içerde cümbüş, düşmek üzere olan köhne Bizans eğleniyor. Fatih Sultan Mehmet ve paşaları çadırın dışındalar, bir masada fetih planları yapılıyor. Yeniçeriler oyuna gelen izleyicilerle görüşüyor, birazdan İstanbul'u alacağız,

diye muhabbet ediyorlar. Bir yanda kokoreççi, öte yanda asya pilavcı... İzleyici çadırın içine yerleştikten sonra, Fatih ve ordusu onların üstünden, yağlı kalaslardan gemileri kaydırarak iniyorlar çadırın ortasına... Böyle başlayan, görsel tarafı ağır basan bir tarih gırgırı...

Devrisi gün kaptırıp birkaç sahne yazıyorum. Çadırın içini dışını gösteren çizimler yapıyorum. Oldukça kalın bir dosyayla gidiyorum Park Otel'in pastanesine, Haldun bey benden önce gelmiş. Heyecanla, hızla anlatıyorum çadır düşüncemi ve Magic Circus'ü. Gülümsemesi yüzünden eksilmeden sabırla dinliyor. Kendisinin de kimi sahneler yazmasını, yazdıklarımı dramaturg olarak toparlamasını, Hengâme-i Osmanî'nin iki yazarlı bir oyun olmasını rica ediyorum.

- Hele sen başla, ben de bir şeyler yazarım.

diye gülümsüyor. Bu pastanede hangi kuru pastaların tercih edilmesi gerektiği konusunda bilgi veriyor.

- Peki bu işi gerçekleştirecek paran var mı?

diye soruyor, ben çadır düşümü anlatmaktan yorulduğumda. Yok. Ayrıca Gündüz ağbime 400 lira borcum var.

- O zaman bu işe para koyacak bir zengin bulmak gerek!

diyor. Öyle bir zengin bulmak üzere ayrılıyorum huzurundan.

Bir zengini nereden bulacağım? Üstelik o zenginin bu projeye heyecanlanması, tiyatro aşkıyla donanmış olması gerekiyor. Niye olsun? Öyle olsa zengin olmazdı. Kocamustafapaşa Çevre Tiyatrosu'nun sahibi Hasan Zengin isimli biri var. Onunla mı görüşsem? Fakat kim olarak görüşüyorum? Beş parasız biri sizinle görüşmek istiyor bay Zengin!

Sanırım saz çalmanın zamanı, yeni bir sazdır bu, oynaşıyor,

tanışıyoruz şimdilik...

Montreal'de bir süre birlikte olduğum Sugar'ın arkadaşı hamile genç bir kadın çalıyor kapıyı lapa lapa kar yağan bir akşamüstü. Tanıştırıyor Sugar;

- Jacinthe! Aslında evin sahibi o. Birlikte mutlu olacağınızı sanıyorum. Hadi bana eyvallah!

diyerek çekip gidiyor Sugar. Karnında babası kim bilmediğim bir çocuğu büyüten, tanımadığım dört aylık bu hamile kadınla garip, tutkulu bir ilişki başlıyor. Jacinthe müzisyen, iyi piyano çalıyor, doğuracağı çocuğun da müzisyen olmasını düşlüyor. Kar kıyamet Montreal gecelerinde çaldığım sazın sesini çok seviyor, çalmayı deniyor. Bu yüzden onun doğacak çocuğuna armağan edilmiştir çok sevilen Yunus'un sazı, doğacak oğlunun önemli bir müzisyen olacağını, konserlerinde Yunus'un sazını çalacağını, o sıralar hiç kimse tahayyül etmezken.

Uçak kabinine kabul edilmeyen, bagaj olarak verilmesi istenen, bir çantası olmayıp ağzı büzgülü pek korumasız siyah bez kılıfında boynu bükük duran sazın Kanada'ya getirilişi gayet sorunlu olmuş, yetkililerle uzun tartışmalar, müzik âletime bir şey olursa tazminini isterim, çok pahalı bir enstrümandır tehdidim sonucu uçak şirketi iknâ olmuş, zar zor uçağa sokulup hosteslere teslim edilebilmiş, Montreal gümrüğünde türk pasaportum münasebetiyle sazın içinde uyuşturucu kaçırıp kaçırmadığım uzun uzun incelenmiş, saz tartılmış, kıçındaki deliğinden içine ışık tutularak sıkı sıkı denetlendikten sonra gümrük aşılabilmişti. Kanada'dan Fransa'ya, ordan İstanbul'a sağ salim nakliyesi de çetrefilliydi. Sugar'la yaşarken devrolunduğum Jacinthe'e bırakıp, sazla vedâlaşıp dönmüşüm Türkiye'ye.

Bana bir saz lâzım, konusunu Gündüz ağbim çözdü. Türk Eğitim

Vakfı'nın odacısı alevî Hüseyin'in sazı 100 liraya satın alındı. Sapına aşkla sarılarak getirdim eve. Dünyada Ravi Shankar'ın yılı. Dolmakalemle: "Ravi Şankar da Ferhan Şankmaz mı?" yazdım, ilerde Şahları da Vururlar'ın ve başka oyun şarkılarının besteleneceği alevî sazının göbeğine.

Devrisi gün Teşvikiye'den Taksim'e yürüyorum. Özlediğim, çok zamandır geçmediğim sokaklardan geçerek, yolu uzattım. İstanbul aşkımı gezdiriyorum. Kimi arayacağım, nereye gideceğim, pek bilmiyorum. Kopuk kopuk düşüncelerle arkadaş, amaçsız dolaşmanın keyfini yaşıyorum, bunun sıkıntılı bir ruh hali olduğunu kendime çaktırmamaya uğraşarak. Ve fakat kendim inek değil ki, seziyor ruhiyâtı, durum zaten belirgin, işteyim, burdayım, bütün okullarımı bitirdim, tiyatro yapmak istiyorum. Durumumu kime bildirmeliyim? Tanıdığım tiyatrocuları mı aramalıyım? Daha önce onlarla yaptığımdan farklı bir tiyatro düşünüyorum. Askerlik durumum n'olucak? Ankara'ya gidilecek, Talim Terbiye Dairesi'nden diploma onaylatılacak, askerlik şubesine gönderilecek, yedek subay hakkı alınacak, şube bana ne zaman askere alınacağımı bildirecek. Bu yarın çözümlenecek iş değil. Şu an beni asker kaçağı olarak arayan yok. Ancak bir an önce gidip bu işi aradan çıkarsam iyi olacak. Belki de hemen askere gitmem, daha doğru. Gel dikiz ki; askerlik benim şu an yüreğime sığdıramadığım tiyatro heyecanımı tamamen geçirebilir ve birdenbire çok şizofren bir tip olarak dönebilirim askerden, üstelik bünyem buna müsait.

Taksim'e ulaştım, Kafe Bulvar'a girdim, bir masaya meylederken, Galatasaray'dan Kefere Doğan'la göz göze geldik. Yan masada iki kızla oturuyor. Sımsıkı sarılıyoruz birbirimize, o masaya çöküyorum. Kızların biri Doğan'ın karısı. Her nedense evlenmiş.

- Niye evleniyorsunuz siz bu yaşta?

Karısı Nurten dudak büküyor. Doğan kesik kesik, iç geçirerek gülüyor. Öbür kıza dönüp:

- Sen de evli misin?

diye soruyorum.

- Hayır o evsiz, Nurten'in arkadaşı. İzmir'den konuk geldi.

diye kızdan önce yanıtlıyor Kefere Doğan.

- İzmirli olması güzel. Evsiz olması daha güzel... Zaten kız çok güzel. Şu an benim bir sevgilim olmaması en güzel!

diyerek sırıtıyorum. Öbür kız gülümsüyor. Küçük tefek, kumral, gözleri fıldır, güleryüzlü, biraz ürkek, hoş bir kız. Gereksizce rus filolojisi okumuş, ajan değil, casus değil ve fakat rusça biliyor.

- N'apıyorsun lan Kefere? Bir işin var mı?

diyorum.

- Yok! Şimdilik ülkenin durumunu değerlendiriyorum!

diye kahkaha atıyor Doğan.

Birlikte Çiçek Pasajı'na gidiyoruz. Öbür kızla aramızda bir mıknatıslanma oluyor. Sanki epeydir birbirimizi arıyormuş gibi ikimizin yalnızlığı öpüşüyor, biz henüz tanışmıyoruz.

Pasaj'dan çıkıp Cihangir'e, Doğan'ların evine gidiyoruz. Sabaha kadar içilip Galatasaray'dan konuşuluyor, Nurten ve Öbür kız Mektebi Sultanî muhabbetinden sıkılarak sızıyorlar, biz Doğan'la günü doğuruyoruz Ülkü ağbili yatakhâne hikâyeleriyle.

7

Onbir yaşında ana bağrından, baba evinden koparak Galatasaray Lisesi'nde büyüyen kimi ağbiler okulu bir türlü terkedememişler, zaman içinde okula belletici, müdür muavini, öğretmen olarak geri dönmüşlerdir. Ferruhzat Hoca bunların en renkli örneğidir. Bu ağbiler okulla evlenmiş gibidirler, hayatları okulda geçmiştir. Sevgili Ülkü ağbi de bunlardan biridir.

Üstelik o binadan hiç çıkmamış, üniversite öğrenciliği sırasında belletici olarak okulda kalmış, yani yatağını hiç taşımamış, adresini hiç değiştirmemiştir.

Kendisi Ticaret öğretmenimiz. Fransızca okuyoruz Ticaret dersini. Uzun bir tanımlaması var ticaretin;

- Le commerce est l'ensemble des actes relatifs...

diye başlayan bu yarım sayfalık tanımlamayı anlamını bilmeden papağan gibi ezberliyorsun. Ezberleyene 10 veriyor Ülkü ağbi. Bizden yaşça çok büyük değil. Mezun olmuş, yüksek öğrenimini tamamlar tamamlamaz da okula öğretmen olmuş, ilişkimiz tam bir ağbi, kardeş ilişkisi. Galatasaray ruhuyla yoğrulmuş, Galatasaray denilince canını verebilecek denli heyecanlanan, adrenalini gayet yüksek, bir voleybol takımına karşı, kendisinin üç pas hakkı olmak şartıyla tek başına oynayan, sıkı miyop, kocaman gözlüklü ve narin burnunda gözlük durmayan tiplerden olduğu için ikidebir işaret parmağıyla aşağıya kayan gözlüğünü itmeyi tik edinmiş, iki pas arasında gözlük düzeltip küt inen, tek başına bir takımı yenen,

derslerinde taklidini yaptıran, bundan gocunmayıp keyif alan neşeli bir ağbimiz.

Zaman zaman müdür muavini olarak, genellikle Aloş dediğimiz Alaittin Hoca'yla gece nöbetine kalır. Bu ikilinin nöbeti olan geceler en ferah gecelerdir, okuldan kaçmak sorun olmaz, gece dönmemek dert değildir. Ülkü ağbi öğrenciyken özlediği özgürlüğü bize sunan, ama işin bokunun çıkarılmaması gerektiği konusunda titizlik gösteren özgün bir ağbimizdir. Biz ona:

- Ülkü ağbi!

deriz. Kendisi öyle ister. Hocam, muhabbeti sevmez. Ayrıca o da, biz kendinden küçüklere ve genelde herkese, ağbi diye hitap eder.

Okulda Yurttaşlık Bilgisi öğretmeni olan Aloş mülâyim görünümüne rağmen zaman zaman kıllıklar yapan biridir. Bedenci Nedim Hoca'yla nöbeti olduğu geceler, imanımızı gevretir, ama Ülkü ağbiyle ikili oluşturduğunda siner, Ülkü ağbinin Galatasaraylılık ruhu ve ağbimiz oluşu onun varlığını unutturur. Bu ikilinin nöbeti olan bir gece, yat zili çalalı epey olmuş, yatan yatmış, ortalık sessizliğe bürünmüş, mavi gece lâmbasının huzuruna kavuşmuş yatakhâne, başucu komşum Kefere Doğan'ın ortası çukur yatağında poker oynanıyor. Baskın beklenmediği için erketeye gerek duyulmamış. Poker masası sayılan yatağın göçüğü benim dolabın üstünde oturan Köşe Erkan'ın tuttuğu el feneriyle aydınlatılıyor. Yatmış, sigara içiyorum, kocaman yatakhâne penceresindeki çok yıldızlı gökyüzünü inceliyorum. Kimi yıldıza göz ediyorum, kimisine kaş ediyorum. Sömestr tatiline kaç gün kaldığını hesaplıyorum. Çingene Zafer'le Cımbız Selim arasında; pot dedindi, demedindi kavgası çıkıyor. Köşe Erkan hakem olarak olayı yatıştırıyor. Yatakhâne kapısından bir şamatayla güle, eğlene Piç Hüseyin ve Dede Tayfun giriyorlar, zurna gibi sarhoşlar. Yemekten

sonra okuldan kaçtılar, Çiçek Pasajı'na gittiler, ordan dönüyorlar geceyarısı.

- Kokoreççi seni fransız sandı!

diye sinir bozucu kahkahalar atıyor Hüseyin. Yataklarını bulamıyorlar.

- Kesin lan!

diye dikilen Taşkafa Ahmet, onları götürüp yataklarına yatırıyor. Pokerde gene kavga çıkıyor. Kefere Doğan, Çingene Zafer'in üç kâat isteyip iki kâat aldığını, eline baktıktan sonra üçüncüyü almadığını iddia ediyor. Kavga büyüyor. Öbür köşede kıkırdamalarını sürdüren Piç Hüseyin ve Dede Tayfun yüksek perdeden, çok terbiyesiz Haydarpaşa Garı'nda Kadriyem şarkısını söylemeye başlıyorlar. Şarkıya katılanlar oluyor. Yatakhânenin dibindeki perdeli bölmede yatan etüt ağbisi perde arasından başını çıkararak;

- Lütfen arkadaşlar! Uyuyalım artık, saat oniki oldu!

gibi, kendisinin de ciddiye alınmayacağını bildiği cılız ve ürkek bir uyarıda bulunarak bölmesine geri çekiliyor.

Birden yatakhânenin ışığı yanıyor, herkes yatağına dalıyor, Kefere Doğan oyun kağıtlarını yatağın içine toparlarken ben sigarayı döşemede söndürüp izmariti dolabın altına zulalıyorum, Köşe Erkan elinde fener, benim dolabın üstünde kalakalmış, düşünen fenerli adam heykeli gibi! Ülkü ağbi ve Aloş ağır adımlarla ilerliyorlar benim dolaba doğru. Ülkü ağbi yatakhânede hüküm süren sessizliğin hiç de iyiye alâmet olmadığını, ortada bir hergelelik olduğunu bilen temkinli adımlarla yürüyor.

- N'apıyorsun sen dolabın üstünde ağbi?

diye şaşkınlıkla soruyor Erkan'a.

- Dolap kapmaca oynuyorduk Ülkü ağbi!

diyemez ya! Köşe Erkan kem küm ediyor, somut bir yanıtı cümle haline getiremeyerek özür diliyor, iniyor dolabın üstünden, hızla yatağına girip pikenin altında kayboluyor.

Ceviz ağacı, kahverengi cilâlı dolaplarımız, kapağını açınca yatakhâneye sabun, diş macunu, kirli çorap, terli eşofman hercümerci garip bir koku yayan, kapağının iç tarafına çıplak kadın fotoğrafları yapıştırabildiğimiz bir özgürlük alanıdır. Asma kilitli, anahtarı pijamanın cebinde.

Ülkü ağbinin gözü Köşe Erkan'ın tünediği benim dolabın yan yüzüne çiviyle kazınmış yazıya takılıyor:

- Bu ne ağbi? Cilâlı dolaba çiviyle yazı yazmışsın! Bu senin babanın dolabı değil, Galatasaray'ın dolabı ağbi! Senin bir ağbinin, ilerde bir kardeşinin dolabı!

- Özür dilerim Ülkü ağbi!

- Ne yazıyor orda ağbi?

- Özdemir Asaf'ın bir şiiri!

Ülkü ağbi gözlüğünü düzeltip burnunu benim dolaba dayayarak yüksek sesle okumaya başladı: *Ben bekâr adamım*

Param yok ki karım olsun

Geceleri şeytan girer rüyâma

Sağolsun.

Bir an duraladı, sonra Aloş'a;

- Duydun mu Alaittin ağbi?

diyerek yeniden yüksek sesle ve müthiş bir beğeniyle bütün yatakhâneye okudu, sonra bana döndü:

- Özdemir Asaf'ın şiiri mi bu?

- Evet Ülkü ağbi,

- Helâl olsun! Galatasaraylı ağbimizdir, o da bu yatakhânede yatmıştır.

- Biliyorum Ülkü ağbi.

- Bu şiir bu dolaba yakışmış ağbi. Belki de bu dolap Özdemir ağbinin dolabıdır. Affettim seni, iyi uykular!

deyip pikemi örtüyor üstüme, yatakhânenin ışığını söndürüyor, konuya hiçbir yorum getirmeyen Aloş'la birlikte çıkıyorlar yatakhâneden.

8

Kefere Doğan'ın karısının arkadaşı, İzmir'den konuk gelen Öbür Kız artık Teşvikiye'de kalmaktadır. Mithat Bey apartmanı ön denetim görevlisi Şefika'nım bu durumdan gayet rahatsızdır. Üst katta her gece kalabalık âlemler yapılmaktadır. Gelen giden belli değildir ve Mithat beyin kemikleri çok fena sızlamaktadır. Oysa bu bizim için gayet doğal bir fransız durumdur ve Mithat beyin kemikleri sızlaması, tümcesinin bir fransız için anlamı yoktur.

Bir gece Galatasaray'dan Nezih, karısı Leyla, Nezih'in kız kardeşi Nazan, Kefere Doğan, Nurten ve Öbür Kız içilmektedir. Nezih Aix-En-Provence'da okumuş, yurda dönmüş çiçeği burnunda mimar. Yıllar sonra kavuşmanın neşesi, birbirimize neler yaptığımızı anlatmanın heyecanıyla keyfimizin doruğundayken, henüz saz çalıp şarkılara geçilmeye başlamamışken, muhabbetin gelişme safhasında Şefika telefon eder;

- Başım şişti! Misafirler gitsin! Siz de yatın!

komutunu verir.

- Misafirler bu gece burada kalacak. Ayrıca birazdan fasıl ve ince saz başlayacak. Başınıza buz koyun. Hemen yatın!

diyerek kapatırım telefonu. Böyle bir yanıta alışkın olmayan Şefika, ikinci bir kez aramaya cesaret edemez.

Başka bir gece, Gündüz ağbi, fırlama arkadaşı kuyumcu Arap Sadi, Kefere Doğan, Nurten ve Öbür Kız, kahkahalardan kırılırken

kapıya polis gelir. Alt katın gürültümüzden rahatsız olduğunu, daha sessiz olmamız gerektiğini belirtir. Gündüz ağbi polisin karşısına dikilerek, önce avukat olduğunu açıklar, daha sonra:

- İnşaat çok uyduruk yapılmış memur bey. Adi malzeme kullanılmış, ses yalıtımı sıfır. Burda osursan alt katta gök gürlüyor! Şikâyetçi bayan inşaatı yaptırıp bize bu evi kakalayan hanım... Tapusu bize ait olan hânemizde özgürce içki içiyoruz ve anayasal eğlenme hakkımızı kullanıyoruz.

der. Polis bu hukuksal ve anayasal çıkış karşısında duralar ve;

- Tamam, ben hanımı tanıyorum zaten... Biraz yavaş olalım kardeşim.

diyerek efendice gider. Şefika'yı ortadan kaldırma planları yaparak eğleniriz.

- Siyanür, meselâ, Şefika'ya çok iyi gelebilir. Kimi rahatsız bedenler için, siyanürün sonsuza dek dinlendirici bir etkisi vardır.

der, Gündüz ağbim.

- Siyanür çok pahalı ağbicim, beynine sert bir şeyle vurularak da aynı sonuca ulaşılabilir!

diyerek kadeh kaldırır, olaya tamamen neyin gramı kaç lira açısından bakan kuyumcu Arap Sadi.

- Siyanürde parmak izi olmuyor Sadiciğim!

diye, olayı hukuksal boyutuna oturtur Gündüz ağbi.

Bir sabah uyandığımda hâne kapımızın altından atılmış bir zarfla karşılaştım. Zarfın üstünde ne isim var, ne sayın, sadece adresimiz yazılı.

Eve gelen bir mektup. Açtım. Mektup da kişiye değil, eve hitaben yazılmış:

"Teşvikiye Bayır sok. No:67/3

Oturma ve yatak odaları ve evinizin diğer kısımlarında, bilhassa saat 24.00'den sonra istırahatimizi bozacak gürültü yapılmamasını ve sair seslerin çıkarılmamasını temin için alakanızı rica ederim. Saygılarımla.

Muzaffer. Teşvikiye Bayır sok. No: 67/2"

Mektup Şefika'nımın adresinden geliyor, fakat Muzaffer kim? Şefika yalnız oturuyor, alt katımızda istırahati bozulacak bir Muzaffer yok ki! Avukatı mı acaba? Kapıcıdan Muzaffer'in Şefika'nımı arasıra ziyarete gelen oğlu olduğu öğreniliyor. Evimiz adına, alt eve yanıt yazıyorum, sayınsız, Muzaffer'siz ve fakat muzaffer bir edâyla:

"Teşvikiye Bayır sok. No:67/2

Oturma, yatak odaları ve evimizin diğer kısımlarında, bilhassa saat 24.00'den sonra istırahat bozacak gürültü yapılmamaktadır. Ve sair sesler yoktur. Olmayan şeylerin ortadan kaldırılması tarafımızca mümkün değildir. Duyduklarınız çok insancıl ev içi sesleridir. Kulağınızı tavana dayayacağınıza, kulak sokağa dönük istırahat etmenizi tavsiye ederim.

Teşvikiye Bayır sok. No:67/3"

Yazdığım yanıtı telefonda Gündüz ağbime okudum.

- Hukuken sıçmışsın ağızlarına yahu!

diye kahkahalar attı. Ben de bir mahkeme kararı gibi Şefika'nın kapısının altından soktum zarfı çok muzaffer duygularla. Ondan sonra pek tâciz etmedi. Ancak apartmana giriş çıkışlarımızda pencereye çıkarak, pis pis bakarak, kimi zaman;

- Cık cık cık!

biçiminde söylenerek gıcık tavrını sürdürdü.

Çarşamba Lisesi'nden Poprişçin Turgut'un ısrarı ve düzenlemesi

sonucu, Öbür Kız, Turgut, ben ve saz bineriz Karaköy'den Eyüp vapuruna, temmuzun ortası. Saza bilet almayız. Eyüp iskelesinde ineriz. Çarşamba Lisesi'nden Resim ve Sanat Tarihi öğretmenimiz İhsan İncesu'yu ziyarete gidiyoruz.

Eyüp'te tek katlı, ortası avlulu eski bir taş yapı İncesu'ların evi. İhsan hoca emekli olmuş, kardeşleriyle birlikte yaşadığı baba evine dönmüş. Kurar rakı sofrasını avlunun ortasına. Kardeşi Kemal ve onun çocukları Barış ve Güneş'le birlikte sabaha dek anıları yâd eder, saz çalar, türküler söyleriz...

- Yaşa be! İyi ki geldinl

- Turgut'un sâyesinde hocam.

- Yaşa be Turgut!

diyerek kadeh tokuşturur bizle İhsan hoca, yeğeni Barış'a;

- Hadi, bir şiir oku bize.

deyince, ilkokulu yeni bitirmiş, sonbaharda ortaokula başlayacak olan Barış, Tevfik Fikret'in; Doksanbeşe Doğru ve Tarihi Kadim şiirlerini ezbere ve şaşırtıcı bir güzellikte okur.

Barış için kaldırırız kadehlerimizi...

Gündoğarayak, yer yatakları serilir bizlere, sabahla öpüşmeye teşne geceyi o güzel taş evde geçiririz.

Devrisi gün elini öpüp hocanın, teşekkür edip bineriz Eyüp'ten vapura Öbür Kız, Turgut, ben ve saz, saza bilet almadan. Geri döneriz Teşvikiye'ye. Şefika pencerede karşılar bizi. O sormadan gideririm merakını, bir elimde saz, öbür elimde Öbür Kız:

- Tünaydın Şefika'nım! Eyüp'ten, turneden dönüyoruz.

Öbür Kız'la aramızdaki ilişki yoğunlaşır. Aslında İzmir'e dönmesi gerekmektedir. Kısa süre için gelmiştir İstanbul'a. Her gün biraz erteler dönüşünü. Sessiz, sakin ve bu ortamdan çok mutlu kız bir

gün mecburen;

- Belki gene gelirim.

diyerek gider.

9

Fas işi, işlemeli, beyaz, ferah fezâ, cillâbe denilen geceliğimle dolaşıyorum evde. Cehennem sıcağıyla başladı ağustos, ne giysem yapışıyor üstüme. Açtım tüm pencereleri. Kımıldayın lan yapraklar! Hayır, kımıldamıyorlar. Bayır Sokak devriye kedileri pers düşmüşler kaldırımlara, baygın yatıyorlar, kuyruk kımıldatmanın havası değil.

Zır telefon, Galatasaray'dan Korhan Abay. Arasıra gönüllü etüt ağbisi olduğum 6. sınıfta, öğretmen taklitleri, çok başarılı Zeki Müren taklidi yapan çocuk. Ali Poyrazoğlu Tiyatrosu'nda oynuyormuş. Ali benimle görüşmek istiyormuş. Buyrun, dedim. Geldiler.

Poyrazoğlu daha önce izlediğim iyi bir oyuncu. O beni tanımıyor, Devekuşu Kabare'den yazar olarak ismimi biliyor. İlk kez karşılaşıyoruz, hemen ısınıyoruz birbirimize. O zaten kendini insana ısıttırıyor, öyle bir özelliği ve şeytan tüyü var. 20 gün içinde bir oyun yazmamı istiyor. Yazar mıyım? Zorundayım, hiçbir işim yok. 20 gün az değil mi? Bir iki gün düşünüp onları arayacağımı söylüyorum. Gidiyorlar.

Haldun Taner'e telefon edip durumu bildiriyor, akıl danışıyorum. Ali'nin iyi oyuncu olduğunu, oynadığı oyunların tuttuğunu, ona oyun yazmamın benim için de iyi olacağını söylüyor. Ayrıca, Devekuşu Kabare'nin yeni oyunu Yalan Dünya için skeçler yazmamı istiyor.

Gece iki oyun düşüncesi birden gelişiyor kafamda. Biri cehennemde geçen bir hikâye, öbürü yasaklar üstüne bir çeşitleme. Her ikisi için de konu başlıkları, sahne isimleri yazdım. Devrisi gün telefon ettim. Bu kez Ali ve Korhan'la birlikte, o tiyatroda oyuncu olan Alpay İzer de geldi. Anlattım düşündüklerimi. Yasaklar konusu üçüne de daha cazip göründü.

- Tamam, o zaman hemen gidin ve yazmaya başlayayım. 19 günüm kaldı!

diye yol ettim onları.

Giriş şarkısı yazdım, ardından ilk yasak; Adem, Havva ve elmadan başladım işe. Geceyarısı bitti sahne. Geceyarısından sonra giriştiğim, hamamda ıslık çalma yasağı sahnesi sabaha karşı tamamlandı.

Başka hiçbir işle ilgilenmeyerek, çalan telefonu açmayarak, pek evden çıkmayarak, bir haftada yedi sahne ve şarkılardan oluşan ilk perdesini bitirdim Çark-ı Memnu'nun, Poyrazoğlu'na teslim ettim.

Ondan sonraki iki gün hiçbir şey yazamadım. Üçüncü gün Devekuşu Kabare'nin Yalan Dünya'sına üç skeç yazdım. Türkçe yazmayı özlemişim. Kurşunkalemler yoruldu, kalemtıraş perişan.

Kurşunkalem seviyorum, fakat ucu küt olmayacak, öbür ucu silgili olmak zorunda. Beğenmezsem siliyorum. Tükenmezle, dolmakalemle yazınca üstünü çiziyorsun, çizginin altında duruyor silip atmak istediğin, gözüne batıyor, silmek daha güzel, daha temiz. Kalemtıraş seviyorum, ellerim kömür. Kömürcü bir yazarım. İşin içinde pipo da var. Pipo içmek soba temizleyiciliği ile özdeş, yalnız ellerim değil, elledığim her yer kömür. Beyaz masa örtüsü birden pimpis oluyor. Kalemi tıraşlarken telefon çalsa meselâ, açmıyorum. Çünkü o sırada kaptırmış, deli gibi gayet Poprişçin duygularla, kalem tıraşlıyorum. Kalem tıraşlamak araverilebilemez işlerdendir.

Elle yazdıklarımı daktiloda temize çekiyorum. Kurşunkalemsiz, kalemtıraşsız çıkmam evden. Çişim gibi geliyor yazmam, yani ne zaman, nerede, belli değil. Lâzımlıksız çıkmayacaksın. Benim en lâzımlıklarım; kurşunkalem, kalemtıraş, cep defteri ve çok katlanmış kıç cebi kâğıtları...

Cepte sakin dururken kalemtıraş, cebin astarını deler başkaldıran kurşunkalem. Sanki bir ereksiyon söz konusu. Erek belli, siyon yok. Zaten Dame De Sion artık, mösyö De Sion'ların da bulunduğu bir karma lise...

İkinci perdenin derdine düşen Poyrazoğlu ağustosun 26'sında geldi, beni ve daktiloyu ve kağıtları ve kurşunkalemleri toparlayarak kendi evine götürdü, bir çalışma köşesi gösterdi.

- Evde hiçbir şey yazmıyorsun. Otur burda yaz!

diyerek hapsetti beni evine. Çıkarıp 5000 lira avans verdi.

Ayazpaşa'da, Boğaz manzaralı dupleks apartman dairesi, zemin katın önünde küçük bahçe, gemiler geçiyor daktilomun içinden. Arkadaş olduk, arasıra bahçenin korkuluğuna konup beni inceleyen, daktilo tıngırtısına yanıtlar veren dramaturg martıyla. Ali yemek yapıyor, Korhan şarap servisini hiç aksatmıyor...

9 gün sonra tamamladım oyunu. Sahnelerden birini beğenmedi Ali.

- Dramaturg martının en beğendiği sahne o!

- Martı fransız herhalde! Bizim seyirci anlamaz bunu.

- Ankara'ya gidicem, sonra Ünye'ye... Başka bir şey yazıp postalarım!

Çıktım Ali'nin evinden, yürüyerek Fındıklı'ya indim. Gündüz ağbime 1000 liraya ulaşmış borcumu takdim ettim, Hilmi'nin büfesine geçtik, oradaki hesabı bu sefer ben ödedim.

Babası gazeteci-yazar Cemal Refik Delibaş'ın yazarlıktan pek de para kazanamayışına hayatı boyunca üzülmüş olan ağbim, kurşunkalemimden para kazanışıma çok sevinerek ve heyecanlanarak hiç bi bok içmeden sarhoş oldu.

10

Eylülün 9'u, atladım İstanbul'dan uçağa vın Ankara, ulaştım Bayındır Sokağa. Kemal Galip dayım geleceğimi biliyor, pencerede beklentide. Taksiden indiğimi gördü, el salladı. Pamuk beyaz olmuş saçları. Kendi tâbiriyle Şûrây-ı Devlet'ten, yani Danıştay Baş Kanun Sözcülüğü'nden emekli olmuş dayım yetmişbeş yaşında. Aslında babamın dayısı, benim büyük dayım. Artık pille çalışıyor kalbi. Sevinçle açıyor pencereyi. Onu gören ve kalbindeki pil konusunu bilen mahalle çocukları, kızdırmak için:

- Pilli! Pilli!

diye tempo tutuyorlar dayıma. O da hiç gocunmadan, gülerek el çırparak:

- Pilsizler! Pilsizler!

diye yanıt veriyor çocuklara, eğleniyor.

Hızla çıktım merdiveni, elini öptüm. Sarıldı, öptü beni.

- Aldın mı diplomayı?

oldu ilk sorusu.

- Aldım dayıcığım.

- Pek güzel. Baban bu uzun saçlarını nasıl karşıladı?

diye gülümsedi.

- Kızdı herhalde ama, bir şey söylemedi.

- Neler gördün, neler yaptın, anlat bakalım.

diyerek beni karşısına oturtuyor. Beyaz eldivenli, smokinli uşağa işaret ediyor, kahve söylüyor. Kahve geliyor;

- Kahvenin yanına konyak getir!

Oğlu diplomat Galip ağbim Londra'da, dayım yalnız yaşıyor. Hizmetçisi var, beyaz eldivenli uşağı var. Kahve, konyak içip uzun uzun sohbet ediyoruz. Çocukluğunun, gençliğinin Çarşamba'sını anlatıyor.

- Rahmetli üstâd Cenap Şehâbettin beyin bir sözünü hatırlarım. Oğluma Mektup adıyla kaleme aldığı yazıların birinde "*Oğlum bir gün bir yokuş tırmanmaya mecbur olursan, tepeye vardığın zaman saf hava alacağını düşünerek teselli bulmanın çaresine bak*." diyor. Şimdi senin durumunu o yazıda tasvir edilen hale benzetiyorum.

deyip konyakları tâzelettiriyor dayım.

- Devekuşu Kabare Tiyatrosu, bu akşam Hâneler oyunumu oynayacak. İzlemek ister misiniz?

- Yarın akşam da oynuyor mu?

- Oynuyor dayıcığım.

- Benim için yarın akşam daha müsait olur.

- Tabii dayıcığım, her gece izleyeceğim zaten. Ben yurt dışındayken sergilenmeye başladı, henüz izlemiş değilim.

- Galip'in odasını hazırlattım sana, sen istediğin saatte gel oğlum..

diyerek evin anahtarlarını uzatıyor tonton dayım.

Oyunun sergilendiği sinemaya gitmek üzere taksiye biniyorum, sinemanın adını söylüyorum. Taksici bilmezlik bakıyor.

- Devekuşu Kabare Tiyatrosu'nun oynadığı sinema!

- Ne Tiyatrosu dedin?

- Devekuşu Kabare! Zeki Alasya, Metin Akpınar, Ahmet Gülhan...

deyince;

- Haa! Zeki Alasya, Metin Akpınar! Bayılıyorum onlara. Geçen gece seyrettim. Hâneler, diye bi oyun oynuyorlar... Acayip güzel... Gülmekten altıma işedim.

Keyifle sigara yakıyorum. Takside sigara içilmez, diye bir küstahlık yok. Kanada'da mıyız? Sürücü görmüş oyunumu, ben hâla görmemişim. Üstelik beğenmiş.

- Muhteşem herifler! Nerden buluyorlar o lafları?

deyince sürücü, daha da gururlanıyorum. Biraz da kasılarak;

- Ben yazdım!

diyorum. Sürücü bir an, dikiz aynasında sırıtarak kasılan, arkada oturan uzun saçlı yirmidört yaşındaki çocuk görüntüsünü inceliyor, küçümseyici, alaylı gülücükle bakıyor gözümün içine. Söylediğime hiç inanmayarak;

- Hassiktir yahu!

diyor, vites değiştiriyor.

Sinemanın önünde iniyorum, içeri girip kulisi buluyorum. Tanıdığım oyuncularla öpüşüyoruz. Ahmet Gülhan, Zeki Alasya, Oya Alasya, Ali Yalaz, Kemal Sunal, tanımadıklarımla tanışıyorum. Metin Akpınar henüz gelmemiş.

- Tam fransız olmuşsun... Ayşen gelmedi değil mi? Ferhan'ı Ayşen'e fransız yönetmen diye yutturabiliriz!

diye hınzırca gülüyor, kuliste böyle fırlamalıklardan çok hoşlanan Zeki. Yazar olarak adım biliniyor, surat olarak tanınmıyorum. Hatta oyunculardan kimisi, tanışınca;

- Aaa, ben sizi daha yaşlı biri olarak düşünüyordum.

dedi. Ayşen Gruda gelince numaramız gayet iyi yürüdü. Zeki, fransız yönetmen olduğumu söyledi. Ayşen karşıma sandalye atıp

oturdu:

- Ay çok yakışıklı vallahi... Yalnız fransızca mı biliyor?

- Sen alternatif olarak hangi dilleri biliyorsun Ayşen?

mavrası, Metin Akpınar gelene kadar sürdü. O gelince;

- Vay anam hoşgeldin!

diye boynuma sarılınca, ne fransızlığımız kaldı, ne yönetmenliğimiz. Ayşen çok utandı. İsmimi öğrenince daha da utandı. Elinde güllerle Haldun Taner geldi, kadın oyunculara birer gül sundu. Bu onun bir âdeti, ne zaman tiyatroya gelse kadın oyunculara gül getirir. Gündüzleri otelde yeni oyunun provaları yapılıyormuş, o da bu yüzden Ankara'da. Ayşen'i işletişimiz Haldun beye anlatıldı. Ayşen çok fena utandı.

Oyun başlamadan önce, Ahmet Gülhan beni kenara çekti, 5000 lira telif ücreti verdi. Birden gereksizce para oldu üstümde. Nereme sokacağımı şaşırdım.

Heyecanla izledim oyunu. Haldun bey çok güzel bir giriş şarkısı yazmış. Umur Bugay'ın da güzel iki skeci var. Üç yazarlı, daha renkli bir oyun olmuş Hâneler. Üstelik o kadar iyi oynuyorlar ki, izlemeye doyamadan bitti. Salon dolu, izleyici çok mutlu, ortalık yıkılıyor.

Gece Ahmet Gülhan'la Feyman'ın Yeri'ne gittik, epey içildi. Geç vakit gelip yattım. Gene de sabah erken kalktım. Düşündüğüm gibi dayım kahvaltı etmemiş, beyaz eldivenli uşakla beni bekliyorlar. Birlikte neşeli bir kahvaltı ettik. Sonra kahve, yanında konyakla uzun uzun sohbet ettik, dayım kendi döneminin Galatasaray'ını, Paris'ini, Sorbonne'unu anlattı.

Taksiyle Barıkan Oteli'ndeki provaya geldim. Benim üç skeç de çok keyifli çıkmış. Provadan sonra, Haldun bey dayımı ziyaret

etmek istedi. Taksiye binme önerimi reddetti:

- Yürüyelim, Bayındır Sokak çok yakın.

- Poyrazoğlu'nun oyununu yazdım, verdim. Benim de oynamamı istiyor.

- Oyna tabii. İçinde olursan, bir tür bekçilik yapmış olursun, içinde değilsen, altı ay sonra tanıyamazsın oyununu.

Dayım ve Haldun beyle kahve içiyoruz. Galatasaray Lisesi muhabbeti açılıyor.

- Mektebe 1912'de girdim. 1920'de mezun oldum. Siz benden gençsiniz tabii...

- Evet. Siz liseye girdikten bir yıl sonra doğmuşum, aramızda oniki yıl var efendim.

- Mektepte sizin takma isminiz neydi?

- Ben 100 metre koşucusuydum, Atlet Haldun derlerdi ağbi.

Galatasaray'da aynı dönemde bulunmamışlar, ama ortak öğretmenleri var.

Dayımın mezun olduğu yıl girmiş Haldun bey Mektebi Sultanî'ye.

- Siz Mösyö Chuzel'de okudunuz mu?

- Okudum ağbi.

- Çok matrak adamdı...

diyerek derhal Mösyö Chuzel taklidine geçiyor dayım. Haldun bey gülüyor. Ortak öğretmenleriyle ilgili anektodlarla kahkahalar içinde sürüp gidiyor sohbet, sonunda konu benim durumuma geliyor. Haldun bey beni övüyor, yeteneklerimden sözediyor. Dayım da, nasıl bir yol seçmem gerektiği konusunda ondan fikir alıyor, uzun uzun sorguluyor;

- Efendim, ıcık cıcık sormamın sebebi; yeğenim, yani babası Cemil, zor bir adamdır. Kimsenin fikrine pek itibar etmez, bir tek

benim sözümü dinler. Ferhan'ın istediğini yapabilmesi bâbında onu iknâ edebilmek için konuya vâkıf olmam iktizâ ediyor.

diye gülerek bağlıyor muhabbeti dayım.

Hep birlikte, taksiyle oyunu izlemeye geliyoruz. Kahkahalar atarak çok neşeyle izliyor dayım, oyuncuları kutluyor ve tüm ekibi devrisi akşam, oyundan sonra evinde yemeğe dâvet ediyor.

Devrisi akşamki yemek, beyaz eldivenli uşak sayısı artırılmış, ciddi bir açık büfe. Oyundan sonra takım halinde geliyoruz dayımlara. Herkes eline tabağını, içkisini alıyor, salonda ayakta muhabbet düşünülmüş. Hiç Metin Akpınar'a göre değil. O içkisini sofraya oturup muhabbet ederek içmeyi seviyor. Zaten bir elde tabak, öbür elde çatal ve içki, sigara hangi elle yakılacak, hangi elle içilecek. Giderek bu durumdan bunalan Metin, beyaz eldivenli garsonlardan birini iknâ ederek;

- Anam şu servis tabaklarını, şöyle başka bir köşeye alsan, masanın şu noktasını metin bir köşe haline getirsek!

biçiminde masanın başında kendine yer açıp, sandalye çekip açık büfenin köşesine yerleşiyor...Giderek onun gibi yapanlar çoğalıyor, açık büfe içki sofrasına dönüşüyor, sabahın erken saatlerine kadar rakılar içip eğleniyor dayım. İkidebir oyundan bölümler hatırlıyor;

-Bütün bunları sen yazdın ha! İnanılacak gibi değil!

diyor.

-Taksi sürücüsü de inanmadı zaten dayıcığım!

11

Ankara'da Talim Terbiye Dairesi'ne gittim. Girişte bıyığı yere bakan ülkücüler kalabalığı var, iktidar ortağı Milliyetçi Hareket Partisi'nin komandoları. Ülkeyi komünizmden korumak üzere bütün bakanlıklarda, resmi dairelerde konuşlanmışlar. Girene çıkana pis bakıyorlar. Benim uzun saçları hiç beğenmediler. Pis bakıştık, girdim.

Talim Terbiye Dairesi'ndeki Kıltüy amca diplomamın onaylanması konusunda sorun çıkardı. Onlarda bulunan, tanıdıkları yurtdışı okulları listesinde benimki yok. Bu da çok doğal, orada okuyan ilk türk öğrenciyim. Dolayısıyla, diplomam göz önünde bulundurularak, listeye alınması gerekiyor. Kıltüy amca ayrıca diplomamın üstünde "**Diplome**" yazması gerektiğini belirtiyor. Benimkinin üstünde "**Certificat d'étude**" yazıyor. Kös kös dönüyorum Bayındır Sokağa. Dayıma anlatıyorum durumu.

- Cahil herifler. Eskiden "**Diplome**" deniliyordu, ikisi de aynı şey. Bakanlığa telefon eder konuşurum, sen merak etme!

Atlayıp uçağa Ankara'dan Samsun'a geldim, bindim Ünye minibüsüne. Çarşamba'nın dışından, Yeşilırmak'ın üstünden geçerek, yol boyunca bir yandan çocukluğuma gidip gelerek, yol kıyısında gördüğüm herşeyle bir eski yolculuk anısı yaşayarak, babamla neyi, nasıl konuşacağımı düşündüm. Nerden girmeli konuya? Babam diplomamla üniversitede uygun fakülteye asistan yazılmamı, sonra doçent ve profesör olmamı düşlüyor. Ben

tiyatromu kurmanın hayâlindeyim. Babamın düşüncesi, bir işe girip para kazanılması, benim aykırı düşüncem o işin yapılması için para bulunması...

Sigarayı sigaraya eklerken ulaştı minibüs Çamlık'a, işte Feneraltı, derken Burunucu, dönemeçten sonra göründü bizim ev. Kapının önünde durdu sürücü, indim çocukluğuma. Annem pencerede. Babam terasta çiçek suluyor. Anneannem orta kattaki odasının balkonunda oturduğu sandalyeden fırlıyor;

- Müjgân! Geldü! Uşağum geldü!

diye sevinç çığlıkları atıyor. Kaldırımdan geçen herkes tanıdık.

- Ne zamandur gelmiyidun, hoşgeldün la bayım!

- İşşş, u ne saç la öyle?

- Garı gibi olmuşsun tâ la bayım...

curcunasının içinden eve ulaştım.

Çeşit çeşit yemekler yapmış annem. En sevdiklerim. Eski aşçımız, insanoğlunun aya gittiğine inanmayan Mevlüde hanım tâ köyünden gelmiş, baklava, kıvratma açmış, iki elini kocaman göbeğinin yanlarına dayamış, kahramanca sırıtıyor mutfakta, mavi boncuk gözlerinde bir saf sevinç.

En üst kattaki kaptan köşkü odama yerleştim. Küçücük masam yerinde duruyor, defterimi, kalemlerimi üstüne yaydım. Kulağımda çocukluktan kalma bir ıslık. Pencereyi açtım, karşı evin penceresinde Osman, çocukluk ıslığımızı çalıyor. Çocukken bu melodiyi ıslıklayarak çağırırdık birbirimizi. Islığı duyan pencereye fırlardı. El sallaştık.

- Hoşgeldin.

- Hoşbulduk.

- Ne kadar kalıcan?

- Bir hafta.

- Akşam yemeğe gidelim.

- Tamam.

Güneş batmadan kuruluyor rakı sofrası Çamlık'ta. Osman, Mehmet ve Mustafa Kavaklı kardeşler, kafayı sıfıra vurdurmuş Okan, Turgut, Şemsi, bütün çocukluk arkadaşları büyümüş adam olmuş olarak toplaşıyoruz, biz çocukken babalarımızın içki içtiği upuzun masanın çevresinde.

Çocukluğumun güdük çam fideleri büyümüş, kocaman, heybetli ağaçlar olmuşlar. Açık denizden fersiz ışığı bir görünüp bir kaybolan rus şilebi geçiyor usul usul, bir komünizm propagandası olarak. Kimbilir Rusya'dan nerelere, ne taşıyor? Gökyüzü yıldızlarla dolu. Kayan yıldız var, göz kırpan yıldız var, kılını kıpırdatmayan inatçı yıldız var, bana;

- Hoşgeldün tâ uşağum!

diyen yıldız var...

Gecenin geç saatlerine dek sürüyor şarkılı, türkülü muhabbet. Tâze fındık kırıyoruz avucumuzun içinde.

- Delüsün sen bayım! Kanada bırakulup da buruya gelünü mümüş?

- Gendüyen göre bi garı bulamadun mu urda?

diye kendileri için çok uzak olan Kanada'yı düşlüyorlar. Kimisi hiç buradan çıkmamış, onun için dünya Ünye'den ibaret, Kanada konusunu bir uzay öyküsü gibi dinliyor. Kimisi saçlarıma takık:

- Sen bu saçnan erkek rolü mü oyniyican bayım?

- Urda berber yok mudu?

- Vardur da, pahallu herhalde!

- Götürürük seni yarın İsmail berbere, güzel gine bi asker tıraşı

yapar, sen de ferahlarsun bayım!

Devrisi gün, küçücük çocukluk masamda yeni bir sahne yazıp gönderiyorum Ünye postanesinden Poyrazoğlu'na.

- U Poyrazoğlu da Fatsalu'dur!

diyor postanede zarfı damgalayan yaşlı memur.

- Öyle mi?

- Hee... Unun bubası Fatsa'da ezzâcıdı!

Avukat Hasan ağbiye uğruyorum. Hasan ağbi Ünyeli olup sanki Ünyeli değilmiş de, buraya Ünyelilerle dalga geçmeye gelmiş gibi, hemşehrilerini mizah yoluyla eğitmeyi iş edinmiş, edebiyatı bilen ve yakından izleyen, şık giyinen, pek avukatlık yapmayan, hoşsohbet bir feylesofudur Ünye'nin.

Avukat yazıhânesi çarşının sonunda, eski, tek katlı, yüksek tavanlı, narin, taş rum evinin bir odası. Koyu kahverengi maroken koltuklar, antika eşya, çok çekmeceli antika çalışma masası, üstünde deri kaplı sumen, onun üstünde bir kitap, masanın başında döner koltuğuna yerleşmiş, koyu yeşil renkli camlı uzak gözlüğünü alnına kaldırmış, masaya abanmış kitap okuyan Hasan ağbi. Her zamanki güleryüzlü ve muzip ifadesiyle karşılıyor beni. Hızla kalkıyor kitabın başından;

- Ooo, hoşgeldin kanadalı!

- Hoşbulduk Hasan ağbi.

Çay söyledi, sigaralar yakıştık. Serüvenimi anlattım, ilgiyle dinledi.

- Peki n'apıcaksın şimdi?

- Tiyatro yapmak istiyorum. Babam istemiyor.

- Olur mu yahu? Okulunu okumuşsun, elbette tiyatro yapacaksın. Çok âlem bu Cemil bey!

diyerek kendine özgü uzun kahkahalarından birini patlattı Hasan ağbi, sonra birden ciddileşti:

- İstersen ben bi konuşayım babanla...

- Bi faydası olmaz.

- Olsun, ben gene de bi akşam, bi rakı içeyim Cemil beyle.

diyerek yol etti beni.

İkinci uğrağım Alver Eczanesi. Eczacı Yusuf Alver Almanya'da okumuş, aslen Termeli olup Ünye'ye yerleşmiş, muzip, fırlama, gününü ona buna şaka yapmakla geçiren, yeri gelince herkesin derdine koşuşturan, Ünye'den geçen tüm alman turistlerin sorunlarını çözen, kısa boyunu dert edinmeyip en çok kendisiyle dalga geçmeyi becerebilen, iyi yürekli, güzel bir insan. Çocukluğumuzda alman plakalı kırmızı volkswageniyle bizleri denize, Fatsa'ya gezmeye götüren şeker bir ağbimiz. Almanya'dan kesin dönüş yapınca Karadeniz Eczanesi'ni devralarak Ünyeli olmuş.

Eczacı Ümran ablayla evlenince çarşının ucuna Alver Eczanesi adıyla ikinci eczaneyi açtı. Ümran abla Karadeniz Eczanesi'nde zaman zaman bulunur, orayı iğne yaparken yaralamalarıyla ünlü Kalfa Mustafa çekip çevirirken, Yusuf ağbi, kafes içinde canlı bir maymunla süslediği yeni eczaneye konuşlandı.

- Ne bu maymun?

diye sorana;

- Maymunu görmeye diye geliyorlar, gelmişken mutlaka bir şey alıyorlar!

diyerek basardı kahkahayı. Ümran abla arka arkaya iki kız çocuğu doğurunca, Yusuf ağbi, Osman'ı, Ziya'yı, beni ve önüne geleni damat ilân etmişti. Toplam iki kızı var, Ünye gençliğinin yarısı

damat adayı! Hepimiz ona babalık demeye başlamıştık.

Kızlar kaç yaşında olmuştur acaba, diye düşünerek girdim Alver Eczanesi'ne. İçerisi kalabalık, köylüler Yusuf ağbinin masası önünde toplaşmışlar, hepsi ayrı dert anlatıyor. Köylünün hekime gitme alışkanlığı yok. Hekim n'apıyor? İlâç yazıyor, gelip eczaneden alıyorsun. Gelir derdini eczacıya anlatırsın, gereken ilâcı verir. Ayrıca hekime niye para vereceksin?

Maymun ve kafesi ortada yok. Masasının başına ulaştım, köylülerin arasından kafamı uzattım:

- Nerde bu maymunlu eczanenin maymunu?

- Vay mösyö! Bonjur!

diyerek ayağa kalktı, kucaklaştık. Masanın başındaki köylüleri dağıttı, beni karşısına oturttu, köylülere;

- Siz bekleyin biraz. Çok şanslısınız, doktor ayağınıza geldi!

diyerek beni gösterdi. Köylüler derin bir saygıyla bana bakarak geri çekildiler.

- Maymun n'oldu babalık?

- Maymun bu deli Ünyeliler'den çok sıkıldı. Ankara'ya, hayvanat bahçesine gönderdik. Artık maymunluğu ben yapıyorum!

deyip attı kahkahayı.

- 30 Ağustos balosunda hır çıktı mı gene?

- Artık balo malo olmuyor. Eskidendi onlar.

Çaylar geldi, muhabbet koyulaştı. Bir yandan da köylüleri tek tek masaya çağırarak, beni doktordur, Fransa'dan geldi, bakmayın böyle genç olduğuna, çok önemli uzmandır diye tanıştırıyor;

- Ne verelim bu uşağa üstâdım?

diye bana ilâç ismi soruyor, ben de;

- Aproproksimil draje!

diyorum. Yok öyle bir ilâç elbette. Ben ne dersem diyeyim, o gereken ilâcı veriyor. Köylüler teşekkür edip elimi öpüyorlar.

Kimisinin cinsel bilgisizlikten kaynaklanan sorunları var. Duyulur duyulmaz bir fısıltıyla dile getiriyorlar dertlerini.

- Sen bunları doktor beyin kulağına anlat.

diye kıs kıs gülerek, onları yanıma oturtuyor.

Prezervatifi, cinsel organında hiçbir sertleşme olmadan takmaya uğraşan, bu yüzden bütün prezervatiflerin kendisine büyük geldiğini düşünen, çilli, kızıl bıyıklı, altı köşe kasketli, koyu yeşil ceketli adam... Karısı doğum kontrol hapını düzenli değil de, yalnızca sevişmelerden önce aldığı için her yıl çocuğu olan, uzun boyunlu, uzun kirpikli, kocaman elâ gözlü adam... Cinsel organında tıbbın, herpes genital recurent diye adlandırdığı ispanyol kökenli adi virüsün sebebiyet verdiği uçuklar yüzünden intiharı düşünen;

- Urası pıtırak sivülce oldu tâ!

diye kulağımın dibinde fısır fısır iç geçiren şaşı adam... Hepsi birer birer anlattılar dertlerini. Yusuf ağbi de onların kulaklarına aydınlatıcı bilgiler fısıldadı. Huzur içinde gittiler, fakat eczanenin kalabalığı bitmiyor.

- Benim vizite saatim doldu babalık. Gazeteci Ömer'e uğrayacağım.

- Bir akşamını bize ayır.

- Tamam babalık.

diyerek çıkıyorum eczaneden uzun saçlı fransız hekim olarak. Çarşıyı yürüyorum. Dükkânın önüne tabure atmış esnaf hoşgeldin, diyor. Kimisiyle selâmlaşıyor, kimisiyle ayaküstü sohbet ediyor, hamam yoluna sapıyorum.

- N’aber Ömer? Sana sekiz sene önce bir makale vermiştim. Korkarım hâla sıra gelmemiştir benim yazıya!

diyerek dalıyorum daracık kapısından Şirin Ünye Akkuş Sesi Gazetesi’nin göz içi kadar yazıhânesine. Değişen hiçbir şey yok. Aynı masa, aynı üç ahşap sandalye, aynı siyah telefon, aynı takım elbise, aynı boyunbağı, aynı Ömer, aynen sarhoş. Masa altından zula rakı çalışması başlamış. Karşısında rakıdaş olarak Deli Vahap. Meze leblebiden ibaret.

- Vay!

diye fırlıyor Ömer yerinden. Deli Vahap istifini bozmuyor. Her zamanki dünyaya küs halinde, kırlaşmış pos bıyıklarını sıvazlıyarak;

- Hoşgeldin.

diyor.

- Biz Vahap ağbiynen rakıya geçtük... Rakı mı veriim, Canpolat’tan gazoz mu söyliim?

- Canpolat gazozu hâla var, di mi?

- Olma mı! Canpolat fıs fıs şişeliyu tâ yanda!

diye sırıttı Ömer. Dişlerdeki çürükler yerli yerinde. Görüşmeyeli hiç dişçiye gitmemiş.

- Nasıl gidiyor gazete?

- Uyduruk gayduruk. İlânnan idare ediyuk tâ! Cahil millet. Gasteyi okumiyu... Zornan abone ediyuk. U gün gelen gasteyi okumadan paket kağıdı olarak gullaniyu... Daha gaste çıkalı bi saat olmuş, fırından ekmek alduduk. Anaaa! Ekmeği bizim u günkü gasteye sarmuş! Bizim gasteyi bi avukat Hasan ağbi okuyu, bi eczacı Yusuf, bi de Vahap ağbi...

- Yılmaz da okuyu, mecburen!

diye gülümseyerek rakısından fırt aldı Deli Vahap.

- U illâki okuyucak! Rakip firma olarak eli mecbur tâ!

diye gürültüyle güldü Ömer, bana da rakı koydu.

Deli Vahap yaşlanmış, saçları daha da dökülmüş, derin nefesler çekiyor Birinci sigarasından. Kendisi dâvâ vekili. Mahkemelerde ve devlet dairelerinde iş takip eder. Vergi itirazlarıyla ve bu konudaki dâvâları kazanmasıyla ünlüdür. Basar vergiye itirâzı, her seferinde Vahap haklı çıkar. Maliye üzgün. Avukattan iyi bilir hukuku, muhasebeciden iyi hesabı. Ünye'de İşçi Partisi kurucusu, sıkı sosyalist. Her seçimde milletvekili adayı, aldığı oy üçü, beşi geçmiyor, aylarca Ünye'de alay konusu oluyor.

Bir sonraki seçimde birileri onu dolduruşa getiriyor, sırf seçim ortamında gırgır olsun diye aday olmasını sağlıyorlar.

- Sen seçimlerde aday olmadın mı Vahap ağbi?

diye sordum. Hiç yanıt vermeden pis pis baktı suratıma.

Ömer boğulacak gibi gülerek, ağzından rakılar püskürterek yanıtladı soruyu:

- Olmaz olu mu! Bu sefer bağımsız aday oldu Vahap ağbim. Biz gaste olaraktan elümüzden geldüğü gadarınan destekledük... Ama olmadu işte! Vahap ağbim tek oy aldu. Bi tek gendüsü gendüsüne vermüş! Yenge de vermemüş tâ!

deyip gözünden yaşlar gelerek güldü Ömer.

- Bi celsede boşicam unu!

diye sinirle sigarasını sömürdü Deli Vahap.

- Hadi yenge vermemiş, sen niye Vahap ağbiye vermedin Ömer?

diye babaladım ortalığı.

- Ben hiç oy gullanamadum ya bayım! Seçim günü içki yasak, biliyun tâ! Biz bi gece önceden sıkı gine bi içelüm dedük, acuk fazla

gaçurmuşuz, seçim günü galkamaduk. Bi uyanduk ki; anaaaa! Akşam olmuş; açılan sandık sayusu...

Çıktım çok gençken yazarlık yaptığım gazetenin yazıhânesinden, yandaki gazozcu Canpolat'a kapıdan merhaba dedim, hamamın önünden geçerek Kavakdibi'ne ulaştım. Yalıboyu'ndan yürüyerek eve geldim. Denizde kayıklar, uzakta bir mavna...

Babamla pek konuşamadan, annemle biraz dertleşerek, geceleri çocukluk arkadaşlarıyla içerek ve ben eve girmeden uyumayan, beyni evhamlar yumağı anneannem balkonda uzun uzun beklemesin diye, olabildiğince erken eve dönerek, göz açıp kapamadan geçti hafta.

Cebimde sıkı para var, kardeşlerime harçlık verdim, bakın ağbiniz kaleminden para kazandı diye... Bindim minibüse. Burunucu'nu döndü araba, dikiz aynasında kayboldu bizim ev, pencereden su döken annem ve balkonda ağlayarak mendil sallayan anneannem.

12

Sıra horona gelemeden, kavgalı dövüşlü bitti 1968'in 30 Ağustos balosu. Birisi birisinin karısına bakmış, sen misin bakan, masalar devrilmiş, belediye başkanıyla şube reisi kavga etmişler, rezalet çıkmış, tabancasını çeken havaya ateş etmiş, kadınlar, kızlar kaçışmış ve bıçakla kesilmiş gibi çok tatsızca dan diye bitmişti eğlence. Şükür ki ölen, yaralanan olmamıştı. Hiçbir baloya katılmayan, bu toplantıyı gülünç bulan avukat Hasan yazıhânesinde çarşı esnafını toplamış, hem balo dedikodusu derliyor, hem de her zamanki gibi onlarla dalgasını geçiyordu.

- Şekerci Arif zurna gibi oldu, gızı galducam diye ağbisünü dansa galdudu!

diye gevrek bir kahkaha attı eser miktar fransızca bilen Fikret.

- Onu biliyorum. Bizim Ünye gazetesinde Hamzullah'tan okudum.

diye gülümsedi avukat Hasan.

- Kim u Hamzullah? Kim yazıyu u yazılaru Hasan ağbi?

diye sordu fırıncı Hüseyin.

- Yılmaz kendi yazıyudur.

diye yorum yaptı çayından fırt alan kırtasiyeci Cücür.

- Ne diyun lan sen? Otur mektup yaz desen, unu yazamaz u!

dedi balıkçı Ahmet.

- Ferhan yazıyor.

diyerek tartışmaya son verdi avukat Hasan.

- U, Ömer'in gastesinde yazmiyu mudu?

- İkisinde de yazıyor. Bizim Ünye'de Hamzullah imzasıyla Hüsam'a verip veriştiriyor, Şirin Ünye Akkuş Sesi'nde Hüsam olarak Hamzullah'a cevap veriyor.

- Yılmaz da unun hısımı. İki arada, bi derede galdu demek ki uşak.

deyip çayından fırt aldı Cücür.

- U unun nerden hısımı oluyimuş?

- Yılmaz unun annesinin dayısının gızıynan evlü ya!

- Hayır yahu, arada derede kaldığı yok, o iki ayrı derede ters yönde kürek çekiyor, hepimizle dalgasını geçiyor.

diye güldü avukat Hasan.

Çamlık'ta her yıl yapılan geleneksel 30 Ağustos balosu Ünye'de yaz sonunun en büyük eğlencesi. Everilecek kızlar ortalığa çıkıp oynarlar, delikanlılar yaz boyu göz koydukları kızlarla dans etmeye çabalar, kızı dansa kaldıramayan uşaklar finalde herkesin katıldığı neşeli horonda o kızın yanına denk düşmeye uğraşırlar. Ağustos ayı boyunca bir yandan fındık çuvallıyor, bir yandan baloya hazırlanıyor Ünye. Ne giyilecek konusu, kadınların ana derdi. Samsun'da özel diktiren var, İstanbul'a elbise almaya giden var, anasının çeyiz sandığını kurcalayıp, kesip biçip yepyeni giysiler yaratanlar var. Erkekler o denli dert edinmiyorlar konuyu, takım elbise, boyunbağı, o kadar. Kim nerede oturacak konusu, işin en nâzik yanı. En ön masalarda kaymakam, belediye başkanı, şube reisi, savcı gibi zevat oturur, diğer masalar için herkes birbirini yer, kimse yerinden mutlu olmaz, herkes baloyu düzenleyene küser;

- U gadar mu önemsüz bi adamuz biz bu Ünye'de?

- Biz en arkada oturcak adam mıyuz la bayım?

türünden ağız dalaşı eylül boyunca sürer, kış gelince dargınlıklar biter, oturulup rakı içilir.

Şube reisinin belediye başkanıyla niye kavga ettiği konusuna değişik yorumlar getirilirken, Cücür şube reisini, fırıncı Hüseyin belediye başkanını haklı bulurken, küçük bir çocuk Şirin Ünye Akkuş Sesi gazetesi getirdi.

- Hah işte Ömer'in gastesi de geldi. Bakalım ne yazmış Hüsam?

diyerek, kendine has alaycı tavrını takınarak, gazetenin ikinci sayfasını açtı, koyu yeşil renkli gözlüğünü alnına kaldırdı, Hüsam'ın Günlüğü'nü buldu, gülümsedi;

- Dinleyin!

diye ceviz ağacı antika masasına keyifle abanarak yüksek sesle okumaya koyuldu:

- "*En kral arkadaşım Hamzullah'a açık mektubumdur.*

Ne olduğunu ve ne düşündüğünü bir türlü anlayamadığım Sumatra'dan, eczacılığı bir maymuna kaptıran (çünkü ilâcı satan maymun) babalıktan, sözü geçen maymundan, babalıkla uğraşmasa uyuyamayacak olan Ahmet amcadan, balodaki şenliği görmek fırsatını bulamayan agubat Hasan beyden, şeşi beş gören âşık mürettiplerden, yaz başından beri İstanbul'dan kitap bekleyen kırtasiyeci Cücür'den, fransızcayı en konuşulmayacak biçimde konuşan Fikret'ten, belki bir gün pavyonda rehin kalırız ard düşüncesiyle Motel'de garsonluğu ilerleten Kavaklı'dan ve de tavlayı hâla öğrenemeyen Kemal'den, Osman Hoca'dan ve şapkasından, kaymakam beyin taba elbisesinden, haftanın üç gününü Ankara'da geçiren belediye reisimizden, evin dışını badanalatmamakta hâla inat

eden Atıf beyden, Tapucu İsmail beyin osmanlıcasından, belediye hoparlöründen kimi anonslar yapan Avni Çavuş'un hiç anlaşılmayan konuşmasından, Ünye'nin en son bankası Enis beyden, kafa ve saç ütülemekte doruğa çıkmış bir kahkaha kızdan, bu kan kusan denizden, kimi zaman beş liraya çıkan Hisar sigaralarından, parka gidebilmek için bizi Köprübaşı'ndan dolaştıran o içkili aile gazinosu inşaatından, yeşil köşkten, parkta geceleri her aklına geleni isteyen bir sesten, duvardaki Degas imzalı resimden, şu fransız kartpostalından ve kitaplarımdan, Bâkî ile Fuzûlî'yi karıştırıp Bazûlî'yi yaratan Sami ağbiden, geçen sene koyacağım dediği makaleye hâla sıra gelmediğini söyleyen gazeteciden, gazetecilikten çok Ünyespor'la uğraşan yek diğerinden, onbeş günde bir dükkânını açan Foto Yayla'dan, bilardonun kitabını yazıp da satamayan Mahmut Çavuş'tan, kentimizde görülmedik ustura bırakmayan Okan'dan, dalgınlıkla iğneyi enseden yapan Mustafa'dan, balodan beri Arif'ten, beyaz elbisesinden Turgut'un, bu gastenin bu köşesinden ve en zoru senden Hamzullah, senden ayrılmak. Türkân İldeniz'in bir dizesiyle bitirmek isterim artık gına getiren bu uzundan daha uzun yazıyı:

Her susmak ölüm değildir iyi belle

Sustum sustum da güçleniverdim

Susmak

Daha büyük çığlıklara hazırlıktır bende.

(Ayrılsak da beraberiz)

Ünye/ 4 Elyül 1968-SON "

Gözlüğünü yeniden gözüne takarak başını kaldırdı gasteden, okuma boyu attığı kahkahalarına bir uzununu ekledi avukat Hasan.

- Niye son demiş, gidiyu mu?

diye sordu eser miktar fransızca da bilen Fikret.

- Dün gitti ya la bayım! Eveli günü, bana Cumhuriyet gastesi ayırma artık, eyvallah, dedi, öpüştük.

dedi kırtasiyeci, kitapçı, gazete bayii olup sigara da satan Cücür.

- E niye bennen vedâlaşmadu?

diye bozuldu Fikret. Avukat Hasan dalga geçmek istediği zaman kullandığı koyu Ünye şivesiyle yanıtladı onu:

- U herkesnen vedâlaşmaz, biliyun tâ bayım!

13

Uyandım, hemen pencereye koştum, gökyüzüne baktım. Hava çıldırtıcı güzel. Yaşasın! Her gün böyle olmaz Ünye'de. Kimi gün parçalı bulutlu, kimi gün çise yağmur, kimi gün kasvetli geçer Karadeniz'de yaz.

Denize girilebilecek günler sayılıdır. Bana kalsa yağmurda da gireceğim ama anneannem ve annem izin vermezler. Kimi günler rüzgârlıdır.

- Bugün denize girülü mümüş? Eyyambuhur fırtınası uşağum! der anneannem Rukiye hanım.

- Niye girilmez anâne?

- Sam yelü eser, ıslak vücutta benek yapar tâ!

- Yapsın, ben benek seviyorum anâne... Benek ne anâne? tartışmalarında hep anneannem haklı çıkar. Sabah uyanır uyanmaz gökyüzüne bakarım. Yaşasın, hava güneşli! Şıpır yağmur sesiyle açarsan gözünü, yataktan çıkasın gelmez.

Pırıl pırıl güneşli bugün hava, cuv diye denize dalmanın tam zamanı, anneannem beni sürükleyerek çarşı hamamına götürüyor.

Altı yaşımdayım, hamam falan sevmiyorum. İçerisi bunaltıcı sıcak oluyor, ayrıca anneannem beni göbek taşına yatırıp deli gibi keselemeden huzura eremiyor. Hamamın tek eğlencesi soğuk Canpolat gazozu.

Taş basamaklardan üst yola çıktık. Hamam Paşabahçesi'nin öte

yanındaki caddede. Üst yoldan Kavakdibi'ne kadar uzanan uçsuz bucaksız bir bahçedir burası. Bahçenin öte yanındaki caddede bulunan hamama ulaşmak için tâ Kavakdibi'nden dolaşmak gerek, Paşabahçesi'nden geçersen fırt diye ulaşırsın hamama. Genelde herkes kestirme yolu tercih eder. Bahçenin ortasındaki köşkte oturan Haznedarlar da kimseye, niye geçiyorsun bahçemizden demezler, rastladıklarına hal hatır sorarlar.

Kocaman elma ağacının altından geçerken, yere sarkmış dallarda elma varsa zıplar koparırım. Anneannem azarlar beni:

- Niye kopariyun elmayu uşağum?

- Yiyicem.

- Bura senin babayın bahçesi mü?

- Paşa mı kızar?

- Hangi paşa?

- O evde paşa oturmuyor mu?

- Urasu Şefkatgil'in evü ya uşağum.

- Şefkat'ın babası paşa değil mi?

- Değil.

- Niye buranın adı Paşabahçesi?

- Unnarın dedelerü paşaymuş. Artuk paşaluk mu galdu? Yürü uşağum, yürü!

deyip elindeki hamam bohçasıyla dürtükler beni anneannem.

Uzaklaşırız elma ağacından, git git bitmez Paşabahçesi.

Kopardığım elmanın sallanan dalındaki yapraklar dedikodu yaparlar arkamızdan.

- Ham meyvayı kopardı dalından!

dedi, elmanın koparıldığı noktaya en yakın olan yaprak.

- Boyu ona yetti.

diye yanıtladı, hemen yanındaki yaprak.

- Üstelik beni de yaraladı. Ben bu yazı çıkaramadan kurur giderim artık.

- Sonbaharda hepimiz öleceğiz zaten. Ama üzülme, bir gün gene filiz verir, bir ilkbahar yağmurundan sonra göz açarsın dünyaya!

- Nasıl yani?

diye sordu kafası karışmış yaralı yaprak. Yarasız yaprak iç geçirerek yanıtladı onu:

- Kurur, koparsın dalından, toz olursun, karışırsın toprağa. Yağmurlar yağar üstüne. Bu ağacın kökleri emerler seni.

Aradan kimbilir kaç ilkbahar geçer, bir gün gene bu ağacın bir dalından yaprak olur fışkırır, buna kendin de şaşarsın. Paşabahçesi gene aynı Paşabahçesi, deniz aynı deniz, ama tanıdığın, bildiğin insanlar yok. Bu benim bu ağaçtaki ikinci yapraklığım.

- Yok yahu?

- Elbette. Ben Nuri Paşa zamanını bilirim.

- Çok mu eski?

- Bilmem... O yaz Hazinedaroğlu Nuri Paşa, her akşam bu ağacın altına sofra kurdururdu. Çarşamba'dan kardeşi Hamid bey, amcası Abdullah Paşa gelirler, burada akşamdan gece yarılarına dek yerler, içerlerdi. Babaları Osman Paşa bütün Canik havalisinin valisiymiş. Dedeleri Süleyman Paşa eski valilerden Hacı Ali Paşa'nın hazinedarı Behram beyin oğluymuş, onun için bunlara Hazinedaroğlu denilmiş...

- Nerden biliyorsun sen bütün bunları?

- Kulak misafiri oldum. Her gece bu ağacın dibinde rakı içip dedeleriyle, atalarıyla böbürlenir, keyiflenirlerdi. En çok da

babaları Osman Paşa'ya kadeh kaldırırlardı. Çünkü dedeleri Süleyman Paşa valiyken kazandığı araziyi vakfa bağışlamış, oğullarına hiçbir şey bırakmamış, ama babaları Osman Paşa valiliğinde edindiği araziyi vakfa bağışlamayıp nâmına tapu ettirmiş, Hazinedaroğulları'na ait bütün mal mülk Osman Paşa'dan kalmaymış...

- Onun için mi Paşabahçesi deniliyor buraya?

- Evet.

dedi tarih bilgisi çok kuvvetli, dedikoducu yarasız yaprak.

Ulaştık hamamın kapısına, anneannem bohçasıyla hamam kapısını itekledi, önce beni soktu içeri. Hamamın serin girişinde oturan hamamcının önünden geçerek cehennem sıcağına açılan tahta kapıya yöneldik.

- Hop hop hanum!

diye seslenerek durdurdu anneannemi hamamcı.

- Bağa mı diyun?

- Helbet. Burasu gadunnar hamamu. Ne işü var bu uşağun burda?

- Unun boyuna, posuna bakma, sübyan bu. Her hafta getiriyum tâ!

- Ne sübyanı ya? Babasunu da getüreydün bari!

diyerek girişime izin vermedi hamamcı. Geçen hafta girmiştim. Bu hafta çok büyüdüm demek ki.

Hamamcıyla sıkı bir ağız kavgası yapan anneannem duruma üzülürken sevinçle geri çıktım hamamdan.

- Üzülme anâne, haftaya ben seni erkekler hamamına götürürüm!

deyince anneannem kıçıma bir şaplak vurdu;

- U ne biçüm gonuşma! Utanmiyi mun?

Büyüyünce hamamda her hafta gördüğüm değişik kadın memelerini, kıçları, çırılçıplak dolaşan kadınları görmek için nasıl can atacağımın bilincinde olmadan koşarak yarıladım Paşabahçesi'ni. Az önce elma kopardığım dalın altından geçerken ne kadar yükseğe zıplayabileceğimi sınamak için var gücümle yükselip dalın ucunu yakaladım, yarım bir yaprak kaldı elimde, yaprağın yeşil suyu elime bulaştı. Attım yarım yaprağı yere, hızla indim Paşabahçesi'nin taş merdiveninden.

- Hah, bak sen de göremeyeceksin sonbaharı!

dedi yaralı yaprak, yarım kalmış dedikoducu yaprağa.

- Olsun. Ben Nuri Paşa zamanını görmüşüm. Sen sadece Şefkat'in salıncakta sallanışını gördün.

diye dudak büktü tarih bilgisi kuvvetli yarım yaprak. Yaralı yaprak gülerek yanıtladı onu:

- Ben yaşadığım yazdan memnunum. Sanırım Nuri Paşa kısa etek giymiyordu ve bacakları Şefkat'inkiler kadar güzel değildi.

14

1926’da teknik olanaksızlıklardan ya da sponsor bulunamadığından çekilememiş bir filmdir bu.

Gece Tekkiraz’da bir handa konaklayan Derviş Ahmet efendi ve adamları sabah gün ağarırken kamçıladılar atları. Dinlenmiş görünüyordu hayvanlar. Madem dinlenmişler, biniciler tepüklediler onları. Atlar biraz bozuldular buna, mecburen dört nala düzenine geçtiler.

- Tırıs tırıs gidiyoruz işte! Niye deli gibi tepüklüyorsunuz lan? diye düşündü en yaşlı at, düşüncesini kişnemeye gerek duymadı. Kişnemek için de bir güç sarfediliyor. Ota boka kişnememenin daha akıllıca olduğu düşüncesini keşfetmişti olgun at.

Olgun atın yakın planı. Hızla çerçeveden çıkar at. Geniş planda kafileyi arkadan görür kamera. Dağların arkasından güneş belirir, tam tostoparlak olacakken bir bulut girer güneşle dağın arasına, kıpkırmızı olur bulut.

En arkadaki iki binicinin terkilerine bağlanmış, sırtında kimseyi taşımayan, binicisiz, yükleri heybe ve eğerlerinden ibaret olan Cazı, Arap ve Beneklü isimli toy atların keyfi yerindeydi. Kıç atarak, kuyruk sallayarak, nal şakırdatmaca oynayarak ilerliyorlardı. Bağlı oldukları öndeki atların onları hoyratça çekiştirmesi dışında tasaları yoktu. İlk kez Niksar’ın dışına çıkmışlardı, yepyeni keşiflerdeydiler.

Küt plan değişir. Geniş planda, tepelerin ardından Karadeniz'i ve Ünye Kalesi'ni görürüz. Boş çerçeveye girer atlar.

Yokuş aşşağı daha da rahatlamıştı hayvanlar. Ufukta denizi gören biniciler de tepüklemeyi seyrekleştirdiler. İlk kez deniz gören Cazı, Arap ve Beneklü daha hızlı koşmaya başladılar, zaman zaman kendilerini çeken bağlı oldukları atların önüne geçiyorlardı. Yağmur çiselemeye başladı. Buna hem biniciler, hem atlar gıcık oldular.

- Yaz gelmicek bu sene galiba!

diye söylendi binicilerden biri.

- Yaz yağmurudur, gelir geçer...

gülümsemesiyle yanıtladı Derviş efendi.

Küt plan değişir. Ünye'nin Çamurlu mahallesinde bahçeli üç katlı bir evi görürüz. Küt plan değişir, kamera evin içinde.

İkinci katın bahçeye bakan sofasında, aynanın karşısında kendini incelemektedir gelinlikli Rukiye. Kız kardeşi Fatma sofanın ortasına koyulmuş ceviz çeyiz sandığına özenle bohçalar yerleştirmektedir.

- Ben u adamu görmemüşüm. Niye hiç görmedüğüm adamnan evleniyu muşum?

diyor Rukiye, aynadaki gelin Rukiye'ye.

- U da senü görmedü tâ!

diye yanıtlıyor, sanki kendi evleniyormuş gibi, ablasından daha heyecanlı Fatma.

- U beni görüp de n'apıcağmış! Adam dul ya gı!

diyor aynadaki gelin Rukiye. Aynadaki suret Rukiye'nin sesi çıkmamakta sadece ağzı oynamaktadır. Fatma bu sözleri duymaz, aynadaki gelin Rukiye'nin ağzını okuyarak anlar söyleneni aynaya

bakan Rukiye.

- Çok iyi huylu adammuş... Çok zengünmüş...

diye sürdürüyor konuşmasını çeyiz sandığı yerleştirme işini sürdüren Fatma.

- Zengünnük neymüş gı? Biz aç diğilük, açuk diğilük...

diye söyleniyor aynadaki gelin Rukiye. Bunu aynaya bakan Rukiye bile duymaz.

Küt plan değişir. Sırılsıklam, sıkı bir yağmur altında girer Ünye'ye atlılar kafilesi. Köprübaşı'na ulaşırlarken birden kesilir yağmur, güneş sıyrılır bulutların arasından. Kavakdibi'ne varırlar, deniz kıyısındaki evlerle Paşabahçesi arasındaki daracık yoldan tırmanmaya başlarlar yokuşu.

Küt Derviş efendinin gülümseyen yakın planı. Genel planda Paşabahçesi'ne bitişik mezarlığın yanından geçer kafile.

İnönü Mektebi'nin karşısındaki sarı boyalı tek katlı evin penceresinden evin meraklı kızı Növber tek tek ve dikkatlice incelemektedir atlıları. Hangisi dul damat? Niksar'dan Rukiye'yi gelin almaya gelenler nasıl birileri?

Heyecanla;

- Çok yaklaştık!

demek için cep telefonundan Rukiye'yi aramayı düşünür, muhayyelesi gayet geniş Derviş efendi. Düşünce gelişip cep telefonunun henüz icâd edilmediği verisini beyine ışınlar. İcâd edilmiş olsa bile Derviş Ahmet, Rukiye'nin cep telefonunu nerden bilebilirdi? Tanışmıyorlardı ki! Birileri aracı olmuş, evlenmelerini uygun görmüştü, o da gelini almaya gidiyordu. Çaktırmadan yamaçlaşan yolda tepükler atını damat, kafile hızlanır.

Küt plan değişir. Gelinin ağbisi Mahmut evin bahçesindeki dut

ağacının altına kurulmuş misafir sofrasının başında, son eksik gediklerle ilgilenme görüntüsünde, kimseye çaktırmadan gizlice rakı içmektedir.

Küt plan değişir. Evin ikinci katındaki sofa. Fatma bir torba fındığı heybeye sokuşturmaya uğraşmaktadır. Fatma'nın yakın planı.

- Fındıkluktan tâze fındık geldi, heybeye goyuyum.

der Fatma. Aynaya bakan Rukiye ve aynadaki sureti Fatma'yı duymazlar. Boş bakmaktadırlar birbirlerine.

Küt plan değişir. Dut ağacının altındaki masaya kimi kadınlar yemekler taşımaktadır. Küt değişir plan. Sebze bahçesinin ucundaki mısırların arkasına mevzilenmiş ağbi Mahmut. Kamera zum yapar. Mahmut gizlice avucuna sakladığı sigarayı içmektedir. Öbür elindeki rakı kadehi çerçeveye girer, Mahmut'un ağzını bulur, deli gibi dikler kadehi gelinin ağbisi. Sigarasından derin nefes alır, giderek artan, boğulurcasına bir öksürüğe garkolur. Sigara dumanından kamerayı sis kaplaması münasebetiyle plan değişir. Mahmut'un öksürüğü dış ses olarak devam ederken Derviş Ahmet efendi kafilesi evin önüne ulaşır. Kapıda bekleyen kayınpeder adaşı Ahmet efendi, gelinin Mahmut dışındaki kardeşleri Mustafa ve Mehmet ve komşu adı İsmi olan dayı karşılar onları.

Küt plan değişir. Sokağa bakan pencerenin tülünün ardından Rukiye ve Fatma'nın gelenlere meraklı bakışı. Küt plan değişir. Bahçedeki masada erkekler yiyip içmekte, kimi kadınlar sofraya bir şeyler getirerek hizmet etmekteler. Kamera dingildeyerek evin ikinci kattaki sofa penceresine zum yapar. Rukiye tülün ardından evlenmekte olduğu adamı belirlemeye uğraşmaktadır.

- Hangisü acaba?

- Dedemün sağında oturan galiba gı!

diye fısıldar, çerçeveye girmeye uğraşan Fatma.

Küt plan değişir. Dedenin yanında oturan, evleneceği kızı hiç görmeden kabullenmiş damat Derviş efendinin mülâyim yakın planı. Mütebessim, dedeyi dinleyişi.

Küt plan değişir. Evin önüne bağlı atların kişneşmesi.

Küt plan değişir sofradakiler ayağa kalkar, el sıkışır, öpüşürler. Küt plan değişir. Rukiye, koluna girmiş, gelinliğinin eteğini tutan Fatma'yla sofa merdivenlerinden inmektedir. Küt plan değişir. Aynadaki suret Rukiye bakakalır merdivenden inen Rukiye'nin ardından.

- Ben hiç ata binmedüm ya gı!

diye duralar merdivende Rukiye.

- Merak etme, unu ata söylemüşlerdür tâ...

diye kıkırdar Fatma.

- Delü müsün gı sen?

diye ürperir, herşeyden evham üretmeyi beceren Rukiye.

Küt plan değişir. Derviş efendi evin önünde bağlı atlara yanaşır, kız tarafıyla vedâlaşırken, Ünye'ye gelirken kıç atan binicisiz atlardan Arap'a Rukiye'nin çeyiz sandığı ve heybeleri yüklenirken, Rukiye at binmeyi bilir birisi tarafından Beneklü isimli ata bindirilmeye uğraşılırken göz göze gelirler gelin ve damat. Damat yakın plan gülümser, gelinin gülümsemeye vakti olmaz, hayatında ilk kez bir atın sırtına oturmaya uğraşmaktadır. Kayınpeder Ahmet efendi;

- Gaç günde gidebileceksüğüz?

diye sorar damat Ahmet efendiye.

- Yol halidir, belli olmaz.

- Yoluyuz açuk olsun!

diye el sallar kayınpeder Ahmet, damat Ahmet'e. Gelin atı Beneklü'nün mutsuz yakın planı, baş sallaması. Beneklü'nün;

- Bu kız ata binmeyi bilmiyor yahu! Geliş güzeldi de, Niksar'a dönüş çok dertli olacak galiba!

düşüncesi alt yazı olarak tebârüz eder, genel planda yola koyulan kafilenin ardından.

Küt plan değişir. Sofadaki aynada suret Rukiye fluğlaşır, kaybolur. Küt plan değişir. Ağbi Mahmut'un bahçede mısırların arasında sızmış yakın planı. Küt plan değişir. Kafile Niksar yoluna sapar. Rukiye dizgini bırakmış, korkuyla atın boynuna sarılmıştır. Rukiye'nin gözleri büyümüş korkulu yakın planı. Beneklü'nün sinirli yakın planı. Genel planda bir dağa tırmanıyor kafile, fonda Karadeniz, gün batmaya niyetleniyor dalgaları çok turuncu sıvazlıyarak.

15

Dört yıl sonra dönüp dolaşıp gene Küçük Sahne'ye geldim. Herşey olduğu gibi duruyor. Ayfer Feray'ın odası, olmuş Poyrazoğlu'nun odası. Siemens marka siyah telefon Muhsin Ertuğrul'dan kalma.

Poyrazoğlu Tiyatrosu'nda kendi oyunumda oynayacağım. Ali sahneye koyuyor. Özcan Özgür, Beyhan Akbaş, Ayşen Gruda, Alpay İzer, Korhan Abay, Gülşen Gürsoy, Oya Başar diğer oyuncular. Çark-ı Memnu ismi zor bulundu, oyunun ismi Dur Konuşma Sus Söyleme oldu. Oysa televizyonda çok fena izlenen Aşk-ı Memnu dizisi yayınlanıyordu. Ve fakat izleyici memnunun yasak demek olduğunu bilmiyor, işin aşk tarafıyla ve başroldeki Müjde Ar'la ilgileniyordu.

Dekoru yapmayı üstlenen Savaş Dinçel provaya her gün yepyeni fikirlerle geliyor, işine çok özeniyor. Provalar sürerken, geçen yılın oyunu Aziz Nesin'in Deliler Boşandı'sı, sezon başı kısa süre için koyuldu, dolu oynamaya başladı. Dolan oyuna dokunulmaz, benimki prömiyer yapıp birkaç kez oynandıktan sonra ertelendi. Ali;

- Deliler Boşandı'da bir şeyler oyna!

dedi. Bana kimi roller uyduruldu. Örneğin bir köprü sahnesi var. Bir tip yap, o sahneden geç, denildi. Ben de süpermen fanilasıyla kasılarak geçiyorum sahneden. Orası herkesin aklına geleni yaptığı, isteyenin arasıra geçtiği, özgür bir sahne. Oyunun genelinde böyle

aşırı bir özgür anlayış var zaten. Örneğin o akşam kulise Gönül Yazar mı gelmiş, hemen köprü sahnesinden geçiriliyor. Gönül Yazar da;

- Niye geçiyorum ben sahneden?

sorusunu kendisine bile sormadan, bir dramaturji hatâsı olarak, tuvalet tarafındaki kulisten girip Muhsin Ertuğrul'un odası tarafındaki kulise çıkıyor. Dönemin soyunan sinema yıldızları Arzu Okay ya da Figen Han geldiğinde birkaç kez geçiriliyorlar köprü sahnesinden. Alkış alıyorlar. Korhan bir seyyar satıcı, Alpay sümsük bir memur oynuyor. Bir akşam ben süpermen olarak sahneden kasım kasım geçerken, her nedense Alpay enseme bir tokat patlatıyor. İzleyici gülüyor. Ben tepki vermeden, şaşkınlıkla çıkıyorum sahneden. Alpay gülme aldığı için çok mutlu. Çıktığım kulis noktasında sahneye girmek üzere bekleyen Aydemir Akbaş ve Celile Toyon var.

- Ulan sen süpermen oynuyorsun, o zavallı memur. O sana nasıl vurur be? Senin onu parçalaman gerekir.

diye söyleniyor Aydemir.

- Öyle ya!

diyor Celile. Karşı kuliste, Ali ve Özcan oyunu izliyorlar. Aydemir ve Celile'yi çok haklı bularak geri giriyorum sahneye, gene kasılarak Alpay'a doğru ilerliyorum. O memur tiradına başlamış bile. Beni görünce tedirgin oluyor, bir espri buldum, onu patlatmaya girdim sanarak, tiradının içinde duralayarak bana söz payı bırakıyor, yakınına girip basıyorum suratına tokadı, enseye yediği şaplağı geç algılamış ağır bir süpermen ağbi olarak. İzleyici kahkahadan kırılıyor. Alpay şaşkın. Ali öbür kulisten eliyle "güzel" işareti yapıyor. Alpay bir Ali'ye, bir bana bakıyor, suratı kan çanağı gibi. Salonda gülme sürüyor. Bu gülme üstüne, kasılarak sportmence

çıkıyorum sahneden. Gülme yürüyüşümle bir güzel katlanıyor. Alpay'ın herhangi bir söz edebilmesine daha bir iki saniye var. Biz kuliste Aydemir'le kucaklaşırken, Celile'yle öpüşürken, Alpay gülmelerin kıkırdamaya dönüştüğü bir yeri çok iyi zamanlayarak, en taşralı memur tonlamasıyla haykırıyor:

- Ne vuruyorsun eşşoğlueşşek!

Daha sonra sağ ve sol kulise bir iki şapşal bakış atıyor, beklediği alkış geliyor, huzura eriyor. Tokadı yedi, ama olsun alkışı aldı. Ali memnun. Seyirci gülüyorsa, yaptığımız iş doğrudur düşüncesi, herkesin üstüne tartışılmazca sinmiş durumda.

Devrisi gün daha acımasızca vuruyoruz Alpay'la birbirimize, izleyici daha çok gülüyor. Giderek benim tokat da alkış almaya başlıyor. Tokat olayı, ben o tiyatrodan ayrıldıktan sonra da oyunun klasik bir sahnesi olarak oynanacak, başlıbaşına bir şova dönüşüyor.

Aydemir haftada iki film çeviriyor. Setten sete koşuyor. Tiyatroya ucu ucuna yetişiyor. Ufak ufak bana kimi rollerini devrediyor. Sonunda ortalık yıktığı komser rolünü de, Galatasaraylı ağbim olarak bana emir komuta zinciri içinde ezberletip, oyunu onsuz oynayabileceğimiz bir biçime getiriyor, matinelere gelmiyor, suarelere takılıyor. Ancak Aydemir'in komser gömleği bana olmuyor, önden kavuşmuyor, kolları kısa geliyor. Bana ayrıca bir komser gömleği alınmıyor.

- Üstten üç düğme açık oyna!

deniliyor. Dördüncü düğme de iliklenemiyor. Bana çok kısa gelen kolları kıvırıp bağrı açık bir komser olarak yorumluyorum rolü! Aydemir'i izlemeye gelmiş olan izleyici de bana kim bu bağrı açık dallama, diye öyle boş boş bakıyor. Özcan Özgür tiyatrodaki en yakın arkadaşım. Oyundan sonra birlikte Kulis Bar'a iniyoruz.

Muntazam mekânımız. Patron Jorj güleryüzle kapıda karşılar bizi. Kalburüstü oyuncular barda yerlerini almıştır, biz çömezler onların ardında ayakta duran ikinci sırayı oluştururuz, pek lafa karışmaz, dinleriz. En başta Turgut Boralı oturur. Karşı köşe Mücap Ofluoğlu'nun yeridir, yanında Avekpaket Berç bey bulunur. Barmen Mehmet Ali, herkesin huyunu suyunu, rakıya ne kadar su koyduğunu bilir, sorulmadan içkiyi tâzeler, güleryüzlü efendiliğini hiç bozmaz.

Gençten bir çocuk Turgut Boralı'ya yanaşır:

- Turgut Baba, biz tiyatro kurmak istiyoruz.

- Kurun çocuğum, tabii, hemen kurun!

Genç çocuk Boralı'dan icâzet almış olarak hızla çıkar Kulis Bar'dan.

- Yahu Turgut, niçin dolduruşa getiriyorsun çocukları?

diye sorar tiyatro patronluğundan bezmiş Mücap Ofluoğlu. Turgut Baba sırıtır:

- Teşvik edeceksin bu salakları! Kurma, desem bana küsecek! Kursun tiyatroyu, görsün anasının örekesini! Bana küseceğine, tiyatroya küssün!

Avekpaket Berç bey Boralı'nın şerefine kaldırır kadehini.

Kulis'ten çıkınca Özcan'la daha başbaşa kalabileceğimiz Fransız Konsolosluğu'nun arkasındaki Fuaye Adnan'ın barına sığınırız.

Fransız Nuri boş masalar arasında keman çalarak gezinirken, Özdemir Asaf barın fersiz abajurunun ışığında kağıt peçetelere şiirler yazarken, piyanoda Altan İrtel bir elinde sigara öbür eli akor basaraktan, bâde süzerekten mesaisini tamamlamaya uğraşırken;

- Ben bu tiyatrodan ayrılmak istiyorum efendim.

diyerek yığılır masaya Özcan.

Fransız Nuri bir yandan kemanını çalarken masaya yanaşır, iki arşe hamlesi arasında;

- Mösyö Özcan çok içiyoğ!

lafını sokuşturur partisyona. Mezür başında pinekleyen Altan İrtel uyarıcı mahiyette, tek parmağıyla gereksiz do diyezler basar, Fransız Nuri kaçırdığı mezür başına yetişir aceleci bir arşe hamlesiyle.

- Çok içmiyoğ, bir kadehte zuğna olma meziyetine sahip bulunuyoğ!

der Fransız Nuri'ye, Fransa'dan gelen çocuk.

16

Kemal Galip dayımdan mektup geliyor. Talim Terbiye Dairesi diplomamın üstünde "**Diplome**" yazması konusunda ısrarlı. Durumu Strasbourg'a yazıyorum. Bunun askerlik için gerektiğini, böyle bir belge alamazsam er olarak iki yıl askerlik yapmak zorunda kalacağımı anlatıyorum. Bunun üzerine hiç askerlik sevmeyen okul müdürü, Claude Petitpierre bana özel olarak, üstünde "**Diplome**" yazan bir belge hazırlattırıyor, basıyor altına afilli imzasını. O okuldan mezun olan hiç kimsede böyle bir belge yok, bundan salak bir gurur duyuyorum. Bunu imzalarken kızıl pos bıyıklarının altından kıs kıs gülen Claude Petitpierre geliyor gözümün önüne...

Belgeyi Ankara'ya iletiyorum. Talim Terbiye Dairesi'ndeki terbiyesiz Kıltüy amca, bu sefer de diplomamın Fransa Milli Eğitim Bakanlığı'nca onaylanmasını istiyor. Fransa'da tiyatro okulları Kültür Bakanlığı'na bağlı, Milli Eğitim'le ilgisi yok. Durumum giderek karanlıklaşıyor, asker kaçağı konumuna düşüyorum. Askere gitmekten yanayım ve fakat diplomamın onaylanması gerek, er olarak gitmem çok saçma ve iki yıllık bir yitik zaman dilimi.

Bu ve fotokopisi düşünceleri rakı içerek ipe dizerken, Boris Vian'ın "*Bay Cumhurbaşkanı, bir mektuptur bu size, belki okursunuz diye* " cümlesiyle başlayıp savaşa gitmek yerine asker kaçaklığını tercih ettiğini dile getiren Asker Kaçağı şarkısını mırıldanırken,

mukavva rengi bir zarf geliyor Güzel Sanatlar Akademisi'nden. 12 Mart dönemi mağduru öğrenciler için af yasası çıkmış, sınava girmem gereken borçlu dersler listesi ile, hemen okula başvurup kayıt yenilemem gerektiğini bildiren bir yazı. Devrisi sabah gidip yeniliyorum kaydımı. Bu bana üç yıl öğrencilik konumu sağlıyor. Çarşamba askerlik şubesine, ilme doyamayarak okumayı sürdürdüğümü bildiren bir yazı gönderiyorum, asker kaçağı durumum son buluyor. Kayıt yenilerken aynı konumdan yararlanan Şef Hasan ve hapisten çıkan Necati ile karşılaşıyoruz.

- Vay n'aber?

- İyidir Şef! Senden n'aber?

- Galiba bitiricem bu okulu.

diye gülümsüyor Şef.

- Benim ilgim yok, sadece üç yıl askerlik tecili alıcam.

Necati hapisten çıkmanın durağan gülümsemesi içinde.

Ekimin başı, babamların Ünye'den dönme vakti yaklaştı. Öbür Kız, İzmir'den geri geldi, bağımsız bir evim olması gerektiği anlaşıldı. Kız arkadaşımla babamın evinde kalacak değilim ya! Arayıp tarayıp Şişli Madamefendi Sokak'ta bir apartman dairesi bulundu. Kaporası, ilk aylığı yatırıldı, kahverengi fötr şapkalı ev sahibimiz doktor Hayri beyin banka hesabına. Ev sokağın hemen başında, 5 numara, daire 7, en üst kat, asansör yok, seksenbir basamak çıkıyorsun hânemize ulaşmak için. İki oda bir salon. İkincisi, odadan sayılmaz, sandık odası türü. Hiç eşyam yok. Bomonti'de bir dükkândan katlanan tahta masa ve dört tabure satın alıyorum. Nakliyeye para verilecek durumda değiliz, naklederim ben. Masayı koltuğumun altına sıkıştırıp, tabureleri ikişer ikişer kollarıma geçirip ara sokaklardan, sanki onları satan bir satıcı gibi, kan ter içinde ulaşıyorum Madamefendi Sokağa.

Annem çarşaf, yastık, battaniye, yatak veriyor. Arkadaki odaya seriyorum, yer yatağı en güzeli. Yataktan düşme ihtimali sıfır. Akordeon kutusunun üstüne bir örtü uyduruyor Öbür Kız, o da başucu sehpamız. Perdesi yok evimizin, yatak odasındaki yer yatağından tuvalete gitmek için komando sürünme hareketiyle koridora ulaşmak gerekiyor, ayağa kalkarsan arka komşularla selâmlaşma durumunda kalıyorsun. Pijama kullanmıyorum, genelde çıplak yatıyorum. Bu biçimde bir selâmlaşma zorunda kalmamak için sürünerek gidiyoruz tuvalete.

Feriköy Sular İdaresi ziyaretleriyle zâyi oluyor zaman. Bugün gene gittim, çözülemiyor sorun. Benden önceki kiracı faturayı ödemediği için su kesilmiş, borç tarafımızdan ödenmiş ve fakat su açtırılamıyor.

- Feriköy Sular İdaresi'nin amına koyim!

diye homurdanarak çıktım neyin idare edildiği bilinemeyen çok saçma idare binasından ocak ayının son günü. Galatasaray Hamamı'na gidecek mecâlim yok. Kendimi kuru temizlemeye vermeyi düşünüyorum.

Öbür Kız, bir gazetede iş buluyor. Ben Poyrazoğlu Tiyatrosu'nda çalışıyorum. Ali'ye, Ali Uyanık isimli bir televizyon dizisi yazıyorum. Bir bölümünde garson rolüyle ilk kez televizyonda görünüyorum.

Ancak düşündüğümü bulamıyorum bu tiyatroda, giderek sıkılıyorum. Antenleri sürekli dışarıda Poyrazoğlu durumu sezerek bana başka işler bulma derdinde, tiyatrodan ayrılmaya yönelik duygularıma ket vurma çabasında. Kanada'da sahnelediğim oyunum Şu Gogol Delisi'ni türkçeye çevirip Zeliha Berksoy'la sahneye koymamı öneriyor.

Bir gün Zeliha geliyor, tanışıyoruz. Oyunun Montreal ses kaydını

Küçük Sahne'de, eskiden Muhsin Ertuğrul'un, Haldun Dormen'in, Mücap Ofluoğlu'nun, Ulvi Uraz'ın, Ayfer Feray'ın, şimdi Ali'nin, beş yıl sonra benim olacak odada, bir makaralı teypte dinliyoruz, Monique Mercure'ün sesinden, bir yandan anlatıyorum. Zeliha konuyla ilgileniyor, ama sonra Ali'yle anlaşamıyorlar. Bu proje de suya düşüyor, ıslanıyor.

17

- Bir günde boşadım karıyı efendim.

diye dikliyor kadehini Özcan Özgür.

- Neden? Bir yanlış mı yaptı?

diye soruyor Fransa'dan gelen çocuk. Hemen yanıt vermiyor, sigara yakıyor, sinirlendiği zaman takındığı gergin gülümsemesi yerleşiyor suratına. Dibe vurmuş rakı kadehindeki son damlaları imbikliyor.

- Evet efendim, yanlış yaptı...

Sımsıkı tuttuğu boş rakı kadehine bakıyor.

- Seyfi bey! Rakı rica ediyorum efendim.

diye bağırıyor sahnemsi yükseltideki saz heyetinin sesini bastırmaya uğraşarak.

Harbiye'de, basamaklarla yeraltına inilen, duvarları hasır ve kilim kaplı Seyfi'nin yeri. Seyfi güleryüzlü, mülâyim adam.

- Hay hay Özcan bey.

diyerek getirip sunuyor rakıyı. Sanatçıların ayağını alıştırmak istediği Seyfi Bar adıyla değişik barlar açmış, kimisi tutmuş, kimisi yürümemiş, şimdi daha iddiasız biçimde dandik saz heyetli, ucuz bir meyhâneyi tutturmanın derdinde. Tiyatroculara pek hesap sorulmuyor.

- Yaz deftere Seyfi!

Özcan rakıdan fırt alıp üstüne su ekliyor, sigarasından derin bir nefes çekiyor ve konuşmaya başlıyor:

- Avans istedim müdürden. Vermedi efendim. Niye, dedim. Ali; Özcan'a avans vermeyin anında rakıya çeviriyor, demiş efendim... Ben rakıya para vermiyorum ki, yazdırıyorum... Ali çok terbiyesiz... Bakkala borcum var efendim...

Saz heyeti hiç gereği yokken "Biliyorum ayıracak o sen mektup ikimizi" şarkısına girişiyor bağırış çığırış.

- Niye boşadın sen karını?

- Mecbur kaldım efendim... Uzun hikâye... Hatta roman... Polisiye bir roman.

diyerek sigaranın dumanına sığınıyor Özcan. Gözleri kayboluyor dumanın içinde. Belki ağlayacak, belki ağlıyor, belki ağladı, dumandan kamera olayı kaydedemiyor.

"Biz Heybeli'de her gece mehtaba çıkardık" astronot şarkısına geçiyor alatura sevgisiyle mücehhes saz heyeti ve fakat pek müşteri yok.

- Alayı bana yazın, turayı arkadaşa... Turanın yanında alanın esâmisi okunmaz!

diyerek uzaklaştırıyor Özcan, masaya içine para atılması gereken tefi uzatan saz heyeti elemanını, rakısından yudum alıyor, ağzına iki leblebi atıyor, sigarasından derin nefes çekiyor, sonra ağır ağır, dili peltek, başlıyor anlatmaya:

- Bir sabah kalktık kahvaltı edilecek efendim. Ondan önce kalkmışım, erkenden işe gidecek biraz daha uyusun diye düşünmüşüm, çayı demlemişim, yumurtalar haşlamışım, dünyalar güzeli bir kahvaltı sofrası hazırlamışım. Yumurtaya ellemeden, çaydan iki fırt alıp bir telâş çıktı evden. Hızla giyinip fırladım

peşinden...

- Niye?

- Takip ediyorum efendim.

- Niçin?

- Şüphelendim efendim.

- Neden şüphelendin?

- Bilmiyorum. Kadın bu! Muntazaman şüphelenmek lâzım efendim.

Uzaktan takip ettim. Harbiye'den otobüse binip Unkapanı'na gitmesi lâzım. İş yeri orada! Anaaa! Ters kaldırımdan ters yöne giden Mecidiyeköy otobüsüne binmesin mi? Aaa! Ertesi gün boşadım efendim.

- Nereye gitmiş ki?

- Bilmiyorum. Hiç sormadım efendim.

- Hiçbir şey sormadan mı boşandın?

- Evet efendim. Ne soracakmışım? İş yeri Unkapanı'nda, pıt Mecidiyeköy'e gidiyor. Tam ters istikâmet. Stratejik açıdan dikkat çekici. Daha ne soracakmışım ben ona?

diyerek yeni fırt alıyor rakısından, su ekliyor kadehine.

Alaturadan gayr-ı memnun saz heyeti, sepet havası mahiyetinde "Bilal oğlan" muhabbetiyle işi bağlıyor.

- Poyrazoğlu Tiyatrosu'ndan ayrılmak istiyorum.

diyor Fransa'dan gelen çocuk.

- Ben de efendim.

diyerek başı masaya düşüyor Özcan'ın. Saz heyeti, sazı sözü toparlayıp terkederken sahnemsi yükseltiyi, birden başını kaldıran Özcan;

- Evimize gidelim!

diye bağırıyor. Fransa'dan gelen çocuk koluna giriyor, Seyfi'yle öpüşüyor, bin basamak merdiveni binbir zahmet çıkan Özcan da öpüşmüş kadar oluyor, ulaşıyorlar ışıklı caddeye.

- Taksi mi? Yürür müyüz?

- Yürürüz efendim. Sarhoş muyuz biz?

diyerek uykuya yatan bir çocuk gibi başını Fransa'dan gelen çocuğun omzuna koyuyor Özcan. Sendeleyerek yola koyuluyorlar.

- Biz tiyatrodan niye ayrılıyoruz?

diye silkiniyor Özcan, gün doğmuş da ötmekte gecikmiş bir horoz gibi Askeri Müze'nin önünde.

- Hiç böyle bir tiyatro değil benim yapmak istediğim... Kafamda başka türlü bir tiyatro var.

diyor Fransa'dan gelen çocuk.

- Nasıl yani?

- Tam bilemiyorum ama başka bir tiyatro... Başka mekânlar... Alıştığımız tiyatro salonu değil yani... Meselâ, Kânunî Esâsi Kıraathânesi... Ya da bir çadır... Belki bir gemi...

Özcan sanki ayılır gibi oluyor, gözleri büyüyor;

- Aç kalırız efendim.

Gene yumuyor gözlerini. Evinin kapısına kadar getiriyor onu, beyaz pardösüsünün cebindeki anahtarını buluyor, kapıyı açıp evine çıkarıyor, yatırıyor yatağına Fransa'dan gelen çocuk.

- İyi uykular Özcan.

- Teşekkür ederim. Size de iyi uykular efendim.

- Bir şeyi merak ediyorum; karın sana, niçin boşanıyoruz diye sormadı mı?

- Sordu. Hiç cevap vermedim efendim!

18

Çanakkale'de bir askeri kampın plaj müdürüdür astsubay Özcan Özgür. Yazları yoğun geçen mesaisi, ilk yağmurlarla son bulmakta, kış gayet sakin, Çanakkale Boğazı'na karşı çay içip bulmaca çözerek, sigara püfürdeterek geçmekteyken bir zarf gelir Ankara'dan, tâyini çıkar başkente.

Ankara'da çok katlı bir bina. Biniliyor asansöre, iniliyor da iniliyor, yerin dibine ulaşılınca çıkıyorlar asansörden Özcan ve nöbetçi subay.

- İşte burası!

diye gösteriyor ona masasını subay.

Nato'dan çift zarflı evrak geliyor masasına Özcan'ın, birinci zarfın üstündeki numarayı gelen evrak defterine kaydediyor, kapalı zarfı üst kademeye iletiyor. Görevi bundan ibaret. Ayrıca plaj müdürlüğünden de kolay.

- Şezlongları şuraya çekin! Komutanın kızı denize girecekmiş, plajı boşaltın!

gibisinden gıllıgışlı durumlar yok. Mesai bitince Özcan gayet özgür.

Ankara'ya turneye gelmiş Münir Özkul Tiyatrosu'nu izliyor bir akşam, allak bullak oluyor astsubay Özcan'ın zaten karmakarışık beyni. Münir Özkul'un oynadığı General Çöpçatan oyununu muntazaman izler hale geliyor. Mesai sonrası alelacele bir şeyler atıştırıp her gece tiyatroya koşuşturmaktadır. Bir sonraki hafta için

her akşama en ön sıradan bilet alır. Maaşını tiyatro biletine yatırır durumdadır. Her oyunun sonunda ayağa kalkıp;

- Bravo!

diye bağırarak alkışlar. Tip oyuncuların dikkatini çeker olmuştur.

- Gene gelmiş o manyak!

mavrası başlar kuliste.

Başta Münir Özkul olmak üzere sahnedekilere hayranlıkla bakmakta, onların yerinde, onlardan biri olmak arzusu kemirmektedir içini. Bir gece oyundan sonra tiyatronun kapısında oyuncuların çıkışını bekler. Münir Özkul kapıdan çıkar çıkmaz saygıyla yanaşır ona:

- Elinizi öpebilir miyim efendim?

diyerek önünde eğilir, öpmek üzere ustanın eline saldırır. Elini geri çekerek;

- Sağol. Ben el öptürme sevmem.

der usta, kendine özgü gülümseyen mahcubiyeti içinde.

- Niye her gece geliyorsun sen?

diye sorar ustanın eşi oyuncu Suna Selen, biraz kuşkuyla.

- Münir beye, sizlere, tiyatroya âşık oldum efendim. Bana tiyatronuzda herhangi bir görev verirseniz sizlerle olmaktan şeref duyarım efendim.

Münir Özkul oyuncularla bakışır, gülümseşirler. Sık yaşadıkları bir sahnedir bu. Her gece tiyatro çıkışında heyecanlı biri tiyatrocu olmak arzusunu arzeder.

-Bizim kadromuz tamam. Oyuncu ihtiyacımız yok.

diye yanıtlar usta.

- Oyunculuk şart değil. Ben tiyatroda yerleri süpürürüm, tuvaleti

temizlerim, ne iş verirseniz yaparım efendim.
diyerek boynunu büker Özcan.

- Bir işin yok mu senin?

- Subayım efendim.

- Yok yahu?

- Evet efendim.

- Subaylığı bırakıp tiyatrocu mu olmak istiyorsun?

- Müsadeniz olursa efendim.

diyerek saygıyla eğilir ustanın önünde. Özcan'ı ilginç bulur usta, kanı ısınır ona. Ankara'da işler iyi gitmektedir. Oyun dolu oynamaktadır, izdiham münasebetiyle gösteriler dört hafta uzatılmıştır.

- O zaman bas istifayı gel, sana da küçük bir rol bulunur komutan!

deyince usta, Özcan'ın göz pınarlarından yaşlar süzülür.

- Teşekkür ederim efendim... İstisnai olarak bir kerecik elinizi öpemem değil mi?

Usta şakacıktan sert patron tavrı takınarak, bir kaşını kaldırıp;

- Bu tiyatroda el öpme yoktur!

der, sonra gülümseyerek ismini sorar.

- Özcan, efendim.

- İyi geceler Özcan!

der usta yürümeye koyulur, oyuncular onu izler, birden geri döner Münir Özkul:

- Özcan, yarın akşam bilet alma. Ben kapıya tembih ederim, Özcan komutan benim misafirimdir, derim.

- Teşekkür ederim. Ben dört haftalık biletlerimi aldım efendim.

diye yanıtlar esas duruştaki subay. Usta kalakalır, buruk bir gülümseme oluşur dudaklarında, gözlerinde binbir hüzün, el sallar Özcan'a, döner gider.

Özcan uzun bir süre devinimsiz, heykel gibi durur tiyatronun kapısında. Bir adam tiyatro fuayesinin ışıklarını söndürür, dışarı çıkar, kapıyı kilitler.

- Ne bekliyorsun sen burda?

sorusunu yöneltir ona.

- Bendeniz, Münir Özkul Tiyatrosu'ndan Özcan Özgür efendim!

diye gülümseyerek sıkışmak üzere elini uzatır adama. Anlamsızca el sıkışırlar.

- Yarın akşam görüşürüz efendim. Saygılar.

der adama, kaybolur başkent gecesinin karanlığında.

Devrisi gün yeraltı bürosunda, gayet Scapin dolaplar arasında, çayının şekerini dalgın karıştırmaktadır Özcan. Bas istifayı gel! Gayet tabii efendim! En doğrusu efendim! Fakat astsubayların istifa hakkı yoktur efendim! Bu durum çok bilinmeyenli bir denklem olarak beynini hırpalıyorken zart diye kapı açılır, omzu kalabalık iki komutan girerler odaya, biri elindeki zarfı sallar esas duruşa geçen Özcan'a doğru:

- Bu zarfı sen mi açtın?

- Evet komutanım!

- Nasıl açarsın? Bunlar çift zarfla gelen yazışmalar! Birinci zarfı açıp üstündeki numarayı evrak defterine kaydedeceksin. İkinci zarfı niye açıyorsun?

- O evrak tek zarfla geldi komutanım.

- Olamaz.

der, çok sinirli komutan.

- Tek zarf komutanım!

- Gel peşimden!

Binerler asansöre. Üst katlara doğru yükseldikçe artmaktadır Özcan'ın tedirginliği. En önemli son katlarda da durmayarak en üst kata yükselirken asansör Özcan'da hoşafın yağı kesilir.

En komutanın karşısına çıkarılır.

- Niye açtın sen bu zarfı?

- İşim bu komutanım. Hepsi çift zarflı olarak geliyor. Birinci zarfı açıp numarasını kaydediyorum, ikinci zarfı komutanıma teslim ediyorum.

- Zaman zaman tek zarflı gelir. Üstünde ingilizce "tek zarftır açılmayacak" diye kırmızı damga olur! Görmüyor musun damgayı? Senin ingilizcen nerden?

diye sorar omzu yıldızlar kümesi en komutan.

- İngilizce bilmem komutanım.

En komutan ve öbür komutanlar bakışırlar.

- Sen buraya nerden geldin?

diye sorar en komutan.

- Çanakkale'den komutanım.

- Orda ne iş yapıyordun?

- Plaj müdürüydüm komutanım.

En komutan ve öbür komutanlar anlamsızca yeniden bakışırlar.

- Kim yapıyor bu tâyinleri? Neye göre yapıyor? İngilizce bilmeyen adamın burada ne işi var?

diye kükrer en komutan.

Meğer Özcan'ın açtığı zarf o yılki Nato şifrelerini içeriyor!

- Uygun bir yere gönderin bunu.

der en komutan. Bu yüzden o yıl Nato tüm şifrelerini değiştirmek zorunda kalır.

O gece, kendisi için en uygun yerin Münir Özkul Tiyatrosu olduğuna karar verir Özcan. Astsubaylıktan kurtulmanın en kestirme yolu mâlülen emekliliktir. Örneğin bacağın kesiliyor, kolun kesiliyor, gözün kör oluyor, şak emeklisin. Ancak kolu ya da bacağı kestirerek aktör olunamazdı. Sonunda buldu çareyi Özcan'ın tiyatro aşkıyla yanıp sönen beyni. Şizofren olarak da mâlül olunabilirdi. Parlak fikriyle neşesi yerine gelen Özcan o andan itibaren deli numarası yapmaya başladı. Çaycıya pandik atıyor, kimi komutanlara dil çıkarıyor, asansörle çıkılması yasak katlara çıkıyor, yangın merdiveninden çatıya ulaşıp çatının kıyısında yürüyüşler yapıyor, Nato'dan gelen çift zarflı mektupların iki zarfını birden açıyordu.

-Nerde bunun zarfı?

denildiğinde;

- Bu zarfsız geldi! Güvercin getirdi!

diyerek sırıtıyordu. Revire kapatılmasına karar verildi. Revirde usasığmaz deliliklerini sürdürünce heyete çıkarılmasının uygun olacağı düşünüldü.

Heyete altında çizgili pijaması üstü çıplak olarak çıkan ve bir deliden daha deli bakmayı başaran Özcan sorulara abuk subuk yanıtlar vererek, kimi soruları;

- Bızt ve dırt!

gibi özgün ünlemlerle yanıtlayarak başarıyla oynuyor deli rolünü. Bir konservatuar sınavıdır bu onun için ve kazanmak zorundadır.

- Niye üstüne bir şey giymedin?

sorusunu, sinirle ayağa kalkıp;

- Daha ne giyeyim? Daha ne giyeyim?

biçiminde bağırarak yanıtlıyor, heyetin şaşkın bakışları sırasında, yumruk ettiği iki elini çıplak göğsüne küt küt vurarak;

- Tüfeğimi verin! Bana tüfeğimi verin!

diye haykırıyor.

Heyet Özcan'ın "ani zararsız şizofren" olarak mâlülen emekli olmasına oy birliğiyle karar veriyor.

19

Poyrazoğlu Tiyatrosu'ndan ayrılıyorum. Televizyon ve Devekuşu Kabare'den aldığım telif ücretleriyle ev kirasını, elektriği, suyu zor ödüyorum. Çok sıkıştığım bir gün gidip babamdan borç istiyorum.

- Baba oğul arasında borç olmaz. Al oğlum! diyerek çıkarıp para veriyor babam. Utanıyorum. Teşekkür edip, elini öpüp hızla çıkıyorum baba evinden onun önünde ağlamamak için. Sokağa ulaşır ulaşmaz boşalıyor gözyaşım. Sokağın köşesindeki duraktan atlıyorum taksiye.

Kocamustafapaşa'da Altan Erbulak'ın tiyatrosuna getiriyor beni.

- Burası değil, burası Çevre Tiyatrosu, Türk Yazarları Tiyatrosu'na gideceğiz.

Boş bakıyor sürücü.

- Gidip bu tiyatronun gişecisine sor, o tarif eder.

Hiç yanıt vermeden iniyor, gişeciyle görüşüp geliyor.

- Az ilerdeymiş!

diyerek basıyor gaza, Çocuk Esirgeme Kurumu'nun önünde duruyor.

- Burası işte!

- Burası Çocuk Esirgeme Kurumu. Benim esirgenecek bir çocuk halim mi var?

- Burasıymış o tiyatro.

diye ısrar etti sürücü. İndim. Pembe badanalı taş binanın kapısında gerçekten bir tiyatro afişi var: Yarınlar Kimin? Yazan ve yöneten: Şahin Tek.

Cumhuriyet dönemi tiyatromuzda iki ünlü Ertuğrul var. Biri Muhsin Ertuğrul, öbürü Ertuğrul Sadi Tek. Daha az tanınan ikincisi müthiş şeytan tüylü bir oyuncu. Döneminde adaşı kadar ünlü, ama artık çok yaşlı ve ünsüz olarak Darülâceze'de yaşıyor. Oğlu Şahin, Türk Yazarları Tiyatrosu'nun patronu. Kabare türünün başarısı bütün tiyatrocuların dikkatini çekmiş durumda. Herkes ondan yapmak istiyor. Nasıl yapılacağını pek bilemiyorlar. Şahin Tek, bu amaçla Haldun Taner'i aramış, yardım istemiş, ustam beni önermiş.

Girdim içeri. Hüzünlü bir gişeci kız var, gişemsi bir noktada, parmaklarına oje sürüyor. Gişe gayet sakin. Şahin beyi sordum. Kız;

- Ali Rızaaaa!

diye bağırdı, güleryüzlü, saf bakışlı bir çocuk belirdi. Beni salondan geçirerek kulise götürdü. Küçük bir salon. Dört basamakla sahneye çıktık. Sahnenin arkasındaki odada bütün oyuncular toplaşmışlar, ortada piknik tüp, üstünde çaydanlık ve demlik. Şahin ve eşi Sühendan Tek, şişman komik Nevzat, hafif göbekli jön Bilal Ruhi Platin, cüce oyuncu Bıcırık lâkaplı Ali Abbas Bayar, Nilgün ve Gizem Kız, piknik tüp çevresinde oturmuşlar, çay içiyorlar. Hüzünlü bir hava egemen. Tanışıyoruz. Şahin bey, orta yaşlı, orta boylu, fıldır gözlü, uzun lâcivert yağmurluğuyla bütünleşmiş, pratisyen doktor kılıklı bir adam.

Çok az izleyiciyle birlikte o akşam oynadıkları oyunu izliyorum. Birbirine pek bağlanamayan ilgisiz skeçlerden oluşan, uyduruk bir oyun. Eski, bayat, esprisi artık espri olmayan bir tiyatro yapıyorlar. Ancak takım ilginç, Nevzat yetenekli ve şirin bir oyuncu, Bıcırık çok sevimli, Şahin Tek babası gibi şeytan tüylü değil, antipatik adam

rollerinde başarılı. Gizem Kız çok güzel... Kızıl saçlı, uzun boylu, ceylan gözlü, uzun bacakları çok düzgün, bedeni müteharrik, bakışları gizem ile nakışlı...

Oynadıkları oyunu adam etmemi istiyorlar. Nasıl? Başlamış, oynanan bir oyun. Yeni bir oyun çalışmayı öneriyorum. Buna açıklar, ancak acil olarak oynanan oyunun onarımı derdindeler. Saçma bir şey benden istedikleri. İşsizim.

Düşündüğüm çadır tiyatrosu için belki de bu kumpanya bir çekirdek oluşturabilir. Ayrıca Gizem Kız çok güzel...

- Bu oynadığınız skeçler arasında hiçbir bağlantı yok...

Kimi yerler esprisiz... Oyuna bir çaycı ekleyelim. O çaycıyı ben oynayayım, oyun boyunca zırt bırt sahneye girip çay getireyim, başka bir skeçte gelip boşları alayım, bu arada yorumlar ve güncel espriler yapayım, skeçler arasına bağlantılar yapayım...

- Nasıl?

dedi Şahin Tek.

- Siz oyunu oynayın, ben çaycı olarak istediğim yerde zırt bırt gireyim...

- Bütün skeçlerde aynı çaycı mı?

- Evet.

- Bu skeçlerin birbiriyle alâkası yok ki!

- Tamam işte bir alâka olsun diye çaycı!

Şahin Tek önce çok saçma bulduğu bu düşünceye çaresizce teslim oldu. Bana 2000 lira avans verdi, iki gün sonra çaycı olarak katıldım oyuna. Başına küçük gelen fötr şapkalı, kendisine dar gelen pantalonu kısamsı, yeşil takım elbiseli, kırmızı çoraplı, beyaz spor ayakkabılı, bıyığının yarısı beyaz, yarısı kırmızı boyalı uyumsuz bir çaycı bu. Bir tür anlatıcı. Oyun benim doğaçlama

olarak anlattığım Taksim'den Kocamustafapaşa'ya dolmuşla geliş öyküsüyle başlıyor, o sırada sahnede makyaj yapıyorum ve hikâyenin heyecanına kapılarak, bıyığın bir tarafını yanlışlıkla rujla boyuyorum. Zırt pırt girip, çay veriyorum, boşları alıyorum, güncel espriler yapıyorum. Katkılarım oyuna bir canlılık getiriyorsa da, iş açılmıyor. Yeni oyun olarak Sabahattin Ali'nin öykülerinden bir kabare öneriyorum. Millet Yutmuyor öyküsü bu kumpan yaya cuk oturuyor. Şahin Tek düşünceyi beğeniyor, hemen çalışmaya başlıyorum. Öyküleri skeçleştiriyorum ve provaya giriyoruz. Gizem Kız bateri çalabiliyor, ben akordeon ve saz çalacağım, Bıcırık köpek rolü oynayacak, bir Kocamustafapaşa Circus düşlemekteyim. Ekip de olaya heyecanlanmış bulunuyor. Şahin Tek bana ortaklık teklif ediyor;

- Ben sana ne para vereceğimi bilemiyorum, ortak olalım.

- Peki.

Kağıt üstünde hiçbir şey imzalamadan, bu diyalogdan ötürü ortak oluyoruz.

Ay sonunda Şahin bey, tiyatronun o ay zarar ettiğini, bölüşülecek bir kazanç olmadığını belirtiyor.

- Ben neyle geçinicem peki?

- İdare edicez. Bizim durumumuz da aynı.

diyor boynunu bükerek, oyundan sonra arabasına biniyor, onların Şişli'deki evine gidiyoruz, Sühendan abla tarhana çorbası yapıyor, orda çorba içip dertleşiyoruz. Gecenin bir saatinde ordan çıkıp yürüyerek Madamefendi Sokağa ulaşıyorum. Öbür Kız uyumamış, sigara içiyor.

- Şahin beyin arabasıyla döndük. Onlara uğrayıp çorba içtik.

- Gizem Kız da var mıydı?

- Evet.

O geceden sonra bu konuda başka hiçbir şey sormuyor Öbür Kız, birkaç gün sonra da bana güzel bir mektup yazıp, masanın üstüne bırakıp sessiz sedasız, soylu bir film kahramanı gibi çekiliyor hayatımdan.

20

Şişli’de ana caddeden giriyorsun bir pasaja, dibine kadar yürüyerek pasajın arka sokak kapısına ulaşıyorsun. Kapıdan çıkmıyorsun elbette, yoksa pasaja girişin çok saçma olurdu. Pasaj katetme seven bir manyak mısın sen? Değilsin, arka kapıdan sokağa çıkmadan önce soldaki kapı Demircan’ın barı. Pasaj katetme sevmiyorsan ara sokaktan arka kapıya ulaşıp oradan da girebilirsin.

Demircan Türkdoğan sevimli bir tiyatrocu. Sinema ve televizyonda da oynuyor. Samsunlu ve fakat gayet frenk bir topsakalı var. Şişli’de böyle bir yer açmış. Müdavimler genellikle tiyatrocular. Demircan, bizim Demircan. Veresiye gayet mümkün, Özcan Özgür gibi abartmamak kaydıyla.

Müşteriler birbirini tanıyor; Nisa Serezli, Tolga Aşkıner, Mücap Ofluoğlu, Turgut ve Semra Savaş, Gülriz Sururi, Engin Cezzar, Turgut Boralı, Haldun Dormen, Perran ve Hüseyin Kutman, Nevra ve Metin Serezli, Göksel Kortay, Kerem Yılmazer, Füsun ve Altan Erbulak, Kemal Sunal, Müjdat Gezen, Savaş Dinçel, Mustafa Alabora, Ali Poyrazoğlu, Suna ve Erol Keskin, Orhan Çağman, Metin Akpınar, Ahmet Gülhan, Zeynep Tedü, Atacan Arseven, Erdinç Üstün, Yüksel Gözen, Yavuzer Çetinkaya, Celile Toyon, Ayşen ve Yılmaz Gruda, Özcan Özgür, Bülent Kayabaş, Hadi Çaman, Ercan Yazgan, Ajlan Aktuğ, Uğurtan Sayıner, Şemsi İnkaya, İlhan Daner, Halit Akçatepe, Mete İnselel, Aydemir Akbaş, Erdinç Akbaş, Leyla ve

Hamit Belli, Erol Günaydın, Duygu Sağıroğlu, Metin Deniz ve illâki İsmet Ay! Say say bitmez oyuncular... Kimi geceler bir masada çok neşeyle, yüksek sesle atışan, şık giyimli Vasfi Rıza ve süs püs kıyamet Bedia Muvahhit.

Oyunu biten tiyatrocu gece yarısına doğru burada alıyor soluğu, hem oyundan sonra yenilen akşam yemeğini burada edâ etmek, birkaç kadeh içip tiyatrocu dostlarla sohbet, hem de orada her gece doğaçlama biçiminde oluşan çok eğlenceli muhabbeti, şamatayı kaçırmamak için.

Çise yağmurlu bir gece. Vakit gece yarısını aşmış. Bar kalabalık. Hâla, şemsiye, yağmurluk, saç, baş ıslak gelenler var. Kısa aralıklarla Gökhan Mete, Ahmet Sezerel, Aykut Oray girdiler kapıdan. Onları sırılsıklam Abdullah Şahin izledi.

- Yolluk istiyorum efendim!

diyor barmene kıçı bar sandalyesinin ucunda, iki dirseğiyle bara abanmış, ayakta duramayacak konumdaki Özcan Özgür ve öne düşen başını bara koyarak sızıyor. Barmen onunla hiç ilgilenmiyor.

Barın arka ucunun başköşesini bir tarassut noktası olarak parsellemiş Turgut Boralı müstehzi bakışlarını gezdiriyor kime bok atsam duygusuyla mücehhes, rakısından fırt alıyor. Avını bekleyen bir yırtıcı kuş gibi gözlerini deviriyor.

Derin bir uykudan, kâbus bir düşten silkinerek başını kaldırıyor Özcan:

- Yolluk istedim efendim!

Barmen ona bir an bakıyor, hiç ilgilenmeyerek barın öbür ucuna yöneliyor. Özcan bağırarak Demircan'a sesleniyor:

- Demircan bey! Yolluk denen bir şey var değil mi? İstiyoruz, vermiyorlar efendim!

- Sen yolluğunu içtin ya Özcan.

- Hiç hatırlamıyorum efendim.

diyor ve başı tekrar bara düşüyor. Sol eline yastık muamelesi yaparak derin bir uykuya dalıyor.

- Bu gece Özcan'ı götürme sırası kimde arkadaşlar?

diye soruyor Boralı.

- Ben dün gece götürdüm. Bende olamaz.

diyerek topu taca atıyor Ajlan Aktuğ.

- Ben götürebilirim fakat benim için taksiyle Şişli'den Şişli'ye gitmek oluyor, Harbiye üzerinden!

diyor Şişli'de oturan Bülent Kayabaş. Elinde kadehi barda devriye gezen İsmet Ay, kolunu Fransa'dan gelen çocuğun omzuna atarak, kıs kıs gülerek olaya maydanoz oluyor:

- Nedir? Özcan'ın nakliye konusu mu?

- Evet İsmet ağbi.

diyor Ercan Yazgan sırıtarak.

- Ağbi deme, çarparım suratına! Sensin ağbi!

diye azarlıyor onu İsmet.

- Pardon İsmet abla!

diyor Ercan mahcupça ve bıyık altından gülerek.

- N'olucak peki bu emekli malül deniz astsubay Özcan Özgür enkazı? Donanmadan mı yardım istesek?

diye kahkaha atarken İsmet;

- Ben götürürüm.

dedi Fransa'dan gelen çocuk.

- Bu gece sen hayatta hiç kimseyi hiçbir yere götüremezsin. Çünkü bu gece seni ben götürücem!

diyerek gayet gevrek, hem de şuh kahkahalar atıyorken İsmet, Özcan birdenbire başını kaldırdı:

- Ben giderim efendim... Kendi kendime, düşe kalka giderim efendim. Yolluk istemiştik efendim!

diye dikilirken sandalyeden düştü ve öyle kalakaldı.

Ajlan, Bülent, Ercan ve Fransa'dan gelen çocuk onu Ercan'ın kırmızı volkswagenine taşıdılar.

Şakır şakır yağıyor yağmur. Şapkasız, şemsiyesizdir Fransa'dan gelen çocuk, ama sıklaştırmaz adımlarını. Ara sokaklardan Madamefendi Sokağa yürümektedir, kafasının içi bulaşık teli...

Her ayın başı hem nihilist, hem umut dolu. Bu ne biçim komposto lan Apostol? Tabağımız bile yok, bizde gökyüzü ne gezer? Bu ne biçim marksizmdir ki dört yanından ayrı biçim sündürülür? Kimi tarihler önemlidirler! Kime göre? Neye göre? Diyalektik açıdan çıkmaz ayın son perşembesi hiçbir şey ifade etmezken altı çizili yazarız biz o günü defterimize... Bir işe;

- Biz güzeliz!

diye başlamanın yanlışı, iş boyu yaşanacaktır. Oysa biz güzeliz.

Ben babamı severim, babam beni severse. Bu kolaydır. Ben babamı severim, babam beni sevmese de. Bu şiirdir. Babam beni seviyor, ben babamı n'eyleyim? Bu büyük bir yangındır. Babamla biz, iki kişiyiz...

Hani bir güzel boyarsın gökyüzünü istediğin renge. Deniz görünür iki evin arasından. Ayın başında bu ne perhiz, bu ne ilkbahar turşusu?

Esrimek kolay, esriklik çok zor. Bu içimizdeki Özdemir Asaf mı yani? O barda bir Özdemir Asaf var, Fransa'dan gelen çocuk o bara gitmeyeli çok oldu, geldi geçti tavâf etmek zamanı...

21

Gizem Kız salata yapıyor, ben sofrayı hazırlıyorum. Bir haftadır birlikteyiz. Kasım indi İstanbul'a. Çırılçıplak, yapraklarını dökmüş ağaçlar. Yağmur şakırdıyor sokağın parke taşlarında. Öbür Kız gitti, bir zümrüt-ü anka kuşu gibi indi eve Gizem Kız.

Dan diye başlıyor ilişkimiz, bir hafta önce Bilal Ruhi Platin'in evindeki akşam yemeğinde. Zaten buna hazırdık.

Madamefendi Sokak'ta yağmurla arkadaş, gayet keyifli bir pazartesi akşamı. İki sokak aşağıda oturan Gündüz ağbim iş çıkışı evine giderken uğrayacak, bizimle iki kadeh içecek. Zır kapı, o geldi sanıyoruz. Hayır, ev sahibimiz doktor Hayri bey ve geciken kira ödentisi sorunsalı. Deli gibi çıkmış seksenbir basamağı, alı al moru lâcivert, nefes nefese dikilmiş kapıya.

- Yatırıcaz Hayri bey.

- Ne zaman?

- TRT'den alacağım var, onu alınca.

- Ne zaman alırsın?

- TRT bu, belli olmaz.

biçiminde yol ediliyor.

Gündüz ağbim geliyor. Oturuyoruz katlanan masanın çevresindeki taburelere. Gündüz ağbim bir anlamda moral hocam. Her koşulda muntazaman destekliyor beni. Şahin Tek kumpanyasından mutsuzluğumuzu dile getiriyoruz Gizem Kız'la.

Bizim düşündüğümüz tiyatro ona çok yabancı, aynı tiyatro dilini konuşmuyoruz. Üstelik epik bir ortaklığımız var, ancak hesabı Şahin bey tutuyor, ay sonunda zarar ettiğimizi açıklıyor. Belki gerçekten zarar ediyoruz ve fakat biz hesaptan haberdar değiliz. Çok şarlayınca arasıra elli lira veriyor bana.

- Öyle ortaklık olmaz. Hesabın kitabın ortada olması gerek.

diyor Gündüz ağbim ve devrisi gün avukatım olarak geliyor tiyatroya, Şahin beyle görüşüyorlar. Tiyatroya bir müdür alınmasına ve hesabı kitabı onun tutmasına karar veriliyor.

- Nerden bulacağız müdür?

diye sızlanıyor Şahin Tek.

- Bunun için biçilmiş kaftan bir adam var; Jan bey!

diyor Gündüz ağbim. O an gülmemi zor tutuyorum. Gündüz ağbim devam ediyor;

- Kendisi Fransa'da iktisat okumuş hali vakti yerinde, kuyumcu bir arkadaşımız, paraya pula ihtiyacı yok. Rica edersek bu işi üstlenir ve bunun için bizden beş kuruş istemez!

Müdür diye dayatılan personelin bedava çalışacak olması Şahin beyin gözlerini parlatıyor.

- Madem gönüllü çalışacak, buyursun!

Söz konusu Jan bey, Strasbourg'ta Bacanak Mesut'un ev arkadaşı olup, yokluğunda odasını benimseyerek kullandığım Can. Süryani olduğu için ismi Jan, o Can demeyi yeğ tutuyor. Aile içinde Jan, diyorlar. Babası Bidiris amca, süryanilerin, keldani grubunun manevi lideri, dünya şekeri, esprili, hayatı yaşamış, güngörmüş ve feylesof bir adam, Kapalıçarşı'da hatırı sayılır bir kuyumcu. Jan, Strasbourg'daki okulunu bitirip yurda dönmüş, askerlik konusunu dert edinmiş olarak kara kıvırcık sakalını yoluyor. Şişli'de Kodaman

Sokak'ta oturuyorlar, komşuyuz. Zaman zaman uğradığım bir ev orası. Jan'ın annesi, kız kardeşleri, bütün aile beni çok seviyor. Jan, Gündüz ağbimle Teşvikiye'de bir içki sofrasında tanıştı, birbirlerini çok sevdiler. Sık görüşen bir üçlü olduk.

Jan bey birdenbire Türk Yazarları Tiyatrosu müdürü olarak göreve başlıyor. Gişeden hesabı o alıyor, Şahin beye veriyor, herşeyi denetliyor, yazıyor, çiziyor. Tiyatro çıkışında Jan, Gündüz ağbim, Gizem Kız ve ben, hemen yandaki, beş basamakla inilen, yeri talaş kaplı Ceylan'ın birahânesine gidiyoruz. Gündüz ağbim de artık hergün Kocamustafapaşa'da; eşi Sevinç hamile, yeğenim olacak. Her an doğabilir. Sevinç Guraba Hastanesi'nde yatıyor, Gündüz ağbim iş çıkışı hastaneye uğruyor, oradan tiyatroya geliyor. Müdür Jan bey, müdüriyet adı altında binanın üst katında bir oda edinmiş durumda, orada Gündüz ağbimle votka içip mavra yapıyorlar. Her ikisi de çok başarılı olarak Şahin Tek taklidi yapıyor. Birbirlerine bu taklitleri yapıp o odada saatlerce deli gibi gülüyorlar.

- Ondan çok hoşlandığımızı falan sanıyor. Nasıl sileceğiz bu intibâyı bilemiyorum...

diye kıs kıs gülerken Gündüz ağbi, Jan:

- Şahin'in gözleri plastik!

deyip kıvırcık sakalını daha düğümlemeye uğraşırken basıyor kahkahayı. Tiyatroda işler gayet kötü gidiyor. Maaşlar zor ödeniyor. Ortak olarak ben beş kuruş alamıyorum. Meyhâne hesaplarını Gündüz ağbim ve müdür Jan bey ödüyorlar. Üstelik Şahin Tek, önceleri çok sıcak baktığı Sabahattin Ali projesine beş kuruş harcamak istemiyor, yazarın mirasçılarına telif ödenmesi gerekliliği onu tedirgin ediyor. Provalar tavsıyor.

Yeğenim Saygın Delibaş'ın doğduğu 24 kasım gecesi buluşuyoruz Gündüz ağbimle Ceylan'ın meyhânesinde.

- Bu iş buraya kadar ağbi.

Ocak ayının sonunda Gizem Kız ve Bıcırık'la birlikte ayrılıyoruz Türk Yazarları Tiyatrosu'ndan. Hiç böyle bir tiyatro değil benim yapmak istediğim.

Sabık müdür Jan bey, Gündüz ağbim, Gizem Kız ve ben içmeye başlıyoruz Madamefendi Sokak'ta, katlanır masanın çevresindeki dört taburede. Bıcırık da gelirse, akorde on kutusu dik koyuluyor, ona oturuyor beşinci şahıs olarak.

- Seni Müjdat Gezen'le tanıştırayım. Benim yakın arkadaşım.

diyor Gündüz ağbim.

- Sağol ağbi. Benim şu an birileriyle tanışıp iş bulmaktan çok, Türk Tiyatrosu'nda kendi yolumu bulmam gerekiyor.

- Nasıl olucak o iş?

diye soruyor Gündüz ağbim. Kolay yanıtlanacak bir soru değil.

- Bilmiyorum!

22

Sabahın üçü, bulaşık bira bardaklarını önce sabunlu sıcak suya, sonra duru suya sokuyor, lavaboda yıkayıp ters çevirip diziyorum alüminyum tezgâha. Saati 10 franktan bardak yıkıyorum Gaston'un barında. Benden çok memnun kızıl sakallı Gaston, çünkü deli gibi çalışıyorum, hiç bardak birikmiyor önümde. Üstelik yıkadığım bardaklar pırıl pırıl. Aşkla yapıyorum işimi, niye yapmıyayım, sabahın beşinde şak 50 frank alıcam.

Gaston'un yeri, Strasbourg garına yakın, üniversite gençliğinin tıkış tıkış doldurduğu, en popüler ve en büyük, en geç kapanan barı kentin. Diskomsu gürültülü müzik çalınıyor, kimse kimseyi pek duymuyor, çok anlaşmak istiyorsan bağırarak konuşuyorsun. Gündoğarken kapanıyor müzik ve bar. Çok paraya sıkışınca geceleri barın arkasında, barmenin sağ kolu olarak beş saat bardak yıkıyorum. Ev kiram 90 frank, iki gece çalışsam kirayı çıkarıyorum.

Bacanak Mesut girdi kapıdan. Girişteki masada tek başına oturan şişman kız Danielle'le selâmlaştı. Kız, buyur otur gibisinden bir şeyler söyledi, bizimki ona yüz vermeyerek çevreyi süzerek ilerliyor. Danielle sigara yakıp sokağa, Strasbourg'un sisli puslu gecesine bakıyor. Mesut barın arkasında beni görünce yanaştı:

- Bardak mı yıkıyorsun?

- Evet. Ne var, ayıp mı?

- Yoo! Ben de çok yıkadım ağbicim... Jan'ı gördün mü?

- Daha gelmedi.

- İnşallah gelir, evin anahtarını içerde unuttum, eve giremiyorum.

- Gelir gelir.

Nitekim biraz sonra, Mesut hangi kıza yazılsam acaba gibisinden kalabalığı incelerken, gözleri felfecir, kara kıvırcık sakalını kurcalıyarak, sırıtarak giriyor bara Jan. O da, şişman kız Danielle'le selâmlaşıp, bir süre ayakta dikiliyor, konuşuyor, onun buyur otur biçimindeki teklifini kibarca reddederek içeri doğru ilerliyor, beni görüyor, takılmadan edemiyor;

- Ooo, bardakoloji! Kolay gelsin! Ekonomik durum bozuk galiba.

- Mesai sırasında çalışanları rahatsız etmiyelim mösyö!

diyerek, uzaklaştırıyorum. Danielle sigara yakıp sokağa, Strasbourg'un güne dönen gecesine bakıyor.

Bu gece gene tıkış tıkış bar. Mesut ve Jan dip tarafta yalnız oturan iki sarışın kızın masasına yazılıyorlar. Kızlar onlara pek yüz verir gibi değiller, bizimkiler sırnaşıyorlar. Mesut yanındaki kızın elini tutuyor. Kız hızla çekiyor elini. Biraz sonra iki kız ani bir hareketle masadan kalkıp tuvalete gidiyorlar, tuvalet dönüşü masaya uğramıyor, gelip bara yazılıyorlar. Mesut ön tarafla arka taraf arasındaki boşlukta danseden kalabalığın içine kendini atarak dansetmeye koyuluyor, Jan masada yalnız başına oturuyor, sakalını kurcalıyor, çevreyi kesiyor.

Daha önümdeki bulaşık bardak yığını erimemişken, iki kocaman tepsiyle bir sürü kirli bira bardağı getirip koyuyor tezgâha, faslı garson Hossein. Aslında adı Hüseyin ve fakat faslı çocuk adını söylemeyi beceremiyor.

- Ah, non! Merde!

biçiminde frenkçe bir hassiktir çekiyorum Hossein'e. Onun bir suçu yok, deli gibi bira içiyor bu alzaslılar, bardağı önlerine koymanla boşaltmaları bir oluyor. Hossein de acele boşları toplayıp bana getiriyor.

- C'est pas Hossein qui les boit, hein!

Hüseyin içmiyor ya lan bunları, diye o da bana karşı şarlamada bulunuyor. Çok aptalsın, anlamına gelen:

- T'es con Hossein!

cümleme yanıt vermeyerek, omuz silkerek bir tepsi dolu bira bardağıyla uzaklaşıyor.

Mesut pistte yalnız danseden bir kızın karşısına geçmiş, gösterişli figürler çekiyor, kızla ikili oluşturmaya uğraşıyor, kız oralı değil, seri bir hareketle Mesut'a kıçını dönüp karşılaştığı ilk herifle dansa koyuluyor. Mesut yüzsüzce onlara yanaşıp üçlü oluşturmaya çalışıyor. Jan yalnız oturduğu masadan kalkarak, ortada dansetmeden dikilen gruba katılıyor. Bir elinde şarap kadehi, öbüründe sigarayla dansedenleri izleyen kızıl saçlı kıza yanaşıyor. Bir şeyler söylüyor. Diyalog arayışında.

Saat 05'te, dakarlı Jamal'a devrediyorum bardak yıkama işini. O da adını söylemeyi beceremiyenlerden, efendi gibi Cemal, demek varken söylenmesi çok daha zor olan Jamal'ı adı olarak kabullenmiş. Bir saat de o yıkayacak, 10 frank alacak. 06'da kapanacak Gaston'un yeri. Önlüğü çıkarıyorum, ellerimi yıkıyorum, kasadan trink 50 frankımı alıyorum, dipte boş bir masaya kurulup, bir gauloise yakıp küstah el işaretleriyle faslı garson Hossein'i çağırıyorum. Sinirle geliyor.

- Un verre d'rouge Hossein!

Bir kadeh kırmızı şarap istiyorum. Biraz sonra sinirli bir şekilde

getiriyor, dan diye koyuyor kadehi masama. Sinirinin sebebi, bir kuruş bahşiş bırakmayışım. Niye bırakacakmışım? Biz aynı yerde çalışan iki emekçiyiz, ben sana kim olarak bahşiş veriyorum, ne bahşişi lan Hossein?

Ufak ufak boşalıyor Gaston'un yeri. Mesut'un dansettiği bütün kızlar başka heriflerle gidiyorlar. Jan da çabalarından sonuç alamamış olarak gelip yanıma oturuyor.

- İş çıkaramadınız bakıyorum.

diye sırıtıyorum.

- Manyak karılar ağbicim...

diyerek, sakalından kıl yoluyor Jan. Süklüm püklüm iniş yapıyor masaya Mesut.

- Çok güzel dansettin ama takdir eden olmadı Bacanak!

- Hemen hangi millet, diye soruyorlar... Türk, deyince, hızla uzaklaşıyorlar ağbicim.

- Türküm deme, niye diyorsun?

- Her seferinde demiyicem, diye niyetleniyorum. Olsam olsam hangi millet olabilirim diye düşünürken refleks olarak ağzımdan kaçırıyorum.

Bar tamamen boşalıyor, müzik susuyor sadece üçümüz ve şişman kız Danielle kalıyor Gaston'un yerinde.

- Senin elin, artık Danielle'i götürür ağbicim.

diyorum.

- Yok artık!

diye gülüyor Mesut.

- Jan götürür o zaman Danielle'i!

diyorum. Jan sinirle gülümseyerek;

- Saçmalama ağbicim!

diye yanıtlıyor. Sırf barı kapatmak üzere başımızda dikilen Hossein'e eziyet olsun diye, üç kadeh daha kırmızı şarap söylüyorum. Sinirle getiriyor şarapları. Para uzatıyorum, almıyor:

- C'est Gaston qui les offre!

diyerek, şarapların Gaston'un ikramı olduğunu belirtiyor.

Barın arkasında dikilen Gaston'a teşekkür edici el hareketini yapıp kadeh kaldırıyorum, Gaston bize, rica ederim, afiyet olsun anlamındaki karşı el işaretini yapıyor. Danielle sigara yakıp, ağaran güne bakmayı bırakıp bizim masayı kesmeye başlıyor. Danielle'i götürme fikri, aramızda şaka biçiminde sürerken, Bacanak Mesut;

- Biliyor musunuz ben Danielle'le yattım!

diyor.

- Hadi be? Ne zaman?

- Gene böyle bir gece... Kimseyi bulamadım... En son Danielle'le biz kaldık... Kafam da çok iyiydi... Aldım götürdüm ağbicim.

deyip dikliyor şarabını, sigara yakıyor.

- Yengemiz oluyor yani!

diye, onunla dalga geçmeye domuzlanıyor Jan.

- Ne yengesi oğlum? Sen de yatmışsın Danielle'le!

diyor Mesut. Jan şaşırıyor:

- Ne zaman?

- Ben Türkiye'ye gittiğimde. Hem de bizim evde. Bana Danielle söyledi.

diye yapıştırınca cevabı Mesut, Jan bombok oluyor;

- Dedikoducu karı!

diye homurdanıyor, Danielle'e bakıyor. Danielle bizim masaya

bakıp gülümsüyor, kadeh kaldırıyor. Mesut bana dönerek:

- Sen yatmadın mı sanki?

diyor. Bir an duralıyorum. Belki dedikoducu Danielle anlatmıştır diye düşünerek, itiraf ediyorum:

- Evet ağbicim. Strasbourg'a ilk geldiğim günlerde, bir gece oldu öyle bir şey...

Suskunluk oluyor masada. Birbirimize bakıp gülüyoruz.

Şaraplarımızı dikleyip kalkıyor ve kararlı adımlarla Danielle'in masasına yürüyoruz. Mesut, Danielle'e haydi gidelim anlamında bir baş işaretiyle;

- Viens Danielle, on y va!

diyor. Şişman kız Danielle hiç itiraz etmeden, mutlu bir gülücükle kalkıyor masasından, dördümüz çıkıyoruz Gaston'un yerinden.

23

Kabataş rıhtımına sapıyor kırmızı volkswagen, Boğaz'a karşı parkediyor Ercan Yazgan. Yanında Bülent Kayabaş oturuyor, arkada Fransa'dan gelen çocuk. Üşümüş bir çaycı yanaşıyor arabanın penceresine, camı açıp üç çay söylüyor Ercan. Fransa'dan gelen çocuk ve Bülent daha önce birlikte Ayfer Feray Tiyatrosu'nda çalışmışlar. Bülent'in eski arkadaşı Ercan'la Fransa'dan gelen çocuk barlardan tanışıyorlar. Üçü birlikte tiyatro yapmak istiyorlar. Nerede? Nasıl bir tiyatro? Ercan ve Bülent önce salon bulunması derdindeler.

- Kadıköy tarafında bir salon da olabilir.

diye, karşı kıyıya bakıyor Ercan.

- Kadıköy biraz saçma olur. Taksim'le Şişli arasında bir yer bulmak gerek!

deyip sigarasından nefes alıyor Bülent.

- Kadıköy'de yıllardır Tevfik ağbi, Orhan ağbi çok iyi iş yapıyorlar... Üstelik o tarafta fazla tiyatro yok.

diyerek karşı kıyıya bakmayı sürdürüyor Ercan.

- Hepimizin evi bu tarafta, hergün vapurla karşıya mı geçeceğiz? Dönüşte son vapuru kaçırırsak ne bok yiyicez? Niçin deniz aşırı maceralar düşünüyorsun kardeşim?

diye sigarasını sömürüp dumanını burnundan üflüyor, genelde sinirli olan Bülent.

Soğuk bir mart ikindisi. Yağmur çiseliyor. Rıhtımda demir atmış gemilerin kuytu yerlerine sinmiş martılar. Üşümüş çaycı, tavşan kanı çayları getiriyor, sigaralar tâzeleniyor.

Kafasındaki tiyatroyu yapabilmek için herkesle görüşüyor Fransa'dan gelen çocuk. Yeni bir tiyatro kurması gerektiğinin bilincinde. Bunun için müthiş bir isteği var, başka da bir boku yok. Ne para, ne salon, ne kadro! Kimlerle, nerede, nasıl yapabilirim düşüncesinin esiri olarak herkesle görüşüyor işte. O nasıl bir tiyatro yapılacağını konuşmaktan yana, öbür ikisi sürekli salon sorununa getiriyorlar konuyu.

- Salon yok ağbicim!

- Evet ağbicim.

Martılarla sarmaş dolaş usul usul bir arabalı vapur yanaşıyor iskeleye. Fransa'dan gelen çocuk birdenbire:

- Gemide tiyatro yapalım mı?

diyor. Kısa ve boktan bir suskunluk oluyor arabanın içinde. Bülent ve Ercan bakışıyorlar. Dünyaları yıkılmış gibi. Hattâ o güne dek gizli tuttukları tiyatro kurma projelerini Fransa'dan gelen çocuğa anlattıklarına pişman bir halleri var. Sessizliği Ercan bozuyor:

- Nasıl ya?

- İstediği yere demir atan, Marmara'yı, Türkiye'nin bütün kıyılarını dolaşan, izleyicinin ayağına giden, yüzen bir tiyatro!

Upuzun ve sıkıntılı bir suskunluk oluyor. İkisi önce birbirlerine, sonra dikiz aynasından Fransa'dan gelen çocuğa garip garip bakıyorlar. Deli bu herif diye düşünüyorlar.

- Manyak mısın sen?

cümlesi dillerinin ucuna geliyorsa da, hiçbir şey söylemiyorlar. Ercan yutkunuyor;

- Uçmıyalım ağbicim!

demekle yetiniyor. Bülent;

- Hassiktir!

dememek için, uzun ve gevrek bir kahkaha atıyor. Boş bardakları iade edip camı kapatıyor, çalıştırıyor motoru, basıyor gaza Ercan. Sonra hiçbir şey konuşulmuyor arabanın içinde. Taksim'e ulaşıyor araba, sağda müsait bir yerde indiriyorlar Fransa'dan gelen çocuğu. Gülümseyerek nazikçe el sallıyorlar, uzaklaşıyor volkswagen. Efendi çocuklar, götürüp direk Bakırköy'e de teslim edebilirlerdi.

Hiç parası olmadığı için yürüyerek ulaşıyor Şişli'ye, kafasında gemi tiyatro hayâliyle Fransa'dan gelen çocuk.

24

Anneme telefon ettim. Zeliha Berksoy aramış Teşvikiye'yi. Madamefendi Sokak'ta telefonum olmadığı için, arayan baba evine başvuruyor, annem not ediyor, ben de evi arayıp soruyorum zaman zaman. Aradım Zeliha'yı, Dikmen Gürün'le birlikte oynayacakları iki kişilik bir oyun istiyor.

Bir süre kuluçkaya yatıyorum, sonunda Bayan Brecht Bayan Stanislavski isimli bir düşünceyi geliştiriyorum. Almanya'daki faşizmden Amerika'ya sığınan Brecht'le, devrimden sonra Moskova Sanat Tiyatrosu'nu devrimci çizgiye getirmek üzere, nostaljik ekibiyle Amerika turnesine gönderilen Stanislavski Hollywood'da karşılaşıyorlar. Brecht'in karısı oyuncu Helena Weigel ile Bayan Stanislavski'nin dedikodusu biçiminde bir oyun. Kocalarının düşünceleri paralelinde tiyatroyu tartışıyorlar, birbirlerini iğneliyorlar. Epik şarkıları olan bir kabare. Bir iki sahne yazıyorum. Bir gün buluşuyoruz, onlara yazdıklarımı okuyorum. Beğeniyorlar. Müzikleri Timur Selçuk'un yapmasına karar veriliyor. Bir gün Zeliha'yla Timur ağbinin evine gidiyoruz. Ben onu tanıyorum Galatasaray'dan, küçüğüyüm, o elbette beni hatırlamıyor, kendimi tanıtıyorum. Yazdıklarımı okuyorum. Timur ağbi de heyecanlanıyor.

Bir sonraki toplantı Sinematek Derneği'nde Onat Kutlar'ın odasında. Mengü Ertel ve Kuzgun Acar da ekibe dahil olmuş durumda. Herkes çok heyecanlı. Mengü Ertel Polonya'dan yeni

dönmüş, orada gördüğü bir oyunu anlatıyor. Dünyadaki dekor anlayışının ne denli değiştiğini, öyle bir anlayışla dekor yapılması gerektiğini dile getiriyor, anlatırken heyecanlanıp masaların üstüne çıkıyor. En heyecanlı Kuzgun:

- Ağbicim boş konuşuyoruz. İşin donunu bağlıyalım. Kim finanse edecek oyunu?

Kuzgun'a çok hak vererek, projeye finans bulunması konusunda karar alınıp 14 Şubat Cumartesi, sabah 10.30'da Sinematek'te Onat Kutlar'ın odasında buluşmak üzere ayrılınıyor, 5 Şubat'ta Kuzgun Acar ölüyor, bir sonraki toplantı Kuzgun'u anmakla geçiyor. Yeni yazdığım "Moskova Sanat Tiyatrosu'nun Tozsuz Kulisleri ya da Çehov'un Gacosu Olga Knipper ve Meyerhold'un Zamazingosu Roksanova, Stanislavski'nin öğrencileriymişler de, üstadın *Kaçacak Antre Kuliste Durmaz* ilkesinin dokunulmazlığına az biraz dokanıyorlarmış meselâ" sahnesini okuyorum. Oyunun bütünü üstüne konuşuyoruz. Bu oyunun bin yıl kadar kapalı gişe oynayabileceği ve de Sinematek'in bundan geçinebileceği falan gibi şakalarla sona eriyor toplantı. Sonra da pek toplanılamıyor. Güdük bir dosya olarak kalıyor Bayan Brecht Bayan Stanislavski.

Unkapanı'nda çadırcılara gidip, çadır bezinin metrekare fiyatını, sirk çadırının kaça çıkabileceğini soruşturuyorum, cebimde dönüş yol parası yokken. Yürüyerek, geze geze geliyorum eve. Unkapanı'ndan Şişli, çok uzak değil ki!

Nişantaşı'nda, önümde duran dolmuştan inen bir tip, birdenbire taşaklarımı sıkıyor. Kim lan bu, dememe kalmadan sarılıp öpüyor, Galatasaray'dan sınıf arkadaşım İzi Natan!

- N'aber lan?

Evlenmiş, drahomasını almış ve fakat mutsuz:

- Eşek fiyatına gittik be ağbicim!

diyor.

- Güzel şey lan bu yahudilik. Ben de olmak istiyorum İzi, acaba ilk formaliteler nedir?

diye sordum kendisine. Öyle ya, evlen, iç güveysi gir, az biraz da sermaye koysunlar cebine. Drahoması bir milyon lira olan yahudi bir gaco bulunabilirse, İzi komisyon almak şartıyla benim işi bitirmeye karar veriyor. Ayrılırken de bana:

- Sen sanatçılığı seçtin. Senin yolun böyle. Başka bir iş yapamazsın, az biraz sürüneceksin!

deyip sırtımı sıvazlıyor.

Sigara tüttürerek, sanatçı olmak düşüncesini yürüyorum Nişantaşı'ndan Şişli'ye. Sanatçı; sanatı iş edinmiş kişi. Oysa dünyanın her yerinde sanatçının ürettiğinden yaşaması çok bi zor. Babamın dediği doğru:

- Unnar zor işler!

Yaptığı işle geçinemediği halde, o işi inatla, hüzünle, terle, alayla sürdürebilen kişi sanatçı. Eline arasıra ve çok az para geçtiğinden yaşantısı çok basite indirgenmiş olmak zorunda. Gereksiz şeyler bir çırpıda atılıveriyor yaşamak penceresinden. Masa, sandalye, lâmba gibi gerekli eşya arasında, kimi gün yemeksiz, kimi gün sigarasız, beyaz kağıtla bir savaştır sürüp gidiyor Şişli'de, biz gayet şişsizken. Yazılır, bozulur, yeniden yazılır. Yırtılır atılır, başka şeyler yazılır. İşte bu sırada kapı çalınır. Ya elektrik parası, ya da su parası isteyen tahsildardır, yazdığınız cümleyi ortadan bölen. Ya da ayın onuna doğru yüz lirasını hâla alamamış olan kapıcının tatsız ziyareti. Biraz daha esprili olup;

- Afedersiniz ağabey, bizim saatimiz durmuş, acaba bugün ayın kaçı?

gibisinden sorsa parasını, cebimde ne param varsa vereceğim hıyara. Ama o bir hıyara yakışan biçimde, sanki apartmanın komutanıymış gibi, bir kaşını kaldırarak, küstahça ve cümle kurmak zahmetine katlanmadan:

- Ayidat!

deyince.

- Sensin ayidat!

diyerek kapatıyorum suratına kapıyı.

Devekuşu Kabare Tiyatrosu'ndan Yalan Dünya oyunundaki skeçlerim için 5000 lira avans alıyorum. Dakikasına 500 lira veriyorlar. Benim skeçlerim 20 dakika tutuyor. 5000 daha alacağım yani. Radyoevinin muhasebesine uğruyorum. Epeydir telefonla tâciz ettiğim çok kibar adam Tâcettin bey müjdeyi veriyor; ilk Ali Uyanık skecimin telif ücreti 970 lira gelmiş Ankara'dan. Cebim para görüyor.

- Bu akşam sinemaya gidiyoruz. Sonra da dağıtacağız. Paramız var!

diyorum Gizem Kız'a. Seviniyor. Giyiniyor, kuşanıyor. Claude Sautet'nin "Vincent, Paul, François ve Öbürleri" isimli filmini izliyoruz keyifle. Kamera hareketinden bile hemen hissedilen tipik bir fransız filmi. Yves Montand, Serge Regianni, Michel Piccoli oynuyorlar. Küçük bir rolde, muhasebeci kompozisyonunda çok başarılı, Strasbourg Devlet Tiyatrosu'ndan hocam Maurice Travail. Film fransızca, türkçe alt yazı var. Gizem Kız fransızca bilmediğine bozuluyor. N'apabiliriz, film sırasında sana fransızca öğretemem ya sevgilim!

Sinemadan çıkıp önce Big Ben'e, sonra Hidromel'e gidiyoruz, deli gibi içip dansediyoruz. Sarhoş oluyoruz. Sigaram Gizem Kız'ın

çorabını yakıyor.

- Yarın sana bir araba çorap alıyorum. Hem çorapçı, hem arabacı bayram etsin!

25

Aşk bir yaşam biçimine dönüşürse daha yaşanası oluyor hayat. Hangi gizemli uyumsuzluğun sarmalındayız acaba? Bu ne biçim birliktelik? Gizem Kız bu akşam babasında kalmaya karar verdi.

- Git. Beni özleyince gel!

- Peki!

diyerek çekti gitti. İki gücün çatışması olamaz ki aşk. Aslında parasızlığımızdan çıkıyor çatışma. Ve bu yoksulluk bizi kemiriyor, başka şeyler düşünmemize, yaratıcılığımıza, aşkımızı yaşamamıza engel oluyor.

Yalnız uyandığım sabahlar yataktan çıkasım yok. Niçin çıkacakmışım yataktan, diye düşündüm bu sabah. Yıkanacak bulaşıklar peydahlamak için mi? Ve ev öylesine soğuk ki! Şişli'ye kar yağıyor, gözle görülmez biçimde. Kıçıkırık transistörlü radyo evdeki tek ses. Şaban Karataş'ın genel müdürü olduğu, şabanlaşmış TRT radyosunda 12 Mart dolayısıyla Erzurum'un düşman işgalinden kurtuluşu anlatılıyor, sanki 12 Mart'larda başka hiçbir şey olmamış gibi... Biraz oynatıyorum ibreyi, Monte Carlo radyosunda caz çalıyor, orada karar kılıyorum. Caz beni kendime getiriyor, çıkıyorum yataktan, çay demleyip oturuyorum daktilonun başına.

Televizyondaki Ali Uyanık skeçlerinin yapımcısı ve yönetmeni Aydoğan Ergezen, Mete İnselel için de skeçler yazmamı istiyor. Ona

Saffet Affet adlı palavracı bir tip yazıyorum, başarıyla oynuyor. Kimi skeçlerde ben de oynuyorum. Ancak aynı anda üç film birden çeviren Mete'nin ne provaya, ne çekime vakti var. Seks komedi türündeki filmleri gişe rekorları kırıyor, setten sete koşturuyor. Ben de peşinden. Kimi gün Hasnun Galip sokaktaki 11 Osman'ın kahvesinde, kimi gün Boğaz'da set olarak kullanılan Ayhan hanımın köşkünde, Yeni Stüdyo'da dublajda, kimi geceler Yeni Levent'teki evinde yakalıyorum onu, skeci veriyorum. Bir kere okuyoruz. Devrisi gün çekim. Provayı sette yapıyoruz. Gene de bir biçimde bir yerde buluşulup paldır küldür çekiliyor televizyon skeci. Bugün bir skeç daha yetiştirmem gerek. Kaptırıp yazıyorum. Öğlene doğru bitiriyorum.

Kardeşim Ahmet ziyarete geliyor. Parasızlığımızdan, babamdan, Türkiye'nin kötü gidişinden, tiyatrodan konuşuyoruz. O bir yandan, benim bağımsızlığımı ilân edip bir evim oluşuna imreniyor, öte yandan, dört tabure, bir katlanır masadan ibaret yaşantıma üzülüyor. Tüm hesapları ters çıkmış tüccarın deniz kıyısında oturup, zor kalkan fersiz eliyle denize taşlar atması mı yoksa yaşadığımız? Biz bunları tartışırken kardeşimle başka sorular gelip dalgalandırıyor, bulandırıyor denizi. Üniversitelerde sağcı ve solcu öğrenciler arasında çatışmalar sürüyor, her gün bir sürü öğrenci yaralanıyor, kimisi ölüyor. Okmeydanı'nda çadır kurmuş direnişçi işçiler, çadırın içindekiler saz çalar, dert söyler, dert şakır. Yobazlık, banane-ağbicimcilik, dolandırıcılık, görgüsüzlük, cehalet ve doyumsuzluk ve yalancılık hercümerç olmuş, birbirine düğüm olmuş, bir yün yumağı gibi büyüyor. Ülkeyi kurtarmak amaçlı 12 Mart askeri darbesi, Türkiye'yi çok daha kötü yere getirmiş. Kardeşim bu yıl İktisat Fakültesi'ni bitiriyor. Hayata atılacak. Nerede? Nasıl bir hayat o? Bunları bilemiyor. Konumu onu

endişelendiriyor. İki saat kadar oturup gidiyor.

Akşamüstü, Ankara'dan gelen televizyoncuların kaldığı Tirol Otel'e gidiyorum, Aydoğan ve Mete'yle buluşmak, yeni skeci teslim etmek üzere. Buluşma saatimiz, 17.00. Tam saatinde lobideyim. Her ikisi de ortada yok. Onbeş dakika sonra Aydoğan bir yerden oteli arıyor, lobide beni bulduruyor, telefona çağırttırıyor. Biraz gecikeceğini, Mete gelince verdiği numaradan kendisini aramamızı istiyor.

Aydoğan AST'ın kuruluşundan beri kadroda bulunmuş, Asaf Çiğiltepe ile Ankara Sanat Tiyatrosu serüvenine gönül vermiş, yıllarca orada oyunculuk yapmış, Asaf ağbinin çok erken ölümü sonrası bocalayan AST'ın borçlarını ödemek için babasından kalan iki apartmanını satarak AST'ın patronu, yani vergi mükellefi olmuş.

- Asaf ağbi ölünce, biz yetim çocuklar gibi kaldık. Çocuk Esirgeme Kurumu da AST'la pek ilgilenmedi!

der, söz o günlerden açıldıkça. Sonrasında TRT'de yapımcı ve yönetmen olarak çalışmaya başlamış çok şeker bir adam. Haysiyetli göbeğinden ötürü zor iliklenen lâcivert ceket, gri pantalon, beyaz gömlek, boyunbağı biçiminde faça düzgün iner Bizans'a, cebinde yapımcısı olduğu Müzik Eğlence programının çekim avansı olan bir tomar parayla. Yazdığım skeçler bu program içinde yayınlanıyor. Küçük Sahne'ye ulaşır devrisi gün alı al, moru mosmor İşdoğan Boşgezen. Onu öyle ünlüyorum ben. Küçük Sahne'ye her gelişinde;

- İşte geldi arkadaşlar epeydir beklediğimiz İşdoğan Boşgezen!

derim gülerek. O suçunu kabullenmiş çocuk gibi bizden daha çok güler.

- Mahfolduk!

diye çöreklenir Küçük Sahne fuayesindeki şöminenin başına.

- Baba mahfolduk!

- N’oldu Aydoğan?

- Çarpıldım.

- Nasıl yani?

- Buraya gelirken İstiklâl Caddesi’nde ceketin cebinden paramı çaldılar!

- Yapma yahu! Geçmiş olsun! Çok para var mıydı?

- Çok para ne demek! Bu haftaki programın çekimi için Ankara’dan aldığım avans! Bütün para gitti! Mahfolduk!

Poyrazoğlu mecburen Aydoğan’a çalınan miktarı borç olarak verir, yoksa çekimler yapılamayacaktır. Aslında kimse inanmaz Aydoğan’ın kapkaç hikâyesine. Bıyık altından gülüşürüz. Zaten o gece çekimden sonra gidilen meyhânede, üçüncü kadehten sonra itiraf eder gerçeği İşdoğan Boşgezen.

Evli olan Aydoğan için İstanbul çekimleri bir tür evden kaçmaktır, Bizans’ta güzel hanımlarla makul rakılar yudumlamaktır. Tek televizyon kanalı siyah beyaz TRT egemendir. Bütün şarkıcılar, türkücüler televizyona çıkmak derdinde. Bunun için üstüne para verecek olanlar var. Televizyona çıkan bir hafta sonra çok ünlü! Derhal kaseti çıkıyor, bok gibi satıyor! Gazinocular, televizyon yapımcıları karşısında el pençe divan. Assolist bu pazar Müzik Eğlence programına çıkarsa, haftaya gazinoda izdiham olacak. Bu yüzden gazinolarda, barlarda ve genelde televizyon yapımcılarından hesap alınmıyor.

Boşalan kadehini masaya bırakır, bir sigara yakar, derin bir nefes çekip, bir öksürük soloyla ifrâz eder bakiye dumanı.

- Adiler! Benden hesap aldılar!

diyerek dördüncü rakısını söyler. Kapkaç masalının aslı masaya

dökülür.

Geldiği gece Aydoğan otele bavulu attıktan hemen sonra otelin barında iki çok yetenekli şarkıcı adayı bayanla buluşmuş, barda biraz içtikten sonra gazinoya gitmişler, adi gazinocu gecenin finalinde hesap sunmuş masaya. Çekim için aldığı avansı blok halinde bırakmış hesap pusulasının üstüne.

- Benden hesap alınır mı baba ya?

diye dikler dördüncü rakısını.

Epey sigara içiyorum Tirol Otel'in lobisinde İşdoğan Boşgezen beklentisinde. Mete de ortada yok. Otelin ismi de

"Tirol git burdan!" der gibi insana. Saat18'de çıkıyorum otelden, eve dönüyorum. Bakkala 31 lira borcum olduğu için yolu uzatıp onun önünden geçmeden, gereksiz bir u çizerek ulaşıyorum kapıma.

26

Eliyle koymuş gibi buldu evi Fransa'dan gelen çocuk. Daha önce gelmişliği yok, ancak birkaç yıldır Fransa'dan, Kanada'dan kartlar atıyor bu adrese. Caddeyi, sokağı, kapı numarasını buldu, kapının üstündeki zillerin birinde Füsun-Altan Erbulak yazıyordu. Çaldı zili. Hemen açıldı kapı. Bekleniyordu. Merdiven otomatiği yandı ve yukardan Altan Erbulak'ın alaylı sesi duyuldu:

- Yukarı doğru tam gaz devam et!

Kapıda kahkahalarla karşıladı onu, askılı blucinli, damalı gömlekli, şişe dibi gözlüklü Altan Erbulak. İçerden Füsun geldi, sarılıp öptü Fransa'dan gelen çocuğu.

Salonun ortasında üç ayaklı bir sehpa üzerinde 8 milimetrelik kamera, ondan çıkıp televizyona giren kablolar, yerde bir monitör ve başka kablolar, kulaklıklar, mikrofonlar... Küçük bir televizyon stüdyosu havası egemen salona.

- Kusura bakma, biraz dağınık!

dedi.

- Yo, rica ederim.

dedi Fransa'dan gelen çocuk. Dağınıklığın içine oturdular. Füsun şarap açtı, getirdi. Kadeh kaldırdılar.

Fransa'dan gelen çocuk yaptığı ve gördüğü işleri anlattı, heyecanla dinlediler. Altan Erbulak kimi sorular sordu. Sonunda yemeğe geçilmesini önerdi Füsun.

- Bi dakka, yemekten önce bir şey seyrettiricem ben ona!

dedi şişedibi gözlüklü komik. Elindeki uzaktan kumanda aygıtıyla, kameraya, televizyona, sağa sola komutlar tıkladı, birden televizyon ekranında Fransa'dan gelen çocuğun görüntüsü belirdi. Bütün konuşmayı banda kaydetmiş meğer.

- Herkese yapıyorum! Son numaram bu!

diye neşeli kahkahalar attı. Dünyanın en şakacı adamı, birilerine böyle şakalar yapmaktan büyük keyif ve çocukça bir sevinç duyuyor.

Daracık mutfağı tamamen kaplayan masanın çevresine oturdular.

- Sen n'apıcaksın peki şimdi?

diye sordu.

- Bilemiyorum. Kafamdaki tiyatroyu yapmak istiyorum.

diyerek, çadır tiyatrosu ile sirk arası, cazbantlı tiyatro düşünü anlattı Fransa'dan gelen çocuk.

- Senin kafandaki tiyatro benim kafama çok yatıyor ve beni heyecanlandırıyor. Ama ben bu sezon sonu tiyatromu kapatmayı düşünüyorum.

- Niçin?

- Birincisi tiyatro yapmaya vaktim yok. Lüzûmundan fazla işim var. Gazeteye karikatür, dergiye karikatür, gazeteye mizah yazısı, maç yazısı, televizyon, şov gibi şeylerin arasında deli gibi koşturuyorum. Zaten bunlara yetişemiyorum. İkincisi tiyatro patronluğu saçma bir iş. Yıl sonunda bakıyorsun giren ikiyüzbin, çıkan ikiyüzbin. Zarar etmedim, diye seviniyorsun. Böyle salak iş olur mu?

- Senin tiyatro yapmaman çok saçma olur.

diyor Fransa’dan gelen çocuk.

- Biraz yapmiim, sonra nasılsa özler gene yaparım.

Ama patron olarak değil. Seninle yaparız belki! Senin tiyatronda oyuncu olarak çalışırım. Patron olmak istemiyorum. Lüzûmundan fazla sorumlu bir iş!

diye kaldırıyor kadehini Altan Erbulak.

Füsun yeni şarap açıyor, hiç olmayacak çılgın tiyatro projeleri geliştirip gülüyorlar.

- Örneğin izleyiciyi sınavla alacaksın. Bilet almak için sınava girecek. Sınavda başarılı olursa gişeye buyur edilecek!

diyor Fransa’dan gelen çocuk. Uzun uzun gülüyor buna ve ekliyor yılların usta oyuncusu:

- Fakat Üniversite Giriş Sınavları kadar rağbet görmez!

Gecenin sonunda bir gün mutlaka birlikte tiyatro yapmak üzere kadeh tokuşturuyorlar.

27

Nisanın 5'i. Eczaneleri sevmemekliğimiz nasıl da büyüyüp büyüyüp geliyor üstümüze. Yazarız. Sözcükler oyuncağımız. Oynuyoruz işte. Demagoji! Dermojen! Diyojen! Filoloji! Filarmoni! Filistin! Bu şiiri kim ister? O şairi kim bilir? Ve neler dokunuyor yaşamanın az biraz hanzo gergefinde! Ne demiş Nitzsche; ben ateşi benden aldım. Yani ki yanındakine dirsek atıp;

- Ateşiniz var mı?

diye sormamış üstât.

Tiyatroyu ve sevgiyi dokumayı sürdürüyoruz hüzünden bir kanaviçeye Nihat Behram'ın liseyi ve aşkı gergeflediği şair günlerinden bugüne. Bir süredir Vatan isimli yeni bir gazete çıkıyor. Necdet Semizoğlu amcamın da bir yazısı yayınlandı. O aracı oldu, ben de tiyatro yazıları yazmaya başladım Vatan'a. Gazetenin sanat sayfasını Nihat Behram yönetiyor. İlk yazım "Tiyatroya Gitmek İsteyen İşçiler ve Mösyö Antuvan" yayınlandı. Oradan telif ücreti almam söz konusu değil, gazete aydınlar dayanışması biçiminde çıkıyor. Amaç gazetenin yaşatılması.

Gizem Kız Madamefendi Sokağa geri döndü. Dönmesiyle gitmesi bir oldu. Unkapanı IMÇ çarşısı dolaylarında Emel Konfeksiyon'da manken olarak iş bulmuş, İzmir'e defileye gidiyormuş. Üç gün sonra gelecekmiş.

Akademi'den Şef Hasan birkaç gündür bende kalıyor. Evsiz ve

işsiz, okulu bitirmenin çabasında. Küçük odaya yerleşti. Çok mahcup ve sıkılgan, sürekli;

- Seni rahatsız etmiyorum değil mi?

diye soruyor.

- Hayıf Şef! Ben zaten çıkıyorum, sen keyfine bak.

- Nereye?

- İş aramaya. Dün akşam gazeteden kimi iş ilânları buldum, gidip başvurucam.

- Ne işi?

- Bir iki ihracat şirketi, bir reklam şirketi. Yabancı dil bilen arıyorlar. Fransızcamla, böyle bir iş bulabilirim, belki.

Caddeye çıkıp troleybüse biniyorum, Taksim'e geliyorum. İstiklâl Caddesi'ni yürüyerek Tünel'e ulaşıyor, Tünel'in küf ve nem kokusuyla sarmaş dolaş Karaköy'e iniyorum. En ucuz biçimde ulaşıyorum menzile. İş aramak için de insanın cebinde parası olması gerekiyor. Önce İhi Ticaret, sonra Anadol Transkay, daha sonra da Kantemir Reklam isimli şirketleri dolaşıyorum, bilgi formu dolduruyorum ama pek umut verici görüşmeler olmuyor bunlar. Yabancı dilden kasıtları ingilizce! Gümrük Sokak, Ada Han'da Necdet Semizoğlu'nun avukat yazıhânesine atıyorum kendimi.

Yazıhâne her zamanki gibi kalabalık, ama hiç kimse müvekkil değil. Pek avukatlık yapmıyor amcam. Beni sevinçle karşılıyor, oradakilerle tanıştırıyor; ressam Cihat Egemen, uzun beyaz sakallı, uzun boylu peygamber gibi bir adam, ressam Hasan Kavruk. Daha sonra Egemen'in hanın en üst katındaki atölyesine çıkıyoruz, henüz tamamlanmamış devâsa Üsküdar tablosuyla karşılaşıyoruz. Çarpıcı, güzel bir resim. Dali'nin renkleri, havası var, ama çok kendine özgü.

- Üsküdar'ın eski günleri!

diyor ressam. Güzel bıyıklı, ince boyunlu, fesli adamlar, aç insanlar, kayıkçılar ve deniz, birbirine geçmiş. Tatlı, karmaşık bir perspektif. Gözümüzü ayıramıyoruz resimden. Ressamın votka sunmasıyla da resmin önünde bir kokteyle dönüşüyor muhabbetimiz. Genelde resimden, tiyatrodan, sanattan konuşuyoruz.

Hafif sallanarak çıkıyorum Ada Han'dan. Tünel'e bindiriyorum işsizliğimi, yürüyerek Galatasaray'a ulaşıyor, doğru Çiçek Pasajı'na giriyor, soldaki ilk koltukçu meyhânesinde votkalı biraya yazılıyorum. Henüz cebimde onaltıbuçuk liram var.

Büyük el kol hareketleriyle, şen şakrak, fransızca Nasrettin Hoca fıkraları anlatarak Galatasaray'dan Makas Adnan giriyor Pasaj'a, peşinde fransız turist grubu.

- Makas!

diye bağırıyorum. Dönüp beni görüyor:

- Vay n'aber? Şunları oturtup geliyorum!

Daha içkimi yarılamadan pıt geliyor, ilişiyor yanıma.

- N'aber ulan?

- İyidir ulan! Turist rehberliği mi yapıyorsun?

- En güzel iş ağbicim. Parası güzel. Fıstık gibi fransız karılarıyla gezip tozuyorum. Haftaya o grubu yol ediyorum, yenisi geliyor.

- Güzel iş gerçekten. Ben de mi yapsam? Zaten iş arıyorum.

- Gel yarın başla ağbicim. Bütün takım Galatasaray'dan arkadaşlar zaten; Serçe Ziya, Salih Suphi, Taşkafa Ahmet...

- Konuyu biraz bilmek gerekmiyor mu?

- Yapa yapa öğreniyorsun. Ben başlarken hiç bilmiyordum. Zaten bunlar herşeyi biliyorlar. Hepsinin elinde "**Guide Bleu**" diye bir kitap var. Ordan okuyorlar, Ürgüp'e götürüyorsun, sana Kapadokya'nın tarihçesini anlatıyorlar. Sen de; evet, aynen öyle,

diyorsun, çok mutlu oluyorlar. Onlara fıkralar anlatıyorsun, eğlendiriyorsun, senin en rahat yapacağın iş!

diye kıs kıs gülüyor.

- Devamlı Türkiye mi dolaşılacak?

- Evet. İstanbul'dan alıyorsun grubu, İznik falan dolaşarak Ankara, ordan Ürgüp, Bursa üzerinden dönüyorsun... Kimi daha uzun turlar oluyor, doğu Anadolu da yapıyorsun.

- Sürekli İstanbul'da olmazsam tiyatro yapamam. Tiyatronun yanında yapabileceğim ek iş arıyorum.

- Valla sen bilirsin! İstersen yarın sana bir fransız grubu verebiliriz!

diyor, çalıştığı turizm şirketinin telefonları bezeli kartını uzatıyor, telefonum olmadığını belirtip, adresimi veriyorum. Turist grubunun başına gidiyor.

Çıkıyorum Pasaj'dan, karşı kaldırıma geçip Taksim'e doğru yürüyorum ve şunu düşünüyorum; kimbilir kaçıncı yürüyüşüm bu İstiklal Caddesi'ni?

28

Ülkü ağbi ve Aloş'un nöbeti olan bir ilkbahar akşamı. 10. sınıftayız. Birinci etüt, sınıf sakin. Pek ders çalışan yok. Aslında gündüzcü olan Makas Adnan, şamata olsun diye okulda kalmış, babasına, birlikte ders çalışacağız, demiş, okuldan kaçıp Çiçek Pasajı'na gitme planları yapmakta.

- Oğlum madem okuldan kaçıcaksın, niye gündüzcü olarak gece okulda kalıyorsun?

gibi diyalektik sorular soruyor Kefere Doğan.

- Evden bu kadar kolay kaçamıyorum ki!

marksist leninist yanıtıyla, topun gelişine vuruyor Adnan.

Benim de kanıma giriyor, arka bahçenin dik duvarından, kıç altına eşofman koyarak, kıçın kıçın inme planını uygulamaya koyuyoruz. Rezilce dik yapılmış bu duvar. Kaçılmasın diye, tabii. Fakat başarıyoruz, ilk kaçışımız değil burdan. Okul duvarının çevresini dolanarak çıkıyoruz caddeye. Hızla Çiçek Pasajı'na atıyoruz kendimizi. Kime Ne meyhânesinde, dipteki zula masaya çörekleniyoruz.

Okuldan başarıyla kaçışımızı kutlayıcı votkalı biralar yuvarlıyoruz kıkır kıkır eğlenerek, bir yandan gözümüz saatte. Yatakhâne kapıları kapanmadan dönmemiz gerekiyor okula. Tam hesabı denkleştirmiş kalkarken, meyhâneye Ülkü ağbi ile Aloş'un girdiğini görüyoruz, girişteki masaya oturuyorlar. Onlara

görünmeden çıkmamız olanaksız. Dip tarafa saklanarak birer bira söylüyoruz. Biraları sıvazlıyarak onların kalkmasını bekliyoruz. Kalkmıyorlar. Ülkü ağbi, yeni bira istiyor. Bizim başımız kel mi? Bize de yeni biralar söylüyor Adnan.

- Lan paramız var mı?

- Var. Annemi soydum!

Yeni biralarımız bitmeden kalkıyor müdür muavini ikilisi, çıkıyorlar Kime Ne'den, biz de peşlerinden. Uzak mesafeden onları izleyerek okulun önüne geliyoruz. Giriş kapısına yöneliyor, zili çalıyorlar, kapıcı Bekir kapıyı açıyor, giriyorlar. Onların gölgesi ön bahçede kaybolduğunda kapı yanındaki demirlere tırmanarak atlıyoruz bahçeye. Demirlerin dibinden geniş açı çizerek, kapıcı Bekir'in görüş alanı dışından dolaşarak ulaşıyoruz Şato'nun karşısındaki duvarın dibine. Can havliyle o duvarı tırmanıp Grand Cour'a atlıyoruz. Oradan arka bahçeye ulaşıp, her zaman açık olan mutfak kapısından sızıyoruz binaya. Ancak koridorun öbür ucunda Ülkü ağbi ve Aloş'un karaltılarını görüyoruz, onlar da bizi farkediyorlar.

- Durun! Kımıldamayın!

diye bağırıyor Ülkü ağbi.

Kımıldamıyoruz. Nereye kaçacağız ki? Kalakalıyoruz olduğumuz yerde. Uzun koridoru hızla yürüyerek yanaşıyorlar. Ülkü ağbiyle aramızda bir metre kala, gömleğimin bütün düğmelerini koparark, bağrımı açıp, gururla:

- Vur Ülkü ağbi!

diye bağırıyorum. Bu kahraman davranışım karşısında duygulanan Ülkü ağbi, birden;

- Canım kardeşim!

diye bana sarılıyor, öpüşüyoruz. Derhal havaya giren Adnan Aloş'la öpüşüyor. Sonra ben Aloş'la öpüşürken, Ülkü ağbi Adnan'a sarılıyor. Dördümüz de sarhoşuz. Sarmaş dolaş çıkıyoruz yatakhâne merdivenlerini. Camın ardında müdür muavinlerini gören pisbıyık yatakhâne çavuşu, açıyor kilitli kapıyı. Ülkü ağbi ve Aloş, bizi yatakhânemize getiriyor, yatağımıza yatırıyor, iyi geceler diliyor, üstümüzü örtüyorlar.

Sabah etüdü, sınıfın koridora bakan pencere camı tıklanıyor, Ülkü ağbi Adnan'ı ve beni işaret ederek dışarı çağırıyor. Çıkıyoruz koridora.

- Siz nerden geliyordunuz dün gece?

Anlamsızca birbirimize bakıyoruz Adnan'la.

- Hangi gece?

- Dün gece sizi mutfak kapısının önünde yakalamadım mı?

- Hayır Ülkü ağbi, ben gündüzcüyüm, ders çalışmak için erkenden etüde geldim. Dün gece mışıl mışıl evimde uyuyordum.

diyor Adnan. Duralıyor Ülkü ağbi. Duralamadan yararlanarak ben alıyorum sazı:

- Siz dün akşam biraz alkollüydünüz galiba, bizi birileriyle karıştırıyorsunuz herhalde!

deyince, ağbimizde laf bitiyor.

- Tamam, girin sınıfa!

Kahramanca geri dönüyoruz sınıfa.

Öğretim yılı sonuna dek Ülkü ağbi, zaman zaman beni ya da Adnan'ı koridorda çevirip;

- Sizdiniz değil mi benim o gece yakaladıklarım. İtiraf edin, kızmıyıcam!

diye çok üstümüze geldiyse de, okul kapanıp karne alınana kadar

somut bir açıklamada bulunmadık. Karneleri aldığımız gün, gidip itirafta bulunduk, özür diledik. Ülkü ağbi;

- Eveeet! Ülkü ağbiniz o kadar bunamadı yani, değil mi?

diyerek zihinsel huzuruna erdi, affolunduk.

29

Tiyatrocuların, sinemacıların, genelde sanatçıların barı Papirüs, Halep Pasajı'ndan Alyon Sokak'ta, Erman Han'ın köşesine taşınmış. Eskiden merdivenle çıkılan bar, şimdi kaldırımdan üç basamakla inilen bir yer. Barmen gene Ertuğrul ve fakat bu kez patron. Barın arkasında en nemrut haliyle dikilmiş, içki isteyene pis bakıyor. Sanki içki satmak istemez bir hali var, sanki bütün müşteriler Ertuğrul'a baskın yapmış sevilmeyen misafirler. Ertuğrul kumarbaz. Dün kumarda kaybetmişse, bundan hepimiz sorumluymuşuz gibi davranıyor, o kumar masasında bulunmayan bizlere, bizden aldığı parayla kumar oynayan.

Barın arka ucunda İsmet Ay'la eşcinsel dekoratör bey sıkı ağız kavgasındalar. Dipteki masada Yaşar Kemal ve Altan Öymen oturuyor. Romancı yüksek perdeden bir şeyler anlatıyor, öbürü kibar bir tebessümle baş sallayarak dinliyor.

Barın karşısındaki orta masada Aydemir Akbaş, seks filmi arkadaşları Figen Han, Aynur Akarsu ve Arzu Okay'la oturuyor, şişe viski açtırmış, birbirinden güzel üç kadının ortasına kurulmuş, kendini cennette sanıyor. Ağzı kulaklarında, oldukça iyi kafası hanımların memelerinin arasına düşmek üzere. Fransa'dan gelen çocuk barın kapıya yakın başında oturuyor, önündeki boş şarap kadehiyle oynuyor, şarap isteyecek Ertuğrul'dan korkuyor. Uzun jön Ünsal Emre ayakta dikilmiş, elinde içkisi çevreyi tarassut ediyor, göz göze geldiklerini saygın, mütebessim bir baş eğişle

uzaktan selâmlıyor. Haftaya yeni filme başlıyormuş, avans almış, cukka cepte, bu durumu kutluyor.

Sadece tuvalete gitmek için önünden geçilerek muhattab olunan, genelde devrimci sinemacıların oturduğu “Kızılçam” kod isimli zula masada yeşil parkalı Zeki Ökten, parkası daha havalı Ali Özgentürk ve başka yeşil parkalı arkadaşlar var. Fısır fısır konuşuyorlar. Biri tuvalete geçerken susarak geçene yalandan gülücüklü selâmlar veriyor, onun tuvaletten çıkıp geri dönüşünü bir devrimci sabrıyla, birer sigara yakarak suskunlukla bekliyorlar. Öyle ağır ve ciddi bir hava var ki masada, sanırsınız ertesi gün devrim olacak. Tuvaletteki çıkıp kurtarılmış karargâh bölgesinden uzaklaşınca gene kafa kafaya verip sürdürüyorlar çok devrimci fısırdaşmalarını.

Kapıdan Turgut Boralı girdi, sanki bir tiyatro repliği terennüm ediyormuş gibi, herkese duyurarak;

- Merhaba arkadaşlar! Ertuğrul hâla hepimize küs mü?

dedi. Herkes güldü, Ertuğrul önüne bakmayı sürdürdü. Turgut Baba bara çöküp Ertuğrul’a;

- Ertuğrul küs değilsek, bir rakı verir misin?

dedi. Ertuğrul suratındaki küs ifadeden mahcup, gülümser gibi yaparak;

- Başüstüne, hoş geldiniz Turgut bey!

deyip gene dünyaya küs ifadesini takınarak bardağa rakı koymaya yöneldi. Fırsattan yararlanan Fransa’dan gelen çocuk da bir kadeh şarap istedi. Eşcinsel dekoratör beyden sıkılan İsmet Ay, Boralı’nın yanına geldi, öpüştüler. İsmet Fransa’dan gelen çocuğu da öptü;

- Ayol biz seninle yatmış mıydık?

deyip şuh bir kahkaha attı. Ne diyeceğini şaşırdı Fransa’dan gelen çocuk. Bir şey demesine gerek kalmadan da İsmet’in soru yağmuru

başladı.

- Sen bir yerde oynamıyor musun?

- Nisa hanımlarla Ankara'ya turneye gidicem galiba...

- Yeni oyun mu çıkarıyorlar?

- Eski oyunlarıyla gidiyorlar. Yılmaz Gruda rahatsızlanmış, turneye gidemiyormuş, onun rollerini oynayacağım.

- Devamlı onlarla çalışacak değilsin yani?

- Yok, sadece bu turne için.

- Git tabii. Boş oturacağına, oyna.

- Maaş alıcam. Yevmiye alıcam. Ayrıca onlarla oynamaktan da çok şey öğrenirim.

- Gayet tabii!

diye baş salladıktan sonra, beni oyuncu olarak hiç izlememiş olmasına rağmen, sırf ibnelik olsun diye, ekledi:

- Ayrıca sen o rolleri, Gruda'dan daha iyi oynarsın!

Ardından uzun ve gevrek bir kahkaha attı. Gülüşmeler eşcinsel dekoratör beyin tehdidiyle son buldu:

- Gruda'ya söylemezsem âdiyim!

Hemen gülerek yapıştırdı cevabı İsmet:

- Söylemen şart değil, zaten âdisin!

Az önceki ağız dalaşı yeniden alevleniyorken Boralı'nın çok başarılı Yılmaz Gruda taklidiyle olaya müdahalesi havayı yumuşatıyor. Herkes yeni içki söylüyor, Ertuğrul çok sinirleniyor, herkese dövecekmiş gibi bakıyor. Kominin biri Aydemir'in kulağına yanaşıyor.

- Size telefon var Aydemir ağbi, yenge arıyor.

- Telefon mu? Yenge mi arıyor! Hassiktir... Niye burda dediniz?

diye panik halinde kalkıyor neşesi kaçan Aydemir. Birden ayılıyor, evli olduğunu, Beyhan diye bir karısı olduğunu, ondan defalarca boşanıp yeniden evlendiğini, halen evli olduğunu ve Beyhan'dan çok korktuğunu hatırlıyor, hızla giriş kapısının karşısındaki kırmızı kadife perdeli telefon hücresine giriyor. İsmet Fransa'dan gelen çocuğu soruşturmayı sürdürüyor.

- Hangi otelde kalacaksınız Ankara'da?

- Bilmiyorum.

- Mutlaka boktan bir otelde kalır onlar!

diyerek Nisa'yla Tolga'ya da bokunu atmayı ihmal etmiyor.

- O tarihlerde Devekuşu Kabare de Ankara turnesinde.

Gizem Kız Devekuşu Kabare'ye girdi. Ben zaten otel paramı ödemek şartıyla başkente gidecektim. Tolga'nın teklifi gollük pas gibi geldi, gelişine vurdum. Otel parasını sıfırladım, üstüne para alıcam.

Eşcinsel dekoratör bey döner bar sandalyesini bir o yana, iki öbür yana oynatarak yüksek sesle ortalığa söylüyormuş gibi;

- Onlar boktan otelde kalırlar lafını da kuşlar Nisa'ya yetiştirir herhalde... Hiçbir kuş yetiştiremezse, ben söylerim.

deyince İsmet ona dönüp:

- Kapa çeneni, topal ibne!

diye bağırdı, bir sessizlik oldu. Eşcinsel dekoratör şaşkınlıkla:

- Öbürünü anladık da... Topal nerden çıktı?

diye sordu. İsmet'in cevabı bütün barı kahkahalara gark etti:

- Çünkü birazdan seni ayağından vuracağım!

Uzun Jön Ünsal, Aydemir'in yokluğundan istifade ederek üç güzel kadın masasına yamanıyor. Aydemir telefondan neşesizce ve tamamen ayılmış olarak dönerken İsmet ona takılıyor:

- Beyhan değil mi? Haydi bakalım, doğru eve!

Sonra Ertuğrul'a sesleniyor:

- Ertuğrul bey, Aydemir beyin hesabını verin! Gidiyor!

Aydemir ona bir süre boka bakar gibi baktıktan sonra;

- Şanslısın lan sen! Hayatta hiç karın olmayacak.

diyor. İsmet kahkahayla yanıtlıyor:

- Ayol şansım olsa annem beni kız doğururdu.

Aydemir üç güzel kadınla vedâlaşırken, İsmet;

- Viskiyi Aydemir ödedi, karılar Uzun Jön'e kaldı...

diye fısıldıyor Boralı'nın kulağına. Genel bir;

- Eyvallah!

çekerek hızla çıkıyor Papirüs'ten Aydemir, gözünde onu evde bekleyen fırça seansının ürpertileri...

Kapıdan büyük bir şamatayla Koca Laz Tanju Gürsu ve laz ağırlıklı avanesi giriyorlar, herkesi selâmlayarak, hal hatır sorarak bir masaya yöneliyorlar, avanesi masaya oturuyor. Koca Laz'ın Yaşar Kemal'le ayakta öpüşüp merhabalaşması, bir roman kadar uzun sürüyor.

Telefon habercisi komi Ertuğrul'un yanına gidip bir şeyler soruyor. Ertuğrul ona barın ucundaki Fransa'dan gelen çocuğu gösteriyor, komi ona yanaşıyor:

- Ağbi size telefon!

Fransa'dan gelen çocuk telefon hücresine giriyor.

- Alo?... Merhaba Tolga!... Ne zaman?... Cumartesi ikide... Tamam... Nerde prova?... Sizin ev nerde?... Lamartin Caddesi, 19 numara... Tamam, cumartesi görüşürüz. Nisa hanıma saygılar.

diyerek kapatıyor telefonu, hesabını ödüyor. Yaşar Kemal ile Tanju

Gürsu’nun ayaküstü merhabalaşması son bulamadan çıkıyor
Papirüs’ten, Beyoğlu’nun serin nisan gecesine.

30

Cumartesi birbuçukta çıkıyorum evden. Yürüyerek geliyorum Taksim'e, tam ikide Lamartin Caddesi'nde Nisa ve Tolga'nın evindeyim. Kadro orada toplanmış. Çaylar içiliyor, ortada yaş ve kuru ve dömisek pastalar, Nisa Serezli, Tolga Aşkıner, Perran Kutman, Sevil Üstekin, Selçuk Uluergüven, Ahmet Sezerel, Nefrin Tokyay, Abdullah Şahin, Alaettin Erdoğan, her iki oyunu sezon boyu oynayan takım. Sadece Nisa ve Tolga'yı tanıyorum, diğerleriyle tanışıyorum. Neşeli bir ekip. Kimsenin prova yapası yok. Sezon boyu kimbilir kaç kere oynamışlar oyunları. Sadece benim öğrenmem için yapılacak Caniko ve Yavrukuşlar oyunlarının provası, hepsine angarya. Duvarları değerli ressamların tablolarıyla süslü büyük salonun koltukları kenara çekilerek yalapşap prova yapılıyor. Çay, kahve içiliyor, pasta öğütülüyor, dedikodu yapılıyor, anektodlar anlatılıyor.

- Trende ezber geçeriz! Ankara'da oturtursun!

diye dalga geçiyorlar benimle. Tolga beni bir odaya çekiyor, maaş ve yevmiye konuşuyor, el sıkışıyoruz. 2000 lira avans veriyor bana, sevinçle çıkıyorum Lamartin Caddesi'ne. Elim parayı koyduğum sağ cebimde, sıkı tutuyorum para demetini, güvenli adımlarla geliyorum Teşvikiye'ye. İnsanın cebinde bir demet para olması yürüyüşü bile değiştiriyor.

Nisanın son gecesi. Açık pencerelerden Bayır Sokağa dökülüyor televizyon sesleri. Evinde televizyon olmayan, ya da televizyonunu

açmayan da, yazlık sinemadaymış gibi olayların içinde. Tek kanal olması, herkesin aynı şeyi izlemesi bir bakıma iyi, bir sürü kanal olsa ve hepsi ayrı şeyler izleseler çok daha korkunç olurdu Bayır Sokak'ta durum.

Çarşamba'dan Teşvikiye'ye taşınmış olan duvar saati gecenin dokuzu adına dokuz kez doing doing etti. Bu ses doldurdu suskunluğu. Cemil bey sigara yaktı.

- Ben senin sahneye çıkmanı istemiyorum!

dedi. Bir an duraladı Fransa'dan gelen çocuk, annesiyle bakıştılar. Ağladı ağlayacak bir halde önüne baktı Müjgân hanım.

- Nisa Serezli Tolga Aşkıner Tiyatrosu'yla Ankara'ya turneye gidiyorum. 4750 lira maaş alıcam.

diye kem küm etti Fransa'dan gelen çocuk. Gene suskunluk gelip oturdu baş köşeye.

- 2000 lira avans aldım.

diyebildi çocuk, sanki hırsızlık yapmış biçim bir mahcubiyetle önüne baktı.

- Gitme! Götür ver paralarını.

diyerek noktaladı konuşmayı babası. Suskunluğun kayıtsız şartsız egemenliği konumuna geçildi. Cemil beyin son cümlesi bir konuşma yasağının buyurganlığı rengindeydi. Duvar saatinin tik takları doldurdu evin kendinden büyük yoğun boşluğunu.

Çarşamba'daki evde üst kat salonunun duvarında asılıydı sarkaçlı büyük saat. Gecenin suskunluğunda bütün yatak odalarından duyulurdu tik tak sesi. Irmağın uğultusunu bastırırdı saat başı doing doingleri, buçuklarda uzun uzun yankılanan tek vuruş. Karanlık yatak odamda tavana bakarak tik takları sayardım...

Cemil bey televizyonu kapattı. Saatin tik takları daha güçlü duyulur oldu. Yıpratıcı suskunluk işgal etti salonu. Ragıbe ve Ahmet odalarına çekildiler. Onları salonun dibindeki koltukta tesbih çeken anneanne Rukiye hanım izledi.

Saatin tik tak sesiyle, Cemil bey çocukluğuna, Fransa'dan gelen çocuk kendi küçüklüğüne dalıp gittiler, her ikisi bambaşka şeyler düşünerek. Her ikisi de Çarşamba'daki evin üst kattaki salonundaydılar şu an, duvardaki saate bakıyorlardı. Cemil beyin baktığı saat, Fransa'dan gelen çocuğun baktığı saatten kırk yıl geri kalmıştı. Cemil Bey hasır koltukta oturuyor, Fransa'dan gelen çocuk babaannesinin yatak odasının kapı eşiğinde ayakta duruyordu. Ayrı zamanlarda oldukları için birbirlerini görmüyorlardı. İkisi aynı anda karşı duvarda asılı Osman efendinin fesli fotoğrafına çevirdiler gözlerini. Birinin babası, öbürünün dedesi.

Müjgân hanım bu yoğun suskunluktan tedirgin olarak mutfağa sığındı. Fransa'dan gelen çocuk bir şeyler söylemek istedi, yutkundu, sözler çıkamadı ağzından, düşünce olarak dolandılar beyninde. Sigara yakmak istedi. Babasının karşısında sigara içilmediğini anımsadı. Sessizce kalktı, babasının elini öptü, annesiyle öpüştü, çıktı gitti.

Birkaç gün sonra taksiyle geldiğinde Cemil bey evde yoktu. Onun evde olmadığı bir saati ayarlamıştı. Kapıcının yardımıyla katlanır masayı, dört tabureyi, akordeonu, sazı, gitarı ve mukavva kutulardaki kitaplarını, dosyalarını eve taşıdı.

- Boşalttım Şişli'deki evi, eşyalarım şimdilik burda kalsın!

dedi boynunu bükerek.

- Gidiyorsun yani o turneye?

- Zorundayım anneciğim.

diyerek, burnunun direği sızlayarak sarıldı öptü annesini ve anneannesini. Rukiye hanım ağlayarak dualar okuyup suratına üfledi. Fransa'dan gelen çocuk, duvar saati doing doinglerle saat beşi bildiriyorken hızla indi merdiveni, taksiyle gelen eşyalar konusunu başından beri merakla izleyen, pencereye soruşturma heyecanıyla yerleşmiş, Mithat Bey apartmanı ön denetim görevlisi Şefika'ya hiç yüz vermeden, hızla döndü sokağın köşesini. Müjgân hanım pencerede gözü yaşlı, bakakaldı ardından.

31

1942 Haziran'ının sonu. Yaz henüz gelmiş değil. Öyle kolay kolay ermez yaz Samsun'a ve uzun sürmez, temmuzda kendini gösterir, ağustosta yağmurlar başlar. O gün erken bir yaz müjdecisi gibi, günlük güneşlik, üstelik alışılmadık bir sıcak.

Kâni Tülâz, ortağı Hasan Sabuncu'ya değişik muziplikler yaptıktan sonra, kendisi bundan büyük keyif alırken olup biteni hep hoş karşılayan Hasan bey onu kapıdaki faytona bindirdi, savaş münasebetiyle giderek azalan manifatura mağazasının kayda değmez hâsılatını deftere kaydetmek üzere camlarla çevrili yazıhâne bölümüne girdi.

Cumhuriyet Meydanı'ndan sahil yoluna saptı fayton. Belki de yazın gelişini kutlama kişnemelerine geçti atlar, ya da faytoncu yeterli yem vermemişti;

- Ne zaman yemek molası lan faytoncu?

marksist kişnemesindeydiler. Kâni bey kapağı "Hürriyet Adalet Musavat" amblemli, altın işlemeli gümüş tabakasını çıkarıp sigara sardı, gümüş çakmağıyla yaktı, üfledi dumanını hükümet binasına doğru. Talimhane Caddesi'ne saptı fayton, Lise Caddesi'ne çıktı. Bahçesinden caddeye güller sarkan üç katlı taş evin önünde durdu. Faytoncu bir lira beklerken, birbuçuğa göbek atacakken, iki lira verdi Kâni bey. Liseden karne almış çocuklar koşturuyordu kaldırımlarda. Bir tanesiyle çarpıştı.

- Geçtin mi sınıfı oğlum?

- Liseden mezun oldum amca!

- Üniversite okuyacak mısın?

- Evet amca!

- Aferin oğlum.

derken Kâni bey, ona çalım atarak koşturmasını sürdürdü, fırının önünden geçerek Talimhane Caddesi'ne ulaştı, kuzeye, denize doğru deli gibi koşmaya başladı lise mezunu çocuk Vedat Türkali.

Kâni bey ceketini, yeleğini, boyunbağını, pantalonunu, ayakkabılarını çıkardı, ev kılığına büründü, radyonun başına oturup haberleri dinlemeye koyuldu.

- Alman Gizli Polis şefi ve Gestapo Şef yardımcısı Reinhard Heydrich'e Prag'ta suikast yapıldı. Sabah yazlık villasından arabasıyla Prag'daki şatosuna giderken otomobilinin önünde ingiliz imâlatı bir bomba patladı. Failler bombanın patlaması neticesi hâsıl olan dumandan istifade ederek hadise mahallinden uzaklaştılar. Bombayı atanların İngiltere'de kurulan Hür Çekoslavak Ordusu mensupları olduğundan şüpheleniliyor...

diyordu radyodaki hüzünlü erkek sesi. Radyoyu kapatıp mutfağa gitti, buzdolabından ufak rakı şisesini çıkarıp tezgâhın üstüne koydu.

- Bu saatte mi başlıyusun rakıya?

diye gayrı memnun makamdan söylendi Fatma hanım.

- Savaş psikolojisi!

diye gülerek yanıtladı. Camlı dolaptan özel rakı kadehini çıkardı.

- Savaş burda değil ya, Avrupa'da, sana n'oluyu?

diye söylenmesini sürdürdü karısı.

- Savaş burda değil şükür, ama piyasayı vurdu... Halk kıtlık

içinde. Ekmek peşinde. Bu kıtlıkta kim kumaş satın alır? Bir aydır mağazaya uğrayan yok... Bu savaş bitmeden bizim işler düzelmez...

derken rakısını, suyunu koydu, salona gelip arka bahçedeki ağaçlara bakan koltuğuna yerleşti, tabakasını açıp rakıya arkadaş sigarasını sardı. Karısı gelip karşısındaki koltuğa oturdu.

- Enişte mle Müjgân'a tren bileti alınması lâzım, unutma!

- Biliyorum Fatma hanım, daha iki ay var!

- Sen şimdiden aldır biletleri... Unutursun, kız okuluna gidemez.

- Tamam tamam...

diyerek savuşturdu konuyu, rakısından bir yudum, bir yudum su, sigarasından fırt aldı. Üfledi anasonlu dumanı.

1942 Ağustos'unun son günleri. Samsun tren istasyonu, yağmur çiseliyor. Tren kalkmak üzere. Rukiye hanım, kız kardeşi Fatma hanım ve Kâni bey perondalar, daha tren kalkmadan el sallamaya başlamışlar. Tren penceresinde onlara el sallayan Derviş Ahmet efendi ve kızı Müjgân. Hareket ediyor tren, giderek uzaklaşıyor. Şiddetlenirken yağmur, teyzesi, enişte si, annesi, küçücük kalıyorlar. Annesinin ağladığını görmeden, yorulmadan el sallıyor Müjgân. Derviş efendi belinden tutup içeri çekiyor kızını, oturtuyor yanına, yağmurdan ıslanmış saçlarını okşuyor.

Kalabalık değildir tren. Baba, kız ve kızın yükü hüzün ve yalnızlık bavulu yalnızdırlar kompartımanda.

- Bursa çok uzak mı baba?

- Uzak gızım. Önce Sivas'a gidicez. Gece orda, enişte mlerde galıcaz. Yarın sabah başka trene binicez.

Tren penceresinden film gibi akıp giden ağaçları, telgraf tellerini, tarlaları izliyordu Müjgân pencere camından süzülen yağmur damlaları arasından. İlk kez ayrılıyordu evinden, başka bir hayat

başlıyordu...

Latin alfabesini bir türlü sökememiş baba elindeki Samsun'a bugün ulaşmış dünkü Cumhuriyet gazetesini uzattı kızına:

- Hadi oku bakiim cerideyi.

Müjgân aldı gazeteyi, okumaya başladı:

" AFRİKA'DA ALMANLAR ZOR DURUMDA. Çöl tilkisi ismiyle meşhur Hitler'in Feld...mareşalı Rom...mel, ingilizlerin sekizinci ordusunu kuşatmak ve İskenderiye ve Nil üzerine yürümek üzere El Al... Ale..meyn'de tekrar taarruza geçti... Deniz ile Kattara Çöküntüsü arasında kalan 60 kilometre genişliğindeki çölün boğucu sıcağı altında şiddetli bir harb oldu, ama Rommel cepheyi yaramadı, ricât etmek mecburiyetinde kaldı. "

- Başka habere geç!

dedi babası iç geçirerek. Kız başka haber okumaya başladı:

" ALMAN ORDUSU GROZ...Nİ'YE DAYANDI. Altıncı Ordunun Alman birlikleri geçtiğimiz hafta Stalin...grad'ın kuzeyine vasıl olmuşlardı. Kafkas dağlarının 5 bin 5 yüz metre yükseklikteki en yüksek noktası olan El...bruz dağına iki gün önce gamalı haç bayrağı dikilmişti Kle...ist'in tankları Mozdok'a vasıl olmuştu Hazar Denizi'ne sadece yüzelli kilometre kalmıştı. Feld... mareşal List Grozni'ye taarruz emrini verdi.

- Sıkıldım savaş haberinden, Server Bedî'yi oku bakiim.

der baba. Kız ikinci sayfasını açar gazetenin:

"HERŞEY NİSBİDİR... Geçtiğimiz ay Üniversitede diploma tevzii şenlikleri yapılmış. Muharrirlerimizden biri bu sene birdenbire böyle bir şenliğe ne lüzûm görüldüğünü merak eder. Nasıl merak etmesin? Üniversite hiçbir sene bu seneki kadar az mezun vermedi. Yüzde dörtle yüzde onsekiz arasında bir şey. Bazı fakültelerden ancak bir

tek mezun çıkabilmiş. Bu vaziyet karşısında merasim yerine matem tutmak icab ettiğini düşünen muharrir arkadaşımız rektör Bay Cemil Bilsel'e demişki:

- Üniversitenin bu kadar az mezun verdiği bir senede şenliğe ve merasime neden lüzûm gördünüz?

- Çünkü biz bu kadar mezun vereceğimizi de ümid etmiyorduk. Hattâ bir kişinin diploma alacağından bile ümidimiz yoktu. Böyle birkaç kişi muvaffak olunca sevinçden coştuk. Ben Beyazıd meydanında donanma yaptıracaktım. İsraf dedikodusu olur diye vazgeçtim. Üniversiteden bu sene bir kişi diploma alsaydı gene ümidimizin fevkinde bir muvaffakiyet olacaktı.

Sevincimiz bundandır. "

Tren gürültüyle bir tünele girdi. Son buldu okuma.

Kâni bey, Fatma hanım ve Rukiye hanım faytonla eve dönüyorlar. Atların nal şakırtısı yağmurun şıpırtısına karışıyor. Mecidiye Caddesi'nin kuzey kaldırımlarına yol boyunca eşlik eden tütün fabrikasının yanından Lise Caddesi'ne doğru, şakır şakır yağmurdan hiç etkilenmeyerek, genzi yakan yoğun tütün kokusunu soluyarak tırısa geçtiler sanki gülen ifadeli, pasif içici, şemsiyesiz atlar.

- N'apıcak bu kız Bursa'da bi başına?

diyor gözleri nemli Fatma hanım.

- Okuyacak, öğretmen olacak.

diye gülümsüyor, her soruyu gülümsemeyle karşılayan Kâni bey.

- Biz unsuz n'ağapcayuk, unu bilemiyum.

diye, ağlamaklı iç geçiriyor Rukiye hanım.

Bahçesinden caddeye güller sarkan taş evin kapısı önünde asılıyor dizginlere sırılsıklam faytoncu, kakılıp kalıyor yerinde

sırılsıklam atlar. Faytoncuya kendisinin beklemediği bir bahşiş veriyor Kâni bey, eve girer girmez radyonun başına geçip haberleri dinlemeye koyuluyor.

Güneş batarken girdi kara tren Sivas garına. Omzuna usulca dokundu koltuğunda uyuyakalmış kızının Derviş efendi. İndiler trenden baba, kız ve kızın içi defter, kalem, silgi, giysi, çamaşır ve tıka basa hüzün dolu bavulu. Kıpkızıldı Sivas'ın gökyüzü. Garda güleryüzlü enişte karşıladı onları.

Geceyi hiç uyumadan geçirdi Samsun'da, çok evhamlı Rukiye hanım. Sağ salim ulaşabildiler mi acaba Sivas'a? Orada da yağmur yağıyor mudur? Şimşek çakıyor mudur? Trene yıldırım düşebilir mi?

Devrisi sabah Sivas garından güler yüzlü enişte el sallayarak yol etti treni.

Rukiye hanım Samsun garajından Ünye otobüsüne bindi. Muavin bağıra, çığıra henüz binmemiş yolcuları toparladı, hareket etti otobüs.

Rukiye hanım sürücünün tam arkasında oturuyor, muntazaman dualar okuyor, ikidebir sürücüyü;

- Yavaş git la şoför efendi, bi acelemiz yok tâ!

biçiminde tâciz ediyor, karşıdan bir araç geldiğinde;

- Uyy! Garşıdan gamyon geliyu!

diye yerinden sıçrıyordu. Evhamdan evham üretme uzmanı bu kadından bezen sürücü, Çarşamba'da çay ve ihtiyaç molası verdi.

Kara tren büyük bir gürültüyle ilerliyordu ormanın içinde, ağaçların dalları trenin pencerelerine sürtünüyordu. Dalgın ve suskundu Müjgân.

- İyi misin?

diye sordu baba.

- İyiyim baba.

dedi kız boşalmak üzere olan gözyaşlarına engel olarak, babasının elini sımsıkı tuttu.

- Şoför efendi, Askerlik Şubesi'nin beri yanında, mezarlığın ucundaki taş merdivenin başında incem.

hatırlatmalarına başladı sürücüye Rukiye hanım otobüs daha Terme'ye ulaşmadan. Miliç deresini geçince dakika başı yinelemeye başladı aynı cümleyi.

- Annaduk tâ, az sus hanım abla! Da Ünye'ye gelmedük.

diyerek sigara yaktı sürücü.

Bursa'ya yakın bir istasyonda durdu tren.

- Geldik mi?

diye sordu Müjgân.

- Hayır. Tren Bursa'ya gadar gitmiyo. Geri galan yolu otobüsnen gitcez.

diye yanıtladı kızının içi defter, kalem, silgi, giysi, çamaşır ve tıka basa hüzün ve yalnızlık dolu, gurbet kokulu bavulunu yüklenen Derviş efendi.

Otobüs Uzunkum'a ulaşınca;

- Yavaşla şoför efendi!

dedi Rukiye hanım sürücüye.

- Biliyum tâ! Askerlik Şubesi'nin berisindeki üç gatlu daş ev!

diyerek yavaşlayacağına gaza bastı sürücü, hiç yoktan evham üretme uzmanı kadından bir an önce kurtulmak arzusuyla.

- Yavaşla diyum, sen gaza basıyun! Delü müsün nesün?

diye söylenerek indi otobüsten Rukiye hanım.

O gece Bursa’da bir otelde kalır Derviş efendi. Müjgân’ı mektebe yerleştirmiştir. Bir sigara sarar, keyifle yakar, huzurla üfler dumanını Bursa’nın sisli puslu gecesine. Oğlu Mehmet hâkim oldu işte. Artık maaşı var. Hayatı kurtuldu. Müjgân da üç yıl sonra öğretmen olacak, maaşı olacak…

32

Gizem Kız'la muntazam kavgalar başlar başkentte. Neredeyse her gece yinelenen kavgaların çıkış noktaları da çok belirgin değil, osuruktan ürüyor tartışma. Gün boyu sık sık yinelenen "seni seviyorum"ların anlamını yitirmesi, sadece barışmak amacıyla, küslüğe sünger çekici cümle olarak kullanılması, barışmalar için onun kimi kaprislerine boyun eğmek zorunda kalışım, giderek saçmalaşan bir ilişki resmi sergiliyor. Dar geliyor bize, zaten göt boyut otel odası.

- Seni seviyorum!

diye uyandırıyorum onu, gene küs uyunmuş bir gecenin sabahında.

- Beni seviyorsan, git kahvaltı için en sevdiğim peynirden bul!
- Ne peyniri?
- Sert, ama delik delik!
- Adı yok mu bu peynirin?
- Adını bilmiyorum, öyle delik delik oluyor işte.
- Grüyer mi?
- Bilmiyorum.
- Sarı mı?
- Hayır beyaz. Küçük küçük delikleri var.
- Niye delikli peynir alıyoruz, içinden çay mı süzücez?

diye söylenerek, deli gibi giyinip fırlıyorum sokağa. Anıttepe'nin

altını üstüne getirerek, söz konusu delik deşik peynirin, adının mihaliç olduğunu öğrenerek ve çok dükkân dolaştıktan sonra kendisini bizzat bularak, koşa koşa getiriyorum Anıt Otel'e.

- Bu mu, delik deşik peynir?

- Evet!

diyor boynuma sarılıyor, çok mutlu bir kahvaltı ediyoruz. Ancak adını sevdiğimin delik deşik peynirini buluşum, akşamüstü yepyeni bir kavgaya engel olamıyor.

- Siz birbirinize çok fena âşıksınız, kavga etmeden duramazsınız anam!

diye olayı psikanalizliyor Perran. Sonra birden çingene taklidine geçerek, avuç açarak;

- Atın bir onluk, istikbalinizi söyleyeyim!

şovuyla bizi güldürüyor, elektrikli havayı yumuşatıyor.

Perran en anlaştığım oyuncu. Her iki oyunda da karşılıklı sahnelerimiz var. Onunla çok rahat oynuyorum. Herkesin sezon boyu oynadığı oyuna, Ankara'da prömiyer yaparak başladığım için ilk günler kimi yerlerde zorlanıyorum, her gün bir yerleri oturtuyorum. Önce Perran'lı sahneler oturuyor ve ikinci günden itibaren karşılıklı espri satar hale geliyor, küçük tefek tuluâta geçiyoruz. Perran oynarken karşısındakini eğlendiren, ona pas veren, çok özel bir oyuncu. Onunla karşılıklı oynamak bir keyif.

Ankara Sanat Tiyatrosu'nun salonunda oynuyoruz, Devekuşu Kabare Menekşe sokağın köşesindeki sinemada, sokağın ortasındaki sinemada da Vâsıf Öngören'in Birlik Tiyatrosu Brecht'ten Sezuan'ın İyi İnsanı'nı sergiliyor, Meral Taygun ve Kâzım Hün başrollerde.

Turnenin yirminci günü, yevmiye konusunda hır çıkıyor,

Abdullah, Ahmet ve Alaettin şarlıyorlar;

- İstanbul'da konuştuğumuz bu değildi. Biz konuştuğumuz yevmiyeyi almazsak yarın gece oynamıyoruz!

Diğer oyuncuları da kendilerine katılmaya dâvet ediyorlar. Dâvete icâbet edemiyorum;

- Siz konuştuğunuz yevmiyeyi alamadığınız için itiraz etmekte haklı olabilirsiniz. Ben tiyatronun kadrolu oyuncusu değilim, Yılmaz ağbinin yerine geçici görevliyim. Sadece turne için konuştum, konuştuğum yevmiyeyi alıyorum, ne için şarlayabilirim?

- Bizi desteklemek için!

Onları destekleyici somut neden bulamıyorum. Üstelik tiyatro içi tartışmaların "Yoksa yarın oynamam!" biçiminde yapılmasına karşıyım. Tiyatrodan ayrılmanın da bir âdâbı olmalı. Perde kapanmamalı, izleyiciye ayıp! Üstelik para için yapılan bir iş değil ki tiyatro, bu bir aşk. Aşıksan zaten ayrılamazsın.

Beni grev kırıcı buluyorlar. Ben bu bakış açılarını gönül kırıcı buluyorum. Nisa ve Tolga'yla yaptıkları görüşmelere, tartışmalara da katılmıyorum. Görüşmeler olumsuz sonuçlanıyor. Işık odasında oyun boyu devrimci kitaplar okuyan ışıkçı pos bıyıklı Nikitin Mustafa da onlara katılıyor, dördü o gece terkediyorlar Ankara'yı.

Beş gün kapanıyor perde, Ankara'dan bulunan yeni oyuncular; Sezai Aydın, Mete Dönmezer ve Mümtaz Sevinç'le provalar yapılıyor, yeniden başlıyor gösteriler. Ancak her iki oyunda da, üç oyuncu birden değişmesi işi tökezletiyor. Yeni gelenler gayretliler, ama ne yapsınlar, hızla oynanan bir oyunun içine pattadanak girmişler, onlar prömiyer yapıyorlar.

Yeni arkadaşlarla hemen kaynaşıyoruz, en gırgırları oyun çıkışı köşede kokoreç yemeyi zorunlu bulan ve hepimize yedirten

Kokoreç Mete. Alaettin'in yerine avukatı oynuyor, karşılıklı bir sahnemiz var. Bana;

- Kadının kardeşi olabilir mi?

diyor.

- Olamaz.

diye yanıtlıyorum. Kokoreç Mete "kardeşi" sözcüğünü "r" harfine gerektiğinden fazla basarak söylüyor, öyle ki "kar" ayrı sözcük "deşi" ayrı sözcükmüş gibi ayrılıyor, ilk hecenin ikinciden kopukluğu insanın beyninde lapa lapa yağan kar çağrışımı yapıyor. Birkaç kez uyardım, dert edinmedi. Bir akşam gene orası gelip de:

- Kadının kar deşi olabilir mi?

deyince, dayanamıyarak;

- Yağmur deşi olmasın?

diye yanıtladım. Birden izleyici güldü. Mete'nin gök gözleri kocaman oldu. Herkes tarafından beğenilen repliğim, Nisa hanımın kararıyla oyuna koyuldu, her gece söylendi.

Anıt Otel'deki odamızdan kimi şeylerimizin çalınması üzerine, Devekuşu'nun kaldığı Keykan Oteli'ne taşınıyoruz. Onlarla otelde içer oluyoruz geceleri. Geceyi aşıyor Metin Akpınar'ın içki sofrası, muhabbet sabahı buluyor, sabah simitçisi görevli olarak getiriyor fırından çıkmış sıcak simitleri, garson zaten programlanmış olarak elde kaşar peyniri tabağıyla bekliyor, gün doğduktan sonra kaşar simitle sürüyor içki ve Metin ağbinin doyulmaz muhabbeti.

Gizem Kız'la gündelik sürtüşmeler ve kavgalar alışkanlık biçimine dönüşüyor. Devekuşu'nun turnesi bizden önce bitiyor, İzmir'e gidiyorlar, biz biraz daha Ankara'da oynayıp bitireceğiz turneyi. Herhalde önce İstanbul'a, sonra Gizem Kız'ın yanına, İzmir'e gideceğim.

Ali Taygun'la rastlaşıyoruz Menekşe Sokak'ta. O da Vâsıf'la beraber Birlik Sahnesi'nde. Ayaküstü konuşuyoruz. Onlar da İzmir'e gideceklermiş, ancak Kâzım Hün ayrılıyormuş, yerine oyuncu arıyorlarmış;

- Oynar mısın?

diyor. Duralıyorum.

- Gel yarın konuş Vâsıf'la!

diyor.

Haziranın ilk günü buluştum Vâsıf Öngören'le. Önemli bir tiyatro adamı, evrensel bir tiyatro söylemi içinde. Beni yalnız bu oyun için değil, uzun vâdeli biçimde tiyatrosuna almak istediğini, yazar olarak da, yönetmen olarak da yapmak istediklerimi gerçekleştirebileceğim yerin Birlik Sahnesi olduğunu, birlikteliğimizin iyi olacağını söyledi. Onunla çalışmak, Meral Taygun'la oynamak istiyorum, ancak sonunda söz paraya gelince, sıkıntı içinde olduklarını, sinema kirasını ve oteli zor ödediklerini, Birlik Sahnesi'nde herkesin karın tokluğuna, dayanışma içinde amatör aşkla çalıştığını ve bunun gerekçelerini çok mantıklıca dile getirdi, sonunda da bana çay ve sigara parası gibi bir yevmiye önerdi.

Kalakaldım. Onunla çalışmak istiyorum, ancak bu mesleği edinebilmem için işten para kazanıyor ve geçinebiliyor olmam zorunlu. Yoksa babam haklı çıkacak. Epik tiyatro, eyvallah da, yevmiye de bu kadar epik olamaz ki!

- Vâsıf ağbi, babam tiyatronun saçma bir iş olduğunu söylüyor, hattâ işten bile saymıyor. Ona işimizin bu kadar saçma olmadığını kanıtlamak, bu işle geçinebilmek zorundayım.

Gülümsüyor. Çaresizce iki kolunu yana açıyor, yeşil parkalı,

beyaz saçlı, beyaz bıyıklı adam. Dostça el sıkışıp çıkıyorum Menekşe Sokağa.

Devekuşu Kabare İzmir'e gidiyor, geceleri Gizem Kız'la telefon konuşmaları başlıyor. Kimisi keyifli, kimisi tatsız görüşmeler. Bir gece;

- İzmir'e gel!

diyor. Devrisi gece;

- Gelme İzmir'e!

diyor. Cins bir kadın. Ya onu böyle kabulleneceğim, ya da ayrılacağım. Kabullenmek mi koyar, ayrılmak mı?

Ilıman bir haziran akşamı, Nisa, Tolga ve Sevil'le, Ankara garından bindik bizi Bizans'a getirecek trene, yemekli vagonda bir masaya yazıldık, hemen içki söyledik. Devrisi gün gayet sarhoş indik Haydarpaşa garına. Onlar hemen bindiler vapura.

- Ben birkaç vapur sonra gelicem!

dedim.

- Niye?

diye sordu Tolga gülerek.

- Hem Haydar'ım, hem paşam geldi!

diye yanıtladım, vapur kalkarken çöreklendim garın çok güzel lokantasına, şarap söyledim. İstanbul'a ilk gelişimi, bu gardan hayatımda ilk kez trene binişimi düşünerek yaktım şarabın yakın arkadaşı sigaramı.

33

Bir varmış, iki yokmuş, yıl yıllardan 1956, aylardan temmuz imiş. Sıfırbeş yaşımdaymışım, kız kardeşim sıfırüç.

Annem, babam ve bavullarımızla bir kayığa bindik Samsun limanından. Babam benim elimi, annem kız kardeşiminkini sıkı sıkı tuttular. Asıldı küreklere kayıkçı, uzaktaki kocaman beyaz gemiye doğru, suya bata çıka, dalgaların üstünde kaydırak oynar gibi ağır ağır ilerlemeye başladı kayık. Küreklerin sıçrattığı sular yüzümüze gözümüze geliyor, annem bizi sakınmaya uğraşırken, iki kardeş bu sulu oyundan çok mutlu, gülüyor, eğleniyorduk. Yaklaştıkça büyüdü çok katlı beyaz gemi. Denize indirilmiş upuzun merdiveni var, oraya ulaşabilen kayıklardan kayıkçı ve merdivenin en alt basamağındaki denizci yardımıyla, birer birer ilk basamağa ulaştırılıyor yolcular ve bavullar. Arada denize düşen oluyor, gemiciyle kayıkçı paldır küldür çekiyorlar denizden sırılsıklam yolcuyu, yolcu gülüyor. Biz de gülüyoruz, eğleniyoruz. Bizim gibi bir sürü yolcu ve bavulları, kürekleri birbiriyle çarpışan rengârenk kayıklarla gemiye ulaşmak için çok şakacı Karadeniz dalgasıyla mücadele veriyor. Nihayet bizim kayık da varıyor merdivenin dibine. Babamın kucağından denizcinin kucağına nakloluyorum, denize düşemeden, düşsem ne güzel olurdu, diye düşünerek.

Gemi çok güzel, koridorlarda koşturuyoruz kız kardeşimle. Kamaramız kocaman. Belki biz minicikiz. Yuvarlak penceresinden deniz görünüyor, Samsun görünüyor. Giderek uzaklaşıyor Samsun,

görünmüyor.

Sabah uyanıyoruz kamara penceresinden Sinop görünüyor. Gidiyoruz gidiyoruz gidiyoruz, pencereden Zonguldak görünüyor. Gidiyoruz gidiyoruz gidiyoruz, pencereden İstanbul Boğazı görünüyor. Gidiyoruz gidiyoruz gidiyoruz, Karaköy'e yanaşıp demir atıyor gemi. Pencereden, bizi karşılamaya gelmiş camları aynalı gözlüklü Leman yengem görünüyor.

İniyoruz geminin dingildek merdiveninden, biniyoruz Saim beyin siyah taksisine. Önde babamla Saim beyin arasında oturuyorum, İstanbul'la tanışıyorum gözlerim faltaşı. Yengem İstanbul'la ilgili bana ve kardeşime bilgi veriyor:

- Burası Zeyrek!

Bize bir şey ifade etmiyor. Neyrek?

- Burası Saraçhânebaşı!

Ne başı? Annem ve babam biz doğmadan önce kısa bir süre oturmuşlar İstanbul'da. Yengem;

- Burası Fatih!

deyince heyecanlanıyorlar.

- İşte bizim ev!

diyerek pembe boyalı bir apartmanı gösteriyor annem. Edirnekapı surlarına ulaşıyor taksi.

- Bu ne?

diye soruyorum, işaret parmağımla meydandaki kırmızı, kısacık trenimsi şeyi göstererek.

- Tramvay!

diye yanıtlıyor gözlükleri ayna Leman yenge. Taksi meydanı dolanıyor, Mihrimah Sultan Camisi'nin önünden geçip Kepenekçi Numan Sokağa sapıyor, bahçeli bir ahşap evin tahta bahçe kapısı

önünde duruyor. Amcam Naci Şensoy'un evine gelmiş bulunuyoruz.

Yengemin annesi pamuk rengi saçlı, gözlüklü Saime hanım karşılıyor bizi. Amcam evde yok. Akşam gelecekmiş. Evin küçük bahçesinde, horoz ve tavuklar geziniyor. Bahçede ve evde bir sürü kedi koşuşturuyor. Nedense hepsinin özel ismi var. Tavukların özel ismi yok. Tavuklarla oynuyorum, Çarşamba'daki bahçeden alışkınım. Kedilerden uzak duruyorum, Çarşamba'daki bahçede hiç kedi yoktu. Tavuklarla olmaya alışkınım.

- Gıt gıt gıdak!

diyorlar;

- Gak gak guguk!

diyorum, anlaşıyoruz. Tavukçam çok iyi! Kedice bilmiyorum.

Akşam amcam geliyor, takım elbiseli, yelekli, boyunbağlı, gözünde kocaman siyah gözlük. Bir sevinç kucaklıyor bizi, beni sağ dizine, kız kardeşimi sol dizine yerleştirip başımızı okşuyor. Amcamın gözündeki siyah gözlüğe el atıp çıkartıyorum. Gülerek elimden alıp yerine takıyor gözlüğünü, ben ısrarla çıkartıyorum;

- Burda güneş yok ki!

diyorum, amcamın gözünü görmek istiyorum.

- Güneş gözlüğü değil o, numaralı.

diye kahkaha atarak elimden kurtardığı gözlüğünü katlayıp ceketinin üst cebine koyuyor. Onunla birlikte gelen kahverengi takım elbiseli, güleryüzlü genç bir adam var. Amcam onu annem ve babamla tanıştırıyor:

- Avni Yurtsever.

Amcamın öğrencisiymiş, sonra onun yardımcısı gibi bir şey olmuş. Tam anlayamadım. Benimle ve kardeşimle çok ilgileniyor, bize şakalar yapıyor. Gazoz istiyoruz, hemen getiriyor. Çok çabuk

arkadaş oluyoruz onunla.

Amcam gündüzleri üniversiteye gidiyor. Yengem, babam, annem, kız kardeşim ve elimi sıkı sıkı tutan yakın korumam Avni ağbi, gün boyu İstanbul'u geziyoruz, yengem bana ve kardeşime İstanbul'u öğretmeye çalışıyor, geçtiğimiz her yer hakkında bilgi veriyor, biz hiçbir şey anlıyor değiliz, ama o ısrarla anlatıyor.

Bir gün Saim beyin taksisiyle Edirnekapı'dan Karaköy'e geliyoruz. Vapura biniyoruz.

- Bakın şurası Topkapı Sarayı! Şu Kız Kulesi!

derken yengem, vapur Haydarpaşa iskelesine yanaşıyor.

- Burası Haydarpaşa!

- Hani nerde paşa?

diye soruyorum. Yakın korumam Avni ağbi gülüyor.

İlk kez trene biniyorum. Pencerenin kenarında oturuyorum. İstanbul'u inceliyorum tren penceresinden.

- Nereye gidiyoruz?

sorumu;

- Maltepe'ye!

diye yanıtlıyor yengem.

- Necdet amcanla, Sahire yengenlere gidiyoruz oğlum.

diye ekliyor, Maltepe'nin benim için hiçbir şey ifade etmediğini düşünen babam, sanki Necdet amca ve Sahire yenge benim için bir şey ifade ediyormuş gibi. Naci amcamdan başka bir de Necdet amcam olduğundan haberim yok! Çok da ilgili değilim, benim ilgim tamamen yanımda oturan yakın korumam Avni ağbinin elindeki dörtköşe küçük tren biletlerine odaklanmış durumda:

- Bu ne?

- Tren bileti.

- Bilet ne?

- Trene binmek için bilet almak gerekiyor, bunlar bizim biletlerimiz.

- Bakıcam!

diyerek elinden kapıyorum biletleri. Bir süre oynuyorum onlarla. Tren penceresinde sürekli değişiyor manzara. Pencerenin kenarında, kumbara ağzı gibi küçük delikler var. Biletleri birer birer delikten içeri atmaca oynuyorum. Beşinci bileti atarken farkediyorlar durumu;

- Yapma oğlum!

diye elimi yakalamaya uğraşırken babam, altıncı bileti de başarıyla gole çeviriyorum. Babam çok kızıyor. Avni ağbi çok gülüyor. Ben de gülmek istiyorum, gülemiyorum, babam ters bakıyor. Tren penceresinden deniz geçiyor, ağaçlar geçiyor, kuşlar geçiyor, telgraf telleri kesintisiz geçiyor.

- Treni durdurayım mı?

diyor bana Avni ağbi.

- Durdurabilir misin?

diye soruyorum, bakışlarım meraklı.

- Tabii.

- Nasıl durduracaksın?

- Çok basit.

deyip avucunu tren penceresinin camına dayıyor, tren birden yavaşlayıp rank diye duruyor. Vay canınasını! O elini camdan çekince hareketleniyor tren! Sonra ben deniyorum treni durdurmayı; yapıştırıyorum küçücük elimi pencerenin camına, tren hiç oralı olmadan hızla ilerliyor. Biraz sonra o gene başarıyla

durduruyor treni, ben durduramıyorum. İki elimle deniyorum, ı-ıh! Buna biraz bozuluyorken müthiş adam Avni ağbiye hayranlığım giderek büyüyor çok az hücresi devreye girmiş beynimde. Süpermen gibi biri yani bu Avni ağbi, diye düşünüyorum, daha sıkı tutuyorum elimi denetleyen elini, onun avucunu cama her istasyona yaklaşırken dayadığını hiç bilmeyerek.

Kompartımana omzunda beline sarkan, eskimiş, koyu kahverengi küçük çanta, trende bişeyci olduğu anlaşılan üniformalı pis bakışlı, uzun boylu adam giriyor. Belki de uzun boylu değil, ben çok küçük olduğum için herkes çok uzun boylu.

- Biletler!

- Çocuk biletlerimizi şu delikten içeri attı, desek, bu sizin için çok inandırıcı olmayabilir. Olsa bile size bir şey ifade etmeyebilir. Altı tane cezalı bilet kesin bize efendim.

diye yapıyor savunmasını bir hukukçu olarak yakın korumam Avni ağbi. Babamdan başka herkes gülüyor, babam sinirle:

- Bilet ziyânlığı! Bilet ziyânlığı! Bilet ziyânlığı!

diye söyleniyor.

- Bak gördün mü, sen biletleri oraya attığın için yeniden bilet almak zorunda kaldık.

diye hiç anlamadığım bir durumu bana açıklamaya uğraşıyor yengem. Niye bilet alıyoruz ki? Benim gözüm Avni ağbinin elindeki yeni biletlerde. Hemen onları da kapıp deliğe atmak arzusuyla yanıp tutuşuyorum, fakat babam ters bakıyor. Sonunda dayanamayarak Avni ağbinin kulağına;

- O adam bi daha gelmez, di mi?

diyorum, gözüm biletlerde. Gülümseyerek bakıyor, kulağıma;

- Gelmez!

diye fısıldayarak elindeki biletleri babama çaktırmadan avucuma teslim ediyor en yakın arkadaşım Avni ağbi. Babam pencereden dışarı bakarken, sigara yakarken, annemle bir şey konuşurken ondan gizli bir bir atıyorum cezalı biletlerimizi kumbaraya, ne biriktiriyorsam?

- İşte geldik Maltepe'ye!

deyince yengem, iniyoruz. Varlığından yeni haberdar olduğum öbür amcam, uzun uzun kahkahalar atan çok neşeli Sahire yengem bizi karşılıyorlar.

Büyük bir bahçe içinde üç katlı bir ahşap köşk. Bir adamla bir kadın buyur ediyorlar bizi, adamın Sahire yengenin kardeşi, kadının Necdet amcamın yengesi olduğunu hiç bilmiyorum. Bana bilgi veren de olmuyor.

- Dönüşte gene bilet alacak mıyız?

diye soruyorum en yakın arkadaşım Avni ağbiye.

- Tabii tabii. İstersen oniki tane alırız, altısıyla antırenman yaparsın, öbür altısını gole çevirirsin.

diyerek kıs kıs gülüyor.

- Yaşasın!

diye zıplayarak sarılıyorum boynuna.

Bahçede bir kuyu var. Etrafında koşmaca oynuyoruz benden birkaç yaş büyük, yeni tanıştığımız amcamın kızı Yıldız ve kız kardeşimle. Eski köşkün gıcırdayan merdivenlerinde en üst kattan, en alta, ordan en üste koşmaca oynuyoruz.

Çatı arasını keşfediyoruz, yapılacak başka keşifler de var bu köşkte, ama birdenbire akşam oluyor. Herkes herkesle öpüşüyor. Beni herkes mıncıklıyor. Hiç hoşlanmıyorum bundan ve fakat ses çıkarmıyorum. Omuzluyor beni Avni ağbi, o gün tanıdığım Yıldız'ı

çok sevdiğim için el sallıyorum ona;

- Güle güle Yıldız!

diyerek, allahaısmarladık demeyi beceremediğim için.

Çıkıyoruz köşkün bahçesinden, Avni ağbinin omzunda uykuya dalıyorum. Maltepe istasyonunda uyanıp gazoz talebim oluyor, derhal tedârikliyor Avni ağbi. Gazozu içip daha trene binmeden sızdığım için dönüşte oniki bilet almak zorunda kalmıyorlar, kumbaraya bilet atmaca oynayamadan, düşümde kimbilir neler görürken getirilip yatırılıyorum Edirnekapı'daki yatağıma en yakın arkadaşım, önemli bir hukukçu olduğunu, 27 Mayıs'tan sonra Yassıada'da, yeni mezun olmuş çiçeği burnunda savcı olarak Menderes'i sorgulayacağını bilmediğim, gerçek bir yurtsever olarak yaşamış, soyadı kendisine en yakışan türk Avni Yurtsever tarafından.

Kavuşarak yatağıma ben eriyorum muradıma, yakın korumam Avni ağbim çıksın kerevetine.

34

- Bitti mi o turne?

diye sordu Cemil bey.

- Bitti!

dedi çekinerek Fransa'dan gelen çocuk. Salonun loş, dip köşesinde gözden ırak oturan anneanne Rukiye hanımın tesbih çekişi hızlandı. Duvar saatinin tik tak sesiyle hercümerç oldu tesbih şakırtısı. Tik taklarla şakka da şuklar birbirine karıştı.

- Bundan sonra turne murne yok! Ben hayattayken senin sahneye çıkmanı istemiyorum. Otur yazarlık yap! Doktora yap! Bu işin bilimsel tarafıyla uğraş.

Duvar saatinin tik takları düzenliliğini korurken tesbih şakırtısının hem hızı, hem sesi azaldı. Çekingen ve kısa aralıklı şık şıklara dönüştü. Saatin buçuğu bildiren doing sesi bomba gibi patladı evin içinde. Anında kesildi tesbih şıkırtısı.

- Uyy!

diye yerinden sıçradı çok korkmuş Rukiye hanım. Cemil bey;

- Bu evde oturacaksın. Karnın doyar, çamaşırın yıkanır. Oturur yazarsın. Seni kimseye muhtaç etmem.

dedi, uzaklara bakmaya başladı. Tesbih çekmeye ara veren Rukiye hanım kulak kesildi. Kısa sessizlikten sonra önüne bakarak, alçak sesle konuşmaya başladı Fransa'dan gelen çocuk:

- Bu işi seviyorum. Yazmak ve oynamak ayrı ayrı şeyler değil

benim için, bir bütün. Siz bana hâla, dört yıl önce söylediklerinizi yineliyorsunuz. Bu işte de, her işin başında olduğu gibi biraz sürünmek var, buna râzıyım. Sanatçılar dünyanın her yerinde sürünmüşlerdir. Kendini kabul ettirmek zaman alıyor. Vazgeçmeyeceğim tiyatrodan. Bana yapabileceğiniz en büyük yardım beni bu sevdâdan vazgeçirmekten vazgeçmeniz olur.

Teşvikiye'de 22 haziran gecesi. Salondaki aslan ayaklı yemek masasında oturuyorlar üçü. Müjgân hanım hiç konuşmuyor, önüne bakıyor, gözleri yaşarıyor. Duvar saatinin tik takları yerleşiyor suskunluğun ortasına. Rukiye hanım ağladı ağlayacak.

Çarşamba'ya, çocukluğuna götürüyor Fransa'dan gelen çocuğu duvar saati sarkacının sesi.

Irmağa bakan balkona bitişik, tavanı yüksek odada, kahverengi kocaman karyolasında tavandaki örümceği incelemektedir, onun uykuya dalmasını beklemektedir, gözleri faltaşı. Deli gibi akan ırmağın gümbürtüsü egemendir geceye. Bir de salondaki duvar saatinin tik takları. Sabah kavramsız horoz öter kümeste. Belki de kümes içi tavuksal bir sorun. Bu bir günaydın ötüşü olamaz, günün aydınlamasına daha çok var.

- Sürünmeni istemiyorum.

diyor Cemil bey, saatin tik tak sesini bastırarak.

- Bunu biliyorum.

diye yanıtlıyor Fransa'dan gelen çocuk.

- Bilmezsin. Anlıyamazsın. Bir gün anlarsın.

diyerek gene uzaklara bakıyor Cemil bey.

- Babacığım, siz bu konuya böyle yaklaşmaya devam ederseniz, çekip gitmek zorunda kalacağım. Burada sizden başka kimsem yok. Türkiye'ye dönmemin sebebi sizlersiniz... Çekip giderim Fransa'ya

ya da Kanada'ya, Kanada vatandaşı olurum. Bu işin kavgası da biter. Ne askerlik derdi kalır, ne tiyatroculuk sefâlettir edebiyatı.

Alışılmıştan farklı bir suskunluk olur. Duvar saati gecenin onunu, on kez vurur. Her doing sesinde;

- Uyy!

diye korkuyla sıçrar yerinden Rukiye hanım, sesin duvar saatinden geldiğini bile bile. Müjgân hanım gözyaşlarını tutamayarak masadan kalkar içeri gider. Cemil bey sigara alır, ağzına götürürken sigara elinden düşer, alır, yakar. Bir süre konuşmadan sigarasını içer, uzaklara bakar.

- Peki oğlum!

Gene suskunluk egemen olur. Duvar saatinin saniyeyi saniyeye lehimleyen tik takları sarar evi. Cemil bey masadan kalkar, içeri giderken:

- Ay başında Ünye'ye gideceğim. Ben gidene kadar doktora işini hallet.

der.

- Olur.

diye yanıtlar babasını Fransa'dan gelen çocuk. Cemil beyin yatak odasının kapısı kapanınca sigara yakar.

Salonun dip tarafındaki loşlukta varlığı unutulmuş Rukiye hanım, uzun eteğini kaldırır, altındaki toman denilen, eşofmana benzeyen, paçası lastikli, uzun donuna çengelli iğneyle tutturulmuş çıkınının iğnesini açar, içinden iki tane yüz liralık çıkarır. Çıkının ağzını iğneledikten sonra ayağa kalkar, ağır ağır yürüyerek Fransa'dan gelen çocuğun yanına ulaşır, gizli bir iş yapıyormuş gibi dörde katlanmış iki yüz lirayı hızla onun gömleğinin üst cebine sokar. Başını okşar.

- Ben sağa para verürüm uşağum, merak etme.

35

1927’de teknik olanaksızlıklardan ya da o zamanlar sponsorluk kavramı olmadığından çekilememiş siyah beyaz bir filmdir bu.

Derviş Ahmet efendinin bahçe içindeki üç katlı taş evinin pencerelerini dövmektedir bardaktan boşanırcasına yağan yağmur.

Küt plan değişir. Evin içine girer meraklı kamera. Pencerenin önündeki kerevetin üstüne bağdaş kurmuş Derviş efendi, yuvarlak, küçük ceviz masanın üstündeki ekmek tahtasında tütün kıymaktadır. Dört aylık hamile Rukiye hanım elinde bir fincan kahveyle çerçeveye girer. Fincanı ekmek tahtasının kıyıcığına bırakır usulca. Kerevetin öbür ucuna doğru ilerleyip pencere önüne ilişen Rukiye hanımı izler kamera. Rukiye hanımın yakın planı, pencereden dağlara bakarak iç geçirişi. Küt plan değişir. Kahvesine arkadaş bir sigara sarmakta olan Derviş efendinin bel planı. Başını kaldırır, karısına bakar:

- N’oluyo Rukiye hanım, bi derdin mi var?

Rukiye hanımın bel planı:

- Bağa buralarda daral geldü Derviş efendi... Denizi özliyum... Dalga sesi özliyum... Yosun kokusu özliyum tâ! Artuk dayanamiyum ben bu Niksar’a... Halimi görmiyu mun? Gözüyün seviim, n’olu, Ünye’ye gidelim...

diyerek ince uzun boynunu büker. Şaryonun üstünde yavaş yavaş geri gider kamera, ikili plan. Sardığı sigarayı uzun tahta ağızlığına

takan, hiç kimseye, hiçbir zaman hayır dememiş, demeyi beceremeyen mütevekkil Derviş efendi de büker boynunu;

- Peki hanım. Hele çocuk bi doğsun, undan sonra gideriz.

Rukiye hanımın göğüs planı:

- Ben u gada beklücek halde diğilüm. Hemen gidelüm.

Derviş efendinin göğüs planı. Ağızlığından nefes çeker. Dalgınca üfler dumanı.

- Bari Memet'in mektebi bitsin... Seneye İstanbul'a mektebe gitcek... Hatice'yi de Ünye'de mektebe veririz... Gış, gıyamette meşakkatli olur Ünye'ye gitmesi... Zaten sen bu halinnen ata binemezsin.

Rukiye hanımın yakın planı, gözünden bir damla yaş süzülür:

- Binerüm. Niye binemiyce müşüm?

Küt plan değişir. Yemek masasında Derviş efendi, rahmeti ilk karısından olan oğlu Mehmet, küçücük kızı Hatice ve Rukiye hanım yemek yemekteler.

- Ben Ünye'ye münyeye gitmem.

der Mehmet. Kocasına bakan Rukiye hanımın mutsuz yakın planı. Karısına bakan Derviş efendinin sıkıntılı yakın planı. Küçücük Hatice'nin şaşkın bakışı. Mehmet'in yakın planı:

- Bütün arkadaşlarım burda!

Derviş efendinin yakın planı:

- Tamam oğlum. Zaten dört ay sonra mektep bitcek, seni İstanbul'a yatılı mektebe göndercem. Dört ay Mustafa'larda galırsın. Ben gonuşurum Mustafa'nın babasıynan.

Mehmet'in yakın planı:

- Tamam... Fevziye Mektebi'ne gitcem, di mi?

Derviş efendinin yakın planı:

- Evet oğlum.

Derviş efendinin amorsundan Mehmet'in göğüs planı:

- Tamam... Çünkü Mustafa da Fevziye Mektebi'ne gitcek...

Mehmet'in amorsundan Derviş efendinin gülümseyen göğüs planı. Rukiye hanıma bakışı. Derviş efendinin amorsundan Rukiye hanımın kocasına bakan mutlu göğüs planı. Mehmet'in mısır ekmeği yerken yakın planı:

- Aslında Mustafa'yla ikimiz bu evde kalabiliriz.

Derviş efendinin mısır ekmeği yerken yakın planı:

- Bu ev satılcak. Herşeyi satıp savcaaz oğlum. Kendimize Ünye'de yeni bir hayat gurcaaz!

Mehmet'in, ağzı mısır ekmeği dolu, dediği anlaşılmayan yakın planı. Dediğinin hiç anlaşılmaması üzerine montajda eklenen alt yazı:

- Tamam! Ben Mustafa'larda kalırım o zaman.

Küt plan değişir. Genel plan, birbirinin dalı üstüne dalını koymuş, sarmaş dolaş dev çam ağaçları arasından kıvrılıp bükülen dağ yolunu dövmektedir sulu sepken bir yağmur. Boş çerçeveye at üstünde, bir ellerinde şemsiye, öbür ellerinde dizgin Derviş efendi ve O Adam girerler. Konuşarak yaklaşırlar kameraya.

- Ucuza gitti goskoca ev Derviş efendi.

- Sağlık olsun. Tarlalar da ucuza gitti, n'apalım! U da satın alanın gısmeti. Hayrını görsünner.

- Niye göçüyonuz ki siz Ünye'ye?

- Hanım Ünyeli.

diye gülümseyerek baş sallar Derviş efendi, O Adam'la birlikte kameranın önünden geçip çerçeveden çıkarlarken, çerçeveye onları

izleyen bir eşek üstünde, elinde şemsiyesi, öbür koluyla battaniyeye bürünmüş küçücük Hatice'yi göğsüne bastırmış, bir battaniyeye sarmalanmış Rukiye hanım ve her iki yanındaki iki eşek üstünde birinci figüran ve ikinci figüran girerler. Birinci figüran Rukiye hanımın eşeğinin dizginini tutmakta, ikinci figüran arkasındaki sırtı sandıklar, çuvallar ve teneke kutularla yüklü iki inatçı eşeği çekiştirmektedir. Figüranların şemsiyeleri yoktur. Sırılsıklamdırlar. Fısıldaşarak figüran yevmiyesinin düşüklüğünden dert yanmaktadırlar.

- Sence kaç gün sürer bu çekim?

diye sorar, yük eşeklerini çekiştiren figüran.

- Daha çok sürer. Ünye'ye kadar bağlantımız var bizim bu filmde... Fakat yevmiye çok düşük işte.

yanıtını verir öbür figüran.

Küt plan değişir. Ünye'de Çamurlu mahallesinde Ahmet efendinin evinin önü. Yokuşu tırmanarak telâşla Mahmut girer çerçeveye, kapıya ulaşır, avucunun içine sakladığı sigarasından son bir nefes alır, yere atıp söndürür, izmariti alır, çerçeve dışına fırlatır, kapıyı açıp öksürerek eve girerken kamera savrulan izmariti takip eder.

Küt plan değişir. Evin içi, ikinci kat sofası. Ahmet efendi aynanın önündeki koltukta oturmuş, dalgın dalgın tesbih çekerken, aynada telâşla merdiveni çıkan Mahmut belirir:

- Baba! Niksar'dan yıldırım telgraf geldi!

Ahmet efendinin endişeli yakın planı:

- Hayurdur inşallah!

Mahmut'un mutlu yakın planı:

- Rukiye'ynen eništem Ünye'ye göçüyularmış. Unnar için

buralarda, bize yakın ev kiralanmasını istiyular. Genel planda Mahmut'un amorsundan Ahmet efendinin sevinçle ayağa kalkarak karısına seslenişi:

- Refiye hanım, gözüyüz aydın! Rukiye'miz geliyumuş!

Aynada gülümseyen Mahmut. Bir kapıdan elindeki mısır unu tepsisiyle Refiye hanımın sevinçle sofaya ulaşması. Kamera Refiye hanımın sevinçten ışıldayan yüzüne ağır ağır zum yapar:

- Uyy! Ne zaman?

diye sorar kadın.

Küt plan değişir. Rukiye hanımın yakın planı:

- Ne zaman varuruk Ünye'ye?

Geniş plan, Çamiçi yaylasında bir handa mola vermiş kafile sofra başındadır.

- Çamiçi'ne vardık şükür. Yolun zor yeri bitti. Çok yağmur olmazsa öteki gün Ünye'deyiz inşallah...

der mütevekkil Derviş efendi, kucağındaki Hatice'nin başını okşayarak. Hızla yemek atıştıran birinci ve ikinci figüranın ikili plan fısıldaşması.

- İki günlük işimiz mi kaldı yani?

- Hayır yahu. Senaryoda iki gün. Onun çekimi bir haftayı bulur. Ayrıca yağmur devamlılığı var. Yağmur durunca paydos!

Fısıldaşmaya kulak misafiri olan O Adam'ın şaşkın yakın planı:

- Ne devamlılığı lan? Filim mi çekiyoz burda?

Küt plan değişir. Ünye'deki evin sofası, genel plan. Ahmet efendi koltuğunda, Refiye hanım yerdeki geniş mindere oturmuş, kucağında bir tepsi, pirinç ayıklamakta:

- Garnındaki çocuğa bi şey olcak diye gorkuyum.

- Bi şey olmaz, merag etme. Mevlâm gorur o sabıyı.

diye yanıtlar kocası.

Küt plan değişir. İnce ince yağan yağmurda ilerleyen kafile kameranın önünden geçer. Kamera arkadaki iki figürana odaklanır.

- Filim mi çekiyoz burda, derken neyi kastetti prodüksiyon amiri?

- O herif prodüksiyon amiri mi?

- Herhalde. Yoksa niye her boka maydanoz olsun?

- Bir iki yevmiyemizi kesmek için ayak yapıyor galiba.

- Hep söylüyorum, figüranlar olarak sendikalaşmamız şart.

- Sus! Böyle şeyler konuşma. Zaten bizi kovmak için sebep arıyorlar.

- Nereye kovuyorlar, devamlılığımız var!

- Ne devamlılığı lan? Filim mi çekiyoruz burda?

- Dalga mı geçiyorsun?

- Evet... Fakat bir eşekten düşme sahnesi yazarsa senarist, şak uçuruma yuvarlanıyoruz, bizim için The End!

- Senaristin sette bulunması sinir bozucu.

diyaloğunu kameramanın sert sesi sonlandırır:

- Kesin lan! Çıkın çerçeveden.

Figüranlar ve eşekleri çerçeveden çıkarken resim fluğlaşır. Yük eşeklerinin konuşması düşer fluğ resim üstüne.

- Tenekeler bok gibi ağır!

- Ağır olacak tabii, bok gibi altın var içlerinde... Allahtan figüranlar tenekelerde ne olduğunu bilmiyorlar...

- Onların bilip bilmemesinin bize ne yararı var? Eşek gibi taşıyoruz işte!

- Eşeğiz zaten!

- Bizim bir eşekler sendikamız olması şart!

Küt plan değişir. Ünye'de Ahmet efendinin evi. Genel plan sofa. Ahmet efendi koltuğunda, Refiye hanım kerevete oturmuş, asma yapraklarına zeytinyağlı iç pilav sarma çalışması içinde, amorsdan görünen Mahmut'un merdiven başındaki sureti aynada. Ahmet efendinin yakın planı:

- Tacibat efendiynen gonuştum. Unun güççük evi boşmuş, kiralamak istiyu.

Mahmut'un yakın planı, sanki bir sinema hatâsı gibi, resim mi sıçrıyor ne? Yoo hayır, kamera açılır, aynadan görmektedir Mahmut'un amorsundan suretini işbilir kameraman.

- İsmi dayımların arkasındaki Hüseyingil'in evi kiralıkmış, burnumuzun dibi, daha da hesaplu olur.

diyor Mahmut.

- Stop!

diye bağırıyor yönetmen, film duruyor.

- Dayının ismi mi İsmi?

diye soruyor Mahmut'a. Koro halinde yanıt veriyor aile:

- Evet.

- Olmaz ki!

diye suratını buruşturuyor yönetmen.

- Ne olmaz ki?

diyor Mahmut.

- Onun isim olduğu anlaşılmıyor, seyircinin kafasını bulandırır, hiç isim kullanmadan, dayımların arkasındaki ev, diye söyle! Ordan yeniden alıyoruz. Hazır!

deyince yönetmen, Mahmut Mahmut'luktan çıkarak dayılanıyor yönetmene:

- Olu mu la? İsmi dayımızın ismi geçmüyecek mi bu filimde? Ben oynamiyum!

diyerek seti terketme, filmi yarım bırakma eğilimi gösterince, yönetmen alttan alır;

- Tamam peki, öyle söyle, ordan yeniden alıyoruz!

Mahmut yerine geçer. Yönetmen kameramana yanaşır, kulağına fısıldar:

- Asma yaprağına zeytinyağlı pilav saran Refiye hanımın yakın planı. Zeytinyağlı pilavı hıfzeden asma yaprağının yakın planı. Refiye hanımın dolma saran el planı, üstüne Mahmut'un sesi düşecek. Mahmut'u hiç görmüyorsun. Sesi montajda istediğimiz gibi keser, biçeriz. Kameraman anlaşıldı, baş işareti yapar.

- Hazır! Motor!

- İsmi İsmi olan dayımların arkasındaki Hüseyingil'in evi kiralıkmış, burnumuzun dibi, daha da hesaplu olur.

diyor Mahmut. Refiye hanımın yakın planı:

- U zaman urayı dutalum, gızım yanıbaşumuzda olsun tâ!

Küt plan değişir. Göz gözü görmez sis dumanın içinden ufak ufak belirginleşerek kameraya yaklaşır imansız Dumantepe dönemeçlerini tırmanan kafile.

Küt plan değişir. Çamların, gürgenlerin dallarını sallayan deli rüzgarla arkadaş ulaşırlar Esentepe'ye. Küt plan değişir. Tepelerin ardından Karadeniz'i görür kamera geniş planda. Hava günlük güneşlik. Çam ağaçları dev gürgenlere devretmiştir ormansallığı. Kamera, karşı açıdan yokuşu tırmanarak at üstünde çerçeveye giren şemsiyesiz Derviş efendi ve O Adam'ı görür.

- Çok güzel yer Ünye. Bizim Niksar'dan güzel yani.

der Derviş efendi.

- Niksar'dan güzel yer görmedim!

der Niksarlı O Adam.

- Ünye'yi görmeden evvel ben de öyle sanırdım. İnsana kendi çöplüğü her yerden güzel gözükür. Dünyada görmediğimiz, daha ne güzel yerler vardır, kimbilir... Herkese kendi evi saray gözükür Muammer. Sahici saray görünce annarsın seninkinin saray olmadığını.

der Anton Çehov'a çok fena benzeyen, ilerde Ünye'de vişne bahçeli bir evi olacağından habersiz mütevekkil Derviş efendi. Söyleneni çok anlamamakla beraber senaryoda ilk kez adının geçişinden mutlu O Adam Muammer'in pişmiş kelle gibi sırıtan kıvanma yakın planı. Derviş efendi ve Muammer atları tepükleyip çerçeveden çıkarken, şemsiyesiz Rukiye hanım, iki figüran eşekler üstünde girerler çerçeveye. Yük eşekleri, amma eşek osurtan yokuş var bu yolda, duygusundadırlar. Eşekler bu duygulu sahneyi oynamakta zorlanmazlar, çünkü Stanislavski ve Andre Antoine ekolünden gelen yönetmen tenekelerin içine gerçek altın yükletmiştir. Yük eşeklerinin imanı ges ges gevremektedir. Gibi yapmak konumunda değillerdir. Bu yüzden en iyi eşek oyuncu ödülü konusunda Oscar'da rakipleri yoktur. Bunun güvencesi içinde sportmence ve kasılarak geçerler kameranın önünden, 1928'de Los Angeles'da, Kodak Tiyatrosu'ndaki törende en iyi eşek ödülünü birlikte alacaklarından emin olarak. Birinci yük eşeği Kodak Tiyatrosu'nda yapacağı teşekkür anırmasının metnini düşünmektedir, önce atalarına teşekkürle başlaması gerekmektedir, çünkü ataları eşek olmasa, onlar eşek olamazdı... İkinci yük eşeği ödül töreninde bir konuşma yerine, daha dikkat çekici bir olay olarak kendisine ödülü

veren seksi bayan Hollywood yıldızını ödül sunum sırasında sahneye yatırıp becermeyi düşlemektedir... Küt plan değişir. İki figüranın eşek üstünde ikili planı.

- Yağmur yok, iş devam! Ne ayak?

- Araya başka planlar sokup zaman aşımı numarasını yapacaklar. Senarist çok adi bir herif! Kar yağsa, karlı sahne yazacak!

Küt plan değişir. Ünye'de Hüseyingil'in evi. Kamera evin içindedir, evi dolaşan Ahmet efendi, Mahmut ve Hüseyin'i izleyen, kamera omuzda uzun bir tek plandır sekans. Bir geniş odadan sofaya çıkarlar. Sofaya bakan başka bir odaya girerler. Odadan çıkıp merdivenleri iner, birinci kattaki mutfak ve salonu gezerler, evin ana kapısından sokağa çıkarlar. Kapı kapanır. Karartma ile son bulur uzun plan.

Ahmet efendi ve Hüseyin'in ikili planıyla açılır kamera.

- Ben ilk aylığı vercem, gelecek ayı damattan alursun.

der Ahmet efendi.

- Bi acelesi yok tâ Ahmet emüce, sonra aluruk... Gözüyüz aydın!

der Hüseyingil'in Hüseyin.

Küt plan değişir, fındıklıklar arasından kıvrılan yokuştan aşağı inmektedir Niksar'dan gelen kafile. Atlar, eşekler bezgin. Derviş efendinin, Muammer'in, Rukiye hanımın, kucağındaki Hatice'nin, iki figüranın birbirini izleyen bitkin yakın planları.

Küt plan değişir. Genel plan. Ünye'nin Kavakdibi. Şakır şakır yağmur. Askerlik şubesinin arkasındaki yokuştan şemsiyeli Mahmut hızlı adımlarla inmekte. Mahmut'un yakın planı. Şemsiyeye rağmen ağzındaki sigaranın yağmurdan sönüşü. Mahmut'un sigarayı atışı. Küt plan değişir. Genel planda Ünye

Kalesi'ni görür kamera. Çerçeveden yorgun argın kafile geçer. Ünye Kalesi'ne ağır ağır zum yapar kamera.

Küt plan değişir. Sağnak yağmurla Ünye'nin Köprübaşı'na yaklaşmaktadır kafile genel planda. Yolun sağı, solu fındıklıklar.

Küt plan değişir. Köprübaşı'ndaki kahvede sigarayı sigaraya ekleyen Mahmut'un yakın planı. Kafileyi görmüş Mahmut'un boy planda hızla ayağa kalkışı, sigarayı yağmur birikintisine atışı, şemsiyesini açarak çerçeveden koşarak çıkması. Küt plan değişir. Su birikintisinde izmaritin yüzüşü. Küt plan değişir. Köprübaşı'na doğru ilerleyen kafilenin genel planına Mahmut'un koşarak girişi. Rukiye'nin kucağındaki Hatice'yi kucağına alıp kendi şemsiyesi altına sığındırması. Rukiye'nin yakın plan huzurlu gülümsemesi. Mahmut'un yakın planı:

- Hoşgeldin enişte!

Derviş efendinin yakın planı:

- Hoşbulduk. Sağ salim gavuştuk şükür.

Küt plan değişir. Genel plan Kavakdibi meydanı. Adı Kavakdibi meydanın devâsa çınar ağacı altında şiddetli yağmur münasebetiyle bir soluklanma molası vermiştir kafile. Ünye'de çınar ağacına kavak denilmektedir, kavak ağacına ne diyeceklerini de onlar henüz bulamamışlardır, bu konuda Ünyesel araştırma ve çalışmalar sürmektedir. Muammer iki figürana yanaşır. Yük eşeklerinin sırtındaki teneke kutulardan birinin ağzını açar, bir avuç altın çıkarır, ikisine bölüştürerek uzatır. Altınları sayan figüranlar, dolar kaç para, altının onsu ne kadar gibi hesaplar yapıp yevmiyeyi düşük bulma tavrına bürünürler. Profesyonel figüran oldukları için bu her zaman yaptıkları, en başarılı oldukları roldür. Derviş efendinin yakın planı:

- Bir mesele mi var Muammer?

Muammer’in yakın planı:

- Yevmiyeyi beğenmiyorlar!

Derviş efendinin yakın planı:

- Onar altun daha ver!

Yakın planda;

- Allah râzı olsun!

deyip teşekkür etmesi gereken figüranlar, tenekenin altın dolu olduğunu görünce, genel planda şarlarlar:

- Onbeş olsun Derviş efendi, bu filmde biz şemsiyesiz oynadık, donumuza kadar ıslandık!

Derviş efendinin yakın planı:

- Yirmişer altun ver Muammer, kendilerine kuru donlar alsınnar.

Küt plan değişir. Ekranda “Beş ay sonra” yazısı görünür. İki katlı, Hüseyingil’den kiralanmış küçük evi görür kamera, yavaş bir zumla evin üst kat pencerelerinden birine yaklaşır, kimseden izin almadan zart diye girer pencereden Rukiye hanımın doğum sancıları çektiği odaya. Doğurdu doğuracak kadın yatakta sancılar içinde inlemekte, doğuma yardımcı olması gereken ebe işi beceremektedir. Rukiye’nin annesi Refiye hanım, teyzeleri Nuriye ve Alime başucundadırlar.

Küt plan değişir. Babası Ahmet efendi ve kocası Derviş Ahmet alt kattaki salonda sigarayı sigaradan yakmaktadırlar. Ebenin işi beceremeyeceği anlaşılır.

Küt plan değişir, kamera birinci kattaki tuvalete sızar. Kenefsel hiçbir gereksinimi olmayan, sadece sigara içebilmek için oraya sığınmış Mahmut’u yakalar. Kameraya yakalanmanın paniğiyle Mahmut sigarasını helânın deliğine atar, hızla çıkar dışarı, kamera onu izler. Mahmut salona ulaşır;

- Bu iş böyle olmiycak tâ! Ben gidip doktor Fahri beyi çağırsam diyum.

Kayınpeder Ahmet efendiyle damat Ahmet efendi gayet ahmetsel bakışırlar. Mahmut'un yakın planı:

- Biliyum ben unun evini. Askerlik şubesinin beri yanındaki taş ev tâ!

der ve yanıt beklemeden hızla çıkar çerçeveden.

Küt plan değişir. Hamile Rukiye hanımın kan ter içinde yakın planı:

- Uuuy, ölüyum ya ben gı!

diye bağırır yatakta debelenen kadın.

Küt plan değişir. Ünye'nin ilk hekimi Fahri Bey'in rumlardan kalma üç katlı taş evini görür kamera. Üst yoldaki mezarlığın karşısından çerçeveye girerek iner taş basamak yolu Mahmut, çalar evin kapısını. Pijamasının üstüne robdöşambr giymiş Fahri bey açar kapıyı.

Küt plan değişir. Hüseyingil'den kiralanmış evin salonunda uzun ağızlığıyla dalgınca sigara içen damat Ahmet efendinin göğüs planı. Küt plan değişir. Evin girişinde tesbih çekerek dolanan kayınpeder Ahmet efendinin boy planı. Küt plan değişir. Yatakta inleyerek debelenen Rukiye hanımın göğüs planı. İşi beceremeyen ebenin anlamsız bakışlı yakın planı:

- Hiç böyle iş görmedüm tâ!

Küt plan değişir. Kamera evi dışardan görmektedir. Ev kamerayı görememektedir. Gri takım elbiseli, yelekli, fötr şapkalı, elinde çantası Fahri bey ve Mahmut seğirterek girerler çerçeveye, kapıya ulaşırlar. Küt plan değişir. Fahri bey evin girişinde kayınpeder Ahmet efendinin elini sıkar, hızla merdivenden üst kata çıkar,

Mahmut peşinden koşar. Baba Ahmet'le damat Ahmet'in titreyen parmaklarıyla sigara sarışları. Nuriye ve Alime teyzelerin dualar okuyarak merdivenden inişleri üstüne düşen köpek havlamaları.

Küt plan değişir. Mahmut merdivenden inerken sevinçle bağırır:

- Senin bir kız torunun, benim yeğenim oldu baba! Baba Ahmet'le damat Ahmet'in gayet mutlu ikili planı.

- Adı ne olsun?

diye sorar Ahmet.

- Müjgân olsun!

der Ahmet.

Küt plan değişir. Evin birinci kattaki salonu, genel plan. Dede Ahmet, baba Ahmet ve Fahri bey kahve içmekteler.

Dede Ahmet'in göğüs planı:

- Allah sizden razu olsun Fahri bey.

Keyifle sigara içen baba Ahmet'in ağızlığının tamamını görebilmek için bir sinema hatâsı olarak boy planı:

- Çok teşekkür ederiz. Borcumuz ne gadar Fahri bey?

Dede Ahmet'in yakın planı:

- Biz unu Fahri beynen hallederük damat!

Fahri beyin gülümseyen yakın planı:

- Bana borcunuz yok. Hekim olarak görevimi yaptım. Kızınızı güle güle büyütün... Ben Ünye'ye hasbelkader geldim ve pek yakında gideceğim. Geldiğimde satın aldığım bir rum evi var, onu satmak istiyorum. O evi size satayım, orası Müjgân'ın evi olsun!

Damat Ahmet'in yakın planı:

- Olsun Fahri bey! Orası Müjgân'ımın evi olsun!

Küt plan değişir. Yatak odası genel plan. Refiye, Nuriye ve Alime

hanımlar bebek Müjgân'ı kucaktan kucağa geçirirlerken Rukiye hanım huzurlu bir uykuya dalmıştır yatağında.

Küt plan değişir. Birinci kattaki salon. Damat Ahmet'in yakın planı:

- Gaç para istiyosun eve Fahri bey?

Fahri beyin gülümseyen yakın planı:

- Ağanın eli tutulmaz. Niksarlı Derviş Ahmet iki eşek yükü altınla geldi Ünye'ye diyorlar! Siz ne takdir ederseniz ben râzıyım.

Damat Ahmet'in gülümseyen yakın planı:

- Bunu ben de duydum. İki eşek yüknen geldik amma, yükün hepsi altun değildi.

Fahri beyin gülümseyen yakın planı:

- Bir rum ailesinden satın aldım o evi ve çok sevdim. Ünye'den gidiyorum. Birisi oraya sahip çıksın, o ev yıkılmasın istiyorum.

Damat Ahmet'in yakın planı:

- Aldım gitti Fahri bey. Parasını yarın gonuşuruz.

36

Postacı Salim amcanın saçları henüz bembeyaz değildir. Zaten o sıralar kimse ona Salim amca dememektedir. Kısaca Salim yeterlidir. Onun Salim amca rütbesine erişmesi ben doğduktan, çevremde olup biteni algılamaya başlamamdan ve akraba olduğumuzu öğrenmemden sonra...

Yıl 1942. Eksi dokuz yaşımdayım. Annem, babam tanışmıyorlar. Annem Bursa Kız Öğretmen Okulu'nda birinci sınıfta. Sıkıntılı İkinci Dünya Savaşı yılları. Ekmek karneyle. Mısır ekmeğiyle işi idare ediyor Ünyeliler. Postacı Salim Kavakdibi'ne ulaştığında ezan başladı:

- Tanrı uludur Tanrı uludur. Şüphesiz bilirim ve bildiririm, Allah'tan başka tapacak yoktur...

- Şüphesiz!

diye mırıldanıp Yalıboyu'na yöneldi gülümseyerek çok şakacı postacı Salim.

Hekim Fahri beyden satın alınan taş rum evinin üçüncü katının büyük salonunda Derviş efendi, pencere önündeki kerevete oturmuş, uzun sigara ağızlığını pencereden dışarı uzatmış, dumanını üflemektedir Karadeniz'e karşı. İkiz kızları Sündüs ve Suzan bir köşede deniz kıyısından toplanmış küçük çakıl taşlarıyla beştaş oynamaktadırlar. Taşlardan birini havaya fırlatıp yerdeki dört taşı sırayla toplamak ve havaya fırlatılan taşı yakalamak

üstüne kurulu bu oyunda sürekli kavga çıkmaktadır.

- Sayılmaz çok havaya fırlattın!

- İstediğim kadar fırlatırım, tuttum ya!

- Demin ben de tuttum, parmağımın arasından düştü, sayılmaz, dedin!

biçiminde başlayan kavga ayyuka ulaşınca;

- Susun! Sasuk içinde galdım!

diye bağırarak oyunun suskun sürdürülmesini sağlar Derviş efendi. Sasuk, şaşkınlar demek. Rukiye hanımın Müjgân'dan üç yıl sonra ikiz kızlar doğurması, ablaları Hatice ile evdeki dişi sayısının beşe çıkması Derviş efendiyi kadınsal bir çember içinde kalmanın Hüseyin Rahmi Gürpınar'sal hâleti ruhiyesine sürüklemişti.

- Şüphesiz ve bilirim ve bildiririm, Tanrı'nın elçisidir Muhammet...

diyen müezzinin sesi yankılandı Yalıboyu'nda. Postacı Salim;

- Evet. Biliyoruz.

diyerek, üst yola ulaşan taş basamakları çıktı. Derviş efendinin evinin mermer taşlığına vardı. Üç kez tokladı ahşap kapının bronz tokmağını. Rukiye hanım açtı kapıyı.

- Müjde Rukiye hanum! Müjgân'dan mektup var!

diyerek uzattı zarfı.

- Sağolasun Salim!

diyerek alıp bağrına bastı zarfı Rukiye hanım, sanki çok özlediği kızına kavuşmuş kadar oldu.

Postacı Salim taş basamakları çıkarak üst yola ulaştı, Paşabahçesi'ne yöneldi, Akile hanımı pek sevindirecek kızı Özay'ın mektubunu teslim etmek üzere, Ünye'nin Noel babası saçları henüz beyazlamamış çok şakacı postacı Salim.

Suzan ve Sündüs kardeşler üst kattaki salonda gramofonda Safiye Ayla'nın taş plağını çalmak üzere;

- Ben çalıcam!

- Hayır! Ben çalıcam!

diye kavga ederlerken, Hatice ablaları onların elinden aldığı gramofonun kolunu plağın başına yerleştirirken, Rukiye hanım elinde mektupla ulaşır merdiven başına:

- Müjgân'dan mektup geldi!

- Açıp oku hanım.

dedi, latin alfabesini çözememiş, elif, be, te, se, cim'de kalakalmış Derviş efendi. Hatice gramofonun kolunu kaldırdı, sustu Safiye Ayla. Eli titreyerek açtı zarfı Rukiye hanım, mektup ve Müjgân'ın karnesi vardı zarfın içinde.

- Karne almuş!

diyerek, tedirgince okumaya başladı notları:

- Edebiyat 7.

- Güzel!

dedi Derviş efendi, ağızlığından fırt çekerek.

- Ruhiyat 6, Tarih 4, Coğrafya 4.

- E fena değil yahu! Ruhiyat ne allahaşkına?

- Unu bilemiyum, ama Ruhiyat, Tarih'ten, Coğrafya'dan tâ iyi...

- Onnarın hiç önemi yok. Önemli olan Ruhiyat zaten.

diyerek bir fırt daha çekti sigarasından Derviş efendi, dumanını Yalıboyu'na üfledi.

- Ce...bir 8. Ge ... Go...met .. mettiri 4.

- Aferin Müjgân! Önemli olan cebir zaten, gometmettiri neymiş!

deyip, ağızlığından kısa bir fırt çekip Burunucu'na doğru üfledi

dumanını baba.

- Tabii İlim...ler 4. Kim..ya 2. Fiz...ik 6. Fır...an...sız..ca 6.

- Güzel yahu! Fıransızca, fizik, bunlar çok önemli... Tabii ilimler neymiş? Kimya neymiş?

- Resim 7. Müzik 3. Cim...las..tik 8. İş Bilgisi 3. Askerlik 8. Dikiş 7.

- İyi iyi! Mektupta ne yazmış?

diye sorar baba. Rukiye hanım okur:

"Sevgili babacığım, sevgili anneciğim, çok çalıştım, hiçbir zaman çalışmadığım kadar çalıştım, fakat bu çalışmamın mükâfatını göremedim. Tasavvurumdan çok fena bir karne ile karşılaştım. Temennim ikinci karnede hep bunların yükselmesi, zayıfların düzelmesidir. İnşaallah bu arzuma daha çok çalışmam sâyesinde kavuşurum... Sizlerin ellerinizden, Suzan'ın, Sündüs'ün, Hatice ablamın gözlerinden öperim. Hepinizi çok özledim."

Kısa suskunluğu Derviş efendinin mülâyim sesi bozar:

- Telâfi eder onnarı gızım.

- Eder tabii.

diye tasdik eder Sündüs.

- İnşallah...

diye mırıldanarak Rukiye hanım pencereye yanaşır, elinde mektup, bakakalır açık denizden geçen şileplere.

Rukiye hanımın şileplere bakışı beş ay kadar sürer. Çok şilepler gelir geçer, kış geçer, bahar iner şileplerin güvertesine.

1943'ün bahar sonu, Suzan ve Sündüs 13 yaşlarına ermişler. Ablaları Müjgân'ın Bursa'dan Ünye'ye ulaşmasını beklemekteler. Haziran gelmiştir Ünye'ye, az biraz azalmıştır dalgaların sahildeki kayaları döven gümbürtüsü.

Gururla biniyor Bursa'dan otobüse Müjgân, bir elinde bavulu,

öbüründe sınıf geçmiş karnesi ve takdirnâmesi.

Rukiye hanım mutfakta, içli tava denilen bir sıra hamsi, bir sıra pilav biçiminde tencereye dizilmiş hamsili pilav, mısır ekmeği, Müjgân'ın en sevdiği; şekerle unun tencerede az tereyağıyla uzun uzun kavrulup bir kayık tabağa tahta kaşıkla bastırılmasından sonra bıçakla kareler biçiminde kesilerek ve kilerde donması beklenerek oluşan taş helva üretimindeyken, Suzan ve Sündüs ikidebir onu:

- Ne zaman gelcek ablam?

diye tâciz etmektedirler.

- Bilmiyum. Bursa'dan Sivas'a, urdan Samsun'a, urdan buruya gelcek.

- Ablam gelmeden taş helva yiyemicez mi?

- Hayır gızım, kilerde soğuycak, doncak, taş gibi olcak tâ! Gidin başumdan! Seme ettiğüz beni...

diye mutfaktan uzaklaştırır onları, Derviş efendi üst katta sigara tüttürüp şileplerden şilep beğenmece oynarken...

Kâni bey ve Fatma hanım Samsun gar lokantasında Sivas'tan gelecek Müjgân'lı treni beklemektedirler. Kâni bey trenin gecikeceği bilgisini aldıktan sonra çerkez peyniri ve bir tek rakı daha söyler.

- Sen niye gene rakı söylüyusun?

diye sorar karısı.

- Tren gecikeceği için! Başka ne yaparak bekleyebiliriz Sivas'tan pek geciken treni?

diye gülümser Kâni bey.

Öğlende Samsun'a gelmesi beklenen tren ikindide ulaşır gara. Müjgân ağlayarak sarılır Fatma teyzesine, Kâni eniştesine. Fatma teyze Müjgân'dan daha çok ağlar.

- İftiharla geçtim sınıfımı, takdirnâme aldım teyze!

deyip karnesini uzatınca Müjgân, sel olur Fatma teyzenin gözyaşı. Garajdan Ünye otobüsüne bindirirler Müjgân'ı. Manifatura dükkânına gelir Kâni bey, Ünye'ye telefon yazdırır.

Çarşamba köprüsünden geçer, Terme'ye ulaşır Ünye'nin çağla yeşili biricik otobüsü. Küt küt atmaktadır Müjgân'ın yüreği.

Kâni beyden telefonu alan Mahmut dayı koşarak ulaşır eve öksürüğüyle arkadaş;

- Otobüse bindirmüşler Samsun'dan! Sınıfını iftiharla geçmiş.

Suzan ve Sündüs anne babalarının yatak odasının arka yola bakan penceresinde otobüsü beklemektedirler gözleri fısfıldır.

İnönü Mektebi'yle, herşeyi merak eden penceresindeki Növber hanımın arasından hırıltıyla, gürültüyle geçer çağla yeşili otobüs, mezarlığın ucunda, basar frene sürücü, Müjgân bin sevinç iner otobüsten, Sündüs ile Suzan birbirleriyle yarışarak inerken gıcırdayan merdivenleri:

- Anneee! Babaaa! Ablam geldi!

37

Sessiz filmlerden çok etkilenerek 1930'da çekilmiş siyah beyaz, alt yazılı, sessiz bir filmdir bu ve Niksar'dan Ünye'ye tenekeler dolusu altınla geldiği rivâyet olunan Derviş Ahmet efendinin sponsorluğunda çekilmiş dar bütçeli bir prodüksiyondur.

Kamera denizde bir balıkçı mavnasının güvertesindedir. Martın 12'si. Akşamdan geceye dönüyorken zaman deniz üstü dingildek, Karadeniz püfürtülü. Genel planda Ünye'yi denizden gören kamera dingildeyerek zumla sahilde Derviş efendinin bütün katlarda ışıkları yanan evine yanaşır. Üçüncü kat yatak odası penceresinden içeri sızar, yatakta doğum sancıları çeken Rukiye hanıma zum yapar. Kamera pan yaparak odadakileri tarar; Refiye hanım, Nuriye hanım, kan ter içindeki ebe.

Küt plan değişir. Ebenin yakın planı. Ebe eliyle kameraya doğru iki işareti yapar.

ALT YAZI/ İkiz gibime geliyu!

Refiye hanımın şaşkın bakan planı.

ALT YAZI/ Ne diyun gı sen?

Küt plan değişir. Genel planda, alt kattaki salonda Derviş efendi, kayınbiraderi Mahmut, komşu Nigâr hanım kahve ve sigara içmekteler. Olayları tam algılayamayan üç yaşındaki Müjgân babasının kucağında uyuklamakta, ablası Hatice üst katla alt kat arasında koşuşturmakta, mevcut heyecana ilâve heyecanlar

katmaktadır. Babasının karşısında sigara içemeyen kayınbirader Mahmut, enişte sinin karşısında keyifle sigarasını tüttürüp, dumanını burnundan çıkarmakta, deli gibi öksürmektedir. Nigâr hanımın bel planı. N'idüğü belirsiz el kol hareketleri. N'idüğü belirlensin için;

ALT YAZI/ Bu erkek olur inşallah!

Derviş Ahmet'in mütebessim, kolunu savurduğu bel planı. Uzun süren sıkıcı plan sonunda kameraya dört parmağını göstermesi.

ALT YAZI/ Erkek olsun, gız olsun ne farkeder Nigâr hanım? Sağlıklı olsun yeter. Bu benim dördüncü çocuğum.

Küt plan değişir. Hatice'nin koşarak merdivenden inişi ve alt kattaki salona girişi, eliyle zafer işareti olarak da algılanabilecek, iki parmağını kameraya dayayışı.

ALT YAZI/ İkizler baba. İki kız kardeşim daha oldu!

Nigâr hanımın gayet ukalâ yakın planı: ALT YAZI/ Vah vah, ikisi de mi kız?

Derviş efendinin sigarasından bir fırt çekip dumanını kameraya üflemesi.

DUMAN ÜSTÜNE ALT YAZI/ Çok kârdayız Nigâr hanım. Tek filimde iki çocuk.

Küt plan değişir. Derviş efendi ve kucağında uyuyan Müjgân'ın ikili planı. Baba kızının başını okşar, Müjgân gözünü açar. Babasına bakar. Derviş Ahmet'in gülümseyen yakın planı.

ALT YAZI/ İki gız kardeşin oldu gızım!

Uykusundan uyanan Müjgân koşarak çıkar salondan, kamera onu izler, Hatice kameramanı izler. Üst kata ulaşırlar. Yatak odasına girer Müjgân. Annesinin sağında ve solunda iki bebek yatmaktadır. Kızgınlıkla karyolanın demirlerini sarsan Müjgân'ın yakın planı.

ALT YAZI/ Ben annemin neresinde yatıcam?

Küt plan değişir. Alt katta kayınbirader Mahmut'un yakın planı. Mahmut iki elini yana açarak bir sorusal durum oynar.

ALT YAZI/ İsimleri n'olucak enişte?

Derviş efendinin, ağzı okununca altyazısız da anlaşılabilen yakın plan yanıtı.

ALT YAZI/ Sündüs ile Suzan olsun ikizlerim.

38

Televizyondan 970 lira aldım. Akşam baba evine gelirken Teşvikiye Camisi'nin ara sokağında, vitrininde dev bir karpuz duran Diyarbakırlı tatlıcıdan iki kilo baklava aldım, getirip gururla sundum anneme.

- Televizyondan para aldım da!

Annem sevindi. Babamın akşam yemeğindeki tepkisi;

- Baklava da nerden çıktı?

biçiminde oldu.

- Ferhan almış.

dedi annem sevinçle, para kazanma gururumu paylaşarak.

- Sen niye alıyorsun oğlum? Baklava istiyorsan söyleseydin, ben alırdım.

dedi babam.

- Televizyondan para almış da...

dedi annem alçak sesle. Babam hiç yanıt vermedi. Rukiye hanım şeker hastası olmasına rağmen bir cimcik aldı baklavadan;

- Bi cimcikten bi şey olmaz tâ, uşağum para gazanmuş eve baklava almuş, azcuk yiyiim bâri...

Sanırım Ali Uyanık skeçlerinden birinin telif ücreti. Değişik alacaklarım var TRT'den. Arasıra Radyoevi'ne Ankara'dan para geliyor, makbuz imzalayıp alıyorum. Neyin parası, hangi alacağım

belli değil. Gene de şikâyet edilecek bir durum sayılmaz, hiç ummadık zamanlarda pat diye para geliyor başkentten, piyango gibi. Şu ara gene ilâç gibi geldi. Turnede kazandığım para tükenmek üzereydi. Zaten turne yevmiyelerim Gizem Kız'la uzun telefon görüşmelerini ödedi.

O hâla İzmir'de. Devekuşu Kabare'nin turnesi sürüyor. Bana kart atmış "*mektubun devamı*" diye, oysa daha önce mektup falan gelmedi. Kart, daha önce atılmış mektuptan önce nasıl gelebilir? İzmir PTT'sinde yaz sıcağı münasebetiyle bir manyama mı var? "*Beş günlüğüne İzmir'e gel* " diyor, bir mektubun devamı olduğunu ileri süren İzmir manzaralı kartpostal. Neden beş gün? N'olucak benim bu Gizem Kız sorunsalım? Aklım hep İzmir'de, başka şey düşünemez oldum. Ya ben bu kibirli kadını adam ederim ya da o beni deli eder.

- Biz Ünye'ye gidiyoruz. Çarşamba'daki evden kimi eşyalar bir kamyonla buraya gelecek. Yusuf dedemin hattat masasını istersen, onu da göndereyim.

dedi babam bir sabah. Merdiven altında duran çocukken içine oyuncaklarımı sakladığım çekmeceli masa, hemen canlandı gözümün önünde.

- İstemez olur muyum! Çok sevinirim.

Yemekten sonra kardeşimin odasında babamdan gizli sigara içiyordum ki telefon çaldı. Telefon sesine hiç alışkın olmayan binbir evham Rukiye hanım sanki Üçüncü Dünya Savaşı başlamış gibi sıçradı yerinden. Müjgân hanım açtı telefonu, bulunduğum odaya doğru seslendi:

- Ferhan telefon! Tolga Aşkıner!

TRT Caniko oyununu televizyona çekecekmiş. Bunun için para alacakmışız. Onu bildiriyor Tolga. Bağlarbaşı stüdyosunda, iki gün

prova, dört gün çekim. Güzel. Hatta bravo Tolga! Telefonu kapatıp salona geldim, yüksek sesle Rukiye hanıma;

- Oynadığım oyun televizyona çekilecekmiş! Güzel para alıcam annâne!

dedim, ben anneanneme söylüyorum, sen dinle babacığım makamından.

- Ooh! Aferin uşağum!

diye yanıtladı Rukiye hanım, ben uşağuma söylüyorum sen de duy babası makamından.

Aslında bir okul olup TRT'nin yaz tatillerinde stüdyo olarak kullandığı Bağlarbaşı stüdyosunun cehennem sıcağında, Hüsamettin Ünlüoğlu yönetiminde, sıcaktan bunalarak, sürekli stüdyodan kaçan kameramanların peşinde koşularak;

- Bakın bize de acıyın canım kardeşim, siz hiç olmazsa makyajlı değilsiniz... Haydi gelin çekelim lütfen. Burada makyaj gövdeyi götürüyor!

diye kendilerine yalvarılarak bir haftada tamamlandı çekimler. Hüsamettin'in çabasıyla şak diye ödendi paralarımız. 3000 lira aldım. Bravo Hüsam!

Gizem Kız'a telefon ettim, İzmir'e geliyorum, demek için.

- Gelme! Bu iş bitti!

dedi. Çok şaşırdım.

- Ben İzmir'e geliyorum!

diye bağırdım öfkeyle, kapattım telefonu. Gitmeyeceğim. Onun olsun İzmir'ler!

Yeni bir sevgili mi buldu? İlişkimizin yürümemesinin sebebi parasızlığımız. Parasız aşk sadece filmlerde var.

Ayrıca nedir benim bu İzmir'den çektiğim? İzmirsiz birinin

yaşamında bu kadar çok İzmir olmamalı.

39

Temmuzun 6'sı. İzmir'den geliyorum. İki gece kaldım. İki gece kavga ettik Gizem Kız'la. Aşkın gizemi mi yitip gitti? Sanırım bu konu kapandı. Zaten daha başka bir konu beynimi işgal etmiş durumda; Mete İnselel ile yeni bir tiyatro kuruyoruz.

- Seninle tiyatro kuralım mı?

dedim ona, dan diye. Önce korktu. Gözlerini devirdi, elini, parmaklarını ağzına, burnuna soktu, sonunda:

- Kuralım!

dedi.

Taksim'de Kafe Bulvar'da oturuyoruz. Derhal rakı söyledik. Bakıştık. İkimizin de gözü parladı. Mete'ninkiler fıldır fıldır dönmeye yöneldiler, sonra bir an duraladı.

- Para?

- Bende yok. Sen filmlerden alıyorsun ya!

- Para vermiyorlar ki! Üç ay vâdeli senet...

Sevincimiz kursağımızda kalakalırken;

- Ama senetleri Yeşilçam'da kırdırabilirim, bok gibi senedim var!

dedi Mete ve yeniden ışıldadı gözleri. Rakılarımızı tokuşturduk.

Damdan düşer gibi Özcan Özgür iniş yaptı masamıza.

- Saygılar efendim. Çok özel bir şeyler konuşmuyorsanız oturabilir miyim? Hesabım bana ait, müesseseden had safhada

yolluk alacağım var. Zaten Evşan barda, hesap söz konusu değil.

- Çok özel bir şey konuşuyoruz ama senden gizli olamaz Özcan!

dedi Mete. Kıçını karşımdaki sandalyeye yerleştirdi Özcan. Ne içeceği konusunda meraklı garson türedi ensesinde.

- Tek rakı yolluk! Evşan hanım durumu biliyor efendim!

Dünya güzeli kadın şişman Evşan, aşırı kilosuna rağmen çok güzel ve câzibeli bir kadın, biz tiyatrocuların iyilik perisi. Üç içeriz, bir yazar, dört tane yolluk verir, canciğer bir arkadaşımız. Orası kapanınca hep birlikte Evşan'la başka bara gideriz, yeriz, içeriz. Sesi çok güzel Evşan gittiğimiz barda sahneye çıkar, konuk sanatçı olarak şarkılar söyler. Kafe Bulvar'ın başbarmeninden hesap alınmaz. Çıkışta bizi taksilerimize tevcih edip yol eder, taksiciler beş kuruş almazlar bizden;

- Ne parası ağbi? Evşan ablaya ayıp olur!

Rezil, mahcup ve sarhoş dökülürüz evimizin kapısına.

- Bir tiyatro kurmayı düşünüyoruz Mete'yle.

dedim.

- Sakın kurmayın efendim. Hiç tavsiye etmem!

yanıtını yapıştırdı Özcan. Garson ona duble rakı getirdi.

- Tek istemiştim efendim.

- Evşan hanım duble verdi, çok yolluk alacağınız varmış efendim.

- Evet. Teşekkür ederim. Evşan hanıma sevgiler, saygılar efendim.

Taksim'den Elmadağ'a troleybüsler geçiyor muhabbetimizin içinden. Sıcak bir gün. Mete muntazam terliyor. Mendiliyle başını, ensesini kuruluyor. Yolluk rakısından yudum alarak arkasına yaslanan Özcan;

- Paranız var mı?

sorusunu masaya seriyor.

- Benim yok. Mete'nin senetleri var işte!

diyorum.

- Senetler Mete'de değil ki! Bu konuyu bir de Kâmuran'a sormak lâzım.

diyerek sırıtıyor Özcan. Boktan bir suskunluk oluyor masada, içinden iki troleybüs geçiyor suskunluğun. Mete ve ben Kâmuran sorunsalını düşünmeye başlıyoruz. Özcan rakısından yeni fırt alıp, son geçen troleybüs sürücüsüne kadeh kaldırıyor:

- Bızzzt ve dırrt efendim! Vıjıtt... Ve hatta gırç ve garçk efendim! Harbiye'ye selâm söyleyin! Harbiye'ye çeki düzen vermek üzere biraz sonra ordayım!

- Evet. Benim bu konuyu Kâmuran'la konuşmam lâzım.

diyor Mete.

Özcan'ın iş bozan yaklaşımı moralimizi deniz seviyesine indiriyor. Mete zaten osuruktan nem durumda. Üstelik deniz seviyesi çok nemli. Karmakarışık duygular bakışmaktayız. Özcan bozuyor suskunluğu:

- Münir Özkul Tiyatrosu'nda bendeniz mutemettim efendim. Turnede düzenleyiciden parayı perde arası ben alırdım. Para bende dururdu. Kimi geceler Münir ağbi;

- Özcan ver şu parayı, ikinci perde cebimde dursun, o zaman daha güzel oynuyorum!

derdi. Emaneten verir, selâmdan sonra alırdım. Yevmiyeyi, günlük masrafları öder, geri kalanı cebime koyar, hesabı deftere yazardım. Münir ağbi öyle olmasını ister ve para işlerinden hiç anlamadığı için bana sürekli;

- Ben senden para istersem, sakın verme. Kasa sende dursun!

der, ama oyundan sonra otobüse binip yola koyulduğumuzda;

- Özcan! Bir yerden konyak alalım!

buyurur.

- Bütçemiz sınırlı, yarın yevmiyeler ödenecek, benzin alınacak, konyak paramız yok efendim.

diye cevap veririm. Bir iki kilometre sessizlik olur, sonra birden bağırır;

- Özcan! Konyak!

Bir büfede durur alırdık. Durup konyak almaların ardı arkası kesilmezdi. Sabahleyin mutemet Özcan'da para yok. Ben tiyatrodan iki yevmiye alacaklıyım. Kahvaltıda hesap dökümü çıkarırım ustaya. Usta sinirlenir, Özcan'a fırça;

- Ben para istediğimde verme, demedim mi sana!

- Özür dilerim bir daha vermem efendim!

Ertesi akşam biniyoruz otobüse.

- Özcan konyak!

- Paramız yok efendim!

- Siktir Özcan!

- Gayet tabii efendim. Şerefle! Haysiyetle efendim! Başka biri mutemet olsun, ben yevmiyemi ondan alayım efendim...

Bunlar Münir Özkul Tiyatrosu'nun en şâşâlı günleri... Masrafı bitmez tükenmez salak bir iştir tiyatro! Ben tiyatrodan para kazananı görmedim. Cibali Karakolu'nu sittin yıl kapalı gişe oynayan Muammer Karaca borç içinde öldü! Pardon yani!

Suskunluğu bakışıyoruz Mete'yle, fırdolanıyor Mete'nin vesveseli gözleri.

- Saygılardan bir demet!

diye kalkıyor masadan, iki elini belinin arkasında kavuşturup, çenesini Mussolini'den daha fazla gökyüzüne kaldırıp yürüyor Harbiye'ye doğru mâlülen emekli ani zararsız şizofren denizci astsubay, nevî şahsına münhasır, benzersiz, çok acayip oyuncu Özcan Özgür.

Kâmuran diye bir karısı olduğunu hatırlayan Mete'nin suratı suçlu bir çocuk ifadesine büründü;

- Evet, bi de Kâmuran faktörü var tabii...

deyip tırnaklarını yemeye, parmaklarını ağzına, burnuna sokmaya başladı.

Biz rakıları yudumlarken masadaki suskunluğun içinden iki troleybüs, üç otobüs, kimi minibüsler geçti. Rakıyı fondipleyip kadehi koydu masaya Mete:

- Haftaya iki filme birden başlıyorum. 15000 liralık senet alıcam. Yeşilçam'da en adi tefecide kırdırsam 10000 eder. Kâmuran'a; alamadım senet, sonra verecekler, derim.

- Tamam. Ben bu konuda Kâmuran'a hiçbir şey söylemem.

- O zaman tiyatroya isim bulmak için birer rakı daha içelim. Ben Kâmuran'a, filmde meyhâne sahnesi vardı, kabiliyetsiz figüranlar yüzünden oniki kere çekildi, bir fırt, bi fırt derken bir küçük şişe rakı içmek zorunda kaldım, derim.

diyerek bastı kahkahayı Mete.

40

Ünlü tiyatro yazarı, Galatasaray'dan ağbim Sadık Şendil'in evinde bir akşam yemeği. Oraya yemeğe dâvet edilmemizi sağlayan Mete İnselel büyümemiş, çocuk kalmış bir adam. Gereksizce iyi yürekli. Bu yüzden hep aldatılıyor, kandırılıyor, kazıklanıyor. Dolayısıyla müthiş kuşkucu, karar vermekte zorlanıyor. Ya yanlış yapıyorsam düşüncesi, bir şeyleri yapmasına engel oluyor. Hayatta çok aldatıldığı için, artık aldanmamak duygusuyla gayet mesafeli ve kuşkucu olarak yaklaşıyor olaylara. Birlikte tiyatro kurmaya karar vermişiz, oyunu yazmaya başlamışım. O hâla müthiş bir tereddüt içinde. Beni biraz fransız buluyor ya da batıdan geldiğim için öyle düşünüyor, bana takılan Fransa'dan gelen çocuk, isminin etkisinde. Seks komedi denilen abuk filmlerden bezmiş durumda, tiyatro yapmak istiyor, ancak benim yüzümden türk izleyicisine fransız kalmak istemiyor. Mülâyim ve boyun eğen, çok ender isyan eden bir tip olduğu için, benim dediğimi yapmak zorunda kalacağını biliyor, bunun yanlış olmasından ürküyor. Beni kırmaktan çekiniyor. Onun için ölçüt olan insanlardan biri Sadık ağbi.

- Bi akşam Sadık ağbiye yemeğe gidelim mi?

diyor bana, gayet paranoyak bakışlarla.

- Tabii. Tanışmaktan çok mutlu olurum.

- O da seni tanımak istiyor.

Bu cümlesinden, daha önce Sadık ağbiyle görüştüğü, bu çok

fransız çocukla tiyatro macerasına çıkmakta olduğunu ve konudan ürktüğünü, Sadık ağbisinin bu çocuğu bir imtihandan geçirerek onay vermesini beklediği anlaşılıyor. Mete beni fransız bulurken ben de onu biraz alaturka buluyorum elbette. Sulu zırtlak bir tiyatro yapmak istemiyorum. Bu tiyatroyu ne kadar istediğim çizgiye getirebilirim ya da yaklaştırabilirim bilemiyorum. Çevremde:

- Aaa, o seks filmleri çeviren adamla mı tiyatro yapacaksın?

diyenler ve bunu yanlış bulanlar çoğunlukta.

- Seks tiyatrosu mu yapıcaksınız?

diye soranlar var. Benim de bir yerden onay almam gerektiğini düşünerek Haldun Taner'i aradım. Hoca Mete'nin çok iyi bir oyuncu olduğunu, kendisini Eskişehir Belediye Tiyatrosu'ndan tanıdığını, İstanbul'a getirip kimi tiyatrolara önererek onu bir yerlere yerleştirdiğini, kabare türüne yatkınlığını anlattı, icâzet verdi.

Mete'nin, beni biraz fransız bularak sınava götürdüğü Sadık Şendil'in evinde masa, beyaz örtülü uzun tipik bir fransız yemek masası. Kırmızı şarap kadehi ayrı, beyaz şarap kadehi ayrı, herkesin peçetesi gümüş halka içinde sağ yanında, ve masaya pat diye düşen bir fransız şarabı.

- Bonsoir Sadık ağbi! Bonsoir Mete!

diye kaldırıyorum kadehi.

Sadık ağbi hoşsohbet, esprili, çok kibar, sağlam kültürlü bir İstanbul beyefendisi. Galatasaraylı ağbimle çok çabuk anlaşıyoruz, Mete olaylara fransız kalıyor, ama mutlu, bizim Sadık ağbiyle anlaşıyor olmamız onun için bir doğrunun göstergesi. Gecenin sonunda Sadık ağbi kadehini kaldırıp:

- Sizinki doğru bir buluşma, ikinizin tiyatrosu çok güzel olacak! diye kutluyor bizi. Elini öpmek istiyoruz, öptürtmüyor soylu adam.

O geceden sonra bir kızılderilinin manituya inandığı gibi inanmaya başlıyor bana Mete. Uganda'da bir subay askerî darbeyle iktidara gelmiş, hemen kendini general ilân etmiş, ismi İdi Amin Dada. Onu yazıyorum oyun olarak: İdi Amin Avantadan Lavanta. Mete İdi Amin'e benziyor zaten. Ugandaca-türkçe bir dil uydurmuşum. Gidenga, gelenga biçiminde.

Mete gündüzleri film çeviriyor, kimi zaman geceleri de çalışıyor.

Feri Cansel ve Şemsi İnkaya ile "Hababam Git Hababam Gel" ve aynı zamanda Emel Özden ve Yeşim Yükselen'le "Vur Davula Tokmağı" filmlerinin çekimleri arasında mekik dokuyor. Her iki film, her nasılsa aynı anda çekiliyor. Mete bir setten öbürüne koşturuyor. Oynadığı iki filmin bağlantılı kostümleri arabanın bagajında. Giysi dediğin, atlet, don... Mete bu tür filmlerde genellikle yatakta ve sık sık çırılçıplak.

Çekimlerden kaçabildikçe Teşvikiye'ye geliyor, yazdıklarımı okuyor, kıs kıs gülüyor. Karısı Kâmuran ve çocukları yaz münasebetiyle Florya'da bir pansiyonda kalıyorlar, Mete de kimi geceler oraya gidiyor, kimi geceler Levent'teki evinde yalnız kalıyor.

- Gel bizim eve yerleş, orda yaz!

diyor. Alıp daktiloyu Levent'e taşınıyorum. Kimi gece yalnızım, arasıra Mete geliyor, bana içki getiriyor, makarna yapıyor, yazdıklarımı okuyor, ney çalıyor, bir iki kare Tom Miks okuyup yatıyor. Yalnız olduğum bir gece çok güzel, uzun boylu hoş bir kadın kapıyı çalıyor. Bir an öyle bakakalıyorum kadına.

- Onlar evde yoklar, ben varım. Buyrun!

diyorum, buyuruyor. Ani bir ilişki başlıyor aramızda. Meğer kadın sinema oyuncusuymuş, ben yurt dışındayken bir sürü film çevirmiş, Yeşilçam seks filmine dönünce sinemayı bırakmış. Devrisi gün ilişkimizi kadından öğrenen Mete, bunu çok garipsemiyor ancak oyunun hâla bitmemiş olmasının onda yarattığı endişeyi bakıyor gözüme. Çakıyorum durumu, kısa bir sürede tamamlıyorum birinci perdeyi. Mete huzura eriyor. Elinde teksti, donla masanın çevresinde dolanarak oynamaya başlıyor İdi Amin'i. İkinci perdeyi yazmak üzere Teşvikiye'ye dönüyorum.

Feriköy'de rum meyhânesi Despina'nın bahçesinde tiyatromuzun kuruluşunu kutlamak ve sözde ortaklığımızı daha ayrıntılı konuşmak üzere akşam yemeğinde buluşuyoruz Mete ve karısı Kâmuran'la. Aşırı sıcak 14 Temmuz gecesi, Fransız devriminin 187. yıldönümü. Kâmuran dediği dedik bir kadın, Mete ondan çekiniyor ve sözün başında;

- Para işlerini siz Kâmuran'la konuşun, ben hiç anlamam!

diyerek konudan sıyrılıp rakıya geçiyor. Kâmuran'la kısa konuşmamızda hemen anlaşıyoruz. Benim ortaya koyulacak param yok. Mete filmden kazandığını koyacak, ve gişeden bu koyduğu parayı alacak, masraf çıktıktan sonra kalana yarı yarıya ortağız, ayrıca yazar olarak telif ücreti alacağım. Başlarda telif almayarak bunun tiyatroya koyduğum para olmasını önerdim. Genel anlamda anlaştık. Aramızda yazılı çizili bir şey yapalım mı, denildi.

- Bence gerek yok, sence gerek var mı?

diye sordum Mete'ye.

- Bence de gerek yok!

dedi, kadeh tokuşturduk. Sıra geldi kadroya. Pigme rolü için Türk Yazarları Tiyatrosu'nda tanıdığım cüce Bıcırık'ı öneriyorum. Aklı yatıyor. Ajlan Aktuğ'u düşünüyor Mete;

- Çok iyi oyuncudur Ajlan!

- Biliyorum. Ayfer Feray Tiyatrosu'nda birlikte çalıştık.

- Benim sittin yıllık arkadaşım. Eskişehir Belediye Tiyatrosu'ndan... Ortaokul ve lisede tiyatro yaptım. 27 Mayıs ihtilâlinden sonra Eskişehir valisi Belediye Tiyatrosu kurulmasını istiyordu. Tiyatronun kurulması ve oyuncuların yetiştirilmesi işi Haldun Taner'e verilmişti. Oraya seçildim. Sonra aramızdan beş kişiyi İstanbul'a staja getirdiler. Stajdan sonra bizi değişik tiyatrolara yerleştirdiler...

- Biliyorum. Haldun Taner bana bunları anlattı.

- Ne münasebetle?

- Seninle birlikte tiyatro kuracağımızı söyledim, bu konuda fikrini sordum. Hayatımdaki bütün adımları atmadan önce hep ona danıştım. Senin benimle tiyatro serüvenine çıkmadan önce Sadık ağbiden icâzet alman gibi.

- Haldun Taner bizi İstanbul'a getirmese ben şimdi Eskişehir Belediye Tiyatrosu'nda emeklilik bekliyor olacaktım... Ajlan da, Bülent de...

Tiyatroya isim bulma konusuna yoğunlaştığımız sırada pat diye iri yarı, şişman bir adam düşüyor masamıza. Mete onu işaret ederek:

- Olmaz mı?

diyor bana.

- Kim bu?

- Baykal Kent. Oyuncudur, çok komik heriftir!

Durumu sezen Baykal, ciğer kokusu almış kedi gibi, tanıştığımız o gece bana kendini beğendirebilmek için aralıksız komiklik yapıyor, dolu rakı bardağından damla dökmeden bardağı havada

ters çevirmek türünden el hünerleri sergiliyor, sonunda:

- Bu herif, olmaz!

diyorum Mete'ye. İyice sarhoş Baykal itiraz ediyor:

- Olur! Bu herif, çok iyi olur. Baykal Kent'siz bir tiyatro düşünülemez!

diyerek gecenin sonuna dek kafa ütülüyor. Ben kendisini kadroya almamızın söz konusu olmadığını kararlı biçimde belirtince, Mete'ye beni göstererek:

- Kim bu tip?

diye soruyor. Mete:

- Oyunun yazarı. O sahneye koyacak!

deyince Baykal birden en sahtekâr haliyle ayağa kalkarak karşımda eğiliyor:

- Öyle mi? Saygılar efendim!

41

Temmuzun ikinci yarısı. Yeşilçam'da Elif Film'e gidiyoruz Sümer Tilmaç'la. Film işleriyle pek ilgili değilim, beni Sümer sürükledi. Mete'yle tiyatro kuracağız, paraya gerek var, ne iş yolsa yaparım düşüncesiyle mücehhesim. Erman Han'daki şirketin, duvarları deri kaplı yazıhânesinde buluştuk Safâ Önal'la, senaryosunu yazdığı ve yöneteceği Halk Plajı filminde iki rol için görüşmek üzere. Tarık Akan ve Hârika Değirmenci başrolde, yan rollerde; Ayfer Feray, Yılmaz Gruda, Tuncer Necmioğlu, Perran Kutman gibi bir tiyatrocu takımı var... Kadro tamamlanmış değil, değişik oyuncularla görüşüyor Safâ Önal. Meğer Yeşilçam'da başrol dışındaki oyunculara senaryo verilmezmiş. Senaryo Safâ ağbide var. Bir de Tarık ve Hârika'da herhalde. Geri kalan oyunculara Safâ ağbi rollerini anlatıyor! Bize rollerimizi öyle ballandırarak, öyle ağzını şaplatarak anlattı ki; lan sanki Sümer'le ikimiz, başrolüz!

- Peki, Tarık Akan ne oynuyor bu filmde?

küçümseyici sorusunu yumurtlamış bulundum. Safâ ağbi soruma biraz sinirlendiyse de çaktırmadı, filmde ne kadar tiyatrocu olursa, o denli mutlu olacağını söyledi, el sıkışıp anlaşarak çıktık odadan, para konuşmak üzere yapımcı gök gözlü Atillâ Gökbörü'nün odasına girdik. Para konuştuk, hemen anlaştık. Ne deseler râzıyım ben, tiyatro kuracağız, paraya gereksinim var. 500'er lira avans aldık, sakalımıza sürerek bir koşu indik Sümer'le Erman Han'ın merdivenlerini.

Mete'yle tiyatromuza salon araştırması ve kadro derdine düştük.

Ajlan ve Bıcırık'la anlaştık. Bir erkek, iki kadın oyuncuya gereksinim var. Mete, Baykal Kent konusunda ısrarlı. Ben yan çiziyorum.

- Gelsin provaya bi okusun. Beğenmezsen almayız, yönetmen sensin!

diyor Mete.

- Tamam, önce bir salon bulalım, düşünürüz. Ayrıca iki de kadın oyuncu!

- Şarkıları kim besteleyecek?

- Altan İrtel'le konuşalım.

- Çok iyi olur. Yapar mı?

- Konuşuruz.

- Dekor n'olucak?

- Ben yaparım.

diyorum. Dudağını büküyor, kocaman gözleri fıldır fıldır dönmeye başlıyor Mete'nin.

- Ayrıca daha final yazılmadı...

- Yazarım, merak etme!

- Niye merak etmiiim? Oyunun sonunu merak ediyorum.

diyor. Sırıtarak:

- Ben de!

diye yanıtlıyorum. Daha endişeli ve daha hızlı dönmeye başlıyor Mete'nin hep vesveseli fıldır gözleri.

Bir akşam eve geliyorum, kapının altından el büyüklük bir kağıt atılmış, Elif Film'in antetli pusulası, bir kostüm listesi; değişik renk şık tişort, şort, pantalonlar, spor ayakkabılar, biçiminde sürüp

gidiyor. Derhal Sümer'e telefon edip durumu belirttim.

- Bana da geldi. Bunlar filmde giymek üzere evden götüreceğimiz kostümler listesi.

- Filimde giyeceğimiz kostümleri niye biz evden götürüyoruz? Filmin kostümcüsü yok mu?

- Sanmıyorum. Herkes evinden getirir. Âdet öyle yani...

- Tamam da Sümer, benim değişik renk şort ve tişort ve pantalonlarım yok ki! İki çift espadril, birinin ucu delik, bir blucin, iki üç soluk tişortdan ibaret gardırobum.

- Benim de yok!

- N'apıcaz?

- Ağbi, atlet, don, fanila, ne varsa koyacağım. Sen de öyle yap. tavsiyesinde bulundu. Ben de sanki Sümer'le çarşı hamamına gidecekmişiz gibi, sıkı bir iç çamaşır çantası yaptım. Hazır edip bıraktım kapı arkasına.

Sıraselviler'de eski Sinematek salonu boş. Sahiplerini bulduk, görüştük. İstedikleri kirayı söylediler.

Devrisi sabah Mete iki ayrı şirketten aldığı senetleri kırdırmış olarak geldi Kafe Bulvar'a, kalın beyaz zarfı koydu masaya:

- 10000 lira! Bunun içinden kirayı yatıralım, gidip anahtarı alalım. Paranın gerisini n'apalım?

- Kâmuran'a ver.

- O zaman senetleri kırdırdığım belli olur, Kâmuran benim ağzıma sıçar!

- Bir gün belli olacak nasıl olsa... O günü, bir an önce yaşamış olursun.

Kira yatırılır. Salonun anahtarı alınır. Kâmuran o gece Mete'nin ağzına sıçar. Donla balkona fırlayıp;

- Dağlara çıkmak istiyorum Kâmuran!

diye bas bas bağırır Mete. Ama salon tutulmuştur. Mete parasını aldığı filmleri bitirecek, ben temmuz sonu Halk Plajı çekimlerimi tamamlamış olacağım, ağustos ortası başlayacak provalar.

Temmuz'un 24'ü, sabah 06.30'da elimizde çantalar buluşuyoruz Sümer'le Erman Han'ın önünde. Bizi bekleyen minibüse biniyoruz. Film Pendik'te, Kare Motel'de çekiliyor, bir hafta orada kalacağız. Sete ulaştığımızda Safâ Önal kostümlerimizi görmek istedi. Biz de açtık beyaz iç çamaşırı ağırlıklı çantalarımızı, Beşiktaş Pazarı'nda bir işportacı gibi sergiledik. Safâ ağbi her ikimizin getirdiklerini de hiç beğenmedi:

- Bunlar olmaz! Siz bu filmde zengin aile çocuklarını oynuyorsunuz!

- Tamam da, ben bu filmde zengin olmadığım için oynuyorum!

diye ukalâlık ettim. Safâ ağbi duraladı. Bu duralamadan yararlanarak ukalâlığımı sürdürdüm;

- Ben Fransa'da Yitik General filminde gestapo subayı rolü oynadım. Sete gelirken bir adet şık gestapo kostümü, şapkası, çizmesi, miğferi getir demediler! Tesadüfen onlarda varmış! Beni giydirdiler!

Sıkıntılı bir karmakarışıklık oldu Safâ ağbinin yüzünde, kaşları indi, kalktı, prodüksiyon amiri, kısaca DG Yusuf denilen Dünya Güzeli Yusuf'a dönerek;

- Arkadaşlara prodüksiyondan değişik renkli tişortlar, şortlar, pantalonlar alınsın!

buyurdu ve sanırım bu olaydan sonra Yeşilçam'da yapımcı şirketin kostüme de para ayırması gerektiği düşüncesi filizlendi...

Çekimler eğlenceli geçti. Sümer'le benim pek rolümüz olmadığı

için tavla oynadık, denize girdik, güneşlendik. Kumsalda düzenlemiş bir voleybol turnuvasına katıldık, bir takımda oynuyoruz. Biz zaten filmden çok voleybolde oynuyoruz. Arasına bizi çağırıyorlar:

- Bırakın voleybolü! Kumunuzu silkeleyin, buraya gelin!

İşimiz olmadığı zamanlar filmdeki bağlantılı sevgililerimizi oynayan Rubap ve Ayla ile çay, kahve içiyoruz, sohbet ediyoruz. Ayla tiyatrocu, Rubap hali vakti yerinde bir ailenin can sıkıntısından bu işe bulaşmış kibar ve alımlı kızı. Tiyatro projemizden söz ediyorum. Rubap'a oyunda oynamasını teklif ediyorum.

- Becebilir miyim?

- Deneriz. Prova denen bir şey var ve uzun sürer. Beceremezsen bırakırsın...

Film çekimleri tamamlanmadan bizim işimiz bitti. Bindik minibüse Pendik'ten, getirip bıraktı bizi sürücü Beyoğlu'nda Erman Han'ın önünde. Rubap ve Ayla birer taksiye binip gittiler. Sümer;

- İşimiz bitti. Alacağımız var. Çıkıp şirketle konuşalım, belki biraz para verirler.

Çantaları Erman Han'ın yaşlı kapıcısına emanet edip tırmandık merdivenleri. Film şirketi alacağımız olan parayı ödedi. Sevinçle indik merdivenleri.

- Çantalar kalsın. Bizim Papirüs'te toplantımız var, çıkışta alacağız.

dedi Sümer yaşlı kapıcıya. Derhal rakıya yazıldık Papirüs'te nemrut, hattâ süphan bakışlı barmen Ertuğrul'a karşı.

Devrisi gün Sıraselviler'de ünlü ayakkabıcı Hayko'nun mağazası yanından döner merdivenle inilen tiyatromuzda buluştuk Mete'yle.

- Filmden paramı aldım, kimi borçlar ödedim, binbişey lira kaldı. Bin lirasını tiyatronun ana parasına ekleyelim, ben bişeyle idare ederim. Zaten televizyondan da alacağım var, Devekuşu'ndan telif alıcam.

- Hayır! Kâmuran tiyatro açılana kadar bize beş para koklatmaz. Ben filmlerin parasını aldım. Prömiyere kadar beş paramız yok. Bişeyle birlikte bin de sende kalsın, Kâmuran bize rakı parası falan vermez... Devekuşu, TRT telifini meze parası yaparız. Ciddi bir sigara masrafımız da olacak!

Kadın oyuncu konusunda zorlanıyoruz. Değişik isimlerle görüşülüyor. Olaya sıcak bakmayan var, başka projeleri olan var, ben evlendim artık tiyatro yapmayacağım diyen var. Rubap konusunu açıyorum Mete'ye.

- Nerden çıktı bu Rubap? Tanınmış birisini alsak daha iyi olur.

- Bir seçenek olarak söyledim. Başka birini bulamazsak, gelir provada okur, beğenmezsen almayız. Yönetmen benim, ama sen öbür patronsun.

- İyi, tamam...

diyor Mete. Sigara yakıyor, iddialı ve gürültülü bir nefes çekip savuruyor dumanını, uzaklara bakarak iç geçiriyor:

- Kâmuran da oynamak istiyor!

diyor, biraz utana sıkıla.

- Nasıl ya?

diyorum, kaşlarım hiç alışmadığı bir seviyeye kalkarak. Bir nefes daha sömürüyor sigarasından;

- Ben ona söz verdim.

- Senin sözün söz konusu değil Mete, Kâmuran bu tiyatroda oynamayacak! Öbür patron kabul etmiyor, dersin.

- Ben ona bunu nasıl söyliyicem?
- İster türkçe, ister ugandaca!
- Kâmuran sıçar benim ağzıma.
- Ağzını onun kıçından uzak tutmaya çalışacaksın Mete.

42

- Kim yıkayacak bu bulaşıkları?

duygusunun ayyuka çıktığı bir temmuz akşamı Teşvikiye'de. Daha oyunun sonunu yazmamışım, bulaşıkla ne işim var? İşim bulaşık üretmek. Öbür üretici, kardeşim Ahmet de yanaşmıyor bulaşık işine. Mutfak girilemeyecek durumda. Temiz bulduğumuzu kirletmiş, kirlileri önce lavabonun içine, sonra yanına, sonra gelişi güzel olarak mutfağın orasına, burasına yığmışız. Annem mutfağın bu halini görse, şak diye düşüp bayılır herhalde.

- Bir gün bulaşık günü yapar, biz Hakan'la girer mutfağa hepsini yıkarız, sen kafanı takma ağbicim, yazmana bak!

diyerek geleneksel iyimser tavrını takınıyor Ahmet.

Babamın yıllardır sakladığı, üstüne el yazısıyla tarih attığı, büfenin sağ dolabında duran yıllanmış rakıları açarken de, aynı rahatlık içinde:

- Tamam ağbicim, babam gelmeden o rakıları yerine koyarız biz. Panik yapmıyalım, keyfimizi bozmıyalım, sıhhatine ağbicim.

- Tamam da kardeşim, yerine koyacağımız rakı, yeni bir şişe olacak, bizim içtiklerimizin üstündeki etiket tedavülden kalktı. Ayrıca üstüne kendi el yazısıyla tarih atmış! Anlamıyacak mı yani babam?

- Yok ağbicim, biz Hakan'la yeni bir sistem geliştirdik. Bu eski rakı şişesini su buharına tutunca, etiketi pıt diye ayrılıyor şişeden,

yeni rakı şişesinin etiketinini aynı biçimde yok ediyoruz, babamın tarihli etiketini yeni şişeye yapıştırıyoruz. Paniğe gerek yok ağbicim!

diyerek, usasığmaz bir rahatlık içinde yeniden rakı koyuyor bardağına ve babam varken oturamadığı onun koltuğuna oturup, bacak bacak üstüne atıp sigara yakıyor. Birden kendi kendine gülmeye başlıyor;

- Bu sistemi bulmadan önce çok salak bir durum olmuştu. Biz Hakan'la rakıları içip yerine su doldurup kapağı yapıştırıyorduk. Taşan yapışkanı falan iyice siliyorduk. Bir gün babam, bir misafire yıllanmış rakı ikram etmek istemiş... Annem anlattı... Koymuş rakıyı, üstüne suyu, bi beyazlaşma yok!

- Sıçmadı mı babam ağzına?

- Hayır. Hiçbir şey demedi.

Kesik kesik gülüyor bir süre, sigarasından nefes alıp, duman verip devam ediyor:

- Bir gece Hakan'la Beşiktaş'ta içtik. Gece geç vakit geldim eve. Annem, babam yatmışlar. Odama geçerken buzdolabından yarım kadeh rakı alayım dedim. Sessiz sedasız bardak çıkardım, gürültüsüzce dolabı açtım, iki parmak rakı koydum bardağa, üstüne su ekledim, bir beyazlaşma yok! Tadına baktım, su! Babam rakı şişesine su doldurmuş! Parmaklarımın ucuna basarak odama sığındım suçlu bir tavşan gibi...

Rakısından yudum, sigarasından nefes alıp kesik kesik gülmelerini sürdürüyor.

Duvar saati akşamın yedisini doingliyorken, zır kapı.

- Babam gelmiş olamaz değil mi?

diye gülüyorum.

- Sanmam. Bizim saat üç buçuk ay geri kalmış olamaz! Hakan'dır!

diye ayaklanıyor Ahmet, gidip kapıyı açıyor. Şaşkınca geri geliyor:

- Rüyâ diye bir kız, seni soruyor!

Strasbourg'dan Dizneyland Rüyâ, dan diye iniyor Teşvikiye'ye. Mesut'un bizi bacanak kılan sevgilisi, sonra ilk karısı Sevdâ'nın kız kardeşi. Ortaokulu Dame de Sion'da, liseyi Strasbourg'da okumuş, liseden sonra pek okuyası olmamış, cin gibi, esprili, fırlama bir kız.

- Öylesine geldim ağbicim. N'apıcağımı bilmiyorum. Beş param yok, fakat çok mutluyum!

diye şuh kahkahalar atıyor. Bir iki saat içinde Ahmet'le de sanki kırk yıllık dostmuş haline geliyor, mutfağın durumunu vahim bularak bulaşığa girişiyor, bir iki gün içinde evin vazgeçilmez bir parçası haline geliyor. Temizlik yapıyor, yemekler yapıyor, sofralar kuruyor, sofraya çiçek koymayı ihmal etmiyor. Kardeşimin okul arkadaşı, evin üçüncü oğlu konumundaki Hakan'la tanışır tanışmaz sıkı dost oluyor. Şeytan tüylü, sürekli neşeli bir kız. Bir gün çamaşır yıkamaya koyuluyor. Bekâr evinde hiç olmayan yeni yıkanmış çamaşır kokusu sarıyor evi.

Rüyâ'nın ortaokul öğrenciliğinden konuşuyoruz. Mesut'la cumartesi öğle yemeğini yemeden deli gibi Galatasaray Lisesi'nden fırlar, dört nala Elmadağ'a ulaşır, Dame De Sion'un dağılışına yetişirdik kan ter içinde. Mesut'unki Sevdâ, en yakın arkadaşı benimki Gogoe ve peşlerinde Sevdâ'nın kardeşi onbir yaşındaki Rüyâ çıkarlar Dame De Sion'un kapısından. Amaç sevgililerimizle bir kafeye, bir parka gitmek, ellerini tutmak, sonra elele yürüyerek onları evlerine bırakmaktan ibaret bir salaklık.

Rüyâ da kılkuyruk olarak peşimizde!

- Bana dondurma almazsanız, herşeyi anneme söylerim!

diye tehdit ediyor bizi. Son paramızla dondurma alırız ona, herşeyi annesine söylemesin diye, sanki ortada “herşey” varmış gibi!

Rüyâ deli gibi gülerek anımsıyor o günleri.

- O zaman da fırlamaymış demek ki!

diyor Ahmet.

Bir gün Mete oyunun sonunun yazılıp yazılmadığını denetlemeye geliyor. Rüyâ’yla tanışıyor. Birden onun da kanı kaynıyor kıza.

- Prenses Bagaya olmaz mı?

diyor. O ana dek hiç düşünmediğim bir şey. Olabilir aslında! Rüyâ oynayabilir oyunda! Konuyu ona açıyoruz.

- Ne biliim ağbicim, hiç oynamadım ki!

diye kahkahalar atıyor. Bizim ısrarımızla tiyatrocu olmaya karar veriyor Dizneyland Rüyâ!

43

Üst sınıflardaki ağbilerden alınan bir duyumla, Taksim'e çıkarken Karaköy Muhallebicisi'ne gelmeden, sokak ağzındaki gazete satıcısında Çarli Pros isimli bir porno derginin satıldığı, içeriğinin o güne dek hiç görmediğimiz fotoğraflardan oluştuğu, yaşlı hunhar satıcı amcanın dergiyi herkese vermek istemediği, alıcı olarak ısrarcı olmak gerektiği bütün okula yayılmıştı.

Hemen o dergiden edinmek gerekliliği yalnız beni değil, bütün okulu kasıp kavuruyordu. O cumartesi koşarak soluğu gazete satıcısında aldım.

- Çarli Pros var mı amca?

- Yok.

dedi satıcı sinirle.

- Etme eyleme amcaların amcası, kaç paraysa vericem.

diye yalvararak fısıldadım.

- Öyle bir dergi yok. Defol!

diye bağırdı satıcı. Bacanak Mesut'la birlikte o gazete satıcısının önünden her geçişimizde yalvarıp yakararak Çarli Pros taleplerimize her seferinde daha sinirlenerek aynı yanıtı veriyordu yaşlı adam. Sınıftan kim sorsa aynı yanıtı alıyordu, henüz dergiye kavuşmuş olan yoktu.

Çarşamba ve cumartesi öğle yemeğinden sonra, ya da yemeği yemeden Galatasaray Lisesi'nden fırlayan gürûh, gazete satıcısının

önünde duralayarak, belki bu sefer verir düşüncesiyle ard arda Çarli Pros dergisi soruyordu. Gürûh, dediğim bin kişiye yakın.

- Öyle bir dergi yok! Siktirin gidin!

diye bağırmaya başlamıştı gazete satıcısı yaşlı adam.

Haftada ikibin kere öyle bir dergi olmadığını haykırmak zorunda kalan adamın bezerek ilkbahar başında dükkânı kapattığı gözümlendi.

Öyle bir dergi olmadığı, bunun Ayı İsmail ve arkadaşları tarafından uydurularak okulda kulaktan kulağa yayıldığı, satıcı dükkânı kapattıktan sonra anlaşıldı.

Mektebi Sultanî'nin yüzüncü yıl şenlikleri gürültüyle kutlanırken Hüsam ve bacanağı Mesut Vakko'nun defolu mallar bölümünden o hafta moda olan havlu mintan aldılar. Pek göze batmıyordu defoları. Mesut küf yeşili rengi seçti, Hüsam cart kavuniçi olanı. Kısa kollu, önden üç düğmeli, bisiklet yaka, havlu kumaşından mintanlar bunlar. Hafta başı Vakko vitrinini bunlarla donattı, hemen moda oldu. Yazın modasını mayıs ayından yakalamışlardı bu kez Hüsam ve bacanağı. Cumartesi günü sıkı hava atacaklardır Dame De Sion'lu sevgililerine.

Hüsam, Karadenizli duygusallığıma taktığım İstanbullu delikanlı çocuk ismi. Dalgın bir çocuktur bu, dalgınlığını gezdirir İstanbul'da. Gezginini öykü eder, yazar, yayınlanır Yeni Ufuklar'da.

Çarşamba akşam birinci etüt, Nedim Gürsel bir zarf uzatıyor Hüsam'a:

- Yeni Ufuklar'da yayınlanan öykünün telif ücreti, Vedat bey gönderdi.

- Yok ya?

diye büyür gözleri Hüsam'ın. Açıyor zarfı, içinde yirmi lira! Yirmi

lira, ciddi para. Sigara yüzon kuruş, Hüsam'ın haftalığı beş lira.

- Bir de şu makbuzu imzalıyacaksın.

Heyecanla imzaladı makbuzu Hüsam, yirmi lirayı hıfzedince birden şişti incecik cüzdanı. Üstünde Massey Ferguson yazan, Sungur eniştesinin ona verdiği, eşantiyon bir plastik cüzdan bu, pek para görmeye alışkın değil, o da neye uğradığını şaşırdı, zar zor girdi her zaman fırt diye girdiği kıç cebine.

Cuma son dersten sonra, sanki gündüzcüymüşüz gibi, o kalabalığa katılarak, kapıcı Bekir'e göz kırparak, ki bu ona dönüşte iki paket sigaran olacak ve çok geç kalmayacağız, anlamına geliyor, kapıdan elimizi kolumuzu ve bütün sallanabilir organlarımızı dingildeterek çıkıyoruz İstiklâl Caddesi'ne.

Kasım sonu, kar yağıyor İstanbul'a. Çiçek Pasajı'nda masa donatırlar Nedim'le, Hüsam'ın ilk telif ücretini yiyip içiyorlar, akşam oluyor bitmiyor para. Aldığı paranın ciddiyetini daha da algılıyor Hüsam ve birden Nedim'e:

- Çok mu satıyor bu Yeni Ufuklar dergisi?

diye soruyor. Dudak büküyor Nedim:

- Yok canım, abonelerle falan zor yürüyor.

- Peki bu telif ücretlerini nasıl ödüyor, çok mu zengin bu Vedat bey?

- Hayır, Vedat bey öğretmen. Öğretmen maaşıyla telifleri ödüyor, kendisi kıt kanaat geçiniyor. Yalnız yaşayan bir adam. Onun ailesi Yeni Ufuklar, maaşını aileye dağıtıyor işte!

- Peygamber mi yani bu Vedat bey?

- Aşşağı yukarı.

diyor Nedim. Vedat beyin onuruna kaldırıyorlar kadehlerini, Çiçek Pasajı'na lapa lapa kar yağıyor. Bir an önce Vedat beyle tanışmak

arzusu sarıyor Hüsam'ın içini.

Ye ye bitemedi Hüsam'ın ilk telif ücreti, son kalan birkaç kuruşla Sahaflar çarşısından bir kitap aldı Hüsam. "*Unter Aufsicht-Die Zofen-Der Balkon*" Jean Genêt'nin üç oyunu ve fakat almanca! Almanca öğrenmeye başlamıştır Hüsam! Tamam da niye Genêt'nin almancası, fransızca biliniyorken ve almanca gayet kem kümken? Onu bulmuştu sahaflarda, ilk telif ücretinin vesikası biraz da. Bu kitabı ilk telif ücretimle satın aldım, yazdı ilk sayfasına, tarih attı altına.

Öbür çarşamba, Nedim'le Hüsam tıklıyorlar Çan Yayınları'nın kapısını, peygamber adam açıyor kapıyı güleryüzle, hemen buyur ediyor onları küçücük yayınevine. Kendisinden başka kimse yok, çayı kendi demliyor, koyuyor önümüze. Edebiyattan, dünyadan, hippilerden, hippilerin piri olan şair Allen Ginsberg'den, Fransa'da patlak veren öğrenci olaylarından, De Gaulle gibi bir efsânenin yıkılışından konuşuyorlar. Daha çok Vedat bey ve geçen yaz Fransa'ya gitmiş olan Nedim konuşuyor, Hüsam dinliyor, Vedat beyi inceliyor. Ferit Edgü geliyor, Orhan Duru geliyor. Ziyaretçisi bitmiyor peygamber adamın. Ağbilerine yer verip sessiz sedasız iniyorlar Nedim'le Hüsam Çan Yayınları'nın merdivenlerinden.

Vedat Günyol'a gitmişliğini, onunla oturup çay içmişliğini, sohbetine katılmışlığını kasılarak herkese anlatıyor Hüsam, Grand Cour'da pipo tüttürerek. Hepimizin piposu var. Fuzulî'den, Bâkî'den tornistanladığı oğlanperest kasîdeleri yatakhânede bağıra bağıra okuyan İzzet Yasar da pipoya başlamış bulunuyor. Arkası horozlu, yuvarlak bir cep aynası ve kimi dişleri kırık tarağıyla her fırsatta özenle saçını tarayıp, sonra da yatakhânede Robespierre'ce yatağının üstüne dikilip;

- Benim estetik kaygularım yok arkadaş!

diye haykıran Nedim Fransa'dan bazı pipolar getirmiş, haftanın yedi günü değişik pipo kullanıyor, deri kaplı gül ağacı olanı yalnız Sinematek'te antıraktlarda görücüye çıkarıyordu. Üstelik, kokusu Sinematek fuayesini buram buram saran Fransa'dan getirdiği tütünü içiyordu. İzzet ve Hüsam işporta pipolarıyla çok sakil duruyorlardı onun yanında, hele pipoya sokuşturmaya uğraştıkları iri kıyım türk pipo tütünü, onları daha da gülünç şartlar altına sokuyor, daha bir çekingen duruyorlardı Sinematek fuayesinde.

44

Eski Sinematek'in sahnesinde ilk prova 25 ağustosta, Baykal Kent, Mete ve benim aramda. Bir deneme provası. Okusun bakalım Baykal, neye benziyor Mete'nin çok methettiği bu tip?

Anyamanya Kumpanya isimli tiyatromuzun, İdi Amin Avantadan Lavanta, cazbantlı, dansbantlı, nalbantlı afrikî dram komedyası provaları başlıyor. Anüs içi kadar sahnenin ortasında iki sandalye. Baykal ve Mete karşılıklı oturmuşlar. Büyücü Tonga sahnesi okunacak. Baykal'ın kadroya alınıp alınmamasına karar verilecek, tüm ekibin katılacağı prova devrisi gün 19.00'da.

- Bu bir odisyon Baykal.

- Adisyon mu? Benim hiçbir meyhâneye borcum yoktur, hepsinden yolluk alacağım vardır!

Mete ile bakışırız. Mete dur biraz, sabret duygusu ifrâz eder gözlerinden.

- Okuyalım lütfen!

Metni okuyamamaktadır Baykal.

- Okuma yazma var mı?

diye sorarım.

- Var tabii de, pek okumam. Hiç yazmam!

der menşei canbazhâne, sirk palyaçosu komik Hüsam'ın çırağı, çadır tiyatrosu geleneğinden temâyüz etmiş Baykal. Zaten metin okuma, ezberleme gibi alışkanlıkları olmayan libero bir çadır

tiyatrosu anlayışından gelen bu komik şişmanın okumakta zorlanmasının ikincil nedeni metnin pek o kadar türkçe olmaması. A ve U ve G harflerinin çok kullanıldığı bir ugandaca uydurmuşum, ugandaca küfürler türetmişim.

- Unga haba gabalamama! Unga da tunga!

gibi bir laf etmesi gerekiyor, kemliyor, kümlüyor...

- Türkçesi güzeldir aslında, Ugandacası zayıf!

diyor Mete. Baykal sahneye yakışıyor, özgün bir elektriği var. Dediklerimi anlamayarak boş bakışı komik! Tamam, peki! Aramıza hoş geldiniz Baykal Kent!

Işıkçımız Ömer'le tanışıyoruz.. Bir yerlerden gayet ucuza spotlar bulabileceğini söylüyor. Bir de, dekor işinden anlayan teknisyen gerektiğini belirtiyorum.

- Ömer herşeyi halleder!

diyor Mete.

O gece Mete'yle son sahnesi yazılmış, tamamlanmış metnin bir kopyası elimizde, hiç randevusuz Altan İrtel'le görüşmeye gidiyoruz.

Altan ağbi Devekuşu Kabare'den ayrılmış, tiyatrodan uzaklaşmış, Fuaye Adnan'da caz çalıyordu. Geceyarısı orada olduğu kesindi. Nitekim Fuaye Adnan'ın basamaklarını indiğimizde bir caz konserinin içinde keyifle piyanoyu döverken bulduk onu. Ona muntazaman eşlik eden kemancı Fransız Nuri dışında, saksafonda Süheyl Denizci, bateride Erol Pekcan sıkı bir doğaçlama içindeydiler. Buraya müşteri olarak gelen ünlü cazcılar keyiflenip duvarda asılı saksafonu, trompeti alarak, köşedeki baterinin başına geçerek kendileri için müzik yaparlar. Fuaye'nin güzel bir özelliği bu. Barda bağlantılı noktasında bulunan Özdemir Asaf, gözlüğü,

kalemi bir yana atmış el çırparak katılıyor olaya. Bir masaya çöreklendik. Parça bitip de ara verilince farketti bizi Altan ağbi, masamıza geldi. Ona oyunun metnini verdik, oku, belki seversin, müziklerini yaparsın, dedik.

- Valla ben bu işleri bıraktım.

diye yanıtladı, kimbilir hangi nedenlerle Devekuşu Kabare'den biraz küskün ayrılmış, genelde sinirli adam.

Üç gün sonra uğradığımızda kıs kıs gülüyordu, ilk üç şarkıyı birdenbire çaldı ve söyledi. Şarkılar çok güzeldi. Afrika ritmlerinden yararlanmıştı. Elektro piyano ve tumba düşünüyordu.

- Tumbayı Atilla çalar. İyi tumbacıdır ve zenci! Bir piyanist bulursunuz, iş biter.

- Piyanoyu sen çalsana ağbi!

- Benim çalmama imkân yok! Ben sıkıldım bu tiyatro işlerinden.

dedi. Ve sonunda piyanoyu elbette o çaldı.

Devrisi gün saat 19.00'da ilk okuma provası; Mete İnselel, Ajlan Aktuğ, Baykal Kent, Bıcırık, Rubap Işıl, Rüyâ Üstündağ kadrosuyla. Yönetmen yardımcısı olarak asistanım, bu provalara katılabilmek için yıllık iznini almış, tiyatro aşkıyla yanıp tutuşan, genç subay, Mete'nin çok sevdiği Eskişehirli Erdim var, bir de herşeyci Ömer. Çay içerek, sigara tüttürerek, metni, daha doğrusu uydurduğum dili çözmeye uğraşıyor ekip, kahkahalar içinde...

- Ben bunu hayatta söyleyemem!

diyor Ajlan.

- Tam aynısını söylemek şart mı efendim?

diye soruyor Baykal. Yazılışından itibaren bu konuda çalışmaya başlamış Mete çok güzel okuyor. Hepimizi güldürüyor.

Bana hafif küs Kâmuran Peron müdüriyette idarî işlerle meşgul.

Baykal genelde provaya geç geliyor, binbir yalan uydurarak özür diliyor. Bir gün tepem atıyor;

- Yarın saat 14.00'de burada olamazsan, bir daha hiç gelme Baykal!

Devrisi gün saat 13.00'te tiyatroya geldiğimde, salona inen demir parmaklık kapının, kilidi açılmadan kırılarak ardına dayandığını görüyorum. Merakla iniyorum aşşağıya.

- Baykal ağbi erken gelmiş, kapıyı kırmış!

diyor Ömer. Salona giriyorum, Baykal koltuğunun altında oyunun metni, sahneye yatmış mışıl mışıl uyuyor. Saat 14.00'de provada olabilmek için saat sıfırbirşeylerde Klüp 12'den çıkan zurna Baykal kapıyı kırıp sahneye yatmış! Öbür oyuncular geliyor. Baykal'ı ayıltmak olası değil. Uzun dürtüklemeler sonucu arasıra kendine geldiğinde, gözünü açamayarak;

- Saat 14.00'de tiyatrodayım efendim!

diye sayıklıyor.

Anüs içi boyut sahnemizden, Baykal'ın kilosu itibariyle başka bir yere nakledilememesi münasebetiyle prova iptâl ediliyor.

Ajlan'ın her gün yeni şeyler denediği rolünde ugandalı öğretmen kompozisyonunu bir türlü belirginleştirememesi, yönetmen olarak o adamı Ajlan'a anlatmayı bir türlü beceremem üzerine, Mete;

- Bi dakka, ben bir tüyo vericem Ajlan'a, şıp diye istediğin gibi oynayacak!

diyerek Ajlan'a döner:

- Hani Eskişehir'de bir Arif öğretmen vardı ya... Bu herif o işte!

Ajlan'ın gözleri parlar, yüzü güler. Çok kısa bir an düşünür.

- Haaaaaaaa! Ah hah hah haaay...

diye uzun bir kahkaha attıktan sonra parmak ısırtırcasına bir

mükemmeliyetle oynamaya başlar Uganda'nın Arif öğretmenini.

- Bravo Ajlan!

diyerek çay molası veririz. Birden yıllar öncesine gider beynim. Ayfer Feray Tiyatrosu'nda birlikte oynadığımız Feydeau'nun dilimize Sevgilime Göz Kulak Ol adıyla çevrilmiş oyununun provaları sırasında, mösyö Pochet rolünü oynayan Ajlan'ı bir türlü istediği çizgiye getiremeyen yönetmen Tolga Aşkıner'in isyan raddesine geldiği bir yerde Ajlan'ı, Mete kadar iyi tanıyan Bülent Kayabaş'ın;

- Tolga'cığım, izin verirsen Ajlan'a bir tüyo vermek istiyorum.

deyip sahneye yaklaşarak;

- Ajlan, bu mösyö Pochet kim, biliyor musun?

- Kim?

- Hani Eskişehir'de, garın yanında gece yarısından sonra sucuk ekmek satan Eşref vardı ya!

- Hanzo Eşref?

- Eveeet!

görüşmesinden sonra, dangıl dungul bir köylü olan mösyö Pochet'yi, çok centilmen ve kibar bir Parisli gibi oynamaya uğraşan, hiç Fransa'ya gitmemiş Ajlan'ın;

- Haaaaaaaa! Ah hah hah haaay...

diye uzun bir kahkaha attıktan sonra, mükemmel bir kompozisyon olarak oynamaya başlaması, ardından Tolga'nın Ajlan'ı alkışlayarak;

- Ajlan'ın oynadığı bütün oyunlarda Bülent'in dramaturg olarak bulunması şart!

diye kahkaha atışı, bir film şeridi gibi akıp geçti beynimden.

Altan İrtel ve tumba ve bongo çalan zenci Atilla'lı şarkı provaları

eğlenceli geçiyor. Atilla'nın tipi komik, güleryüzlü, ugandasal açıdan oyuna cuk oturuyor ve fakat sinirli, titiz müzisyen Altan ağbi onu mezür başlarında geç kaldığı için;

- Atillaaaaa!

diye uyarmak zorunda kalıyor. Atilla mezür başını yakalasa bile biz koro halinde;

- Atillaaaaa!

diye bağrışarak giriyoruz mezür başının ilk hecesine.

Dekor konusunda zorlanıyoruz. Sahne çok küçük. En az üç ayrı mekân oluşturmak zorundayız. Sağ ve sol duvarlara menteşelenecek tekerlekli iki pano ısmarlıyorum Ömer'e. Açıldıklarında duvara yapışacaklar; birinci mekân. Sadece biri açıldığında, sağlı sollu iki ayrı mekân oluşacak, ikisi kapandığında dördüncü mekân. Ömer konuyu önce çok iyi algılayamıyor, ona yirmi metre lata, bir düzine menteşe, çivi, vida almasını söylüyor, provadan sonra geceyi tiyatroda birlikte geçirmeyi öneriyorum. Sabaha karşı Ömer'in kafasında da netleşiyor dekor.

Bir prova arasında sandviç almak için çıktığımda tiyatronun önünde koltuğunun altında fermuarlı deri çantası, Haldun Taner'e rastladım. Provada olduğumuzu, vakti varsa biraz izlemesini rica ettim. Kırmadı beni, birlikte salona indik. Birinci perdeyi kem küm oynadık. Hepimiz ona çok inanıyor, ne diyeceğini merak ediyorduk. İndik sahneden çevresini sardık. Ayağa kalktı, beni alnımdan öptü, Mete'ye döndü;

- Çok güzel!

dedi. Çırağının kalfalaşır gibiliğinden kıvanç duyabilecek feylesof hocaların soylu mutluluğuyla çıktı gitti.

Oraya, buraya borçlanılmıştı, beş paramız yoktu, ama artık

Haldun Taner’den icâzet almış bir Anyamanya Kumpanya vardı. Herkes daha bir şevkle sarılmaya başladı işine.

Mete’nin yakın dostu karikatürist Yalçın Çetin çizdiği oyun afişini getiriyor provaya. Heyecanlanıyoruz.

Prömiyer 25 Ekim Cumartesi, saat 18.30’da, ikinci oyun 21.30’da.

Dâvetlilerin de takviyesiyle, Mete’nin sinema ve televizyondaki ünü sâyesinde, dolu başlıyor oyun. Pazar günkü iki oyun da doluya yakın.

Devrisi hafta sonu izdiham yaşanıyor Anyamanya Kumpanya’da. Sıkı içerek kutluyoruz Mete’yle, Kâmuran’dan alabildiğim telif ücretine mahsuben avansla. Mete’ye beş kuruş vermiyor Kâmuran. Tiyatronun borçları var. Oyun dolu gittiği için dert edinmiyoruz. Bu gidişle yakında bitecek borç.

45

İdi Amin Avantadan Lavanta prömiyerinden bir hafta sonra görücüye çıktı Halk Plajı filmi. İstanbul'da bir sürü sinemada oynuyor. Heyecanlıyım, fakat kimseye söyleyemiyorum. Babama söylemem söz konusu değil. Filmde oynadığımı duysa çok kızar, Samsun'da yıllarca Ferhan Sineması'nda bir sürü filmi, bir kereden fazla izlemiş sinema âşığı adam. Anneme söyledim, cumartesi matineye iki bilet aldım, babamdan gizli gittik.

Film başladı, pek ortada yokum. Zaman zaman Tarık Akan ve Hârika Değirmenci dalgaların kumsalla öpüştüğü çizgide çok romantik bakışırlarken, ikisinin arasından, denizde, ufuk noktasına yakın bir tekne içinde hızla geçiyoruz beş kişi! Daha ben anneme;

- Bak anne, işte ben!

diyene kadar çıkıyor çerçeveden, zaten çok uzaktan geçen tekne!

Seçilemiyoruz, ben kendimi turuncu tişortumdan tanıyorum, yanımda oturanın Sümer Tilmaç olduğunu çekimlere katıldığım için biliyorum... Daha yakından göründüğüm planlarda da, kamera hep ensemin kökünde. Motor, denilir denilmez, Tarık bana bir yumruk çakıyor, çıkıyorum çerçeveden, hiç yüzüm görünmeden. Annem o filmde oynadığıma hiç inanmadı!

Sahnede hepimizi şaşırtacak derecede başarılı olan Dizneyland Rüyâ, üç hafta sonra tiyatrodan sıkıldığını, ayrılmak istediğini belirtiyor.

- Ağbicim ben tiyatrocu değilim ki... Becerebilir miyim diye denemek istedim.

- Becerdin.

- Belki. Ama iş camekândan görüldüğü gibi değil. Acayip disiplin isteyen bir meslek bu. Hasta olmaya, nezle olmaya bile hakkın yok! Futbolcunun yedeği var, bu işte yedek medek yok. Benden tiyatrocu olmaz. Meselâ benim canım şimdi Bodrum'a gitmek istiyor... Bodrum'un en güzel zamanı... Beni affedin. Yerime biri hazır olunca beni azâd edin.

Üzülüyoruz elbette, ama kız haklı; tiyatrocu değil ki! Kâmuran Rüyâ'ya çok hak veriyor! O gece rüyâsında kendini Rüyâ'nın kostümleri içinde Prenses Bagaya olarak görüyor ve fakat rüyâsı gerçek olmuyor. Derhal oyuncu derdine düşüyorum. Devrisi gün Rüyâ'nın yerine alınan Sevdâ Aktolga ile provalar başlıyor. Çok yetenekli Sevdâ birkaç provayla bitiriyor işi ve 19 Ekim Salı gecesi 31. oyunda katılıyor aramıza. Oyundan önce elinde kocaman bir naylon torbayla kulise geliyor Dizneyland Rüyâ, başta Sevdâ olmak üzere, bütün ekibe hediyeler almış;

- Deli bu Kâmuran! Ekimin bitmesine daha iki hafta var, bana ekim maaşı vermiş! Ben de tiyatrodan kazandığım parayla sizlere küçük hediyeler aldım. Bir köşeye koyarsınız, bakıp bakıp; "Tiyatromuzdan böyle bir manyak da geçti!" deyip beni anarsınız.

diyerek hepimizi öpüyor, teşekkür ediyor, özür diliyor.

- Oh be! Şimdi gidip şu oyunu efendi gibi izleyeyim, giyinip soyunmaktan ötürü seyredemediğim bir sürü sahne var!

diye, neşeyle çıkıyor kulisten, salonda bir koltuğa ilişiyor ve şuh kahkahalarla izliyor oyunu, her boku hesaplayan eli sıkı Kâmuran'ın, Rüyâ'nın gidişinin kendisine sahne yolunu açacağından emin bir muhayyel sersemlik içinde, ona yarım maaş

fazla verişinin nedenini hiç bilmeyerek.

Kasımın 14'ü, çise yağmurlu bir pazar günü. Matine, suare doluyuz. 60. ve 61. oyun. Borcu falan kalmadı tiyatronun, telif ücretim haftalık olarak düzenli biçimde ödeniyor ve fakat bir huzursuzluk havası egemen. Giderek küstahlaşmış Kâmuran Peron hiç gereksiz bir terör estiriyor ortalıkta. Mete suskun, önüne bakıyor, benimle gözgöze gelmemeye, neredeyse sahnede bile dikkat ediyor... İkinci oyun bittikten sonra, tiyatronun muhasebe işleriyle ilgilenen Ümit soyunma odasına bir zarf getiriyor, boynu gayet bükük, elçiye zevâl olmaz kompozisyonunda. Üstünde sayın olarak adım yazılı, adını koyduğum tiyatronun Anyamanya Kumpanya antetli zarfı, çok ince... Açıyorum. Kâmuran Peron imzalı kısa yazı şu andan itibaren tiyatrodaki işime son verildiğini bildiriyor. Deli gibi fırlıyorum soyunma odasından, Mete ve Kâmuran ortada yoklar. Kaydı kuydu olmayan sözleşmesiz ortaklığımız o an son buluyor.

- Hay amına koyim!

diyerek çıkıyorum tiyatrodan. İnce ince yağmur yağıyor. Adımlarım beni bilinçsizce Klüp 12'ye sürüklüyor. Metin Akpınar'la karşılaşıyoruz, oturuyorum onun masasına. Viski açtırıyor. Olup biteni anlatıyorum. Ben Kâmuran Peron'a;

- Sen kimi, nerden kovuyorsun?

sorusunu soramamışken Metin ağbi soruyor;

- O kimi, nerden kovuyor ki? Mete'yle ortaksınız, diye duydum.

- Öyle konuştuk, el sıkıştık. Bu konuda yazılı bir şey imzalamadık... Boşver be Metin ağbi! Derviş Ahmet dedem bu durumlarda dermiş ki; kazâra bir sapan taşı bir altın kâseyi kırsa, ne taşın kıymeti artar, ne kıymetten düşer kâse! Gel tokuşturalım kâselerimizi!

Viski içiyoruz. Klüp 12'yi çekip çeviren, oranın neşesi, sunucu Madam Renate herkesi dansa dâvet ediyor. Ardından;

- Geliyoorr geliyoorr geliyorrrr!

çığırtısıyla Huysuz Virjin'i sahneye çağırıyor. Huysuz Virjin lakaplı Seyfi Dursunoğlu bizi çok güldürerek dağıtıyor efkârımı.

46

Kurduğum tiyatrodan kovulduktan dört gün sonra, benim ışınlanmama tavır koyarak istifa eden Rubap, Sevdâ ve Bıcırık'sız olarak, yerimize alınan yeni oyuncularla 62. oyunu oynuyor Anyamanya Kumpanya. Ve Kâmuran Peron'un pek uzun sürmeyecek oyunculuk kariyeri nihayet başlıyor Prenses Bagaya rolüyle. Bir hafta sonra Baykal ayrılıyor, oyun kesintisiz devam ediyor. Onun yerine de bir başka oyuncu hazırlanmış meğerse. Kâmuran Peron darbeyi çok önceden ve iyi planlamış! İlk kadrodan sadece Mete ve Ajlan kalıyor kumpanyada...

14 kasım gecesi, yani Klüp 12'den eve döndüğüm 15 kasımın ilk saatleri, şöyle şeyler yazmışım günlüğüme:

"Daha önce yazar olarak çalıştığım tiyatrolara küsmüş, oyuncu olarak çalıştığım tiyatrolardaki üslûptan sıkılmış, yepyeni bir tiyatro düşünmeyi bakkala borçlu olarak sürdürdüğüm günlerle Mete İnselel'le buluştu tiyatro aşkımız. Koskoca Mete Yeşilçam'ın bonolu, senetli yılankavî yollarından, neye uğradığını anlamadan seks filmleri furyasının içine düşmüştü. Avantür komedi, seks komediye, seks komedi porno sekse, porno seks rezalete dönüşüvermişti çok kısa bir süre içinde. Mete için olay, bonoların, senetlerin peşinden koşarken birdenbire karşısına çıkmış bir duvar gibiydi. Çok sıkılmıştı. Dağlara çıkmak istiyordu. Tiyatro aşkımız bizi buluşturdu. O benim gibi bir yazar, ben onun gibi bir oyuncu arıyordum. İdi Amin Avantadan Lavanta, dudak bükücüleri de çok şaşırtacak bir başarı ile dolu

oynamaya başladı, öyle sürüyor, Mete çok iyi bir oyuncu olduğu için, halkın sevgilisi bir komik olduğu için. Birlikte yola çıktığımız bu tiyatro serüveninde ben Mete'den çok şey öğrendim. Sağol usta!"

Aralığın 2'si. Soğuk, fakat güneşli bir gün. Öğleden sonra yürüyerek geldim Teşvikiye'den Küçük Sahne'ye. Gişeci Nora gayet mutlu, mütebessim, pür makyaj, tavus kuşu gibi geriniyor gişede.

- Merhaba Nora n'aber?

- Çok iyi! Çok iyi! Suareyi fulledim, matineye bilet satıyorum canım.

- Matine de mi var?

- Aslında yoktu ama, suare dolunca, matineye satmaya başladım.

- Oyuncuların haberi var mı?

- Hayır. Ali beyin de haberi yoktu. Önce fırça çekti, sonra matineye onuncu sıradayız deyince, geçti siniri. Herkesi arayıp haber verdim. Bir tek Gülşen'i bulamadım, telefonu cevap vermiyor.

- Yukarda kimse var mı?

- Erbil var, ışık ayarı yapıyor.

Çıkıyorum mermer merdiveni. Dur Konuşma Sus Söyleme, ikinci prömiyerini yapacak, Ali Poyrazoğlu, Beyhan Akbaş, Oya Başar, Korhan Abay, Alpay İzer, Tuncay Özinel, Gülşen Gürsoy ve piyanoda Mihran Baron, ışık odasında Erbil Çeviker kadrosuyla. Heyecanlıyım. 21.00'de olacağı ilân edilmiş prömiyeri izlemek için geldim. Erken çıktım evden, Kulis Bar'da bir şeyler yer, bir iki kadeh şarap içerim oyundan önce düşüncesiyle. Erbil merdivenin tepesinde spotlardan birine ampul takıyor.

- Merhaba Erbil, kolay gelsin.

- O hoşgeldin!

- Nasılsın?

- İyiyim... Manyak bu Nora yahu, kimseden habersiz matine koymuş! N'olucak, bilemiyorum.

- Haber vermiş herkese.

Nora tiyatro tarihimizin en renkli, en başarılı gişecisi. Şen şakrak, şakacı, izleyiciyle ilişkisi mükemmel, işini aşkla yapan, "Bu akşam hiç yerimiz yoktur" yazısını gişeye o gün ne kadar erken asarsa, o denli mutlu olan, o yazıyı astıktan sonra bilet sorana, kasım kasım kasılarak;

- Yarına çok az yerim kaldı efendim!

deyip devrisini günün biletlerini muzaffer bir komutan tavrıyla satan, değişik tiyatrolarda gişecilik yapmış, onu transfer edebilmek için tiyatroların birbiriyle yarıştığı star bir gişeci, tiyatro tarihimize "saat sorana bilet satar" deyimiyle geçmiş güzel bir İstanbullu.

Saat 16.00.

- Kulis'e iniyorum Erbil. Oyunu izliyicem.

Onu spotlarıyla başbaşa bırakıp iniyorum mermer merdivenden. Gişenin önünde kuyruk var.

- Nora, bana matineye yer ayır!

Nora yüzüme bile bakmadan;

- Tamam tamam, senin için sandalye koyarız canım.

diyerek hızla bilet kesmeyi sürdürüyor. Kuyruğun arkasından dolanıp Kulis Bar'a giriyorum. Bar boş, barmen Mehmet Ali gazete okuyor. Yemek ve bir kadeh şarap söylüyorum.

Emin Gürültü ve uzun jön Ünsal giriyorlar kapıdan, daha önce başka bir yerde alkole bulaşmışlıkları gayet belli. Merhabalaşıp öpüşüyoruz.

Emin Gürültü, dediği anlaşılmayarak gürültü yapmaya başlıyor.

Kulis'in ve gittiğimiz diğer barların müdavimi bir arkadaşımız. Peynir ticaretiyle iştigâl eder, çok hızlı konuşmaya uğraşan, sanki kekeme değilmişliği zorlayan bu arkadaşımızın genel olarak dediğinden pek bir şey anlaşılmaz. Onu iyi tanıyanlar ses tonundan, gözünden, bakışından kabaca anlarlar konuyu. Uzun jön Ünsal dediğini en iyi algılayabilenlerden biri. Biz anlamazsak o çeviri yapar.

- Bubugıg oynuoyunu başbaş gıgıg...Ggede kuykuyrukruk uğucuğuğu cadcad....

- Evet. Saat 18.00'de!

- Umma şişi gıggı... Üüüf...

- Evet dolu galiba...

- Bakıyorum şaraba geçmişsin, sen oynamıyor musun?

diye sorar Ünsal.

- Hayır. Ben yazar olarak izlemeye geldim.

- Mete'den ayrılmışsın, öyle mi?

- Hı hı...

- Niye, n'oldu ki?

- Kâmuran'ın süper star olması gerekiyordu, oldu işte!

- Kâkkakkak... gıgıggıg... oyoynu... gakguk.. Metmetmetmete nnınd?

- Boşver be Emin, ben Mete'yi çok severim. Kâmuran beni sevmemekle kalmıyor, Mete'yi de sevmiyor.

- Isısıssısısss...alak....Salsalsalak...

diye uzun bir tirada girişmek üzereyken Emin, telâşla Korhan giriyor kapıdan;

- İstersen hemen içkiyi kes. Gülşen ortada yok, matinede sen

oynuyorsun ağbi!

- Nasıl ya?

- Mecburuz. Sen ezber sayılırsın.

- Kendi rollerimi mi oynıyıcam?

- Hayır ağbi, Gülşen yok. Onun rollerini oynayacaksın.

- Zenne olarak mı?

- Onları erkek rolüne çevir işte. Yazar sensin!

Hassiktir! İzlemeye geldiğim oyunumun ikinci prömiyerinde oynamak zorundayım, geçen yıl oynadığım rollerim yerine Gülşen'in rollerini erkek olarak yorumlayarak! Oyunun başlamasına birbuçuk saat var. Paldır küldür yukarı çıkıyoruz.

- Tekst verin bana! Bir de neskafe!

Dolmuş sahnesinde Gülşen'in Aksaray'a gitmeye teşne, orospu olmaya aday ve fakat kararsız kız rolünü, Aksaray'da ayakkabı boyattırmaya giden haso delikanlı olarak, postane sahnesindeki memureyi memur olarak, biçiminde çözümler buluyorum.

- Bana kostüm ayarlayın, yarım saat beni tekstle başbaşa bırakın.

diyorum.

- Benim odaya git sen!

diyor Ali.

İzdiham halinde başlıyor Nora'nın öne çektiği prömiyer, sağ ve sol koridorlara sandalye dizilmiş, sahneye çıkan üç basamaklı merdivenin ilk basamağında iki kişi oturuyor kıçkıça.

İzleyicinin coşkusu ve prömiyer adrenaliyle eser miktar hatâyla tamamlıyoruz birinci perdeyi, kulise geliyoruz, tiyatroya yeni ulaşmış Gülşen küs olarak oturuyor şöminenin yanında;

- Niye ben gelmeden başlıyorsunuz?

- Biz başlamadık Nora başlamış! Bizim de son anda haberimiz oldu!

İkinci perdede Gülşen kendi rollerini oynuyor, ben bir iki şarkıya ve selâma katılıyorum. Vukuâtsız tamamlanıyor oyun.

İkinci oyundan önce Kulis Bar'a inip efendi gibi şarap içiyor, en arka sıranın arkasındaki dar koridordan ayakta izliyorum oyunu.

47

Şeyler koptukları yerlerden birbirine değdi, cançekişen ampulün kopuk filamanlarının titreşerek birbirine değmesi, yeniden ışıldaması gibi.

Aralığın 3'ünde, Gizem Kız'la ilişkimiz yeniden başladı. Ken Russell'ın Tommy filmini izledik birlikte. Patlamış mısır yedik. Birbirimize yaptığımız yanlışlarımızdan konuştuk.

Yılbaşı gecesi Elmadağ'da Swiss Pub'da yemek yedik, sonra Klüp 12'ye gittik, geceyi bir otelde geçirerek girdik yeni yıla. Çünkü evim yoktur benim.

Ocağın 2'si pazar günü. Geldi çattı 77 yılı, baba evindeyim. Bayır Sokak'ta özellikle pazar ve perşembe sabahları bulunmamayı sağlamakta büyük yarar vardır. Perşembe ve pazar günleri Mithat Bey apartmanında sıcak su günleridir. Sıcak suyun ne zaman kesileceği, hangi sıralar sıcağa yakın olacağı kestirilemediğinden, o sabahlar er saatlerde uyanmak şarttır. Çünkü alt kattaki sıkıyönetim komutanımız Şefika'nım;

- Cevriye kızım, kıs şu motoru! Çok para!

ya da;

- Tamam. Kapat artık motoru kızım Cevriye! gibi emirleri ne zaman buyuracağı bilinmez. Cevriye onun kızı değil, kapıcının karısıdır, kapıcının yan işleri olduğu için Cevriye nöbetçi kapıcıdır.

Perşembe evimizde çamaşır günü olarak saptanmıştır. Reisin

tatil günü olan pazar ise banyo günüdür. Perşembeleri kulakkakan çamaşır makinesi gürültüsü sabahı çok erken müjdeler. Siz kimbilir hangi meyhâneden az önce gelip sızma temâyülleri içinde bulunuyorsunuzdur ki, aslanım transformatör hücuma geçer. Sanki savaş içindeyiz.

Çarşamba ve cumartesi gecelerini, bir arkadaşta geçirmek en olumlusudur. Yılbaşı münasebetiyle cumayı, Gizem Kız'la otelde geçirdim, pazar sabahı burdayım işte. Çünkü evim yoktur benim.

Reis ses çıkaran adımlarla balkon ve misafir odasındaki kabul makamı arasında, ona kalırsa bahçeyle yazıhâne arasında gidip gelmelere başlar. Bu düzenli ve gürültülü adımlar pazar sabahının müjdecisidir. Reis beyin tatil günüdür. Artık reis değildir, ama hafta başından hafta sonuna dek her gün öğleden sonra, kimi gün sabah erkenden, giyinir, kuşanır çıkar sokağa. Alişan'ın oraya, Koca Mehmet'in oğlunun yazıhânesi gibi yerlere ziyarette bulunup Çarşamba'daki işleriyle ilgili talimatlar verip, Çarşambalılar otobüs yazıhânesinde kahvesini içip, kendisine memleketten gönderilecek, kinzi, bibertuzu, mısır unu, kırçan, fasulye turşusu, çerkes peyniri kutusunun gelir gelmez Teşvikiye'ye ulaştırılması gibi buyruklar verir. Uğradığı yerlerde hâla reistir o. Ona öyle hitap edilir, çok eskiden bakanlık yapmış birine ölene dek sayın bakanım, denilmesi gibi. Mesaisini tamamlamış olarak eve döner reis. Pazar günleri söz konusu pilot noktalar kapalı olduğu için tatil yapar. Sabahın er saatlerinden itibaren kimin banyoya girip girmediği denetimiyle başlar mesaisi; - Ferhan girdi mi? Vildan girdi mi?

- Vildan sabaha karşı geldi... Ferhan dün gece gelmedi, bir arkadaşında kaldı. Annem, Ragıbe yıkandılar. İstersen sen gir. Su sıcak.

deyip onu banyoya yöneltir, içişleriye görevli Müjgân hanım.

Baba evi dediğim, sıkıyönetim yani. Benim bir evim olması şart!

77 yılının ilk pazarı olaylar erken başladı. Reis herkesten önce banyoya girdi ve bir dakika sonra bağırarak bornozla dışarı fırladı:

- Soğuk suyla sıcak suyun farkı yok! Şeytan diyor in aşşağıya, vur çekici şunun makinesine, herkes baksın başının çaresine!

Sıcak su için bir tomar para ödeniyor, bir türlü doğru dürüst yıkanılamıyordu. Sıcak su hiçbir zaman sıcak akmıyordu. Buna ilâveten sık sık su kesilmesi şakaları görülüyordu. Reis çoktan karar vermişti su ısıtıcı taktırmaya. Bu;

- Ben sıcak su parası vermiyorum! Ne haliniz varsa görün!

gibi bir tatsızlık çıkarmak demekti apartmanda. Sıcak suyun sıcak akmasının temin edilmesini daha doğru buluyordu. Bornozunun üstüne robdöşambrını giydi, başına havlu sardı, salondaki koltuğuna oturdu. Müjgân hanım kahve getirdi. Sigara yaktı reis.

- Yıkanamadım. Isınsın, bir daha giricem!

Bu gürültü patırtıyla uyandık o sabah. Müjgân hanımın;

- Su ısındı!

haberiyle kendini banyoya attı reis, uzun süre yıkandı, kırklandı. Bornozlu, başı havlu sarılı, gelip salondaki koltuğuna oturdu.

- Müjgân kahve!

diye seslendi. Bir süre sessizlik oldu evde, tam yeniden uykuya dalmak üzereyken gene inletti koridoru reis beyin sesi:

- Su iyice ısındı! Kim girecekse girsin!

Ahmet'in kapısını tıklattı Müjgân hanım. O hiç oralı olmayınca bana seslendi:

- Su kesilebilir!

Mecburen kalktım, banyoda aldım soluğu. Her iki musluktan da soğuk su akıyor. Zaten ben genelde sıcak suya pek denk

gelemiyorum, Kimi zaman Ragıbe yakalıyormuş. Şans işte! Suyun altına girmeden duşu bir süre akışına bıraktım, lavaboda yüzümü yıkadım, havlulara sarınıp geri döndüm odaya.

Kalorifer buz gibi. Isınmanın da tamamen Şefika'nımın uyanış ve yatış saatlerine göre ayarlanması ayrı bir sorun. Kakırdıyarak kahvaltı öncesi sigaramı yaktım.

Benim bir evim olması şart!

48

Evin kirası 2000 lira, 2000 lira da teminat yatırdım. Ayrıca komisyoncu Muhittin komisyonsal sebeplendi. Ev sahiplerim Şahsuvar bey ve eşi Nevser hanım, kibar insanlar. Kontratın husûsî şartları şöyle:

1/ Elektrik, su, havagazı masrafı kiracıya aittir.

2/ Çöp, otomatik, merdiven temizlik parası kiracıya aittir.

3/ Kiracı kontrat hitamından bir ay evvel çıkacağını bildirecektir.

4/ Kiracı oturduğu daireyi kimseye devir ve kiraya veremez.

5/ Kiracıdan 2000 TL (iki bin lira) teminat alındı. Tahliye anından 15 gün sonra iade edilecektir.

6/ Kiracı bir kişi olarak ikâmet edecektir.

En saçması 6.şart. Ne demek tek başına ikâmet edecektir? Genel bir evde oda tutmadım ki, evin tamamını tuttum. Niçin tek başıma ikâmet zorunda bırakılıyorum? Ev hapsinde miyim? Ayrıca ne farkeder? Kira değişmez ki! Kiracının sevgilisi kiracıya aittir! Birden fazla sevgilisi olması kimi ne ilgilendirir? İki makûl hanım arkadaşıyla kiracı kimseyi rahatsız etmeden evinde grup seks yapamaz mı? Yatağın üç kişi tarafından kullanılmasının mı sakıncası var? Varsayalım yatak göçtü, 2000 lira teminat yatırdık! Varsayalım haftaya evlendim, nikâhlı karım evimizde kalamayacak mı yani? Kontratın altında, mal sahibi olarak Şahsuvar bey ve Nevser hanımın adları ayrı ayrı bulunuyor, ancak altında ve

yanındaki 25 kuruşluk mavi damga pulunun üstünde yalnızca Nevser hanımın imzası, kiracı olarak benim imzam var. Kefil yok. Gerek de yok, ortada garantör olarak komisyoncu Muhittin var, kira ona ödenecek.

Kazancı Yokuşu, numara 40, daire 3'tür artık adresim. Zemin katı Barbaros Temizleme olan apartmanın en üst katı. Ey gidi Kazancı Yokuşu! Parasız Akademi günlerimin soluk soluğa çıkılan, düzensiz, eğri büğrü parke taşlarını ezbere bildiğim, aşşağıdan yukarı, yukarıdan aşşağı T cetvel sürüklediğim yokuş. Ev kalorifersiz, iki oda, bir salon, kahverengi büyük gaz sobası, yemek masası, beş sandalye, iki koltuk, üç sehpa, eski bir radyo, altında bozuk bir pikap, kap kaçak, yataklı, gardıroplu, bana yabancı mobilyalarla bezenmiş bir mekân. Bana ait çok az eşya var evde; Yusuf dedemin hattat masası, akordeon, saz, gitar, daktilom, kitaplarım, dosyalarım, siyah bavulum ve çantam.

Venedik'ten Kazancı Yokuşu'na ulaşmış, kalınca bir italyan defteridir günlük, yeşil fon üstüne kaşı gözü olan turuncu beyaz elmalar çizilmiş bir tablo gibi kapağı, burada yazılır son sayfaları. Kırmızı kapaklı, ciltli, çizgili bir defter alınır Cağaloğlu'nda bir kırtasiyeciden.

1977'nin beşinci gecesi, ev Gizem Kız'la birlikte mumlandırılmış, şaraba bulandırılmış, bir evimiz var huzuruyla sevişilmiş, ilk geceydi. Burayı saat kaçta terkedeceğiz endişesiz uyanılmış perşembe ilk sabahımız, Teşvikiye'de ılıman su günü. Bizim böyle bir sorunumuz yok, su ısıtıcımız var, çakıyorsun kibriti, kaynar akıyor su. Üstelik evin sıkıyönetim komutanı yok. En güzeli, evin kapıcısı yok!

Kazancı Yokuşu'ndaki hânemizin 13. gecesinde, 24 saati aşkın zamandır sürüp giden elektrik ârızası yokuşumuzu yer yer etkisi

altında bulundurmaktayken iki şarap şişesine birer mum diken şair, elinde akademik bir kalem, iki şişe arasında kafa gıcır, Gustave Flaubert misin be kâfir, kompozisyonunda... Hani nerde benim o en bi serinofil günlerim?

49

Bizim Sınıf isimli bir televizyon dizisi yazıyorum, başrolde Perran Kutman oynuyor. Bir kız lisesi öyküsü, Perran sınıfın "çalışmaya mecburum"u düstur edinmiş ineği Mecbure. Her bölümde değişik ünlü konuk oyuncular, öğretmen rollerinde. Birinci bölümün yayınının devrisi günü, rolünde çok başarılı Perran ünlüdür artık.

Dizi büyük ilgi görüyor. Beşinci bölümde çılgın mantık öğretmeni rolündeki Suna Pekuysal sıralar üstüne çıkıyor, sıradan sıraya atlıyor, ortalığı birbirine katıyor. Devrisi gün dizi

"*öğretmenlerin mânevî şahsiyetini teyzif ettiği*" gerekçesiyle yayından kaldırılıyor. Bir türk öğretmeni böyle olamaz diye düşünüyor TRT'nin başındaki Şaban Karataş.

Çok parasız bir günüm. TRT'den telif ücreti gelip gelmediğini öğrenmek üzere çıkıyorum evden. Harbiye'de Radyoevi'ne gidilecek çok kibar, efendi adam Tâci beye Ankara'dan adıma para gelip gelmediği sorulacak. Bu ayın kirasını henüz yatıramadığım için komisyoncu Muhittin'e görünmemeye çalışarak hızla tırmanmaya koyuldum yokuşu. Akademi'den sınıf arkadaşım Ali Taran'la karşılaştık.

- Vay! N'aber?

Reklamcı olmuş. Kapısının önünde burun buruna geldiğimiz Cen Ajans'ta çalışıyormuş.

- Acelen yoksa, gel bir çay içelim. Özel odam var oğlum!

diye sırıtıyor. Giriyoruz kapıdan içeri Akademi anılarıyla sarmaş dolaş. Küçük de olsa bir odası var herifin. Reklam filmi senaryoları yazıyormuş. Anılarımızla yüksek perdeden eğlenerek çayları yudumlarken elinde dosyayla, sarı balıkçı yaka kazaklı genç bir kız giriyor odaya, güler yüzlü, siyah kadife gözleri fıldır. Bir yerden tanıyorum onu. Şaşkınlıkla gülümsüyor kız;

- Aa! Ferhan!

diyerek sarılıyor boynuma.

- Tuna!

- Tanışıyor musunuz?

diye soruyor Ali.

- Tanışmak ne kelime! Çocukluk arkadaşıyız ayol!

diyerek gülüyor Tuna. O da bu ajansta çalışıyormuş. Beş altı yaşlarımda Çarşamba'daki evin bahçesinde oynadığım, komşumuz çok otoriter Şadiye öğretmenin kızı. Kazancı Yokuşu'nda oturduğumu söylüyorum.

- Her geçişte uğra, mavra yaparız!

diyor Ali.

Radyoevi'nin yolunu tutuyorum. Tâci beyin yanıtı olumsuz;

- Ankara'dan çıkmış ama, bize gelmemiş malesef!

- Bolu'da çay molasında herhalde benim telif ücreti!

diyorum, gülümseyerek yanıtlıyor Tâci bey:

- Bir iki gün içinde gelir. Ben takip ederim. Cuma günü uğrayın lütfen.

Ankara'dan Aydoğan geldi;

- Baba hemen yeni bir dizi yaz!

Evdekiler isimli dizinin birinci bölümünü yazdım. Derhal çekime girildi.

Kendim de oynuyorum. Orta halli bir aile öyküsü. Evin büyük oğlu olarak müziğe meraklıyım. Bateri çalıyorum. Mahalledeki arkadaşlarla bir orkestra kurmuşuz. Bir gün Beatles kadar ünlü olacağımıza kesin inanmışız. Çok gürültülü provalar oluyor evde, bateri sololar, cozurtulu elekro gitar inlemeleri sarsıyor evi, hiç kızmıyor aile reisi. Babamı oynayan Selim Naşit bunları ve herşeyi hoş karşılayan, bize hakveren bir adam. Biraz tutucu anneye rağmen;

- Bırakın çocuklar istediklerini yapsınlar! Ben babamın evinde hiçbir istediğimi yapamadım!

diyen, evde otorite kurma derdinden ırak, mülâyim bir aile reisi. Babamın bana yasakladığı herşeyi hoşgören, yasak sevmez bir baba tipi yazmışım. Mükemmel oynuyor Selim ağbi. Diğer oyuncular; anneanne Muadelet Tibet, anne Alev Sururi, abla Gülümser Gülhan, Gizem Kız, Yavuz Şeker, Tuncay Özinel, Cem Özer... Büyük ilgi gören dizi TRT tarafından pek hoş karşılanmıyor. Alışılagelmiş, kanıksanmış aile kavramına uymuyordu kahramanlarım. Altıncı bölümden sonra yayından kaldırılıyor.

- Türkiye'de aile kutsal ve ulvî bir kurumdur, aileyle böyle alay edilemez! Bir baba böyle olamaz! Türk izleyicisi bunu kabullenmez! Böyle türk ailesi olmaz!

diye düşünmüş olmalı TRT'nin başındaki Şaban.

- Hemen otur, yeni bir dizi yaz baba!

diyor Aydoğan. Dizi neymiş, diz diz üstüne atar, hemen yazarım.

Üç aydır Gizem Kız'la birlikte oturuyoruz. İlişkimiz daha iyiye gidiyor. Küçük tefek tartışmalar olmuyor değil, kimi zaman büyük

tefek de olabiliyor, sonunda sevgi işi çözümlüyor.

Dalaşıp gidiyoruz, iş sarpa sarınca sevgimize sığınıyoruz. Artık ayrılmak istemiyoruz gibi. Gizem Kız Devekuşu Kabare'de çalışıyor. Onun maaşı, benim başkenten geze geze gelen telif ücretlerimle, Yusuf Bakkal'a muntazaman borçlu olarak varolmayı sürdürüyoruz.

Bir gün Kazancı Yokuşu'nu tırmanırken Cen Ajans'a uğrayıp Ali Taran'la çay molası veriyorum. Bir reklam filmi çekilecekmiş. Oynar mısın? Niçin oynamıyayım? Nedir konu? Sanko pantalonları. Senaryoyu Ali yazmış. Herifin biri dükkâna giriyor, pantalon almak sevdâsıyla, kimi acayip pantalonlar deniyor, hiçbiri uymuyor, yakışmıyor. Sonunda satıcı:

- Pantol uyduramadık, gömlek verelim!

diyor. Resim donuyor. Dış ve hoş bir ses:

- Sanko! Adeta ısmarlama!

diyor. Uyumsuz bir reklam.

Bana acayip pantalonlar bulmak üzere Eminönü'ne gidiyoruz birlikte. Büyük Postane'nin karşısındaki tezgâhlardan abuk pantalonlar seçiyoruz. Denemem gerek. Seyyar satıcının arkada soyunma odası olmaz ya!

- Ben önünde duruyorum, burda dene işte!

diyor işbitirici Ali. Birden salak gibi donlayım Eminönü'nün göbeğinde. Değişik pantalonlar giyip çıkarıyorum. Öyle korkunçları var ki, gülme krizine giriyoruz, satıcı neye güldüğümüzü hiç algılayamıyor. En korkunç olan kahverengi ve bej ve siyah damalı bol paçalıyı alıyoruz, ilerleyen yıllarda o pantalonu Köşedönücü filminde, Varsayalım İsmail dizisinde, İstanbul'u Satıyorum ve Ruhundan Tramvay Geçen Adam oyunlarında giyeceğimi hiç

bilmeden.

Reklam filminden aldığım parayla kirayı ve Yusuf Bakkal'a borcu ödüyorum, cebimizde para kalıyor, daha ne olsun! Filmden memnun pantalon firması devamını istiyor. Tek film olarak düşünülen reklam kampanyaya dönüşüyor. Bizi geçindiriyor. Kasılarak geçiyorum komisyoncu Muhittin'in önünden, televizyonda reklamlara çıkan çocuk olarak...

50

Tuna benim ilk aşkım, aşk nedir bilmiyorken, beş yaşımızda. Bahçede birlikte oynamak, sabah olsa da Tuna'yla buluşsak, kavuşsak gibi salak, çocuk bir duygu. Tuna'nın elini tutsam, mıncıklasam, şap diye onu öpsem gibi duygularım gelişmiş değil. İtişip kakışıyoruz, bundan mutlu oluyoruz. Çok gülüyor, eğleniyoruz... Çükümü Tuna'nın bir yerine sokabileceğimi, onun buna uygun bir çük kılıfı olduğunu bilmiyorum.

Yaşıtım oğlanlar Yeşilırmak'ta çimmeye gidiyorlar, boğulan oluyor, ırmak kıyısında on kuruşları havaya fırlatıp gerçek tabancalarla onları tam ortasından delmece oynuyorlar. Benim tabancam yok, ırmakta çimmem yasak. Büyük bahçenin tel örgüsünden ırmağa kadar uzanan alana inmek cıs! Hizmetkârlar Vedia ve Cemile ablalar tarafından çok sıkı denetleniyorum.

İçi oyulmuş limon kabuklarını bir çomağın iki ucuna iple bağlayarak teraziler yapıp bakkalcılık oynuyoruz Tuna'yla. Bahçeden topladığımız taşları ağırlık olarak koyuyoruz terazinin kefesine gramaj kavramsız, neyi tarttığımız belli değil. Sanırım bakkalcılık bahane; sevgilim gibi bir şey yani Tuna, sevgilisi olmanın ne olduğunu bilmeden.

Bir kaplumbağa geliyor müşteri olarak bakkal dükkânımıza, çok şaşırıyoruz, böyle bir hayvanı tanıyor değiliz, tık tık vuruyoruz kaplumbağanın kabuğuna, içeri çekiyor kafasını, gene vuruyoruz neden bilmeyerek, belki kafasını çıkarsın diye, çıkarıyor kafasını.

Kamplumbağayla tanışıyor, onun kabuğuna vurmaca oynuyoruz.

Bahçede gezinen tavuklar, yeni yumurtadan çıkmış sapsarı civcivler, hindiler, yakın arkadaşlarımız.

- Kabarama kabarama kel Fatma! Annen güzel sen çirkin!

terânesiyle hindinin guruldayarak kabarışını sağlamak en keyifli oyunumuz. Tuna'nın annesi Şadiye öğretmen sert bir kadın. Söylemi hep emirsel biçiminde. Ondan çekiniyoruz.

- Tuna! Hemen eve gel!

dediğinde koşarak terkediyor beni sevgilim.

Gürül akıyor Yeşilırmak. Büyük bahçenin tel örgüsünün içinden ırmağa, ırmakla aramızdaki mısır tarlasına, ırmak kıyısında oynayan çocuklara, karşı geçeye bakıyorum. Kasabanın elektriğini sağlayan ırmak kıyısındaki su değirmeninin ardından güneş batıyor, kızarıyor Yeşilırmak.

Babam geliyor. Fideleri suluyor, gülleri buduyor, Vedia'ya, Cemile'ye buyruklar veriyor.

Uyuyorum, sabah olsa da Tuna'yla bakkalcılık oynasak diye, çükümün Tuna'yı özlediğinden habersiz, Tuna benim çüküm olduğundan habersizken. Bunlardan haberdar olsak, zaten Şadiye öğretmen herhalde hemen son verirdi ilişkimize.

Annesinin mesleğinden çok gurur duyan Tuna, ikidebir;

- Benim annem öğretmen!

diye geriniyor.

- Benimki de öğretmen.

- Yalancı! Hangi okulda?

- Eskiden öğretmenmiş. Ben doğunca bırakmış. Beni büyütmek için.

- Yalancı! Yalancı!

diye zıplıyor Tuna.

51

Eylülün başı. Bir yağmur çiseliyor, bir güneş açıyor, hep kararsız Karadeniz havası. Yıl 1945. İkinci Dünya Savaşı bitmiş. Dünya daha güzel olacak umudunda herkes. Kıtlıktan çıkmaya uğraşıyor Milli şef İsmet İnönü'nün yönetimindeki Türkiye.

Bafra garajında Alaçam'ın İkiztepe köyüne gidecek küçük otobüsün dolmasını beklemektedirler, yolcu olarak Derviş Ahmet efendi, Rukiye hanım, Sündüs ve öğretmen diplomasını almış 18 yaşındaki Müjgân. Oraya çıkmıştır tâyini. Köye ulaşıp oradaki çocuklara okuma yazmayı öğretmenin tutkusuyla yanıp tutuşmaktadır. Köyde ev tutulacak, Rukiye hanım, Derviş efendi ve Sündüs İkiztepe'de onunla yaşayacaklardır. Bir bankada memure olarak çalışmaya başlayan Suzan ve Hatice ablası Ünye'de kalmışlardır, Mahmut dayının himâyesinde.

Bir türlü dolmaz İkiztepe otobüsü. Derviş efendi olaya müdahele eder;

- Gaç yolcu eksikse, onnarın parasını ben veririm, haydin gidelim!

Basar gaza sürücü. Küt küt çarpmaya başlar Müjgân'ın yüreği. Kardeşi Sündüs'ünki daha fazla ve daha hızlı çarpar her nedense.

Çam ormanlarından geçen yılankavi yoldan ulaşır köye otobüs. Köy meydanında muhtar karşılar onları.

- Hoşgeldünüz örtmen hanum! Amma da gençmişsünüz!

Muhtarın birden fazla evi vardır, onun evlerinden birinde misafir olmalarını önerir.

- Biz buruya misafir gelmedük, evümüzü dutaruk!

der Rukiye hanım. O gece muhtarın evinde konuk edilir Ünüulu ailesi.

Sabaha kadar hiç uyumadan tesbih çeker, her kapı gıcırtısında;

- Uyy!

diye yerinden sıçrar, muhtarı hiç gözü tutmayan, gece nöbetçisi Rukiye hanım.

Devrisi gün okula yakın bir eve kiracı olarak yerleşirler. Okulda beş sınıf öğrenci olmasına rağmen köye atanan tek öğretmendir Müjgân. Sınıfların ders saatlerini sıraya koyar, Sündüs müzik öğretmeni görevini üstlenerek deli gibi koşuşturan Müjgân'ın kimi saatlerini ferahlatır. Çocuklara şarkılar, türküler öğretir.

Derviş efendi ve denizden ırak köyde daralan Rukiye hanım, Müjgân'ın Ünye'ye olmasa bile, oraya yakın bir yere nakli için, Ünye'den Terme'ye Muhasebe Hususiye Memuru, yani devlet yeminli tahsildarı olarak atanan Mahmut'la mektuplaşmaktadırlar.

Terme'de ilkokul öğretmeni olan İsmet, Mahmut'un yakın arkadaşıdır. Akşam rakılarını birlikte içerler Miliç'te, deniz kıyısındaki balıkçıda.

Bir mayıs akşamı, Karadeniz mor rengine dönüşürken alı al, moru morcivert ulaşır Miliç'e öğretmen İsmet. Aşık olup bir kız kaçırmıştır. Kaçırılan bir ağanın kızıdır.

- Terme'de yaşayamaz o öğretmen!

fetvasını vermiştir ağa. Mahmut'tan yardım istemektedir İsmet.

- Bizim burlarda bu gibi işlerin şakası olmaz İsmet... Biliyun tâ! N'aparlar ederler seni vururlar. Bana galursa hemen burdan

gaçman lâzım!

der Mahmut.

İsmet duralar. Birer yudum rakı içerler. Mordan siyaha döner denizin rengi. Köprünün altından sessiz sedasız akarak dalgalara kavuşur Miliç deresi.

- Nereye gidebilirim?

der çaresizce İsmet.

- Kız kardeşimin kızı Alaçam'ın İkiztepe köyünde öğretmen. Buralara gelmek istiyu. Becâyiş yapalum!

- Becâyiş nedir Mahmut ağbi?

- İkiniz de dilekçe verip yer değiştireceksiğiz. U senin yerine Terme'ye gelcek, sen İkiztepe'ye gitcen. Hemen dilekçeni yaz, tâyinin çıkana gadar ben sizi Ünye'de fındıklukta saklarum.

Samsun Vilâyeti Maarif Müdürlüğü'nün Terme Kaymakamlığı'na gönderdiği 13 Temmuz 1946 tarih, 2241 sayılı resmi yazısına binaen 1946 sonbaharında Terme Merkez İlkokulu'nda asil öğretmen olarak göreve başlar Müjgân Ünüulu, cebinde Maarif Vekâleti Muallim ve Memurlara Mahsus Hüviyet Varakası.

İsmet öğretmenin nereye gittiğini soranlara;

- Tam bilemiyum... Trakya'da bi yerlere gitmiş galiba!

der Terme Muhasebe Hususiye Memuru Mahmut.

52

1947’nin ilkbaharı, ağaçlar çiçek açmışken kar yağıyor Terme’ye. Kasaba eşrâfından bayan Soğancı hastalanmıştır. Komşu hekim çağırılır. Hastayı muayene eder.

- Önemli bir şey yok, biraz üşütmüş.

diyerek ilâç yazar.

Terme’de her nedense, Paşa nâmıyla anılan, askeriyeyle ilgisi olmayan bay Soğancı, bekâr olan hekimi evlendirmeye niyetlidir, gene konuyu açar;

- Yahu doktorcuğum, Terme’nin ne güzel kızları var, gel seni evlendirelim, enişte mi z ol, bu bekârlığın sonu yok!

Hekim iç geçirir:

- Haklısın Paşa. Ben de istiyorum evlenmek. Terme’nin kızları çok güzel, doğru. Ama Ünyeli Müjgân öğretmen yok mu? Karadeniz sahilinde ondan güzelini görmedim. Onun güzelliği, zarâfeti aklımı başımdan aldı... Onu görebilmek için her akşamüstü, dağılış saatlerinde okulun önünde volta atıyorum.

- Yangın bacayı sarmış yani!

- Öyle de denilebilir.

deyip önüne bakar hekim.

Eylül yağmurla iner Samsun’a. Mecidiye Caddesi’nden sel gibi akan sulara batıp çıkmaktadır fayton çeken atların nalları. Yeni Mevsim manifatura mağazasında Kâni bey camlı bölmede

züccaciyeci Fehmi'yle tavla oynamakta, yeni kurulan Demokrat Parti'den, Celal Bayar'dan, Adnan Menderes'ten konuşmaktadırlar. Mağazanın kapısında duran faytondan, ellerinde şemsiyeler Fatma hanım, Rukiye hanım ve Müjgân öğretmen inerler. Şak diye kapatır tavlayı yenik durumda olan Kâni bey;

- Fatma hanım geldi, tavla bitti! Zaten bilmiyorsun Fehmi!

Müjgân öğretmen atlas mavi saten düşes ve annesine elbiselik kumaş almak istiyordur. Hasan Sabuncu değişik kumaşlar serer tezgâha, ancak atlas mavi saten düşes yoktur.

- Belki Cemil beyde vardır.

der Kâni bey.

Karşı kaldırımdaki Yün İpek manifatura mağazasının, duvarında Atatürk ve İsmet İnönü fotoğrafları asılı yazıhânesinde Cumhuriyet gazetesi okumaktadır manifaturacı Cemil bey. Boynunda mezura asılı Hasan bey, genç, güzel bir kız ve dört bir yana kuşkulu bakışlar atan uzun boylu bir kadın girerler kapıdan. Müzmin bekâr Cemil bey bakakalır genç kıza, büyülenmiş gibidir. Heyecanla ayağa kalkar.

- Müjgân öğretmen, Fatma hanımın yeğeni. Atlas mavi saten düşes istiyor, bizde yok, sende var mı?

Cemil bey sanki soruyu duymamış gibi, güzelliği karşısında çarpıldığı genç kıza bakmayı sürdürürken;

- Kalmadı Hasan ağbi!

der tezgâhtar.

- Buyrun oturun! Belki depoda vardır. Çay söyle misafirlere oğlum.

diyerek, hiç âdeti değilken, tezgâhtarın şaşkın bakışları arasında merdivenden koşar adım asma kata çıkar, yüreğine yangın düşmüş

Cemil bey. Daha çaylar gelmeden, elinde bir top atlas mavi kumaşla iner, hiç âdeti değilken tezgâhın arkasına geçer, tezgâhtarı dirsekleyerek yayar kumaşı Müjgân'ın önüne. Aradığını bulmuştur, iki metre ister Müjgân. Ölçer, ağır ağır keser kumaşı, uzun uzun ve özenle paketler Cemil bey, kendisini büyüleyen kızın bir kuş gibi uçup gitmesini olabildiğince geciktirmek için.

Rukiye hanım pazarlık yapmak ister.

- Hediyemiz olsun, Kâni beyle aramızda iki metre saten düşesin hesabı olmaz.

deyince Cemil bey;

- Biz hediye istemiyuk! Gızımın öğretmen maaşı var!

diye gerinir Rukiye hanım.

İndirimin görülmemişini yapar müzmin bekâr manifaturacı. Çaylar içilir, sohbet edilir. Ana, kız çıkıp giderler. Bir süre bakakalır mağazanın kapısına ipnotize olmuş Cemil bey.

-Ne kadar güzel bir kız!

diye mırıldanır.

- Evet ağbi!

der tezgâhtar.

- Sana fikrini sormadım. Yüksek sesle düşündüm. Git bana bir fayton çağır!

deyip sigara yakar, mağazanın içinde dolanmaya başlar.

Lapa lapa kar yağıyor Samsun'a, 1947'nin son günleri. Şehir Klübü'nde öğle yemeğindeler Kâni beyle Cemil bey. Yılın manifaturasal bilançosu ağırlıklı sohbet, gündelik politikaya sıçrıyor;

- Demokrat Parti'nin kurulması iyi oldu. Bu İsmet Paşa'nın Türkiye'ye demokrasi hediyesidir.

diyor CHP'li Cemil bey.

- Muhalefetsiz iktidar tek seslilik. Çok seslilik daha güzel. Rekabet kalite getirir... Manifaturacılıkta olduğu gibi.

diyor CHP'li Kâni bey.

Şehir Klübü'nün önünden biniyorlar faytona. Rüzgârla tipiye dönüşmüş kar, atların burun deliklerine giriyor kar tanecikleri, atlar çok gıcık oluyorlar buna, sağa sola sallıyorlar başlarını, bu düz gitmelerine engel oluyor, kar kaplı yolun üstünde kızak gibi, bir o yana, bir beriye kayıyor fayton. Müzmin bekâr manifaturacı, Kâni beyi yemeğe dâvet etmesinin ana sebebi, Şehir Klübü'ndeki kalabalıktan ötürü açamadığı konuya giriyor; Fatma hanımın yeğeni öğretmen hanımı çok beğendiğini, onu gördükten sonra başka kadınlara bakamaz olduğunu, onunla evlenmek arzusunu dile getiriyor, atların nalları sesizce kara gömülürken, faytonun tekerlekleri karın üstünde yılankâvi bir yol çizerken, fayton Mecidiye Caddesi'nde troykayken...

Durum aileye iletilir. Aile kararsız kalır. Henüz 19 yaşındadır kızları.

Müjgân'ın da aklında izdivaç yoktur. Okulla, öğrencileriyle evlenmiştir sanki.

Sonunda Kâni bey araya girerek aileyi iknâ eder.

- Görünüşe bakulusa halü vaktü yerinde tâ. Hem de yakuşuklu.

der Rukiye hanım; Müjgân'la Cemil'in sözü kesilir.

1948 ilkbaharında bayan Soğancı gene yataklara düşer. Pek bir şeyi yoktur, öksürük şurubu yazar hekim. Paşa;

- Müjgân öğretmenin sözü kesilmiş.

der. Önüne bakar hekim:

- Duydum. Sanırım ben biraz geç kaldım.

- Geç kalma diye bir şey yok. Söz neymiş? Gaçurursun gızı, olur biter.

- Benimle kaçmak ister mi?

- Gaçurmada isteme diye bir şey yok, dayarsun dabancayı, yürü, dersün.

- Öyle şeyler beceremem. Tabancam da yok zaten.

- U golay. Ben sana bir çete gurarım. Alıp gızı benim dağdaki eve gidersüğüz.

Her nasılsa, hekim Müjgân öğretmeni kaçıracakmış dedikodusu Terme'ye yayılır, trene biner dedikodu Çarşamba'ya ulaşır, tren yolculuğu seven dedikodu Samsun'a ulaşır. Deliye döner Cemil bey. Mayısın sonu, okulun kapanmasına bir hafta kalmış.

Cemil beyin yakın dostu hekim Tevfik bey, Çarşamba'dan, Terme hükümet hekimine telefon eder. Müjgân öğretmene bir hafta rapor alınır. Rukiye hanımla kızı binerler Terme'den trene.

Hekim ve çetesi Paşa'nın evinde toplantıdalar. Okulun son günü kaçırmayı düşünmektedirler Müjgân'ı. Çok heyecanlıdır hekim.

- Bizi orada kimse bulamaz, değil mi Paşa?

- Bulamaz.

- Çok heyecanlıyım. Dünyanın en güzel kadını benim olacak.

Konuşmalara kulak misafiri olan evin küçük kızı Müjgân öğretmenin öğrencisidir.

- Yarın iyice bakacağım öğretmenime, hakikaten o kadar güzel mi?

düşüncesiyle uzanır yatağına kız.

Ertesi gün okula gidip öğretmenin gelmesini beklemeye başlar ve fakat Müjgân öğretmen bir daha hiç gelmez okula.

Çarşambalı Cemil, Müjgân öğretmeni kaçırmış, dedikodusu

binmiş trene Terme’den, Çarşamba’da inmiş.

- Nişana falan lüzûm yok, hemen nikâh!

demiş müzmin bekâr manifaturacı.

Basmış deklanşöre, foto Rekâbi Salman. Çarşamba’da çekilmiş 1948 tarihli bir düğün fotoğrafıdır bu.

53

Nisan geldi Kazancı Yokuşu'na. Küçücük evin içinde, dosyaların arasında, yemek masasından, dedemin hat masasına dolanıp duruyorum. Yazılacak çok şey var.

Bir gün Gizem Kız'ın erkek kardeşi ziyarete geldi. Güleryüzlü bir çocuk. Pek konuşkan değil. Aralıksız sigara içiyor. Gülümseyerek bizi inceliyor. Pek oturmayarak kalkıyor;

- Gene gelebilir miyim?

diyor saygıyla.

- İstediğin zaman.

diyerek yol ediyorum kayınbiraderi.

- Askerden yeni geldi. Bir yerde çalışmıyor. Sorunları var.

diyor ablası.

Bir akşam başı kanlar içinde geldi kayınbirader. Annesinin birlikte yaşadığı adamla kavga etmiş, adam onun başına sürahi fırlatmış, o da makasla yüzünden yaralamış adamı, hem sürahi, hem makas kana bulanmış. Sinirleri dingildekti. Burada bizimle kalmasının daha uygun olacağını düşündük. Arasıra Aydoğan'ın kullandığı misafir odasına yerleşti. Askerden döndükten sonra hiçbir iş tutmamış, aylak gezgine başlamış bu çocukta bir gariplik vardı, gülümseyerek, biraz da aşağılayarak bakıyordu karşısındakilere. Ona bir şey anlatılmaya çalışıldığında, alaycı gülümsemesiyle herşeyi bildiğini dile getiriyordu. Kişiliği

oluşmamış diye düşünerek, ona büyük adam muamelesi yapmaya başladım, belki bir yararı olur diye. Resim yapmayı seviyordu. Perspektif bilmiyordu. Öğretmeye kalktım, tepkisi korkunçtu:

- Ben bütün bunları bilirim. Ben bunları bilmeden de resim yapabilirim!

diye bağırdı. Bunu izleyen benzer durumlar sonucunda halinin kişilik oluşmamasından da öte, şizofreni başlangıcı olduğu kuşkularım ağırlık kazandı. Zaman zaman bana Gogol'ün Poprişçin'ini anımsatıyordu. Hiç susmuyor, anlamsız laf salatasını, aşağılayıcı gülümsemelerle süslüyordu. Genç adam bir an önce hekime götürülmeliydi. Bunu ablasına nasıl anlatabilirim? Kırılabilir.

- Deli mi benim kardeşim yani?

diyebilir.

- Değilse de aday!

diyemeyebilirim.

Bir hafta sonra, akşam üzeri sinirle girdi kapıdan Gizem Kız. İlk diyalogda patladı kavga. Olup biteni anlayamıyordum. Biraz sonra asıl sinirsel neden su yüzüne çıktı. Kız kardeşi, kayınbiraderi hekime götürmüş.

- Doktor şizofreni başlangıcı, demiş!

diyebildi ağlamaklı bir sesle, ardından yol verdi gözyaşlarına. Hüngür hüngür ağlamaya başladı. Bunun da herhangi bir hastalık olduğunu, tedavi edilebileceğini anlatmaya uğraştım dilimin döndüğünce. Kayınbiraderin artık tamamen bizimle birlikte yaşamasına karar verdik. Hekim ilâçlar vermişti, muntazam kullanması gerekiyordu. Ona boyalar, resim kağıtları, fırçalar aldık. Üçümüz birlikte yaşamaya başladık.

Gizem Kız çıkıp tiyatroya gidiyor, iki işsiz olarak biz evde yalnız kalıyorduk. Garip davranışları, arasıra durup bana anlamsızca sırıtkan bakışları asabımı bozmaya başladı. Ne yapmalıydım? Gece uyurken zart diye beni sırtımdan bıçaklar mı kayınbirader? Bilemiyoruz. Ona bira alınıyor, o sızınca huzura erilebiliyor, yazılabiliyor hale dönüştü Kazancı Yokuşu'ndaki alçak gönüllü huzur.

Çiçek Pasajı'nda Kimene meyhânesinde votkalı bira keyfindeyim, kafa gıcır, Galatasaray'dan İnek Sami geliyor Kimene'ye.

- N'aber İnek?

Hekim olmuş. Kayınbirader konusunu seriyorum sofraya. Bir psikiyatr bulup beni ona yönlendireceğini söylüyor.

- Sen bana telefonunu ver.

diyor. Benim telefonum yok ki. Yusuf Bakkal'a benim adıma not bırakılabiliyor. Bakkalın telefonunu veriyorum. İnek Sami'nin telefonunu bira damlamış peçeteye yazıyorum, blucinin kıç cebine sokuyorum rutubî peçeteyi.

Devrisi gün alışverişe gidiyorum, Yusuf bakkal bir not uzatıyor; doktor Sami Büyükgökçesu telefon bekliyor. Derhal madensel bir lirayı çıkarıp sokuyorum telefon kumbarasına. Kumbara değişmiş!

- Bu yeni kumbara. Telefon iki lira oldu! Bi lira daha koyucan.

diyor bakkal.

- Niye?

- Telefona zam geldi.

Bir madensel lira daha koyuyorum kumbaraya. Sami psikiyatr adresi ve telefonu veriyor, benim adıma randevu almış.

Kayınbiraderi zar zor iknâ ederek götürdüm. Daha önce görüşülen hekimin neler önerdiğini, hangi ilâçlar yazdığını, Gizem

Kız'dan öğrendiklerimi ve gözlemlerimi anlattım. Hekim bir test yaptı, resimler gösterdi, sorular sordu ve sonunda bana;

- Büyük bir aşağılık kompleksi, şizofreni başlangıcına dönüşmüş!

deyip aşşağı yukarı aynı ilâçları reçeteledi. 15 gün sonra yeniden gelmemizi istedi. Durumu şimdilik tehlikeli değilmiş, ancak ilerleyebilirmiş.

- Yatırmak istiyor musunuz?

- Tehlikeli bir hali mi var?

- Şimdilik yok.

- O halde şimdilik evde kalsın.

diyerek çıktık muayenehâneden, reçetedeki ilâçları aldık. Sonra kayınbiradere masa aldık. Geldiğinden beri evin düzeni epey bozulmuştu, korkunç savruktu ve ona bu yüzden kızılamazdı. Yeni masayı oturma odasında yazı masamın çapraz köşesine dayadım;

- Bak, bu senin masan, öbür köşedeki benimki.

Renk cümbüşü bir yer bu yokuş. Münir Özkul burada oturuyor. Geçen hafta komisyoncunun karşısındaki kasapta karşılaştım, kendimi tanıttım. Adımı duymuşmuş, çok nâzik davrandı bana, ben kendisine olan hayranlığımı belirttim. Gayet mahcup teşekkür ederek, istediğim zaman onu ziyarete gidebileceğimi söyleyerek ilkokul üniformalı kızının elinden tutarak çıktı gitti kasaptan. Onunla tanışmış olmaktan gurur duyarak döndüm eve.

Kasabın üstündeki apartmanın çatı katında oturan, tiyatrolara mask yapan çılgın ve büyücü kadın, sohbetine doyum olmaz Peyman var. Komisyoncunun bitişiğindeki apartmanın alt katında pek neşeli dansçı Kudret Şandra oturuyor. Yokuşun öbür sakinleri de rengârenk kimseler.

Orospular, kasap, manav, yokuşun fırlama delikanlıları;

- Yazsana bizi!

diye bas bas bağırıyorlar. Ünsüz olduğum için onlarla ilişki kurma, onlara Sait Faik kadar yakın olma talihim var. Yokuştan kimi tipleri yazmaya koyuldum, dedemin hat masasına oturtulmuş daktiloda, kayınço korner noktasında yağlı boyaları birbirine karıştırarak hiç görülmemiş renkler bulma telâşındayken.

Kayınbirader bir süre sonra psikiyatrın verdiği ilâçları içmek istemediğini belirtti. İnatçı bir küçük çocuk gibiydi. Ablasına kendisine bağırılmamasını birkaç kez söyledi. Ona bağırmamak, kızmamak gerekiyordu, ancak kimizaman sabredilemez hale geliyordu evin içinde terliklerini sürüyerek miskin miskin dolaşması. Savrukluğu çıldırtıcıydı, hiçbir şeyimi bulamaz hale gelmiştim. Pikap çalmak istemiş, bozuk pikap tamir ettirilmiş, benim pek sevmediğim evin demirbaşı iki plağı sürekli çalmaya başlamıştı. Plaklardan biri bozuktu, bir yerinde takılıyor, hep aynı yeri tekrar ediyordu. En çok orasını seviyordu. Plak takılınca çok eğleniyor, gülüyor, orayı yeniden dinleyebilmek için bir tık geri alıyordu pikabın iğnesini.

Bu koşullarda yazmak giderek zorlaşmıştı. Gizem Kız'la bu durumu konuştuk. Onu kendi odasına sabitlemek daha doğru olacaktı. Masasını odasına, evin dört bir yanına savrulmuş ona ait şeyleri masanın üstüne koyduk. Ancak odasının ışığından memnun değildi, karanlık buluyordu orayı, gene benim karşıma oturup tüm gününü bana boş boş bakarak, sigarayı sigaraya ekleyerek geçiriyordu. Bunalmaya başladım. Yazamıyordum. Okuyamıyordum. Ona kızmamam gerektiğini düşünüyor, sonunda Gizem Kız'a patlıyordum:

- Niye kitaplarımın yeri değişmiş? Evde hiç mi küllük kalmadı?

gibi boktan sebeplerden kavga çıkıyordu.

Kayınbiraderi akla ve mantığa davet etmek durumunda bir peygamber olmadığımı düşündüm. Mizacım ve yaşım böyle bir tevekküle müsait değil. Bir bunalım olarak bulunuyor kıç kadar evin içinde. Sürekli iki koltukla benim yazı masası arasında geziniyor, bir koltuğa oturup, sigarasını yakıp beni inceliyor, zaman zaman anlamsızca sırıtıyor, gülüyor.

- Ben biraz dolaşmaya çıkıyorum!

diyor arasıra, sevinçle yol edip yazmaya koyuluyorum. Yarım sayfa tamam olmadan geri geliyor, gene çörekleniyor koltuğa.

Kayınbirader bu küçücük evden gitmeliydi. Gizem Kız'a konuyu açtım. Kırıldı biraz, pek çaktırmadı. Ondan sonraki ilk kavga büyük oldu. Geceyarısı evden çıkıp gitmek üzere giyindim.

- Gitme! Bu bizi evden kovmak olur!

Duraladım. Sigara yakıp yığıldım koltuğa. İşin kötüsü evde içki olmaması.

Devrisi gün ağlamaklı;

- Birkaç gün müsaade et bize. Gideceğiz.

dedi Gizem Kız. Aslında birbirimizden ayrılmak istemiyorduk. Olaylar üstümüze üstümüze geliyordu. Geçen yılki gibi bir ilkbahar yaşamak istemiyorum. Çünkü bahar erguvandır, güzeldir.

54

Beyoğlu'nda Kulis Bar'da Temel Gürsu'ya rastladım. Haftada üç dört akşam değişik barlarda karşılaşıyoruz. Çekeceği filmin hazırlıklarında, Müjde Ar ve Mahmut Cevher ile anlaşmış, üçüncü bir önemli rol için oyuncu arıyor. Her gün bir oyuncuyla görüşüyor, anlaşamıyor. Rol kötü adam rolüymüş! Kimse oynamak istemiyor. Sonunda bir akşam yemeğinde bana teklif etmek zorunda kaldı!

- Gel, sen oyna şu rolü!

- Ver senaryoyu okuyayım!

der demez de, başladı anlatmaya. Benim oynayacağım aslında filmin başrolüymüş, film başından sonuna o adam üstüne kuruluymuş. Bir fransız filminin uygulamasıymış. Mahmut Cevher'in oynayacağı rol filmin sadece ikinci yarısında varmış. Fransız filminde o rolü Maurice Ronet, benim oynayacağımı Alain Delon oynamış! Alain Delon'u duyunca yüreğime su serpildi! Tamam lan dedim, yakaladım işte başrolü! Meğer o, Alain Delon'un ilk filmiymiş!

- Peki, dedim, oynarım. Yalnız, madem başrol 2000 lira isterim!

- O parayı Müjde Ar bile almıyor, manyak mısın sen?

- Manyağım. Ayrıca parayı peşin isterim!

- Yeşilçam'da peşin diye bir şey yoktur, avans vardır, gerisi senet, sepet! Deli misin sen?

- Evet ani zararsız deliyim! O parayı hemen alıp bakkala

borcumu ödeyeceğim. Bakkal apartman kapımın tam karşısı, o dükkânı kapatmadan artık evden çıkamıyorum. Bu durumda gündüz çekimlerine katılamam.

dediğimde, iki laz olarak yeni bir ufak rakı söylenmesine karar verildi, sonunda devrisi gün yapımcıyla görüşülmesi uygun görüldü. Tesadüfün iğne deliği olarak yapımcı Çarşambalı çıktı, ailemizi tanıyor, ekonomik çıkmazımı açıkladım, Çarşamba'nın tanınmış bir ailesinin çocuğu olarak durumuma çok şaşırdı, şak çıkardı verdi parayı!

- Yalnız, sen bunu kimseye söyleme yiyenim!

dedi. Ev kirası ve Yusuf Bakkal'a borcumu ödedim.

Filmin ilk çekim günü, çevreyolundayız. Kimi az görülür yarış arabamsı porsche, pürşe türü pahalı otomobiller getirilmiş, yolun korkuluk demirlerine dayanmış çay içiyoruz Temel'le, sabahın yedisi. Sette hazırlık sürüyor, yönetmenim bana önümüzde duran kırmızı arabayı göstererek çekilecek sahneyi anlatıyor:

- Bu senin araba. Motor denilince kökleyerek kalkıyor seninki, öbür arabalar da fırlıyorlar, ilerdeki dönemeçte gaz kesiyorlar, senin araba en öne geçiyor, dolaşıp geliyor, tam şurada zınk diye duruyor.

- Arabayı kim kullanıyor?

diye sordum.

- Sen kullanıyorsun!

Arabanın direksiyon tarafına hiç oturmadığımı, bunun benim için de gayet lunapark bir değişiklik olacağını ve fakat araba kullanmayı bilmediğimi belirtince, çay bardağı elinden düştü. Düşer tabii! Vermezsen senaryoyu böyle olur işte! Meğer ben film boyunca araba çalan, arkadaşlarıyla manyak gibi araba yarışları

yapan sapığın biriymişim!

Uzun bir suskunluk oldu sette. Temel sigara yaktı, dolanmaya başladı. Ehliyetsiz bir oyuncu olarak kovuluyor muyum acaba? Sanmıyorum. Parayı almışım ve harcamış bulunuyorum. Filmin prodüksiyon amirliğini yapan, kötü adam rolleriyle kariyer yapmış, Yeşilçam'da Oski kod ismiyle anılan Hüseyin Zan. Temel bir ona baktı, bir bana baktı, bizi pek benzetmiş olmalı ki;

- Hüseyin gel buraya!

diye seslendi. Hüseyin Zan'a yüzü gözü görünmeyecek biçimde kask takıldı, eldivenlerim giydirildi.

- Ver montunu Hüseyin'e!

dedi Temel. Çıkarıp verdim. Hüseyin binip arabaya, basıp gaza gitti.

Filmin araba sahnelerini, yani aşağı yukarı yarısını Hüseyin Zan oynadı! Benim sadece arabaya biniş, arabadan iniş, cam açış, dikiz aynasını düzeltiş planlarım çekildi. Filmde ırz düşmanı olarak tecâvüz sahnelerim de var. Tam Müjde Ar'a tecâvüz edilecek, Hüseyin sırıtarak yanaşıyor;

- Versene montu!

- Al babayı! Sadece araba ehliyetimiz yok! Diğer konularda ehliyetimiz mevcut!

diye, kursağına sokuyorum hevesini.

55

“Burada yazdıklarım bir yanılmanın hikâyesidir. ” diyor Mario Simmel dilimize Güneşten de Sıcak ismiyle çevrilen romanının başında.

Dün gece kafayı çektik Temel Gürsu’yla. Çok ve değişik içkiler birbirini izledi, ne kadar içtiğimizi hatırlamıyorum. Sabaha karşı Temel beni eve bıraktı, gezinerek, duvarlara omuz atarak çıktım merdiveni. Kapıya ulaştım. Anahtarla kilit epey cilveleştikten sonra sokuş gerçekleşti. Yanlış kapıda değilim. Evet burası bizim ev, fakat evde kimse yok! Gizem Kız eşyalarını toplamış! Kayınbiraderinkiler toplanmamış!

Sabah Temel beni almaya geldiğinde, giyinmek üzere yatak odasına gitmiştim.

- Kim?

diye sormuştu.

- Temel! Çıkıyorum ben!

demiştim. Hızla fırlayıp yataktan giyinmeye ve eşyalarını toplamaya başlamıştı.

- Bu akşam tiyatroya beni almaya gelme!

demişti... Gitmedim, alkolengiz fırtınalı limanlara sığındım.

Arda Uskan ve Temel’le birlikte bir senaryo çalışmasına girdik. Arda’nın yöneteceği, Temel’in ve benim oyuncu olarak yer alacağımız bir film çekmenin sevdâsındayız.

Ayılmak için duş yaptım, pek yararı olmadı. Kafa kazan gibi. Çok doğal; Kazancı Yokuşu'ndayız! Kimi meyve suları içtim. Çay demledim.

Neden toplamış eşyalarını? Gidiyor mu yani? Nereye? Kayınbirader niye toplamamış pılını ve uyumsuz pırtılarını? Gizem Kız hayatımdan çıkarken artık kayın olmayan biraderimle mi sürdüreceğim hayatı? Radyoda klasik müzik çalan bir yer buldum.

"*Hiçbir şeyi güzelleştirmeden yazmalıyım.*" diyor Simmel.

Herşey kayınbirader yüzünden oldu. Bunu ikimiz de biliyoruz. Tam biraz rahat edip birbirimize daha yaklaşacağımız ilkbaharın içine cemre gibi kayınbirader düştü. Kliniğe döndü ev. Ona kötü davranmadım, elimden geleni yaptım.

Vivaldi'nin Dört Mevsim'i başlıyor radyoda, Kazancı Yokuşu'nda hüzünlü bahar. Gizem Kız'dan ayrılmak istemiyorum, onu seviyorum. Beni sevdiğini biliyorum. Niye yaşaya mıyoruz bu sevgiyi? Yüreğim daralıyor.

Eskiden bu durumlarda sabahtan başlardım biraya, bin şişe içer, dertlenirdim...

- Seviyorum ağbi!

diye inleyerek, tokuştururdum gözümün yaşının damladığı bira şişesini, henüz gözyaşımla tanışmamış, açılmamış bira şişesiyle... Bir salaklıktı bu.

Düpedüz hıyarlık yani. İnsan nefsine ve duygularına biraz söz geçirebilmeli.

Hıyarlığın âlemi yok! Yazılacak bir sürü şeyim var.

- Yazamıyorum!

diyordun. İşte ev bomboş, Vivaldi'den başka ses yok ortada, hadi yazsana!

İlk kez ağlıyorum çok sevdiğim Dört Mevsim'i dinlerken. Sigara yakıp dolanmaya başlıyorum iki koltukla yazı masasının arasında, kayınbiraderin güzergâhında, kendimi ona benzetiyorum. Kafayı mı üşütüyorum? Birazdan hep aynı yerde takılan cızırtılı plağı mı koyacağım yoksa pikaba? Ani bir kararla pencereyi açıp sepet sarkıtıyorum aşşağı;

- Dört bira!

diye sesleniyorum, kaldırımdaki boş gazoz kasalarına oturmuş gazete okuyan Yusuf Bakkal'a. Hızla çekiyorum şıngırdayan sepeti. Derhal açıyorum birinci şişeyi. Hıyarlığın âlemi yok!

İkinci bira bitmeden çıkıyorum evden. Bakkaldan Gizem Kız'ın kız kardeşine telefon ediyorum. Dün gece oraya gitmemiş;

- Belki Gül'dedir.

diyor. Gül'e telefon ediyorum. Gül'ün ablası Nimet olduğunu ısrarla tekrarlayan, bağırarak konuşan bir kapıcı karısı sesi;

- Öyle biri burda kalmıyor! Gül yok! Burda kalmıyorlar.

Ben söylerim senin aradığınızı.

diyor.

Çıktım bakkaldan, yokuşu tırmanıp bankaya ulaştım. Hesabımda 600 lira var. Yarısını çektim. Yeşilçam'da Gürsu Film'e uğrayıp Temel'e, evde çalıştığım notunu bıraktım. Yokuşun başına ulaştım, kendimi koyverdim.

Hızla ulaştım kapının önüne. Başka türlü inilemiyor bu zalim yokuş, ayakkabı topukları sökülmesin diye herkes kuş gibi sekerek, sıçrayarak iniyor.

Oturdum senaryonun başına. Bir saat sonra kapı çalındı. Temel'dir diye düşünerek kalktım masadan. Açtım kapıyı, kimse yok. Aşşağıdan çalınıyor demek ki. Kapı otomatiğine bastım. Gelen

giden yok. Merdiven ışığını yaktım, aşağı baktım, birinci katın trabzanını kavrayan bir el gördüm, sonra kayboldu el, merdiven ışığı söndü. Kayınbirader mi?

Yoksa açılmadı mı kapı? Tekrar otomatiğe bastım. İçeri gelip pencereden sokağa baktım, kapıda kimse yok. Yeniden merdivene baktım, görünürde kimse yok. Belki Temel arabasıyla geldi, park edecek yer aranıyor, diye düşündüm, pencereye geldim. Hayır, öyle bir devinim yok yokuşta. Bakınırken bir de ne göreyim; Gizem Kız yokuşun dibinden yukarı doğru çıkıyor. Yeşil bir elbise. Siyah uzun saç! Gözlük. Çanta onun çantası. Başındaki peruk mu? Eve geliyor. Elinde büyük bir naylon torba var. Nerden geliyor böyle? Kız kardeşinden mi? Orada değildi. Demin kapıyı kim çaldı? Kayınbiradere kontrol mu ettirdi? Kapıya ulaşıyor, hiç bu tarafa bakmadan yukarı doğru sürdürüyor yürüyüşünü. Aa! Eve uğramıyor. Bu da ne demek? Nereye gidiyor yahu? Nerden geliyor? Niye burdan geçiyor? Bu yepyeni kıyafet de nerden çıktı? Galiba Gizem Kız değil bu. Demin kapıyı kim çaldı? Trabzandaki kimin eliydi? Çıldırabilirim. Bilirim değil, mak üzereyim galiba. Gaipten zil sesleri duyuyorum. Yokuştan geçen kadını Gizem Kız sanıyorum. Merdiven trabzanında olmayan eller görüyorum... Bunlar şizoid durumlar, giderek kayınbiraderleşiyorum. Bulaşıcı bir hastalık olabilir mi şizofreni?

“Hiçbir şeyi güzelleştirmeksizin ve hiçbir şeyi eksik bırakmaksızın yazmak. ” diyor Simmel.

56

Gizem Kız'la daha iyiye gidiyor ilişkimiz. Kayınbirader annesinin yanına tâyin oldu, evde huzur var. Fındıkzâde'ye taşındıklarından, Beyoğlu'ndaki Taksim İlkokulu'na giden Gizem Kız'ın küçük kız kardeşi kimi geceler küçük ablasında, kimi geceler bizde kalıyor. Kayınbirader gitti yerine küçük baldız geldi. Akıllı, güler yüzlü, pek konuşmayan bir çocuk. Onunla uğraşmayı, ilgilenmeyi, ona bir şeyler öğretmeyi seviyorum.

Yazdığım şeylere çok meraklı. Bizim evi küçük ablasının evinden daha çok seviyor, genelde burada kalıyor.

Kayınbirader yeniden hekime götürülmüş, aynı ilâçları yazmış hekim. Yeniden başlayacakmış.

- Bakalım ne kadar sürdürecek ilâçları almayı?

diye hüzünle dudak büküyor ablası. İlâçları almazsan seni hastaneye kapatacağız, gibisinden tehditkâr şeyler söylenmiş kendisine. Bu korkuyla ilâçları aksatmadan alacağı düşünülmüş. Belki de biraz yanlış bir tavır bu. Hastane hikâyesinin ona söylenmesi;

- Sen delisin!

demek. Ona denilmemesi gereken şey.

- Sen beni akıl hastası mı sanıyorsun?

diye sormuş ablasına.

Anasının evinde mutlu değil. Annesiyle birlikte yaşayan adama

bozuluyor, sürekli kavga ediyor onunla. Babasının yerini alarak geceleri annesinin koynuna giren adamı sevmiyor.

Bir akşam çocuk baldızıma ödevlerini yapması konusunda yardımcı olmaktayken, zır kapı kayınbirader geldi. Suçlu bir çocuk gibi duruyor kapıda. Önüne bakıyor. İçeri girmeye cesareti yok.

- Hoşgeldin!

deyip buyur ediyorum. O adamdan çok sıkılmış olarak, o da bizde kalmayı tercih ettiğini söylüyor. Giderek daralıyor evde devinim alanı. Evi tek kişinin kalacağı maddesiyle kiralamış Şahsuvar beyin durumdan haberi olsa çıldırır herhalde.

Kısa bir süre sonra ben çıldıracak hale geliyorum. Koridorda lunaparkta çarpışan otomobiller gibi tokuşuyoruz. Tuvalet sürekli meşgul.

Orada kendini daha huzurlu bulan kayınbirader, girdimi, çıkmak bilmiyor.

Hiçbir işim yok. TRT'den bir miktar telif alacağım var, bir türlü ödenmiyor. Elim boş çıkıyorum Radyoevi'ne yaptığım çok kibar Tâci bey ziyaretlerinden. Poyrazoğlu, Dur Konuşma Sus Söyleme'yle Ankara ve İzmir'e turneye gidecek, oradan telif gelecek. Ayrıca televizyonda yasaklanan Bizim Sınıf dizisini oyun olarak yazmamı istiyor. Yazmaya başladım, gelecek yıl onun telifiyle idare ederim. Ufuk çok karanlık değil ama şu anki durum sürünmesel bir masal. Ayın ortası gelmiş, henüz kira yatırılamamış. Evsahiplerim efendi insanlar, beni sık boğaz etmiyorlar, sormuyorlar bile. Bu sefer daha rahatsız oluyorum. Utana sıkıla babamdan para alıp kirayı yatırıyorum. Gizem Kız Devekuşu Kabare'den aldığı maaşı ve turne yevmiyeleriyle evin giderlerini göğüslüyor.

Dan diye bir reklâm filmi teklifi geliyor, üstelik bir yıllık kampanya!

Lâle Nevresimleri! Balıklama atlıyorum nevresimin üstüne. Şehir Tiyatrosu'ndan Ayşe Kemikoğlu ile karı koca oynayacağız. Ajansta tanışıyoruz, neşeli, şakacı, güzel bir kız. Hemen kaynaşıyoruz. Aylardır maaş ödeyemeyen Şehir Tiyatrosu'nda çalıştığı için o da mutlu bu piyangodan. Avansımı alıp çıkıyorum ajanstan. Islık çalarak geliyorum Kazancı Yokuşu'na ellerim, kollarım alışveriş. Yusuf Bakkal'a birikmiş borç ödeniyor, bir düzine şarap, kayınbirader için bir kasa bira söyleniyor. Sepetle üç postada çekiyoruz yukarı içkilerimizi. Mülâyim bir aile babası gibi mutlu oturuyorum sofraya. Biraları içtikçe huzura eriyor, neşeleniyor kayınbirader, pek konuşmayan ağzı açılıyor, çocukluğuna ait anılar anlatıyor. Erken sızıyor. Huzurlu bir gece Kazancı Yokuşu'nda. Keyifle oturuyorum yazı masasına.

Devrisi gün kayınbiradere çok yumuşak bir sesle, evin aynı zamanda benim çalışma alanım olduğunu, yazarlığın yalnızlık gerektirdiğini, bütün gün karşımda oturduğu zaman yazamadığımı belirttim. Gündüzleri daha çok dolaşmaya çıkmasını, Fındıklı'ya inip denize karşı çay içmesini, gemileri seyretmesini rica ettim. Saygıyla ayağa kalktı;

- Tabii tabii, giderim ben... Kahveye falan giderim.

diyerek kapıya yöneldi.

- Paran var mı?

- Var var. Ablam verdi. Çok param var benim. Zenginim!

diye sırıttı, sonra birden ciddileşerek;

- Seninki de zor iş. Hiç yoktan uyduruyorsun sen onları.

deyip filozofca ve usulca çekti kapıyı.

Yokuş dosyasına yeni tipler yazmaktayım; Yusuf Bakkal'ın üstündeki apartmanda oturan, pek evinden çıkmayan mahalleye

çeki düzen vermeyi kafaya takmış albay kılıklı adam, karşımda oturan üniversiteli gençler, bakkalın karşısına eski model chevrolet arabasını parketmiş müşteri bekleyen taksici, bitişik apartmanın kapıcısı, kahvenin önünde oturan yokuşun bıçkın delikanlıları... Kahramanlar arasında kurmaca öyküler yazıyorum, örneğin şu albay kılıklı adam, şu tombul kadına âşık olsa... Karşıki öğrencilere elinde kocaman bavuluyla Anadolu'dan misafir gelen oğlan Çarşambalı olsa.... Sık sık Münir ağbiyi ziyarete gidiyorum, onu da yazıyorum. Kalınlaşıyor dosya, belki de bir romana doğru yelken açıyor gibi...

Hava kararıyor, kayınbirader ortada yok. Çıkalı saatler oldu, merak etmeye başladım. Başına bir şey mi geldi? Alındı mı? Küstü mü bana? Endişelerim artarken kapı çalınıyor. Gülümseyerek giriyor içeri;

- Nasıl? Yazabildin mi biraz?

- Evet. Sağol. Epey yazdım.

- İyi. Ben yarın sabah kahvaltıdan hemen sonra çıkarım.

diyor gülümseyerek, odasına gidiyor.

Kimi zaman;

- Ben bu gece yazmak istiyorum.

dediğimde biraz bozulan ablasından çok daha iyi çakıyor durumu deli kayınbirader.

Kendi tiyatromu kurma düşüncesi filizleniyor beynimde. Mahmut'un Hayatını Mahfeden Kız isimli bir oyun dosyası açtım, notlar alıyorum. Brecht'in Üç Kuruşluk Opera, Shakespeare'in Romeo Jülyet ve Fuzûlî'nin Leylâ ile Mecnun'u hercümerç edilecek. Fuzûlî'yi bir anlatıcı olarak düşünüyorum. İffet Namus adlı bir kız, Gaddar Tayyar nâm babası, Tamer Namus isimli ağabey

Beyoğlu'nda yaşıyorlar. Binbelâ Mahmut Beyoğlu'nun sustalı Mack'i. Mahmut İffet'e âşık. İffet sokakta çengelli iğne satan bir kız. Mahmut İffet'i kaçırıyor. Sonunda Mahmut hapise, İffet kötü yola düşüyor; pavyonda şantöz dansöz oluyor, ardından konsomatris şantöz mertebesine yükseliyor, kariyerini Galatasaray Hamamı'nda natır olarak tamamlıyor. Galatasaray Hamamı'nda cinayetlerle son bulan baştan başa gam, feryât ve figân alaturka bir opera rock. Hamamcıyla konuşulup hamamın kapalı olduğu saatlerde Galatasaray Hamamı'nda da sahnelenebilir. İffet olarak Perran'ı düşünüyorum. Konuyu açıyorum, ilgileniyor. Binbelâ Mahmut olarak Yavuz Şeker'i düşünüyorum, o da heyecanlanıyor.

Nisanın 20'si, gece saat 01.30. Kaptırmış yazıyorken kapı çalınıyor. Pencereden bakıyorum. Kardeşim Ahmet.

- Hoşgeldin! Hayrola? Bir şey mi var?

- Kapıyı aç ağbi!

Tatsız bir hali var. Merdivenleri çıkıyor:

- Anneannemi kaybettik ağbi!

Ağlayarak birbirimize sarılıyoruz kapının eşiğinde.

Nisanın 21'i, Teşvikiye Camisi'nin avlusu. Pek kalabalık değil Rukiye hanımın cenazesi. İstanbul'daki akrabalardan ibaret topluluk. Yetmişbeş yaşında ayrılıyor bu dünyadan anneannem.

Bir gün önce annemin kollarında ölmüş. Kalp krizi, yüksek ateş.

Bu ateşe dayanamıyor evhamlı, güzel yüreciği. Herşey yedi saat içinde olup bitiyor.

Müjgân, Suzan, Sündüs sessiz sessiz ağlıyorlar. Biz üç kardeş biraz direniyoruz, sonra yağmur gibi boşanıyor gözlerimizden yaş. Ölüler hafiftirler, tabutlar çok ağır.

57

Hava rüzgârlı. Gündoğusu esiyor. Gökyüzü bulutlu. Birbirinin üstünden atlayan dalgalar Burunucu kayalıklarında şavkıyor. Hiç denize girme havası değil. Kumsal bomboş. Gene de Yalıboyu'nda denize girmiş, dalgalarla cebelleşen birkaç çocuk var. Onları gören Suzan ve Sündüs;

- Biz de denize girceez!

diye bağrışıyorlar.

- Bu rüzgârda denize girilü mümüş? Delürdünüz mü gı siz? Gündoğusu esiyu, görmüyü musuz?

diye azarlıyor onları mutfakta fasulye ayıklayan Rukiye hanım. İkizler en güçlü silahları olan ağlamaya sığınıyorlar. Fasulye ayıklama işinde annesine yardım eden Müjgân;

- Yarın gireriz.

diye yatıştırmaya uğraşıyor kardeşlerini.

- Belki gündoğusu akşamüstü kesilir, sokarım ben sizi.

diyor Hatice ablaları.

- Gündoğusu kesülü mümüş? Hepiyiz mi aklıyızı oynattuğuz?

diye bağırıyor Rukiye hanım. İkizler susuyor, çenelerini mutfak penceresine dayayarak Yalıboyu'nda dalgalarla cebelleşen çocukları izliyorlar.

Ünye'de 1937 Haziran'ın sonu. İskelenin ucuna bağlı bir mavna beşik gibi sallanıyor denizde. Güvercinler çam dal arının arasına

sığınmışlar.

Kapının tokmağı iki kere vuruluyor.

- Uyy!

diye, elinde fasulyeyle sıçrıyor yerinden Rukiye hanım. Fasulye yere düşünce;

- Hatice gapıyu aç, buban geldi.

biçiminde sakinleşiyor.

Hatice açar kapıyı. Orta yaşlı, orta boylu, bıyıkları kırlaşmış, kalın kaşları simsiyah, gözlüklü adam ve saçları kırlaşmış kadınla karşılaşır. Gülümsemektedirler. Onları tanımamaktadır. Koşarak mutfağa gelir.

- Anne bobam diğil. Bi gadınnan bi adam!

- Kimmiş gı unnar?

diyerek kapıya yönelir Rukiye hanım.

- Merhaba!

derler nâzikçe gülümseyerek adam ve kadın.

- Kimi arıyusuğuz?

Bir an suskun kalırlar, birbirlerine bakarlar. Bu çok evhamlandırıcı bir suskunluktur Rukiye hanım için. Kimi araduklarınu mu bilmiyular?

- Kimsüğüz? Ne istiyusuğuz? Bura Niksarlı Derviş efendinin evi!

diye çıkışır Rukiye hanım.

- Tamam dsanim. Tsok pardon! Eski zamanda, bizim ev burasi.

diyerek gülümser kadın.

- Ne diyun gı sen?

biçiminde şaşkınlık neşreder Rukiye hanım. Adam alır sözü:

- Benim isim Hristo. Ablam Eleni. Biz, eski zamanda, doğmak bu

evde. Sonra aile gidiyor Yunanistan. Biz geldik evi görmek için. Bakabiliriz mi içerde?

Rukiye hanım şaşırır. Tanımadığı, Yunan'dan gelen bu insanları niye içeri alacakmış? Neyin nesi, kimin fesi belli değiller. Belki de hırsızlar.

- Derviş efendi evde yok! Taşlıkta oturun. O gelince girersüğüz!

diyerek onlara birer sandalye verir. Babasını çağırmak üzere Müjgân'ı çarşıya gönderir. Sokak kapısını kapatır, iki kere kilitler, sadece gece yatarken kullanılan kocaman demir sürgüyü iteler. Oturma odasındaki kerevete oturur. Bir yandan taşlıktaki yabancıları incelemekte, öte yandan çarşı yolunu tarassut etmektedir.

Hristo ve Eleni oturdukları yerden evin dışını incelerler.

Rumca bir şeyler konuşurlar. Kıyıya vuran dalgalara bakakalır, çocukluklarına giderler.

Onlar rumca, kimbilir neler düşünürken, aradan epey dalgalar geçer.

Derviş efendi ve Müjgân ulaşırlar eve. Hristo durumu anlatır. Derviş efendi nezâketle buyur eder içeri evin çok eski sahiplerini.

- Misafirlere gahve yap Rukiye hanım!

Rukiye hanım;

- Tanımıyuk etmiyuk. Dediklerü doğru mu bakalum? Unnarı niye içerü buyur ediyuk? Niye gahve ikram ediyuk?

diye mırıldanarak mutfağa yönelir.

Hristo ve Eleni evi hayâl meyâl anımsıyorlar. Onlar küçükken göçmüş aile Yunanistan'a. Hristo çatıda yaşayan güvercinlerin gurultularını duyunca, heyecanlanıyor;

- Güverdsinler! Hatırlıyor ben.

- Unnar hâla burdalar. Göç etmediler.

diyor Derviş efendi. Abla Eleni'nin anıları daha belirgin. Alt kattaki çamaşırlığı, annesi çamaşır yıkarken orada oynadığını anımsıyor. İkisinin de sık sık gözleri yaşarıyor. Derviş efendi de duygulanıyor.

- İnebiliriz mi aşşağıda?

diye soruyor Eleni.

- Elbette. Her yeri gezebilirsiniz. Ev sizin eviniz. Bu akşam misafirimiz olun. Çok oda yok ama, oturma odasına yer yatağı sereriz.

diyerek gülümsüyor evin yeni sahibi.

Kahveler içildikten sonra konuklar alt kattaki çamaşırlığa inince Rukiye hanım fısıltı halinde;

- Delürdün mü sen Derviş efendi? Niye gece burda galıyularmış? Gece biz uyurkene bunnar bizi kıtır kıtır keserler. Doğru çamaşırlağ indüler. Urda mutlaka gömü vardur. Unu almaya geldüler. Gece bizi öldürüp gömüyü alup gaççaklar...

vesveselerini arza koyuldu. Derviş efendinin bu gibi durumlarda konuyu kapatmak için kullandığı;

- Ne gadar da hayâlperestsin be Rukiye hanım!

vecizesi bile susturamadı evhamperest kadını.

- Zaten adamu hiç gözüm dutmadu. Gocaman bavulnan geldüler. Gömüyü bavula goycaklar. Herkes söylüyüdu zaten, u evin altında gömü var, diye. Yoksa tâ Yunan'dan buruya niye gelsünner? Ben bu gece uyuyam, merdiven başında beklerüm.

- Yahu bırak vesveseyi. Git yemek hazırla. Misafirimiz var.

diyerek onu mutfağa yönlendirdi kocası. Olup biteni şaşkınlıkla izleyen kızlar babalarını soru yağmuruna tuttular.

- Kim bunlar baba?

- Niye gelmişler?

- Onlar aralarında nece konuşuyorlar?

- Niye evi geziyorlar?

Akşam yemeğinden sonra oturma odasına yer yatakları serildi. Ünüulu ailesi üst kata çekildi.

Derviş efendi ve kızlar uykuya daldıktan sonra Rukiye hanım merdiven başında ilk basamağa oturur, alt katın loş koridorunu denetleme nöbetine geçer. O geceyi kazâsız belâsız atlatabilmek için sessizce dualar eder. Mezarlıkta köpek havlamaları duyulur.

- Tövbe estağfurullah!

diye sıçrar yerinden, telâşla gidip kocasını uyandırır:

- Derviş efendi galk, mezarlıkta köpekler havliyu!

- Onnarın işi o! Yat uyu hanım.

deyip öbür tarafa döner yatakta, hiç gözünü açmadan Derviş efendi.

- Ne gada da genişsün Derviş efendi! Durup dururkene niye havlasun köpekler? Hem de mezarlukta! Tövbe tövbe estağfurullah!

diye söylenip nöbet noktasına geri gelir. Sessizce tesbih çekmeye başlar.

Köpekler sustu. Yalnız huysuz dalgaların sesi duyulmaya başladı ıssız gecede. Taş basamak yoldan miyavlayarak bir kedi geçti.

- Eyvah! Hiç iyiye âlâmet diğil gı!

diye sıçradı, yüksek evham uzmanı kadın.

Birden konukların yattığı oturma odasının koridora bakan kapısı gıcırtıyla açıldı. Teyakkuz haline geçti Rukiye hanım. Hristo odadan çıktı, alt kat koridorunun ışığını yaktı. Deli gibi fırladı yerinden, evham üretme makinesi kadın, kocasının başucuna koştu:

- Galk Derviş efendi, adam goridora çıktu, ışığu yaktu. Çamaşırlağ

incek.

- Helâya gidiyodur. Yat uyu artık.

deyip yeniden uykuya daldı kocası. Komodinin üstündeki gümüş şamdanı eline alıp nöbet noktasına geri döndü çok korkmuş kadın. Koridorun ucundaki helâ kapısının altından ışık sızıyordu.

- Evet. Helâya gitmiş. Bize ganduruk yapiyu. Urdan çıkıp çamaşırlağ incek. Şamdannan vururum beynüne. U bizi öldümeden, ben unu öldürürüm. Başka çaremüz yok artuk.

diye düşündü.

Helânın kapısı açıldı. Hristo çıktı. Helâ ve koridor ışıklarını söndürüp oturma odasına girdi.

- Bizim uyuyup uyumaduğumuzu gontrol ediyu. Ne helâsı? Bu saatte helâ mı olumuş? Girmesinen çıkması bir oldu.

düşüncesini altı çizili olarak kaydetti beynine ve vesveseyi evhama, evhamı paranoyanın zirvelerine saydambantlayarak sabahı etti Rukiye hanım.

Hiçbir cinayet işlenmeyen polisiye gecenin sabahı hep birlikte kahvaltı ettiler. Teşekkür edip gittiler Eleni ile Hristo.

- Bağa galursa unnar gine gelürler. Şindi incelemeye geldüler tâ!

dedi Rukiye hanım.

58

Vedat Günyol'un yazısı var gazetede. İyi şeyler istiyor, iyi şeyler düşünüyor Türkiye için, sonunda da bütün bunları düşündüğüm için saf mıyım acaba, diye soruyor kendine.

1 Mayıs İşçi ve Emekçi Bayramı'nın, Taksim'deki kutlamalarında 40 ölü, 150 yaralıyla başladı mayıs. Kanlı Pazar'dan çok daha kanlı ikinci pazar Taksim'de. Faşizm korkunç organize çalışmaya başladı. Acayip hızlı dönüyor çark. Patır patır insanlar ölüyor.

- Böğün gaç gişi vurulmuş?

diye soruyor Yusuf Bakkal.

Çok kanlı biçimde girişti Demirel seçim yatırımlarına. Dün Amerika Başkanı Carter'la el sıkışırken fotoğraf çektirdi. Anadolu'da dağıttıracak. Menderes de yapmıştı böyle şeyler. Ancak Anadolu eskisi kadar sevmiyor Amerika'yı, Ecevit'i seviyor. Karaoğlan çatır çatır söylüyor meydanlarda Sülü'nün yediği nâneleri. Yoğun bir seçim ortamı. Kıran kırana. Erbakan Kırkpınar'da güreşlerden önce halkı eğlendirmek için yapılan köçeklikler düzeyinde manevî akına geçti.

Sivilce Ercü 1 Mayıs katliamında Taksim'de öldü. Hürriyet gazetesinde fotoğrafı yayınlandı. "Maocu mu? Leninci mi?" diye soruyor, büyük puntolarla Hürriyet'in cevval beyinleri. Sekiz yıl birlikte yatılı okumuşuz, ne Maocuydu, ne de Leninci Ercüment Gürkut. Fransız filolojisini tüketmeye uğraşıyordu. Devrimci bir

kıza âşık olmuş, o istedi diye gitmiş Taksim'e. Devrimci kız ölmemiş, Sivilce Ercü ölmüş. Bak sen şu manitunun işine!

Hepimizin sivilcesi vardı okuldayken, ancak Ercü sürekli onları yolduğu için, onunkiler pıtırak gibi gelişmişti. Babam bana sivilce için Samsun İstikâmet Eczanesi'nde özel olarak kâfuralı bir ilâç yaptırtmıştı. Sömestr tatili dönüşü getirmiştim kocaman şişeyi. Küçük bir şişeye ondan doldurup Ercü'ye vermiştim, ilâç yararlı olmuş epey düzelmişti yüzü, ama Ercü sivilceleri yolmadan edemiyor, gelişmelerine yol açıyordu. Çok iyi resim yapar, karikatür çizerdi. Çoğumuz onun sâyesinde, notu gayet kıt resimci Pinokyo Kemal'den dörtondabeş alıp yırtmışızdır. Çoğumuzun resim ödevlerini o yapmıştır. Kimi tenefüslerde sınıfta oturur, dışarı çıkmaz, resim çizerdi.

Ercü'nün babası Stanislavski Selahattin bey, Galatasaray'da etüt öğretmenimizdi. Adamın elli yaşından sonra, daha çok üniversiteli gençlerin, barınma ve karınlarını doyurma durumlarını dengeleyebilmek için, ücretsiz olarak yaptıkları etüt ağbiliği gibi kayda teğet bir işi, askeri bir ciddiyet içinde üstlenmesinin tek nedeni; oğlunun Mektebi Sultanî'yi büyük oğlu gibi iftiharlar içinde bitirmesi isteğinin kendisini kasıp kavurmasıydı. Emekli öğretmendi Stanislavski Selahattin bey, hayatta oğlunun başarısından başka hiçbir işi kalmamıştı. İlk yıllarda oğluna olan düşkünlüğünü, her gün okula sabah akşam gelerek, ona sandviçler getirerek sürdürmüş, ilerleyen zaman içinde bunu yeterli bulmayarak, bizim sınıfa etüt öğretmeni olmuş, okulda yatar, kalkar hale gelmişti. Arkadaşımızın babası olduğu için, amcayla diğer etüt ağbileriyle olduğu gibi dalga geçilemiyordu. Zaten o etüt ağbisi değil, etüt öğretmeniydi. Bu terim de ilk kez, onunla duyulmuştu. Ondan önce hiç etüt amcası olmamıştı okulda. Taba

rengi takım elbiseli Stanislavski Selahattin bey etüt ağbileri takımına takılmıyor, tenefüslerde ve yatakhâne koridorlarında müdür muavinleriyle dolaşıyordu. Etüt ağbileri gibi öğrenci tuvaletine gitmez, kasılarak öğretmenler tuvaletine girerdi. Hazırlık sınıfındakiler onu müdür muavini sanırlarmış, amcam da bu durumu affetmez, sanki okul müdürüymüş gibi haşlarmış çocukları. Hiddetten yüzü kıpkırmızı olarak ama gene de belirli bir soyluluk içinde haykırması, çalışmasını yeterli bulmayıp Ercü'ye küserek etütlerde, kürsüde otururken iki parmağını alnına dayayıp suskunca önüne bakışı, yoğun konsantrasyon sonucu gözünden yaş getirmeyi başarması, birden kürsüden inerek beyaz mendiliyle gözlerinin yaşını silip ciddiyet yüklü bir hüzünle sıralar arasında dolaşması ona Stanislavski Selahattin adını kazandırmıştı. Babasının bu baskısı karşısında Ercüment deli gibi çalışıyor ve başarılı oluyordu. Stanislavski Selahattin'in taktiği etkendi. Nitekim Sivilce Ercü kimi ikmallerle falan, hiç sınıfta kalmadan bitiriverdi Galatasaray'ı. Belçika'ya gitti, iki yıl sonra geri döndü. Babasının denetiminde olmayan uzaktaki eğitiminde pek başarılı olamamıştı. Galatasaray'da atletizmden başka arkadaşı olmayan Ercü, Belçika'da daha da yalnız kalmıştı belki. Stanislavski Selahattin beyin denetiminde, her ikisi birlikte üniversite seçme sınavlarına hazırlandılar ve Ercü tıp fakültesini kazandı, baba, oğul tıp ilminin derinliklerine daldılar. Stanislavski Selahattin işi ne raddeye getirdiyse, sonunda Ercü sürmenaj oldu. Babasının ritminde çalışmaktan yorulmuştu çocuk belki de, ya da sürmenajdır gelir bir durumdu. Sivilce Ercü'nün, Galatasaray'dayken hiç kız arkadaşı olmadı sanıyorum, biz görmedik yani. Belçika'da oldu mu, bilmiyorum. Uğruna Taksim'de öldüğü devrimci kız ilk arkadaşı mıydı yoksa? Hürriyet gazetesi işin bu taraflarını yazmıyor.

Şu an Taksim'de korkunç bir patlama oldu. Saat dokuzu çeyrek geçiyor. Radyoda oyun havaları var. Demek ki devletin bütünlüğü yerinde. Korkunç bir patlamaydı. Ruhun çınlasın Ercüment, tam senin öldüğün yerden geldi ses. Acaba Maocular mı, Leninciler mi? Yarın Hürriyet'te okuruz.

Cenazene de gelemedik Ercü, ilk gün gazeteler ismini yanlış yazdı, seni aklımıza getiremedik, bu işlerle ilgin yoktu. Gazetelerde fotoğrafın yayınlanmadan bir gün önce, Stanislavski Selahattin bey seni defnetmişti.

59

Le Monde gazetesinde Monique Mercure'ün Cannes film festivalinde en iyi yardımcı kadın oyuncu ödülü aldığı haberini okuyorum.

- Bak benimle çalışan oyuncu Cannes'da ödül almış!

diyorum Gizem Kız'a. Tepki vermiyor.

- Sen benim kıymetimi bilmiyorsun!

dememle küçük bir hır çıkıyor. Hır büyüyemeden çıkıyorum evden; reklam filmi çekimim var.

Masamı dayadığım duvarda Montreal'de yazıp sahneye koyduğum, Şu Gogol Delisi ve Gülen Harem oyunlarından fotoğraflar var. Arkalarından saydambantla yapıştırılmışlar. Aşık olarak peşinden Kanada'ya gittiğim, onun için Şu Gogol Delisi'ni yazdığım Monique Mercure'ün, benim o oyunda diapozitiflerle araya giren Poprişçin fotoğrafları, Gülen Harem'den kimi sahneler. Bu eve taşındığımdan beri oradalar.

Reklam filmi çekiminden dönüyorum gece. Gizem Kız koltuğa çökmüş şarap içiyor, surat bir karış. Duvardaki fotoğraflar yırtılmış olarak masamın üstünde. Gülen Harem fotoğrafları ortasından yırtılmış, Monique'inkiler çok küçük parçalara ayrılmış.

- Niye yırtın ki bunları?

- Sen o kadını unutamadın değil mi?

diyerek hüngür hüngür ağlamaya başlıyor.

Monique'ten Montreal'deyken ayrıldım, daha sonra orada başka sevgililerim oldu. Fotoğrafları orada sahnelediğim oyunların anısı olarak yapıştırmıştım duvara.

- Her gece sabaha kadar bu masada oturup o fotoğraflara bakıyorsun!

diye haykırarak salya sümüğe dönüştü ağlaması.

Suskunluğu yeğledim, yırtılmış fotoğrafları toparlayıp masanın çekmecesine koydum. Paranoya bulaşıcı bir hastalık olabilir mi?

Gizem Kız haziranın üçüncü günü terketti beni. Ayrıldık mı yani biz?

Ayrıldıksa, ayrıldık. Evde yalnız kalmaktan mutluyum. Kayınbiradersiz, çocuk baldızsız, Gizem Kız'sız bir hayat başlıyor Kazancı Yokuşu'nda.

Yokuş dosyası 1 Mayıs katliamından sonra başka bir ciddiyet kesbetti. İnsanların çoğu bu yokuşta öldü. Taksim cehenneminden kaçmak isteyenler yokuş dibinden açılan ateşle karşı karşıya kaldı. Ben Yusuf Bakkal'a sığındım, o kepenkleri indirdi, tesadüfen kurtardık canımızı. Ölebilirdik de. Yokuş dosyamdaki kahramanlarım da burada ölebilirdi.

Bu pencereden bakarak yeniden sıraya koyup yazmaya başladım yokuş öykülerini. Politik bilinci olmayan ya da bu konuyla pek ilgilenmeyen cana yakın roman kahramanlarım paldır küldür ölüyorlar bu katliamda. Beklenmeyen bir tokat gibi son bölüm. İşte tamam oldu roman. Deli gibi yeniden yazıyorum herşeyi. Karmakarışıyor dosya, bir yere firar edip temize çekilmesi gerekiyor artık.

Şile'de Değirmen Otel'in sahipleri iki Galatasaraylı kardeşim. Arayıp, yazmak üzere gelmek istediğimi ve oda fiyatı soruyorum.

Heyecanlanıp dâvet ediyorlar;

- Gel bedava kal ağbi, şeref verirsin.

- Bedava diye bi şey yok kardeş, makûl olsun yeter.

Parasız değilim, nevresim reklâmları sürüyor, banka hesabıma parası yatıyor, daha başım dik giriyorum bankaya.

Daktiloyu, dosyayı, çamaşır, giysi çantasını yüklüyorum yokuşun bağlantılı taksisi eski model chevrolet arabaya, sıkı pazarlık sonucu anlaşıp Şile'ye müteveccihen basılıyor gaza.

Değirmen Otel'de bana ayrılan oda mükemmel, çalışma masam, sandalyem, masa lâmbası, herşey düşünülmüş. Karadeniz'e bakıyor büyük pencere.

- İstediğin saatte, ne emredersen resepsiyonu arayabilirsin ağbi.

diyorlar Galatasaraylı kardeşlerim.

- Daha çok gece yazıyorum. Daktilo sesi yan odaları rahatsız edebilir, masanın üstüne battaniye gibi bir şey mi koysak?

- Hayır ağbi, otel bomboş, kafana göre takıl!

Deli gibi yazıyorum o gece gümbür Karadeniz dalgalarıyla haşır neşir. Devrisi gece sabaha karşı yazmaktan yorulup yatağa uzandığımda, üst katımdaki odada ayak sesi, sifon gürültüsü duyuyorum. Otele bir başka müşteri geldiği anlaşılıyor. Ve her kimse o müşteri gün doğarayak başlayan üst kat tıkırtısı, gezintisi, sifon çekilmesi bir türlü son bulmuyor. Şarap şişesinin dibini dikleyip sızıyorum.

Sabah kahvaltısına indiğimde otelin öbür müşterisi üst kat komşum kahvaltı etmekte. Düş mü görüyorum? Üst kat komşum Yaşar Kemal! Masasına saygıyla yaklaşıp kendimi tanıtıyorum, daktilomun sesinden rahatsız olup olmadığını soruyor, o daha yanıt vermeden özür diliyorum. Beni masasına buyur ediyor. Birlikte

ediyoruz kahvaltıyı. Yaşar Kemal'le karşı karşıyayım. İnce Memed'i okuyarak büyümüş, edebiyata âşık olmuşum.

- O saatte yazılmaz, gün doğarken kalkıp yazacaksın!

diyor usta. Hiç yanıt vermiyor, onu dinliyorum. Salak bir heyecanla ne yazdığımı anlatma derdine düşüyorum, bitirmek üzere olduğumu, yazdığımı okuyup eleştirilerini sunarsa çok mutlu olacağımı kem küm dile getiriyorum.

Zor konuşuyorum, kahvaltı edemiyorum. Hızla odama çıkıp gece ustayı rahatsız etmemek için deli gibi yazmaya koyuluyorum. Hemen bitirip ona sunmak istiyorum. Geceleri daktilo kullanmıyorum, kurşun kalemle sessiz düzeltmeler yapıyorum, yukarda sifon sesi duyulunca hemen yatıyorum.

Üçüncü sabah kahvaltımızda bitmiş olarak sunuyorum ilk kitabımı ustaya. O sırada bir kitap yazmakta olan, buraya onun için gelmiş yazar bana;

- Ben şimdi kitap yazıyorum. Seninkini okumaya vaktim yok!

demiyor. Suskunlukla alıyor dosyamı.

- Gel seninle biraz yürüyelim!

diyor. Değirmen Otel'in önündeki kumsaldan yürümeye başlıyoruz, birkaç kilometre süren yürüyüş, dönüşüyle birlikte şehirlerarası bir yaya yolculuğuna dönüşüyor. Yürüyecek halim kalmamış, ayaklarıma karasular inmiş, o hem anlatıyor, hem de hiç yorulmadan tamamlıyor maratonu.

- Çehov okuyacaksın! Ben herşeyi Çehov'dan öğrendim. Dönüp dönüp okuyacaksın Çehov'u!

diyor.

İki gün sonraki kahvaltıda, kitabımı okuduğunu ve beğendiğini söylüyor. Dünyalar benim oluyor. Yaşar Kemal beğenmiş, kim

beğenmese, ne yazar? Kanatlarım var, birden kahvaltı masasından bir martı olarak uçup tur atmaya başlıyorum Karadeniz dalgası üstünde.

60

Mülâyim bir gece Kazancı Yokuşu'nda, kaptırmış yazıyorum. Zil çaldı.

Pencereden sarktım; Baykal Kent! Hiç sırası değil, bastım kapıyı açan düğmeye. Oflaya puflaya çıktı merdiveni, hafif zurna, elinde üstüne bir şeyler yazılmış üç dosya kağıdı;

- İlk eserimi yazdım! Çok gırgır bi hikâye... Çok seveceksin...

diyerek içeri sızdı.

Yazmaya ara verilerek kendisiyle rakı başına oturuldu. Heyecanla bana üç sayfalık eserini okumak istiyor. BostancıTaksim otobüsüyle buraya gelirken yazmış. Otobüsün dingiltisi içinde ve sarhoş olarak büyük harflerle, yamuk yumuk kağıda dökülmüş eser okunamıyor...

- Al sen oku! Okuyamıyorum ben.

diyerek uzattı üç sayfayı. Eserin ismi: Bostancı-Taksim. Pek okunacak bir yazı değil, kimi harfleri yazmamış, kimi harflerin ne olduğu belli değil. Nokta, virgül gibi işaretler kullanılmamış. Okunabilen şu:

" ÖTEBÜS KADERİNİ ALTI LİRAYA BAĞLAMIŞ İNSANLARIN VEYA TASARRUF EDENLERİN HİKAYESİ HİÇBİR ŞEYDEN HABERSİZ AMA OTURARAK BİNERLER HER ŞEYDEN HABERSİZ BÜS YOL ALIR ONLARDAN HABERSİZ BİR DURAK BİR DURAK DAHA O GÜZELİM BİLETÇİ BOZULUR YAVAŞ YAVAŞ

- HADİ BEYLER (SANKİ BAYAN YOK) BİRAZ İLERİ BİRAZ DAHA GELEN BİTMEZ Kİ 85 KİŞİLİK OTOBÜSTE GELEN GELİR HERKEZ BİLETÇİ HALA İLERİ DERKEN BİNEN HEMEN HEMEN İKİ MİSLİDİR OTÖBÜS HALA UFAK DURAKTADIR İNEN YOK BİNEN VAR ZATEN İNENE KÜFÜR VAR ZATEN BU BOSTANCI OTOBÜSÜNDE TAKSİM DEN EVVEL İNEN HERKESE KÜFÜR VAR BUNA İNAN OTOBÜSÜMÜZ İLERLİYOR BOŞ YOK HEP DOLU BİNEN BİNİYOR İNEN İNMİYOR YAVAŞ YAVAŞ KADIYÖYE GELİYORUZ ALTI-YOL SONRA KADIKÖY KAPI AÇILIYOR DIKIŞAN İNSANLAR OTOBÜSÜN GİTMESİNE İMKAN YOK

BİR ADAM

KARDEŞİM BU OTOBÜS BU KADAR ALIR LÜTFEN BIRA-KIN DA BİZ GİDELİM

BİNEMEYEN ADAM

YAHU BE ADAM SEN İN DE İKİ KİŞİ BİNSİN

ADAM HADDİNİ BİLEREK SUSAR OTOBÜS DEVAM EDER GİDER

Eser bundan ibaret. Ben yüksek sesle okurken o neler hatırlıyorsa kahkahalarla gülüyor. Baykal cüssesi itibariyle otobüste iki kişilik yer işgal ettiği için sanırım binemeyen adam ona sesleniyor; “Sen in de iki kişi binsin!” diye. Ve fakat yazar kahramanının cüssesi hakkında hiçbir fikir vermiş değil. Onun Baykal olduğunu düşününce anlayabilinir, onu kahkahalara garkeden şey! Küçük harflerle, daha düzenli olarak yazılsa bir sayfayı kirletemeyecek eser, bir eser değil; Baykal sarhoş olarak Bostancı’dan kararlıca bana sığınmaya gelirken yolda olup biten, onun anlatmayı beceremediği bir olay.

Evdeki rakı çok kısa bir sürede tükeniyor. Suçlu çocuk ifadesini takınarak:

- Ben bu gece burda kalabilir miyim efendim?

beklenen sorusunu ifrâz ediyor.

- Onun için gelmedin mi zaten?

Boynunu büküp mahcupça önüne bakıyor:

- Evet efendim.

diye ayaklanıyor;

- Ben bu ilk eserimi yarın Yeşilçam'da iki büyük rakıya pazarlarım. Yarın gece rakı sorunumuz olmaz!

diyerek devrisi gece için de rezervasyon eğilimini dile getiriyor.

- Yarın sabah erkenden Yeni Zelanda'ya gidiyorum Baykal!

sinirli yanıtıma da;

- Tüh! Sensiz benim boğazımdan geçmez ki o rakı! İyi geceler!

diye yalpalayarak, gaz sobasına çarparak yolunu çok iyi bildiği küçücük misafir odasına ulaşıyor, hiç soyunmadan kendisine çok küçük gelen yatağa düşüyor, derin bir uykuya dalıyor.

Yeniden mülâyim suskunluğuna kavuşuyor Kazancı Yokuşu, yazmaya oturuyorum. Baykal bir horultu konserine başlıyor.

61

Haziranın ortası. Kazancı Yokuşu dosyamı yayıncı bulunması için Onk Ajans'a teslim ettim. İlk kitabımın basılması özlemi başlıyor.

Gazete okuyorum. Seçimler beklenildiği gibi Ecevit'i iktidara getirmedi. En çok milletvekili sayısını yakaladı CHP, ama bu tek başına hükümet kurmaya yetmiyor. Koalisyon görüşmeleri sürüyor başkentte.

Ecevit, Demirel'le, Erbakan'la, Türkeş'le görüşüyor. Olumlu bir gelişme yok. Üçü de yan çiziyorlar, pusuya çekilmiş bekliyorlar.

Kapı çalınıyor; postacı. Ali Poyrazoğlu imzalı bir telgraf geliyor. Dur Konuşma Sus Söyleme'yi oynuyorlar başkentte. "Acele beni ara" yazısının altında bir telefon numarası var. Taksim postanesinden telefon ediyorum. Alpay ve Tuncay Ankara turnesi sonunda ayrılıyorlarmış. Ali derhal Özcan'ı bulup ona metni vermemi, ikimizin temmuzun 7'sinde İzmir'de olup provaya katılmamızı istiyor.

Yusuf Bakkal'dan şarap, peynir, sigara alıyorum. Özcan'ın evinin altındaki dükkâna telefon ediyorum. Dükkâncının:

- Özcan Bey! Telefon!

bağırtısını tüm Harbiye, ben, Yusuf Bakkal ve yokuştan geçenler duyuyorlar. Özcan'ın duyması biraz zaman alıyor. Bakkalla muhabbet ediyoruz.

- N’olucak bu hökümet işi?

- Ecevit kuramayacak herhalde.

- Olur mu canım? Hökümet Ecevit’in hakkı! En çok milletvekülü Halk Partü’sünde.

- Öbür üçünün toplam milletvekili sayısı CHP’ninkinden fazla. Hepsi Ecevit’e hayır diyecek, sonra üçü birleşip hükümet kuracaklar.

- Şıçiiim böyle demokrasünün içine!

diyor pek küfür etmeyen Yusuf Bakkal.

Akşamüstü Kulis Bar’da buluşuyoruz Özcan’la. Bir yıl önceki ilk prömiyerde ikimiz de oynamışız. Birkaç gösteriden sonra oyun ertelenmiş.

- Biz kendi rollerimizi mi oynayacağız efendim?

- Evet. Ezber sorunu yok yani.

- Var efendim! Toplam dört kere oynadık. Ezber oturamadan uçtu gitti. Bızzzt efendim! Hiçbir şey hatırlamıyorum.

Kendisi için fotokopi yaptırıp dosyaladığım metni veriyorum.

- Okuyunca hatırlarsın Özcan.

- Ali bize avans göndersin! Avans almadan şurdan şuraya gitmem efendim. Avans almadan bir satır ezberlemem efendim.

diye şarlıyor.

- Mehmet Ali bey, Özcan Bey’e buz gibi bir bira efendim!

diye sesleniyorum bara. Birası geliyor, iki yudum sonra mülâyimleşiyor;

- Ne zaman gidiyoruz efendim?

- Temmuz’un 7’si.

- Buraya beş kuruş hesap ödemeyelim. Poyrazoğlu’nun hesabına

yazdıralım. Biz şu andan itibaren o tiyatronun avans almadan kahramanca turneye gidecek mensuplarıyız efendim!

- Gayet tabii Özcan, biz niye ödeyecekmişiz, Ali ödesin!

diye yanıtlıyorum, o çişe gittiğinde gizlice ödüyorum hesabı.

Eski sevgilim İsabelle'den mektup geliyor. Kocası Emmanuel ve arkadaşları Bruno ile Türkiye gezisine geleceklermiş. Kent merkezinde pahalı olmayan bir otelde kalmak istediklerini, onlara yardımcı olmamı rica ediyor. Ben onun Paris'teki evinde, Orta Fransa'daki şatosunda konuk olarak kalmış, ağırlanmışım. Niye ucuz otelde kalıyorlar? O tarihte İzmir'de olacağım, evim bomboş, kayınbiradersiz, çocuk baldızsız, Gizem Kız'sız. Galatasaray Postanesi'nden telefon ediyorum İsabelle'e, o tarihlerde İzmir'de olacağımı, evimde kalabileceklerini söylüyorum. İstanbul'dan sonra İzmir'e geleceklerini, orada görüşebileceğimizi söyleyip teşekkür ediyor.

Buram sıcak 7 temmuz günü Yeşilköy'den kalkacak uçaktayız. Uçağın içi sauna gibi. Bir türlü kalkamıyor. Pistte pencereden gördüğümüz vişne çürüğü bavulun yüklenmesi bekleniyor, uçakta sürekli yapılan duyuruyla, bavul sahibi Ali Yılmaz'ın inip bavulunu göstermesi isteniyor. Kalkıştan sonra yakacağı sigarası ve ona arkadaş kibrit kutusu elinde sabırsızlıkla bekleyen zil zurna Özcan ayağa kalkarak, neredeyse hiç küfür etmeyen bir adam olarak hayatının en terbiyesiz ve tarihi küfürünü uçağın en arka sırasından kokpite doğru haykırıyor:

- Ali Yılmaz'ın amına koyim efendim!

Hostesler uçaktan inmemizi istiyorlar, direniyoruz. Sitivırt denilen kıl herif geliyor. Hiç yüz vermiyoruz. Özcan'ın;

- Gıırç ve zınk! Bırttt!

türü ünlemlerinden sıkılarak gidiyor sitivırt. İzmir havalimanında tutuklanmamız söz konusu oluyorsa da, karşılamaya gelen turne düzenleyiciler işi çözüyorlar.

Basmane garı karşısında Billur Otel. Beyhan Akbaş, Gül Yalaz, Oya Başar, Gülşen Gürsoy, Ali, Korhan, ışıkçı Erbil Çeviker, piyanist Mihran Baron'la buluşuyoruz.

- Ben İzmir'in yabancısıyım. Hiçbirinizi tanımıyorum efendim!

diyor Özcan. Kendisinin zil zurna konumu itibariyle gece yapılacak prova devrisi güne erteleniyor, çöpşişçiye gidiliyor. Ali final sahnesini yeniden yazmamı istiyor. Demirel, Erbakan ve Türkeş, Ecevit'e çelme takarak ikinci Milli Cephe hükümetini kurmak üzereler, bakanlık pazarlığındalar. Otele döner dönmez yerleştiriyorum daktiloyu aynalı masaya, oda arkadaşım Özcan sızdıktan sonra yazmaya başlıyorum Bakanına Poker sahnesini.

Horlamakta olan Özcan, Türkeş'i oynayacak, Ali Erbakan, ben Demirel. Bakanlık pazarlığında anlaşamayan üç lider, konuyu poker masasında çözmeye uğraşıyorlar.

2000 kişilik Fuar Çamlık Senar Bahçesi'nde dolu başlıyor oyun ve öyle sürüyor. Çok güncel, yeni yazılmış son sahne ortalık yıkıyor. Ecevit'e oy vermiş İzmirliler her cümleyi alkışlıyorlar. Erbakan ya da Demirel o gün ne dediyse onu yerleştiriyorum metnin içine. O günün gazetesi gibi oyunun finali.

Otelde mutlu değiliz. Basmane trafiği sabaha kadar imanımızı gevretiyor. Otelin tam önündeki kırmızı ışıklarda inleyerek fren yapan kamyonlar, yeşil yanınca daha korkunç bir gürültüyle hareketleniyorlar.

- Odamızdan sabaha kadar tırlar geçiyor efendim!

diyerek isyan ediyor Özcan. Patron bizi haklı buluyor, devrisi gün

Efes Oteli'nin arka sokağındaki gayet sakin Kısmet Otel'e taşınıyoruz, kendisi Efes Oteli'ne yerleşiyor kendini çok daha haklı bularak. Oda arkadaşım Özcan gene duvar dibindeki yatağa yerleşiyor, sarhoşken her elini attığı yerde bulabilmek üzere odaya kibrit kutuları serpiyor. Bir yandan da;

- Bir komutan askerinin başında olur!

diye söyleniyor.

- Biz asker değiliz Özcan. O da komutan değil, patron!

- Evet efendim. Tabii efendim. Biz güzeliz, saygılıyız, duyguluyuz efendim.

diyerek sızıyor. Bizim Sınıf dosyasını yayıyorum yatağımın başucundaki küçük masaya. Turne sıkıyönetim komutanı Beyhan Akbaş'ın izin verdiği saatlerde, pata küte oyunu yazıyorum. Beyhan gece odalarda gürültü yapılmaması, odaya kadın arkadaş getirilmemesi gibi, otelin koymadığı kurallar getiriyor Kısmet Otel'e.

- Askerin başında bir komutan var işte!

diyorum Özcan'a.

Cumartesi sabah uçağıyla İstanbul'a gidiyorum. İç hatlardan dış hatlara geçerek İsabelle, kocası Emmanuel ve hiç tanımadığım Bruno üçlüsünü karşılayıp Kazancı Yokuşu 40 numaraya getiriyorum, anahtarı teslim edip havaalanına ulaşıyor, İzmir'e dönüyorum.

Oyundan sonra patron genellikle, izlemeye gelmiş konuklarıyla, onların kulis kapısı önüne parkedilmiş arabalarına atlayıp bir yerlere gidiyor. Özcan buna da takıyor kafayı;

- Patron mercedesle vııjjt... biz yürüyerek gırç gırç gırç...

Bir gece ona sürpriz yapmaya karar veriyorum. Fuar girişinde

bir faytoncuyla anlaşıyor, oyun bitiş saatinde kulis kapısında hazır olmasını söylüyorum. Oyundan sonra Özcan'a:

- Kapıda bizi bekleyen bir araç var efendim. Buyrun, siz önden geçin!

diyerek kapıyı gösteriyorum. Şaşkınlıkla çıkıyor kapıdan. Bizim fayton patronun konuklarının bmv arabasının yanına parketmiş, atlar merakla arabayı inceliyorlar.

- Of annem of!

diye kahkaha atarak, ellerini çırparak kuruluyor faytona Özcan, yandaki arabaya binen patrona gülerek el sallıyor.

- Patron bemeveyle vıuıjt, biz püfür püfür tririk tırırak tririk tırırak.

Kordonda bir lokantaya geliyoruz. İstediğinin iki misli para veriyorum faytoncuya. Parasal sorunumuz yok. Oyun dolu oynadığı için sıkı para yapıyor telif ücretim. Çok muntazam ödenmese de, ne kadarını alsam, iki cebim tomar para.

- Niye tamamı ödenmiyor? Para kıtlığı mı var?

- O kadar parayı n'apıcaksın turnede? Paran bende. Sana versem harcarsın. Birikiyor işte, turne bitince hesaplaşırız.

diyor patron.

- Harcar harcarım sana ne?

demiyorum. Belki de haklı. Nereme sokacağım o kadar parayı? O nereye sokuyor acaba? Üstelik onun zarfı benimkinden çok kalın.

Temmuzun 14'ü, İsabelle, kocası ve Bruno İzmir'e geliyorlar. Korhan'ın da fransız arkadaşları var. Olaylara fransız kalarak izliyorlar oyunu. Oyundan sonra patron onlarla birlikte yemeğe götürüyor ekibi. Fransız Devrimi'nin yıldönümü gecesi, devrim için kaldırılıyor kadehler. Bir süre İsveç'te yaşadığı için yabancı dil

olarak sadece isveççe bilen Özcan masadaki fransızca muhabbetten sıkılarak kendini içkiye veriyor. Aradan kimi kadehler geçiyor, birdenbire ayağa kalkıyor;

- Lö katorz jüviyye dö la dü lö fon dö Eyfel avek Şanzelize lö maten dö bonjur avek Robespiyer avek paket mösyö Berç dö Danton lö salü la sa la dö la revolüsyon dö revolüsyon!

diye haykırarak kadehini kaldırıyor. Hiç fransızca bilmeyen Özcan içinde frenkçe sözcükler barındıran ve fakat anlamı olmayan devrim kutlama mesajını öyle mükemmel bir fransız aksanıyla söylüyor ki, sanki fransızca!

Fransızlar alkışlıyorlar.

- Mersi boku!

diye masayı selâmlayarak oturuyor yerine.

62

1966’nın son günleri başkentte. Hava başkentsel soğuk. Barıkan Otel’in altındaki salonda gösterilerini yapan, Yılmaz Gruda’nın Çuvaldız Kabare Tiyatrosu oyuncuları, Gruda, Gülsin Onay, Umran Ertok, Bülent Kayabaş, Ajlan Aktuğ ve Özcan Özgür oyundan sonra otelin barına geldiler. Ankara’da aynı kira evini paylaşan Bülent, Ajlan ve Özcan barda hoş bir hanım var mı, bizi bekleyen hayranımız bayan var mı, umutsuz tarassutundan sonra, hayatlarının kadınlarını araştırma çalışmaları için, piyanist Çakın’ın gece yarısından sonra da açık barına gitmeye karar verdiler.

- Bize üç hanım lâzım efendim, üç yatak odalı evimiz var! geleneksel uyarısını yaptı Özcan, Çakın’ın barına girerayak.

Genelde üç hanım bulunur. Üç yatak odalı eve gelinir. Herkes hayatının kadınıyla odasına çekilir. Ajlan ve Bülent’in odalarından çok cinsel ah, uh sesleri gelirken, Özcan odasında diz dize oturduğu hanımı kısa bir süre sonra yoleder, öbür odalardan müteharrik sesler ayyuka çıkarken Özcan sigara içer suskunlukla, penceresinden sokak lâmbası ışığının sızdığı odasında.

Noel gecesi kutlama eğilimli üçlümüz, Çakın’ın barına iniş yaparlar. Çakın bir yandan piyanosunu çalarken başıyla selâmlar onları. Üç değil, hiç kadın yoktur ortalıkta. Kısa keserler Noel kutlamasını, eve gelirler. Sabaha karşı herkes odasına çekilip ev besbekâr suskunluğuna kavuştuğunda, Özcan yatağından kalkar,

daire kapısına gider, açar ve üç kez ısrarla kapı zilini çalar.

Kıçında pireler uçan Ajlan duymaz zil sesini. Bülent uykusundan uyanır, çok içtiği için gaipten zil sesleri duyduğunu düşünerek, öbür tarafa döner yatağında. Yeniden ısrarla çalınır kapı zili. Özcan'ın mahalleyi ayağa kaldıracak perdeden evi inleten sesi, Ajlan'ı da, Bülent'i de uyandırır;

- Oooo! Brijit Bardo hanım... Niye zahmet ettiniz?....

Size de iyi Noeller!.... Çiçeğe falan hiç gerek yoktu... Sizi donla karşıladığım için çok müteessirim, buyrun yatağa geçelim efendim!

İlerleyen dakikalarda Özcan'ın odasından;

- Yapmayın Birijit hanım, ben oramdan gıdıklanırım...

- Müsaade edin donumu çıkarayım madam!

sesleri arasında, Brijit Bardo'nun Özcan tarafından dublajlanmış sesleri de duyulmaktadır.

- No Özcan!

- Vıy Özcan!

- Özcan jö vuzem!

- Özcan mon amur!

Ajlan gülerek yeniden uykuya dalar. Bülent yatakta öbür tarafa dönüp horlamaya başlar. Özcan odasında kendi ve Brijit adına sevişirken çıkabilecek inlemeleri neşrettikten sonra;

- Tamam. Şimdi güle güle Brijit hanım! Benim yarın oyunum var! Dinlenmem lâzım efendim!

diye bağırarak sanal Brijit Bardo'yu odasından daire kapısına getirir, kapı dışarı eder:

- Bon nüvi Brijit!

Çarpar kapıyı suratına. Bülent yüzünün sağını kaldırıp solunu

yapıştırır yastığa. Kısa bir sessizlik olur üç oyuncunun bekâr evinde. Mutfağa gidip kendine bol sulu bir rakı hazırlar Özcan, geçen haftadan kalma gayet bayat leblebileri de alarak odasına gelir. Yatağına oturur, sigara yakar, nefes alır, hızla fırlar yerinden, daire kapısına gider, açar ve zili üç kez uzun uzun çalar. Bu kez Sofia Loren'dir gelen.

- Io tamo Özcan!

diye çığlık atmaktadır. Apartman aydınlığında yankılanır birkaç kez Özcan'ın italyanca dublaj yaptığı "Seni seviyorum Özcan" cümlesi.

- O Sofia hanım, hoşgeldiniz. Demin Brijit'le Noel'leştik. Şimdi yol ettim yahu! Bu Noel denilen şeyi de, bu kadar abartmamak lâzım, ayrıca Hazreti İsa'nın da babası tam belli değil, neyse buyrun!

diyerek odasına alır sanal Sofia Loren'i, odasının kapısını büyük bir gürültüyle çarpar. Kendisi inleyerek, Sofia adına italyanca dublajlı inlemeler üreterek ortalığı yıkar Özcan. Gürültüye uyanan Bülent çişe gider. Sifon çekip odasına döner, uykuya geçer.

Sofia Loren'i evire çevire beceren Özcan;

- Şimdi defolup gidiniz Sofia hanım, benim yarın oyunum var!

diye onu dairenin kapısına getirir, kapıyı açar ve onu dışarı çıkardıktan sonra;

- Çav Sofia!

diyerek suratına çarpar kapıyı. Uykusundan uyanan Ajlan:

- Yeter Özcan kes!

diye bağırır.

- Ben de kesmek istiyorum efendim, fakat ziyaretçilerin ardı kesilmiyor!

diyerek daire kapısını açıp zili çalar Özcan ve Ajlan'a seslenir:

- Buyrun bakalım, işte Ursula Andres!

Kapıda olduğunu varsaydığı Ursula'ya döner:

- Ay em veri sori Ursula hanım... Ay em veri veri yorgun, tumorrov oyunum var! Ay ken nat galiba, ama girin bari!

Sanal Ursula'yı içeri alır, sokak kapısını dan diye kapatır. Onu odasına götürür. Sabaha dek sürer Özcan'ın odasında Ursula'yla sevişmelerinin, zaman zaman Ursula adına Özcan'ın ingilizce dublajlı inlemeleri. Sabah ezanında kovar Ursula'yı Özcan kapıları çarparak.

- Fak of Ursula!

Mutfakta, küçük masadaki kahvaltıya geç katılır Özcan;

- Çok yorgunum. Bu akşam oyunu nasıl oynayacağımı bilmiyorum. Dün akşam çok fazla ziyaretçi hanım geldi...

- Duyduk!

diye gülümser Bülent, Ajlan'la bakışırlar.

- Fakat Ursula'ya pek kibar davranmadın.

diye gülümser Ajlan.

63

İzmir’de temmuzun sonu, alev esiyor. Süngüsü düşmüş palmiyelerin. Şırıl akıyor ter oramızdan, daha çok buramızdan. Duştan çıktıktan biraz sonra duşa girmek gerekiyor. Köşedeki eczanenin kapısında çocuklar için ördek biçim yüzme simitleri asılı. Onlardan bir tane alsam, küvete soğuk su doldurup içine girsem, daktiloyu ördek simidin üstüne yerleştirsem gibi uçuk fikirler geliştiriyorum. Emektar remington daktilom suya düşerse hiç iyi olmaz endişesiyle, bu salak düşüncemden vazgeçiyorum. Belime bir havlu dolamışım Bizim Sınıf’ı yazıyorum. Birinci perdeyi kolayladım. Yazdıklarımı Beyhan’a, Özcan’a okuttum. Ali’ye, birinci perde bittikten sonra vereceğim.

Sabah İstanbul’dan telefon geldi. Ağustosun ilk sabahı nevresim reklam filmi çekimine gideceğim, 18.00 uçağıyla döneceğim. Türk Hava Yolları bir şaka yapmazsa, 21.00’deki oyuna yetişeceğim.

İkindi vakti gene o seyyar sokak satıcısı geçiyor bağırarak:

- Bardacık geldiii! Bardacııık!

Her gün bu saatlerde geçiyor. Ne satıyor? Küçük küçük bardaklar mı? Çay bardağı mı? Bardacık ne? Merakla fırlıyorum balkona. Adam yeşil incir satıyor. Niye incirin adı bardacık? Sonra öğreniyorum bir İzmirli’den meğer incir izmircede kadın cinsel organı demek! Ama kuru incire, incir diyorlar. Kurusu ayıp olmuyor demek ki, yaş olması ayıp. Ve fakat yerine niye bardacık? Oval ve içbükey bir delik olarak ince belli çay bardakçığı da

çağrışımlar yapmıyor mu imbata karşı? Ne söylesen çok cinsel bu İzmir'de.

Mimar Elmas bir turne aşkı. Sinema jönü çok güzel çocuk, Özcan'ın deyimiyle, güzel insan Mesut Engin ve arabalı sarışın sevgilisi Lümükümüfü ve onun kız arkadaşı mimar Elmas oyun çıkışı bizi almaya geliyorlar, bir yerlere içmeye gidiyoruz. Sarhoş olunca ne söylesen;

- Lü...mü... kü.. müfü...

gibi, ünlemlik sıfatı kazanamamış sesler çıkarıyor. Özcan onun adını öyle koydu, kızın ismi Lümükümüfü kaldı. O da sevdi yeni ismini.

Henüz bir turne sevgilisi bulamamış oda arkadaşım Özcan benim Elmas'la buluşmalarım konusunda sorun çıkarıyor. Oyundan sonra taksiyle otele geliyoruz, biz otele sızıyoruz Özcan taksiyle Pasaport'a pasaportlanıyor. Bir iki bira içip gelmesi rica ediliyor kendisinden. Biz odaya ulaşıp daha soyunamadan telefon çalıyor:

- Geldim. Resepsiyondayım efendim. Yeni bir olaya başlanmasın.

diyor Özcan'ın sinirli sesi. Pasaport'ta taksiden inmeyerek otele geri geldiği anlaşılıyor. Gerginliği üç haftadır İzmir'de bir turne sevgilisi bulamamasından filizleniyor. Madem Özcan yapamıyor, kimse yapmasın, gibi askeri bir duygunun esiri.

- Henüz olaylar başlamadı, lobide bira içiniz, ben sizi ararım efendim!

diye kapatıyorum telefonu.

Bir sabah Özcan erkenden kalkıp sinek kaydı tıraş oluyor, gömleklerinden gömlek beğenemiyor, beyazı çıkarıp maviyi giyiniyor...

- Nedir efendim?

- Bir gluk durumu söz konusu efendim. Dün akşam oyun çıkışı tanıştık, randevulaştık. Kendisi öğretmenmiş, çok hoş bir hanım.

Gluk, Özcanca'da sevgili ile metres arası bir şey.

- Odayı kullanmam gerekirse resepsiyona ulaşınca ararım, siz Pasaport'a çay içmeye gidersiniz efendim.

Bir telâş fırlıyor Özcan İzmir'in dinsikatif sıcağına glukla buluşmak üzere. Soğuk duş yapıp sürdürüyorum yazmayı incirini sıvazladığımın afrikî İzmir sıcağına karşı.

Gün batıyor, bir Özcan tâcizi yok. Yeni bir sahne yazıyorum. Tıraş olup fuara gidiyorum. Özcan Çamlık Senar Bahçesi'nin yanındaki çay bahçesinde oturuyor. İniş yapıyorum masasına:

- Gluk glumakuk mu çıktı?

- Daha korkunç efendim! Beş yaşındaki kızıyla geldi.

Kızı lunaparkı seviyormuş, haydi oraya gidelim. Gidelim efendim. Kızı dönme dolaba binmek istiyormuş, fakat hanımefendi dönme dolaba binmekten çok korkuyormuş... Özcan annesini sıvazlamadığı kızla dönme dolapta! Trırink trırink! Hiç dönme dolap sevmem, çok korkarım efendim. Trülüşülüng trülüşülüng, canım ağzıma geldi efendim...

Reklam çekiminde buluşuyoruz Ayşe'yle. Arkadaşı Oya Başar'ın selâmlarını iletiyorum. Derhal Oya'ya telefon ediyor. Oya onu İzmir'e dâvet ediyor. Benim dönüş uçağımda Ayşe yer buluyor. Birlikte dönüyoruz İzmir'e, şaşırtıcı biçimde tam saatinde kalkan 18.00 uçağıyla.

Oyundan sonra fuar içindeki Galatasaraylı Saffet ağbinin işlettiği Mogambo gece klübüne gidiyoruz, Oya, Ayşe, Korhan, Özcan.

Lisedeyken Grand Cour'daki antırenmanlardan tanıdığımız,

hayranı olduğumuz, Galatasaray'ın efsânevi futbolcusu Metin Oktay'la karşılaşıyoruz girişte, sarılıp öpüşüyor, onunla birlikte bir masaya oturuyoruz.

Günün afrikî sıcağı dinmiş, imbat esiyor İzmir'de. Pistte dansedenler var. Ben Ayşe'yle, Oya Korhan'la dansa kalkıyoruz. Özcan Metin Oktay'la dansa kalkamayacağı için yeni bir içki söylüyor. Yavaş parçalardan, daha kıçını dingildet, el kol salla türü dans gerektiren hızlı parçalara dönüşüyor müzik, Özcan da atıyor kendini piste, bizim yanımızda hiç bilinmeyen, figürleri icât edilmemiş, danscıl hareketli bir devingenliğe girişiyor. Bu gayrı kâbili kontrol devingenlik sonucu Özcan'ın eli, arkasında danseden çiftin bayanının kıçına çarpıyor. Kadının karşısındaki adam; vay karıma pandik attın, duygusuyla sıkı bir yumruk atıyor Özcan'a. Özcan nakavt! Müzik devam ederken olay duruyor pistte.

Metin Oktay kavgayı yatıştırıp herkesi barıştırıyor, o çifti masamıza dâvet ediyor, bizleri onlarla tanıştırıyor.

- Ben pandik atmadım efendim! Hayatımda hiç böyle bir şey olmamıştır. Şerefli bir subayım. Bir subay bir hanımefendiye böyle bir terbiyesizlik yapmaz... Elim çarpmış olabilir... Çarpmışsa çok çok özür dilerim efendim.

diyor Özcan. Onun masumiyetini ve olayın bir kazâ olduğunu algılayan yumruk atan adam da Özcan'dan özür diliyor. Metin ağbi yeni içkiler söylüyor. Dostça kadeh tokuşturuyorlar yumruk atanla yumruğu yiyen.

Mogambo'da huzuru ve dostluğu sağlıyor futbol tarihimizin en efendi oyuncusu Metin Oktay.

Bir efendim daha var türk futbolunda; Lefter Küçükandonyadis elbette.

64

Samsun Gazi Osman Paşa İlkokulu'nda beşinci sınıftayım. Futbola meraklıyım. Lefter hayranıyım. Akşam okuldan eve gelince babamın okumayı bitirdiği gazetelerden Lefter'in fotoğraflarını kesip bir deftere yapıştırıyorum. Böyle bir Fenerbahçe defterim var. Aslında Lefter defteri de denilebilir. Her nedense, bir de at resimleri kesip yapıştırdığım Güzel Atlar defterim mevcut. Her iki defter, bana verilmiş üç çekmecenin en altındakinde, okul defterlerinin en altında duruyor, zulada. Babam görmesin diye.

- Bu ne bu? Defter ziyânlığı! Defter ziyânlığı! Yapışkan ziyânlığı! biçiminde bir fırça yemeyeyim diye.

Dönemin en güçlülerinden biri olan Macarlar'ı yenmiş ulusal takım için yazılmış;

"Naci'yi geçmek biraz zor

Sen Lefter'i Macarlar'a sor"

marşı birinci sayfasını süslüyor defterimin. Hasta Fenerli'yim. O kadar Fenerli değilim belki, Lefter hayranıyım. Ay yıldızlı formayla gol atıp bize maç kazandıran Lefter'e "gâvur" dedi diye, sınıf arkadaşım Hayrettin'e hayatımın ilk yumruğunu atmışım. Yumruk o ana dek benim için filmlerde gördüğüm bir şey, hiç atmışlığım yok. Elimi sımsıkı yumruk yapıp var gücümle vuruyorum suratına. Elim çok acıyor, Hayrettin'e bir bok olmuyor.

Galatasaray Lisesi'ne girince, ne girmesi, sınavı kazandığımın

belli olduğu akşam Naci amcam bir Galatasaray rozeti takıyor bana. Artık Galatasaraylı'yım, Lefter'e hayranlığımı hep gizleyerek.

Amcam Karagümrük'ün onursal başkanı. Hafta sonları Vefa stadında Karagümrük maçlarına gidiyoruz. Karagümrük'te liseden Özkan ağbimiz oynuyor. Çok başarılı. Onun Galatasaray'a alınması konuşuluyor şeref tribününde. Benim aklım o sırada oynanmakta olan Fener maçında. Atmıştır herhalde Lefter...

Okulun revircisi Ayı Ramazan aşı zamanlarında;

- Bu Fenerli!

diye, muhbir arkadaşlar tarafından ihbar edilenlere çok sert sokuyor aşı iğnesini. Hiç de Fenerli olmayan arkadaşlar için;

- Koyu Fenerli Ramazan ağbi!

gibi puştça muhbirlikler de oluyor, şakacıktan. Onlara düşmana bıçak gibi saplıyor iğneyi Ramo. Ayı Ramazan kürt. Grand Cour'daki maçlar sırasında, o revir penceresinde belirdiğinde geleneksel olarak;

- Ayı Ramazan! Kürt Ramazan!

sloganı atılıyor. O da revir penceresinden üstümüze kovayla su döküyor, sanki ayı değilmiş gibi. Kürtlüğünden gocunduğu yok. Bizim de böyle bir sorunumuz yok zaten. Okulda Kürt Ethem var, öğretmenimiz Kürt Ali var. Karadeniz'in doğusundan Laz Akın, Çu Zeki var. Çerkes Ali, Çingene Zafer var, yahudi, ermeni, rum arkadaşlarımız var. Bunlar doğum yerlerine göre belirlenmiş sıfatlar. Samsunlu'yum diye, bana da laz diyenler var. Aşağılayıcı sıfatlar değil hiçbiri. Aşağılayıcı olan Ramazan'a ayı denilmesi. O da suyu bunun için boca ediyor beynimize, kürt olduğu için değil.

O zamanlar milyon dolarlar almazdı futbolcular. Lefter ağbi Galatasaray Lisesi'nin önünden, benim demir parmaklıklar

arasından onu hayranlıkla izlediğimi görmeden, yürüyerek geçerdi. Hiç ferrari ile, porsche ile geçtiğini görmedim. Belki de yürüyerek Dolmabahçe Stadı'ndaki maça gidiyordu... Ada'dan vapurla gelmiş Sirkeci'ye besbelli, Karaköy'den Tünel'le ulaşmış Beyoğlu'na, İstiklâl Caddesi'ni yürüyor. O sırada lisenin önünde, sağ eli havada, kılı kıpırdamadan kapıya saygı duruşunda bulunuyor, tepeden tırnağa sarı kırmızı giyinmiş, Galatasaray'ın çok renkli amigosu, dolmuş şoförü Karıncaezmez Şevki. Lefter'i görünce dönüp ona bir selâm çakıyor, Lefter ağbi ona gülümseyerek el sallıyor ve yeniden lisenin kapısına yönelik saygı duruşuna geçiyor Şevki.

O okulda kurulmuştur çünkü Galatasaray futbol klübü Ali Sami Yen ve arkadaşları tarafından, Şevki'nin kapıya saygı duruşunun sebebi bu. Lefter'e saygısının sebebi şu; heykeli dikilecek bir ulusal kahramandır o.

Bin yaşasın Lefter ağbi! Büyükada'ya da bir Lefter Küçükandonyadis heykeli yakışır yani.

65

Cayır cayır yanıyor, tutuşmak üzere palmiyeler. Ağustos indi İzmir'e. Bir akış halinde değil ter; fışkırıyor! Oyun dolu gidiyor, kimi geceler bahçe sahibi Armağan ordan, burdan ek sandalye getirtiyor. Oyun sırasında bir türlü söndürtülemeyen büfenin floresan ışığı dibinde masa kurmuş, keyifle rakısını yudumluyor. Oyun başlarken söndürülmesi her gece tembih edilen büfenin ışığı hiçbir zaman sönmüyor. Büfeci gerek oyun başladıktan sonra gelene, gerek oyun sırasında çişe gidip dönüşte uğrayan izleyiciye satışını sürdürüyor. Disiplinli bir tiyatro izleyicisi değil bu kalabalık. Çoğu İzmir'e fuar münasebetiyle gezmeye gelmiş Ege bölgesinin taşralıları. Oyun başladıktan yirmi dakika sonra gelenler var, birinci perdenin sonuna doğru giriş kapısından ağır ağır girip, sahnede olup bitene hiç bakmadan, büfeye yönelip tost söyleyen var. Lunapark'a gelmiş gibi takılıyor fuar izleyicisi.

Otel müdüriyetinden bir püfürdetici rica ettik, odamıza bir pervâne gönderdiler, zor tamamlıyor 360 dereceyi, kendini serinletemiyor bize bir faydası yok. Odadaki sıcak havanın odada dolanmasını sağlıyor. Bizim Sınıf'ı yazıyorum kan ter içinde ve daltaşak.

Ağustosun ortası son buldu İzmir turnesi. İstanbul'a dönüyoruz, benim siyah çanta, daktilo, Özcan'ın kahverengi bavulu. İzmir havalimanındayız gerektiğinden erken. Çünkü oteli öğlende terketmemiz istendi. Uçağımız akşamüstü. Ekibin büyük bölümü

sabah uçağıyla gitti. İzmir'den Bodrum'a tatile gidenler oldu.

- Biz sabah sıfıraltıda kahvaltıya inemeyiz efendim!

diye şarlayınca Özcan, ikimize akşam uçağı için bilet alındı.

Bavulu, çantayı, daktiloyu teslim ediyoruz, elimiz cebimizde ulaşıyoruz havalimanı barına.

- Bazı biralar içmemiz lâzım efendim!

buyuruyor Özcan.

- Buyrun içelim efendim! Yalnız uçakta Ali Yılmaz'ın amına koymak yok!

- Ali Yılmaz kim?

diye soruyor, olayı hiç anımsamayan Özcan.

- Öyle biri yok. Ben kıçımdan uydurdum.

Bizim Sınıf'ın birinci perdesini tamamlayıp teslim ettim Ali'ye. İzmir telif ücreti alacağımı banka hesabıma yatırdı kardeşi müdür Saide. Zenginim. Ya da bana öyle geliyor. Cebimde bir tomar olduğu gibi, bankada ciddi param var. Ve fakat üç ay kira borcum, elektrik, su faturaları, kimi arkadaşlarıma ve barlara borçlarım var. Borçları alt alta yazıp toplamayı, miktarı bankadaki paradan çıkarıp, aslında pek param olmadığı hesabını yapmayı sevmiyorum, moralimi bozuyor bu durum. Bütün borçlarımı ödediğime göre, yeniden borçlanma hukukum doğacağına inanarak salakça mutlu olmayı seviyorum.

Uçağımızın gecikmeli kalkacağı duyurusu yapılıyor.

- Geç kalksın efendim. Oyuna yetişecek değiliz. Yeni biralar söyleyelim!

diye, duyuruyu alkışla karşılıyor Özcan. Yeni biralar biterayak uçağa çağırılıyoruz.

- Bir dakika efendim. Henüz biramız bitmedi. Biz o kadar

bekledik! Biraz da siz bekleyin efendim!

diyerek bira şişesini dikliyor. Yeni bir duyuruyla, acele uçağa gitmek üzere ismen çağırılıyoruz.

- Geliyoruz efendim! İşteyiz! Burdayız efendim!

diye söylenerek kalkıyor yerinden Özcan, şişedeki son bira damlasını damıtıyor.

İstanbul'u özledim. Artık yalnız yaşayacağım. Başka bir düzen olacak Kazancı Yokuşu'nda. Bir süre için parasal sorun yok. Bizim Sınıf'ın ikinci perdesi yazılacak.

Bavul beklentisindeyiz Yeşilköy havalimanında. Herkesin bavulu geliyor, bizim kahverengi bavul, siyah çanta ve daktilo ortada yok. Bavulunu kapan gidiyor. Sadece biz kalıyoruz beklentide. Önümüzde dolaşan şeridin üstünde dönüp duruyor sahibi ortada yok, şişman bir kırmızı bavul. İlgiliye soruyoruz.

- Gelir gelir!

deyip ilgisizce uzaklaşıyor bizden.

Nihayet görünüyor şeridin üstünde bavul, çanta ve daktilo. Geliyorlar önümüze. Hassiktir! Gayrı kâbili tâmir biçimde, ortasından kırılmış babamın ortaokul bitirme hediyesi olarak aldığı, çok ülkeler dolaşmış, çok sayfalar yazmış emektar remington daktilo, iki parça halinde; dak ve tilo! Uçak boşaltıcı tipler bavulları elden ele atarken tutucu tutamamış, yere düşmüş besbelli.

- Bir yazarın daktilosu bavul gibi fırlatılamaz efendim! Neler yazıldı o daktiloyla biliyor musunuz? Sizi mahkemeye vereceğiz efendim!

diye bas bas bağırarak Yeşilköy havalimanını birbirine katıyor alkol istihap haddini gayet aşmış Özcan Özgür.

66

Yeni bir daktilo almam gerekiyor. Komisyoncu Muhittin'e birikmiş üç aylık kira borcumu ödedim. Taksim'e çıktım. Fransız Konsolosluğu'nun karşısındaki kırtasiyeciden bir facit daktilo, bir top kağıt, yedek daktilo şeridi, dosyalar, arkası silgili kurşunkalemler ve karbon kağıdı aldım, eve döndüm. Yeni daktilom daha küçük, daha ince, daha hafif, daha cuk oturdu dedemin hat masasının eğimli yüzeyine. Bir kağıt taktım, sayfanın ortasına ikinci perde, yazdım.

Daha zordur ikinci perde. İlk perde sonunda izleyici yazarın bütün numaralarını, anlatım biçimini, buluşlarını çakmış, biraz alışmıştır herşeye. İkinci perdede onu şaşırtmak gerekir, başka buluşlara gereksinim vardır. İşin noktası olan son sahne en zorudur. Kendi cümlesi midir, ünlü bir tiyatro yazarının mı sözüdür, bilmiyorum, bu yüzden;

- Birinci perdeyi herkes yazar, ikinci perdeyi "yazar" yazar.

demiştir bir gün Haldun Taner.

Satın aldığım gün taktığım, üstünde ikinci perde yazılı kağıt o hafta daktiloda pineklerken, öbür masada, koltuğun önündeki küçük sehpada kurşunkalemle notlar almaya, ikinci perdenin akışını kurgulamaya koyuldum.

Sonbahara erdi Bizans, yapraklarını sapsarartarak döküyor ağaçlar, sarı yaprak üstünden troleybüs geçiyor, gözü dönmüş

minibüs geçiyor, çok eski bir amerikan arabası ferah fezâ dolmuş geçiyor. Ağustosun son sabahı, Ece Ayhan okuyorum.

“ *Hayatın ortaöğretmeni sustu*

dondu gülmeleri çocukların

Bir cenaze töreninde daha

ölümü karşılamaya götürüleceğiz

Efendiler! Eşekler susabilirler

Ne yani çocuklar hiç gülmeyecekler mi?”

Bankadaki para bitti. Zengin olmadığımın bilincine erdim. Hesapta 20 lira var. Kapatacak değilim ya hesabı, en çok 19 lira çekebilirim, çekmeye utanıyorum. En iyisi orda dursun 20 lira, yatırım olarak! Bakkala borçluyum, ama bir şey sorduğu yok. Durumumu biliyor, nasılsa bir gün ödüyorum.

Kazancı Yokuşu’nda evi fırdolandığım, yeni şeyler doğurmaya teşne günler gelip geçiyor. Sabah bakkala alışverişe gittim. Ayfer Feray aramış, numara bırakmış. Arıyorum, kasımda uzun Anadolu turnesine çıkacakmış, rol teklif ediyor.

- Tabii!

diyorum, Özcan’ı da öneriyorum.

-Çok iyi olur! Konuş onunla!

diye yanıtlıyor.

Akşam Kafe Bulvar’ın barında buluşuyoruz Özcan’la. Barda Evşan var. Huzur içindeyiz. İstediğimiz kadar içebiliriz. Evşan zaten içtiğimizin yarısını yazmıyor, belirli bir süreden sonra bitmez, tükenmez yolluklara geçiyoruz. Hesabı ödemek şart değil; yaz deftere Evşan. Üstelik biz turne öncesi borçlarımızı ödemiş, yepyeni ve sonsuz borçlanmalara hak kazanmış bar müdavimleriyiz efendim!

Özcan turne konusunda çekimser görünüyor. Ali, Bizim Sınıf'ta rol teklif etmiş. Uzun Anadolu turnesi gözünde büyüyor. İstanbul'da kalmayı, geceleri alıştığı barları gezmeyi yeğ tutuyor. Yıllarca uzun turneler yapmış, belki de bezmiş. Benim ilk Anadolu turnem olacak, heyecanlanıyorum, Samsun, Çarşamba, Ünye'den başka yer görmemişim, ülkeyi dolaşacağım, buna çok seviniyorum.

- Uzun turne çok boktan bir şeydir efendim. Uzun turnelerde herkes bunalır, kavgalar çıkar. Öyle, çok heyetler dağılmıştır efendim.

diyerek dikliyor rakısını Özcan.

Fuaye Adnan'da son buluyor gece. Barın köşesinde Özdemir Asaf kağıt peçeteye gömülmüş şiir yazıyor, kemancı fransız Nuri gıcırdatıyor, piyanoda Altan İrtel ona çok sıkılarak eşlik ediyor...

- Biz şimdi Ayfer'le turneye gidiyor muyuz efendim?

67

Televizyon için yazdığım Hakiki Aile Canbazhânesi dizisi denetim tarafından reddolundu. Sanırım, işçi, işveren ilişkisine taktılar. Hiç sosyalist, komünist yok ki TRT denetim kurulunda.

Ekimin 13'ü oluşmakta, gün doğuyor Kazancı Yokuşu'na. Bizim Sınıf'ın ikinci perdesi şu an tüttürdüğüm sigarayı yakmadan önce bitti. Final şarkısı yazacağım, tamamlanmış olacak. Pencerede, apartmanlar arasından mendil kadar görünen Boğaz'a bakarak sigara içmekteyim. Martılar çok gürültülü, neyi paylaşamıyorlar belli değil bir kavga, bir telâş içindeler.

Bakkaldan telefon ettim. Yarın afiş ve vitrin için fotoğraflar çekilecek, dedi Ayfer. Özcan'ı aradım.

- Afiş için fotoğraf çekilecek Özcan!

- Ben turneye gelmiyorum efendim. Avans almadık ki, niçin fotoğraf çektiriyoruz, biz konu mankeni miyiz efendim? Ayrıca ben Ali'yle anlaştım, Bizim Sınıf'ta oynayacağım.

Yeniden Ayfer'i aradım, durumu bildirdim.

- Tamam, başka birini buluruz. Tanıdığın bir kız arkadaşın varsa, onu da getir, sırf fotoğraf için. Sonra başka birini buluruz. Turne bağlanması için hemen afiş gerekli.

dedi. İki bira alıp eve çıktım. Bakkala para vermedim, yazdırdım. Para hesaplı, bakkala falan çar çur edilecek gibi değil... Ne kadar çok borcum var manitu? Yoksa ben haybeden kulun muyum?

- Sen ekonomi bilmiyorsun çocuğum!

diyeceği tutuyor yukardaki sakallının.

- Peki biz her gece haybeye mi okuyoruz, öbür sakallının Grundrisse'sini? Hem de çay demleyip saz dıngırdatarak.

Öbür sakallı bir gün çok fena sinirlenmiş, milyarları milyarlarla çarparken cebinde beş kuruş olmayışına. Hadi diyelim, biz okuduğumuzu anlamayan hıyarlardanız, öbür sakkalı da mı ekonomiden anlamıyordu? Ah sakallı, vah sakallı, gerçekten şöyle yukarlarda bir yerde dolunay gibi otursaydın, sana söyleyecek ne kadar çok sözüm var, ve fakat malesef gözle görülür değilsin. Bira şişelerini sol elime aldım, sağ elimle açtım evin kapısını. Sızdım Kazancı Yokuşu yalnızlığıma.

Ertesi gün fotoğraflar çekildi. Afişte; oyunda oynayacağı belli, Ayfer, Osman Alyanak, ben ve konuyla hiç ilgisi olmayan üç kişi var, o rollerin oyuncuları henüz bulunamamış. Ata'nın öldüğü gün gidiyoruz, denildi. Ayfer beni bir kenara çekti. 500 lira yevmiye ve otel paramı ödeyeceğini söyledi, ayrıca maaş yok. Teşekkür ettim. Avans isteyip istemediğimi sordu, parasızdım, ama istemedim.

Güzel olacak benim için iki aylık turne, bütün ülkeyi dolaşacağım. Güzel para alacağım. Kışı turnede geçirerek yakıt masrafımdan da kurtulacağım. Ayda 1500 liralık gaz yakıyor manyak soba, gaza da zam geldi. Zama râzıyız, gaz bulabilseydik. Geçen yıldan daha bulunmazlar ülkesi oldu Türkiye, gaz satıcılarında "Gaz Yoktur" yazıları asılı, sanki biz artık gaz satıcısı değiliz dercesine, necisiniz o zaman? Niye dükkân var?

Bizim Sınıf'ın ikinci perdesini Korhan'a teslim ettim. Final şarkısı eksik, onunla uğraşıyorum dünden beri;

Öğretmenim diyor ki

Ay dünyanın uydusu

iki satırı yazılmış gerisi yok. Ekip bir süredir provada; Toto Karaca, Turgut Boralı, Aydemir Akbaş, Özcan Özgür, Yüksel Gözen, Sevim Oral, Zeynep Tedü, Gülümser Gülhan, Oya Başar, İdil Oğuz, Korhan Abay kadrosuyla.

Ali oynamıyor, sahneye koyuyor. Onun için yazdığım rolü Korhan oynuyor, Mecbure rolü için Perran'la anlaşamadı, Aydemir mecburen Mecbure oldu! Vakit buldukça provalara gidiyorum. Turgut Boralı metni kafasına göre değiştirip, araya uydurduğu bir espriyle lafı havlu boğduya getirerek Nesnel Zeynel'i Ispartalı ve Demirel mantıklı bir adam olarak oynamak istiyorken;

- Canım Kuran-ı Kerim değil ya bu!

diye sözediyor yazdığımdan. Mantık öğretmeni Nesnel Zeynel'in mantığındaki uyumsuz komiği yakalamaya hiç yanaşmıyor.

Puslu bir Kazancı Yokuşu sabahı. Üç kuru gül kurudukça arkadaş oldular bir konyak şişesinde. Sobamızı yaktık. Çay demlenmeyi sürdürüyor sobanın üstünde. Karşımda Van Gogh'un, "yok lan böyle bir sarı" tablosu. Özgünü değil elbette, bir takvimden kesilmiş fotoğrafı.

Kızını Dövmeyen Dizini Döver filmi bu hafta onbir sinemada birden görücüye çıktı. Beyoğlu'nda bir sinemada izleyiciden gizlenerek en arkadan izleme planları yapıyorum.

Kasımın ilk pazarı. Radyo'da "*Sen nâdide bir çiçek*" şarkısı. Hüseynî makâmından bir türküyle sürüyor program;

"Şu dağları delmeli

Kül edip elemeli

İçerim kan ağlıyor

Yârimi görmeyeli, uyu demeye geldim... "

diye iç geçiriyor Yıldırım Gürses. Ne uykusu, şimdi kalktık Yıldırım ağbi! Onun ardından asker mektupları isteğiyle; "*Gel tezkere bitsin bu gurbet* " şarkısı başladı.

Diplomamın onayı için Strasbourg'tan gelen belgelerle günübirlik Ankara ziyaretine gidiyorum sabahın körü uçağıyla, 15.00 uçağıyla İstanbul'a dönüp Ayfer Feray'ın provasına yetişeceğim. Talim Terbiye Daire'sinde değişen bir şey yok, o inatçı amca gene orda, gene binbir zorluk çıkarıyor. Herhalde başkentte iş kovalamasını bilmiyorum. Kemal Galip dayım da öldü. Hakkını arayan herhangi vatandaş konumundayım Ankara'da. Gene karmakarıştı askerlik işi... Askerlik niye bir iş oluyor ki? Vatan borcu! Vatanın şu an askerliğime şiddetle gereksinimi bulunduğu günlerde miyiz? Üniforma giyilmesi bile saçma geliyor benim anarşist beynime. Bir an önce gidip ödesem bu borcumu çok iyi olacak. Ancak yüksek okul okuyanlar kadar yapmak istiyorum, iki yıl yapamam. Niye yapıyorum zaten? Ben de yüksek okul okudum, ahacuk da diplomam!

Kimi milletvekili çocukları, diploması var, kendi yok okullardan aldıkları diplomalarla turistik gezi olarak tamamlıyorlar kısacık askerlik serüvenlerini, bu da kanıma dokunuyor şerefli bir türk askeri adayı olarak.

Küskün biniyorum beni provaya yetiştirecek uçağa. Ayfer'le turneye gideceğime hemen askere mi gitsem Şvayk olarak?

Ayfer'in Akatlar'daki köşkünde yapılıyor provalar, Ayfer, Osman Alyanak, Selma, kocası Süavi, Komik Ömer, ben ve aktörlük heveslisi olan hem dekor teknisyeni, hem ışıkçı Ayhan'ın ısrarlı talepleri sonucu iptâl edilen şoför rolünün yeniden eklenmesiyle oluşmuş bir ekip. Ayhan'cık afişte yok, ama olsun, sahneye çıkacak işte! Ayfer ve Alyanak dışındakileri tanımıyorum. Oyunu Bülent

Kayabaş evin büyük salonunda sahneye koyuyor. Salona koyuyor yani. Haddinden fazla kedi var evde. Saymakla bitmeyecek kadar çoklar. Hepsinin özel isimleri var. Kedilerin adını ezberleyeceğimize rollerimizi ezberlemenin derdindeyiz. Artık İstanbul'da bir sahnesi yoktur, Ayfer Feray Hisseli Tiyatrosu vergisel barikatıyla Anadolu'da turne yapan bir tiyatrodur bu. Ayfer'in annesi beyaz saçlı şeker kadın, kucağındaki kedilerden kucağı görünmeyen İlhame şen şakrak kahkahalarıyla dramaturg olarak katılıyor olaya. Beni çok seviyor;

- Bu çocuk çok şeker ayol! Ben zaten ona rus general rolünde bayılmıştım!

diye iltifatlarda bulunuyor, 1971'de adım attığım Ayfer Feray Tiyatrosu'nda oynadığım Sevgilime Göz Kulak Ol oyununa gönderme yaparak.

Sarman, Minnoş, Karakız, Güzelim, Paçalı devriye geziyorlar provanın ortasında.

- Turnede kediler olmayacak, bütün mizansen değişecek, çok şaşıracağız!

diyorum. Gülüşülüyor.

- Ayol sekiz on tanesini götürün, ev biraz ferahlar!

deyince İlhame, kahkahalara boğuluyor prova.

Ali isimli bir adam var, evin girişinde saygıyla ayakta duruyor, Ayfer'in emir ve görüşlerine hazır bir asker gibi. Patronun küçük bir işaretiyle karşısına dikiliyor, görevi ve görev yerini öğrenip hızla çıkıyor kapıdan. Genç, ama bembeyaz saçlı. Bıyık, kaş, kirpik de bembeyaz. Doğuştan öyle olanlardan.

Bembeyaz kirpiklerinin arasından iyi görebilmek için sürekli gözlerini kısıyor. Zaman içinde bizlerin de ayak işlerini görür hale

gelen bu evliya ruhlu adama Pastel Ali ismini taktım.

Galatasaraylı ağbim Osman Alyanak;

- Onu öyle yapma! Bunu böyle yapma!

gibi uyarılarda bulunuyorsa da, ben onu öyle, bunu bildiğim gibi yapıyorum. O da üstelemiyor.

Adını hiç duymadığım Raoul Praxy isimli fransız yazarın, özgün ismi belli değil, daha önce İstanbul Tiyatrosu'nda Dişi Gazoz adıyla, Toto Karaca, Celâl Sururî, Ali Sururî, Yusuf Sururî, Alev Sururî, Orhan Alkan, İlhan Daner, Ekrem Dümer kadrosuyla oynanmış ve çok tutulmuş bir oyunu. Turne bağlayıcısı Hüseyin Kâşif oyuna isim buluyor: Çat Kapı Ben Geldim. O isimle basılıyor afiş.

Kasımın 14'ünde Çatalca'dan başlayacak turne. Çok az prova yapılıyor. Turneye dört gün kala Selma, Samsun'a kayınvalidesinin yanına gönderdiği üç yaşındaki kızının kaynana tarafından gece geri getirildiğini belirtiyor, turneye çocuğunu getirip getiremeyeceğini soruyor çekinerek. Ayfer sinir krizine giriyor:

- Turnede çocuk olur mu? Pikniğe mi gidiyoruz?

diyerek kendini koltuktan kanapeye, kanapeden öbür koltuğa atıyor. İlhame hanımın kucağındaki sayısı belirsiz kediler dört bir yana koşuşturuyor. Prova iptâl ediliyor. Selma ve kocası Süavi gittikten sonra Gül Yalaz aranıyor. Ulaşılamıyor, başka biri aranıyor...

Kasım'ın 11'i. Ortalığı toparladım. Oraya buraya savrulmuş kitapları yerlerine koydum, masamı düzelttim. Güyâ hafif çeki düzen verdim kâğıtlarıma. Bu işlerle gecenin sıfırbirini bulduk, ancak kurabildim rakı soframı.

Kedili köşkteki prova Selma'sız yapıldı bugün. Onun yerine gelecek kız İskenderun'daymış, yarın provada olabilecek, oyun

hakkında hiçbir bilgisi olmayarak. Prömiyere üç gün var! Hop oturup hop kalkıyor Ayfer.

Kedili köşkteki provadan sonra Küçük Sahne'ye uğradım. Bizim Sınıf provaları sürüyor. Toto Karaca kocasının ağır hastalığı sebebiyle ayrılmış, yerine Semra Savaş gelmiş.

Lübnan'ın güneyindeki Sur kenti yahudiler tarafından bombalanmış, radyo söylüyor. 10 arap ölmüş. Dünyamız dönmekte berdevam...

İskenderun'dan o kız gelmiyor ve 14 Kasım Pazartesi sabahı, Ayfer, Osman Alyanak, Komik Ömer, Erdoğan, ışıkçı Ayhan, Selma ve kucağında üç yaşındaki kızıyla biniyoruz kedili köşkün önündeki, üstüne dekor bağlanıp brandalanmış minibüse. Direksiyonda, ehliyeti olmadığını ilerleyen günlerde öğreneceğimiz genç sürücü Ali, onun yanında her nedense turneye katılan arabanın sahibi Osman Aga, pencere kıyısında turne bağlayıcı, altı üstü tıraşlanmış çizgi bıyıklı Hüseyin Kâşif oturuyor.

Basıyor gaza ehliyetsiz sürücü Ali. İstikâmet Çatalca! Herkes dosyasını açıp rolünü okuyor, ezber geçiyor, Alyanak hiç oralı değil, pencereden manzarayı inceliyor, sigara tüttürüyor. Selma'nın kızı Ebru cıyak cıyak ağlamaya başlıyor ve yol boyu sürüyor ağlaması. Sanırım turne sevmiyor çocuk.

68

Çatalca Ferhat Paşa İlkokulu Koruma Derneği yararına, Rüyâm Düğün Salonu'nun küçücük sahnesinde, saat 16.00'da ilkokul öğrencilerine matine oynayarak yapıyoruz prömiyeri. Gün güneşli ve fakat hava ayaz. İlk kez sahneye çıkacak olan Ayhan ıslatılmış saçlarını taramakla meşgul, ışık ayarıyla ilgili değil. O an karar veriliyor turnesel ismine:

- Ayhan Delon!

Yolculuk boyunca muntazaman ağlayan Ebru, kuliste tiz perdeden çığlıksal ciyaklamasını sürdürüyor. Oynadığım Pertev, boğulmak üzere olan bir kadını kurtarmak için damatlık kıyafetiyle denize atlamış, sırılsıklam giriyor sahneye. Pantalonu, ceketi oyundan önce su kovasına sokuyorum, ikinci zil çalınca çıkarıp kovadan sıkıyorum pantalonu, giyiniyorum. Ceketi üçüncü zilde giyineceğim. Denize atlamış adamın elbisesi başka nasıl olabilir, gibisinden Stanislavskici bir salaklık içindeyim. Üçüncü zil veriliyor. Ceketi iyice sıkıp giyiniyorum. Başımdan aşşağı bir şişe su döküyorum. Salona girer girmez kulisi çok soğuk bularak, bir tenekede kömür yaktırıp sahne arkasını dumana garkeden Osman Alyanak çok gülüyor başımdan aşşağı su dökmeme.

- Yahu, yüzüne biraz serp yeter.

diyor, beyaz pos bıyıklarının altında Brechtçi bir gülümseme.

İzleyicimiz 7 ilâ 9 yaş arasında olup öğretmenleri nezaretinde

tabur tabur getirilen çoluk çocuk. Oynamaktan çok, bir türlü susmayan, yerlerinde durmayan, salonda koşuşturmaca oynayan çocuklar ve onlara yüksek sesle;

- Oturun yerlerinize! Susun! Aranızda konuşmayın!

diye bağıran öğretmenler grubuyla mücadele biçiminde geçiyor oyun.

Üstümden başımdan sahneye süzülen su, zemini tamamen kayganlaştırdı, zor yürüyoruz. Sahnenin daha kuru olan ön tarafına kaydırıyoruz oyunu.

Çocuklar Pertev beyle Emel hanımın dolambaçlı aşk hikâyesiyle kattiyen ilgili değiller. Arasıra alâkasız şeylere ve ekibimizin medâr-ı iftiharı, Onbir Osman'ın Artistler Kahvesi müdavimi Komik Ömer'e, özellikle ıslak zeminde kayarak düşmelerine gülüyorlar. Sürekli izliyor değiller oyunu, arasıra sahneye bakıyorlar. Salonda sessizlik bir türlü sağlanamıyor. Zaman zaman Ayfer'le sahnede birbirimizi duyamadığımız oluyor, deli gibi bağırıyoruz.

Ayfer tiradına giriyor, çocuklar kimbilir hangi nedenle çığlık çığlığa bağırışıyorlar salonda. Öğretmenim efendim'lerden bir hanımın ayağa kalkarak, Ayfer'in konuşması sırasında yüksek sesle çocuklara yönelik tiyatro izlerken susmanın gerektiğini bildiren tiradı Ayfer'inkinden uzun sürdü. Bu öğretmen o çocuğa ne öğretebilir? Biz bu öğretmenlere neyi, nasıl öğreteceğiz? Bu çocukların lunaparka ya da çocuk tiyatrosuna götürülmesi gerek. Burada ne işleri var?

Oyunu sahneye çenesini dayayarak izleyen çocuk ayakkabımın bağını çözüyor. Ayakkabının burnuyla, çaktırmadan hafifçe iteliyorum çocuğu. Atak yaparak öbür ayakkabı bağını çözüyor. Siktir git çocuğum, duygusuyla sahnenin gerisine çekiliyorum.

Nihayet son buluyor bir bâdire olan prömiyerimiz. Selâm

veriyoruz. Çılgınca alkışlıyor emir komuta zinciri içinde getirilmiş çocuklar ve öğretmenim efendim hanımın işaretiyle; “Ya ya ya, şa şa şa, Ayfer Feray çok yaşa!” diye bağırıyorlar.

Oyundan sonra dışarı çıkıp dolaştım Aziz Nesin’in vakfettiği köykent Çatalca’yı, kahvede çay içtim, turist sandılar beni. İngilizce konuşmayı deneyen oldu;

- I don’t speak english!

dedim.

Akşam, 200 kişiden oluşan Çatalca eşrâfıydı izleyici. Pantalonu, ceketi tekrar su kovasına sokmadım, zaten kurumamışlardı, yüzüme biraz su serptim, epik tiyatroyu Brecht’ten önce keşfetmiş Osman ağbinin tavsiyesine uyarak. Kendisinin mangal muamelesi yaptığı tenekeye sıkı kömür takviyesi sonucu, duman basmış, sisli puslu Rüyâm Düğün Salonu’nda Çatalcalılar genelde suskun izledi oyunu, güldükleri şeyler de oldu. Matinede çocukların gürültüsünden ağlamaları duyulmayan Ebru ikinci oyunun suskunluğunun ırzına geçerek, muntazaman ağladı. Belki de izleyici tarafından oyunun bir efekti sanıldı bu ses!

Pek tepkisiz izleyici ayağa kalkıp saygıyla alkışladı. Hızla dekor söküldü. Koruma Derneği’nin bizim için düzenlediği yemeğe gittik. Şaraba verdim kendimi, üstüme başıma soğuk sular dökmekten kemiklerim sızlamış durumda, içim ısındı. Çatalca’da otel olmadığı için yola revân olundu minibüsle. Kuliste oyun boyunca ağlayan Ebru hâla uykuya geçemedi, yol boyunca ağladı kimsenin ağzını bıçak açmayan, Ayfer’in ağzını nikotin filitreli ağızlığının işgal ettiği gece yolculuğunda.

Geceyarısından sonra Tekirdağ’a ulaştık, adresimiz limana bakan Yat Otel. Otelin adı ne yapmamız gerektiğini emir kipliyor zaten. Denize bile bakamadan hemen yatıldı.

Dünya güzeli bir güneş doğdu Tekirdağ'ın sabahına. Yedide fırladım yataktan. Uyumak zaten hayâl; oda arkadaşlarım Osman ağbi ve Kâşif sabaha kadar horladılar. Güneşin doğuşuyla attım kendimi otelden dışarı, iskeleye yürüdüm. Tekirdağ güzel bir yer. Denizi olan kentler hep güzeldir zaten. Balıkçı kahvesinde amele ve balıkçılarla muhabbet ettim.

- Gezmeye mi geldiniz Tekirdağ'a?

diye sordular.

- Evet.

- Ne gezmesi?

diye soran olmadı.

- Tiyatro gezmesi.

diye yanıtlamak zorunda kalmadım. Tekirdağ'ın en gezilmesi şart yerlerini belirttiler.

Tekirdağ Halk Eğitim Merkezi salonunda matine, suare. Biraz daha oturuyor gibi ezberimiz. Kimi esprileri satmaya başladık. Oyundan sonra kentin ünlü köftecisinde bizim için upuzun masa hazırlanmış. Yiyoruz, içiyoruz, Ayfer ödüyor hesabı. Aslında hepimizin katılması gerekiyor hesaba, başka tiyatrolarda öyle. Birinin dâvetlisi değiliz, bize verilen yevmiyeden ödememiz gerekiyor yiyip içtiğimizi. Patron bize jest yaptı diye düşünerek teşekkür ediyoruz, Yat Otel'e dönüyoruz, herkes yatıyor.

Lobide biraz daha şarap içip günlüğümü yazıyorum, ortak odamızda Alyanak'la Kâşif'in çift sesli horlama konçertosu var!

Sabah hareket etti minibüs Yat Otel'in önünden. Çorlu'ya gidiyoruz. Minibüsün arka tarafında spotlar, elektrik aksamı, aksesuar ve kostüm bavulları var, tıkış tıkış durumdayız. Kâşif, her nedense minibüste kimin nerde oturacağını belirlemiş, istediğin

koltukta oturamıyorsun. Ayfer üç kişilik koltukta yalnız oturuyor, bir arka sırada ben Osman ağbi'yle oturuyorum, Komik Ömer, Ayhan, Süavi, Selma ve Ebru en arka sırada kucak kucağalar.

Ataman Otel'e getiriyor bizi, Ebru'nun ağlama resitali eşliğinde, pek uzun sürmeyen yolculuk sonucu sürücü Ali. Oda arkadaşlarım gene Osman ağbi ve Kâşif. Bir odada üç kişi kalmak saçma bir durum. Herkesin aynı anda çişi gelse n'olucak? Kim duşu önce yapacak? Diğer iki odadaş deli gibi horluyorlarsa üçüncü şahıs ne bok yiyecek?

Çorlu Set Sineması'nda Kültür Cemiyeti yararına matine, suare fena geçmedi. Ayfer'le bir şeyler yakalıyorum sahnede, onunla oynamak büyük zevk. Sahnede dünyalar güzeli bir kadın, kimi zaman rolümü unutup onu izliyorum. Kaşını kaldırsan ne yapacağını anlıyor. Çok iyi dinliyor, çok zamanında çok güzel ve doğru yanıtlıyor. Oyundan sonra yemeğe gidiyoruz, gene Ayfer ödüyor hesabı. Yevmiyelerimiz ödeniyor. Üç günlük yevmiyemden sigara parası dışında pek masraf edememiş durumdayım, cebimde tomar para var. Bu alışılmış bir durum değil. Poyrazoğlu da turnede zaman zaman böyle kıyaklar yapardı ama ayda bir iki kere. Çılgın bu Ayfer. Çılgın sıfatını manyak güzel anlamında kullanıyorum, bir aşka dönüşüyor ona sevgim, saygım.

Odadaşlarımdan daha geç geliyorum üçlü odamıza. Osman ağbi ve Kâşif, atonal çift ses horlama senfonisinin zirvesindeler. Hızla aşağı inip otelin resepsiyondaki barına çörekleniyorum. Barmen yok, resepsiyoncu yaşlı başlı İbrahim amca bakıyor barsal görevlere, ne içmek istersen getiriyor. Muhacirliğini, küçücük bir çocukken, Selânik'ten anası ve babasıyla Bursa'ya kaçışlarını, rençberliğini, yetmişbir yaşında Ataman Otel'e gece bekçisi oluşunu anlatıyor, bir Dostoyevski romanı gibi.

- Yok be yau! Büüle kıtlık nerde o zamanlar!

diyor.

Uyku ilâcı mahiyetinde iki şişe bira rica edip odaya çıkıyorum. Odada atonal horlama senfonisi sürüyor. İki şişe birayı hızla içip sızıyorum. Yarın bu konuyu Ayfer'le konuşmam gerek, ben bu adamlarla iki ay aynı odada kalamam. Gece horultu senfonisi, sabah minibüse biner binmez Ebru'nun konçertosu... Ne zaman uyuyacağım lan ben?

69

Alyanak, Galatasaraylı ağbim olarak, aramızdaki yaş farkının şiddetine dayanarak bana komutanım gibi davranıyor, 1938 mezunu. Okuldaki adı Tayyare Osman'mış. İyi top oynarmış. Çok hızlı koştuğu için ona bu isim takılmış. Okuldan sonra profesyonel olarak Galatasaray'da oynamış. Ses Opereti'nde tiyatroya başlamış,

-Ne hakla?

-Otuzbeşe bakla!

ekolünden geçmiş, fakat fransız kültürüyle hercümerç olmasından kaynaklanan bir esprisi var; kimizaman doğaçlama olarak on numara espriler patlatıyor, kimizaman da dünyanın en boktan esprisini yapabiliyor!

Oyuna büyük renk getirdi. Sahnede müthiş sempatik, üstüne üstlük otuz yıllık oyuncu. Oynadığı yüzlerce filmden ötürü her yerde en tanınan o. Sahneye girer girmez alıyor alkışını.

Biraz Çehofsal bir dünya, biraz da Gogol kokuyor ortalık. Rus edebiyatından resimler gibi Trakya. Rusya'nın steplerine yağıyor gibi sulu sepken yağmur. Ebru'nun ağlaması artık minibüsümüzün fon müziği. Çıldırmak üzereyiz.

Ayfer üçlü koltuğunda yer boşaltarak beni yanına çağırıyor, bir ön sıraya terfi ediyorum. Oyunda espri kıtlığından sözediyor, güncel espriler yazmamı istiyor;

- Meselâ benim laflarımda gülünecek hiçbir şey yok şekerim.

- Evet, haklısın.

- Ayrıca metnin geneline, güncel espriler de yazabilirsin.

- Tamam, çalışırım.

Lüleburgaz'da Otel Sürücü'nün önüne yanaşıyor minibüs.

- Kâşif bey, Ferhan tek kişilik odada kalacak, yazması lâzım!

buyuruyor patron.

- Tabii efendim.

diye boyun büküyor turneci, biraz bozularak. Neye bozuluyor ki? Otel parasını patron ödüyor. Tek kişilik odaya terfi ediyorum. Oh be! Tam bağımsız ve demokratik bir uyku çekiyorum o gece.

Sabahın dokuzu, Otel Sürücü'ye bitişik kahvede kasketli amcalar çay içiyorlar, korkunç bir uğultu var kahvede, sanki herkes aynı anda konuşuyor. Uğultu bizim kahvelerimizin özelliği.

Kırklareli okundan sapıyor ehliyetsiz sürücü Ali. Orada iki gece kalacağız. Açamadan bavulu, topla eziyetine bir gün ara verilecek.

Neden bu Kırklareli vilâyet eylenmiştir? Madem eylenmiş, niçin buraya hiçbir yatırım yapılmamıştır? Bulgar sınırına çok yakın olması dolayısıyla mıdır, nedir? Köy gibi bir vilâyet işte.

- Devlet buraya para harcar mı? İlk bombardımanda gidecek burası!

diyor Osman ağbi. Onun gençliğinde bombardıman topçu ateşiyle yapıldığından önce sınır kentleri yerle bir oluyormuş. Şimdi bulgar atlar uçağa, Türkiye'nin istediği yerini bombalar, Kırklareli'ne de bomba falan harcamaz herhalde. Tayyare Osman bu tayyare konusunu hesaba katmıyor.

Hotel Kent'te kalıyoruz. İlk gün Topçu Alayı'ndaki oyun topçu kifayetsizliğinden iptâl oluyor. Bilet almış az sayıdaki topçu bizi protesto ediyor, komutanlarından fırça yiyip susuyorlar, hüzünlü

çıkıyor minibüs Topçu Alayı'ndan. İkizler Lokantası'na gidip rakıya yazılıyoruz, hesabı hâsılat alamamış Ayfer ödüyor.

Devrisi akşam Orduevi'nde subay ve ailelerine oynayacağız, saat 15.00'te de bir alaya mı, bölüğe mi ne oynayacağız. Alay, bölük, tabur gibi şeyleri birbirine karıştırmam önemli değil, yüzbaşılara teğmen, başçavuşlara onbaşı demem yeşil elbiseli adamları çılgına çevirirken ben türk ordusu içinde pervâsızca dolaşmaktayım vatanî görevini yapmamış bir tip olarak.

Gayet boktan Kent Otel'in lobisindeki televizyondan Enver Sedat'ın Begin'le görüşmek üzere İsrail'e varışını izledik. Amerikanomanyak olaylar gene dünyanın başına çorap örüyor. Ne biçim uzun vâdeli çalışıyor bu iblis amerikalılar, çıldırabilir insan. Kimbilir ne yeni savaşlar tezgâhlıyorlar. Mısır'la Libya arasında savaş bile çıkabilir ve Amerika her iki ülkeye yepyeni silâhlarını satabilir.

Kırklareli serüvenimiz gündüz erata matine, akşam subaylara suare biçiminde son buldu. 151 ere oynadığımız oyun bugüne kadar oynadığımız en iyi oyundu, eklediğim espriler ısıttı oyunu. Erler çılgın gibi güldüler, eğlendiler. Onlar güldükçe güven geldi takıma, herkes daha iyi oynadı. Akşam subaylara oynadığımız oyun bir bâdireydi, kimi kıkırdamalarla geçti. Subaylar ve eşleri önde esas komutan olmak üzere kıdem sırasıyla dizilmişti salona. En öndeki komutan gülmediği için, alt rütbeliler gülemediler. Albay gülmeyince nasıl gülsün binbaşı, neylesin yüzbaşılar? Bir ara albay Alyanak'ı alkışladı, onun ardından bir alkış tufanı koptu salonda.

Devrisi sabah Edirne'ye yöneliyor minibüs. Kente yaklaşırken görüyorsun Selimiye'nin iki minaresini, öbür iki minare onların arkasında saklı. Osmanlı tarihinde gezer gibiyim. Padişah da bu yoldan gelmiş camiyi görmeye, belki sinirlenerek;

- Nerde lan bu caminin öbür minareleri Sinan?

diye hiddetlenerek, caminin dibine ulaşınca mimarın mucizesiyle karşılaşarak.

Halk Eğitim Salonu'nda Edirnespor yararına oynuyoruz. Salondaki iki sarhoş her söylediğimize kendilerine özgü yanıtlar vererek ilk perdenin içine ettiler. Perde arası Emniyet görevlileri tarafından derdest edilip ikinci perdeye başlandıysa da salondaki uğultu son bulmadı. Edirnespor taraftarı tiyatro değil, futbol izleyicisi. Alyanak da Tayyare Osman olarak topçu değil oyunda, tatsız geçiyor tepkisiz oyun. Oyun sonunda ışıkçı ve fakat artık oyuncu Ayhan Delon binlik bir spotu düşürerek merceğin tuzla buz olmasına sebebiyet veriyor. Ayfer;

- Ben mahfolmuş bir kadınım!

diye haykırıyor. Kervansaray Oteli'ne sığınıyoruz. Ayfer'in ısrarıyla devrisi gün denenmek üzere kimi esprili replikler yazıyorum, kendisine teslim edip sanki padişahmışım bir uykuya dalıyorum Edirne'de. Ben padişahmışım da, Ayfer de Bişey Sultanmış gibi düşlere garkoluyorum.

Kırılan merceğin yerine bir kamyon farı camı alınıyor. Uzunköprü yoluna koyuluyor minibüs, yol boyunca muntazaman çığlık çığlığa ağlıyor Ebru. 12. Piyade Alayı'ında oyunumuz. Öğlende ulaşıyoruz alaya. Yemeğe dâvet ediliyoruz, yumuluyoruz karavanaya; kuru fasulye, pilav, lâhmacun... Uzunköprü'de yunan sınırında nöbet tutan Mehmetcik'lere oynuyoruz. Oyundan sonra Keşan'da Çomer Otel'e geliyoruz.

Devrisi gün Keşan 46. Piyade Alayı'nda 13. oyun. Pek askerî bağlamış turneyi Kâşif. Gittiğimiz kentin sivil izleyicisiyle tanışamadan, orayı pek göremeden terkediyoruz kenti. Askerlikten kaçıp Ayfer'le turneye çıktım, askeriyede geçiyor turne;

- Emredersiniz komutanım!

biçiminde.

- İzleyici niye benim komutanım oluyor lan Kâşif? Esas duruşta mı oynayacağız? Ve niçin bu kentin sivil izleyicisiyle buluşamıyoruz ? Askerî bir tiyatro muyuz? Giderek gıcık olmaya başlıyorum turneciye.

13. oyun güzel geçiyor. Ezber ancak oturuyor yerine. Ayfer iki gündür Ayfer Feray'laşmaya başladı. Birkaç gün sonra, o sahnede büyüyüp büyüyüp üstümüze gelen deli güzel oyunculuğu çıkacak ortaya. İşin başında ürktü rolden, komiği az, dedi. Bu elbise güzel değil, dedi. Aslında oyunun başı zayıftı, orayı atarak girişi yeniden yazdım. İki gündür öyle oynuyoruz. İkinci perdede uzun ve anlamsız bir diyaloğumuz var Ayfer'le, dün gece orayı da yeniden yazdım, daha neşeli oldu.

- Gece ezberlerim, yarın sabah bir prova geçeriz, yarın akşam değiştiririz orayı, deyip çantasına soktu yeni iki sayfayı.

Onunla karşılıklı oynamaktan hem çok zevk alıyorum, hem de öğreniyorum. Zamanlaması müthiş, sahnede çok iyi bir pasör, karşısındakini oynatıyor. Gollük, şık bir pas gibi sunuyor karşısındaki oyuncuya çanak tutan repliği. Son yıllarda uyduruk bulvar oyunları oynuyor, uzun turneye çıkabilen ucuz oyuncularla derme çatma bir kadro oluşturulup yalapşap bir provadan sonra biniliyor minibüse.

Onun için bir oyun yazmak fikri filizleniyor beynimde.

70

Otel Çomer dandiklik konusunda şimdiye dek kaldığımız otellerden hiç de aşşağı kalır değil. Üç gündür buradayız. Trakya'da her yere yakın konumda. Yol ar kısa, her gün bavul toplamaktansa, gece oyundan sonra bir saat yol yapıp otele dönmek daha mantıklı.

Bu sabah ikinci kattaki aralıksız kapı açılıp kapanmaları ve yüksek perdeden görüşmeler sonucu sabah seher vakti dikilmiş durumdayım.

Otelin tek şirin yanı, girişindeki lobi, bar, resepsiyonumtrak noktada bizi her an güleryüzle karşılayan CHP'li çocuk Ramazan. Trakya ağzının koyusunu konuşuyor.

- Olur be abem. Yapalım be abem!

Bir dediğimizi iki etmemek için koşuşturuyor. Onun dışındaki personel pek ilgili değil müşteriyle.

Ramazan sabahın köründe bana kahve yapmaya gitti, sıkı bir bahşişi haketti elbette.

Dün akşam yunan sınırındaki kasabamız İpsala'da matine, suare oynadık. İki oyun da doluydu. Oldukça iyi bir seyirci. Fakat oynadığımız inşaat halindeki Özkök Sineması sesimizi hırpaladı. Akustik açıdan sağır salonda sesimizi çok zorladık, ses telleri ne bok yesinler, çatladılar. Dolmuş kahyâsı bir sesle uyandım bu sabah.

- Ramazan kahve! Ve onu izleyen kahveler lütfen!

- Olur be abem!

Dün İpsala postanesinden Bizim Sınıf prömiyeri için telgraf çektim Poyrazoğlu Tiyatrosu'na. Dün gece perde açtı İstanbul'da oyun.

Adamım Ramazan kahveyi getirdi. Bir bardak da su istedim.

- Olur abem!

diyerek toz oldu.

Dün İpsala'da matine, suare arası Yunan sınır kapımıza gittik. Amaçtaki gayemiz gayet belirli; gümrükten kimi içkiler ve Gitanes sigarası alınabilir mi acaba? Nitekim kimi adamlar kafaya alınarak, önde Ayfer Feray, biz fonda martılar sınıra dayandık. Oradan mark bulduk, 500 liraya üç karton Gitanes, bir şişe cin ve bir karton export Samsun sigarası aldım. Ayfer raflardakilerin büyük bir kısmını satın almayı düşündüyse de sadece dört şişe cin, iki şişe viski, iki karton sigarayla yetinmek zorunda bırakıldı. Neskafe alamamaktan hasıl olan mahfolmuş kadın kompozisyonunu gümrükçüler pek mandallamadılar.

Bugün Keşan CHP Gençlik Kolu düzenlemesiyle Keşanlılar'a matine ve suare oynadıktan sonra yarın sabah Gelibolu'ya müteveccihen yola revân olacağız. Deniz özledim, yarın kavuşacağım diye sevinç içindeyim.

Ramazan ikinci orta kahveyi de şıppadanak getirdi;

- Buyur abem.

Keşan'ın Pırnal köyündenmiş. Bayramın birinci günü, balıkçı yaka kazak üstüne temiz damalı gömlek ve ütülü pantalon giyinerek köyüne anasının, babasının elini öpmeye gitmişti, dönmüş. Gece oyun çıkışı otelin önünde güleryüzle karşıladı bizi.

Çomer Otel'de olaylar giderek saçmalaşıyor. Otelde çay kalmadığı, odalardan birini tıkanan lavabo yüzünden sel aldığı,

kaloriferlerin bozuk olduğu, onarımının şimdilik mümkün olmadığı öğrenildi. Alyanak haykırarak aşşağı indi, sabah dokuz suları:

- Yahu, sıcak su yok!

- Arızalanmış abem.

- Oyundan sonra basıp gaza, geceden gidelim Gelibolu'ya! Sıçarım böyle otelin içine!

diye bağırıyor Osman ağbi, içtimada askere fırça çeken bir komutan edâsıyla.

- Haklısınız komutanım!

diyor, askerliğini yeni bitirmiş Ramazan.

Keşan'daki sinemada matine, suare arası kuliste CHP'li gençlerden dünya güzeli Ferit Kolukısa'nın koşarak evinden getirdiği daktilosuyla oyuna yeni şeyler yazdım. Suarede deniyoruz yeni yazdıklarımı. Hepsi gülme, kimisi alkış alıyor. Takımın morali yerinde; giderek güzelleşiyor Raoul Praxy'nin saçma sapan oyunu.

Devrisi sabah Çomer Otel'in önünden basıyor gaza ehliyetsiz sürücü Ali, güneye yöneliyor minibüs. Öğlende ulaşıyoruz Gelibolu'ya. Sahilde, iskeleye karşı Otel Kasap Sami. Otelin girişinin yanında Sami'nin kasap dükkânı. Sanırım eskiden otelin altında kasap dükkânı varmış, kasaplıktan kazandığı parayla oteli satın almış, adını ne koysun; Kasap Sami! Hoş bir otel ismi değil elbette. Girer girmez otelci sizi kesecek gibi bir duygu veriyor insana. Girdik. Resepsiyonda bir katliam olmadı. Resepsiyon yok zaten, tahta küçük masanın ardında iskemleye oturmuş bir adam. Kasap Sami olamaz, çok mülâyim bakıyor. Yatak başı otuz lira, tek kişilik oda, üç kişilik oda farketmiyor. Masanın çekmecesinden çıkardığı anahtarları dağıttı Kasap Sami olmayan adam.

Gelibolu'da tek oyun; topçu alayına matine, suare yok, herkes

çok mutlu. Güzel başladı topçu askerlere oynanan 18. oyun. Kuliste ciyaklamasına engel olunamayan Ebru'nun, oyun izlemek üzere salonda ön sıraya oturtulması uygun görülmüştü. Çünkü anne, oyunu izleyemediği için ağladığını savunuyor, izlerse ağlamayacağını ileri sürüyordu. Ebru başlangıçtan perdenin sonuna kadar ağlayarak, ciyaklayarak, çığlıklar atarak oyunu mahfetti. Perde arası Ayfer Selma'ya fırça çekince, o da:

- N'apalım? Herkesin çocuğu var!

diye küstahlaştı, Ayfer çok kibarca ağzının payını verdi. Yanıttan pay alamamış Selma'nın ağzı:

- O zaman bulursunuz yerime birini!

ifrâzatında bulundu. Bulunur tabii. O zaten yerine biri bulunamadığı için turneye katıldığını biliyor. Tatsız bir rüzgâr esti kuliste. Sessizliği Alyanak bozdu:

- Kimlerle tiyatro yapıyoruz yahu?

Sessizlik uzadı gitti. Ayfer sigarayı sigaraya eklerken üçüncü zili verdi Ayhan Delon. Ebru kuliste bir odaya hapsedildiği için daha güzel geçti ikinci perde.

Sevmeye başladım askerlere oynamayı; ülkenin değişik yörelerinden gelen insanlardan oluşan üçyüz ya da dörtyüz kişilik bir grup. İçlerinde Karslı'sı var, Niğdeli'si var, Nevşehirli var, Merzifonlu var, Urfalı var, Trabzonlu var... Bir Türkiye mozayiğiyle karşı karşıyayız. Onların nelere güldüklerini algılıyor, halkımı öğreniyorum. İyi ki çıktım bu turneye.

Otel Kasap Sami'nin önünde durdu minibüs, gün batmadan ulaştık iskeleye. Hava fırtınalı, deniz dalgalı. Osman ağbi iskeleye doğru yürüyüşe çıktı.

- Hiç otele girmeyelim, bir yerde bir şeyler içelim.

dedi Ayfer. Rıhtımdaki lokantaya gittik. Rakı, beyaz peynir ve kavun söylendi çok çalkantılı Çanakkale Boğazı'na ve kağıt peçeteleri, masa örtüsünün köşelerini uçuran rüzgâra karşı.

- Süavi, Selma... Kim bunlar? Nereden oyuncular? Nerden buldun bunları?

- Ben bulmadım şekerim, Kâşif buldu onları...

diye dikledi rakısını. Bütün yıl çalışmayan, yılda birkaç ay turne yapan bir tiyatro olduğu için, iyi oyuncularla çalışma şansı kalmadığını anlattı, iç geçirerek. Küçük Sahne'de izlediğim eski oyunlarını; Yedi Kocalı Hürmüz'ü, Ocak'ı, Aman Paşa Sen Çok Yaşa'yı, o zamanki Mete İnselel, Birkan Özdemir, Orhan Çağman, Ajlan Aktuğ'lu kadrosunu düşündüm.

Devrisi gün Gelibolu Kız Meslek Lisesi'nde, sahne yanında, salon giriş kapısının dibinde tüten ve tütüşe rağmen kendini bile ısıtamayan kocaman sobayla arkadaş matine ve suare oynadık.

Gece giderek azdı fırtına. Dalgalar iskelenin üstünden atlamaca oynuyorlar. Denize gömülmüş gibi iskele. Otel Kasap Sami'nin tek kişilik, dar yataklı, hücremsi odasının küçücük dört göz penceresinin camları sabaha dek şıngır şıngır titrediler, macunu dökülmüş çerçeveleri içinde.

Sabah kalktık, fırtınadan ötürü arabalı vapur seferlerinin iptâl edildiğini öğrendik. Çanakkale'de matinemiz var! Kâşif bir yerlere telefon etti, Eceabat'tan Lapseki'ye vapur seferlerinin yapıldığını öğrendi. Bastı gaza ehliyetsiz sürücü Ali, bastı yaygarayı Ebru; istikâmet Eceabat!

Saat dokuzu yedi geçe kalktı arabalı vapur Eceabat'tan. Boğaz dalgalı, suya bata çıka ilerleyen vapurun çayhanesindeyiz, Trakya'da 20 gösteri yapmış Çat Kapı Ben Geldim'den konuşuyoruz.

- Üçüncü perde pek zayıf, bir şeyler daha istiyor. Final çok zayıf bir kere!

diyor Ayfer.

- Onu da şişmanlatırız, merak etme patron. Başladığımızda oyunun zayıf olmayan yeri yoktu ki!

diye yanıtlıyorum.

- Çok haklısın!

diyerek gülüyor.

Raoul Praxy'nin yapanını bilemediğimiz uygulamasında; Pertev evleneceği günün sabahı damatlık elbisesiyle Dolmabahçe'de hava alırken, kadının biri kendini denize atar. İntihar etme eğilimli olduğu anlaşılan kadını kurtarmak üzere Pertev de atlar denize damatlık elbisesiyle. Kadını kurtarır. Sırılsıklam damatlık elbisesiyle kaldığı Tarabya Oteli'ne geri döner. O gün evlenecek olan ve anlaşıldığı kadarıyla zifaf gecesini Tarabya Oteli'nde geçirecek Pertev sabahın köründe damatlık elbisesiyle Dolmabahçe'de ne aramaktadır? Olay Tarabya Oteli önünde de cereyan edebilirdi. Elimizdeki metin bir uygulama olduğu için bunlar Praxy'nin yanlışları olamaz. Muhtemelen özgün eserde adı Pertev olmayan mösyö Paris'te, Seine nehri kıyısında dolaşmaktaydı. Damatlık elbisesiyle niye sabahın köründe nehir kıyısında dolaştığı anlaşılamayan mösyö Pertev sırılsıklam Notre Dame Oteli'ne sığınır. Elbisesini ütületip nikâha yetişmenin derdindedir. Oh lâkin, denizden kurtarılan kadın Madam Emel, Pertev'in peşini bırakmamaktadır. Onun hangi otelde kaldığını nerden biliyorsa, dan diye odasını basıp;

- Madem ki beni kurtardınız, artık benimle ilgilenmek zorundasınız!

demektedir. Denize düşen kadın ve onu kurtaran adam, Seine nehri kıyısından Tarabya Oteli'ne birlikte gelmemişlerdir. Kadın adamı takip ederek mi otele ulaşmıştır? Adını bilmediği adamın oda numarasını nereden bilmektedir? Resepsiyon barikatını nasıl aşmıştır?

Pertev salak bir kat görevlisine, derhal elbisesinin kurutulup ütülenmesi gerektiğini anlatabilmenin derdindedir. Görevli Emel'i gelin zanneder. Pertev çıldırayazar. Emel'den kurtulmanın yollarını ararken, ona değişik intihar yolları önerir. Uyku ilâcıyla intiharın en kolayı olduğuna iknâ eder, otel odasında hazır bulunan uyku ilâcını ona sunar. Notre Dame ya da Tarabya Otel'inde otel çekmecesinde, dikiş seti yanında uyku ilâcı da mı bulunmaktadır? Bu bir çeviri hatâsı olamaz, adını Larousse'da bulamadığımız Raoul Praxy'nin parlak fikridir. Salak kat görevlisinin getirdiği ütülenmiş elbise Pertev'e küçük gelmektedir. Olay anlaşılır; ütücü elbiseyi yakmış, görevli başka bir odadan bir siyah elbise getirmiştir. Gülünç elbisesine kavuşan Pertev yanlışlıkla Emel'in bardağa koyduğu dört uyku hapını içer ve yatağa düşüp sızar, nikâha gidemez. Birinci perdenin sonu!

İkinci perde Pertev'in horlamasıyla başlıyor. Damat 10 saattir uyumaktadır. Emel gelir. Niye, neden, belli değil! Emel o 10 saati Tarabya sahilinde ya da Seine nehri kıyısında mı geçirmiştir? Notre Dame'ın kamburu Quasimodo ile muhabbet mi etmiştir? Nikâh suya düşmüştür. Pertev telefon ederek nişanlısına, kayınpederine durumu anlatmaya uğraşır. Kayınpeder, ki kendisi gazoz fabrikatörüdür, Pertev'in odasına gelir. Pertev ortada yoktur, Emel'le karşılaşır. Pertev'in gazoz fabrikasında genel müdür olduğu anlaşılır, kayınpederin peşinden kayınvalide gelir. Emel'e gıcık olarak;

- Kim bu kadın?

kavgası çıkarır. Kayınpeder ve kalınvalide kavga ederek ayrılırlar oradan. Pertev işinden kovulmuştur. Bavulunu toparlayıp olaylardan sıyrılmak istemektedir. Emel türlü işvelerle gitmek üzere olan Pertev'den diktireceği elbise için ölçü almasını rica eder! Madam Emel ne için, ne elbisesi diktirtmektedir? Niçin ölçüyü Pertev dö Merter almaktadır? Terzi olmayan Pertev ölçü almaya başlar. Boy, bel, göğüs, kalça derken, ilk kez kadın olarak görmeye başlar Madam Emel'i. Birdenbire çıkarır ceketini, Emel'e saldırır, yatağa düşerler. Emel;

- İmdat!

diye bağırırken kat görevlisi girer. Pertev onu kovar. Son bulur ikinci perde.

Üçüncü perde Emel'in Pertev'in odasına iyiden iyiye yerleşmesiyle başlar. Madem o evlilik ve zifaf artık söz konusu değildir ve fakat Pertev niçin hâla Notre Dame dö Tarabya Oteli'ndedir? Raoul Praxy bize bu konuda bir açıklamada bulunmaz. Aradan 24 saat geçmiştir. Emel hanım Pertev'in odasında sabah kahvesini içmektedir. Diyalogtan geceyi birlikte geçirmedikleri anlaşılır. Pertev kendine başka bir otel bulmuştur, gitmek üzeredir! Pertev'in evi yok mudur? Boğaz ya da Seine nehri kıyılarında barınan bir masal kahramanı mıdır? Bu konuda da bize pek bilgi vermez eser yazarı. Otelperver Pertev kendine bir otel bulmuştur ve fakat Emel, kendisinin başka bir yere gideceğini söyler! Yani ki damadın zifaf için bulunduğu, bir penceresi Seine nehrine, öbür penceresi İstanbul Boğazı'na bakan Notre Dame de Tarabya Oteli kendi eviymiş gibi, Emel;

- Senin gitmene gerek yok. Ben gidiyorum!

der, sanki iki sevgili ya da karı koca ayrılıyormuş gibi.

- Nereye gideceksin?

anlamsız sorusunu sorar Pertev.

- Bilmiyorum.

diye yanıtlar Emel.

- Paran var mı?

- Yok.

- Otelin resepsiyonuna senin için açık çek bırakıcam.

Eyvallah!

deyip gider Pertev. Emel bir yere telefon eder, herkes gelir, çok anlamsızca Pertev ve Emel evlendirilir. Kalabalık onları odada yalnız bırakır...

- Üçüncü perdenin sonu ikinci perdenin tersi olabilir...

diyor, çayını karıştıran Alyanak.

- Nasıl yani?

diye soruyor Ayfer.

- Bu sefer Emel itsin Pertev'i yatağa. İkinci perde sonundaki lafları ters söylesinler, Emel Pertev'inkileri, Pertev Emel'inkileri. Kat görevlisi girsin; "N'oluyor?" desin, Pertev de cevaben;

"Anlamadın mı eşşolueşşek, dünkünün tersi oluyor!" desin.

Ayfer'in de, benim de hoşuma gidiyor bu final. En azından mevcut finalden iyi. Osman ağbiyi buluşundan ötürü kutluyor, denemeye karar veriyoruz.

- Final tutarsa 10 lira alırım!

diye sırıtıyor Osman ağbi.

Arabalı vapur kıyıya yanaşırken Lapsekili martılar karşılıyorlar bizi.

Bütün arabalar çıkıyor feribottan, bizim minibüs çalışmıyor.

Aküsü boşalmış! Birkaç gündür yapıyor bu şakayı akü, kendisine yeni akü alması söylendi, almamış ehliyetsiz sürücü Ali. Gemicilerin de yardımıyla ite kaka çalıştırıyoruz motoru. İstikâmet Çanakkale! Oyun saat 19.00'da Jandarma Taburu'nda. Basıyor yaygarayı, hiç Jandarma Taburu'na gitme sevmeyen Ebru. Ayfer nikotin filitreli ağızlığın filitresini değiştirip yeni sigara yakıyor sinirle.

71

Ezine'deyiz. Töb-Der için oynadık, matine ortaokul öğrencilerine, suare halka, polis denetimi altında! Suare öncesi kulise polisler geldi.

Oyunu kaydetmek istiyorlar. Oyunda en ufak politik bir durum yok; Raoul Praxy'nin dramaturg Osman Alyanak'ın da katkılarıyla adam etmeye uğraştığımız salak bir bulvar güldürüsü. Görevli polis, Ecevitçi olduğunu, bu yüzden İstanbul'dan Ezine'ye sürgün geldiğini, Pol-Der sendikasına üye olduğunu açıkladıktan sonra;

- Formalite icabı banda almamız gerekiyor, kusura bakmayın!

dedi. Oturdular ön sıraya, bastılar teybin düğmesine, oyun başladı. Raoul Praxy'nin tarafımızdan pandiklenmiş oyununda komünizm propagandası yapılıp yapılmadığını tesbit üzre haybeden ve bezgince dönmeye başladı polisin kucağındaki kocaman teybin makaraları. Makaralar kendi aralarında makara geçtiler üç perde boyunca. Polisin baskısından tedirgin olan halk, protesto tavrıyla uzun uzun ayakta alkışladı oyunu. Ayfer bizi Ezineliler'le buluşturan Töb-Der'e teşekkür eden ve ilerle daha olumlu oyunlarla Ezine'ye gelmeyi umut ettiğini belirten kısa bir konuşma yaptı. Alkışlar ayyuka çıktı. İktidara karşı sloganlar atarak mitingten çıkarcasına terketti izleyici salonu.

- Nümâyişe sebebiyet verdik diye, tutuklanmayalım?

dedi Alyanak, endişeyle.

- Ne alâkası var Osman ağbi? “Raoul Praxy oynadıkları için tutuklandılar!” haberini, Le Monde gazetesi birinci sayfadan girer!

- Her bok olur bu memlekette. Ortalık çok kötü. Ayrıca biz içeri girdikten sonra, Le Monde gazetesinin haberi nerden girdiğinin bize ne faydası var? Le Monde’un haberi de, hükümetin organına dertti!

- Ağbi belki beni alırlar ama, seni hayatta içeri alamazlar! Böyle bir terbiyesizlik yaparlarsa, bütün gazeteler ve halk, Tayyare Osman tutuklandı, diye ayağa kalkar.

- Alamazlar, değil mi?

diye huzurla taktı beresini, çıktık soyunma odasından.

Aralığın ilk günü Çan’dan Bandırma’ya geldik. Denize nâzır Biray Otel’e yerleştik. Soğuk rutubî bir hava, otel odasında kalorifer ılımsı. Şirin bir yer Bandırma, limana bakıyor pencerem. Bandırmaspor yararına 17.00’de matine, 20.30’da suare oynadık. İki oyun da hıncahınç doluydu. Oyundan sonra Bandırmaspor Yönetim Kurulu’yla yemeğe gittik. Düzenlemeyle ilgili bir yetkili;

- Teşekkür ederiz Ayfer hanım. Onur duyduk. Önce parayı denkleştiremeyiz diye biraz korktuk. Fakat büyük ilgi oldu. 15000 lirayı Kâşif beye teslim ettik.

deyip kadeh kaldırdı, tesadüfen Kâşif’in tuvalete gittiği sırada. Ayfer’in zaten çok büyük olan gözleri, daha da büyüyerek kadeh tokuşturdu yetkiliyle. Anlamsızca bakıştık.

Ayfer para hesabından anlamıyor. Patron değil, tiyatrosu yürüsün istiyor. Masraflar ödensin, akşam yenilsin, içilsin istiyor, başka derdi yok.

Kâşif’le günde 5000 liraya anlaşmış. Bandırma’dan Ayfer beş, o onbin lira alıyor, Ayfer oteli ödüyor, yevmiye ödüyor, yemeği

ödüyor, minibüsü, akaryakıtı ödüyor, ona üç kuruş kalırken Kâşif kalın zarfı cebe indiriyor. Bir yanlışlık var bu hikâyede!

Yemekten sonra Biray Otel'e döndük. Otelin bodrum katı Snack Bar Nihgt Club isimli pavyon.

- Bandırma'nın pavyonları meşhurdur!

dedi turne uzmanı Alyanak. İndik, Ayfer, Osman ağbi, Komik Ömer ve Ayhan Delon.

Masamıza meyve gönderdi Funda isimli konsomatris. Onu masaya dâvet etti Ayfer. Daha önce bir turnede tanışmışlarmış, Ayfer hatırlamıyor elbette, çok iyi hatırlamış gibi yapıyor, Funda mutlu olsun diye.

Sabah ite kaka çalıştırıyoruz aküsü bozuk minibüsümüzü, Balıkesir'e yöneliyor Ebru'nun gayrı kâbili tahammül yaygarası.

Balıkesir'de oynayacağımız sinemayı ararken hiçbir yerde afişimiz olmaması ekibi hafif pirelendirdi. Turnecilikte bu "yoksa oyun iptâl mi?" anlamına gelmekteymiş. Demek bu yüzden turne emektarı Süavi, her şehre varışımızda;

- Tamam tamam... Afiş var!

diye derin nefesler alıyormuş.

Düzenleyici terzi bulundu. Sinema 6000 lira kira istiyormuş. Kâşif terziyle 8000 liraya anlaşmış, algıladığım kadarıyla biraz avans da almış.

Terzi işin içinden çıkamayacağını anlayarak oyunu iptâl etmiş! Geceyi Balıkesir'de geçirmeyi saçma bularak, deniz kıyısında Akçay'a geliyoruz. Kaloriferli Belediye Moteli'ne atıyoruz kapağı. Tatil günü yevmiyelerini dağıtıyor Kâşif, herkes bir yana dağılıyor, Ayfer'le ikimiz deniz kıyısındaki balıkçı lokantasına gidiyoruz. Ona kendisi için bir oyun yazmak istediğimi söylüyorum. Çok

heyecanlanıyor.

Gece turne kitabım Leylâ Erbil'in Eski Sevgili'sini okuyorum çok beğenerek, Erbil'in usta yazarlığına imrenerek. Erken uyuyor, sabahın köründe uyanıyorum, saat sıfırbeşotuz! Kendimi sahile atmak istiyorum, fakat gün henüz tam aydınlanmamış, sigara yakıp günün ilk ışıklarını bekliyorum. Odamda yaz artığı bir sivrisinek, düştü düşecek bir helikopter gibi arasıra süzülüyor. Dün gece beni hiç rahatsız etmedi, kimseyi tâciz edecek gücü kalmamış, kendisini öldürecek darbeyi bekliyor. O darbeyi vurmuyorum Leyla Erbil sevgisiyle mücehhes, yaz artığı sivrisineğe.

Gün doğuyor. Balkon kapısını açıp taş basamaklardan kumsala indim.

Dalga sesine kavuştum, bu sesi seviyorum, özlüyorum. Çocukluğumun bir ninnisi dalga sesi...

Kahvaltıdan sonra kırtasiyeciden kağıt aldım, Ayfer için yazacağım oyuna dosya açtım; Umudumuz Nikâh! Evde kalmış bir kız ve annesi gazetelerdeki rumuzlu "Hayat Arkadaşı" duyuruları yoluyla kıza koca aramaktalar, ekonomik durum bombok!

Havran'da, sobalı Ferah Sineması'nda icrâyı sanatta bulunuyoruz. Düzenleyen CHP. 410 kişiye oynuyoruz. CHP'li gençlerin söylediğine bakılırsa, ilk kez böyle bir kalabalık biraraya geliyormuş. Özellikle aile gelmesi onlar için çok sevindiriciymiş. Kolay kolay tiyatroya gitmezmiş Havranlılar.

Oyun başlar başlamaz ceryan kesildi. İzleyici protesto ıslığına geçti.

Kısa süre sonra geldi ceryan. Oyun sırasında birçok kez cereyan etti bu ceryansızlık durumu. Oyunu düzenleyen CHP, ceryanı kestiren AP'li belediye başkanı! Oyunun başka bir tatsız olayı, Ebru'nun gene birinci sıradan oyun izlemesi. Olur olmaz yerde

konuşması sinir bozucu boyuta ulaşıyor. Perde arası Ebru kulise tâyin ediliyor.

- Sıkıldım sizin çocuğunuzdan!

diye isyan ediyor Ayfer.

- Herkesin çocuğu var! Niye bizimki sorun oluyor?

diye küstahlaşıyor Süavi.

- Herkesin çocuğu bizimle turnede bulunmuyor!

diye bağırıyor Ayfer.

- Beğenmezseniz biz döneriz, yerimize çocuksuz birilerini bulursunuz!

diye yanıt veriyor Selma.

Oyundan sonra Akçay'a dönüyoruz. Ayfer, Osman ağbi ve ben deniz kıyısındaki balıkçı lokantasına gidiyoruz.

- Bunlara bir gün siktir denilebilecek şeyler düşünmeli, daha turnenin başındayız.

diyerek uyarıyor Ayfer'i, Alyanak.

Dalga fışırtılı odama dönüyorum. Fersiz sivrisinek yaşamak konusunda dirençli, Leyla Erbil okurken beni rahatsız etmemek konusunda saygılı, bugüne kadar tanıdığım en sakıncasız, en terbiyeli sivrisinek. Beni sokmayan sivrisinek bin yaşasın!

Sabahleyin aküsü sinameki minibüsümüzü aktör gücüyle çalıştırarak Bergama yoluna düzüldük. Korkunç bir fırtına.

Dikili'ye 26 kilometre kala, minibüsün üstünde sarılı, ipi kopan branda ve dekor panoları sağımızdaki pamuk tarlalarına uçuştu. Fren yaptı ehliyetsiz sürücü Ali, atladık minibüsten pamuk tarlalarında dekor panolarını kovalamaya başladık. Rüzgâr korkunç bir şiddetle esmekteydi. Bir büyük panoyu yakaladım, rüzgâr benden güçlüydü, bir ara ayaklarım yerden kesilir gibi oldu.

Sağ yanımda Komik Ömer bir panoya sarılmış, Hezârüfen Ömer Çelebi kompozisyonunda uçmakta. Minibüs sahibi Osman Aga pano kovalarken kasketi uçuyor, panodan vazgeçip kasketin peşine düşüyor, Ayfer;

- Ben mahfolmuş bir kadınım!

diye ağlamaya başlıyor. 15 dakikalık bir mücadele sonucu panolar tarafımızdan esir alınıyorsa da, kumaşları tamamen yırtılmış durumda.

Küçük panoları minibüsün içine alıyoruz, üç büyük pano n'olucak?

- Keselim, sonra çakarız!

diyen var.

- Parçalayalım mı abla?

diye soruyor Ayfer'e Ayhan Delon. Şaşkınız. Testereyi kapıp girişiyorum panonun birine, fırtına şiddetle devam ediyor. Uzakta arkamızdan gelen bir kamyon beliriyor. İşaret ediyorum. Duruyor. Durumu anlatıyorum.

- Şu üç panoyu Bergama'ya götürür müsün?

diyorum.

- Dikili'ye kadar gidiyorum!

diyor sürücü. Tamam, o da bir şeydir.

Dikili'ye, prina denilen zeytin ağacı küspesi toplamaya giden sürücü ve kamyonun kasasında oturan altı ırgatın alaylı bakışları arasında basılıyor gaza, Dikili'ye ulaşıyoruz. Naylon ip alınıyor, üç pano eskisi, Alyanak'ın çok güvendiği gemici düğümü usulüyle minibüsün üstüne bağlanıyor.

- Bi bok olmaz. Bas gaza!

diyor Osman ağbi. İstikâmet Bergama! Basıyor yaygarayı, gemici

düğümü ve de Bergama'ya gitme sevmeyen Ebru.

Bergama Sümerbank'tan kumaş beğeniyor Ayfer. Hızla salona ulaşıyor, panoları yeni kumaşla kaplamaya girişiyoruz el birliğiyle, aç bilâç, 14.30'daki matineye yetiştirmek derdiyle. Ayhan Delon elektrik alabileceği priz araştırmasında. Sahnede tek priz var, üç fazlı değil. Üç fazlı prize gereksinim var. Makine dairesinde varmış, 60 metre trifaze kablo gerekli, metresi 28 liraymış. 14

Eylül İlkokulu Koruma Derneği Cemiyeti Kadınlar Kolu'yla Kâşif arasında tartışma yaşanıyor; kablonun parasını kim verecek? Bir öğretmen masrafın bölüşülmesi gerektiğini söylüyor. Başka biri matineyi salondaki floresan lâmbalarla idare etmemizi, akşama bir şeyler düşünülebileceğini geveliyor.

- Akşama düşüneceğimizi derhal düşünsek!

diyorum. Boş bakıyor bana adam, sanki türkçe konuşmuyormuşum gibi.

- Ben ışıksız tiyatro oynamam! Sahneye priz temin ediniz, biz oynamaya hazırız!

diye diretiyor Ayfer.

Kâşif, matinenin floresanla oynanmasından yana. Ayfer'e dil döküyor. Onun için maksat paranın alınabilmesi.

- Işıksız tiyatro olmaz Kâşif bey!

diyerek kovuyor onu huzurundan Ayfer.

Tartışmalar uzayınca matine iptâl ediliyor, 100 kişiyi aşkın öğrenci ve kadın suskunca terkediyorlar salonu.

- Matine seyircisi zaten az. Onların biletlerini iade etmeyin suareye gelsinler!

diyor Ayfer.

- Burası küçük yer, onlar gece gelmezler.

- Bekâr bayanlar var...

- Akşam aileye... Burası mutaassıp yer!

gibi yanıtlar veriyor düzenlemeyle ilgili yetkililer. Belediye başkanına ulaşılıyor, kendisinin emriyle sahneye trifaze ceryan çekiliyor. Turnenin kahramanlarından aslan elektrikçi Ayhan Delon toprak hattı çekmeyi unuttuğu için, dört adet binlik spot ampülünü patlatmayı başarıyor. Sadece iki yedeğimiz var. Elimizdeki üç adet binlik ampülle aydınlatılıyor sahne.

Oyundan sonra şehrin dışındaki Ilıca Belediye Motel Güzellik Tesisleri'ne gidiyoruz. Su akmıyor. Kalorifer yok. Telefon telleri fırtınadan kopmuş, telefon çalışmıyor. Yemek yemek üzere lokantaya iniyoruz. Mezeler var! Hangisini söylesek, kokmuş! Bol peynir ve ekmek söylüyoruz.

Otelin altında güzellik havuzu ya da Kleopatra'nın havuzu denilen, yer altından sıcak su kaynayan, mavi mozayikli bir havuz varmış. Vakti keraatte Kleopatra o havuzda yüzmüşmüş! Bana ne? Sezar mıyım ben Brütüs garson?

Buz gibi odayı ısıtmak için saç kurutma makinesi takıyorum prize.

Sigortalar atıp, ceryan kesilip saç kurutma makinesi bozulunca, büzüşüyorum battaniyenin altında.

Sabahleyin keçi melemeleriyle uyandım. Otelin alt katında bir mandıra bulunuyormuş. Sabah yedide dikildik ayağa. Bergama'da bir sütçüde sabah kahvaltısı, ittik çalıştırdık minibüsü, istikâmet Akhisar!

Akhisar'daki matine, 600 çığrışan çocuğa karşı bir meydan muharebesiydi. Çocuklar her nedense oyun boyunca kese kağıdı patlattılar.

Aralığın 5'i, ulaştık nihayet İzmir'e, Atlantik Palas Oteli'ndeyiz.

Ayfer'den 2500 lira alıp Kemeraltı'nda, spot lâmbasının İzmir'deki tek dükkânı Hamza Rüstem'e gittim. Pazarlık sonucu dört adet binlik lâmbayı 2400 liraya aldım.

Oyunumuz Bornova'da Çınar Sineması'nda. Ayfer'in mahallesi. Orada doğmuş, orada büyümüş. Biletler bitmiş. İzdiham var. İzmir Belediye başkanı İhsan Alyanak da geliyor izlemeye, o da Ayfer'in bir gençlik arkadaşı. Çok güzel, yüksek bir oyun. Takım halinde herkes asılıyor oyuna.

İkinci perde sonuna doğru Pertev olarak yatak odasına tekrar geldiğimde, kayınpeder Alyanak ve kayınvalide Selma'yla karşılaşıyorum. Birkaç oyundur orada;

- Ohooo! Kayınpeder, kayınvalide... Burası hayvanat bahçesine dönmüş!

repliğimi oturtmuş ve gülme almaya başlamıştım. O gece alkış aldım. Ardından Osman ağbi, Selma'nın repliğinin önüne;

- Siz de geldiniz tamam oldu!

gibi bir laf soktu. Ben de yanıt olarak;

- Eee, bu kadar hayvana bir çoban lâzımdı!

deyiverdim, ağzımdan kaçtı yani. Bu repliğim de alkış alınca Osman ağbi çok bozuldu. Perde arası;

- Bu iş iddiaya binmesin!

dedi.

- Ne iddiası ağbi?

- Bizi sahnede hayvan yaptın!

dedi küskünce.

- Sahnede Osman ağbime hayvan demiyorum ki, kayınpedere söylüyorum lafı. Özür dilerim, bir daha söylemem ağbi.

dedim, barıştık.

Uyduruk üçüncü perde bile çok yüksek geçiyor. Deli gibi alkışlıyorlar Bornovalılar mahallelerinin kızı Ayfer'i.

72

Western Tire'deyiz. Efe geleneğinden arta kalmış, hafif kovboy bir kasaba. Bir kovboy filmini anımsatmamak için yalnızca ölü gömücüler ve tahta kaldırımlar eksik. Dört yanı ulu dağlarla çevrili. İnsanlar yaban. Semerciler, meyhâneler, şerif gibi dolaşan belediye zabıtaları... Ortalıkta cinayet ya da tedhiş yok, ama hava o hava... Erkeklerin başlarında efe sarması, biz de Oklahoma City'den gelmiş konser heyeti!

- Konser kaçta?

diye soruyorlar.

Matine'de 40 kadar çocuk, suarede 50 kadar büyük zorla toparlanabilmişti. Oldukça garipti izleyici. Gülmekten çekinir, alkışlamaya utanır haldeydiler. Çok az olmalarının da etkisi vardı mutlaka. Ancak Alyanak'ın kendisini hayvan yerine koyduğum repliğimi;

- Ohooo! Burası insanat bahçesine dönmüş!

biçiminde kibarlaştırmam daha uzun bir alkış aldı. Alkış boyunca Osman ağbi bana pis baktı. Perde arası hemen özür diledim;

- Afedersin ağbi, ağzımdan kaçtı. Yarın söylemem.

- Hayır yahu söyle! Espri şimdi güzel oldu!

Düzenlemeyi yapan Tirespor yönetim kurulu ağlamaklı, özür dileyerek ince bir zarf sundu, denkleştirebildiğimiz budur, diyerek. Kâşif sinekten yağ mantığıyla, o güzel insanları gece boyu tâciz etti,

belki yüz lira daha kapabilirim sapıklığı içinde.

Oyundan sonra hâla yeni bir aküye kavuşamamış minibüsümüzü iterek çalıştırıp yola koyulduk, geceyi Aydın'da geçireceğiz. Ayfer yol için cinli, şaraplı, peynir tabaklı, meyvalı büfe hazırlatmış, tabaklar ve kadehler halinde herkese sunuyor Ayhan Delon. Şarkılar türküler söyleyerek ulaşıyoruz gecenin içinden Aydın'da Otel Aytur'a.

Devrisi gün Aydın'da Jandarma Alayı'ndayız. Gayet jandarmatik gidiyor turne. Turnenin alay komutanı Kâşif kalın zarfı alıyor jandarmadan, içinden bazı banknotlar çekip Ayfersel zarfı hazırlıyor, kalın zarfı cebe indiriyor. Oyun iptâl olduğunda Ayfer şakır şakır yevmiye öderken, bari o akşam yemeğini de, sen öde be Kâşif! O gibi akşamlarda yorgun olduğunu belirterek yemeğe bile katılmıyor. Neyin yorgunu? Say say bitmez paranın mı? Sanatçı turneden para kazanamazken, aracı sıkı para götürüyor. Bir haksızlık var burda!

Gazetelerde Meclis'te milletvekillerinin küfürleşmeleri var. Demirel başbakanlığındaki, Türkeş'li, Erbakan'lı MC hükümeti iktidarda.

Jandarma Alayı'ndaki oyunda salon dolu, 530 asker izleyici. Önde tiyatrosever binbaşı Behram Akdoğan, güzel karısı ve iki çocuğu, arkada erat. Askerlerin çoğu, hayatlarında ilk kez tiyatro izliyorlarmış.

Başlangıçta tedirgindiler, salondaki genel kıkırdama ve komutanın gülümsemeleri havayı ısıttı.

Hayvanat bahçesi, insanat bahçesi yerine güncel bir replik oluştu beynimde. Ben sahneye girmeden önce, kayınpeder ve kaynana birbirlerine küfrediyorlar. Onun üstüne giriyorum sahneye;

- Ohoo! Küfürün bini bir para! Millet Meclis'ine dönmüş burası!

dedim. Ayfer elinde olmayarak yüksek sesle güldü. Komutanın eşi, daha sonra komutan da alkışlayınca, çok uzun bir alkış tufanına dönüştü eratın oyun başından beri bastırdığı tepkisi. Alyanak başıyla onaylayan sevecen bir bakış attı bana. Ona hayvan, demiyorum, artık Millet Meclis'ine yöneliyor hiciv! Üstelik suç değil. O gün ülkede olup biteni söylüyorum. Belki de suç! Bunun bilincinde değilim. Tuluât çok hesaplanmış, planmış bir şey değildir. Zart diye çıkar ağızdan, belki de cümlede suç unsuru vardır. O andan itibaren erat baktı ki komutan kızmıyor, deli gibi gülmeye, eğlenmeye başladı.. Giderek anlam kazanıyor Raoul Praxy'nin salak oyunu.

- Allahtan polis kaydı yoktu!

diyerek sırtımı sıvazlıyor hayvan sıfatından, milletvekili mertebesine ermiş Osman ağbi.

Oyundan sonra yemek yiyoruz, gençliğinde Vasfi Rıza'yı seyretmiş, tiyatro sevgisi öylece başlamış Behram binbaşı ve eşiyle.

Gayet askerî turnede, içtima, tezkere özlemi, alacakaranlıkta mektup okuma, onbaşılık sınavları gibi kavramlarla, askerliğin katı kurallarıyla tanışıyorum.

Otel Aytur fena değil, odamın pencere camı kırık olduğu için çift battaniye arası, dürüm kompozisyonunda uyudum, şakır şakır yağan yağmur sesiyle arkadaş. Sabah donmuş olarak uyandım, giderek parmaklar harekete geçti, hayata geri döndüm. Camı kırık pencere, belki de Aydınoğulları döneminden kalma şirin bir camiye bakıyor. Apartmanlar arasında kalmış, mimari olarak nefis bir minare, sekizgen üstüne oturmuş kubbe. Mimarsal estetik mükemmel. Fonda dağlar, ağaçlar. Ege bölgesinin içerlek kentleri genelde dağ eteklerine kurulmuş. Geceki yağmur dinmiş, pırıl güneşli gün. Kırık pencere camında gecenin yağmur damlası

lekeleri.

Aydın'dan bastı gaza Ali, gaz oralı olmadı, itip kaktık minibüsü, hırıldadı motor, koyulduk gayet eğri, büğrü Eğridir yoluna. Ebru başladı dönemeç sevmeyen yol konçertosuna. Bugün oyunumuz yok, Denizli'de Esnaf Birliği'nin altındaki lokantada nefis öğlen yemeği, şaraplar içiliyor, yemekten sonra, gelmişken kısa bir Pamukkale turistik ziyareti, kahveler içiyoruz, takvim yapraklarında gördüğüm bembeyazlığın ortasında.

Basıyor gaza Ali, hayret araba itip kakmadan çalışıyor! Buna Ali de çok şaşırıyor. Isparta'ya yöneliyor minibüs. Ebru'da çıt yok, mışıl mışıl uyuyor. Çiş molasında öğreniyoruz ki, Ayhan Delon Denizli'de Ebru'nun mamasına şarap ilâve etmiş;

- Başka çare yok ağbi!

diye sırıtıyor.

Dinar'a çeyrek kala istop ediyor minibüs! Ali'nin yakıt almayı unuttuğu anlaşılıyor. Bir dağın başında piknik halindeyiz, salak sürücümüz elinde bidonla, en yakın benzin istasyonuna doğru yürüyüşe geçiyor. Akşam oyun olmamasının huzuru içinde, Ayfer çantasından bir şişe cin çıkarıyor, Ayhan Delon oyunun aksesuarı çay bardaklarıyla servis yapıyor.

- Ebru'ya da biraz ayır!

diye fısıldıyorum Ayhan'ın kulağına. Birbuçuk saat sonra, dolu bidonla geliyor Ali. Depo dolduruluyor ve fakat araba çalışmıyor.

- Hava yaptı!

Gaza basıyor, frene basıyor, debriyajı dürtüklüyor. Kontağı açıp kapatıyor. Arabanın itilmesine karar veriliyor, itiyoruz, kakıyoruz, hiç oralı olmuyor minibüs.

Ardımızdan gelen bir kamyonu durdurup durumumuzu

açıklıyoruz. Kamyon bizi çekmeye iknâ ediliyor. Minibüsün çekme halatı falan gibi teferruatı yok, kamyoncunun varmış.

- İlerde bir rampa var, orda çalışmayan araba hiçbir yerde çalışmaz!

diyor kamyoncu.

- Rampada çalışır canım!

diyor kırk yılda bir konuşan ve akü almamak konusunda kararlı minibüs sahibi Osman Aga.

O kamyona bağlanarak ağır ağır ilerliyoruz Dinar'a doğru. Cinden gayet memnun Ebru'dan çıt çıkmıyor.

- Aferin kızım!

diye, başını okşuyor babası.

- Aferin Ayhan Delon!

diye fısıldıyor kulağıma Osman ağbi.

Rampada biraz itince çalışıyor minibüs. Hava kardıktan sonra ulaşıyoruz göl kıyısındaki çok güzel Eğirdir Otel'e, otel lokantasında Ayfer'in beyaz şarap ve levrek ziyafeti. Yemek sonunda kulağıma eğiliyor hesabı imzalayan patron;

- Elli lira borç versene, bahşiş bırakmam lâzım, hiç param yok!

73

Sabah yedibuçukta uyandım, perdelerimi açtım. Gece göremediğim Eğridir gölünü görmek istiyorum. Kocaman bir göl, fonda karlı dağlar, İsviçre haltetmiş. Eğridir ya da Eğirdir, halka sorsan Eğirdur gölü, Leman ya da Konstanz gölüne fark atar. Burada dört gün kalacağız, çok mutluyum. Birazdan kahvaltı edip kenti dolaşmaya çıkacağım, sonra yazmaya geleceğim. Odam çok güzel. Bir de gölle benim aramdan geçen kamyonlar olmasaydı! Haydi geçenlere râzı olduk, gün doğuşundan beri olduğu yerde gar gar çalışan şu kamyona ne demeli? Böyle bir doğa güzelliği karşısında kamyon sesine isyan ediyor ruhum.

- Ulan gideceksen git, yoksa istop et!

Sanki söylenmemi duymuş gibi, anında çekip gidiyor. Şimdi göl çok daha güzel.

11 Aralık 1977. Ülkede yerel seçim var, bugün oyun yok. Kahvaltımı edip saat sekizbuçukta Eğridir'i dolaşmaya, keşfetmeye çıkıyorum. Güzel, fakat bakımsız bir yer, on dakikada dolandım bitti şehir. Gölün ortasında küçük bir ada var, fakat kıyıdan oraya ulaşan daracık bir yol var gibi. Ya da adaya kadar ulaşmıyor yol, kıyıdan öyle görünüyor. Merakla yürümeye başladım daracık yolu, yürüdükçe anlaşıldı ki, burası karayollarının dolgu yoluyla karaya birleştirip yarımada eylediği bir ada. Adanın ucuna doğru, değişik renklere boyanmış tahtalardan yapılmış bir barakanın önünde dolmuş kâhyası kılıklı, saçı, sakalı koyvermiş, orta yaşlı, göbekli bir

adam dikilmiş bana bakıyor. Ayağında lastik balıkçı çizmeleri, pantalon paçalarını çizmenin içine sokmuş, balıkçı yaka bir siyah kazak üstüne yer yer yırtık, kabanımsı deri ceket giyinmiş, kafasında eski püskü, siyah bir kaptan kasketi. Yanaştım.

- Good morning sir!

diye sırıttı.

- Selâmün aleyküm sör!

diye yanıtladım. Gülüştük. Gülüşünü sevdim adamın. Turistik salaş bir meyhâne düzeni kurmuş, kendini Kaptan Alaettin olarak tanıtan adam.

Barakanın önünde küçük, alçak tahta masalar, onlara uygun küçük sandalyeler var. Üstünde bir galon kırmızı şarap duran, masaya buyur etti beni. Saat sıfırdokuz.

- İçer misin?

diye sordu.

- İçerim Kaptan!

dedim. Hava güneşli ve fakat ayaz. Üstelik seçim günü; içki yasak! Tam kırmızı şarap içme zamanı. Daha bir gülümsedi, koşarak barakaya daldı, iki çay bardağı kapıp geldi. İnce belli çay bardaklarına şarap doldurdu. Yine barakaya gitti, meze olarak haşlanmış karides getirdi.

- Az önce pişirdim bunları, tâzedir.

dedi, çay bardağı tokuşturduk.

Deniz kaptanı sandığım, meğer jet pilotu Alaettin başladı hayatını anlatmaya. Hafif palavra sıktığı belliydi ama anlatımdaki ayrıntılara dikkat edildiğinde, üç aşşa beş yukarı doğruluk payı vardı hikâyesinde. Kendisi orduda hızlı jet pilotlarındanmış. Bi bokluk yapmış, orduda geri hizmete alınmış!

- Nasıl bir bokluk?

diye soruyorum. Ona bakılırsa, New York'ta jet uçağıyla ibnenin birini kovalamış! O ibne de başka bir jet uçağının pilotu muymuş? Yoksa yayan olarak mı kaçıyormuş Alaettin Kaptan'ın önünde? Jetden daha hızlı mı koşuyormuş o ibne? Bu gibi ayrıntılar anlatmıyor. Sonucunda elinden uçağını almışlar, kendisini Eskişehir'deki pilot okuluna öğretmen yapmışlar. Daha sonra ya okuldan ihraç ya da terk Kaptan Alaettin Türk Hava Yolları'nda pilot olmuş. Üstü kapalı geçiyor ama, sanırım hosteslere saldırmaktan ötürü, oradan da uzaklaştırılmış, bir yıl Lufthansa'da çalışmış, daha sonra İran Hava Yolları... 1972'de uçağı kaçıran iki iranlı teröristi vurmuş! İran'da iki yıl hapis yatmış. Teröristleri uçakta mı vurmuş, pilot olarak belinde tabancası mı varmış? Bir de adının bir kaçakçılık olayına karıştığı ayrıntısını anlatıyor. Sanırım hapse terörist cinayetinden değil, pilotken uçakla bir şey kaçakçılığı yaptığı için girmiş... Hapisten çıkınca doğum yeri olan Eğridir'e gelmiş... Babası Türkiye'ye ilk arabayı getiren adammış, dedesi burada ilk sandalı yapmış. Dört kez evlenmiş, boşanmış;

- Birkaç çocuğum var ama onlar analarının çocukları...

Benim esas bir tane oğlum var.

diyor. Eskişehir Havaüssü'nde jet pilotuymuş;

-Eğer Türkiye'den aya gidecek ilk astronot olmazsa vururum onu!

diye dikliyor şarabı.

- Kaç yaşındasın Kaptan?

- Kırkdört... Onaltı yıl daha yaşamayı düşünüyorum.

- Niye onaltı yıl?

- Babam o yaşta öldü.

Çat pat fransızca, ingilizce, eser miktar almanca ve italyanca konuşuyor. Bu dilleri bildiğini belirtmek için anlatısını;

“**You know**”, “**Naturellement**”, “**You understand**”, “**Of course**”, “**Parce que**”, “**Achtung**”, “**Bitte**”, “**Zehr schön**”, “**Arrivederci**” gibi yabancı dilden dilimize misafir sözcüklerle süslüyor. Neşeli bir anlatımı var, dinletiyor kendini. Yeşilada halkının gericiliğinden dem vuruyor. Kimseyle görüşmüyormuş adada.

- Benimle denizde ve havada kimse çarpışamaz... Buranın halkı hep ispiyon. Ben Avrupa’da yaşamamış olsaydım, buralarda hiç yaşıyamazdım. Bizim hayatımız bu! **Romantique système!**

Sarmaşıklar içinde kaybolmuş rengârenk boyalı barakanın tahta duvarına çaktığı gazoz kapaklarından oluşturduğu harflerle; “**Captain Aladdin**” yazmış. Müze, diyor barakasına. Kimse giremezmiş oraya! Ada halkına yasakmış.

- İstersen seni gezdirebilirim.

diyor, kalkıp barakaya yöneliyoruz. Kapıda “Turist İçindir. Girilmez!” yazısı asılı. Hemen altında başka bir yazı: “Bu Kapıyı 3 Den Fazla Vurma. Aileye Mahsustur.”

- Her gün değişir benim bu yazılarım!

Giriyoruz içeri. Garip, sanki sanatçı eli değmiş gibi bir ortam. Kimi bölmelerle sanki çok odalıymış bir hale getirmiş barakayı. Odaların kapısı yok. Her bölmeyi farklı dekore etmiş. Duvarlarda ağırlık çıplak kadın fotoğraflarında. Bir de kocaman Maryln Monroe tablosu var, karakalemle yapılmış. Çok başarısız değil. Maryln olduğu hemen anlaşılıyor. Kasılarak işaret parmağıyla gösterdi tabloyu:

- Ben yaptım... Bir zamanlar aşkımdı...

- Öyle mi?

- Of course! When I was in America!

Acayip ve bilâperva düzenli ve temiz bir ev. Duvarlardaki raflarda içki şişeleri ve değişik marka yerli, yabancı sigara paketleri dizili. Bir paket Gitanes verdim ona.

- Mille merci monsieur!

diye kaptı elimden, hızla parçaladı paketi, hemen yaktı sigarayı, uzun uzun nefes çekti, burnundan üfledi dumanı. İç geçirdi. Fransa'da bir sevgilisi varmış; Regina Billet... Fıstık gibi bir karıymış...

- Dur bi dakika... Fotoğrafı var!

deyip eski bir komodinin çekmecesinden sevgililer albümü çıkardı. Regina sayfasını buldu, gösterdi. Kadın Zeitung gazetesinin Paris şubesinde çalışan bir gazeteciymiş... Alaettin'le "fıstık gibi" kavramlarımız çok farklı.

Kaptan'ın Ece Ajandası bir şeref defteri var. Gelip geçen turistler bir şeyler yazmışlar, kimisi karikatür yapmış, bir şeyler yazmamı istedi, yazdım.

- Müsaade edersen, sonra salim kafayla okurum, şimdi tam anlamam.

diyerek aldı, katlayıp yerine koydu defteri. Ona fransız sigarası kıyağı yaptım diye o da bana, değişik bir şarap çıkardı;

- Heilderbergsloss! Zehr schön!

Heilderberg'ten geliyormuş. Başka hiçbir yerde bulunmazmış. Yazları gelen alman sevgilisi Monica her seferinde birkaç şişe getirirmiş. Aromalı, biraz tatlıca bir şarap. Tokuşturduk çay bardaklarını Ernest Hemingway'in henüz sakalı kırlaşmamış halini andıran adamla. Barakanın duvarlarından birinde bir kırat resmi, yanında Adalet Parti amblemi asılı.

- Sen oy kullandın mı Kaptan?

- Hayır öğlene doğru kullanıcam... Ben sabah bir şişe şarabı yuvarlamazsam tuvaletin yolunu bulamam... Yuvarlarsam öğlene doğru çakı gibi olurum... Herkes bilir bu huyumu, sabah yanıma yanaşmaz...

- Kime vereceksin oyunu?

- Ben Adaletçiyim!... Fakat dün akşam televizyonda bir kadın konuştu. Ne kadar güzel konuştu. Gidip o kadını bulucam, onun partisine yazılıcam... Belki de ona veririm.

diyor. Sözünü ettiği kadın; Behice Boran!

Öğlende oraya balık yemeye gelip gelemiyeceğimizi soruyorum.

- Naturellement monsieur! C'est un honneur pour moi!

diye saygıyla elimi sıkarak uğurluyor beni.

Dönüşte daha da uzun geliyor bana yol. Otele ulaşıyorum. Ayfer'in odasına telefon ediyorum. Kaptan'ı anlatıyorum, isterse öğlende oraya balık yemeğe gidebileceğimizi, üstelik bugün Eğridir'in tek içki servisi yapan lokantası olduğunu belirtiyorum. Açık havada oturacağımızı, sıkı giyinmesini tembih ediyorum.

- Saat birde lobide buluşalım!

diyor.

Oda servisten kahve söylüyorum. Sigaramı yakıp oturuyorum, sabah erken fırladığım için kavuşabildiğim, kimi yerlerde çok zor bulunan Cumhuriyet gazetesinin başına. Seçim yasağı dolayısıyla tüm köşe yazarları politika dışında yazılar yazmışlar. "Yahya Kemal'i Sevmek" başlıklı yazısında Gregoriyeviç Biyelinski'den şöyle bir alıntı yapmış İlhan Selçuk: *"Ne kadar güzel fikirlerle dolu olursa olsun, çağının sorunlarına ne kadar büyük güçle cevap verirse versin; eğer bir şiir şiiriyet taşımıyorsa, onda bulduğumuz ancak çok*

kötü sunulmuş bir iyi niyetten başka bir şey değildir. ” Saklanılması gereken bir sanat dergisi gibi bugünkü gazete.

Lobiye indiğimizde, Osman ağbiye rastladık. Ona da anlattım Kaptan'ı, o da katıldı bize. Ayfer Yeşilada'ya yayan gidip gelmenin bazı kilometreler olduğunu, bu havada yürüyemeyeceğini belirterek, resepsiyona oraya taksi gidip gidemediğini sordu, taksi ayarlandı.

Kaptan sevinçle fırladı barakadan, ıslak ellerini deri ceketine kuruladı, Ayfer ve Osman ağbinin elini sıktı, hazırlamaya başladığı bitiştirilmiş iki masadan oluşan, üstüne örtü yayılmış, tabaklar, çatal, bıçak koyulmuş masamıza buyur etti. Telâşlandı:

- Karidesimiz var, salata yaptım, bi de bu sabah tuttuğum, bu gölün özelliği olan sudak balığı var... Dişli balık da derler.

- Nasıl bir balık yani?

- Getirip göstereyim efendim.

diye hızla barakaya gitti, elindeki tepsinin içindeki dört balıkla geldi. Daha önce görüp bildiğimiz bir balık değil.

- Tâze görünüyor!

dedi, gözlüklerini alnına kaldırarak tepsiye burnunu dayayan Osman ağbi.

- Tâze ne demek **Sir!** Bu sabah tuttum, bir tanesi az önce can verdi.

- Ne içebiliriz Kaptan?

diye sordu Ayfer.

- Şarap **Madame!**

- Güzel!

dedi Ayfer.

- Sen o şarabı hemen getir Kaptan, salata karides falan arkadan

gelsin.

- Naturellement monsieur!

diye reverans yaparak barakaya daldı. Üç ince belli çay bardağı ve şarapla geldi, servise geçti.

- Kadeh yok mu?

- Non Madame! Burda böyle! **Originale romantique système!**

- Çok iyi ya!

diyerek uzun bir kahkaha attı Ayfer.

Kaptan masaya karides ve salatayı getirdi, ilâveten peynir sundu, barakada balık işine girişti.

Seçimlerden konuştuk aramızda. Turnede olduğumuz için oy veremediğimize hayıflandık. Kaptan balıkları getirdi. Nefisti balık. O da bir çay bardağı alıp oturdu masanın dördüncü sandalyesine koydu şarabını, hayatından kesitler anlatmaya başladı, epey eğlendirdi bizi.

İkindi vakti taksimiz bizi almaya geldi. Giderayak;

- Sen oy kullandın mı Kaptan?

diye sordum.

- Kullanamadım, fakat bir dahaki seçimde o kadının partisine vericem!

dedi gülümseyerek.

- O kadın dediği; Behice Boran!

dedim Ayfer'e. Ayfer'in kocaman gözleri daha büyüdü:

- Oooo! **Enchantée, monsieur le capitaine!**

diyerek tebessümle elini sıktı Kaptan'ın.

74

Eğirdur gölünde fırtına. Gece otelin lobisinde televizyondan seçim sonuçlarını izliyoruz. Burada seçimi Adalet Partisi kazandı. Türkiye genelinde CHP önde gidiyor. Servis yapan garsona adadaki Kaptan'ı soruyoruz.

- Gölün delisi derler ona!

diye gülüyor. Lobi kalabalık ve çok gürültülü, odalarımıza çekiliyoruz.

Sabah Isparta'ya hareket etmek üzere lobide buluşuyoruz, minibüs çalışmıyor. Otel çalışanları minibüsün yanına başka bir araba çekiyorlar, kablo marifetiyle iki aküyü birbirine bağlayarak sidik zoruyla çalıştırıyorlar bizimkini.

- Isparta'ya kadar durmak yok Ali!

diye bağırıyor Ayfer.

Isparta'da Bayram Otel'in önüne vukûatsız ulaşıyor minibüs. Seçimlerde CHP 42 ilde belediye başkanlığı kazanarak fark attı; AP 15, MHP 5, MSP 3 belediye kazandı. 2 de bağımsız var.

Hava korkunç soğudu. Isı sıfır ilâ beş derece arası. Otelde kalorifer yanıyor, ama kendini ısıtmaktan yoksun.

Isparta Kültür Sarayı'nda 150 kişiye oynadık. Devrisi akşam Askeri Tugay'daydı oyun. Korkunç soğuktu salon, ağzımızdan buhar çıkarak, bokumuz donarak çok hızla oynadık 500 askere.

- Çok üşüdük, içmemiz lâzım!

dedi patron, hızla çıktık Tugay'dan en yakın nöbetçi meyhâneye gittik.

Meyhâne sevmeyen Ebru masanın etrafında koşuşturarak yaygara yapmaya başlayınca Osman ağbi bir baş işareti yaptı Ayhan Delon'a. Ayhan çaktırmadan içine votka koyduğu gazozunu sundu kıza, birkaç dakika sonra sızdı çocuk. Yan masanın iki sandalyesini birleştirerek ona döşek yaptı Selma, bir tatlı huzur indi meyhâneye, sanki Kalamış'tan çalınmış!

Sabah Burdur yoluna koyulduk, Aralığın 14'ü. Birinci ayı doldu turnenin, 40 oyun oynadık, ikinci yarı başlıyor. Votkalı gazozun etkisinden henüz çıkmamış Ebru Burdur'a kadar uyudu.

Hotel Burdur, kentin biricik oteli. Ana cadde üstünde, dışı sarı badanalı daracık bir apartman. Odalar küçücük ve karanlık, tavandan sarkan fersiz ampul aydınlatıyor tüm odayı, aydınlatamıyor yani, gazeteyi okumak mümkün değil. Isınamayan suyla ılıman bir duş alıp çıktık otelden. Üç oyun oynayacağız 58. Topçu Tugayı'nda; 15.00'te ve 18.00'de matine salonda askerlere, 21.00'de Subay Aile Gazinosu'nda suare subay ve eşlerine. Tugayın kapısından girerken heyecanlandım. Gündüz ağbimin askerliğini yaptığı yer. Ona bu adrese bir sürü mektup yazmıştım.

İlk matine keyifsizdi, izlerken kendi aralarında konuşuyor, zaman zaman sahneye laf atıyorlardı askerler, ikinci matine çok iyiydi, çok eğlendiler 42. oyunu izleyenler. Sonra dekor söküldü, Subay Aile Gazinosu'nda kurulmak üzere minibüse yüklendi. Biz matineleri oynarken başlayan kar yağışı hızlanmış, her yer bembeyaz. Yerde üç dört parmak kalınlığında kar var. Kar kıyamet içinde yapmış demek ki o uzun askerliği Gündüz ağbi... Kara bata çıka ağır aksak subay gazinosuna geldik.

Gazinonun subaylar tarafından sahne sanılan yükseltisi kıç

kadar, dekorun sığmasına olanak yok, kanapeyi, başucu lâmbasını ve kimi eşyaları koymayarak, üç pano, iki koltukla dekor yaptık, yatağı da koyunca sahnede oynamaya yer kalmadı... Çocuk çığlıkları, koşuşturmaları arasında tamamladık 43. oyunu. Tipi kar yağışıyla çıktık askeriyeden otele geldik.

Otelin en sıcak alanı olan çini sobalı lobide, sobanın yanına kurulmuş mükellef sofrayla karşılaştık. İki garson esas duruşta bekliyorlar masanın başında.

- Buyrun arkadaşlar!

dedi Ayfer gülümseyerek. Belli ki olayı gündüzden organize etmiş. Klasik bir Madam Dö Feray şıklığıyla karşı karşıyayız. Masaya külçe gibi yığıldık hepimiz. Üstüste üç oyun, ne oynadım, ne duydum! Makinası mıyız lan? Kâşif öyle bağlamış! Ve fakat güzel mezeler, güzel şarap, mükemmel yemekler aldı götürdü yorgunluğumuzu, unuttum Kâşif'e hırsımı, gülümseyerek kadeh kaldırdım ona, o da ayağa kalkarak kaldırdı kadehini bana, saygıyla selâmladı, ağzı kulaklarında. İki matine ve suareden kimbilir ne kalın bir zarf götürdü...

Hotel Burdur'un geldiğimizdeki olumsuz intibası çok başarılı sobabaşı sofrasıyla silindi gitti. Bir güzel mayhoş olduk sobanın karşısında.

Vakit ilerledi, uykumuz var ama kimsenin odaya çıkası yok.

- Ben battaniyemi alıp gelsem, şu sobanın dibine kıvrılsam olmaz mı?

diye garsonlara yalvarmaya başladı kafayı iyice bulmuş Ayhan Delon. Yemeğin başından beri, şarap koyarken, küllük değiştirirken, bizden önce davranıp sigaralamızı yakarken, meze getirirken, boşu götürürken espriler yapmakta yarışan garsonların şişman olanı;

- Ağbi sizin burdan odaya gidip battaniye alıp gelicek bi durumunuz yok... Ben sizi kucağıma alıp çıkarıveririm odaya, battaniyeye sararım...

- Sobayı da getir o zaman!

dedi dili pespeltek Ayhan, başı masaya düştü.

Odama çıkarken resepsiyoncuya;

- Herşey mükemmeldi, teşekkür ederiz. Otelden çok memnunuz, yalnız bir tek sorun var; odalar çok karanlık, gazete okunamıyor, kitap okunamıyor.

- Bu otele gelen müşteri odada gazete, kitap falan okumaz ağbi... Bizim müşterimiz askerdeki oğlunu ziyarete gelen, oğlunu askere teslim etmeye gelen, tezkere alacağında gelen asker aileleridir... Burda askeriye olmasa, Burdur'da otele hiç lüzûm yok ağbi. Herkesin evi var.

Sabah dokuzda uyandım. Saat onbirde hareket edilecek. Otelden Gündüz ağbime telefon açtım. Burdur'da olduğumuzu söyledim.

- Hadi ya? Ne işiniz var orda?

diye neşeli bir sabah kahkahası patlattı.

- Güzergâhımız öyle.

- Burdur'a tiyatro salonu mu yapılmış?

- Hayır ağbi. Dün senin 58. Topçu Tugay'ında oynadık!

- Yok yahu!

diye gülüyor. Gülmesinin ardından;

- Bu zamanlarda bok gibi soğuk olur orası, sıkı giyin.

- Kar yağıyor zaten, neyim varsa üstüste giyindim. Ama bugün Antalya'ya gidiyoruz.

- Nasıl gidiyor turne?

- Çok askerî geçiyor! Trakya’da ve Anadolu’da görmediğim alay, tugay, bölük kalmadı sayılır. Bu durumda ben askerliğimi yapmış sayılmam mı ağbi?

- Hayır hayır!

diye uzun bir kahkaha atıyor.

75

Çarşamba'da, ayna karşısında saç taramakla geçirdiğim 1963 yazı.

Saçlarım fırça gibi dimdik duruyor kafamda. Ne sağa yatıyor, ne sola. Islatıyorum, yatar gibi oluyorlar, daha kurumadan dikiliyorlar.

İki halamın oğulları, Gündüz ve Cevdet ağbiler bu durumun düzelmesi için hemen saçlarımı, kökünden sıfır numara kestirmemin gerekli olduğunu söylüyorlar. Onların saçları dik durmuyor. Sıfır numara kestirirsem yeni çıkan saçlar dik durmazmış. Onlardan küçüğüm, oniki yaşımdayım, ne deseler inanıyorum.

Bir koşu çıkıyorum demir kapıdan Emirhan Caddesi'ne, bir solukta varıyorum Uzunçarşı'nın başına. Parasını Babam Verecek Berber Mustafa'ya gidiyorum. Küçüklüğümüzden beri berberin adı öyle. Kardeşim Ahmet ve ben saç tıraşı olacağımız zaman berber Mustafa amcaya gidiyoruz. Koltuğun iki kolluğu arasına bir tahta koyuyor, oturtuyor beni üstüne, doluyor beyaz bezi boynuma, tıraş ediyor. İş bitince kucağına alıp hop indiriyor beni yere.

- Parasını babam verecek!

diyorum.

- Tamam tamam yiyenim.

diye gülümseyerek başımı okşayıp uğurluyor beni.

Artık koltuğun üstüne tahta koymaya gerek yok, büyüdüm.

Koltuğa oturunca ayaklarım yere değiyor.

- Sıfır numara kesilecek Mustafa amca.

- Sıfır numara mı?

- Hı hı.

Berber sıfır numara tıraştan yana değil.

- Öyle güzel olmaz yiyenim, uçlarından azcuk keselim. U gada da uzun diil zaten.

Uçlarından azıcık kesilmesinin ne yararı var? O zaman daha dik duracaklar. Çok saçma!

- Benim saçıma bir hastalık girmiş Mustafa amca. Doktor Tevfik amca söyledi. Sıfır numaraya vurdurursan geçer, dedi.

gibi bir yalan uyduruyorum.

- Saçkıran mı?

- Bilmiyorum... Belki de... Herhalde...

- Doktor Tevfik öyle dediyse, keselim u zaman...

diyerek kıyır kıyır gezdiriyor makineyi kafamda. Kucağıma dökülüyor saçlarım. Aynada keloğlanlaşmamı izliyorum.

Çıkıyorum berberden, gururla geliyorum eve. Bahçede iki vişne ağacının altındaki kırmızı masada oturan Gündüz ve Cevdet ağbilerimin yanına gidiyorum. Beni görünce kalakalıyorlar.

- Aaa, sahiden kestirmiş!

diyerek çok gülüyorlar halime.

- Kestir, dediniz ya!

Birden kesiyor gülmesini Gündüz ağbi:

- Evet. Çok iyi olmuş.

- Ne kadar zamanda uzar?

- Sıfıra vurdurduğun için çok daha çabuk uzar.

diye yanıtlıyor Cevdet Ağbi.

- Öyle mi?

- Tabii canım.

diyor Gündüz ağbi, çok ciddi.

Halimi gören hizmekâr Vedia ve Cemile ablalar çığlık atıyorlar. Annem hüngür hüngür ağlıyor.

Bende bir üzüntü yok. Yeni çıkan saçlarım Gündüz ağbininki gibi lepiska olacak, istediğim tarafa tarayacağım.

- Dayım sıçar şimdi bizim ağzımıza. Biz bu gece Galip'lerde kalalım.

diyor Gündüz Cevdet'e.

Galip ağbi babamın dayısı Celal Balkar'ın oğlu, öbür dayı Kemal Galip'in oğlu da Galip Balkar, dedeleri Galip efendi. Mükerrer Galip Balkar var ailede. Diplomat Galip Cumhurbaşkanı Özel Kalem Müdürü iken, yeğeni öbür Galip onu ziyarete gidiyor. Galip Balkar'ın Galip Balkar'la görüşmek istemesi uyumsuz durumu güvenliği telâşlandırıyor, çok zor girebiliyor Çankaya Köşkü'ne öbür Galip.

Usulca kalkıyorlar masadan, Gündüz ve Cevdet ağbiler, sessiz sedasız dolanıyorlar evin çevresindeki taşlığı, demir kapıyı açıp karşı kaldırıma geçiyor, Galip ağbilere sığınıyorlar.

Ağıza sıçıcı dayı, kendilerini Galip'lerden derhal duruşma salonuna getirtebilir endişesiyle, giderken;

- Biz Galip'le köye gidicez. Birkaç gece orda kalıcaz!

gibi bir yalanı da fısıldıyorlar Cemile ablaya.

76

Antalya'nın Yivli Minaresi'ne bakan Hatay Çay Bahçesi'nin kıraathânesindeyim. Aralığın 16'sı. Ortada bir sac soba yanıyor. Sobanın üstünde cezveler, kahveler orada pişiyor, buram buram kahve kokuyor.

İktidardaki Milliyetçi Cephe hükümetinin düştü düşeceğini muştulayan günlük haberlerin kıraatı yeni bitti. Sabahın onu. Kahve tıkış tıkış, garson çay, kahve yetiştiremiyor. Kim bunlar? İşleri güçleri yok mu? Miskin miskin çay, kahve, sigara tüketiyorlar. Orta kahve söyledim, sigaramı yaktım. Son Gitanes paketi bu. Pencereden deniz görünüyor, arkada tepeleri karlı, yalçın dağlar.

Dün Burdur'un karından çıktık, karlı Toroslar'ı aştık, serin bir bahar havasıyla Antalya'ya ulaştık. Kara kıştan bahara döndü turne güzergâhı.

Hava serin ama güneşli. Hepimiz birkaç kat soyunduk. Osman ağbi paltoyu, kaşkolu, bereyi korumayı sürdürdü.

Çüktürücü Kervan Otel'de kalıyoruz. Sıcak su yok. Çok esmer kat temizlikçisi bayanlar konuyla hiç ilgili değiller, şişman ve altındiş gülümsemeler içindeler.

Dünkü oyunumuz Askeri Talim Alayı'ndaydı. Gündüz ağbim güledursun, giderek kıdem basıyor bana askersel bakımdan. Düzenlemeyi üstlenen, Zeki Alasya'nın akrabası binbaşı Korkut Ertürk çok candan karşıladı bizi. Neşeliydi askerlikte son gecelerini

geçiren er ve erbaşa oynanan 44. oyun. O askerler bu sabah tezkere aldılar, artık asker değiller. Bu akşam Saray Sineması'nda sivil halka matine ve suare oynayacağız.

Antalya doğanın herşeyi verdiği, müteahhitlerin içine sıçtığı bir yer. Sıra sıra, boktan boktan apartmanlar, bu iklime, bu doğaya hiç uymayan garip, çirkin yapılar.

Masamda Cumhuriyet, bir de Milliyet gazetesi var. Yan masada inşaattan konuşan iki adamdan kel olanı;

- Gasteye bakabilir miyim?

derken, elini masaya uzattı, sanki ben olumlu yanıt vermişim gibi aldı Milliyet'i.

- Tabii, buyrun.

dedim boşu boşuna, o buyurmuştu zaten. Benimki laf ziyanlığı oldu. Adam boşu boşuna teşekkür etmedi. Ödeştik. Birinci sayfaya ve spor sayfasına birer dakika göz gezdirdirdikten sonra bıraktı gazeteyi.

- Teşekkür ederim.

dedim. Bir an boş baktılar bana kel adam ve kel olmayan. Sonra hiçbir şey söylemeden birbirlerine döndüler. Spor sayfasında fotoğrafı bulunan iki yabancı boksör kadının çıplak göğüslerinden konuştular bir süre.

- Bir iki sene sonra dünyada boks kadınlar arasında çok yaygınlaşcakmış!

- O karılar bizim erkekleri döverler.

- Memeleri de çıplak...

- Evet..

- O zaman dövsünler...

deyip gevrek gevrek güldüler, sonra hükümetin durumu konusuna

geçtiler.

- N’olucak bu hükümet? Düşer mi acaba?

- Şindi, köpek ağzında leş taşır. Bu Demirel de öyle.

dedi kel olan, sonra demir hesabı, çimento fiyatı, kaba inşaat maliyeti gibi konulara girdiler. Sıra sıra blok apartmanları yapanlar bunlar herhalde.

Gazeteleri ve dosyamı alıp kahveden çıktım, daracık, yılankavi sokaklardan denize doğru inmeye başladım.

Cumbalı, oymalı kakmalı ve fakat televizyon antenli eski ahşap evler arasından birdenbire denize ulaştım. Oturulabilecek tek yer bir açıkhava kahvesi, hava serin. Karşımdaki koyda sandallar, balıkçı motorları, kimi yatlar. Oturdum, çay söyledim. Meyhâne Çıkmazı ile Ali Boyacı Çıkmazı’na arkamı verdim, giderek hafifleyen Gitanes paketinden bir tane daha yaktım. Açtım dosyayı. Yeni bir dosya bu, dün burada bir kırtasiyeciden alındı, bir oyun yazmaya başlıyorum. Umudumuz Nikah değil, yeni bir şey geldi aklıma. İsmi Hayrola Karyola. Yazılmaya başlandı oyunun giriş şarkısı Akdeniz’e karşı:

Tiyatora tiyatora

Yaşamın aynası

Tiyatora tiyatora

Yaşamın aynısı...

77

Burdur’dan yola çıkınca minibüste başlayan tartışma, Antalya’da daha da alevlendi. Selma ve Süavi Burdur’da üç oyun oynandığı için yarım yevmiye daha verilmesi gerektiğini söylüyorlar. Heyetlerde âdetmiş, üçüncü oyun ekstra işe girermiş, birbuçuk yevmiye verilirmiş. Ayfer vermek istediyse de, Kâşif engel oldu:

- Yok böyle bir âdet! Yediklerini, içtiklerini ödüyorsun, harcırah veriyorsun. Utanmazlar!

Manavgat’a birkaç kilometre kala sağa, Side yoluna saptı minibüs. Oyunlar Manavgat’da, otelimiz sahilde. Side, Manavgat’ın plajı, çok yakın. Deniz kıyısında Güven Pansiyon, şık bir yer. Ahşap kaplama geniş lobinin bir köşesinde gürül gürül şömine yanıyor. Aralık ayında burada bizden başka kimse olmadığı için evimizin salonu gibi yayıldık sıcacık lobiye. Komik Ömer denize giricem, diye tutturdu. Hava soğuk, beş derece falan.

- Deniz sıcaktır... Ayrıca ben Denizlili’yim, bana bir şey olmaz!

diyerek odasına gitti, biraz sonra mayo, havlu indi. Kapıdan çıktı, kayaların arasından inip sahile ulaştı. Gerçekten girecek mi, kendince bir komiklik mi yapıyor merakındayız, lap atladı denize. Çok fazla kulaç atamadı. Zaten kulaç atmayı bilmiyor, iki kolunu yana açıp su yüzeyine vuruyor, bir tür debelenme, Denizli stili herhalde, Denizli’de deniz olmadığından. Hızla çıktı sudan, havlusuna büründü, koşarak ulaştı pansiyonun kapısına, zangırdayarak girdi içeri, şöminenin önüne koştu;

- Bi dakka Osman Baba!

diyerek, şömineye en yakın noktada oturan Alyanak'ın dizini biraz itip yaklaştı ateşe.

- Biraz serindi galiba!

dedi ve kısa bir kahkaha attı Osman ağbi.

- Yo yo yo yo yo yo...

diye titredi Ömer.

Ayhan Delon'la yakın bakkal yürüyüşüne çıktık. Side çok güzel bir yer. Bizans'tan kalma harabeler, hâla üstüste durabilişleri akıllara durgunluk veren kocaman taşlar...

- Sen ne düşünüyorsun bu birbuçuk yevmiye konusunda?

- Valla ben hiç öyle bir şey duymadım, belki doğrusu odur. Ama Ayfer hanım bütün masraflarımızı ödüyor. Çok tiyatroda çalıştım üç öğün yemek ödeyen patron görmedim... Ayıp ediyorlar...

diye yanıtladı Ayhan. Bakkaldan sigara, çakmak alıp geri döndük. Süavi ve Selma, Osman ağbinin odasına çıkmasından yararlanarak şömine başına yayılmışlar, aralarında Ebru. Onlara kıçımızı dönerek denize karşı bir masaya oturduk Ayhan'la. Lobideki radyo Arabistan ya da Suriye'yi daha iyi aldığı için arap müziği dinleniyor. Çay getirdi garson. Süavi radyonun başına gitti, karısı ve aslında aile reisi Selma'nın hoşuna gidecek bir Orhan Gencebay ya da Ferdi Tayfur şarkısı bulabilmek üzere oynamaya başladı istasyon arayan düğmeyle, parazite dönüştü arap şarkısı, Ebru ikinci sesten vokal yapmaya başladı parazite...

Manavgat'ta Uluçay Sineması'nda matineyi oynadık. İki oyun arası Selma sinirli bir biçimde:

- Burdur ekistra işi n'olucak?

diye sordu.

- Sonra konuşuruz.

diye geçiştirdi Kâşif.

Suareden sonra pansiyona döndük. Şömine çıtır çıtır yanıyor, hepimiz başına koşuştuk. Kâşif hüsranla ve daha çok kazanamamış olmanın hicranı içinde bir masaya çöreklendi, fermuarlı çantasını açtı, kağıt, kalem, defter çıkardı, hesaba koyuldu. İki sekiz onaltı, elde var bir... Şömineye yakın masalara yayıldık, Ayfer geldi yanıma oturdu. Nasıl oldu, kim lafa birden ve nerden girdi anlayamadık; Selma'yla Kâşif arasında gergin bir diyalog filizlendi.

- Bir dakika yahu, hesap yapıyorum!

diye tersledi onu Kâşif.

- Dün yorgunluk, bugün hesap... Biz artık İstanbul'da zor alırız o parayı!

diye bağırdı Selma.

- Terbiyeli konuş! Kocanla görüştüm bu konuyu!

- Bana ne kocamdan? Ben burada oyuncuyum. Hakkımı istiyorum. Ayrıca ben nasıl düşünürsem, kocam da öyle düşünür. Di mi Süavi?

- Gayet tabii canım.

diye sümsükçe onayladı, genelde Selma'dan çok korkan Süavi.

- Meraklanmayın kimsenin bizde bir kuruşu kalmaz.

diye biraz alçalttı sesini Kâşif. Onun alttan alması üzerine daha da yükseltti sesini Selma:

- Niye vermiyorsunuz o zaman? Niye vermiyorsunuz paramızı?

Söz konusu olanın yarım yevmiyeler olduğu anlaşıldı.

Ayfer olayın ayrıntısına vâkıf olunca sinirlendi:

- Suratlarına yüzyirmibeşer lira çarpmak istiyorum. Var mı

yanında?

dedi kulağıma.

- Sakin ol.

dedim. Ayfer sinirle kalktı, odasına gitti. Ben de peşinden. Sonra Kâşif, Osman ağbi geldiler. Süavi ve Selma'yı hemen yol etmenin çözümleri görüşüldü. Kâşif'in tavrı; turne yarım kalmasın, bu iş böyle yürüsün telâşı.

- Fakat bağlanmış bir turne var tabii...

diye gerdan kırıyor.

- Derhal siktirip gitsinler! Oyunda toplam on dakika oynamıyorlar. Oyunu onlarsız oynanacak hale getiririm bu gece.

dedim.

- Nasıl yani?

- Onların rollerini telefon konuşmasına çevirebiliriz. Sahneye girmez telefon etmiş olurlar.

- Bu hârika bir fikir, haydi inip kutlayalım!

dedi Ayfer, şömine başına geri döndük. Süavi, Selma, Ömer şömineyi ablukaya almışlar. Dördümüz onlardan en uzak masaya oturduk. Şarap ve peynir tabağı istedik. "Yârı şirin nâzenin" şarkısı çalıyor arap radyosunda. Selma bize duyuracak bir perdeden söylenmeye başladı;

- Ayıp denen bir şey var yahu! Bizim üç kuruş yevmiyemizi kesip de zengin mi olacaksın?

Ayfer sinirle bağırdı ona:

- İkinizin de yarım yevmiyeleri ve bu akşamki yevmiyeleriniz derhal verilecek. Yarın sabah da gidiyorsunuz.

- Çok memnun oluruz. Siz yapmasanız biz yapıcaktık o işi!

diye küstahça yanıtladı Selma.

- Hayır efendim! Ben sizi kovuyorum!

diye bağırdı Ayfer.

- Sen bana yalvardın, ta Samsun'lara telefon ettin!

diye küstahlığını sürdürdü Selma. Bir mahalle kavgası aranıyordu. Ayfer kadehini alarak kalktı masadan, odasına yöneldi.

- Otur, ilgilenme.

dedimse de durmadı.

- Birazdan gelirim.

diyerek uzaklaştı.

Epeydir konuşmadığını hisseden Süavi bozdu sessizliği:

- Hiç böyle heyet görmedim!

- Biz heyet değiliz, tiyatroyuz!

dedim.

- Senden mi öğreneceğiz heyet olup olmadığını?

diye kaş kaldırdı. Başımı deniz tarafına çevirdim, şarabımı yudumladım.

Selma uyumuş Ebru'yu kucakladı, Süavi ve Ömer'le odalarına gittiler.

- Seviyesiz insanlar bunlar.

dedi Kâşif. Ayfer geri geldi.

- Oh be! Kurtuldum şunlardan. Buna içilir vallahi!

diye kadeh kaldırdı. Tokuşturduk.

- Bunlar giderse, Ömer de gider.

uyarısında bulundu Osman ağbi.

- O zaman bu iş burda biter! Turneyi iptâl ederiz. Yirmi gün sonra adam gibi bir ekiple yeniden çıkarız.

diye yanıtladı Ayfer.

- Fakat tabii ortada bağlanmış bir turne var. Ayfer Feray'ın adı var. İptâl hiç güzel bir şey değildir.

biçiminde gerdan kıvırdı turnenin istikbâlinden endişeye düşen Kâşif. İleriki günlerde yevmiye alamayacağını düşünen Osman ağbi de destekledi onu:

- Bir şehirde iptâl edersen, beş yıl giremezsin oraya.

Ömer lobiye geri döndü, saygıyla masamıza yanaştı. Ayfer'e, Selma'ya 500 lira borcu olduğunu, ödeyebilmek için avans rica ettiğini belirtti, utana sıkıla.

- Takdim ediniz Kâşif bey.

dedi Ayfer. Parayı alıp teşekkür etti, iyi geceler dileyip odasına çıktı.

Sabahleyin kalktığımızda Selma ve Süavi ve Ebru gitmişlerdi ve fakat Ömer de yoktu yatağında! Ayhan'ı uyandırdım:

- Kalk Ayhan Delon! Bu akşam komik sensin.

Şaşkınca baktı. Yola revân olduk. Ayhan Ömer'in rolüne, şoför rolüne ehliyetsiz sürücü Ali, daha önce tiyatroda ve sinemada küçük roller oynamış Kâşif Süavi'nin rolüne soyunmak üzere Alanya'ya yöneldik, kıvrım kıvrım sahil yolundan. Kayınvalide sahnesinin birini telefon araması biçiminde hallettik, ikincisini kayınpedere dönüştürdük, yol boyu ezber yaparak vardık Alanya'ya.

Kimse Ayhan'a pek güvenmiyordu. Ayfer ve ben onun bu işi kıvıracağını düşünüyorduk. Ayhan, Ömer'den yetenekliydi, Ömer'in komikliği değil, rolün dişiliği güldürüyordu. Ayfer ve ben haklı çıktık. Ayhan Ömer'den daha iyiydi, çünkü komiklik yapmaya uğraşmıyordu. Her lafına gülünüyor, ortalık yıkılıyor, Ayhan şaşkın şaşkın sahneye giriyor, çıkıyordu. 50. oyunu oynamış olduk.

Devrisi gün Anamur'a geldik. Matine iptâl! Kâşif çok üzüldü, Ayhan çok sevindi:

- İyi. Biraz ezber yaparım. Dün, ne dediğimi bilmiyorum.

Anamur'dan sonra Silifke'de üstüste matine, suare oynayınca oturttu rolü Ayhan. Ehliyetsiz sürücü Ali rolünde bir feraset göstermemesine rağmen kasılmaya başladı. Süavi, Selma, Ebru ve Ömer'in ışınlanması sonucu epey ferahlamıştı minibüsün içi, en önemlisi Ebru'suzluk huzuru.

- Turne şimdi güzelleşti işte!

dedi Osman ağbi.

- Evet yahu!

diye yürekten onayladı onu Kâşif.

Mersin'de oyunun iptâl olduğunu öğrenince Tarsus'a geldik. Devrisi gün orada oynadık.

Aralığın 23'ünde vardık Ceyhan'a, oyun iptâl! Birinci sınıf Alpay Palas Oteli'ndeyiz. Sıcak banyo beş lira, soğuk banyo ikibuçuk! İki gündür boktan ve soğuk oteller üstüste geldi. Güneyde kaloriferli otel bulmak çok zor.

Otelin karşısındaki sokakta bir kahvede Demirel hükümetinin can çekişmesiyle ilgili haberleri okuyorum. CHP hükümete gensoru verdi. Yıl sonunda oylama var. AP'den ayrılan 11 bağımsız milletvekili oy verirse hükümet düşer. Sonra n'olur? İşin orası biraz karışık. Ecevit kiminle hükümet kuracak? Bağımsızlarla mı? Bu arada CGP ve DP üç sandalyeleriyle CHP'yi destekliyorlar. Ecevit hepsine ödün vererek mi hükümet kuracak? Ülkenin durumu oldukça gri.

Devrisi gün istikâmet Kadirli. Basıyor gaza Ali. Birkaç gündür, ne zaman gaza bassa çalışır hale geldi araba.

- Her gaza bastığında çalışıyor artık araba. Okuyup üfledin galiba Ali.

diyor Ayfer.

- Hayır Ayfer hanım, Anamur'dan yeni akü aldık... Sahneye çıkma şerefine!

Topluca alkışlıyoruz Ali'yi.

- İlk kez Noel'i Kadirli'de geçireceğim!

diyorum.

- Kadirli'de otel yok, oyundan sonra İskenderun'a gideceğiz.

açıklamasında bulunuyor patron. Bu durum da alkışlanıyor.

Açıyorum Cumhuriyet'i. Ortalık karışık. Dingildiyor Demirel, Erbakan, Türkeş koalisyonlu MC hükümeti. Muzaffer Buyrukçu'nun yazısını okuyorum.

"... Yeni bir yapıt üzerinde çalışmam gerekiyorsa önce müsvettelik kâğıtları, tükenmez kalemleri, arasıra da sayfalarını karıştırıp birkaç satır bir şey okuyacağım deneme kitaplarını koyarım masama. İlk sözcük zihnimde oluşana kadar dolaşıp dururum, camdan bakarım, çiçekleri, ağaçları, çocukları seyrederim, konuşmalara, seslere kulak veririm. Dalgınlaşırım. İlk sözcük belirir belirmez yazmaya koyulurum. Birkaç başlangıç denerim, sağlam cümlelerle kurulu bir anlatımın ardına düşerim ve ardına düştüğümü yakaladım mı, bir yengi kazanmış gibi sevinirim. Islık çalarım, şarkı söylerim, çevremdekilere iyi davranırım, şakalaşırım, abartılı övgülerle yüceltirim. Ama bütün çabalarıma karşın sonuç verimli değilse dehşetli sinirlenirim, kimseyle görüşmek istemem, tedirginliğin kemirici sessizliğinde kendimi yargılarım, kıyasıya eleştiririm, giyinirim, kapıyı vurup sokağa çıkarım. "

78

Samsunlu kahvecinin demli çaylarını yudumlayarak gazete okuyorum İskenderun'da denize karşı. Hükümet düştü düşecek! Charlie Chaplin Noel gecesi ölmüş. Şarlo ölümünü de bilmiş sanki; tüm dostlarını Noel partisine dâvet etmiş.

O gece Kadirli'de oynuyorduk. Oyundan sonra İskenderun'a Kavaklı Otel'e geldik. Pazar sabah saat dokuzda kilise çanlarıyla uyandım. Sanki Strasbourg'dayım! Çanlar Şarlo için çalıyor! Sokağa çıkıp kenti dolaştım. Güzel ve uygar bir yer. İnsanları güleryüzlü. Yeni çay getiriyor Samsunspor'un yenilgisine çok dertlenmiş kahveci.

- Üzülme! Averajımız çok iyi!

diye teselli ediyorum.

- Samsunlu musun?

diye parlıyor gözleri.

- Çarşambalı'yım.

- Ben de Vezirköprü.

Biraz Samsun muhabbeti yapıyoruz. Hesap istiyorum, kesinlikle almıyor para. Öpüşüp ayrılıyorum kahveciden.

Saat onikide Osmaniye'ye hareket ettik. Arı Sineması'nda matine, suare oynandı, gece geri döndük İstenderun'a.

Osmaniye'deki matinede okul çocukları, belli ki öğretmenleri tarafından, sahneye giren sanatçıları alkışlayın, diye

tembihlenmişler. Kim sahneye girse, deli gibi alkışlıyorlar. Alkış furyasından nasibini almış olan şoför rolündeki ehliyetsiz sürücü Ali, artık alkış almış bir oyuncu olarak oturuyor direksiyonda, öylesine kasılıyor ki zaman zaman ayağı frene yetişmiyor. Bir kaza yapmasından korkuyoruz Artiz Ali'nin.

Antakya'dayız, Otel Atahan. Buranın en eski oteliymiş. Güzel bir yapı. Geniş, yüksek tavanlı odalar. Matine ve suare iyi geçti, neşeliydi izleyici. Devrisi sabah dolaşmaya çıktım. Kahve arandım, bulamadım. Küçücük esnaf dükkânları, uzun bir kapalı çarşı. Herkes çalışıyor. Kahvede boş oturacak adam yok, niye kahve olsun? Cumhuriyet gazetesi alıp geri döndüm otele, Osman ağbi lobide, yanına oturdum, kahve söyledim. Biz muhabbet ederken otel kapısından eli bastonlu kör bir papaz girdi, koluna girmiş yol göstericisiyle, karşımızdaki kanapeye oturdular. Garson geldi. Fransızca konuşuyor papaz. Çevirmenlik yaptım. Aramızda sohbet başladı, muhabbete katılan Alyanak'ın fransızcası da döküldü ortaya, bir süre de papazla Osman ağbi arasında çevirmenlik yaptım.

Bindik minibüse, istikâmet Suriye sınırında Reyhanlı! Kâşif'in dünkü oyunlarda sesi kısıldı. Ne söylese gülünç oluyor, gülüyoruz, bozuluyor. Suskunluğa bürünüyor. Onu konuşturmak için sorular soruyorum. Kısa cevaplarla geçiştirmeye uğraşsa da, aşırı kısık ses çok gülünç. Ayhan'la onu soru bombardımanına tutarak, Kâşif'i konuşturmaca oynayıp çok eğlenirken, Osman ağbi, beyaz kaşlarını kaldırarak;

- Bir dakika arkadaşlar. Önemli bir konu var. Kesin şamatayı!

diye, son verdi mavramıza. Sonra Kâşif'e;

- Buyur anlat Kâşif.

dedi. Kâşif;

- Benim sesim kısık Osman ağbi, sen anlat!

diye yanıtladı. Alyanak girdi konuya. Bir gün önce Reyhanlı Lisesi'nde olaylar çıkmış, solcularla komandolar kapışmışlar, 6 yaralı varmış. Dün akşam Reyhanlı turnesini üstlenen okul müdürü ve bir öğretmen bizim otele gelip durumu Kâşif'e anlatmışlar. Bu koşullar altında oyunun sinemada ya da lisede gösteriminin tehlikeli olacağını, dile getirip iptâlini istemişler.

- Niye benim böyle bir şeyden haberim yok Kâşif bey?

diye kesti sözünü Ayfer, anlatısını bir süredir gözleri büyümüş olarak dinlediği Osman ağbinin.

- Sizi üzmemek için Ayfer hanım...

diye kısık sesle yanıtlamaya uğraş verdi Kâşif. Sesi çok gülünç, konu çok dramatik, o konuştukça gülmemek için alt dudaklarımızı ısırıyoruz, hiç konuşmasa daha iyi. Osman ağbi aldı sözü. Bu durum karşısında Kâşif müdürle bir anlaşma yapmış, şehrin dışında bir yetiştirme okulu varmış, okulun salonunda oynanacakmış oyun.

- İptâl değil yani?

diyor Ayfer.

- Hayır hayır, problem yok.

diyor Kâşif. Gece orada yemek yenilecek, onların yatakhânesinde misafir kalınacakmış, yemek, otel masrafı yokmuş, ne hâsılat olursa tiyatroya vereceklermiş, Kâşif de bu işten beş kuruş almayacakmış...

Ayfer hiç yanıt vermedi, yeni bir sigara taktı ağızlığına.

İki yanı ağaçlıklı dar yollardan, zakkumların arasından Suriye dağlarına doğru ilerleyen minibüsü suskunluk bürüdü.

- Bu gece okulda kalacağız, dışarı çıkmak, şehre inmek falan yok. Girerken şehrin dışından dolaşıp okulun arka kapısına ulaşacağız. Aman ağzınızı açıp bir laf konuşmayın!

buyurdu Alyanak. Ayfer'le şaşkınlık bakıştık.

- Ne okuluymuş bu?

diye sordu Ayfer.

- Yetim Çocuklar Yetiştirme Okulu!

Köyü andıran, tek caddeden ibaret, "Hoşgeldiniz" ile "Güle Güle" levhalarının arası çok kısa, başlarken biten kentlerden biri olan Kırıkhan'dan geçtik. Arap plakalı tır kamyonları gelmeye başladı karşıdan. Yol boyu bizi yalnız bırakmadı zakkumlar, Reyhanlı'ya ulaştırdılar. Şehri geçip dışına çıkarken adımbaşı jandarmalarla karşılaştık. Bir adam işaret etti, durduk. Öğretmenmiş. Bindi minibüse. Bizi ıssız bir yerdeki okulun kapısına götürdü. Demir kapı açıldı, minibüs okul bahçesine girdi. Bahçede komando marşları söylüyordu çocuklar. Oynayacağımız Spor ve bilmemne salonunun arka kapısına yanaştı minibüs. Girdik kapıdan, kocaman bir Türkeş posteri karşıladı bizi. Birer sigara yaktık. Oynayıp oynamama konusu tartışılıyor.

- Ne işimiz var bizim burda Kâşif bey?

- İş aksamasın diye şey yaptım...

- Ben burda oynamak istemiyorum.

dedi Ayfer.

- Bu kadar geldik artık... Ayrıca bizi oynamadan bırakmazlar burdan...

diye kem küm etti Kâşif'in kısılma ötesine geçmiş, tamamen kaybolmak üzere olan sesi.

Dekor kuruldu. Salona izleyici alınmaya başlandı, Türkistan, Kafkasya, Başbuğ marşları söyleyerek girdiler çocuklar içeri. Kulis edindiğimiz dekor arkası bölüme çekilme zamanı gelmişti, kapıya doğru gittim, marş söyleyen oğlanlara yanaştım. Gülerek, insan gibi

bakıyorlardı bana. Ülkücü bir sanatçı mı sanıyorlardı beni? Herhalde. Kalkıp buraya onlara oynamaya geldiğime göre. Yoksa ne işim vardı burda? Ateş istedim. Hepsi seferber oldular, çakmaklar, kibritler çıktı:

- Buyur ağbi!

Ülkücü sanatçı ağbilerinin sigarasını yakabilmek için birbirleriyle yarışıyordu komandocuklar.

- Dün burda olaylar olmuş, ha?

dedim. Her kafadan bir yanıt çıktı. Olayın lisede başladığını söylüyorlardı.

- Kim başlattı olayı?

sorumu, ağız birliği etmişcesine ve hatta koro halinde:

- Solcular!

diye yanıtladılar.

- Kaç kişi bu solcular?

- Topu topu yüzelli.

- Siz kaç kişisiniz?

soruma değişik yanıtlar geldi;

- Üçbin!

- Sayısız!

- Herkes!

- Peki, nasıl oluyor da, yüzelli solcu sizi önüne katıp kovalıyor? Yaralılar hangi taraftan?

- İki taraftan da var.

- Kaç yaralı?

- Altı.

- Kaçı solcu?

- Dördü.

Komandocukları terkedip kulise çekildim. Salon doldu. Türkün şanlı bayrağını Kafkasya'ya, Türkistan'a dikmeyi bangırdayan marşlar sürüyor. Susacakları yok. Bir öğretmen uyardı, sustular, başladı oyun. Ancak salonda tam sessizlik oluşamıyor, aralarında konuşmalar sürüp gidiyordu, dinlemeleri, anlamaları mümkün olmayan bir oyun oynuyorduk. Makineli tüfek gibi sıralamaya başladım sözlerimi. Dinleyen yok, anlayan yok. Zaten zorla getirilmiş o oğlanlar tiyatroya. Bir an önce bitmesi gereken bir oyun başlamıştı. Birazdan Ayfer girdi. Birkaç replik sonra Ayfer'e göz kırparak; - Ben sizi öldürebilirim hanımefendi!

repliğini fırlattım. Gözleri ışıldadı Ayfer'in. On sayfa kadar atlamıştım. Sevinçle yapıştırdı cevabını. Ondan sonra da oyunun tıraşlanması aldı yürüdü. Herkes kesebildiğini kesiyor, ben ikişer, üçer sayfa atlıyorum.

Üç perde, antıraklar dahil bir saat onbeş dakikada bitti. Daha salon boşalmadan Ayhan'la hızla dekoru sökmeye koyulduk.

- Son karar nedir?

diye sordu Osman ağbi Ayfer'e.

- Ne kararı?

- Burada kalınıyor mu, gidiliyor mu?

- Burada kalınır mı? Ne diyorsunuz siz Osman bey? Derhal Antakya'ya dönüyoruz.

Her akşam bir saat süren dekor yükleme işlemi yirmi dakikada bitiverdi. Paldır küldür yola koyulduk, yangından kaçar gibi.

79

Atahan Otel'e çok yakın pastahanede sütlü kahve içiyor, kruvasan yiyorum, sanki Fransa'dayım. Elimde Le Monde gazetesi yerine Cumhuriyet var. Fransız işgalinden kalma bir fransızlık somut olarak gözümleniyor Antakya'da.

Gazetede, Reyhanlı Lisesi'ndeki olaylar sonrası yapılan soruşturmalar sonucu olayın sol yayınlar satan kitapçı dükkânının komandolarca basılması, kitapların yırtılıp yakılması, cam çerçeve indirilerek kitapçının bıçaklanmasıyla başladığına dair küçük bir haber var.

Öğleden sonra Kırıkhan'a gidildi, Ecevitçi zabıta amiri Ali'nin düzenlemesiyle matine, suare oynandı, gece Atahan Otel'e döndük.

Devrisi sabah Islahiye üzerinden Gaziantep'e doğru yola revân olundu. Öbür gece yılbaşı, oyunumuz yok. Kâşif o geceye, yılbaşı eğlencesi olarak bir askeriye işi ayarlamanın peşinde. Islahiye'de askeriyenin nizamiye kapısında durduk, Kâşif afişleri koltukladı, çantasını alıp, nöbetçiyle görüşüp sızdı askeriyeye. Kısa bir süre sonra nasihat almış olarak geri döndü. Oranın asker mevcudu 500 kişiymiş, tiyatro sevmezlermiş, "aç aç" olsaymış hepsi gelirmiş... Yüzbaşı öyle söylemiş.

Antep'te Otel Türk'e yerleştik. Burada düzenlemeyi, Ayfer'in tanıdığı, şehrin eşrâfından Nükhet hanım yapıyor. Otele indiğimiz an Ayfer'i arayıp hoşgeldin diyor, bir gereksinimimiz olup olmadığını soruyor.

- Çok klas kadındır.

diyor Ayfer. Buradaki tiyatro turnelerini hep o ve eşi Celal Ersoy düzenler, tiyatroculara oyundan sonra evinde ziyafetler verir, tiyatro ekiplerini çok güzel ağırlarlarmış.

Oynayacağımız Şehir Tiyatrosu'na geldik. Tiyatro devrimci bir kadronun yönetiminde. Brecht'in Faşizmin Korku ve Sefâleti oyununu prova etmekteler, yılbaşından sonra başlayacaklarmış. Tiyatro binası çok güzel. Daha önce oynanan oyunların afişleri var fuayede; Haldun Taner'den Keşanlı Ali Destanı ve Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım, Erol Toy'un Pir Sultan Abdal'ı...

Tiyatronun keskin devrimci kadrosu bizi biraz dudak bükerek karşıladı, hafif tavır koydular. Aslında haklıydılar. Türkiye ne günler yaşıyor, siz tiyatro diye ne yapıyorsunuz, demek ister gibiydiler.

Dekoru kurmuş, ışık ayarı yapıyorduk ki tiyatronun önündeki meydandan "Kahrolsun Komünistler!" diye bağrışmalar gelmeye başladı. Şehir Tiyatrosu'ndan arkadaşlar;

- Işıkları söndürün!

dediler. Söndürdük. Fuayenin büyük camlarından biri dışardan atılan taşla paramparça oldu, ardından ikinci bir taş başka bir camı tuzla buz etti. Daha sonra öfkeli kalabalık sloganlar atarak başka bir yöne doğru gitti. Tekrar ışık ayarına koyulduk.

Yarım saat sonra iki ölü, bir yaralı haberi geldi. Komandolar bir zabıta memuruyla, devrimci bir genci öldürmüşler, bir zabıta memurunu da yaralamışlar.

Matinede çok az izleyici vardı, suare biraz daha kalabalıkcaysa da yarım salonu geçmedi. Oyundan sonra Ersoy'lara yemeğe gittik. Güzel ve zevkli döşenmiş bir ev. Ersoy'lar çok candan insanlar.

Celal bey AP'li, Nükhet hanım CHP'li. Sabahın üçüne dek süren keyifli bir yemekten sonra teşekkür edip ayrıldık.

Devrisi sabah tiyatronun altındaki kaçakçı pasajından alışveriş yaptım. Çok sayıda Clan pipo tütünü, üç pipo, iki çakmak satın aldım.

Çantamdaki sigaraları Ayhan'a armağan ettim, uzun zaman sonra yeniden pipoya başladım Antep'te. Otele dönünce Galatasaray'dan sınıf arkadaşım Antepli Doğan Nakipoğlu'nun izini bulma çalışmalarına koyulmak üzere resepsiyondan telefon rehberi istedim. Kimi aradığımı sordular.

- Doğan Nakipoğlu!

- Ha... Nakipler!

dedi resepsiyoncu.

- Doğan, Sinemacı Nakip Ali'nin torunu.

dedi yanındaki yaşlıca adam. Bir yere telefon edip hemen buldular ev numarasını. Eşiyle görüştüm, Doğan mühendis olmuş, Ortadoğu Teknik Üniversitesi inşaatında çalışıyormuş, şantiyedeymiş. Otel numarası bıraktım.

Zabıta memuru ve devrimci gencin cenazesine katıldım. Kalabalık cenazede devrimciler başı çekiyorlardı. Bir faşist kitapçıyı basarak Türkeş'in Dokuz Işık kitabını paramparça ettiler. Yarın Meclis'te gensoru oylaması var.

Bu akşam sadece suare oynayacağız Kilis'te. Kaçakçılığın cenneti Kilis'ten ne gibi kaçak alışverişler yapabileceğimizi tasarlayarak koyulduk yola ikindi vakti. Umduğumuz kadar ilginç şeyler bulamadık kaçakçı çarşısında. Antep'tekinden pek farklı değil. Alışveriş yapmadan, oynayacağımız Belediye Düğün Salonu'na geldik. İyi bir izleyiciydi, ancak salon sahibi en ön sırada oturan

doktor Bişey bey ve savcının önüne beyaz örtülü masa kurdurmuş, masanın üstünde meyve tabakları. Savcının yanında, iki blok arasındaki koridorun ortasında esas duruşta beyaz ceketli, papyonlu bir garson var, öyle duruyor, arkasındaki bir sürü izleyicinin sahneyi görmesine engel oluyor. Oyun boyunca koridorda ring seferi yaparak masaya çerez, kuru pasta, su, soda taşıdı. Sıçtı oyunun içine. Yılın son gösterisini tamamlayıp yoğun bir sisin içinden ağır ağır döndük Antep'e.

Sabah onbirde Doğan otele geldi.

- Vay Doğan n'aber?

- İyidir, senden n'aber?

Onbir yıldır görüşmemiştik. Hiç değişmemiş. Sekiz aylık bir çocuğu varmış. Birer kahve içtik, eski günlerden konuştuk. Lobiye inen Osman ağbi ve Kâşif geldiler yanımıza, onları tanıştırdım. Doğan, Osman Alyanak'ın mektepten olduğunu bilmiyormuş. Galatasaray muhabbeti koyulaştı. Doğan bizi yemeğe dâvet etti.

Taksiyle ağbisi Cengiz'in işlettiği Fuar'ın içindeki lokantaya gittik. Rakılar açıldı. Çiğ köfteler, lâhmacunlar, humuslar, künefenin allahı...

- Senin okuldaki adın neydi?

diye sordu Osman ağbi, Doğan'a. Ben ondan önce yanıtladım:

- Şebek Doğan!

Gülüşüldü. Doğan okulda kendisine takılan isimden rahatsız olmayanlardandı, gülerek onayladı:

- Evet evet... Şebek Doğan!

- Mutlaka bi şebeklik yapmışsındır. Durup dururken isim takılmaz mektepte. Duruma açıklama getirdim:

- Doğan bizim sınıf takımının kalecisiydi. Çok zor gol yerdi.

Takım tamamen ona güvenerek çıkardı sahaya. Aniden şebek gibi zıplar doksandan çıkarırdı topu. O yüzden adı öyle.

- Yok yahu? Ben de top oynadım mektepte, sonra Galatasaray takımında... Tayyare Osman derlerdi.

- Öyle mi? Sağlığınıza ağbi!

biçiminde başlayan muhabbet daha çok Galatasaray anıları çerçevesinde gelişti. Biz üç Galatasaraylı çok eğlenirken, Kâşif kendini künefeye verdi.

Akşamüstü beşe kadar süren uzun keyifli yemekten sonra hafif sarhoş kalktık.

- Akşam burada orkestralı yılbaşı yemeği var. Bir programınız yoksa buraya buyrun. Ayfer hanım da buyursun. Bütün ekip olarak gelin.

- Geliriz Doğan, sağol.

- Ekip kaç kişi?

- Beş kişiyiz.

- Tamam, beş kişilik bir masa ayırttırıyorum.

Taksiyle otele döndük, Ayfer lobide kahve içiyordu.

- Oda anahtarını ver, birazdan getiririm.

dedi. Verdim. Hızla yukarı çıktı.

- Biz akşam kaçta gideriz yemeğe?

diye sordu hafif sarhoşlaşmış Osman ağbi.

- Sekiz falan herhalde.

- O zaman gidip biraz yatayım. Kâşif beni yedibuçukta uyandır.

deyip sallanarak odasına yöneldi. Kâşif resepsiyondan kağıt, kalem alıp köşede bir masaya çekildi. Kahve söyleyip çöktüm lobiye. Kahvemi bitiremeden gülerek geldi Ayfer, anahtarımı uzattı:

- Çıkabilirsin.

- Bir sürpriz var herhalde. Şimdiden teşekkür ederim. Akşam Galatasaraylı bir arkadaşımın ağbisinin Fuar'daki lokantasına yemeğe gidiyoruz. Biz az önce denedik, yemekler, mezeler mükemmel. Orkestralı yılbaşı yemeği varmış.

- Güzel! Ben de hindiyi nerede yiyeceğiz diye düşünüyordum.

dedi. Dikleyip kahveyi odaya çıktım. Yastığımın üstünde mutluluklar dileyen çok güzel sözler yazılı bir kağıt, yanında kurdelalı bir küçük paket. Siyah bir Mont Blanc dolmakalem! Paketin içinden düşen bir not: "Yastığın altına bakınız." Yastığın altında başka bir paket; güzel bir pipo ve başka bir not: "Öteki yastığın altına bakınız.". Kaldırıyorum yastığı başka bir paket; Plumb marka bir ingiliz pipo. Deli bu kadın, diye düşünmeye fırsat kalmadan yeni bir notla karşılaşıyorum: "Banyoya bakınız." Hayda! Doğru banyoya gittim, lavabonun yanında bir şişe tıraş losyonu ve üstünde bir not: "Birinci çekmeceye bakınız." Çekiyorum çekmeceyi; altı paket Clan pipo tütünü ve "İkinci çekmeceye bakınız" notu. İkinci çekmecede de beş paket Clan! Ve tabii gene bir not: "Üçüncü çekmeceye bakınız.". Üçüncü çekmecede 1978 ajandası ve "Çekmeceyi kapatmayı unutmayınız!" yazısı. Gittim odasına, sarılıp öptüm, teşekkür ettim.

- Bana ne lâzımsa almışsın.

- Hepsini güle güle kullan.

diyerek kocaman gülümsedi.

Ayfer'e hediye almak üzere çıktım otelden, doğru kaçakçılar çarşısına gittim. Yanında sürgüsü olan, sürgüyü hangi harfin yanına getirirsen o sayfası açılan telefon defteri aldım Ayfer'e. Çok istiyordu, aramış bulamamış. Kendime küçük bir radyo-kasetçalar aldım, otele döndüm. Ayfer'in hediyesini takdim ettim, odama

geldim. Taktım radyo-kasetçaları fişe, radyoyu açtım; haberler;

- 228 güvensizlik oyu alan Süleyman Demirel hükümeti düştü.

Koşarak lobiye indim, televizyonun başı kalabalık. Demirel, Erbakan ve Türkeş üzgün ve süzgün görülüyorlar, gak guk ediyorlar. Milliyetçi Cephe'den kurtularak giriyor Türkiye yeni yıla.

Alyanak ve Kâşif uykuya çekilmişler, akşam yemeğe gelemeyeceklerini bildirmişler. Ayhan Delon'un burada arkadaşları varmış, onlarla birlikte olmak istiyor. Ayfer'le ikimiz gittik yılbaşı yemeğine.

Güzel bir geceydi. İnsanlar hoştu. Herkes çok şıktı. Hükümetin düşüşüne kaldırıldı kadehler. Doğan'ın annesi çarlistonlar yaptı, Antepliler oynadılar, zıpladılar.

Yeni yılın ilk günü sıfırikiotuzda kalktık. Israrımıza rağmen Cengiz Nakipoğlu bizden hesap almadı, Doğan'la birlikte kapılara kadar uğurladılar bizi.

Sabah erken çıktık Gaziantep'ten, istikâmet Kahramanmaraş. Ayhan arka dörtlü koltuğa uzanmış, Osman ağbi ikili koltuğunda kaykılmış uyuyorlar.

Ayfer'le yeni hükümetin nasıl oluşabileceği konusunda fikir yürütüyoruz. Ecevit'in neler yapabileceğini tartışıyoruz. İngiliz pipomu tüttürüyorum. Clan kokuyor minibüsün içi.

- Bu tütünün kokusu çok güzel. Ben de mi pipoya başlasam acaba?

diyor Ayfer.

Maraş'a kadar uyudular Osman ağbi ve Ayhan. Belli Otel'in önünde durdu minibüs.

- Uyan Osman ağbi! Ayhan Delon kalk! Paris'e geldik!

Daracık sahneli bir sinemada 100 kişiye matine oynadık,

beklediğimizden daha iyiydi izleyici ve fakat neredeyse hepsi erkek, tek tük kadın izleyici vardı. Matineden sonra otele geldik. Otelin bulunduğu caddede ceryan kesik, otelde kalorifer çalışmıyor. Hava acayip soğuk. Otelin bitişiğindeki Kral Kebab Salonu'na sığınmış durumdayız, çayı çaya ekliyoruz. Suare vakti geldi, yeniden sinemaya gittik. Gene erkek ağırlıklı bir izleyici grubu, üstelik matinedekiler kadar neşeli değiller.

Otele döndük, ceryan gelmiş, kalorifer yanıyor ve fakat odalar buz.

- O odalarda uyuyabilmemiz için biraz ısınmamız lâzım. Oturun içki getiriyorum!

diye odasına çıktı Ayfer. Lobiye yerleştik. Bir şişe cinle indi patron.

Ecevit için kaldırdık kadehlerimizi ıpıssız, karanlık Maraş gecesine karşı.

80

Karlı dağlar katederek altı saatlik bir yolculuk sonucu ulaştık Kahramanmaraş'tan Kayseri'ye. Şehir Tiyatrosu'nda matine ve suare. Tiyatro çok güzel. Anadolu'da gördüğümüz en iyi tiyatro salonu. İzleyici mükemmel. İki birbirinden güzel oyun oynadık, turne biterayak.

Oyundan sonra bir gökdelenin tepesindeki lokantaya gidildi. Kağıt içinde pastırma ve güzel mezelerle rakı içildi. Hotel Turan'a gelindi. Çok güzel otel, fakat sıcak su kısmen sıcak, kalorifer kısmen yanıyor.

- Yarın biz de hesabı, kısmen ödeyelim.

dedim.

- Güzel fikir!

dedi Kâşif.

- Saçmalamayın. Tiyatrocular parayı ödemeden kaçtılar, derler arkamızdan. uyarısında bulundu Ayfer.

Hesabı tamamen ödeyerek sabah erken ayrıldık Turan Hotel'den, istikâmet Kırşehir! Turnenin son ayağı, orada bitecek Çat Kapı Ben Geldim, İstanbul'a döneceğiz.

Nevşehir'de öğle yemeği molası verdik, pide yedik. Bektâşi lokantasıymış burası. Duvarda bir saz asılı. Hacı Bektaş'ın yöresindeyiz. Garsonlar çok efendi, patron mütevekkil, ocakçı mütebessim.

Kırşehir'deki oyunlar keyifsizdi, izleyici donuktu. Matine, suare oynadık. 72. gösteriyle son buldu Raoul Praxy muhabbeti.

Oyundan sonra Ankara'ya getirdi bizi, turne boyunca hiçbir trafik kontrolüne rastlamayan ehliyetsiz sürücü Artiz Ali. Gece başkentte kalıp devrisi akşam trenle İstanbul'a gitmek üzere yapılmıştı program. Kâşif ve Alyanak otobüsle, geceden gitmek istediler. Ayhan Delon Ankara'da kalıp kimi tiyatrolarla görüşmek istediğini söyledi, başkentteki akrabalarına gitti. Ayfer'le ikimiz Muazzam Otel'e geldik.

Devrisi gün Ankara'da turnede bulunan Nisa Serezli Tolga Aşkıner Tiyatrosu'ndan, Aaah Kadınlar Vaaaah Erkekler oyununun matinesini izledik. İki oyun arası, kuliste Nisa ve Tolga'yla hasret giderdik. Taksiyle gara geldik, trenin kalkmasına yarım saat kala vagon restoranda masa kapıp yerleştik, şarabımızı söyledik. Tren en sevdiğim taşıt, vagon restoran trenin en güzel yeri.

- Geçmiş olsun!

diyerek tokuşturduk kadehlerimizi. 22.00'de hareket etti tren.

Turnenin genelinden, başımıza gelen salaklıklardan, oynadığımız oyunun saçmalığından konuştuk. Onun için yazmayı düşündüğüm Hayrola Karyola'dan söz ettim.

- Yazdın mı bir şeyler?

- Sadece giriş şarkısı.

- Müzikal yani!

- Evet.

- İsmi çok güzel.

Yazılmamış oyunu kafamdaki biçimiyle anlatmaya koyuldum. Çok heyecanlandı.

Polatlı'da durdu tren. Yeni bir şişe şarap açtırdık.

- Hemen otur, yaz sen bunu. Çok iyi bir turne oyunu olur.

- Sadece turne diye düşünmeyelim. İyi bir kadro kuralım. Bülent'i de alalım. Turnede antırenman yaparız. Oturmuş oyunla sonbaharda İstanbul'da perde açalım. Senin İstanbul'da yerleşik tiyatron olması lâzım.

Arkasına yaslandı, ağızlığına sigara taktı, yaktım sigarasını. Dumanı üfledi. Hareket etti tren. Bir süre konuşmadık. Ben de pipomu yaktım. Şaraplarımızı yudumladık.

- İstanbul'da salon sorunu var.

dedi. Bu cümle, konuyu düşünmeye başladığının göstergesiydi. Gülümseyerek;

- Çözeriz.

dedim, kaldırdım kadehimi, o da kaldırdı, tokuşturduk.

- Hayrola Karyola!

dedi ve bir kahkaha attı. Tren tünele girdi.

81

Kazancı Yokuşu'na kar yağıyor. Ocak ayının ilk haftası. Pürtelâş sokaktaki satıcıdan bir bidon gaz edindim, sobayı yaktım. Ufak ufak kırılıyor evin günden güne katmanlaşmış rutubeti. Yusuf Bakkal'dan aldığım bilgiye göre gaz kıtlığı ayyuka çıkmış.

- Ecevit Alman başbakanıynan falan görüştü ama halledemedü işte...

Gemiler fırtınadan yanaşamıyomuş... Yokluk ondanmış. gibi şeyler geveledi bakkal. Demirel'den devraldığı kıtlık Türkiye'sine çareler bulmak için çırpınıyor tâze başbakan Ecevit.

Evin ısınacağı yok. Hemen Beyoğlu'na çıkmak lâzım. Akşam Küçük Sahne'de, Bizim Sınıf'ı izleyeceğim.

Kardan adam olarak girdim Papirüs'e. Benden az önce içeri girmiş televizyoncu Aydoğan'la burun buruna geldik vestiyerde.

- Vay baba, n'aber? Gökte ararken yerde buldum seni... Sordum, turnede dediler.

- Bu sabah döndüm.

Kalabalık değil Papirüs. Girişteki masalardan birine oturduk. Barda uzun jön Ünsal var, yanında Emin Gürültü, barın karşısındaki masaların birinde sakallı bir adam ve sarışın bir kadın, yanlarındaki masada üç adam.

Ankara'dan çekim için gelmiş Aydoğan.

- Bana derhal dört tane skeç lâzım. Öbür gün çekmem şart.

diye girdi söze. Çektiği Müzik Eğlence programında Hadi Çaman ve Tuncay Özinel ikili olarak skeçler oynayacaklarmış.

- Bu gece yazılacak yani?

- Mecburen.

diye sırıttı.

- Dört tane yazamam herhalde. Denerim bir şeyler...

Birer kadeh kırmızı şarap istedik. Bizim Sınıf'ı izlemeye gideceğimi söyledim.

- Ben de gelirim baba.

Bir ara Emin Gürültü masamıza geldi. Kendisinin çok eğlendiği, kahkahalar atarak;

- Bi bi bızit... Gö gö..ze... Ün... ün Ünsal... zözözözürt..

gibi sesler çıkararak hiçbir şey anlamadığımız bir hikâye anlattı, gitti.

Papirüs'ten çıkarken vestiyerci çocuk Aydoğan'a unuttuğu çanta biçim, saplı, kocaman iki U-Matic kaseti uzattı.

- Uf... Az kalsın kasetleri unutuyorduk!

diyerek sıkı sıkı sarıldı saplarına.

İyi oynanıyor Bizim Sınıf, ekip güzel, eğlenerek, tadını çıkararak oynuyorlar. Özcan Özgür oyunun en iyilerinden biri, hiç fransızca bilmeyerek fransızca öğretmeni Mösyö Selim rolünde döktürüyor. Ancak tam benim düşündüğüm gibi oynanmıyor oyun. Eksik olan bir şey var.

Küçük Sahne'den çıkarken vestiyerci çocuk Aydoğan'ın peşinden koşturuyor kasetleri.

- Sağol kardeş... Unutsam yanmışım... Bugün çektiğim şarkılar...

diye söylenerek sıkı sıkı sarılıyor kasetlerine Aydoğan. Çıkıyoruz

İstiklâl Caddesi’ne.

- Bir yerde bir şey içelim mi?

- Senin evde soba yanıyor mu?

- Yanıyor.

- Tamam o zaman. Ben kasetleri kaybetmeden hemen sana gidelim. Giderken içki alır, evde içeriz. Sen yazarsın. Ben rakı servisini yaparım, sabah skeçleri alıp giderim.

Kar yağışı durmuş, fakat acayip soğuk. Yürünecek gibi değil, bir taksiye atlıyoruz.

- Kazancı Yokuşu.

Yusuf bakkaldan rakı, peynir, meynir gibi alışveriş yaparken az önce indiğimiz taksinin sürücüsü, Aydoğan’ın takside unuttuğu kasetleri getiriyor.

- Sağol canım. Unutsam mahfolmuştum. Hafta sonu TRT’de yayınlanacak Müzik Eğlence’nin kasetleri. İyi akşamlar! Hayırlı işler.

diye kaptı kasetlerini Aydoğan ve;

- Ekmeği bol tutalım baba. Salam da alalım. Kuruyemiş var mı?

biçiminde alışveriş yelpazesini genişletti. İkimizin iki eli dolu çıktık bakkaldan. Evin kapısına geldik, ben anahtarı çıkarmaya uğraşıyorken;

- Siktir! Kasetleri bakkalda unuttum!

diyerek hızla bakkala koştu Aydoğan.

Oturdum daktilonun başına, Aydoğan rakı servisi yaptı, mutfağa geçip meze düzenini hazırlamaya koyuldu. Gaz kıtlığı üstüne bir skeç yazmaya karar verdim.

Daktilomu özlemişim. Elinde bidonla gaz arayan adam ve gaz stoklamış karaborsacı hikâyesi çabuk yazıldı, bütün gün deli gibi

gaz aramışım. Aydoğan rakıları tâzelerken attım önüne skeci, boş bir kağıt taktım daktiloya. Aydoğan skeci kahkahalarla okudu, çok mutlu oldu.

Ben ikinci skeçle cebelleşirken;

- Baba, yatıyorum ben. Sana iyi çalışmalar!

diyerek küçük odaya gitti, sızdı.

Gün doğarayak bitti ikinci skeç. Üstüne: “Sabah beni uyandırma!” yazıp yattım.

Öğlende uyandığımda skeçleri alıp gitmişti, fakat kasetler kapının yanında, bıraktığı yerde duruyordu. Kaybetmemek için burada bıraktı herhalde, diye düşündüm.

Aradan üç gün geçti, ne aradı ne sordu. Taksim Postanesi’nden Ankara’ya telefon ettim. Aydoğan orada, aranıp bulunuyor, bağlanıyor.

- Kasetleri burda unutmuşsun. Ulusoy’la gönderebilirim.

- Gerek yok baba. Yayınlamayacağım onları! Son gece, beni bir bara dâvet ettiler; “Sonra da, bizim eve gideriz!” falan gibi tahrik edici laflar ettiler... Hesabı bana ödedip tüydüler, adi karılar! Kasetler sende dursun, bir daha geldiğimde onların üstüne başka bir şey çekerim.

dedi Aydoğan.

Salak karılar. Ödeseler hesabı, sonra onların evine gidilse, haftaya meşhurlar!

82

- Gluk'tan ayrıldım efendim!... Bir gün tutturdu; ben bu gece annemde kalıcam!... Annesinde kalıcakmış efendim! Niye? Annemi özledim! Annesini özlemiş efendim!... Epeydir beraberiz, hiçbir gün annesini özlediği, hiçbir gece annesinde kalmışlığı yok. Bir cumartesi sabahı, birdenbire anne özlemi! Matine ve suare oynayacağım ben o gün, bu biliniyor! Hay hay efendim, annenizde kalınız efendim, şuraya annenizin telefonunu yazınız. Merak eder, ararım, özlerim ararım. Arayamam mı efendim? Oyundan sonra tiyatro müdüriyetinden çeviriyorum numarayı, bir adam açıyor. Alo! Alo, Gluk'la görüşmek istiyorum! Burda Gluk muluk yok! Çat kapatıyor. Suratıma kapatıyor efendim. Bir daha hiç aramadım Gluk'un annesi adamı! Ben artık bağımsız bir erkeğim. Her an yepyeni bir Gluk bulabilirim!

Kafe Bulvar'ın barındayız Özcan'la.

- Bir daha arasaydın, belki yanlış numara düşmüştür.

- Arar mıyım efendim? Burda Gluk muluk yok diyor bana ve telefonu suratıma kapatıyor efendim. Gıırçç ve zınnk!

- Bugün hesap benden Özcan. İstediğin kadar içebilirsin.

- Güzeeel!

diyerek yayıldı ağzı. Bana beyaz şarap, Özcan'a rakı verdi barmen Evşan.

- Zenginiz galiba efendim?

- Denilebilir. Turneden paralı döndüm. Bizim Sınıf'tan telif ücreti aldım. TRT'den telif gelmiş.

- Güzeeeel! Kaç gün endişesizce içebiliriz efendim?

- Bu, tamamen Evşan hanımın yolluk takviyesine bağlı efendim.

Evşan'ın onuruna kaldırıyoruz kadehlerimizi.

Şakır şakır yağmur yağıyor Taksim'e. Kanatları ıslanmış güvercinler telefon kulübelerine sığınmışlar, sanki başka bir yerin güvercinlerine telefon edeceklermiş gibi. Kafe Bulvar sakin. Pazartesi ikindisi, herkesin iş günü, tiyatrocuların tatili. Cam dibi masalarda okuldan kaçmış kimi öğrenciler, giriş kapısının yanındaki masada yağmurdan kaçmış bir adam. Yağmur daha da dürtüklüyor galiba içme arzusunu. Kar dürtüklemiyor mu sanki? Gün batımı en dürtükleyici... Ne dürtüklemiyor ki? Aslında biz dürtüklenmeye sebep arıyoruz. İçesimiz birikmiş!

Sırılsıklam giriyor kapıdan Sümer Tilmaç. Paltoyu, atkıyı vestiyere bırakıp hızla ulaşıyor bara. Merhabalaşıyoruz.

- Evşan derhal bir konyak ver bana, sonra rakıya geçicem... Donuma kadar ıslandım, bok gibi soğuk... Dondum... N'aber, nasılsınız?

- Güzeliz efendim. Bekârız efendim! Her an nişanlanabiliriz. Paramız var, istediğimiz kadar içebiliriz efendim!

Turneden, Bizim Sınıf'tan, projelerden konuşuyoruz. Özcan'la Sümer bir filmde oynayacaklarmış, onları Yeşilçam muhabbetleriyle başbaşa bırakıp çıkıyorum sağnak yağmura. Fuleli adımlarla ulaşıyorum Kazancı Yokuşu'nun başına.

Hayrola Karyola'yı yazıyorum. İlk üç sahne bitti. Ayfer ve Bülent'e okudum. Beğendiler. İkisi de heyecanlandılar.

- Hemen bitir, provaya girelim!

Beğenmeleri gaz verdi bana, kapandım yazıyorum. Sobanın üstünde kızaran ekmek kokusu siniyor yazdığım kâğıtlara. Ocak ayının sonuna doğru birinci perdenin ortasını geçiyorum. Ayfer'in köşküne gidiyorum, yazdıklarımı okuyorum ona ve Bülent'e, kedilerin çoğunlukta olduğu bir oturumda. İkisi de heyecanlanıyor, ayağa kalkıp dolaşmaya başlıyorlar. Ayfer bir fransız şarabı açıyor.

- Şarkılar n'olucak?

- İkisini besteledim. Çalarım size, beğenmezseniz başka birine yaptırırız.

- Orkestra?

- Orkestra bir gitardan ibaret. İyi bir gitarcı yeterli. Biz de tef, darbuka gibi şeyler çalabiliriz.

- Güzeeel! Olaylar giderek güzelleşiyor!

diyerek kadeh kaldırıyor Bülent.

- Şubat sonu provaya girsek, bahar başı çıkarız turneye. Hemen Kâşif'i aramam lâzım.

diyor Ayfer.

- Bu sefer Kâşif'i aramayalım. Onun alacağı para senin olsun!

diyorum.

- Nasıl yani?

diye büsbüyüyor kocaman gözleri.

- Biz kendimiz bağlıyalım... Marmara, Trakya, Ege bölgesindeki CHP'li Belediye başkanlarına mektup yazalım; yeni oyunumuzla nisan ve mayıs aylarında Anadolu turnesine çıkacağız, belediyenizin katkılarıyla oyunu beldenizde sergilemek istiyoruz.

- Oyunu belediye mi satın alacak yani?

- Evet. Kibarca onu demek istiyoruz.

- Belediyeyle sözleşme yapılacak, avans alınacak da, yola çıkılacak herhalde. Bu işleri kim yapıcak?

diye soruyor Ayfer.

- Biz! Seninle atlayacağız arabaya, çantamızda sözleşmeler, bagajda afişler, dan diye ineceğiz belediyeye, başkanla çay içmeye. Oyunumuz aracı, tefeci düzenini eleştiren bir oyundur, bu oyunun turne düzenlenmesinde aracıyı ortadan kaldırdık, bizzat biz geldik sayın başkan. Kâşif'le görüşeceğine seninle görüştüğüne çok mutlu olur başkan.

- Evet ağbicim! Tabii ya!

diye eliyle dizine vuruyor Bülent. Ayfer'in de aklına yatıyor bu iş.

- Derhal afiş bastırılması lâzım. O mektubun hemen yazılıp başkanlara gönderilmesi lâzım. İlk sahne için bir elbise almam lâzım. Derhal oyunun yazılmasının bitmesi lâzım... Şarap isteyen?

diye, hop oturup hop kalkmaya başladı Ayfer binbir kedi arasında.

83

Papirüs gayet renkli, barda Ertuğrul gayet nemrut! Karşısında panzehir olarak İsmet Ay ve Turgut Boralı var.

- Ertuğrul bey, ayıptır istemesi bir kadeh daha rica edebilir miyiz, yolluk değil, parasını ödeyeceğiz. Yanlış anlamayın, müşteriyiz. Bize velinimet gözüyle bakan barmenler de var! Başka barlarda! Biz hıyar gibi her akşam buraya geliyoruz!

diyor Turgut Baba.

Aydoğan'la barın karşısındaki orta masada oturuyoruz.

- Baba, Hadi'yle Tuncay'a iki skeç! Öbürgün çekmem lâzım.

- Oyun yazıyorum, daktiloya başka kağıt takamam.

- Anlıyorum...

İsmet, Aydoğan'a laf atıyor;

- Müzik Eğlenceci! Bir hafta yalnız beni çıkar, müziği de, eğlenceyi de ben yaparım!

- Emrin olur, İsmet Baba!

- İsmet Baba, diye bi şey yok. Turgut Baba var, Telli Baba var. . İsmet abla, diyebilirsin.

karşı yanıtıyla deli gibi bir kahkahaya garkoluyorlar İsmet ve Turgut Baba.

Aydoğan içkisini yudumlayıp;

- Ayrıca Abdullah Şahin'le Enver Demirkan, Nokta ile Virgül diye

bir ikili oluşturdular, onlara da arasıra birkaç skeç yazarsan çok iyi olur...

demez mi?

- Hassiktir be Aydoğan!

- Evet baba! Çok haklısın! Hassiktir be Aydoğan yani! Tamamen dağılmış durumdayım... Bugün akşamüstü Ankara'da randevu vermişim birine, tamamen unutmuşum. Sabah Ankara'dan trene bindim geliyorum. Eskişehir'de durduk. Tam karşımda İstanbul'dan Ankara'ya giden tren, penceresinde randevu verdiğim tip, benimle buluşmak üzere Ankara'ya gidiyor. Beni ters yöne giden trende görünce afalladı, telâşla pencereyi açtı; "Nereye gidiyorsun yahu?" diye bağırdı. O an hatırladım randevuyu. Açtım ben de pencereyi; "Baba! Sen git, ben geliyorum!" diye el salladım. O sırada Ankara treni hareket etti. O hiçbir şey diyemedi. Yırttım!

diye kıs kıs güldü.

- Aydoğan senin hayatında hiç cep takvimi, ajanda falan gibi bir kavram olmadı mı?

- Oldu. AST'da bizim prova saatlerini, turne tarihlerini karıştırmamızdan bezen Asaf Çiğiltepe, bir yılbaşında hepimize birer cep ajandası hediye etti... Asaf ağbi o yıl bitemeden öldü... İlk ve son ajandamdı o benim. Hep cebimde taşıdım, hiç kalemim olmadı. Asaf ağbi bize kalem hediye etmeyi unutmuştu! Uyanınca, ilk kime rastlarsam; "Baba, bugün günlerden ne?" diyorum...

deyip iç geçirdikten sonra;

- Hadi'yle Tuncay'ın skeçleri, ikişer sayfa olsa yeter! Öbür gün çekmem lâzım!

O gece yazıyorum skeçleri, bir an önce aradan çıksın diye.

Hayrola Karyola yazılıyor harıl harıl. Bir yandan şarkılar

besteleniyor. Daktilodan sıkılınca, gitara geçiyorum. Gitardan bezince, oturuyorum yazının başına. İki gündür evden çıkmadım.

Akşamüstü, Hüseyin Parasız şarkısının bestesi tamamlanıyor. Kaydediyorum. Dinliyorum. Kapatıp kaset çaları çıkıyorum evden.

Şair ıslatan bir yağmur serpiştiriyor, yüzümü okşar gibi, ellerim cebimde yürüyorum yokuş aşşağı. Hava soğuk, fakat üşümüyorum, oyunu sahnede görür gibiyim. Ben sahneye koyacağım. Dekoru tamamen çamaşır ipine asılmış çarşaflardan düşünüyorum, bu bir karyola hikâyesi...

Fındıklı'da Gündüz ağbime uğruyorum. Derhal Laz Hilmi'nin büfesine iniyoruz. Ona bıraktığım Kazancı Yokuşu nüshasını arkadaşı ve adaşı Yücel Yayınevi sahibi Gündüz Tok'a okutmuş, yayıncı beğenmiş, basmaya karar vermiş. Uçuyorum sevinçten. Kitabım basılıyor!

- Hilmi, hemen içkileri tâzele. İçmek için yepyeni bir sebebimiz var!

diye sesleniyor Gündüz ağbi, televizyondaki Trabzonspor maçına kilitlenmiş laza. Hilmi gözünü bir an televizyondan ayırmadan, yeni içkileri kadehlere koymayı ve sunmayı beceriyor.

Yazmakta olduğum oyunu anlatıyorum. Kurguyu ve düşünceyi seviyor. Hüseyin Parasız şarkısındaki hırsızlığa övgü tezini hukuken savunuyor. Birden ciddi hukukçu tavrını takınıyor;

- Şu an ülkenin içinde bulunduğu durumda, hırsızlığı hukuken suç saymak, giderek güçleşmiş bulunmaktadır!

deyip basıyor kahkahayı. Sonra boşalmış kadehini kaldırıp;

- Hilmi bey bizim rakılarımız tebâhur etti. Yenileyiniz lütfen!

- Ne zaman çıkar benim kitap ağbi?

- Bilmiyorum, adaşla konuşurum.

Fındıklıdan biniyoruz taksiye. Beni Taksim'de bırakıp Şişli'ye devam ediyor Gündüz ağbi.

Devrisi gün alıyorum gitarı, Ayfer'in kedili köşküne gidiyorum. Yeni yazdıklarımı okuyorum. Bestelediğim şarkıları çalıyorum. Beğeniyor. Hüseyin Parasız şarkısını birlikte söylemeye başlıyoruz. Kediler çift ses yapıyorlar. Mektup gönderdiğimiz kimi belediyelerden olumlu yanıt gelmiş. Derhal turne bağlamak üzere yola koyulmamız gerektiği anlaşılıyor.

Yeniden birlikteyiz Gizem Kız'la. Özlemişiz birbirimizi. Eve kadın eli değdi; masamızda çiçekler var, mutfaktan yemek kokusu geliyor. Gaz sorunu çözüldü gibi, genelde gaz bulunuyor, sobamız yanıyor. Huzurluyuz.

Artık Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ndedir kayınbirader. Onu ziyarete gidiyoruz, şubatın altısı, çok soğuk pazartesi günü, elimizde bir naylon torba dolusu sigara.

Çok mutlu oluyor bizi görünce, sıkı sıkı sarılıyor boynumuza.

- Burda herkes deli! Çıkarın beni burdan. Deli değilim ki ben.

diyor, yazdığı şiirlerini okuyor. Yaşlar süzülüyor çaresiz gözlerinden. Biz ağlamamak için zor tutuyoruz kendimizi.

Hastanenin kapısından çıkıp otobüs durağına yürürken, hiç birbirimize bakmamaya özen göstererek usul usul ağlıyoruz. Sanki saatler sürüyor Bakırköy-Taksim otobüs yolculuğu. Omuzlarımızda çok ağır bir yük, iniyoruz Kazancı Yokuşu'nu salya sümük.

84

Şubat'ın 14'ü salı sabahı, güneşli, fakat ayaz bir hava, kedili köşkün önünden hareket ediyor Ayfer Feray'ın beyaz otomobili, direksiyonda kır saçlı, pos bıyığı saçından kır, kahverengi kasketli sürücü Osman bey, arkada Ayfer'le ben, bagajda afişler, sözleşmeler çantası, daktilom, bavullarımız var. Afişlerde bir keleklik olmuş, salak matbaacı oyununun adını Hayrola Kayrola olarak yazmış! Yapılacak bir şey yok. Biz de aramızda öyle demeye başladık.

İlk hedefimiz Çatalca! Orada seçimi AP kazanmış, seçimi kaybeden CHP adayı tiyatrocu arkadaşımız Tunca Aykut'un ağbisi, irtibat kuruldu, bize yardımcı olacak.

- Çok heyecanlıyım!

diyor Ayfer.

- Güzel. Heyecansız olmak tehlikeli.

Sağdan sağdan, yavaş yavaş gitmeyi, pek kimseyi sollamamayı düstur edinmiş mülâyim bir sürücü Osman bey. Geze geze gidiyoruz işte. Ayfer ikimizin arasında duran, çift kapaklı kocaman hasır sepeti açıyor, termos ve iki fincan çıkarıp neskafe servisi yapıyor. Sepetin içinde yok yok, galetalar, kekler, şarap, viski, peynirler, bisküvitler... Benim kucağımda Türkiye haritası.

Fırat Aykut'la buluşuyoruz Çatalca'da. Burada düzenlemeleri Ferhat Paşa İlkokulu Koruma Derneği'nin yaptığını belirtiyor. Biliyoruz, zaten geçen turnede de onların yararına oynamıştık.

Konuyla ilgili Hakkı bey çağırılıyor. Tanıyoruz onu, Kâşif de onunla anlaşmıştı. Ücret soruyor.

- Siz Kâşif beyle nasıl anlaşmıştınız?

- 8000 lira.

Demek ki geçen turnede buradan 3000 götürmüş Kâşif.

- Gene öyle olsun.

diyorum. 7 nisan tarihinde anlaşıyoruz. Sözleşmeyi imzalıyoruz. 1000 lira avans veriyor, afiş bırakıp Silivri'ye yöneliyoruz. Uzatıyorum zarfı patrona. Sevinçle koyuyor çantasına.

- İnanamıyorum. Prömiyer bağlanmış bulunuyor. Hem de 8000 lira!

- Hayırlı olsun Ayfer hanım.

diyor pek konuşmayan, kahverengi kasketini ve pardösüsünü araba kullanırken de çıkarmayan sürücü Osman bey.

- Silivri belediye başkanının adı Halim Uluşahin.

diye uyarıyorum isim hâfızası sıfır Ayfer'i.

- Silivri'ye kadar unuturum, belediyeye girerken hatırlat.

Başkan yerinde değildi, başkan yardımcısı ağırladı bizi. Konudan haberdar. Oyunun Polis Karakolu Yaptırma Derneği tarafından düzenlenmesi uygun görülmüş, söz konusu dernekten Recep çağırıldı.

Kahvelerimiz geldi. Çok kibar başkan yardımcısı Ayfer Feray'ı daha önce Yedi Kocalı Hürmüz oyununda ve sinemada izlediğini söyledi, hayranlığını dile getirdi. Recep geldi, ücret sordu.

- 10000.

dedim.

- Peki.

- Sözleşme yapacağız. Bir miktar avans vereceksiniz. Biz size afiş vereceğiz.

- Avans 3000 lira versek yeter mi?

- Tabii tabii.

10 nisan için anlaştık. İmzaladık, avansı aldık, başkan yardımcısına teşekkür edip çıktık belediyeden. Bastı gaza Osman bey. Tekirdağ'da köfte yenilecek. Uzattım az öncekinden daha kalın zarfı patrona. Kahkaha atarak koydu çantasına;

- Hiç bu kadar kolay olacağını ummamıştım.

Köfteci Ali'de köfte yedik, ayran içtik. Kahve ikram etmek istediler.

- Biz kahveyi belediye başkanıyla içeceğiz.

diyerek kalktık.

- Başkanın adı Ekrem Tantı.

diye hatırlattım belediye merdiveninde. Mektubumuza yanıt veren belediyelerden biri. Merdiven boyunca "Ekrem", "Ekrem" diye tekrar etti, başkanın odasına girer girmez;

- Merhaba Ercüment bey!

diye uzattı elini. Başkan gerçek ismini hatırlatmayarak kibarca gülümsedi. Ayfer'e iltifatlar etti. Buraya kadar bizzat geldiği için teşekkür etti. Oyunun Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi Koruma Derneği tarafından düzenlenmesine karar vermişler. Peki. Onların bize takdim edebilecekleri para 12500 liraymış.

- Peki başkanım. Teşekkür ederiz.

Dernek yetkilisi Doğan bey geldi, sözleşme imzalandı. 3000 avans rica ettim, takdim etti. Nisanın 11'i bağlandı. Kuş gibi uçarak çıktık Tekirdağ belediyesinden.

- Hayrabolu'ya uğrayalım mı?

dedim avans zarfını uzatırken.

- Hayır hayatım, bugün üç turne bağladık. 7000 lira avans aldık. Daha ne istiyoruz? Derhal otele gidelim. Doğru Edirne Osman bey!

Edirne'de kalınacak geceleri, gündüz bağlantılara gidip geleceğiz. Yerleşik olarak yazabileceğim. Turne bağladık oyun ortada yok! Kısmen var, kısmen yok.

Gün batarken Edirne'de Kervansaray Oteli'ne vardık. Odama masa rica ettim, koydular. Yerleştirdim daktiloyu, dosyayı.

Otelin lokantasında akşam yemeği için buluştuk Ayfer'le.

- Birinci perde bu gece biter.

dedim. Bülent'e telefon etmiş, bugün üç sözleşme yaptığımızı söylemiş, inanmamış Bülent. İlk günkü başarımızı kutlamak üzere haso bir şarap söyledi Ayfer. Yemeği kısa tuttuk, ikinci şişeyi söylemedik, kahve istedik.

- Yarın kaçta çıkarız yola?

diye sordum.

- Kaçta çıkalım?

- Sabah erken olmazsa iyi olur, gece geç vakte kadar yazabilirim.

- Öğlende çıkalım. Oniki iyi mi?

- On geçe daha iyi!

Kahvemi içip yazmak üzere odaya çıktım. Birinci perde finalini yeni baştan yazmaya karar verdim, taktım kağıdı daktiloya. Yan odalar rahatsız olmasın diye battaniyeyi katlayıp daktilonun altına koydum.

Sabaha karşı sıfırüçte bitti birinci perde. Keyifle sigara yaktım, yatağa uzandım.

Dumandan boğulacak gibi uyandım. Yoğun bir yanık kokusu odanın içinde. Balkon kapısına zor attım kendimi, kapıyı açıp derin

nefesler aldım.

Uyurken küllüğe bıraktığım sigara, küllükten birinci perdenin üstüne düşmüş ve sayfa tomarını kömüre çevirmişti, dumanı tütüyordu birinci perdenin. İkinci bir kopye yok. Delirecek gibi oldum. Yangını söndürüp, yanmış kağıtları çöplüğe, yanık masa örtüsünü balkona attım. Oda servisten çay istedim. Saat sıfırbeşe geliyor. Hızla kağıt taktım daktiloya, deli gibi yeniden yazmaya başladım. Hayret bir biçimde neredeyse ezberim. Tamamen hatırlıyorum. Öğlene doğru yeniden bitti birinci perde. Yıldırım hızıyla duş yaptım, saç baş ıslak, elde birinci perde indim lobiye. Ayfer neskafe içiyor, gazete okuyordu.

- Günaydın. Hazır mısın?

- Birinci perde hazır da, kahvaltı edemedim, çok geç yattım.

- Et kahvaltını, acelemiz yok. Ver bakayım şu birinci perdeyi! diye kaptı kağıtları elimden.

Ona yangın olayından hiç söz etmedim. Bindik arabaya yola koyulduk.

- Nereye gidiyoruz?

- Bugünkü hedeflerimiz Babaeski, Lüleburgaz, Hayrabolu. Lüleburgaz'dan başlıyoruz, belediye başkanının ismi Özcan Demircioğlu.

- Soyad karıştırma... Özcan bey, o kadar.

- Özcan Özgür'den hatırla.

- Belediye kapısında hatırlat... Yavaş gidin Osman bey, neskafe dolduruyorum.

Oyundan konuşuyoruz, Ayfer birinci perdeden memnun. İkincinin derdinde.

Başkan Özcan bey makamında değil, yardımcılarından biri kabul

ediyor bizi. Yazdığımız mektuptan haberi yok, ancak yardımcı olmaya çalışıyor. Orada bu gibi düzenlemeler yapan Beyhan hanım çağırılıyor. Konuyla ilgileniyor, bir gün mühlet istiyor, bize kartını veriyor. Kendisinin Mimoza Oyuncak Galerisi sahibi olduğu anlaşılıyor. El sıkışıp çıkıyoruz belediyeden.

- Hayrabolu'ya gidiyoruz Osman Bey... Hayrabolu'daki başkanın adı nedir?

- Hayrabolu belediyesi CHP'li değil.

- Biz kime gidiyoruz?

- CHP ilçe merkezine.

- Kim beyle görüşeceğiz?

- Bilmiyoruz. İsim ezberlemene gerek yok. Bize yardımcı olmalarını isteyeceğiz.

Hararetle karşılanıyoruz ilçe merkezinde. Çay çayı kovalıyor. Ayfer'le resim çektiriyorlar. Tiyatro işlerini partili arkadaşları Eczacı Nezih beyin yaptığını söylüyorlar. Eczanesi çok yakın Nezih bey geliyor. Çok kibar bir adam.

- Ne demek? Şeref duyarız Ayfer hanım.

diye giriyor konuya. Ücret soruyor utana sıkıla.

- 12500.

diyor ağzım.

- Hay hay efendim.

9 nisan uygun bulunuyor. Sözleşmeyi imzalayıp 3000 lira avans alıyoruz.

- Babaeski'ye gidiyoruz Osman bey.

- Başkanın ismi Osman Güzel.

- Benim ismimden hatırlarsınız Ayfer hanım!

diye dikiz aynasında sırıtıyor sürücümüz.

İnceden bir yağmur başlıyor, ikinci perdeden konuşuyoruz. Kimi yazılmış müsvetteler var, onları anlatıyorum. Giderek heyecanlanıyor, ikinci perdenin yazılmamış sahnelerindeki kostümlerini düşünüyor. Yağmurla arkadaş ulaşıyoruz Babaeski'ye. Başkan şehir dışındaymış. Yardımcıları belediyede değilmiş, Kültür müdürüyle görüşüyoruz. Bizi, genelde turne düzenlemeleri yapan Zeynep hanıma yönlendiriyor. Ana cadde üstündeki Tarımsan Anonim Şirketi'nde buluşuyoruz kendisiyle. Şirkette çalışıyor, turne işleri de yapıyormuş. 10000 liraya anlaşıyoruz. Avans veremeyeceğini belirtiyor. Sözleşmeyi imzalıyoruz. 14 nisan Babaeski yazıyoruz deftere. Hava kararırken ulaşıyoruz Edirne'ye.

- Akşam yemeğini dışarda yiyelim.

diyor patron.

- Çok iyi fikir. Kaçta yeriz?

- Dokuz... Dokuz buçuk.

- Buçuk olsun. Biraz yazarım şimdi.

- Şu karakol sahnesini yaz, çok gırgır o.

Odaya şarap söyledim, oturdum is kokan masanın başına. İkinci perdenin ilk sahnesi olarak düşündüğüm karakolu yazmaya başladım. Saat dokuza doğru bitti. Resepsiyona inip yeni yazdığım karakol sahnesini fotokopi yaptırıp attım çantaya, lobideki bara oturup şarap söyledim. Karakoldaki Aysun rolünü isimleri karıştıran bir kadın olarak yazdım. Komsere Nazım bey dedikten üç satır sonra Nevzat bey diyor, beş satır sonra Nadir bey. Sahnenin sonuna dek muntazaman değişiyor komserin ismi.

Ayfer şık uzun bir siyah elbise, sırtında kürkü, bir amerikan film yıldızı gibi indi lobiye. Sormuş soruşturmuş, iyi lokantayı bulmuş,

yer ayırtmış, taksi bizi oraya götürecekmiş.

Meydana bakan, ikinci katta şık, küçük bir lokanta. Kırmızı örtülü masalarda mumlar. Pencere kıyısında ayrılmış masamıza geçtik. Kalabalık değil. Bizden başka iki masa var. Birinde genç bir çift, öbüründe iki adam.

Karakol sahnesini verdim Ayfer'e.

- Yazdın mı? İnanmıyorum.

Hemen okumaya koyuldu. Dördüncü satırda gülmeye başladı, okudukça gülmesi katlanarak krize dönüştü, gözünden yaşlar boşandı.

- Beni yazmışsın!

diye kahkaha atarak okumaya ara verdi. Serçe parmaklarıyla gözünden akan rimelleri sildi.

- Sonra okuyacağım... Bi dakika... Sinirim bozuldu... Yarın nereye gidiyoruz?

- Lüleburgaz'dan cevap alacağız. Malkara, Keşan ve Uzunköprü hedeflerimiz.

Biraz şarap yudumladıktan sonra, ağızlığına bir sigara takıp okumaya koyuluyor karakol sahnesini. Gene deli gibi gülüyor.

- Bu kadının burda, uzun kırmızı elbise giymesi lâzım.

İki adamlı masadakilerden biri ayağa kalkıyor, sırıtarak masamıza yanaşıyor:

- Ayfer Feray mı?

- Evet efendim.

- Saygılar sunarım. Sizi burda görmek ne şeref! Oyun mu var?

- Hayır turne görüşmelerindeyiz.

- Edirne bağlandı mı?

- Hayır. Burada irtibatımız yok.

- İsterseniz ben ilgilenebilirim. Ek iş olarak, konser ve tiyatro düzenlemeleri yapıyorum.

- Öyle mi? Buyrun oturun.

Masaya oturup kartını takdim ediyor Erdoğan bey. Kartta iş adresi, iki adet telefon numarası gözümleniyor. Kırk yaş civarında, kumral, pos bıyıklı, içkici göbekli, elleri kocaman bir adam.

- Bir gün Edirne, bir gün Kırklareli yapabilirim.

Tipi pek gözüm tutmuyor. Ücret soruyor.

- 15000 lira.

diyorum dan diye.

- Uygundur.

diyor. Bakışıyoruz Ayfer'le.

Devrisi sabah otelde görüşmek üzere yol ediyoruz masamızdan. Taksiyle otele dönüyoruz.

- Sarhoş muydu o adam?

- Kafası iyiydi.

- Mutlaka. Fiyata hiç itiraz etmemesi acayip.

- Yarın otele geleceğini sanmıyorum.

Odama gelince kahve söyleyip oturuyorum is kokulu masaya. Yoksulluk Başgösterince şarkısını yazıyorum. Bekçi ile Memur sahnesine başlıyorum, bir sayfa yazıp yatıyorum.

Sabah onbirde lobide buluşuyoruz Ayfer'le. Erdoğan'la randevumuz var. Kendisi ortada yok. Kahve söylüyoruz. Lüleburgaz Mimoza Oyuncak Beyhan hanıma resepsiyondan telefon ediyorum. Turneyi üstlenebileceğini söylüyor, uygun tarih 13 nisan. İki saat sonra kendisine uğrayacağımızı bildirip Ayfer'e müjdeyi

veriyorum. Yazıyoruz deftere bize de gayet uygun tarihi. Erdoğan'ın gelmeyeceğine kanaat getirerek yola çıkmak üzere toparlanırken giriyor otelin kapısından.

- Afedersiniz, biraz geç kaldım.

Salonlara bakmış, 15 nisan Kırklareli, 16'sı Edirne, uygunmuş. Bize de çok uygun. Şimdi avans veremezmiş, bilet satışı başlayınca banka hesabına para çıkarabilirmiş. Bakışıyoruz Ayfer'le, olumlu göz işareti yapıyor. İmzalıyor sözleşmeleri Erdoğan, banka hesap numarası alıyor. Kendisine afişleri verip basıyoruz gaza.

- Lüleburgaz'a gidiyoruz Osman bey. Vites değiştirmeyin neskafe doldurucam... Hiç hesapta yokken sabah sabah iki turne bağlamış bulunuyoruz.

- Bence biraz zor verir o tip bu parayı. Kaçtan bilet satacak?

- Belki toplu satış bağlantıları var. Vardır mutlaka. Konser, tiyatro turnesi yapıyormuş. Matine, suare doldurursa, para kazanır. Hesabını yapmıştır. Yoksa pazarlık ederdi... Dün gece bir şey yazabildin mi?

- Şarkı yazdım.

Çantadan çıkarıp veriyorum fotokopilettiğim şarkıyı. Yüksek sesle okumaya başlıyor:

Yoksulluk başgösterince

Kimin yoksa ekmeği

Gider çalar fırından

Gebersin mi acından?

Duralıyor. Gülümseyerek dört satırı tekrarlıyor, sessizce sürdürüyor okumasını.

Havsa'ya girerken sulu sepken bir yağmur başladı, araba daha da yavaşladı.

- Kaç turne bağlamış olduk şimdi?

- Yedi. Lüleburgaz şimdi bağlanacak, sekiz!

Mimoza Oyuncak Galerisi'nin önüne parketti Osman bey. Tamamen oyuncaklarla kuşatılmış masada çay içiyoruz Beyhan hanımla. Kendisinin değişik derneklerle ilişkisi varmış, görüşmüş, salonu doldurabileceğini sanıyormuş, hesap yapmış, matine ve suare için 8500 lira verebilirmiş.

İşi bozacağımdan ürken Ayfer benden önce yanıtlıyor:

- Tabii efendim.

İmzalıyoruz sözleşmeyi, 1000 lira avans alıyoruz.

- Malkara belediye başkanının adı Metin İlgün.

- Metin bey... Metin Oktay'dan hatırlarım.

Belediyeye girerken hatırlatmama rağmen, başkanın elini isminden çok emin bir biçimde;

- Merhaba Kâmil bey!

diyerek sıktı.

Başkan Metin Bey, güleryüzlü, canayakın, neşeli biri.

Mektubumuzdan haberdar. Turne düzenlemeleri yapan tuhafiyeci Saim bey işi üstlenecekmiş. Kendisinin dükkânı belediyenin tam karşısındaymış.

- Saim Güner'i çağırın.

buyurdu. Kahvelerimizi yudumlayarak, tiyatrodan, siyasetten konuştuk.

Tuhafiyeci Saim bey saygıyla girdi kapıdan. Oturdu yanımıza. Malkara'ya nadiren tiyatro geldiğinden dert yandı, oysa iyi bir tiyatro izleyicisi olduğunu belirtti. Kahvelerimizi bitirdik, başkana teşekkür ederek ayrıntıları görüşmek üzere Saim beyle belediyenin karşısında, kapısında Mevsim Tuhafiye yazan mağazasına geldik.

Salonun küçük olduğunu, bilet fiyatının düşük tutulması gerektiğini, bu itibarla 6000 lira verebileceğini söyledi. Ayfer olumlu göz kırptı. Bize uygun tarihin 8 nisan olduğunu belirttik.

- Bizim için farketmez. Salon öyle bomboş duruyor.

Avans veremeyeceğini, ancak parayı oyundan önce teslim edeceğini taahhüt etti. Peki Saim Güner!

- Keşan'a gidiyoruz Osman Bey!

- Keşan belediye başkanın adı da Metin... Metin Çırpan.

- Tamam tamam.

Keşan belediyesinin merdiveninde yeniden hatırlatıyorum.

- Metin Oktay! Metin Oktay!

diye mırıldanarak çıkıyor basamakları, giriyoruz başkanın odasına;

- Merhaba Oktay bey!

diye uzatıyor elini.

Başkan mektuptan haberdar. Düzenlemeyi vergi dairesi müdürü Hüsnü beyin yapacağını söylüyor.

- Vergiciler çok iyi bilet satar!

diye gülüyor. Belediye olarak olayı destekleyeceklerini, bir miktar bilet satın alacaklarını dile getiriyor, beyefendi adam Metin Çırpan. Makama gelen Hüsnü Yakar'la sözleşme yapılıyor. 13500 lira uygun görülmüş. 2000 lira avans alınıyor. 17 nisan Keşan yazılıyor deftere.

- Edirne'ye otele dönüyoruz Osman bey!

- Uzunköprü'ye uğramayalım mı?

- Yarın uğrarız. Artık biz Gelibolu, Çanakkale'ye inelim bence. Uzunköprü olmazsa, İstanbul'a döndükten sonra da bağlayabiliriz o günü, Trakya'da bir yer buluruz, Çorlu olabilir, Marmara Ereğlisi olabilir.

Kervansaray Oteli’nde son gecemiz, oyunun finaliyle ilgili yeni bir fikir geliyor aklıma. Onu not edeyim derken, yazmaya koyuluyorum. Daha ikinci perde yazılmadan son sahne tamam oluyor sabaha karşı. Sanki oyun bitmiş gibi bir huzurla dalıyorum uykuya.

Öğlende ayrılıyoruz Kervansaray Oteli’nden, istikâmet Uzunköprü üzerinden Gelibolu. Soğuk ama güneşli bir hava. Gelibolu’da geçen turnede tanıştığımız Kız Meslek Lisesi müdür yardımcısı Yücel beyle buluşacağız.

Daha önce Ayfer kendisiyle telefonla görüştü, düzenlemeyi o yapacak.

Gelibolu’da sadece sözleşme imzalayacağız.

- Başkanın adı Seyfi Erbil.

diyorum Uzunköprü belediyesi girişinde.

- Tamam.

Başkan yerinde değil. Bir yardımcıyla görüşüyoruz, kendisi konuyu algılamakta güçlük çekiyor. Ayfer’i tanımıyor. İkidebir;

- Afedersiniz neydi isminiz hanımefendi?

diye soruyor. Ayfer’in kalk gidelim duygusu gözünden, burnundan fışkırıyor. Bana işaret ediyor.

- Biz daha sonra uğrarız!

diyerek terkediyoruz belediyeyi.

Akşamüstü ulaşıyoruz Gelibolu’ya, denize, yosun kokusuna. Rıhtımda geçen turnede oturduğumuz lokantaya gidiyoruz. Şarap ve peynir tabağı söyleniyor. Telefon ediliyor Yücel beye, bulunduğumuz yer bildiriliyor.

Trakya fırdolanmasından sonra iyi geliyor deniz püfürtüsü. Ayfer hayatından memnun.

- Ben hiçbir şey bağlayamayacağız, Kâşif'i aramak zorunda kalacağız diye düşünüyordum... Üç günde on turne bağladık! İnanamıyorum...

diyerek kaldırıyor kadehini.

- Şimdi onbirinciyi bağlayacağız.

- Buradan ne isteyeceğiz?

- Kâşif'e ne verdiysen onu ver, diyelim. Hiç zararlı çıkmayız!

Biz kadehleri yarılayamadan, peyniri didikleyemeden geliyor Yücel bey. Uygun tarihimizin 18 nisan olduğunu belirtiyoruz. Gelibolu Lisesi Koruma ve Kalkındırma Derneği üstlenmiş

turneyi. Siz Kâşif'e ne vermiştiniz? 13000! İmzalıyoruz sözleşmeyi. 2000 lira avans veriyor, afişleri alıp gidiyor Yücel bey.

- Kâşif burdan 8000 götürmüş!

- Çıldırabilirim!

diyor Ayfer.

İskelenin üstünde martılar uçuyor. Arabalı vapurla Çanakkale'ye geçeceğiz, gece orada kalınacak. Vapurun kalkmasına kırkbeş dakika var.

Hava kararıyor. İskelenin ışıkları yandı. Çantamdan çıkarıp gece yazdığım son sahneyi uzatıyorum. Heyecanla okuyor.

- Çok güzel! Hârika bir final!

diyor. Huzura eriyorum.

Vaktinde kalkıyor vapur. Bir süre izliyor gemiyi martılar, sonra vazgeçip Gelibolu'ya geri dönüyorlar. Arabada geçiriyoruz yolculuğu, pencereleri açıp deniz havası alıyoruz. Sürücümüz iniyor arabadan, gemiyi teftişe çıkıyor. Lokantada açtırıp çantaya attığımız ikinci şişe şarabı yudumlamaktayız. Ayfer gemi yolculuğu boyunca kısa fasılalarla, durup durup Hüseyin Parasız şarkısını

söylüyor.

Çanakkale'de, Truva Oteli'ndeyiz. Odam mükemmel, karşımda liman, Çanakkale Boğazı, boğazdan geçen gemilerin ışıkları. Masam denize karşı. Kağıt takıyorum daktiloya. İkinci perdenin ikinci sahnesi; Hüseyin ile Seval'in parkta buluşması. Bir bankta oturuyorlar. Bir sayfa yazdıktan sonra çıkıyorum otelden, bir süre yürüyorum deniz kıyısında. Saat geceyarısına yakın. Pek kimse yok ortalıkta. Bir banka oturuyorum denize karşı. Hava mülâyim serin. Uzaktan bir adam geliyor, hemen anlaşılıyor sarhoş olduğu, bir sağa, bir sola yalpalıyor, tam düşecekken bedeni ters tarafa bükülüyor, dikiliyor. Yanaştı. Beni farketti. Zig zag çizerek yanıma geldi. Kimi hırıltılar çıkardı. Anlaşılır sözcükler değil. El, kol marifetiyle sigara istediğini belirti. Verdim. Çakmağımla yakmaya uğraştım. Herif aynı noktada duramadığı için çakmağın alevi sigaranın ucuyla buluşamıyor. Kaptı elimden çakmağı, sigarasını yakmayı başardı, elini göğsüne vurarak teşekkür mahiyetinde hırıltılar çıkardı. Çakmağı denize fırlattı ve zig zag yürüyüşünü sürdürdü. Çakmağı niye denize atıyorsun lan? Kibrit diye düşündü herhalde.

Mektubumuza yanıt vermiş olan Çanakkale belediyesi, yanıtında düzenlemenin CHP tarafından yapılacağını bildirmişti. Sabah onbirde otelin lobisinde buluştuk CHP yönetim kurulundan Avukat Işık bey ve Ayten hanımla, Gelibolu'nun arkası 19 nisan tarihinde anlaştık. 15000 lira ödeyecekler. 1000 lira avans verdiler. Ayrıca, Bayramiç, Havran, Edremit örgütlerini turneden haberdar etmişler, onlar da istiyorlarmış, bize ilçe başkanlarının isimlerini verdiler. Güzergâhımız belirlendi. Toparladık, çantayı, bavulu, Truva Oteli terkederek koyulduk yola. İstikâmet Bayramiç. CHP başkanının adının İbrahim Sözen olduğunu söylüyorum Ayfer'e.

Küçük bir yer Bayramiç, CHP binasını aranırken tabelâsını görüyoruz. Önüne parkediyor Osman bey. Binanın girişinde avukat İbrahim Sözen'in de tabelâsı var. Giriyoruz yazıhânesine:

- İbrahim Sözen mi?

diye soruyor Ayfer. Kasım kasım kasılarak bana, gördün mü bak, doğru söyledim gibisinden bir bakış atıyor. Şaşırıyorum, hem isim, hem soyisim doğru!

- Evet efendim.

diyor, ayağa kalkan adam.

- Merhaba efendim, ben Ayfer Feray.

- Oooo Ayfer hanım, hoşgeldiniz, şeref verdiniz!

diye fırlıyor İbrahim bey masasının arkasından, elini sıkıyor Ayfer'in. Çaylar söyleniyor. Konuyu özetliyoruz.

- Ayfer hanımın Bayramiç'te oynamasından gurur duyarız.

diyor başkan. Uygun tarihimizin 20 nisan olduğunu söylüyoruz. 12500 liralık sözleşme imzalıyor, 1500 lira avans alıyoruz.

- Teşekkürler İbrahim bey!

diye, gene ismi doğru söylüyor Ayfer vedâlaşırken.

- Kulaklarıma inanamadım patron! Hem isim doğru, hem soyisim. Bravo valla!

- Bravoluk bi şey yok. Binanın üstünde yazıyor, sokak kapısında yazıyor, yazıhânenin kapısında yazıyor. Her yer İbrahim Sözen afişi gibi!

- Havran CHP başkanının ismi Ali Zeybek! Çok kolay!

- Evet çok kolay.

diyor Ayfer ve fakat Havran'da zoru başarıyor:

- Merhaba Alaittin bey!

Başkan bir partiliyi görevlendiriyor. 21 nisan Havran, yazıyoruz deftere. 7500 liraya anlaşıyor, 500 lira avans alıyoruz.

- Teşekkürler sayın başkan!

diyor Ayfer ve isim yanlışı yapmamanın gururuyla çıkıyor kapıdan.

- Evet yahu! Ben niye günde bilmem kaç tane başkan ismi ezberlemeye uğraşıyorum? Hepsi başkan bunların! Merhaba sayın başkan! Eyvallah sayın başkan!

- En doğrusu! Edremit CHP ilçe örgütü başkanı Mehmet Çelik. Yetkili Singer satıcısı.

- Bana ne ayol! Sayın başkan işte!

Ulaştık Edremit'e. Kimseye sormadan pat diye tabak gibi karşımıza çıktı Singer mağazası. Parkettik önüne. Kahveler söyledi Mehmet bey. Kahvelerimizi yudumlarken bir ayaklı dikiş makinesi satışı oldu. Başkan parti adına düzenlemeyi üstleneceğini, avans verilemeyeceğini, ancak para konusunda sorun olmayacağını belirtti. İmzaladık 12500 liralık sözleşmeyi. 22 nisan Edremit.

- Tamam, gerisine yarın bakarız. Akçay'da turnede konakladığımız motelde kalalım. Akçay'a gidiyoruz Osman bey! Basınız gaza, güneş batmadan orda olmamız lâzım!

Kaloriferli Belediye Moteli bıraktığımız gibi duruyor, kalorifer gene fersiz. Bizden başka müşteri yok. Bavulları atıyoruz odalara, geçen turneden mimlediğimiz deniz kıyısındaki balıkçıya gidiyoruz, batan güneşe kaldırıyoruz kadehleri Midilli adasına doğru.

- Turnede bu lokantaya geldiğimiz akşam, benim için bir oyun yazmak istediğini söylemiştin.

- Yazdım işte patron. Turnesini bağlıyoruz.

- Turneyi çok güzel bağlıyoruz da, ikinci perde ortada yok!

- Her an çökertebilirim. Kabaca tamam gibi, arada yazılmamış

sahneler var.

O gece, bekçinin kovuşturma sahnesini ve Arif ile Hüseyin'in meyhânede karşılaşmaları sahnesini yazıyorum. Sokağa çıkıp otelin yanındaki henüz kapatmamış büfeciden bir şişe şarap alıyorum.

- Açiiim mi ağbi?

diye soruyor büfeci, şişeyi gazete kağıdına sarmadan önce.

- Gerek yok. Çekmantarım var. Tabancasız gezmem!

Odadaki biricik su bardağından şarabı yudumlarken okuyorum yazdıklarımı, kimi ekler yapıyorum. Keyifleniyorum, göründü işte ikinci perde. Dalga sesini dinliyorum. Birden bir cümle düşüyor aklıma: gönül çalmak bedava, maddeler çalınmıyor! Ağaran güne karşı tamamlanıyor final şarkısı. Kahvaltıda iki sahne, bir şarkı atıyorum Ayfer'in önüne.

- Bitti mi?

- Bir sahne kaldı. İkinci perdenin ikinci sahnesi. Hüseyin'le Seval'in parkta buluşmaları. Yazdım iki kere, beğenmedim, yırttım attım. İstanbul'a dönünce de yazsam olur.

- Güzel! Nereye gidiyoruz bugün?

- Hedefimiz Burhaniye.

Belediye başkanı yerinde yok, yardımcısı bizi işin ehli Yardımsevenler Derneği'ne yönlendiriyor. Dernekten Eczacı Ümit hanım ve Sevim hanımla, eczanede buluşuyoruz. Ümit hanım çok hoş, çarpıcı güzellikle bir kadın. Sevim hanımla hiç ilgili değilim, o konuşurken de Ümit hanıma bakıyorum. Daha önce turne düzenlemeleri yapmışlar dernek adına, 9000 lira verebileceklerini söylüyorlar. Derhal kabul ediyoruz. Nisanın 23'ünü öneriyoruz. Kabul ediyorlar. 3000 lira avans veriyorlar.

- Ayvalık'a gidiyoruz Osman bey!

- Ümit hanım çok güzel yahu!

cümlesini ifrâz etmekten alıkoyamıyorum kendimi.

- Evet ama evli! Parmağında yüzük vardı, görmedin mi?

- Ben parmağa bakmıyorum ki. Gözümü gözünden alamadım kadının... Evli ha? Vay canınasını! 23 Nisan Bayramı'nda ayırırım ben onu kocasından!

diyorum, gülüşüyoruz. Genelde pek tepkisiz Osman bey de katılıyor gülmelere.

Ayvalık belediye başkanı İzzet Akgüner gayet hoş karşılıyor bizi. Mektubumuzu almış, hazırlık yapmış, CHP ilçe örgütü üstlenecekmiş işi. İlgililer geldiler, matine istemiyorlar, tek oyun oynayacağız, bütçe 10000 lira. Sözleşme imzalandı, 1000 lira avans alındı. Başkan bize birer kavanoz zeytin hediye etti. Teşekkür edip ayrıldık huzurundan. 24 nisan Ayvalık, yazıldı deftere.

Ayvalık'ta, Yalı Otel'de kaldık o gece. Öğlene doğru yola koyulduk, hedefimiz CHP'li Kınık belediyesi.

- Başkanın adı çok kolay; Hüseyin Çivi.

- Başkanın adı sayın başkan, kafamı karıştırma benim.

Uyumlu bir insan Hüseyin Çivi. CHP ilçe örgütü görevlendirildi. Avans almayarak 10000 liralık sözleşme imzalandı. Nisanın 25'i Kınık.

27'si Bornova'yı, oralı olan Ayfer daha önce telefonla bağlamış. 26'sına yer bulmamız gerekiyor. Yol üstünde Menemen var, belediye başkanı AP'li. İstikâmet CHP ilçe örgütü.

Örgüt binasında pek kimse yok. Sadece güler yüzlü bir bayana rastlıyoruz. Ayfer'i tanıyor, şaşırıyor:

- Aaa Ayfer Feray! Hoşgeldiniz! Siz ne arıyorsunuz burda? Şöyle toplantı odasına buyrun.

biçiminde buyur ediyor bizi, isminin Gülay olduğunu belirten güler yüzlü bayan. Konuyu açıyoruz. Çok ilgileniyor. Kendisi kadınlar kolundaymış. Düzenlemeyi üstlenmek istiyor. Tek oyun olsun, diyor. 26 nisan için 10000 liraya anlaşıyoruz. Telefon edip 1000 lira avans getirtiyor. İmzalıyoruz sözleşmeyi güleryüzlü Gülay Topaloğlu'yla.

- Doğru İzmir Osman bey! Memleketime bir an önce kavuşmak istiyorum.

- Emredersiniz Ayfer hanım.

- Kaç turne bağlamış olduk biz şimdi?

- 19!

- Vay canına! Güzel! Bundan sonrası kolay zaten. Yarın belediye başkanı İhsan Alyanak'la randevumuz var.

Kısmet Otel'de kalıyoruz. Yaz turnesinde Poyrazoğlu ekibiyle kaldığımız otel. Personel Ayfer'i tanımıyor, beni tanıyor. Akşam Kordon'da Deniz Restoran'a gidiyoruz. İzmir'de hava mülâyim. Gökyüzü yıldızlı. Karşıyaka ışıl ışıl. İnsana huzur veren bir şehir İzmir. Atları bezgin bir fayton geçiyor. Elinde bir demet boynu bükük kırmızı gülü dayadı lokantanın camına kaldırımdaki esmer, küçük kız. Garson camı tıklayarak onu uzaklaştırmak isterken, Ayfer engel olup kızı içeri çağırdı. Önce duraksadı, sonra girdi içeri ürkek adımlarla, masamıza geldi.

- Kaç para güller?

- Gönlünden ne koparsa..

- Bi fiyatı yok mu?

- Yok!

diyerek başını iki yana salladı esmer kız. Ayfer kıza, çok saçmaca 50 lira verdi! Kız avucunda sıktı parayı.

- Sağol!

diyerek hızla çıktı kapıdan.

- Abartıyorsun patron.

- Gül parası diye vermedim ki... Evine para götürsün diye. Belli ki yokluk içindeler.

Devrisi gün başkan İhsan Alyanak'ın makamındayız. Maroken koltuklara gömülmüş, kahveler içiyoruz. Çok neşeli, şakacı, yerinde duramayan, hareketli bir adam. Kapılarda karşılayıp boynuna sarıldı Ayfer'in;

- Ayferciğim!

Bornova gençlik anıları bitmek bilmiyor, ikisi de çok eğleniyorlar. Kahveler tâzeleniyor. Ayfer konuya giriyor.

- Kolay! Hallederiz. İlçe belediyelerini de devreye sokarız, gelmişken on gün falan oyna buralarda işte. İzmir de seni özlemiştir.

deyip gene anılara geçiyor başkan.

- Dans yarışması yapılmıştı. Biz seninle ikiliydik. Biz birinci olmuştuk! Hatırlıyor musun?

deyip kahkahalar atıyor. Bunları anlatırken masasında oturmuyor, geniş odada dolaşıyor. İzmir ve çevresinde turne düzenlenmesiyle birini görevlendireceğini söylüyor, kapılara kadar yol ediyor Ayfer'i.

Belediyeden çıkıp Bornova'ya gidiyoruz. CHP ilçe örgütü başkanı Hikmet bey ve Doktor Sırrı bey ile görüşüyoruz. 27 nisan Bornova. 14000 liralık sözleşme imzalıyoruz, 4000 lira avans alıyoruz. Otele dönüyoruz. Belediyeden Ömer bey aramış, telefon numarası bırakmış. Arıyor Ayfer, otele dâvet ediyor.

Yarım saat sonra lobide buluşuyoruz Ömer beyle. Açıyor

çantasını, ajanda ve dosya çıkarıyor. Tarih soruyor.

- 28 nisandan itibaren!

- O zaman 7 mayısa kadar 10 oyun düzenleyeceğiz.

- Güzel.

- Son 6 oyun İzmir merkezde olacak, ilk 4 gün ilçe belediyeleri. Biz 6 oyun için 60000 lira ödeyeceğiz. İlçe belediyelerinden fiyat alacağım.

- Çok güzel. Mükemmel vallahi. Teşekkür ederiz Taner bey.

- Ömer, efendim.

- Ay çok özür dilerim, Ömer bey.

- İlçe belediyelerle görüşüp sözleşmeleri hazırlattırayım, yarın getirip imzalattırırım.

Çok uygun gördük. Toparladı çantasını gitti Ömer bey.

- Şu an 10 turne bağlanmış bulunuyor. Hem de İzmir'de! 10 gün burdayız!

diye sevinç çığlıkları attı Ayfer.

Akşam Efes Oteli'ne yemeğe gittik. Güzel bir yemek, haso bir fransız şarabı içmekteyiz.

- 29 turne bağlandı, Trakya'da bir boş gün var, onu da bağlarsak 30! Yarın belediye işi biterse, öbürgün İstanbul'a doğru yola çıkalım. Yol üstünde bir yerleri yoklarız, olursa olur, olmazsa İzmir'de biter turne!

Prova tarihinden, müzisyen konusundan, dekordan konuşuyoruz. Bir prova alanına gereksinimimiz olduğunu söylüyorum.

- Kiralıyabiliriz öyle bir yer.

Devrisi gün öğleden sonra Ömer bey tüm belediye sözleşmelerini

hazırlamış olarak, dersini çalışmış bir öğrenci gururuyla geliyor otelin lobisine. Açıyor kalınlaşmış dosyasını ve ajandasını:

- Cuma Çiğli, cumartesi Altındağ, pazar Urla, pazartesi Seferihisar, salıdan pazara kadar 6 oyun İzmir merkez.

Yazıyoruz tarihleri deftere. Çevre belediyeler de 10000 lira ödeyeceklermiş. Sırayla imzalıyoruz sözleşmeleri. Avans yok, ödemeler oyundan önce. Teşekkür edip yol ediyoruz Ömer beyi. İzmir'de işimiz bitti.

Devrisi sabah basıyor gaza Osman bey Kısmet Otel'in önünden.

- Yolumuzda pek CHP'li belediye yok. Manisa, Akhisar, Balıkesir... Hepsi AP... CHP merkezlerine uğrayabiliriz.

Manisa CHP'nin kapısı duvar. Kapalılar. Akhisar'a yöneliyoruz. Yolda bir yerde arabayı durdurup Kırkağaç kavunu alıyor Ayfer, bagaja koyuluyor. Tamamen eve dönüş havasına girmiş durumda.

Akhisar CHP'dekiler dertli. AP'li belediye onların hiçbir faaliyeti için salonu vermiyormuş!

- Balıkesir'e uğrayalım mı patron?

- Hayır hayır. Sıkıldım. Kedilerimi özledim. Basınız gaza Osman bey.

Susurluk girişinde ayran molası ve Ayfer'in peynir alışı sırasında kahveciye;

- Susurluk'ta tiyatro salonu var mı?

diye soruyorum.

- Sinema var. Tiyatora oraya gelir.

- Tiyatro geliyor yani buraya?

- Arasıra gelir.

Ayferi iknâ ediyorum, Susurluk'a girip CHP merkezini buluyoruz. Başkan İbrahim Bozoğlu klas, yakışıklı, kültürlü bir

adam. Ayfer'e hayranlığını belirtiyor. Derhal ilgileniyor turne konusuyla. Uygun tarihimiz 8 Mayıs. Anlaşıyoruz. Matine yok, tek oyun. 7500 liralık sözleşme imzalayıp 1000 lira avans alıyoruz.

- Bak ayran molası, peynir alışverişi derken turne bağladık patron... Aslında Mudanya CHP örgütünden Eczacı Hakan, Merkez Eczanesi diye bir bilgi var. Uğrayalım mı?

- Yolumuzun üstü mü?

- Sayılır.

- Uğrayalım.

Mudanya'da Merkez Eczanesi'ni kolay bulduk. Eczacı Hakan'la tanıştık. Ayfer Feray'la tanıştığına çok mutlu oldu. İlgilendi turne konusuyla. 10000 liraya anlaştık, tarihte uyuşamıyoruz. Bizim işimize gelen 9 mayıs. Oynayacağımız yer eski bir kiliseymiş. O tarihte orada başka bir etkinlik varmış. Mecburen 10 mayısta karar kılıyoruz. 1000 lira avans alıp imzalıyoruz sözleşmeyi.

- 9 mayıs n'olucak?

diyor patron arabaya biner binmez.

- Bulacağız bir yer.

deyip haritayı incelemeye koyuluyorum.

- Bursa Çelik Palas Oteli'ne gidiyoruz Osman bey!

- Susurluk'la Mudanya'nın arasında Mustafakemalpaşa ya da Karacabey olabilir... Karacabey AP belediyesi, Mustafakemalpaşa CHP!

Devrisi sabah Mustafakemalpaşa'dan başlıyoruz işe. Başkan Mehmet Çolakoğlu'nun makamına iniş yapıyoruz. Çok mutlu oluyor başkan, birilerini çağırttırıyor. CHP örgütünden Avukat Orhan bey ve Taner bey geliyorlar.

Onlar da seviniyorlar turne işine. 9 ve 10 mayısta salon

doluymuş, 11'i uygunmuş. 12000 lira öneriyorlar. 3000 lira avans veriyorlar.

Karacabey'e yöneldik. Karacabey CHP örgütündeki muhabetten, ilçede tiyatro geleneği olmadığı, tiyatro salonu bulunmadığı, bir tek düğün salonu olduğu anlaşıldı.

- N'olucak bu 9 mayıs?

- Bi dakka patron. Gönen CHP ilçe başkanı Raci Soyyılmaz diye bir notumuz var. Gönen'e gidiyoruz Osman bey!

- Gönen neresi yahu? Giderek uzaklaşıyoruz Bursa'dan.

- Bir ara yol var. Ordan çok yakın patron. Simav çayı kıyısından, Manyas üzerinden gidiyoruz Osman bey.

Başkan Raci bey heyecanla karşıladı bizi. Salonu aradı, 9 mayıs tarihini sordu. Uygunmuş. 10000 liraya anlaştık, 1500 lira avans aldık.

- Bursa'ya dönüyoruz Osman bey. Yavaş kalkalım viski koyuyorum, sonra hızlanabiliriz!

- 9 mayıs gol oldu patron!

- Evet. Ve yeter! Bu turne Mustafakemalpaşa'da biter. Yarın sabah İstanbul'a dönüyoruz. Kedilerimi manyak gibi özledim!

85

İkindi vakti tıngır mıngır ulaştı Bursa'dan İstanbul'a, mülâyim sürücü Osman bey. Kazancı Yokuşu'nda indirdi beni.

Martın başı, hava soğuk. Neyse ki yanıyor sobamız. Sarıldık birbirimize Gizem Kız'la. Özleşmişiz. Şarapla lehimledik soğuk kış gecesini sabahın ayazına.

Aydoğan bir süredir, deli gibi beni arıyormuş. Hemen bir televizyon dizisi istiyormuş. Gizem Kız bugün geleceğimi söylemiş. Devrisi gün akşamüstü Kafe Bulvar'da bekliyormuş. Birlikte gittik.

Bara çöreklenmiş Evşan'la mavra yapıp eğleniyordu.

- Vay baba! Deli gibi seni arıyorum! Hemen bir televizyon dizisi yazıyorsun.

- Var zaten hazır bir dosyam.

- Gelin bir yere oturalım.

Cam kıyısında bir masaya çöktük. TRT'de kadrolarda ciddi değişiklikler olmuş, istediğimi yazabilirmişim. Denetimde esneklik göstereceklermiş.

- Nisanın 7'sinde Ayfer'le turneye çıkıyorum.

- Daha yeni geldin turneden baba!

- Hiç işte!

diye Aydoğan'a hak veriyor Gizem Kız.

- Ne zaman bitiyor turne?

- Mayısın 11'inde.

- Tamam baba. Sen turneye gidene kadar bana 6 bölüm yazsan, gerisini dönünce yazarsın. Nisan ortası yayına girecek...

- Provalarım var. 6 bölüm yazamam herhalde.

- Dosya var dedin ya baba!

- Var aslında...

- Olay nedir?

- Giyim Kuşam Dünyası. Unkapanı'nda bir konfeksiyon atölyesinde çalışan, yürekleri küçük aşklarla çırpınan kızların hikâyesi. Biraz moda alayı. Kimi renkli yan tipler var... Birinci bölümü kabaca yazmıştım aslında...

- E baba, onu baştan söylesene! Sen bu gece temize çek birinci bölümü, yarın ver bana, onaylattırayım. Yarın ikinci bölümü yazarsın...

Gece eve gelince açıyorum tozlu Giyim Kuşam Dünyası dosyasını.

Geçen yıl düşünmüştüm böyle bir televizyon dizisi. Bir bölümden fazla yazmışım, ileri bölümlere dönük sinopsisler var.

Çay demliyor Gizem Kız, oturuyorum masaya. Birinci bölümü temize çekiyorum. Sonra oyun dosyasını açıyor, ikinci perdenin ikinci sahnesini yazıp sabaha karşı yatıyorum.

Devrisi gün Aydoğan'ın kaldığı Taksim'deki Keban Oteli'nin resepsiyonuna bırakıyorum ilk bölümü. Bir top kağıt alıp geri dönüyorum eve. Oyunu temize çekmeye oturuyorum. İki gün sonra Ayfer'in kedili köşkünde toplantı var.

Söz konusu toplantının sabahı Taksim'e çıkıp iki adet fotokopi yaptırıyorum temize çekilmiş oyundan, ayrı renk dosyalar alıyorum Bülent ve Ayfer'e, pat çıkarıp atıyorum dosyaları kedilerin ortasına.

- Bitti mi?

- Evet patron.

Yeni sahneyi okuyoruz. Sonra baştan sona okuyoruz oyunu. Bir erkek oyuncu daha gerekiyor. Poyrazoğlu'nun amatör grubunda yetenekli bir genç var; Cem Özer. Ondan söz ediyorum.

- Kıvırabilir mi bu rolleri?

- Bence kıvırır. Gelsin bir okusun. Birlikte karar verelim.

- O zaman konuş onunla.

diyor Ayfer. Gitarcı konusunun da bir an önce hallolması gerek. Üstelik kimi şarkılar henüz bestelenmemiş.

Üç gün sonra buluşmak üzere ayrılıyoruz. Cem'le konuşuyorum, bir fotokopi de ona yaptırıyorum. Rollerini belirtiyorum. O rolleri nasıl düşündüğümü anlatıyorum. Deli bir sevinçle sarılıp dosyaya, koşa koşa evine gidiyor.

Bir yandan şarkı besteliyor, bir yandan televizyon dizisinin 2. ve 3. bölümlerini yazıyorum. Kimi müzisyen arkadaşlarla görüştüm, gitarcı konusu çözümlenemiyor. Kimisi uzun turneye çıkmak istemiyor, kimi çok yüksek yevmiye istiyor.

Martın 14'ünde, Cem Özer'in de katılımıyla, kedili köşkte başlıyor okuma provası. Cem rollerine çalışmış, güzel okuyor. Ayfer ve Bülent bana; tamamdır bu çocuk, işaretinde bulunuyorlar.

Okumanın sonunda yeni bestelediğim şarkıları çalıyorum. Bir an önce gitarist bulunması genel kararıyla son buluyor prova.

86

Demircan'ın yeri kalabalık. Tüm masalar dolu. Arka orta masada Bedia Muvahhit, Vasfi Rıza Zobu, Leylâ ve Hamit Belli, Mutlu ve Metin Sügan neşeli bir muhabbet içindeler. Vasfi Rıza patlatıyor espriyi, Bedia Muvahhit gelişine vuruyor katlamalı karşı espriyi. Muntazaman kahkahalar yükseliyor masadan. Bu ikilinin bir araya gelmesi her zaman müthiş bir şov.

Duvara bitişik dip masayı sinemacılar parsellemiş. Barın önünde çift sıra oluşmuş. Barda oturma şansına sahip olanlar; Turgut Boralı, Orhan Çağman, Erdinç Üstün, Uğurtan Sayıner, Bilge Zobu, Kemal Sunal, Erdinç Akbaş, Tuncer Necmioğlu, Hadi Çaman, Yüksel Gözen ve barın sol köşesinde gülümsediği nadir görülen korkutucu adam Dinçer Çekmez.

Dipte bir masada yalnız oturan efkârlı Aydemir Akbaş. Onun yanındaki masada başkentten gelmiş takım elbiseli, boyunbağlı televizyon yapımcıları, masalarında, haftaya ünlü olma adayı şuh hatunlar. Giriş kapısının solundaki masada Tolga Aşkıner ve Nisa Serezli oturuyor.

Garsonlar müşterileri ite kaka, zar zor servis yapabiliyorlar. Barın sağ köşesinde kümelenmiş bir grup var. Savaş Dinçel bir hikâye anlatıyor, grup çok eğleniyor. Mustafa Alabora jön kalıbını bozmadan, bir jön gibi gayet rezerve gülüyor. Onlara lehimleniyorum.

Savaş mükemmel yaptığı İsmet İnönü taklidiyle, Atatürk ve

İnönü hikâyeleri anlatıyor, kırıp geçiriyor hepimizi.

Girişte sıkışmış bir grup var, henüz içeri girememişler sızmaya uğraşıyorlar. Kimsenin tanımadığı, o bara gelirse ünlülerle tanışacağına, çok yakında ünlüler kervanına katılacağına inanmış kadınlar, kızlar, jön adayları oluşturuyor bu kalabalığı.

Aralarından bir yarma harekâtıyla İsmet Ay daldı içeri:

- N'oluyor ayol? Bu akşam indirim mi var?

diyerek Tolga'nın yanına çöktü;

- Girişte oturayım ki, her gelene bok atma şansım olsun!

deyip şuh kahkahalar attı.

Bedia Muvahhit ve Vasfi Rıza'yı inceliyorum uzaktan. Onları sahnede ilk izlediğim yanan Tepebaşı tiyatrosu geliyor gözümün önüne... Lisedeyken orada ustalarla katıldığım Bir Kavuk Devrildi provaları...

Kalabalığın içinden bir kız yanaşıyor bana gülümseyerek;

- Merhaba.

Beni tanıyormuş gibi bakıyor. Onu anımsamıyorum. Yanında yabancı oldukları belli iki delikanlı var. Bana gülümsüyorlar.

- Aydan ben. Strasbourg'tan...

Birden dağılıyor sis, onu anımsıyorum. Paris'ten bir tiyatro ekibiyle Strasbourg'a gelen kız. Öpüşüyoruz. Yabancı arkadaşlarıyla tanıştırıyor.

John ingiliz, Philip irlandalı. Müzisyenlermiş.

- Müzisyenler mi?

- Evet. Philip flüt çalıyor, John gitar. Bir ikililer onlar.

- John gitar mı çalıyor?

- Evet. Çok iyi bir gitarcı.

- N’apıyorlar burda?

- İş arıyorlar.

Bir oyun sahneye koyduğumu, gitarcı aradığımı, daha sakin bir yere gidip konuşmamızı öneriyorum. Sevinçle karşılıyorlar.

Devrisi gün kedili köşkte John ve Philip’li prova.

87

Jerome Savary gayet sinirli. Önüne gelene fırça çekiyor. Prömiyere bir hafta kaldı, operacı assolist Jacqueline her neden müşteki ise, oyundan ayrılarak derhal Paris'e dönmek istiyor. Ekipte en anlaştıklarından Popol kod isimli Jean-Paul Muel uzun uzun iknâ etmeye çalıştıysa da başarılı olamadı. Öbür yakın dostu Dudu kod isimli Michel Dussarrat diller döktü, övgüler sıraladı. I-ıh! Nuh diyor, peygamberin adını ağzına almıyor kadın.

- Je veux mon billet d'avion! Et tout de suite!

diye inletiyor çadırı soprano. Uçak biletini istiyor ve hemen!

Dekorculara gereken fırçayı çeken Jerome yanına çağırıyor beni:

- Vas t'occuper de cette conasse!

Git şu salak karıyla ilgilen, diyor. Ne yapmam gerek yani'yi soruyorum:

- Qu'estce que je dois faire?

- Achète son putain d'billet d'avion et que tu te dé-

merdes pour qu'elle échappe son vol. Pas question qu'elle s'en aille!

Dediğinin türkçesi; al siktiğimin uçak biletini, uçuşu kaçırması için gerekeni yap. Gitmesi söz konusu değil!

Jacqueline önemli, ancak defteri kapatmış bir emekli soprano. Ekibin en yaşlısı. İhtiyar kod isimli piyanist Marcel'den büyük. Magic Circus takımından değil, oyunda konuk sanatçı olarak

bulunuyor. Magic Circus'ün havasının çok dışında, assolist olarak takılıyor olaylara. Sanki operadaymış gibi birinci dereceden söylüyor aryasını. Savary onu mizah unsuru olarak kullanıyor oyunda.

Makineden iki kahve doldurup yanına gittim. Geceki Paris uçağı için rezervasyonunu yaptırdığımı belirtim. Sakinleşti. Gülümseyerek teşekkür etti. Kendisini havalimanına benim bırakacağımı, oraya gitmeden önce yemeğe götüreceğimi söyledim.

Kimi aksesuarların çadıra gelmesini sağlamak üzere tiyatroya döndüm. Girişte kapıcı mösyö Ranvier, bir kağıt uzattı. Bana bırakılmış bir not. Kimin bıraktığını sordum. Paris'ten turneye gelen ekipte bir türk oyuncu kız varmış, o bırakmış. Açıyorum dörde katlı kâğıdı: "Ben Aydan Sümercan. Jean-Marie Patte ekibinde oyuncuyum. Görüşmek isterim." O ekibin nerde olduğunu sordum. Provada olduklarını belirtti kapıcı. Magic Circus çadırında provada olduğuma dair not bıraktım ona.

Akşam saat 20.00'de tiyatronun resmi aracıyla Jacqueline'i otelinden almaya giderken sürücüye 23.45 uçağını kaçırmamız gerektiğini söyledim. Dikiz aynasından boş boş baktı bana. Emekli sopranoyu otelinden aldık, Rue des Juifs'e saptı araba ve bizi Strasbourg'un en tipik ve şirin lokantalarından Trois Lièvres'e getirdi.

Masaya oturur oturmaz saatine baktı. Havalimanının bulunduğumuz yere kaç dakika uzaklıkta olduğunu sordu. Beş dakika, dedim. Babayı beş dakika! Beş dakikada burdan gara gidemeyiz!

- On a largement du temps alors!

diyerek yayıldı koltuğuna. Tabii tabii, çok vaktimiz var. Hiç aceleye gerek yok. Derhal gayet pahalı bir şarap söyledim. Yemeğin

faturasını şakır şakır alacağım prodüksiyondan. Keyfimden mi içiyorum bu şarabı, prodüksiyon adına gizli bir görevle bulunuyorum burada.

Muhabbetimizin genel konusu opera. Bu konuda pek bilgili değilim, kimi klasikleri biliyorum. O sevdiği operalardan söz ediyor, dönüp dolaşıp sözü Verdi'ye getiriyor, anlatısını Verdi'nin operalarından aryalarla süslüyor. Küçük lokantanın kristal avizeleri şangır şungur. Diğer masadaki müşteriler aryaları alkışlıyor. Jacqueline onlara kadeh kaldırıyor. Verdi'ye hayranlığımı belirtip yeni bir pahalı şarap söylüyorum, gözüm saatte.

Şarabın ardından, hayat suyu anlamında "**eau de vie**" dedikleri alkol derecesi yüksek meyve likörlerine geçiyoruz. Eriği de deneyelim, franbuazın tadına bakmak şart, armudu denemezsek şef garson çok kızar, derken saat 23.15'te sızıyor Jacqueline. Ben de az zurna değilim. Kapıda bekleyen arabanın sürücüsünün yardımıyla oteline iade ediyoruz assolisti.

Devrisi gün tiyatroya uğradığımda kapıcı Aydan'dan ikinci mektubu uzatıyor, cevabımı yazıp teslim ediyorum Mösyö Ranvier'ye. Çadıra geliyorum. Jacqueline elinde kahvesi Jerome'la konuşuyor, neşesi yerinde.

Beni görünce el edip yanına çağırıyor. Jerome'a dün akşam onu çok güzel bir lokantaya götürdüğümü, düş gibi bir akşam geçirdiğini, Paris'e dönmemesini buna borçlu olduğumuzu belirtiyor. Jerome prömiyere kadar her akşam onu oraya götürmekle görevlendiriyor beni!

Üç gün mektuplaştıktan sonra nihayet karşılaşıyoruz Aydan'la. Cana yakın bir insan. Köşedeki kahveye gidip sanki sittin yıldır tanışıyormuşuz gibi sohbet ediyoruz. Bizim son provalar, onların

oyunları, benim Jacqueline devriye görevim dolayısıyla pek görüşemiyoruz.

88

Kedisiz medisiz, sahnesi olan bir yerdeyiz. Şişli Karagözyan Ermeni Yetimhanesi'nin toplantı salonu provalar için kiralanmış bulunuyor.

John ve Philip ikilisiyle çok iyi kaynaştık. İyi müzisyenler, uzun zamandır birlikte çalıyorlarmış. Güleryüzlü, neşeli çocuklar, çat pat türkçeleri var, provalarda oyunu algıladıkça eğlenmeye başladılar.

Şarkıları çok güzel çalıyorlar, yer yer ikinci sesten vokal yapıyorlar. Kimi şarkılarda Cem darbuka, tef, bongo gibi âletlerle, ben gitarla ya da sazla eşlik ediyoruz onlara.

Bir gün Bülent elinde bir gitarla geldi provaya.

- Hayrola?

- Karyola! Öğretin bana şu Hüseyin Parasız şarkısının akorlarını, birinci perde finalinde ben de çalıcam. Siz çalarken dikkat ettim parmaklarınıza. Çok basit!

Pek de haksız sayılmaz. Üç basit akordan oluşuyordu şarkı. Ancak Bülent hayatında ilk kez eline gitar alıyor. John ona gitar dersleri vermeye başladı. Çay ve sigara molaları boyunca epey kafamızı ütüledi, giderek ilerleme kaydetti ve orkestraya katıldı. Azimle dıngırdatan gitarı deler!

Işıkçı konusunda sorunumuz var. Eski ışıkçı Ayhan Delon geçen turnedeki deneyimi münasebetiyle, bir çocuk tiyatrosunda oyunculuğa başlamış. Işıkçı aranıyor. Bu kez minibüsle gitmek

istemiyor Ayfer, büyük otobüs kiralanacak, o aranıyor. Bütün bunlarla Ayfer uğraştığı için sık sık kesiliyor provalar.

- Ali! Derhal Mercan Yokuşu'na gidiyorsun, Cem'e göre bekçi elbisesi, şapkası, düdüğü alıyorsun!

buyuruyor. Bembeyaz kirpiklerini kısarak uysal bir kedi gibi Mercan Yokuşu'nun yolunu tutuyor Pastel Ali.

4 nisan salı günü, neredeyse hazır gibiyiz. Perşembe genel prova, cuma Çatalca'da dünya prömiyeri! Ve fakat henüz ışıkçımız yok!

- Aslında ışık işimiz gıllıgışlı değil, yak söndürden ibaret. Sahne sonunda, o sahnede olmayan birimiz bu işi yapabilir.

- Gayet tabii.

diyor Bülent.

- Çok güzel fikir!

diyor Ayfer. O gözle sahne sonlarını inceliyoruz. Genelde Cem kuliste.

Üç sahnede pürüz çıkıyor. Birini Bülent, öbürünü ben yapabiliyorum, üçüncüde kuliste sadece Ayfer var.

- Onu da sen söndürüyorsun patron.

- Aaa hayır. Ben hiçbir şey söndüremem.

- Bi şey yok. Şarteri aşşağı indireceksin. Biz sahneden çıkacağız, sen girince, ben yakacağım.

- Ben şartere falan el süremem.

- El sürülmeyecek bi şey yok. Bak Ayfer, çok güzel, gayet cici, şık, kırmızı bir zararsız şartercik.

diyerek onu elinden tutup şarterle tanıştırmaya götürüyor Bülent.

- Hayır hayır dokunamam ben ona.

- Dokunmaya alışsan iyi olur patron. Yani dokunmayı becerirsen;

eksi bir yevmiye, eksi bir konaklama, sofrada eksi bir kişi!

dedim. Kısa bir tereddütten sonra yaban bir hayvanı okşuyormuş gibi ufak ufak sıvazlamaya başladı şarteri.

Devrisi gün sahnelerden çok, Ayfer'le ışığı yak, söndür şarter çalışması yaptık. Giderek alıştı.

- Evet canım, yapabilirim ben bunu.

Genel provada söndürmesi gereken yerde inmedi şarter. Işık sönünce çalması gereken orkestra müziğe başladı. Bülent, Cem ve ben göbek atarak çıktık sahneden.

- Niye söndürmedin patron?

- Provada niye elimi şartere bulaştırıyorum ayol? Yarın Çatalca'da söndürürüm. Ayrıca öyle göbek atarak çıkmanız çok komik oldu, John'la Philip çok güldüler. Orda ışık sönmese daha iyi! Değil mi Philip? Değil mi John?

O sahne sonunda ışık sönmemesine karar verildi.

7 nisan sabahı, kedili köşkün önünde duran kocaman otobüse biniyoruz altı kişi. Arkadan birkaç sıra koltuk sökülmüş, oraya dekor, kostüm aksesuar ve bavullarımız yerleştirilmiş, geri kalan koltuklar bize ait. Ayfer öndeki ikiliye konuşlandı, ben ortada bir ikiliyi beğendim. Philip en arka ikiliye çekildi. Herkes yerleşti. Atladı arka kapıdan içeri muavin, çekti kapıyı. Sürücümüz bastı gaza. Giderek küçüldü dikiz aynasında köşkün kapısında ardımızdan su döken Ayfer'in annesi İlhame, eteğini çevreleyen kediler ve el sallayan Pastel Ali.

89

Yolculuk boyunca Ayfer'le ben, geçen turneden deneyimli olduğumuz için Çatalca Rüyam Düğün Salonu'nda oynanacak matinenin ilkokul çocuklarına sergileneceğini, bağırış çığırış geçeceğini, buna kafayı takmamaları gerektiğini söyledik arkadaşlara. Bizim için gerçek prömiyer suare.

Çatalca'ya ulaşınca matinenin iptâl edildiğini, suarenin dolu olduğunu öğrendik. Prömiyer güzel bir oyundu. Beklediğimizden fazla gülme aldık.

Oyundan sonra Ferhat Paşa Koruma Derneği'nin yemeğine gidildi.

Dernek başkanı kibarca zarfı takdim etti. Kısa süren yemekten sonra atladık otobüse, isminin Recep olduğunu öğrendiğimiz koca kafalı, kısacık saçlı muavin çekti arka kapıyı. Bastı gaza Hüsnü kaptan, istikâmet Tekirdağ Yat Otel.

- Kimlikleriniz hazırda olsun. Gece adım başı gontrol var!

dedi sürücü. John'a arkaya geçmesi söylendi. Türkiye'de çalışma izinleri falan yok. Turist olarak bulunuyorlar. Kim bunlar, diye sorarsa polis, otostopçu olarak aldık, tanıyorsak adiyiz, demek üzere ağız birliği yaptık.

Bu kez tek başımayım odada Tekirdağ limanına karşı. Üstelik beş gece burada kalacağız. Masayı pencerenin önüne dayadım, yerleştim.

Malkara’da matine, suare iyi geçti. Prömiyer stresini atmış, rahatlamış bulunuyor takım, oyun oturmaya başlıyor. Hiç avans vermemiş Mevsim Tuhafiye Saim bey eksiksiz zarfı takdim ediyor. Oyundan sonra Tekirdağ’a geri dönüyoruz, otelin karşısındaki Köfteci Ali’de masamız hazır.

- Üçüncü oyunumuzu kutluyoruz arkadaşlar!

diyerek oturuyor masanın başına patron.

Oyundan konuşuyoruz. Sonuçtan mutluyuz. Herkes metinden çok emin değil, biraz daha sınamaya gereksinim var.

- Sen şarkılarda yok ezber!

diyor John, Bülent’e.

- Ben şarkılarda var ezber John!

diye sinirle yanıtlıyor Bülent.

- Ama gitarda var güzel!

diyor John. Bülent kasılarak:

- Ben gitarda var çok güzel John! Di mi Philip?

- Yes!

Hayrabolu’ya iniyoruz ki; biletler bitmiş! Eczacı Nezih bey kente pek sık tiyatro gelmediğini, özlem olduğunu söylüyor. İki oyun da güzel, tepkiler müthiş, kimileri alkışa dönüşüyor.

Oyun sonrası Tekirdağ’da Köfteci Ali’ye geliyoruz gene. Neşeli geçen yemek sonunda John, cebinden yevmiye zarfını çıkarıyor:

- Biz de var ödemek hesap.

- Siz de yok ödemek hesap. Biz de yok ödemek hesap. Patron var ödemek hesap!

diye gülüyor Bülent.

- Turnenin sonuna kadar bunlar bizim türkçemizin içine

sıçarlar!

diyor Cem.

- Siz de var iyi geceler Ali Usta!

diye gülerek çıkıyoruz köfteciden.

Nisanın 10'u, istikâmet Silivri. Hepimiz hazırız, otobüste yerlerimizi almışız. Muavin Recep ortada yok. Sinirle bekliyoruz.

- Nerde bu çocuk Hüsnü bey? Hareket saati diye bir şey var!

diye azarlıyor sürücüyü Ayfer.

- Söylüyom Ayfer hanım, her zaman söylüyom ben ona.

Hareket saatinden yarım saat evvel burda olcan diyom.

Biraz sonra simit yiyerek, sanki hiç geç kalmamış gibi ayaklarını sürüyerek geldi.

- Nerdesin lan?

- Burdayım kaptan!

Silivri'de de dolu oyunlar. Polis Karakolu Yaptırma Derneği satmış bulunuyor biletleri. Onun da etkisi var tabii! Almak mecburi!

Giderek oturuyor oyun, alkış sayısı çoğaldı. Silivri dönüşü otobüste Ayfer beni yanına çağırdı:

- Bana biraz espri yazman lâzım şekerim. Bülent'le seninkiler alkış alıyor, benimkiler kıkırdama!

O gece Asuman ve Arif sahnelerindeki repliklerini yeniden yazdım.

Devrisi gün Tekirdağ'daki matinede üç, suarede beş alkış aldı, huzura erdi.

Bir türlü bağlayamadığımız 12 nisan turnenin tatil günü. Arkası Lüleburgaz, Babaeski, Edirne. Birinci perdenin yanıp kül olup, deli gibi yeniden yazıldığı Edirne Kervansaray Oteli'ne müteveccihen

koyuluyoruz yola. İrlanda şarkıları çalıyor Philip yol boyunca.

Otele ulaşır ulaşmaz Kırklareli ve Edirne düzenleyicisi, banka hesabına avans yatırmamış Erdoğan beyi arıyoruz. Kartındaki telefon numaraları yanıt vermiyor. İş adresine gidiyoruz Bülent'le. Bir inşaat şirketi. Masanın başında oturan adam:

- Burası benim şirketim. Biz onunla arasıra ortak işler yaparız!

diyor, ev adresini veriyor. Gidiyoruz, kapı duvar.

- O buraya arasıra gelir. Daha çok Kırklareli'nde olur.

diyor komşuları. Kentin hiçbir yerinde afişimiz yok! Oynayacağımız Halk Eğitim Merkezi'ne gidiyoruz. Gösterinin iptâl olduğu anlaşılıyor. Gün batmadan oturuyoruz içkiye Kervansaray'ın lokantasında.

- Kırklareli'ni de bu herif yapmıyor mu?

diye soruyor Bülent.

- Evet.

- O zaman orası da iptâl.

Resepsiyona Kırklareli'nde oynayacağımız salonun telefonunu buldurup arıyoruz. Oranın da iptâl olduğunu öğreniyoruz.

Haftada iki iptâl biraz fazla. Açıyorum haritayı ve belediye başkanları listesini. - Şarköy belediye başkanı CHP'li Avni Başer!

- Bu saatten sonra n'olur ki?

- Cumartesi, pazar oyun yok. Cumartesi sabahtan atlayıp gidelim Şarköy'e. Merhaba başkan, çat kapı biz geldik. Yarın burda bir oyun oynamak istiyoruz! Ne kaybımız olur ki? İki gün burda oturacağımıza, Şarköy'de otururuz.

- Evet evet, püfür püfür deniz havası.

diye destek çıkıyor Bülent. Oybirliğiyle kabulleniliyor fikrim.

13 nisan istikâmet Lüleburgaz! Ekip hazır, muavin Recep gene ortada yok.

- Basıp gaza gidelim Hüsnü bey! Nasıl olsa gece geri geleceğiz, yarın da burdayız. Recep Lüleburgaz'ı gezmese de olur!

- Ben söylüyom ona hep Ayfer hanım. Herkesten önce burda olcan diyom. Annatamıyom. Salak bu çocuk!

- Daha az salak bir muavin almayı düşünüyor musunuz Hüsnü bey? sorumu;

- Bundan önceki, bundan da salaktı!

diye yanıtlıyor.

Birden fare gibi arka kapıdan sızıyor içeri salak Recep.

Lüleburgazlı Mimoza Çiçek Beyhan hanım suareyi doldurmuş, fakat matinede pek az seyirci varmış, matineyi iptâl edip tek oyun parası ödeyebileceğini söylüyor.

- İptâle gerek yok. Ödeyebileceğinizi verirsiniz.

diyor Ayfer. 45 kişiye maç gibi bir oyun oynuyoruz matinede.

Suare dolu, ama matinedeki kadar güzel değil izleyici.

Devrisi gün Babaeski'deki oyunlar dolmuyor, Tarımsan Anonim Şirketi Zeynep hanım ince bir zarf sunabiliyor.

15 nisan sabahı erkenden Şarköy'e hareket etmek üzere geliyoruz otobüsün başına:

- Nerde o muavin?

diye soruyor sinirle patron.

- Otobosa kilitledim Ayfer hanım!

diyor Hüsnü kaptan.

Dolambaçlı dar bir yoldan iniyoruz denize. Küçücük, şipşirin bir sahil kasabası Şarköy, limanda rengârenk kayıklar... Belediye

başkanı Avni Başer umduğumuzdan genç, kibar bir adam. Yardımcı olmak için çaba gösteriyor. Kentte bir sinema varmış, sahnesi küçükmüş. Gidip bakıyoruz, idare edebiliriz.

Başkandan yarınki oyunun belediye hoparlöründen duyurulmasını, bize bilet satabilmek için iskele meydanına masa koyulmasını rica ediyoruz. Konaklamak üzere, otel soruyoruz.

- Biz sizi misafir ederiz. Sizden salon kirası almayız. Siz de bilet fiyatını olabildiğince düşük tutun, katılım yüksek olsun. Buraya pek tiyatro geldiği yok.

diyor başkan. Birini çağırıp buyruklar veriyor.

Kahvelerimizi içerken hızla gerçekleşiyor taleplerimiz. Biz belediyeden çıkarken cozurduyor hoparlör:

- Dikkat dikkat! Sayın Şarköylüler! Değerli sanatçı Ayfer Feray ve arkadaşlarının yarın akşam saat yirmide, Belediye Sineması'nda tiyatro gösterisi vardır. Biletler İskele Meydanı'nda satılmaktadır.

İskelenin sağına ve soluna koyulmuş, önüne afişimiz raptiyelenmiş masalara oturuyoruz Bülent'le iki gişeci olarak. Bilet fiyatı 3 lira! Cem dekor işiyle ilgilenmek üzere iki zabıtayla sinemaya gidiyor.

İlk yarım saat sigara içip çevreyi incelemekle geçiyor. Belediye duyurusu onar dakika arayla sürüyor. Birileri yanaşmaya başlıyor masalara. Bilet fiyatının çok ucuz olması tek tük satışa yol açıyor.

Beni tanıyan yok, Bülent'i tanıyanlar oluyor. Onun gişesinde hareketlenme başlıyor. Bir zabıta yanaşıyor benim masaya, 30 lira uzatıyor:

- Başkan 10 tane bilet istiyor.

- Başkanın protokolde yeri olacak, ne bileti?

- Ben dahil hiç kimse bedava girmeyecek, herkes bilet alacak,

diye emir verdi başkan.

Kesiyorum 10 bileti, ben de siftah ediyorum. Gün batarken hızlanıyor gişelerde hareket.

Deniz kıyısında küçücük bir balıkçı lokantasındayız. 123 bilet satılmış. Bülent benden fazla sattığı için geriniyor;

- Sen satmayı bilmiyorsun oğlum!

- Sinema kaç kişilik?

diye soruyor patron.

- 400.

Devrisi sabah saat sekizde belediyenin duyurusuyla uyanıyoruz:

“Belediye Sineması’nda tiyatro gösterisi vardır. Biletler İskele Meydanı’nda satılmaktadır.” Nasıl satılmaktadır? Gişeciler henüz uyanmaktalar. Cem nöbetçi gişeci olarak derhal meydana gönderiliyor.

Kahvaltı edip gidiyoruz iskeleye, Cem’in önünde kuyruk var. John ve Philip gişeye dikkat çekmek amacıyla müzik yapıyorlar.

Kimisi sıralar arasındaki koridora, kimisi ön sırayla sahne arasındaki boşluğa oturmuş 480 izleyiciye, alkış kıyamet oynadık. Sonunda uzun uzun, ayakta alkışlandık. 1440 lira hâsılatı takdim ettim patrona.

Sabah çıktık Şarköy’den, rotamız Keşan! Evreşe sapağının okunu görünce hep birlikte “Evreşe yolları dar” türküsünü söylemeye başladık. Melodiyi çok seven John ve Philip hemen çalmaya koyuldular. Keşan’a kadar Bülent onlara sözleri öğretmeye uğraştı:

- Ev...re... şe John. Ev...re...şee!

- Eğ..Er..re... se...?

Düzenlemeci vergi dairesi müdürü Hüsnü Yakar oyundan önce verdi zarfı. Matineye ve suareye hiç bilet kalmamış.

İzleyici mükemmel. Fırtına gibi oynuyoruz iki oyunu da. Geceden gidilecek Gelibolu'ya, toparlanıp biniyoruz otobüse, salak Recep gene kayıp.

- Öldürcem ben bu çocuğu Ayfer hanım!

- Öldür Hüsnü bey. Bu da bir çözüm.

Sallanarak duhul oluyor otobüse salak.

- Nerdesin lan?

- Burdayım kaptan.

John bir kesekağıdı portakal almış, otobüsü dolaşarak herkese sunuyor.

Yorgunuz, uykuya dalmak üzereyken ani bir frenle zınk diye duruyor otobüs.

- Gontrol var!

diyor Hüsnü kaptan. Polis memuru otobüsün kapısını açıyor, giriyor içeri:

- Kimlikleriniz lütfen!

- İyi geceler. Ben Ayfer Feray!

- Ayfer Feray Tiyatrosu olarak Keşan turnesinden geliyoruz memur bey. Hanımefendi Ayfer Feray!

diye araya giriyor Bülent. Polis memuru Ayfer Feray'ın kim olduğunu bilmemekle birlikte, sanatçı olduğunu algılıyor. Sorun çıkarmıyor:

- Tamam. İyi yolculuklar!

diyor, tam otobüsten inecekken arkadan gelen John, hiç lüzûmu yokken Ayfer'le Bülent'in arasından polise şirinlik mahiyetinde portakal uzatıyor:

- Siz portakal da yer?

Derdest edip arkaya götürüyor onu Bülent, hareket ediyoruz.

Sabah martı sesleriyle uyanıyoruz Otel Kasap Sami'de. Hava güneşli. İskeledeki lokantada kahvaltı ediyoruz topluca.

Kız Meslek Lisesi Salonu'nda, ilk oyun yarım salon, suare dolu. Matine heyecansız, suarede ise gülmeye utanan bir kalabalık. Dernek başkanı Yücel bey yemeğe dâvet ediyor.

Devrisi gün erken oturduk içkiye boğaza karşı Çanakkale'de. Matine ve suare iptâl! CHP'liler üzgün ve süzgünler. Bir türlü satılamamış biletler!

20 nisan sabahı, hiç oynamadan ayrılıyoruz Çanakkale'den, istikâmet Bayramiç. Matine yarım salon, suare dolu. İzleyici coşkulu, gayet formda bir gün dinlenmiş takım. Zarfı veriyor avukat İbrahim Sözen. Bayramiç'de konaklamayacağız. Gece biraz uzun yol gidilecek ama, Ayvalık'ta beş gün kalacağımız Yalı Otel'e kavuşulacak. Oyundan sonra bir büfeden, peynir, salam, şarap gibi nevâle alındı, bindik otobüse, yanımızdaki boş koltuklara kurduk bireysel sofralamızı, gaza basılacak, muavin salak Recep kayıp.

- Dekor taşırken yardım etti. Sonra birden kayboldu.

dedi Cem. Salonun ışıkları söndü, görevli dışarı çıktı, kapıyı kilitledi. Durumu arzettik, muavinin içerde kalmış olabileceğini söyledik. Açtı kapıyı görevli, yaktı ışıkları. Her yeri aramaya başladık. Sonunda tuvalette bulundu salak. Girdiği tuvaletin kapısı kilitli kalmış, açılamıyormuş. Ensesine şaplak, kıçına tekme atılarak getirildi otobüse.

Çam kokusu, dalga sesiyle uyandık devrisi sabah Ayvalık'ta. Akşam oyun Havran'da, sadece suare. Yolumuz yakın, acelemiz yok, denize karşı uzun uzadıya kahvaltı. Odama çıkıp Gündüz ağbime telefon ediyorum. Müjdeyi alıyorum; kitabım çıkmış!

- Nasıl? Kapağı güzel mi?

- Çok güzel. Erkal Yavi yapmış. Adaş senin için 10 tane göndermiş bana. Gelince alırsın.

Havran'da Çat Kapı Ben Geldim'i oynadığımız sinemada cereyan ediyor oyun. Salon dolu, iyi oynuyoruz ama izleyicinin tepkisi güdük.

- Eskiden daha sık olurdu. Artık kırk yılda bir geliyor tiyatro. Havranlı'nın tiyatro izleme zevki köreldi. Daha sık geliniz lütfen.

diyerek zarfımızı uzatıyor CHP ilçe başkanı Ali Zeybek.

Basıp gaza Ayvalık'a dönülecek, Recep gene kayıp.

- Derhal hareket ediyoruz Hüsnü bey, Recep de bundan sonraki hayatına Havranlı olarak devam etsin.

- Ben var yapmak muavin, hiç yok lüzum Recep!

diyor Philip. Basıyor gaza Hüsnü kaptan. Recep'sizce çıkıyoruz Havran'dan.

- Göt yahu!

diyor Bülent.

- Havranlı Göt Recep!

diyor Cem. Recep'sizliğimize kaldırıyoruz plastik bardak kadehlerimizi.

Burhaniye girişinde bir otomobil solluyor bizi, önümüze geçince yavaşlıyor, dörtlüleri yakıyor, sürücü pencereden kolunu çıkararak bize, dur, işareti yapıyor. Basıyor frene Hüsnü kaptan. Otomobilden salak Recep iniyor, otobüse sızıyor.

- Nerdesin lan?

- Burdayım kaptan!

Salak Recep'i bize ulaştıran CHP yetkilisine teşekkür ediyor

Ayfer;

- Hiç zahmet etmeseydiniz!

90

22 nisan Edremit'te matine, suare dolu. Singer yetkili satıcısı Mehmet Çelik bütün biletleri satmış. İki oyun birbirinden keyifli, zarfımız kalın. İkinci oyunun perde arasında bir soyunma odasına kilitlenen Recep otobüse sevkediliyor, basılıyor gaza. Yarın Burhaniye'deyiz. Eczacı Ümit hanımı düşümde görmek kararlılığıyla koyuyorum başımı yastığa Yalı Otel'de. Sabaha kadar salak Recep geziniyor düşümde.

Erken çıkıyoruz Ayvalık'tan, matine 15.00'te. Salona ulaşıyoruz. Ümit hanım, saç baş yapılı, makyaj yerinde, dar etekli tayyör, bir yunan heykeli gibi karşılıyor bizi kapıda. Onu seviyorum duygusu ruhuma egemen. Sıkı çalışmış dernek, iki oyun da dolu. Oyundan önce veriyor zarfımızı Ümit hanım. Oyundan sonra onunla görüşeceğimi düşünüyor, Burhaniye'de bir otel odası tutup geceyi burada geçirmek gibi planlar yapıyorum ve fakat oyundan sonra Ümit hanım ortada yok, kös kös dönüyorum Ayvalık'a. Başlamadan bitiyor Ümit hanımla aşkımız. Çok vardır benim böyle kendi kendime, gelin, güvey ve kayınço olmam.

Ayvalık'ta matine yok, tek oyun. Bülent'le tavla oynuyoruz otelin lobisinde.

- Sen Ümit hanım konusunda yanlış yaptın! Oyundan önce bitirecektin işi!

diyor, sinirimi bozmak için.

Oynadığımız en iyi oyunlardan biri Ayvalık'taki. Salon dolu, izleyici mükemmel. Giderek artıyor takımın oyuna güvenci. Sonbaharda İstanbul'da perde açacağımız salon düşünmeye başlıyoruz o akşam yemeğinde.

- Yalnız John ve Philip var türk olmak!

diyor Bülent.

- Okey!

diyor Philip.

- Öyle okey'le bitmez o iş, var siz sünnet olmak!

- What is sunnet?

diye soruyor John. Cem olayı, sanki erkeklik organı kökünden kesilecekmiş gibi sapık bir biçimde anlatıyor onlara. İkisi de türk olmaktan vazgeçiyorlar!

Devrisi gün Kınık'tayız. Matine 14.00'de! Onbire koysaydınız bari! Miki filmi mi lan bu? Dekor kurulacak, ışık ayarlanacak... Kınık'ın içinden değiliz ki, Ayvalık'tan geliyoruz. Çeyrek geçe başlayabildi oyun. Salonun yarısını dolduran izleyici güzel. Suarede de salon dolu değil, ama izleyici neşeli. Keyifle oynuyoruz. Biraz eksik CHP ilçe örgütünün zarfı. Onların da canı sağolsun! Devrisi gün oyun Menemen'de. Kınık'tan basıyor gaza Hüsnü Kaptan, istikâmet İzmir, Kısmet Otel!

12 gün buradayız! Açıyoruz bavulları, şunlar yıkamaya, şunlar kuru temizlemeye, şu çoraplar, hatta Burhaniye'de giyilen şu uğursuz don atılabilir. Yeni donlar alacağım kendime.

İzmir'e çok yakın ve fakat zikren çok uzak, haddinden fazla kasabamsı Menemen'de tek gösteri. CHP kadınlar kolu hıncahınç dolduruyor salonu. Maç gibi bir oyun Kubilay'ın şehit edildiği, ürkerek gittiğimiz yerde. Güler yüzlü Gülay Topaloğlu uzatıyor

zarfımızı. John'un ingilizce şarkıları eşliğinde dönüyoruz İzmir'e.

Sabah erken kalkıp İkinci Kordon'daki kitapçıda alıyorum soluğu, Kazancı Yokuşu kitabı soruyorum. Yazarının adını soruyorlar. Söylüyorum.

- Yücel Yayınevi'nden çıktı!

diyorum. Yok.

Akşam oyun Ayfer'in mahallesi Bornova'da, sadece suare. Tıka basa dolu Çınar Sineması. Belediye başkanı İhsan Alyanak ve eşi ön sırada. Çok duygulanıyor Ayfer, turnenin en iyi oyununu oynuyor, uçuruyor ekibi. Başkanın dâvetlisi olarak Kordon'da Deniz Restoran'a gidiyoruz takım halinde. Geç vakitlere dek sürüyor İhsan Alyanak'la hoşsohbet gece.

Devrisi gün Konak ve Kemeraltı'ndaki kitapçılara soruyorum Kazancı Yokuşu'nu. Boş bakıyorlar.

- Yücel Yayınevi'nden çıktı. Hemen getirtin!

Akşam tek oyun Çiğli'de. Salon dolu, izleyici müthiş. İzmir'de patlıyor oyun. Cumartesi Altındağ'da matine, suare dolu. Bülent'le ikili sahnelerimiz maça dönüştü. Karabağlar, Konak, Karşıyaka'daki oyunlarla izdiham halinde tamamlanıyor İzmir turnesi. Karşıyaka'daki kitapçılarda da bulunamıyor Kazancı Yokuşu!

Susurluk'ta kitapçı yok, kırtasiyeci var, eser miktar kitap da bulunduruyor.

- Ferhan Şensoy'un Kazancı Yokuşu kitabı var mı?

- Kimin?

- Ferhan Şensoy. Yücel Yayınevi'nden yeni çıktı.

CHP ilçe başkanı şık adam İbrahim Bozoğlu'nun himâyesinde dolu oynuyoruz Susurluk'ta 40. oyunu. Artık herşey oturdu, nerde gülme, nerde alkış alacağımızı bilerek, tadını çıkararak oynuyoruz.

Oyundan sonra mükemmel bir sofrada ağırlıyor bizi Bozoğlu, o yemek sırasında farkediyoruz bu mütevazı adamın derin kültürünü, tiyatro bilgisi ve aşkını.

Gönen'deki kırtasî kitapçıya da sordum umutsuzca Kazancı Yokuşu'nu. Yok tabii.

- Ömer Seyfettin'in hangi kitapları var?

diye sordum.

- Kimin?

dedi şaşkoloz kırtasiyeci.

- Ömer Seyfettin! Burda doğmuş. "Ben Gönen'de doğdum..." diyerekten başlar külliyâtı.

Ömer Seyfettin'i tanımıyorsa beni niye tanısın Gönenli kırtasî kitapçı?

Hızla çıktım dükkândan.

Matineyi dolduramamış CHP ilçe başkanı Raci bey, suareye yer yokmuş, eksiksiz ödedi parayı. Her nedense izleyici biraz donuktu. Ömer Seyfettin'in Gönen'de tanınmamasından ötürü herhalde.

Mudanya'da bir tane kitapçı varmış. Eczacı Hakan tarif etti, gittim. Kazancı Yokuşu isimli kitabı sordum, hiç yazar ismi kullanmadan.

- Ne yokuşu?

diye sordu tip. Kalemtıraş alıp çıktım dükkândan.

Eski bir kilisedeydi Mudanya'daki dolu ve fakat pek tepkisiz oyun. İzleyiciler arasında Galatasaray'dan okul, Strasbourg'da gurbet arkadaşım Mudanyalı Nami Başer de vardı. Güzel şeyler söyledi oyun için.

Mustafakemalpaşa'da kitapçı bulamadım. Matine, suare oynadık coşkulu izleyiciye, hitam buldu turne 45. oyunla. Bastı gaza Hüsnü

kaptan, istikâmet İstanbul!

Sabaha karşı Taksim'e ulaştı otobüs. Martılar devriye geziyorlar meydanın üstünde. Polis sayısı, martı sayısından az değil. Herkesle vedâlaştım. Ayfer'e sarıldım, öptüm. Kalın bir zarf uzattı;

- Yazar, besteci olarak telif ücretin!

- Saçmalama patron. Böyle bir şey istemiyorum.

- Saçmalayan sensin. Hayatımda ilk defa bir çanta parayla dönüyorum turneden.

diyerek ite kaka soktu zarfı ceketimin cebine.

91

Kazancı Yokuşu kitabımın hiçbir kazancı olmadı. Gündüz ağbimin adaşı yayıncı vereceğini belirttiği epik gülünç parayı da veremeyerek yayıncılığı bıraktı, pleksiglasçılığa başladı, bir ay sonra halı ticaretine döndü. Yücel Yayınevi, halıevi oldu. Neşeli, kalender, iyi yürekli bir adam yayıncım. Arkadaşlığımız oluştu, birlikte içiyoruz ve fakat bana hiç telif ödemiyor. Bir mayıs ikindisi, Cağaloğlu'nda vilâyet binasının tam karşısında Güncer Han'ın ikinci katındaki Yücel halıevine telif ücreti isteyen yıpratıcı ziyaretlerimden birini yaptım. Oturduk halıların üstüne. Bir köşede elden çıkarılamamış kitaplar. Bir yanda pleksiglas işinden arta kalan pleksiglaslar. Bana çay ısmarladı. Sonra votkaya geçtik. Derhal Gündüz ağbimi aradı telefonla ve dalga geçen bir tonla;

- Adaşım, yeğenin olan çocuk gene geldi. Efendi gibi çay içiyorduk. Telif konusunu açtı, mecburen direk votkaya geçtik!

dedi. Gündüz ağbim ona ne yanıt verdiyse, uzun bir kahkaha attı.

- Tamam votka bitince geliriz sana doğru.

diye bağladı telefon konuşmasını. Votkalar yenilenince bana telif ücreti olarak bir miktar pleksiglas önerdi, hiç oralı olmadım. Üçkağıtçı değil, gerçekten parası yok. Yücel Yayınevi, Jack London, Maksim Gorki, Kambanellis, Traven'den çeviriler ve Nâzım Hikmet, Enver Gökçe, Hasan Kıyafet gibi yazarların kitaplarını basan solcu, ilkeli bir yayınevi. Onunla telif kavgam şaka yollu, aramızda oynanan bir oyun gibi. Bir beklentim yok. Yayınevinin

kapanmasına, ben de onun kadar üzülüyorum.

Votka bitince;

- Haydi kalk gidelim!

dedi.

- Gidelim halıcı!

Bir süredir öyle hitap ediyorum ona, çok bozuluyor. Bindik arabasına, Hilmi'nin büfemtrak meyhânesinde Gündüz ağbimle buluşmak üzere yola koyulduk. Karaköy kırmızı ışıklarında, gene şaka yollu telif ücretim konusunu tartışıyorduk.

- Ben senin kitabını, satmayacağını bile bile, çok beğendiğim için bastım. Nankörlük ediyorsun oğlum.

- Hiç mi telif ücreti almıyıcam kitabımdan?

Cebinden elli lira çıkararak:

- İnan ki son param bu!

dedi. Hızla kaptım elinden elliliği, ani bir hareketle sakalıma sürüp blucinin sağ cebine indirgedim.

- Çok adisin!

diye kahkaha attı ve fakat parayı geri istemedi. Bu ondan aldığım ilk ve son telif ücreti oldu.

Kitabım nisanda yayınlandı, ama hiçbir yerde bulunamıyor. Her gün Taksim'den Tünel'e ve Şişli'ye kadar bütün kitapçıları dolaşıyorum. Hepsine girip;

- Ferhan Şensoy'un Kazancı Yokuşu kitabı var mı?

diye, soruyorum. İsmim hiç bildik gelmiyor kitapçılara.

- Yok.

- Getirtin. Alıcam!

diye sinirle çıkıyorum her kitapçıdan.

Kitabı yazdığım sıralar bu yokuşta oturuyordum, hâla aynı yerdeyim. Hiçbir kitapçıda bulunamamasına karşın, yokuşumuzun gayyur delikanlıları bir yerden bulabilmişler, kahvenin önünde toplaşmışlar, birisi yüksek sesle okuyor. Kahve benim penceremin altı. Beni pencerede görünce, bütün başlar bana döndü. Kahvenin önü gözümün içine bakıyordu. Sormak istiyordular; Melek Abla kim? Yani hangisi? Komisyoncu Nurettin belli ki Muhittin, kasap malûm. Komisyoncu yardımcısı Halûk belli. Münir ağbi zaten yokuşta oturuyor, Yusuf bakkal mevcut. Yavuz kim? Kahve önünde oturanlardan birinin adı Yavuz'muş. Yeni öğrendim. O, kendisinin yazıldığını sanarak epey içerlemiş görünüyor. Akademili kızlar yokuşu tırmanıyorlar salına salına. Kahvenin önündeki kalabalığın asıl sebebi bu. Akademinin dağılma saati gelince hepsi kahvenin önüne birer sandalye atıp, aşağıdan yukarı çıkan kızların kıçlarını inceliyorlar. Yokuşun akşam sefâsı saati. T cetveller, gönyeler dingil dingil yokuş çıkıyorlar parke taşlarını üze üze. Kahvenin önündeki Yavuz kızlara bakamayacak denli dertli. Yokuşun fırlamaları da:

- Sensin oğlum işte! Adıynan sanıynan yazmış!

diyerek onu dolduruşa getirmişler besbelli. Ben öyle biri değilim düşüncesi yüzüne yaygın, yarım göz bakıyor bana, sigarasından nefes çekiyor, dertli dertli üflüyor dumanı.

Oysa Yavuz'u yazarken, gözümün önünde hep Yavuz Şeker vardı. Sanki ona rol yazar gibi yazmıştım. Kendisi Şehir Tiyatrosu'nda oyuncu. Yazdığım televizyon dizilerinde oynuyor. Yetenekli, şeytan tüylü. Boyu bir metreyi pek az geçkin. Yaşından genç görünüyor. Koskoca herif, çocuk rolleri oynuyor. Sinema, televizyon, tiyatro arasında koşuşturuyor, ne rol verilirse kabulleniyor. Reklamlara çıkıyor. Derken insanlar sokakta tanımaya başlıyorlar onu. Ondan sonra Yavuz, öyle her rolü oynamıyor.

Televizyon öcü bir şey. Kim üç hafta üstüste ekranda tebârüz etse, herkes sokakta tanıyor onu, çocuklar peşinden koşuyor. Eğer ekranda:

- Alo!

demişsen, ismin Alo kalıyor.

- Bakınız Alo bey geçiyor!

Özcan Özgür'e Sayın Garson diye bir rol yazdım, Refik Zafer isimli, müşteriye müşterilik adabı öğreten sinirli bir şef garson! Çok başarılı oynuyor. Zaten ona eldiven gibi yazılmış rol. Oynadığı bölüm yayınlandıktan sonra sokağa çıkamaz hale geldi.

- Bak lan Refik Zafer!

Televizyonda her akşam sandalye gösterseniz, o sandalye çok fena meşhur oluyor. Türkler, yeni keşfettikleri sihirli kutu televizyonun başından kalkamıyorlar.

- Koşun koşun, yepyeni reklamlar var!

Televizyon içimize sinmiş. Yayın başlamadan önce, netlik ayarlamak üzere açılıyor biricik kanalımız, siyah beyaz TRT, bitişteki askerlere kadar kapatılmıyor. Ne yayınlanırsa pür dikkat izleniyor. Düğmesini kapatmak, arasıra söndürmek gibi alışkanlıklar yok. Askerlerin rap rap gelip göndere türk bayrağı çekmesinden sonra ulusal marşımızla kapanıyor program, ardından ekrana "Televizyonunuzu kapatmayı unutmayınız!" yazısı geliyor. Buna rağmen televizyon karşısında uyuyup kapatmayı unutan var, o yazı dakikalarca duruyor ekranda, uykudan silkindiğiniz bir ara kalkıp söndürüyorsunuz sihirli kutuyu, yatağınıza gidip daha düzgün bir uyumaya geçiyorsunuz. Düşünüzde, dizi kahramanları dolaşıyor, Komser Kolombo, Petroçelli, Davinia...

Televizyonda ünlü olan oyuncu hemen gazinoya atlıyor. Gecede birkaç bin lira almalar, başrol filmler derken paçayı kurtarıyor, başını sokacak bir ev ediniyor, kıyıya köşeye üç beş kuruş koyuyor. Ülkemizde hiçbir sosyal güvencesi olmayan oyuncu takımı gazinolardan emekliliğini alıyor. Her yıl bir iki arkadaşımız öne fırlıyor, hepimiz koltuk çıkıyoruz, haydi o da kurtarsın paçayı. En gereksinim içinde olanlara öncelik tanıdığımız bile oluyor. Yavuz Şeker'in ihtiyacı var, televizyon dizisinin her bölümünde rol yazıyorum Yavuz'a. Yayınlanmakta olan Giyim Kuşam Dünyası'nda oynuyor.

Ona rol yazma alışkanlığı içinde yazmışım Kazancı Yokuşu'ndaki Yavuz'u, kahvenin önünde somurtan kendisinin yazıldığını düşünüyor.

Peki Ercüment kim? Berber hangi berber? Tuhafiyeci, şu pipo içen tuhafiyeci mi? Sürücü Saim kim? Arap'ı mı kastediyor acaba? Ya albayım Necdet kim? Var konuma uygun birkaç herif yokuşumuzda. Hangisi acaba? Herkes benim pencereye bakıyor. Tedirgin olarak kapattım pencereyi. Albayım Necdet'in yokuştaki heriflerle ilgisi yok. Montreal'den bir arkadaşım, ama yazarken Alpay İzer'i de düşündüm. Pek sevdiğim biri değil, o da bana bayılmaz. Ancak haftada üç gün görüşmemize engel olunamıyor. Akbank Çocuk Tiyatrosu'nda oynuyor, ayrıca bankanın reklam işlerinde çalışıyor, bu yüzden haftada üç gün Fındıklı'daki Akbank genel müdürlüğüne uğruyor ve yokuştan Taksim'e çıkarken benim evde mola vermeden edemiyor. Elinde yüz gram çekilmiş kahve, hunharca sırıtıyor kapıda. Kahveyi elime sıkıştırarak sızıyor içeri:

- Al bakalım. Bana bi kahve yap be!

diye beni mutfağa yol edip kendisi çalışma masama yerleşiyor ve bir kâğıtkakan gibi masamdaki bütün kağıtlara saldırıyor. Sinirle

çok hızlı, köpüksüz, duru, kaynamamış bir kahve yapıyorum mutfakta. Alpay bütün kağıtlarımı bir polis müfettişi gibi inceliyor. Onun derdi, kime ne yazıyorum, nasıl bir şey yazıyorum, bu arada ne işle meşgulüm, ekonomik durumun ne safhada? Bir televizyon dizisi falan yazıyorsam, kendisi de oynayabilir. Biz düşman değiliz ya! Uyduruk kahveyi fincanlayıp dönüyorum salona, Alpay masamın en alt zula çekmecesindeki kira sözleşmesini çıkarmış, bir kaşı havada, küstahça bana doğru sallıyor:

- Haziran ödenmemiş!

Evet, haziran kirasını ödeyemedim henüz, temmuza tecâvüz etmiş bulunuyoruz. Utanıp sıkılıyorum, ezilip büzülüyorum. Birden aklım başıma geliyor, çekip alıyorum elinden kira sözleşmesini.

- Sana ne ulan?

Masayı acele toparlayıp, kağıtları dosyalarına gömüyorum. Alpay hepsini okumak istiyor. Güldürü senaryoları yazıyor Yeşilçam'a, kimi espriler araklamak derdinde.

- Okuma kardeşim!

Alpay yüzsüz, okuyor. N'apiim, okusun bari, diyorum. Gidip kendime doğru dürüst bir kahve yapıyorum. Gitmek bilmiyor, siz ondan sıkıldıktan sonra da uzun süre oturuyor. Bankacı karısının maaşının onikinci dereceden yüzde yirmiüç arttığını, kendisinin reklam işlerinde giderek ilerlediğini, nerdeyse Akbank'ın genel müdürlüğüne oynadığını uzun uzun anlatıyor. Gitse de, kaldığım yerden sürdürsem işimi, diye düşünüyorum. Benim işim yazmak. Boş kağıda sözler yazıp satıyorum. Evim, aynı zamanda iş yerim. Gelip gidenler pek bunun farkında değiller. Her gelen kahveye gelir gibi geliyor bana.

- Ben düşünceli misafirim bak kahvemi getirdim!

diye sinir bozucu kahkahalar atıyor Alpay.

- Ayrıca şekersiz içiyorum, şekerli içsem şeker de getirirdim! diye ekliyor. Kalkar gibi oluyor, derin bir oh çekiyorum. Hayır, gitmiyor, gömleğini pantalonunun içine daha iyi sokma işi için ayaklanmış, gömleği yerleştirip, pantalon askılarını düzeltip yeniden çökeliyor koltuğa. Oturdukları evi satın aldıklarını, ilerde satıp başka ev almayı düşündüklerini, ikinci çocuğunun konuşmaya başladığını ve ne gibi şaklabanlıklar yaptığını saatlerce anlatıyor. Tansiyonum düşüyor, bayılacak gibi oluyorum. Nefret ediyorum ondan. Aslında küs sayılırız. Sürekli ziyaretlerine engel olunamıyor. Tiyatroculukta zaten küsmeler uzun süremiyor. Bir avuç laf ebesiyiz biz, birbirimizi kollamak gibi bir geleneğimiz var, ayrıca hepimiz bir gün birbirimize gerekebiliyoruz. Üç kuruş için bu işleri yapacak adam, her kuşaktan üç beş tane ya çıkıyor, ya çıkmıyor. Tiyatro bir ırmak gibi, bir yıl alüvyon bırakıyor, ertesi yıl tiyatroyu sel alıyor, biz bu çarkın içinde birer dişliyiz, gönlümüzde kulis tozu uçuşuyor püfür püfür, her sonbaharda dellenip özleyerek birbirimizi arıyoruz.

Tiyatrocuların çok aklıbaşında tipler olduğu söylenemez.

92

Zeki Alasya, Metin Akpınar Maksim'in yazlığı Caddebostan Gazinosu'nda sahneye çıkacaklarmış;

- Bize bir şov yaz!

dediler.

Kim Ulan Bu Lafonten diye bir şey yazdım. Gazino şovunun tiyatro oyunu gibi bir ismi olması gerekmiyor. Eserin gazinosal ismi: "Şimdi karşınızda Zeki Alasya, Metin Akpınar!" Ve fakat eserimin özgün ismi olması gerek. Mevzumuzun konusu hayvanlar ya da hayvan insanlar. Gazino izleyicisi denilen hayvansal gürûha bir nazire. Eğlenerek yazdım İnek Avukat'ı, Geyik Rüştü Bey'i. Süleyman Böceği Bütün Bir Yaz, Konyalı Gayyur Karınca Necmettin'e Karşı Şarkı Söyledi Avaz Avaz, uzun isimli skeç cuk oturdu. Tutuldu şov. Ardından İzmir Fuarı'na taşındı. Sonucun neticesi bana biraz lira verildi. Kira, bakkal borcu ödendi. Cebimiz para gördü.

Kafe Bulvar'ın boş barında oturuyorum. Evşan yok, barda nöbetçi barmen. Yolluğu kıt bir akşam başlıyor yani.

- Evşan hanım kaçta gelir?

- Evşan hanım ayrıldılar.

- Öyle mi? Niçin?

- Kendisi Harbiye'de bar açacak.

Ağustosun son haftası. Kafe sakin. Terastaki masalarda kimi

turistler var. İç taraf bomboş. Yağmur indi, inecek. Sonbahar arzı endâm ediyor İstanbul'a. Aydoğan'ı bekliyorum.

Hayrola Karyola için salon araştırmalarını sürdürüyorken, Ayfer'e Şan Tiyatrosu'nda büyük prodüksiyon müzikaller yapan Egemen Bostancı'dan teklif geliyor. Ayfer, sezon başında o müzikalde oynayarak, hem onu unutmuş İstanbul izleyicisine kendini hatırlatmak, hem de müzikal yevmiyesiyle bir sermaye biriktirip girmek istiyor tiyatro işine. Mantıklı. Şimdilik erteleniyor Hayrola Karyola.

Elinde bavulumtrak kasetleriyle Aydoğan nihayet giriyor kapıdan. Yanında turne düzenleyici Osman Diper. Epey olmuş Osman ağbiyle görüşmeyeli.

- Sen görmeyeli turneci oldum Osman ağbi. Ayfer Feray'a 30 gün turne bağladım! Hem de tesbih gibi! Bu akşam Balıkesir, yarın akşam Bükreş gibi durumlar yok!

- Oğlum işimizi elimizden alacaksın. Sen kendi işine baksana!

diye gülüyor.

Osman Diper, ortağı Adapazarlı Hamdi ile İstiklâl Caddesi'nde Fransız Konsolosluğu karşısında bir apartmanda küçük bürosu olan, adresi belli ilk profesyonel anlamda turnecilerden. Kalburüstü tüm tiyatroların Anadolu turnelerini onlar bağlarlar. Kimi şehirlerde kazanır, kimi yerlerde zarar ederler, ama tiyatronun parasını öderler.

- Baba, 10. ve 11. bölümün paraları çıktı. Sen Radyoevi'ne bi uğra.

diyor Aydoğan.

- Güzel.

- Rakı ver bize kardeş!

diyerek barmene, boyunbağını gevşetiyor, gömleğin üst düğmesini

çözüyor.

Sonbaharda Gayrettepe'de Stardust ismiyle bir gece klübü açılacakmış. Beyaz Kelebekler orkestrasından Turgut'muş işin patronu. Orada şarkıcı ve komedyenlerden oluşan ekiplerlerle şovlar yapmak istiyorlarmış. Osman ağbi, yeni şarkısı ilkbahardan beri her yerde düzenli olarak çalan şarkıcı Sevdâ Karaca'nın menajeriymiş, Adapazarlı Hamdi'nin selâmı varmış. Şarkıcı olarak Sevdâ ve Pâkize Suda'yı düşünüyorlarmış, yanlarına komedyenler koymak istiyorlarmış. Tam n'apıcaklarını bilemiyorlarmış! Böyle bir şey yazılması lâzımmış. Aydoğan ve Osman ağbi beni önermişler. Görüşmek istiyorlarmış.

- Görüşelim!

Devrisi gün akşamüstü Gayrettepe Yıldız Posta caddesinde indik taksiden Aydoğan ve Osman ağbiyle. Buluştuk Beyaz Kelebekler'den Turgut'la, basamaklarla eksi katlara inilen, dekorasyon çalışmaları süren müstakbel Stardust'ta. İki kadın şarkıcının yanına, iki ya da üç komedyen eklenip bir şov oluşturulmasını istiyor Turgut. Amerika'da bu isimli bir klüpte öyle bir şey varmış. Kabare gibi yani, ama sıkı orkestrasıyla. İstanbul Gelişim Orkestra'sı çalacakmış! Ama tabii, bir senaryo yazılması lâzımmış!

- Yalnız yazılması değil, sahneye koyulması da lâzım!

dedi Aydoğan.

İki şarkıcı hanımın yanına, Adile Naşit ve yıldızı parlayan Perran Kutman'ı önerdim. Dört kadın üstüne bir kurgu yapacağımı, bir metin yazıp, onu sahneye koyacağımı söyledim. Olumlu bulundu.

- Size ne ödeyeceğiz?

diye sordu Turgut.

- Bilmiyorum. Hiç böyle bir iş yapmadım. Onu Aydoğan'la

konuşun.

93

Stardust'ta Dedikodu Şov'un ilk provası 19 ekim, patron Turgut'un yazıhâne olarak kullandığı, çelik masalı odada; Adile Naşit, Perran Kutman, Sevdâ Karaca, Pâkize Suda. Okuma provası söz konusu, fakat bir türlü başlayamıyor, girip çıkan belli değil odaya. Salonda dekorasyon çalışmaları ve sahne yapımı sürüyor. Işıklandırma için tavana demirler kaynaklanıyor.

Dedikodu Şov kadın hakları savunucusu bir kabare gösterisi. Bir ismi de: Aksaraylı Amazonlar. Dört kadının sunduğu bir girizgâhı;

Madem ki biz kadınız
Şeytana en yakınız
Can bedenden çıkmadan
Şu güzellik geçmeden
Tavrımızı koyarız
Hey erkekler erkekler
Kına yakınız!

şarkısı izliyor. Şarkıların ve skeçlerin arası;

"Erkekler aptal oldukları için kadınları aptal sanırlar."

Çin İmparatoriçesi Tsu-Hsi

"Hükümet, Meclis, Basın erkeğin elinde oldukça

dünya gürültü ve patırtıdan kurtulamaz.”

Ziya Gökalp

“Erkeğin iktidarda oluşu lâyık olduğundan değildir.”

Nurettin

“Kadın savunmak için savaşır.”

Hamdullah Suphi

“Evlilikte tutsaklık kadının kocasının soyadını almasıyla başlar.”

Nurettin

“Tarihte görülen ilk sınıf çatışması karı koca didişmesidir.”

Ben

“Kadın ve tavuğu şimdiye kadar kimse doyuramamıştır.”

Abdülhak Şinasi Malboro

“Her aşçı kadının devletin nasıl yönetildiğini bilmesi gerekir.”

Lenin

“Hiçbir kötü kadın, bir kötü erkek kadar kötü değildir.”

Nurettin

“Kim lan bu Nurettin?”

gibi vecizelerle, tarihteki kadın kahramanlardan kolajlarla, diapozitif olarak bezenmiş.

Şarkıları besteleyecek olan Selâmi Şahin, Aydoğan ve Osman Diper de başlayamayan provadalar. Kurgunun içine Sevdâ ve Pâkize'nin piyasa şarkıları yerleştirilecek. Bana bir an önce söyleyecekleri şarkıların kasetlerini iletmelerini istedim. Bunun üzerine Sevdâ ve Pâkize arasında hangi şarkıları söyleyecekleri görüşmesi başladı.

- Sen hangilerini söyliyeceksin? Çık çık çık'ı söyleyeceksin herhalde?

- E herhalde. Çık çık çık, diye ortalık yıkılıyor Pâkize.

- Çık çık çık, şart!

diye topa girdi Osman Diper.

- Hayır bilelim yani. Ben de ona göre bi repertuvar yapıcam anam.

dedi Pâkize. Konu birdenbire giysilere sıçradı.

- Ben ilk şarkımda kırmızı tuvalet giyicem. Sen de ona göre bi şey düşün anam... Ayrıca sen giysilerini Mualla'ya yaptıracaksan haberim olsun, ben başka birine yaptırırım.

- Tabii ki Mualla'ya yaptırıcam Pâkize.

- İkinizinkileri de Mualla yapsın, farklı farklı şeyler yapar.

diye bağlıyor konuyu Osman Diper.

Adile abla, Perran ve ben, elimizde okumak üzere toplaştığımız şov metni birbirimize boş boş bakınıyorken, konu çaktırmadan, kimin ismi üste yazılacak cebir denklemine ulaşıyor. Pâkize dışarı çıkıp Turgut'la görüşüyor.

Onlar içeri girince Sevdâ ve Osman Diper dışarı çıkıyorlar.

Üç saat gecikmeyle başlıyor okuma provası. Tamamı bitmiş değil

metnin. Giriş, kimi skeçler ve düşündüğüm skeçlerin özetlerinden oluşan bir akış yazdım. Sevdâ'yı, Pâkize'yi tanımıyorum. Oyuncu olmadıklarını biliyorum. Ne kadar kıvırabilirlerse, o kadar rol yazacağım onlara, belki rol değil de, kimi esprili geçişler... Adile abla ve Perran eğlenerek okuyorlar, onlara çok gülen Sevdâ ve Pâkize'nin böyle bir alışkanlığı yok, kem küm okumaya çalışıyorlar. Okuyamamalarına da çok gülüyorlar. Pâkize bu sırada örgü örmeyi ve sakız çiğnemeyi de beceriyor.

Selâmi Şahin'e yazdıklarımdan bir kopye veriyor, bir an önce giriş şarkısını bestelemesini rica ediyorum. Devrisi gün 18.00'de buluşmak üzere son buluyor ilk provamsı toplantı.

O gece girişi yeniden yazıyorum; Midnight Muhavere!

(Adile ile Perran girerler sahneye, baterinin tıngırtısıyla arkadaş)

İKİSİ-Şovumuza hoşgeldiniz! Aslında bu şov benim şovum sayılır!

PERRAN-Daha doğrusu, nasıl filimlerde esas çocuk, esas kız var, iki tane başrol... Burda esas çocuk yok, esas kız iki tane.

ADİLE-Öyle olabilir ama esas kız benim. Ayrıca ben senin ablanım.

PERRAN-Ona bakarsan Zeki Müren de, Bülent Ersoy'un ablası! Her iki kız da aynı esasiyet derecesine sahip olabilirler.

ADİLE-Valla benim ismim üste yazıldıktan sonra, isterse herkes esas figüran olsun, bana ne!

PERRAN-Her ne kadar esas kızlar bizsek de, ikimizin ismi de üste yazılmayacak. Bu gibi yerlerde şarkıcıları en üste yazmak zorundalarmış.

ADİLE-Benim adım alta yazılamaz.

PERRAN-Dördümüzü birden en üste yazamazlar, dört tane en üst

yok. Az üst var, daha az üst var, en az üst var, altüst var...

ADİLE-O zaman yukardan aşşa yazsınlar, bilmecelerdeki gibi.

PERRAN-En iyisi şöyle yazsınlar; ADİLE KARACA

PERRAN SUDA

PAKİZE KUTMAN

SEVDÂ NAŞİT

ADİLE-Naşit niye en altta?

(İstanbul Gelişim basar gaza, başlar şarkı.)

Suçumuz kadın olmak
Yaşamımız hüzündür
Erkekler ağlamazlar
Gözyaşları bizimdir

Suçumuz âşık olmak
Düşe hülyâya dalmak
Bir gün gider erkekler
Yalnızlıklar bizimdir

Kadın olmak suçumuz
Biz yorgun bir tarlayız
Erkekler tohum eker
Ceremesi bizimdir.

İlk gece izdiham halinde başlayan Dedikodu Şov, aylarca kapı baca kırıyor Stardust'ta.

94

Şan Tiyatrosu'nda Ayfer'in oynadığı müzikal tutmuyor. Paldır küldür kaldırılıyor. Büyük küskünlüğe göçüyor Ayfer, tiyatro konusunu kapatarak Bodrum'daki evine inzivâya çekilmeye karar veriyor. Dil dökmelerimiz fayda etmiyor, vazgeçiremiyoruz onu düşüncesinden. Hayrola Karyola ekibi yetim çocuklar gibi ortada kalıyor, dört bir yana savruluyoruz. Kursağında düğüm oluyor hepimizin hevesi. Hayrola Karyola Ayfer'siz olmaz ki! Bir rafa kaldırılıyor oyun, o raf da buna üzülmüyor değil. Madam dö Feray, bir aşktır benim için ve hep öyle kalacak.

Gene işsizim. Gizem Kız'ın geliriyle dönüyor çarkımız. Buna çark denilemez aslında; sinirsel döngü!

Kazancı Yokuşu'nda 79'un ilk ayı. Üç ayaklı bir sac odun sobası aldım, atıyorum odunu, ev ısınıyor işte. Gaz aramaktan kurtulduk. Odun her zaman bulunuyor. Farzet dağ başındayız, dedim kendime. Kazancı Yokuşu'nun dağ başından farkı mı var? Üç ayaklı sac soba en birinci tanığı en kestane günlerin. Fakat düzenli odun atmak gerekiyor, bir dalarsan sönüyor. Boruların temizlenmesi mi gerek acaba? Eskiden öyle şeyler olurdu baba evinde. Ne kadar zamanda bir olurdu acaba?

Yazmaktan bir sıkılganlık mıdır, nedir yaşadığımız, yoksa daktilo yerini, saza, gitara mı bırakıyor? Şarkılar besteliyorum hiçbir oyuna ait değil, bağımsız. Şarkı makineli tüfek gibi bir silah. Akşamları bandrolsüz, pilli kaçak radyomu kurcalıyorum. Araplar,

bulgarlar, ingilizler kendi dillerinden şarkılarıyla dünyayı dolanıyorlar.

Şubatın ilk günü Humeyni İran'a döndü. Akşamüstü kimliği henüz belirlenemeyen biri gazeteci Abdi İpekçi'yi vurdu. Boktan günler yaşıyoruz gene. Kayseri'de olaylar; yeşil sarıklı kişiler "Ordu gidecek, şeriat gelecek", "Laiklik dinsizliktir, getirene lânet olsun", "Allahüekber Humeyni Rehber" diye bağırmışlar. Göstericiler arasında bir çok Suriyeli'nin bulunduğu söyleniyor.

Arda Uskan Stardust'ta Sezer Güvenirgil'li bir şov düşünüyor. Kimi şeyler yazmış. Kuklalar isimli metni toparlamamı ve sahneye koymamı istiyor. İşin patronu Sezer. Konuşup anlaşıyoruz. Girişiyorum işe. Arda müziklerin bestelenmesi için Fuat Güner'i öneriyor. Tanımıyorum. Tanıştırıyor bizi, hemen dost oluyoruz. Sezer'in yanına, Ayşen Gruda, Aydemir Akbaş, Aynur Akarsu gibi bir takım kuruluyor. Fuat bestelediği şarkılarda müzisyen olarak da katılıyor olaya. Ortaya çıkan şey ilginç ve fakat Sezer çok güçlü isim değil, bir sansasyon gerek...

Le Nouvel Observateur dergisinde zenci bir amerikan kadın oyuncunun fotoğrafı var; kafayı kazıtmış ve fakat çok güzel. Fotoğrafı kesip götürüyorum provaya, Sezer'in önüne koyuyorum. Çığlık atıyor:

- Kafamı kazıtacak değilim herhalde!

Hiç üstelemiyorum. Prova sürüyor. Sezer arasıra fotoğrafı inceliyor. Sonunda Arda'nın da fikri şiddetle savunması üzerine dazlaklığa râzı oluyor.

Sadece Haftasonu gazetesine haber veriliyor. Sezer'in evinde gerçekleşen tıraşı kare kare fotoğraflıyor muhabir. O hafta gazetede "Kel Sezer" tüm birinci sayfayı işgal ediyor. O gün deli gibi çalıyor Stardust'ın telefonu.

Dolu başlıyor Kuklalar. Dedikodu Şov kadar ilgi görmese de bir süre iş yapıyor. Olaydaki en büyük kazancım Fuat'la tanışmak.

Mart'ın 2'si akşamı Teşvikiye'de kız kardeşimin söz kesilme töreni var. Toplaşıyoruz. Damat kardeşimden yaşlı. Ragıbe Hukuk Fakültesi'ni yeni bitirdi. Gündüz ağbi ve Ahmet'le arka odaya sigara molasına çekiliyor, bunun dedikodusunu yapıyoruz. Tören münasebetiyle babam bir konuşma yapıyor, sonunu gözünden yaşlar damlayarak zar zor tamamlıyor. İlk kez ağladığını görüyoruz babamın.

Deli bir mart tükendi, puslu nisan sabahı, hava serin. Sobayı yakma gereksinimi duydum. Bir harlandı, itiraz etti soba;

- Ulan nisan geldi, yeter artık, içim yanıyor!

diyorcasına. Kış boyu yaktık cayır cayır. Nezle bahar başladı. Deli martı tüketmiş nezle baharcılarız biz. Daha içimiz ısınmadı sobacık. Gönlüm buz tuttu, hem de nisan ayında.

95

Çok sevdim Gizem Kız'ı. Onun için şiirler düzdüm, şarkı oldular. Ve fakat bu aşkı da koruyamadım. Sanırım bu konuda bir yanlışım var.

Ayrıldık, hiç de ayrılmak gerekmiyorken. Neden ayrıldık, tam bilemiyorum. Tamamen ayrıldık mı acaba? Turneye gitti işte. Onu özleyerek geçecek yalnızlık günleri başladı. Belki de o kadar uzun soluklu değil aşk dediğimiz meteor çarpışması. Çarpışma güzel ve fakat sonunda mete bir yana, or bir yana...

Yaz geldi İstanbul'a. Günü batırıyor gürültücü martılar. Yürüyerek Harbiye'de, Askeri Müze'nin karşısındaki bir apartmanın birinci katında bulunan, müze bahçesindeki Atatürk heykeline bakan, duvarı boydan boya cam Piano Bar'a ulaştım. Atatürk işaret parmağıyla barda oturanları gösteriyor sanki. Alkol sevgisiyle donanmış, içmeye sebep arayan müdavimler, bunu;

- İlk hedefiniz rakı!

diye yorumluyor, bir duble daha istiyorlar. Katın arka bölümü lazların işlettiği bir kumarhane. Kimizaman "Evşan'ın Barı", kimizaman "Özcan'ın Orası" diye adlandırdığımız bu küçük bara gelmekteyim bir süredir. Köşede bir duvar piyanosu var, piyanist yok. Barın ismi, piyanist bar, değil ki!

Patron Evşan, Özcan Özgür'ü gece belirli bir saate kadar nöbetçi barmen yapmış, Özcan mesaisi bitene kadar içemiyor. Mesai

sonrası bara kurulup yudumluyor rakısını, o zurna olmadan kapanıyor bar. Evşan'ın bizlere hesap sorduğu yok. Paramız olduğunda, biz soruyoruz;

- Nedir biriken borcumuz?

- Ver üçbin, yeter.

Özcan İsveç'e film çevirmeye gittiği için, nöbetçi barmenliği Bülent Kayabaş üstlenmiş bulunuyor. Bardakiler Tanju Gürsu, Aydemir Akbaş, Televizyoncu Dalcan. Yerleştim bara.

- Hah! İyi ki geldin!

dedi Koca Laz. Tanju Gürsu'nun bende yarattığı resmin ismi bu, bana göre onun resmen ismi. Gevreğe yakın laz sesiyle, güzel gözlerinin içi gülerek sürdürdü sözü:

- Lan oğlum, iyi ki geldin. Şimdi mahkeme kurulacak.

Az önce aha bu Aydemir senin hakkında atıp tutuyordu.

- Biz konuştuk oğlum onları.

diye suçluca öne atıldı Aydemir. Sonra bana döndü:

- Konuşmadık mı?

Onayladım:

- Konuştuk.

- Şimdi...

diyerek iki elini yana açıp mahkeme reisliğine el koydu Koca Laz ve devam etti:

- Sen az önce Ferhan şovun içine sıçtı, dedin mi, demedin mi?

- İçine sıçtı dememişimdir...

diye gayet epikçe güldü Aydemir.

- Hassiktir!

dedi mahkeme reisi. Bu Aydemir'in öyle dediğini kanıtlıyordu.

Koca Laz bana döndü:

- Ben sana geçen akşam şovu beğenmedim, dedim. Sen de bana; Aydemir şovun içine sıçtı, demedin mi?

- Dedim.

diye gülümsedim. Müddei umûmi Bülent dudaklarını büzerek:

- Güzeeel!

deyip bara dayandı.

- Zaten bir şovun başına Aydemir Akbaş'ı getirirsen, o şovdan ne hayır gelir? Tutar mı lan o şov?

diye güldü Koca Laz.

- Şov tuttu oğlum. 35 gece oynadık. Elli tane teklif aldım ben.

diye söze karıştı Aydemir ve konuyu değiştirmek için, bana:

- Gala Klüp'te, Metin'le Zeki'nin şovu rezâletmiş. Altı masaymış dün gece. Her gün prova yapıyorlarmış. Geçen gece Misak gitmiş. Hâla Bahçıvan Vasıf skecini oynuyorlarmış. Ne dedi biliyor musun Misak; ulan bir skeci beşe bölmüşler, bozdurup bozdurup oynuyorlar, Yeliz de aralarında şarkı söylüyor... Ayıptır be, biz bu skeci yıllardır seyrede seyrede ezberledik.

- Bırak şimdi boş lafı!

diye gürledi Koca Laz. Mahkeme sürdü:

- Bir hafta fluğ film oynattı, şovun içine sıçtı Ferhan, dedin mi, demedin mi?

Sonra bana döndü:

- Sen, Aydemir her gün yazıp yazıp tekst getiriyor, şovun içine sıçıyor, dedin mi demedin mi?

- Evet. Aydemir Akbaş yazar değil, dedim.

- Olur mu? İbrahim Tatlıses'in bütün senaryolarını o yazıyor!

diye gevrek bir kahkaha attı Koca Laz. Aydemir küserek camdan dışarı bakmaya koyuldu. Yanımda oturan Dalcan'a;

- N'aber?

demiş bulundum. Keşke demeseydim. Televizyoncu Dalcan birden söz sahibi oldu:

- Sen geçen akşam Aydoğan hakkında bir şeyler söyledin. Aslı nedir o hikâyenin? Ben iki tarafı dinlemeyi severim. Niye bozuksunuz?

- Bana bir kelek yaptı, görüşmüyorum kendisiyle.

- Yok yani bir ara, ikiniz aynı kaba sıçıyordunuz da!

demesin mi!

- Tamam işte, onun için görüşmüyorum. Aydoğan'a küskünlüğüm, karıma küsmem gibi bir şey.

Koca Laz epeydir sustuğunu düşünerek gürledi bana:

- Lan oğlum, sen televizyona reklam olsun diye yazıyorsun. Fırsat bu fırsat, Dalcan lafa bulaştı:

- Evet. Ben bu fikre katılıyorum. Sen televizyona iki dizi yazdın, Bizim Sınıf, bir de Giyim Kuşam Dünyası... Her ikisi de televizyonun yüz karası!

Esmer cahil Dalcan, Bülent'i benden çok sinirlendirmiş olacak ki;

- Bana televizyonun yüz karası olmayan iki program söylesene!

dedi elini beline koyarak.

- At Gözlüğü!

diye yanıtladı.

- Başka?

diye sordu Bülent istifini bozmadan. Televizyoncu bocaladı;

- Sayarım yani... Var... Çok!... Yani şunu demek istiyorum ki...

Arkadaşlarla hep konuşuyoruz...

Sözün burasında, Televizyondan Dalcan'lığının üstüne iyice basarak, bir elini bilekten bükerek, sanki bir rahatlıkmış gibi, havada bir tur attırdı işaret parmağına. Hiçbir şey demek olmayan ve birden dikkatimizi çeken bu hareketi, belli ki onun TRT'deki üstlerinden gördüğü ve fakat iyi taklit edemediği bir şeydi. Kendisi TRT'ye Ali Uyanık yazdığım zamanlar kurumda yoktu. Televizyona beş dizi yazmıştım, üçünden haberdar değildi. Hangi dönemde TRT'ye girerek Televizyondan Dalcan vasfını kazandığını çok iyi hatırlamıyorum. Birkaç yıldır görüyorum onu, bir gün Aydoğan'a;

- Kim bu herif?

diye sormuştum.

- Dalcan ya! Akitçi Dalcan! Geçen sene akitleri falan yazsın diye alındı. Önce çanta edindi, sonra pipoya başladı, şimdi benim niye masam yok, diye delleniyor... Bir akşam bana, bizi iki hanım bekliyor, dedi. İki orta yaşlı kadın bizi arabayla aldılar. Doğru Yenikapı'da Kamacı Restoran! Masaya oturur oturmaz, kadınlara; "İşte size bahsettiğim yapımcı arkadaş!" demez mi! Meğer kadınlara, ben sizi televizyona çıkarırım, demiş!

diye özetlemişti Dalcan konusunu.

96

Yusuf Bakkal'dan çizgili okul defteri aldım. Birinci sayfasına: "Rıza'nın Següzeşti. İran'da durumül vaziyet üstüne narin doğu yakasının petrolengiz öyküsünü anlatır, satrançlı oyun. Mevzumuzun konusu: Şahları da vururlar." yazdım. Altında karakterler listesi; Şah Rıza, Fevziye, Süreyya, Farah Diba, Humeyni, Prens Ali Rıza, Ömer Hayyam. Defteri çantaya atıp derhal sakin bir yerlere gitmek derdindeyim.

Bacanak Mesut ve Memo geldiler. Mesut, Kasımpaşa'da denizci olarak askerlik yapıyor. Aynı amaçla yurda dönmüş, Norveç'te yaşayan Galatasaray'dan Memo askerliği yeni bitirmiş. Memo bizden bir sınıf ufak, Fransa'daki öğrencilik günleri bizim dönemden arkadaşlarla birlikte geçmiş, Nezih kanalıyla bizim gruba halkalanmış, güleryüzlü, mülâyim, kafa dengi bir arkadaş. Pek konuşkan değil. Gayet uyumlu. Pek devingen değil. Oturt bir yere onu, saatler sonra gel ordan al! Adı Cool Memo. Onlar da sakin bir yere tatile gitmek istiyorlar.

- Birlikte gidelim.

Memo'nun Bodrum'da arkadaşları varmış. Bodrum'un Gölköy'ünü önermişler. Bacanak Mesut iznini alarak daha sonra bize katılacak. Onların para durumu iyi, ben gene beş parasızım, fakat Halit Akçatepe ve Tuncay Özinel'in kurduğu İğneli Fıçı Kabare Tiyatrosu, İzmir'de Bizim Sınıf'ı oynamakta, oradan telif alacağım.

Temmuzun son akşamı, Memo, bavulumsusu, kasetçalar ve

kasetler çantası, ben sırtımda omuz çantası, bir de yanımızda asker Bacanak, onun da elinde bir çanta, havaya girmiş. Sanki bizimle Bodrum'a geliyor! Kıçında blucin, çantasında bahriyeli giysileri, görevli olarak Ankara'ya gidecek, devrisi gün geri dönecek! Birlikteliğimiz otogara kadar sürdü. O başkent otobüsüne bindi, bizim otobüs güneye yöneldi.

Sabah 8.30'da ulaştık İzmir'e. Ecnebî bir sıcak, Gizem Kız da İzmir'de, Devekuşu Kabare turnesi dolayısıyla. Önce taksiyle onların kaldığı Karaca Otel'e uğradık. Odasının telefonu çekikmiş. Geceleri çok geç geliyormuş, öğleden önce kalkmazmış. "Görüşmek umuduyla" diye bir not bıraktım. İğneli Fıçı Kabare'nin kaldığı Basmane'de Kâyâ Otel'e geldik. Tuncay da uyuyor. Bavulumsuyu ve çantaları danışmaya teslim edip çıktık otelden. Kimi sabah biraları içtik Basmane'de. Gelip Tuncay'ı uyandırdık, odasına çıktık. Gizem Kız gece Tuncay'ı aramış, kaçta geleceğimi sormuş, o da bilmediğini söylemiş. Tiyatro müdürü Ceylan bir iş için İstanbul'daymış, iki kişilik odası boşmuş, derhal yerleştik. Memo hemen uyudu. Beni uyku tutmuyor. Gizem Kız arayabilir beklentisindeyim. Aramaması sürüyor. Saniyeler uzun geliyor.

Akşamüstü, otelin birbuçukuncu katındaki kafeteryamsı bölümdeyim. Otobüsler, kamyonlar tam otelin önünde vites değiştirerek biranın içinden geçiyorlar sanki. Bira soğuk. İzmir yangın sıcak. Ben niye aramıyorum Gizem Kız'ı? Resepsiyonun yanındaki telefon kulübesinden çeviriyorum Karaca Otel'in numarasını. Bıraktığım notu iletmemişler, o da otelde beni bekliyormuş. Taksiyle alıyorum onu otelden, Kordon'da oturup konuşuyoruz. Her nedense, ayrılıp dost kalmaya karar veriyoruz! O öyle düşünmüş yani.

Memo'yla Halit Akçatepe, Tuncay Özinel, Orçun Sonat, Selma

Sonat, Nilgün Belgün, İdil Yazgan ekibinden Bizim Sınıf'ı izliyoruz Fuar'da, Çamlık Senar Bahçesi'nde. Bahçe dolu. Pek iyiler denilemez ama keyifle oynuyorlar. Üstelik bir hafta provayla paldır küldür çıkardılar oyunu. Yan bahçelerdeki şarkıcıların, türkücülerin, avaz avaz bağıran lunaparkçının sesleri karışıyor oyuna. Fuar'daki oyunlar hep bir curcuna. Oyundan sonra ekiple çöpşişçiye gidiliyor. Tuncay Poyrazoğlu'ndan şikâyetçi. Geçen yıl oynadığı Bizim Sınıf'ın haklarının kendisinde olduğu, belki yeniden sahnelemeyi düşündüğü, makamından tâciz ediyormuş Tuncay'ı. Sevgili Ali'nin, bu sabah kimi huzursuz etsem diye uyandığı günler vardır.

Garsondan kağıt rica edilerek, oyunu oynayabileceklerine dair bir muvaffakatnâme yazıyorum:

> *" İğneli Fıçı Kabare Tiyatrosu Oyuncularına, Yazarı bulunduğum Bizim Sınıf adlı televizyon dizisi Şaban Karataş döneminde TRT kurumunca, türk öğretmenlerinin mânevi şahsiyetini teyzif ettiği gerekçesiyle yasaklanarak yayından kaldırılmıştır. Yazara sadece iki bölüm parası ödenmiştir. Yazar, delikanlılık öldü mü, diye düşünerek TRT'ye maddi, mânevi zarar ziyan davası açmamıştır. Karataş'a inat, Karataş'ın elinin uzanamayacağı bir yerde oynansın için Bizim Sınıf'ı tiyatro oyunu olarak yazan yazar Bizim Sınıf-Ahlaki Muntazam Komedya'yı Poyrazoğlu Tiyatrosu'na satmıştır. Poyrazoğlu oyunda rol almamış, metnin yarısını kesmiş, atmış, ayrıca müzikli bir oyun olan eseri, müzisyen gereksinimini sıfıra indirerek, müziksiz, renksiz ve esprisiz bir şekilde melodram olarak sahneye koymuş, oyunun başarısızlığını başarmış, yazarın adını kötüye kullanmış ve fakat delikanlılığın gerçekten ölmediğini savunan zavallı yazar, Poyrazoğlu Tiyatrosu'na maddi, mânevi zarar ziyan davası açmamıştır.*

Haziran 1979'da yazar aynı konuyu altı kişi için müzikli oyun olarak yeniden yazmış ve İğneli Fıçı Kabare Tiyatrosu'na vermiştir. Orijinal metni tek kopye olarak İğneli Fıçı Kabare Tiyatrosu'nda bulunan bu müzikli güldürünün Poyrazoğlu Tiyatrosu'nda aynı yazarın, aynı isimle oynanan melodramıyla hiçbir ilgisi yoktur. Bizim Sınıf'ı melodram olarak oynamışlık Bizim Sınıf adının Poyrazoğlu'nun tekelinde olmasını sağlamaz ve bu oyunun hakları Ali Poyrazoğlu ölünce Saide Poyrazoğlu'na kalmaz. Oyunların gerçek sahipleri yazarlarıdır. Ferhan Şensoy'un, Bizim Sınıf adı ile biri televizyon, ikisi tiyatro, üç eseri bulunmaktadır. Yazar hepsine değişik isimler takmak gereksinimi duymamıştır. Yoksa, Bizim Sınıf Sınıfta Kaldı, Bizim Sınıf Başkaldırıyor, Bizim Sınıf Menopoza Giriyor şeklinde işin bokunu çıkarmak da olası. Yazar bu yollara başvurmaya gerek duymamakta, İğneli Fıçı Kabare Tiyatrosu'na başarılar dilemektedir."

97

Sabah denize girdik. Bodrum'dayız. Ağustosun ikinci günü, öğle vakti. Memo'nun arkadaşı, ismi Feyza, Amerikan Koleji mezunu kızın, yat limanının arka koyundaki tek katlı taş evinin denize bakan verandasındayız. Memo'nun kasetçalarında Rolling Stones dönüyor. Geceyi konuk olarak burada geçirdik.

Dün sabah Tuncay kalın bir telif zarfı verdi, attım çantaya. Vedâlaşıp çıktık Kâyâ Otel'den. Pasaport'ta Gizem Kız'la buluştuk. Memo'yla tanıştılar. Dostça konuştuk. Sarılıp ayrıldım ondan. Çüngüşlügil garajdan bindik Bodrum otobüsüne. Belki de ayrılmadık.

Feyza'yla Güzin Özipek'in Rastgele meyhânesine gittik dün gece, hanzolar ağırlıklı müşteri. Zaten Bodrum'da gözle görülen genel bir hanzolaşma var. Nerde sekiz yıl öncesinin Bodrum'u? Erken kalktık, yürüyerek eve geldik, verandada sürdürdük içmeyi.

Hani kadınları çok karmaşık bulup tüm arkadaşları erkek olan kadınlar vardır ya, ulan bu kadın ibne mi ne, diye düşünürsünüz, Feyza böyle bir kadınlığın sorunlarını anlatıyor. Belki de sarhoş olduğum için pek çakamıyorum dalgayı, Memo onu çok haklı buluyor, sürekli onaylıyor. Verandada sızıyorum.

Bugün Feyza'nın önerisiyle, şimdilik doğallığını koruyan Gölköy'e gideceğiz. Bir sabah, bir de akşamüstü minibüs varmış köye.

- Kaçta kalkar minibüs?

- Dolunca!

diye yanıtladı Feyza, gülerek. Belirli bir kalkış saati yokmuş. Yolcular garajda toplaşırmış, dolunca kalkarmış minibüs.

Çarşıya indik. Birer Bodrum sandaleti satın aldık, geçirdik ayağımıza. Erken yazıldık garaja, çok erken başlandı biraya. Köye gidecek minibüsün ilk iki yolcusuyuz. Biletlerimizi aldık. Boş minibüsün karşısındaki kahvede bira içmekteyiz. Köyü bilen Feyza, Cüneyt'in Yeri diye bilinen köy girişindeki motelde kalmamızı öneriyor.

Akşamüstü yedi yolcuyla kalktı minibüs. Bizden başka turist yok. Köylüler kimi alışverişler etmişler, köylerine dönüyorlar. Zar zor ilerliyor araba çam ormanları arasında kıvrılıp bükülen oldukça bozuk, daracık, toz duman yolda. Bu iyiye alâmet. Bodrum'un yolu yapılmış, Bodrum olmuş Bağdat Caddesi! Neyzen Tevfik Caddesi'nin ırzına geçiyor motosiklet gürültüsü. Bir özenti kalabalık. Sanki bizim italyanlardan ne farkımız var, duygusu herkese yapışmış vıcık vıcık, herkes birbirinden daha şile bezi ve daha şık giyim kuşam derdinde. Bu Bodrum bize yaramaz, hadi burdan gidelim, duygusuyla yöneldik Gölköy'e.

Köyün girişi bir dönemeç. Dönemeç denize inen yokuşun başı. Kayalar üstündeki evlerin neredeyse hepsi köyün girişini görecek biçimde konuşlanmış. Sanki herkes köyün girişini dikizliyor. Evler küçük pencereli, genellikle tek kat, iki kat olanlar da var, hepsi beyaz badanalı. Bu evlerin arasında, buraya sonra gelmiş Meksika özenli beyin resmen western bir beyaz villası var. Onu yapan mimarın western filmi sevgisiyle yanıp tutuştuğu su götürmez. Fonda Toroslar'ların ayakları, yalçın ayak başparmakları, tırnakları Akdeniz'in mavisine iniyorlar.

Gün batmadan durdu minibüs köy girişindeki motelin önünde. Kapısında Kadyanda Motel yazıyor. Mandalin bahçeleri üzerinden aşağıdaki koya bakan, önü verandalı, bahçe içinde, köyün mimarisine hiç uymayan üç katlı bir yapı. Dördüncü kat manzarası muhteşem kocaman bir teras. İşletmeci Cüneyt, genç, top sakallı, ufak tefek, güleryüzlü, kibar bir arkadaş. Motel ucuz. Bizden başka müşteri yok. Denize nâzır iki kişilik bir odaya atıyoruz bavulumsuyu, çantaları.

Köyün tepesinde bulunan motelden tatlı ve kıvır kıvır bir yokuş inilerek ulaşılıyor kumsala. Yokuş boyunca size Ubor isimli boz köpek sakıncasız eşlik edecek, ürkmeyiniz. Ubor'u da boş yere ürkütmeyiniz. Siz köpekten, köpek sizden ürker bir durum yaratmanın gereği yok. Olaya mülâyim takılın, Ubor sadece sizi teşyi ediyor. Zaten kendisinin bugüne dek vukûatı yok. Bu, bundan böyle olmayacağını göstermese bile onun suratına bakmak insanın içini rahatlatabilir. Ubor'un aptal bakışlarının tek anlamı var:

- Yok mu yiyecek bi şey?

Aşırı obur. Zaten böylesine obur olduğu için sarhoşun biri ona "obur" diyeceğine "ubor" deyivermiş. İsim köyde çok tutulmuş. Zavallı obur türk köpeğinin ismi sanki isveçliymiş gibi Ubor kalmış. Onunla birlikte sahile iniyorsunuz. Sizi kıyıya ulaştırıp uysal bir devriye köpeği gibi geri dönüyor. Yokuşu çıkan birine eşlik etmek üzere seğirtiyor.

Köy çok güzel, sakin. Dalga fışırtısı, kuş sesi. Kumsaldaki balıkçı lokantasına çöküyoruz. Usul usul batıyor gün. Kapanış senfonisine geçiyor zeytin ağaçlarındaki cırcır böcekleri. Gökyüzü pıtırak yıldız. Kumsal bomboş. Kimi kediler, köpekler devriye geziyorlar. Bir süre konuşmadan birbirimize bakıyor, gülümsüyoruz Memo'yla. Doğru bir yere gelmenin huzuruyla tokuşturuyoruz kadehlerimizi.

Köyde elektrik yok. Televizyon yok. Tüpgazla çalışıyor buzdolapları.

Motelin jeneratörü var, ancak gece belirli bir saatten sonra motorun hırıltısı bilinçlice susturuluyor, gaz lâmbaları, mumlar yakılıyor, gecenin kadife sessizliği bozulmasın diye. Terastaki barda sandalye yok, yere atılmış hasırlara, büyük minderlere yayılmış, şarap yudumlamaktayız, gökte yıldız saymaktayız. Yeterince soğuk olmayan beyazdan, kırmızıya geçtik. Tek personel Arif servis yapıyor. İşletmeci Cüneyt elinde kadehi geziniyor. Ufak ufak birileri gelmeye başlıyor bara. Köyü bizden önce keşfetmiş, buraya yerleşmiş kişiler. Gölköy sevenler gibi bir koloni oluşmuş. Her gelenle tanıştırıyor bizi Cüneyt. Aralarında Akademi'den ressam Müfit var, saçları belinde, kıçında şalvar. Akademi'de öğrenci miydi, yoksa kantine kız tavlamak için takılanlardan mıydı, tam anımsamıyorum, kantinden tanışıyoruz. Dizneyland Rüyâ'nın mülâyim arkadaşı Ümit burda, rahmetli Umay'ın cenazesinde en çok ve en güzel ağlayan arkadaşı Tarık var. Kabzımal Ahmet'le tanışıyoruz. Artık tiyatroyu bırakmış güzel oyuncu Venüs Biriz geliyor. Yıllar önce Ulvi Uraz ve Suzan Uztan'la birlikte oynadığı Aziz Nesin'in Hadi Öldürsene Canikom oyununda onu izlediğimi ve çok beğendiğimi söylüyorum. Gözleri doluyor. Bir an eskilere gidip hızla Gölköy'e geri dönüyor.

Müfit'in şaşırtıcı derecede güzel çaldığı cümbüş konseriyle son buluyor çok yıldızlı gece.

Ağustos böcekleri horozları bastırıyor. İpek bir sabah oluşuyor Gölköy'de. Bir de şu sulama motoru çalışmasa pata pat, Rio de Janeiro kıskanacak bu köyü. Ancak bu motor çalışmasa, sulamasa mandalin ve limon bahçelerini böylesine yeşil olmazdı ki Gölköy ve biz yeşil mandalin atamazdık cintonikin içine.

98

Motelin verandasında akşam yemeğindeyiz, Kabzımal Ahmet, köy eşrâfından zurna dalgıç Mehmet Ali, Kevork, annesi, oğlu Garo, yeteneksiz ressam kız ve alman nişanlısı, Hayri, Bodrum'dan gelen Feyza ve kocası Şas! Meğer Feyza evli. Kendisi gibi gencecik kocasının üç ismi var, Ş, A ve S ile başlayan, arkadaşları kısaltmışlar adını, ona Şas demişler. Kocaman sinarit buğulamasını didiklemekteyiz, rakı imbikleyerek. Neşeli bir masa. Gün batmış, gökyüzü kıpkızıl Gölköy'de.

Meğer Kabzımal Ahmet gerçekten kabzımal. Ona takılan bir lakap sanıyordum.

- Ayıp mı ağbi?

deyip gülüyor. Fırlama, neşeli bir tip. Kazancı Yokuşu kitabımı okumuş, filmini çekmek istiyor. Sofralar donatıyor, hali vakti yerinde, künye, kolye som altın.

- Ayıp ne kelime? Görülüyor ki yazarlıktan daha iyi bir meslek.

diyorum. Kabzımallık baba mesleğiymiş, İngiltere'de sinema eğitimi görmüş. Kimseye ulaşamayan kitabımı nerden bulduğunu soruyorum. Ortak arkadaşımız Fuat Güner tavsiye etmiş. Derhal prodüksiyon havasına giriyoruz. Ümit Elçi isimli arkadaşıyla ortak projeleriymiş. Dikleyip rakıları sanki film çekilmek üzereymiş

gibi rol dağıtımı derdine düşüyoruz. Müzikleri Fuat'ın yapması konusunda hemfikiriz.

Köyün genel bir neşeli, hoşgörülü havası var. Yalnız dışardan gelenler değil, köylüde de var bu neşe ve mizah duygusu. Zurna dalgıç Mehmet Ali, hayatta yaşamadığı uyduruk dalış efsâneleri anlatırken, çift kuyruklu köpek balığıyla nasıl mücadele ettiğini tasvir ederken;

- Ben guyruklarından çekipduru. Köpek baluğu havkırıpduru!

dedikten sonra;

- Çok attım de mi gâri?

diye sırıtıyor. Bu sâyede dinlenir oluyor masalı. Zurna dalgıçın onuruna kalkıyor barışçıl kadehler. Her fiilin sonuna "duru" ekliyor yörenin köylüleri. Horozlar ötüpduru, eşek anırıpduru...

Yemekten sonra topluca, Ubor'un denetiminde yalıya iniyoruz. Kevork'un annesi ve oğlu eve, yeteneksiz ressam kız ve alman nişanlısı gecenin karanlığına yönelirken grup Kabzımal Ahmet'in lebiderya dediği deniz içindeki kiralık beton barakasına ulaştı. Denize uzanan geniş balkonda, minderlere bağdaş kurup içkiler içildi. Yalının başında bu yıl açılan Eray'ın Orası'nın dedikodusu yapıldı. Eray eşcinselmiş. Olabilirmiş. Kimse buna karşı değilmiş. Şık giyiniyormuş. Bilmemne soslu ahtapot biçim egzotik yemekler yapıyor, mum ışığında sunuyormuş. Müşterileriyle entel takılıyormuş. Felsefe tartışıyormuş. Bilmemnerde felsefe okumuş. Köylü arasında "Eray'ın Orası" diye anılan mekânın Eray'ın kafasındaki ismi Hayat Tiyatrosu imiş. Her akşam yemeğini, mumlar yakılıp oynanan entellektüel bir tiyatro oyunu olarak görüyormuş. Hesap gelince bunun çok pahalı bir tiyatro olduğu anlaşılıyormuş.

- Geçen yazın hiç böyle bi yer yoktu gâri!

dedi zurna dalgıç.

Kabzımal Ahmet, Hayri, Memo ve ben devrisi sabah motorla balığa çıkmak üzere iyigecelerleştik. Ubor Memo'yla beni motele getirdi. Hızla sahile geri döndü.

Memo'yla odada muhabbeti uzattığımız için sabah erken kalkamadık.

Ondan önce uyandım. Kahvaltı edip lebideryaya indim. Motor yok. Ahmet ve Hayri gitmişler. Balkona yerleştim, denize girdim. Yüzerken balkona iki tip geldiler ve yayıldılar, geri yüzdüm. Biri Umay'ın cenazesinde çok güzel ağlayan Tarık, öbürünü tanımıyorum, tanıştık; Tatbiki Güzel Sanatlar'dan ressam Cengiz. Saç, bıyık ve sakalın özgürce birbirine karıştığı, mavi boncuk gözlü bir güleryüz. Kıçında şalvar, ayağına düğümlü sandalet. Çocuk romanlarına resim çizerek geçiniyor, yaz kış burada yaşıyormuş.

- Ağbicim burada konuşulacak adam arıyorum. Aklı başında insanlarla konuşmak ihtiyacındayım.

diye esir alıyor beni. Hiç dinlemeden konuşma sevenlerden.

- Ağbiciğim, karının gittiği kötü oldu... Onu seviyorum durumu var ya işte... Ankaralı... Ankara'ya gitti. Belki gelecek...

Omzunda bir heybeyle ressam Müfit geldi;

- Dağlara resim yapmaya gidiyorum, fakat seninle bir üç yapalım!

diyerek tavlayı açıp bağdaş kurdu Cengiz'in karşısına.

Ubor Memo'yu getirdi, teslim edip hızla geri döndü. Biraz sonra Kevork, oğlu ve annesini ulaştırdı lebideryaya. Bizim motelin terasında suluboya çalışmaya karar veren Müfit ve Cengiz'i teslim alıp gitti. Öbürleri denize girdiler. Kevork'un annesiyle iki parti tavla oynamak zorunda kaldım.

Balıktan elleri boş dönen Ahmet ve Hayri, akşam deniz

kıyısındaki balıkçıda kuruyorlar sofrayı, Kevork, annesi, oğlu da, masamızın sakinleri arasında. Kazancı Yokuşu filmi gene ana konumuz. Çekim için yokuşun kapatılıp kapatılamayacağı tartışılıyor. Yokuşun plato olarak başka bir yere kurulması da uçuk fikirler arasında. Memo hepimizden heyecanlı:

- Bu filmin derhal çekilmesi lâzım.

Yemeğin sonuna doğru, Eray'ın Orası'ndan çıkan iki genç kadın, Ubor'un denetiminde bize doğru yürümeye başladılar.

- Buyrun işte! Erkek Nevra ve Amerikan Nihal geliyorlar.

diye gülümsüyor Ahmet.

- Kim bunlar?

- Onlar freak ağbicim! Tamamen uçmuşlar.

diye sırıtıyor Hayri. Güle eğlene, ellerinde ayakkabıları, dalgaların kuma ulaştığı çizgide yalınayak yürüyerek ulaşıyorlar yanımıza şen şakrak freak hanımlar. Buyur ediyor Ahmet, oturuyorlar, tanışıyoruz. Ubor Eray'ın Orası'nın kapısına geri dönüyor.

Yemekten sonra lebideryanın balkonuna geçiliyor. Orada bir gitar var. Hayrola Karyola'dan şarkılar çalıp söylüyorum. Tiyatro sevgisi aşılı Nihal çok ilgileniyor. Gelecek yıl Bodrum'da kabarekafe konser türü bir yer açmak istiyormuş. Orada bir şeyler yapabileceğimi düşünüyor.

Sabah erken kalktım. Kahvaltı ettim. Kıyıya indim. Güzel bir keman sesi duydum. Koyun başındaki berberden geliyor. Klasik müzik çalıyor kemancı berber. Şaşırdım. Güzel çalıyor üstelik. Durdum, dinledim dükkânın kapısında. Sonunda alkışladım.

- Tıraşa da beklerim gâri.

dedi berber.

- Tıraş kemanlıysa gelirim.

- Kemanlı tabii. Kemansız tıraş olu mu gâri?

Sürdürdüm yürümeyi, ilerde koyun ortasında bir adam elindeki ütüyü gökyüzüne tutuyor, hiç kımıldamadan. Güneşe ütü tutan adam heykeli gibi bir görünüm. Karşısında bir çocuk var. Yanaşıyorum, tam yanına ulaştığımda adam kımıldıyor, elindeki ütüyü, önündeki tenekenin üstünde duran çeyrek ekmeğin üstüne basıyor, güneşte kızmış ütü cos diye tosta çeviriyor çeyrek ekmeği. Elektriksiz köy için müthiş bir buluş; ütü tost!

Koyun sonundaki dere ağızına ulaştım, ardı ikinci bir zula koy, in cin yok. Uzandım kumlara. Güneşlendim. Yüzdüm. Kuma bulandım. Sonra musikişinas berberde sinek kaydı tıraş oldum. Sakalı sabunluyor, Vivaldi çalıyor. Sağ tarafı tıraş edip Mozart çalıyor, sol tarafı tıraş edip Bethoven çalıyor, bir Fellini filmindeymişiz gibi. Nota falan bilmiyor. Dükkândaki kıytırık pilli radyodan öğrenmiş bu parçaları. Bestecileri tanımıyor.

Akşam terasta ressam Müfit'in doğum günü kutlanıyor. Yeni tiplerle tanışıyoruz. Gümbet'ten bu köye her nedense nakil gelen saçı sakalına karışmış, şalvarlı Hoca Hüseyin. Her nedense ona feylesof, deniliyor. Hocalığı nerden menkul bilinemiyor. Önemli cümleler kurma derdinde. Şalvarlı Fuat, İsveç'ten Semih ve libero gacosu Gülbin. Onlar da şalvarlılar. Belçikalı İhsan ve karısı Sara. Siyah şalvarlı Guru Nevzat, tebessümü muntazam Oranj Tunç'un şalvarı turuncu. Memo'yla benden başka, neredeyse herkes şalvarlı. Mebzûlen rakı içildi, bir araba boş laf edildi. Müfit cümbüş, gitar, daha sonra ney çaldı. Hepsini gayet iyi çalıyor. Konservatuar okumuş. O müzik bölümündeyken Alpay İzer tiyatro bölümündeymiş; - Ulan, o zaman bile çıksam, ben ondan iyi oynardım!

diyerek kahkaha atıyor.

Gün doğarken odaya inip yattım. Memo terasta sabahladı.

Devrisi akşam Cüneyt'in doğum günüymüş!

- Yahu dün hatırladım, yarın benim börtdeyim, durumları çok olur bu dönemde... Bu yaz Cüneyt'in üçüncü börtdeyi!

diye sırıtıyor ressam Cengiz.

Doğum günleri insanların bir araya gelmelerini sağlıyor. Cüneyt'te toplanılıyor. Yeniliyor, içiliyor, Cüneyt'e hesap ödeniyor. Börtdeyler olmasa Cüneyt'in durumu karanlık, Memo ve benden başka müşteri yok motelde. Biz de orada yemeğe takılmamaya başladık. Bu durum işletme için üzücü oluyor. Mutfakta malzemeler kokuyor, lokanta birimi çalışmıyor. Cüneyt birbirini izleyen doğum günleriyle durumu kurtarmaya uğraşıyor.

Kadyanda Motel'de yemek durumları bir garip tecelli ediyor. İlk akşam biz Kabzımal Ahmet'in dâvetlisiyiz sandık. Devrisi gün o yemek için adam başı 200 lira ödedik. İkinci akşam Cüneyt'in dâvetlisi olduğumuzu sandık. Hayır! Meğerse birlikte mönü yemişiz Cüneyt, Memo, ben ve tek personel Arif. Devrisi gün gacırt hesap! Her akşam Cüneyt en şirin halini takınarak;

- Çocuklar yemeği burda yiyelim. Çok güzel balık var!

biçiminde rastladığını yemeğe mahkûm ediyor. Masa onaltı kişi. Adam başına üç balık pulu, az biraz balık eti, bir avuç kılçık düşüyor. Devrisi gün hesap;

- Çok rakı içildi. Verin adam başı 250 lira.

Kabzımal Ahmet'in lebideryasından benim ev, diye söz ediyor ressam Cengiz.

- Fakat benim yukarda bir evim daha var!

demeyi de ihmal etmedi. Lebideryanın mutfağında birikmiş, Mehmet Balkan'a, bu adrese postalanmış, açılmamış mektuplar var.

- Mehmet Balkan kim?

- Aslında o burayı sezonluk kiraladı, sonra mavi yolculuğa çıktı. Arkadaşımız...

itirafıyla, evin gerçek sahibinin kim olduğu su yüzüne çıkıyor. Adam mavi yolculuğa çıkmış, herkes benimsemiş kapısı, bacası açık lebideryayı.

Kayalar üstündeki evler artık yalnızca batıdan ışık alıyor, ton farkları tam resim çizilmelik oldu. Tek personel Arif'e seslenerek para attım, terasa iki paket sigara, kibrit ve ılık bira getirttim. Soğuk bira yakalayabilmek çok zor. Sürekli bira tüketildiği için dolapta pek bekleyemeyen ve zaten oraya kaynar olarak giren biralar ılıman olarak bize ulaşıyor.

Cüneyt'in bu yılki üçüncü doğum günü kalabalık. Terasta yirmiiki kişiyiz. Birbirini tanımayanlar var, ufak ufak tanışıyorlar. Jeneratör susturulmuş, gaz lâmbaları, mumlar yakılmış. Tabak gibi dolunaya kaldırılıyor kadehler. Tam ekip kaynaşıp neşelenmeye başlarken sokakta klakson sesi. Bir araba duruyor.

Cüneyt aşağı sarkıyor. Tek personel Arif motele müşteri geldiğini belirtiyor. Elinde el feneri iniyor merdiveni Cüneyt.

- Müşteri mi gelmiş?

diye ayılıyor Memo.

- Malesef ağbicim.

diyorum. Robenson'un adasına biri gelmiş, Robenson, tüh, buranın da boku çıktı, diye düşünmüş duygusu ruhuma egemen.

99

Punk görünümlü, deniz kıyısından topladığı hayvan kemikleri üstüne rapido ile pyschodelic resimler çizen, onsekiz yaş ressamı, hasır şapkalı, sırt çantalı çocuk dün geceyi motelde geçirdi. Para, mara takılmıyor. Sabah etimek üstü, peynir üstü birer zeytin gibi kaçamak, ayaküstü kahvaltı etti. Çantasından el büyüklük bir resim çıkardı, ona kurumuş ağaç dallarından çerçeve yaptı, çerçeveyi kumaşla kaplayıp, çini mürekkeple yapılmış manzarasını kumaşın üstüne dikti, imzasını bile atmadan, kırmızı bir iple astı motelin duvarına. Kaçamak kahvaltıyı ve gece terasta yatmışlığını ödemişti hippisel mantığında.

Para ödemeyi düşünmeyen takımdan Hoca Hüseyin ve İsveç'ten Fuat, masa toplamak, masayı silmek, bulaşık yıkamak gibi yaklaşımlarda bulundular. Kimi mevcut parasıyla, kimisi kimi emeklerle ödüyordu işte burada takılmışlığını. Patron Cüneyt'in sloganı;

- Maksat çark dönsün ağbiciğim. Kendini kurtarsın yeter.

Ve fakat her fırsatta ince ince gacırdatmak konusunda müterediddit saldırgan. Ürkütmek istemiyor, ama hiç geçirmese de olmaz! İşletmeci, n'apsın?

Fuat, Konya'nın İsveç'e ilk işçi gönderen Kulu köyündenmiş. Her giden emmisini, dayısını, yeğenini oraya aldırmış. Zaten Kulu'da herkes birbirinin az biraz akrabasıymış. Kulu köy halinde taşınmış İsveç'e. Orada taksi sürücülüğü yapıyormuş.

- Ne zaman dönüyorsun?

- Belli değil. Belki de dönmeyeceğim. Dönme işi biraz zor.

Hoca Hüseyin'le birlikte yokuşu inmeye koyuldular. Ubor da Hoca Hüseyin'in ilminden feyz almak üzere yürüyüşe katıldı.

Punk çocuk bye bye'laştı, gitti. Bodrum'a inmek için verandada minibüs bekliyorum. Motele olan borcumu ödedim. Kardeşimin kıyağı olan zula binlik de bozuldu, kaldı 650 lira. Bodrum'dan Tuncay aranacak, havale istenecek. Gece Bodrum'da kalınacak, devrisi gün banka mesaimiz var.

Mezarlığı geçip daracık yoldan, biraz daha az dar olan anayola çıktı minibüs. Kimi yerlerde öylesine darlaşıyor ki toz duman yol, iki arabanın yan yana geçmesi olası değil. O durumlarda n'apıldığını soruyorum sürücüye.

- Biri geri gitcek gâri!

- Hangisi?

- Unun gavgası yapılcek gâri!

Benden başka üç yolcu var minibüste. Sürücünün yanında oturan bir fransız çift. Ben ikinci sıraya yayılmışım. En arka sıraya uzanmış zurna dalgıç Mehmet Ali çakırkeyf, zaman zaman uyukluyor. Kimi sarsıntılarda ayılıyor.

Tıngır mıngır ulaşıyor minibüs ikindi vakti Bodrum'a. Taksiyle Ayfer ve Günfer Feray'ın işlettikleri, balıkçı limanına bakan Güf Güf Pansiyon'a ulaşıyorum.

İki katlı, konak havasında ahşap, şirin bir yapı. Ayfer'in ince zevkiyle döşenmiş güzel bir pansiyon. Beyaz şarap açıyor Günfer, anılara dalıyoruz. İkisi de tiyatroyu özlemişler besbelli.

Tuncay'a telefon etmek istiyorum, yazdırdık bekliyoruz. Günfer ikinci şişeyi açtı, PTT'den çıt yok. İzmir yazdırmıştık efendim! İzmir

telefon kanalları bozuk olduğu için görüşülemiyor! Ne kanalının, neresi bozuk yani? Valla bilemiyeceğim beyfendi! Ne kadar sürer bu bozukluk? Valla bilemiyeceğim beyfendi!

Pansiyonda boş oda yokmuş fakat ikinci kat koridorunun dibindeki limana bakan balkonda kerevet varmış, orası en güzel yermiş! Başka bir yerde kalabileceğimi söylememe rağmen Günfer ısrar ediyor;

- Ben orda çok yattım. Püfür püfürdür orası. Odalardan daha iyi! Zaten burda gece uyunmuyor ki. Sabaha karşı sızılacak yer lâzım!

Akşam Ayfer'le Güzin Özipek'in yerine yemeğe gidiyoruz. Tiyatro konusunu açıyorum. Küskün. Geri dönmemekte kararlı. Israr yararsız.

Sabah erken uyandım balkondaki kerevette. Deniz kıyısına indim. Çay bahçesinde, dalga şavkımaları arasında günün ilk çayını içmekteyim. Güneş daha yükselmemiş, ortalık serin. İzmir'le telefon görüşmesi gece de yapılamadı. Deniz kıyısından bir kadın bana doğru geliyor, ayrıca sırıtıyor. Kim ulan bu?

- Merhaba!

diyor gülümseyerek.

- Merhaba!

Onu bir yerden tanıdığım kesin. Olsa olsa Ankara TRT'den bu kadın. Adını hatırlamıyorum.

- E, nasılsın? Ankara nasıl?

- İstanbul'dayım.

- Ankara'yı bıraktın mı? Ne zamandan beri?

- Sen beni birisiyle karıştırıyorsun. Biz seninle Onk Ajans'tan tanışıyoruz.

- Aaaa, evet, afedersin... Nasılsın Zeynep?

- Kezban!

diye düzeltiyor. Oh, evet evet, Kezban olarak nasılsınız, durumu!

Pek satmayan Kazancı Yokuşu kitabımdan konuştuk. Tiyatro açma arzumdan ve bunun için zengin bir kadın aradığımdan söz ettim.

- Kadına gerek yok, Erol Simavi'den iste! Herkese kıyak yapıyor!

dedi Zeynebimsi Kezban, yürüdü gitti. Onun salıngan yürüyüşüne paralel kurgu bir düşünce yürüdü aklıma. Yahu evet, ben yıllardır Hürriyet gazetesini almakla ona para ödüyorum. Bu paralarımı geri isteyebilirim. Günde üçbuçuk liradan hesap yapsam, eskiden gazetenin yirmibeş kuruş olmuşluğu sorun değil, o günün yirmibeş kuruşu, bugünün üçbuçuk lirası, ben paramı bugün istediğime göre hesap üçbuçuktan yapılacak Erol bey! Derhal hesaba koyuldum. Ede ede 1277 lira 50 kuruş ediyor. Onbeş yıl Hürriyet okumuş olsam, 20000 etmiyor.Yurt dışında bulunduğum yılları düşersen 15000 civarı. Olmadı. Gidip Simavi'ye;

- Baba, ver benim 15000 lirayı!

desem, suratıma çarpar herhalde onbeş tane binliği. Lokantada hesap diye ödüyor o parayı. Ayrıca o parayla tiyatro açılamaz ki. Bu konuda Simavi'yi rahatsız etmeye gerek yok.

Çarşıya indim. Ali Doksan aşevinde Poyrazoğlu'nun eski müdürü Sinan'la karşılaştım. Burada yat kiralayan bir şirkette çalışıyormuş. Düzgün maaşı ve hissesi varmış, keyfi yerinde. Çıkışta onun şirketine gidip İzmir'e telefon etmeyi denedik, başarılı olamadık, ârıza sürüyor. Sinan'dan borç aldım, aylak gezintiye çıktım daracık sokaklarda.

Ayazma'da denize nazır küçük bir lokantaya çöktüm, bira söyledim. Çıkardım defteri, yazmaya koyuldum Sergüzeştül Rızâ'yı:

Herkes bilir az biraz

Mefailün Failün

Şiraz'da vardır kiraz

Failatün Failün...

Aradan kimi biralar, martılar, sigaralar, bazı yelkenliler geçti. Yeniden İzmir'e telefon denendi, edilemedi.

Akşamüstü Han Restoran'da buluştuk Sinan'la, rakılamaya koyulduk.

Yanımızdaki masada Zeki Müren ve avanesi oturuyorlar. Paşa, herkese selâmlar veriyor, gülücükler, öpücükler dağıtıyor. Yemekten sonra piyanist Onay Ongan'ın çaldığı deniz kıyısındaki Big Ben Bar'a gittik. Orada elimizde olmayan nedenlerle Gölköy'de Hayat Tiyatrosu restoranı açan Eray'la tanıştık. Kendisi gencecik ölen arkadaşımız Umay'ın yakın dostuymuş, Heildelberg'te felsefe okumuş. Umay'dan, felsefeden konuştuk.

Gün doğarken Sinan'ın balkonunda sızdık.

100

Barın duvarında küçücük bir tablo var, defter sayfasından ufak. İmzalayan Niyazi Toptoprak, 1979. Bu yıl yapılmış. Üçü önde, ikisi arkada beş tane ev, damları pastel kırmızı. Gökyüzünde salyangoz bulutlar. Eserini çıta ile çerçevelemiş Niyazi, çerçeveyi beyaz bir zemine oturtmuş, o beyazı yeniden kalın bir tahtayla çerçevelemiş. Niyazi'nin çift çerçeveli dünyası güzel...

Ortadaki muz ağacının gölgesindeki dip masada Fethi Naci, Günfer, gök gözlü, ulu bıyıklı ressam Mehmet Sönmez, Mehmet Ulusoy'un karısı Keriman rakı içmekteler. Meze Günfer! Hiç susmuyor, sürekli anlatıyor, öbürleri gülüp içiyorlar. Barda yalnız oturuyorum, ikinci birayı bitirmek üzereyim. Barmenimiz bir ayağı aksayan, oldukça güzel bir kız. Bodrum'un sıcağından kavrulmuş bir sandaleti sürüyor, sıcağa inat. Yüzü hep gülüyor, ayağının aksaması ona sorun olmaktan çıkmış.

- Ben Veli'nin karısıyım.

Bodrum çarşısının girişindeki, ortası muz ağaçlı, masalara muzlar sarkan avluda, Veli Bar'dayız. Veli, kumral, keçi sakallı, açık renk gözlü, saçı erken seyrelmiş, güleryüzlü, zayıf, genç bir adam. Sosyal çarpıklıklara takmış. Bir roman yazıyormuş, bitemeden Selim İleri'nin Her Gece Bodrum kitabı yayınlanmış. Kitabı okuduktan sonra Selim İleri'ye sinirlenmiş, yazdıklarını yakmış. Yoksa Veli, Gogol'ün ruhen yeniden yaşayışı mıdır? Sosyal çarpıklıkları konu edinip bir türlü bitemeyen, hatta Gogolengiz

yangınlara muarız kalmış romanının adı Çöp Tenekesi imiş. Şarapları gaste kağıtlarına sarıp, mendirekte içip, şarap hitam bulduğunda gaste kağıtlarını yakıp “Sen yanmasan, ben yanmasam, nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa?” diye kükreyerek Nâzım okuyup ay ışığında grup seks takılan Ankaralı devrimciler varmış sakallı Veli’nin romanında. Bir de ilk cinsel ilişkisini babasıyla tatmış bir kızın öyküsü. O bölümü anlatan bir tirbüşon hikâyesi düşünüyormuş, fakat işte, pek yazamıyormuş.

İstanbul’un Gültepe gecekondu mahallesinde oturup elektrikçilikle iştigal eden Veli, ayağının sekmesi kendisine yakışan Sevinç’e âşık olmuş, evlenmiş. Gültepe’de plakçı açmış. Ruhi Su, Rahmi Saltuk plakları satarmış göz içi kadar dükkânında. Sonra Bodrum’a göçüp diskotek açmışlar karısıyla. O işi pek beceremeyişler. Bu barı açmasına, Erol Simavi yardımcı olmuş.

Bir mûcize gerçekleşti, İzmir’le telefon görüşmesini yapabildim. Tuncay uykulu sesle, işlerin pek iyi gitmediğini, haftasonu fena olmadığını söyledi, gak etti, guk etti. Kötü giden işin kötü telifini rica ettiğimi belirttim. Bugün biraz, yarın gerisi biçiminde göndereceğini söyledi. Bugünkü birazın bankaya ulaşması beklentisindeyim. Bardaki telefondan ikidebir arıyorum bankayı. Yarın gelecek parayı alabilmek için bu gece de burada kalmam gerek.

Barın kapısından Bodrum’a bugün indiği, henüz atamadığı İstanbul şıklığından ve Bodrum’da güpegündüz egzotikliği tartışılmaz olan parfüm kokusundan belli, uzun boylu güzel bir kadın girdi. Ten bembeyaz. Burada busbronz olmayı düşlüyor. Nasıl? Nerede? Kiminle? Belli değil. Ayağında ince yüksek topuklu, bilekten bağcıklı beyaz ayakkabı, gül kurusu yazlık elbisesi kesinlikle Nişantaş’ta bir butikten alınmış. Pansiyon bulunmuş,

hemen beden sokağa atılmış. Henüz denize girilmemiş. Nereden denize girileceği tam bilinemiyor. Çarşı içinde uzun süre dolanılmış, henüz Bodrum kültürü edinilemediğinden, kazıkça öğlen yemeği yenilmiş, daha önce gelinmediği için bu saatlerin sokakta dolanılmayan siesta ve fiesta saatleri olduğu bilinmiyor, birden Veli Bar'ı keşfediyor, dalıyor içeri.

- Bodrum'dayım işte!

sevinci fışkırıyor felfecir gözlerinden. Girişteki masaya oturuyor. Şveps tonik var mıymış?

- Yok. Yeşil mandalinli cintonik vereyim.

deyince Veli;

- Peki.

Günfer, Keriman ve ressam Mehmet kalktılar. Giderayak yanıma uğradı Keriman. Magic Circus'ün son oyununu anlattı. Oyunda Savary'nin rolü yokmuş. Ekip onun sahneye çıkmasını istemiyormuş. Savary olur olmaz yerde sahneye dalıp doğaçlama yapıyormuş.

- Beni sahneye çıkarmıyorlar!

diye dert yanmış Keriman'a.

Herkes gitti, Fethi Naci yalnız kaldı masada. Yeniden rakı söyledi. Naci'yle rakı arkadaş oldular. Yangın sesli bir müezzin öğle ezanı okuyor.

Şahları da Vururlar'ı düşünüyorum. Pek bir şey yazmış değilim, ama oyunu görür gibiyim. Farklı şeyler dolanıyor kafamın içinde. Gidip Fethi Naci'ye anlatmak istiyorum bunları ve fakat tanışmıyoruz.

Bodrum Siftah hanım cin-tonikini ödeyip çıkıyor, serseri mayın.

Veli yeniden arıyor bankayı. Havale gelemiyor, bana havale

gelecek! Hesabımı ödeyip, saygılı bir selâm verip Fethi Naci'ye çıkıyorum Veli Bar'dan. Sinan'ın şirketine gidiyorum. Sinan yok, beyaz tişortlu, koca memeli, kabakıçlı, hamsi gözlü, hamşo sekreter kız var. Telâşlı bir şişman turist giriyor kapıdan. Fransız. Dün kiraladığı yatın pervânesini yamultmayı başarmış, 4300 frank zararı olmuş. Sinirle buzlu badem yiyor. Bana da uzattı.

- Non, merci.

Sinan'la görüşmek istiyor. Sekreter biraz sonra uğramasını söylüyor. Çekip gidiyor mösyö Buzlubadem.

Kapıdan saçları bembeyaz Nimet Arzık girdi. Sinan'ı sordu. Elektriğini kesmişler. Belediye başkanına küfretti, söylendi, gitti.

Mösyö Buzlubadem yeniden geldi.

- İl n'est toujours pas là?

- Non.

- Quand est-ce qu'il va venir?

- J'n sais pas.

Sinan'ı soruyor. Ne zaman gelir? Bilmiyoruz.

- Tu veux boire un ver?

diye beni bir kadeh içkiye dâvet ediyor. Han Restoran'ın barına gidiyoruz.

Mösyö Buzlubadem antikacılık yapıyormuş. Bodrum'da ev satın almayı düşünüyor. Niye almasın? Adamın 4300 frangı, burada bir çanta para. Mösyö Buzlubadem sürekli, antika, gayrımenkul ve para konuşuyor, eski frank, yeni frank... İçkiye teşekkür edip ayrıldım ondan, bankaya yöneldim. Galatasaraylı ağbim, kameraman Cengiz Tacer'e rastladım. Ay sonu Paris'e dönecekmiş, orada işleri çok iyiymiş, Paris'ten çok memnun. Ben de buradan memnunsuzluğumu dile getirdim.

- Olmuyor burda!

dedi, öpüşüp ayrıldık... Ve fakat ne kadar doğruyuz? Olmuyordan kaç gram sorumluyuz? Kaçmalı mı? Gitmek kaçmak mı? Evet. O zaman, yoksa kaçmamalı mı?

Bir soyguncu kararlılığıyla dalıyorum bankaya. Hayret havale gelmiş. Derhal alıp parayı Veli Bar'a geliyorum. Orta masada Erol Simavi, Turan Güneş ve Günfer oturuyorlar. Günfer beni o masaya dâvet ediyor, tanıştırıyor. Adnan Semih'in beklenmedik ölümünden konuşuluyor masada. Simavi bana Hürriyet'in tiyatro oyunu yarışmasına katılmamı öneriyor. Jüriyi soruyorum.

- Telefon edip öğrenir, yarın Günfer'e söylerim.

diyor.

Onlar kalkıp gidiyorlar, bara geçiyorum. Günfer giderken bana:

- Belki gene gelirim!

diye el sallıyor.

- Gene geleceksen, niye gidiyorsun? Tüm Bodrum'u dolaşmak zorunluluğun nerden kaynaklanıyor?

gibi şeyler Günfer'e sorulamaz, Örsan Öymen'in teşhisiyle o; Bodrum kaymakamı!

Çıkarıyorum defteri, yazmaya başlıyorum:

Ömer Hayyam genç iken
Yıl binüçyüz penç iken...

101

Freak Nihal'in Bodrum Tepecik mahallesinde, Tulumba meydanı yakınında, yeni satın aldığı, mefruşatı tamamlanmamış evinde sabah kahvaltısındayız. Bacanak Mesut çay koyuyor, Memo genel yorgunluğunu demin üstüne su koymakla kamufle ediyor. Ben dün gece makarna yediğim evin biricik çay kaşığını arıyorum. Cüneyt Mikelanj bir baş durgunluğu içinde, işaret parmağını çenesine dayamış, Nihal'i dinliyor. Bir de Jesus Osman var! Simit yemekle meşgul.

Mesut Gölköy'den ayrıldığım gün köye ulaşmış, hemen herkesle acayip samimi olmuş, Nihal'e;

- Nihalciğim!

diye hitap ediyor.

Nihal, "house-theater" türünden amerikan bir olay düşünüyor evin bir bölümünde, belki tümünde! Yılbaşında evin açılışı söz konusuymuş. Böyle tiyatrosal bir durum gerekliymiş. Ne yapılabilirmiş? Sabah kahvaltısının gündemi bu.

Grotowski'yi, Eugenio Barba'nın Odin Teatret örneklerini anlatıyorum. Bunlar hiç ilgilendirmiyor kadını. O daha çılgın şeyler düşünüyormuş, fakat o şeylerin ne olduğunu bilmiyormuş!

- En büyük çılgınlık, hiçbir çılgınlık yapmamaktır!

diyerek susam püskürtüyor Jesus. Herkes anlamsızca ona bakıyor. Sinir bozucu biçimde sırıtıyor Jesus.

Gölköy çetesi dün akşam gün batarken ulaşmış Bodrum'a. Mesut'un;

- Bu saatte, deniz kıyısında gün batışına yönelik bir noktada şarap içiyordur.

tüyosu üzerine, Cüneyt'in rehberliğinde kıyı barları dolaşmaya başlamışlar. Girdikleri ikinci bar, Big Ben'deyim, deftere fârisî şeyler yazmaktayım;

Tahran'da bir akşamüstü
Sebayi düyü penç geçe...

- Demedim mi ben size! N'aber bacanak?

- Hoşgeldin bacanak!

Akşam, Nihal'in yeni evinde toplanılıyormuş. Gölköy'den bir sürü insan gelmiş. Taksiyle Tepecik mahallesindeki eve gelindi. Ev kalabalık. Nihal, ressam Cengiz, İsveç'ten Semih ve karısı Gülbin, Feyza, makarna yapışıyla bizi büyüleyen Günseli Başar, Paris'te öğrenim gören kızı Aslı, bir de Jesus Osman dedikleri, her cümleye başlarken mutlaka kaşlarından birini kaldıran, hafif zurna bir arkadaş var.

- Benim için sanat şimdiye kadar yapılmamış olanı yapmaktır. Daha önce yapılmış şeyleri yinelemek sanat sayılamaz. Kopyeciliktir!

gibisinden laflar ediyor, sanatın hangi dalıyla iştigâl ettiğini tam çakamadığımız Jesus bey kardeşimiz. Dediği güzel, belki de bir yerde okuduğu bir cümle ve fakat Osman neci? Durup dururken iki tokat rica eden sinir dingildetici bir ukalâlığı var, zaman zaman, lütfen beni sağlı sollu, muntazaman tokatlayın mertebesine erişebiliyor.

Kalabalık gece yarısından sonra gitti. Mesut, Memo, Cüneyt ve ben kısmen mobilyalı evde bir köşelere sızdık. Bodrum'da evi olan Jesus da her nedense bizimle sızmayı uygun buldu.

Sabahleyin Nihal elleri simit, kaşar geldi. Çay demlendi. Jesus:

- Sanat araç mıdır? Amaç mıdır?

biçiminde günaydınlaşmak istediyse de, sorusuna yanıt veren olmadı. Hızla vedâlaştık onunla, Gölköy'e gitmek üzere Nihal'in arabasına doluştuk. Önce bankaya uğranılacak, havale sorulacak.

Arabayı okulun bahçesine parkediyor Nihal, onlar Raşit'in kahvesine gidiyorlar, ben bankaya. Banka kalabalık. Yazılıyorum kuyruğa. Kuyruğun başında şişman, beyaz şortlu, sandaletli, soluk kırmızı atletli bir herif var, bir elinde bir tomar dolar ve hesap cüzdanları, öbür elinde lastiklenmiş türk lirası demeti, değişik hesaplara paralar yatırıyor, havaleler yapıyor, gıdım ilerlemiyor kuyruk.

Birden Günfer girdi bankaya. Müdürün odasına yönelirken beni gördü. Yanıma geldi.

- Gel gel! Burda bekleme.

deyip müdürün odasına sürükledi beni. Oturduk, çaylar söylendi. Havalem soruldu, gelmiş. Çayları içerken, memure zarf içinde parayı getirdi, bana bir kağıt imzalattı. Teşekkür edip çıktım bankadan. Sinan'a uğrayıp borcumu verdim.

Yolda, Avrupa'da izlediğim, üç katlı bir evde geçen oyunu anlattım Nihal'e. Karı, koca rolündeki iki oyuncu, izleyicileri kapıda karşılayıp buyur ediyorlar, izzet ikramda bulunuyorlar. Karı koca arasında kavga çıkıyor, kadın bağıra çığıra merdivenden ikinci kata çıkıyor, adam peşinden. İkinci katta bir odada sürüyor oyun. İzleyici merakla ikinci kata çıkıyor. Ondan sonraki sahne üçüncü

kattaki yatak odasında. İzleyici oyuncuların peşinde evi dolaşıyor...

- İlginç! Ama işin içinde müzik de olmalı.

diyerek aniden kırdı direksiyonu Nihal, devrilecek gibi olduk. Bir eşek bize çarpmaktan kurtuldu. Çok kötü araba kullanıyor. Rastlantısal olarak, salimen ulaştık Kadyanda Motel'e.

102

Onbir tahta iskemle, iki masa, bir kerevetten oluşan denizin içindeki köy kahvesindeyim. Masalar, iskemleler, kerevet, orta şekerli kahve, ben ve yaşlı, keten fötr şapkasının kıyısı yırtık kahveci denize çakılı direklerin üstündeki iskelemsi düzlemdeyiz. Denizin üstünde sabah hışırtısı, mutedil bir yel üfürüyor, ince dalga şeritleri geçiyor altımdan. Ubor kumsalda nöbette.

Yeni yeni tipler türemeye başladı köyde, çoğu resim yapıyor, kimisi müzisyen, kimisi bir şeyler yazıyor. Hepimiz sanatçıyız, ruh hali egemen. Çoğu şalvarlı ve boynunda yemeni. Yemeniyi bandana olarak bağlayan da var. Şalvarları köyün terzisi Alim'in diktiğini öğrenip, Memo, Mesut ve ben gidip ölçü verdik, meğer yemeniyi de terzi satıyor. Dünden beri üçümüz de sanatçıyız!

Ben yontolog olarak atıldım sanata. Deniz kıyısından topladığım ilginç taşları, motele taşıyorum birkaç gündür. Birini öbürünün üstüne oturtup bir anlam veriyor, heykel ediyorum. Onlara isimler veriyorum. Bugün gene taşeron firma olarak taş toplama yürüyüşüne çıkmış, köy kahvesinde mola vermiş bulunuyorum. Ubor durumu ve ne tarafa gideceğimizi biliyor, bunun huzuruyla kıvrıldı sahile. Berberden keman sesi geliyor. Bilmediğim bir klasik müzik parçası. Belki de yok öyle bir parça, klasikçi berberin bestesi!

Kahveden çıkıyorum, dikiliyor Ubor, dere ağızına doğru yürüyüş başlıyor. Giderken taş toplanmıyor, mimleniyor, onlar dönüşte toplanacak, eğer yükümüz ağırsa, elenerek alınacak. Ubor bunu

biliyor, ağır aksak yürüyor yanımda. Ütü tostçuyu, dere ağızını, Venüs'ün evini geçiyoruz, küçücük koya ulaşınca çıkarıyorum gömleği, tüm düğmelerini ilikleyip, kolları birbirine düğümleyip taşeron firma nakil bohçasını oluşturuyorum, başlıyorum taş toplamaya. Ubor bir süre burada kalacağımızı bildiğinden, sağa sola dolanıyor, kaktüslerin dibine işiyor, dalgayla kumsalın öpüştüğü çizgide eşeleniyor. Patileriyle ıslak kumda mükemmel resimler çiziyor, dalga gelip yok ediyor sanatçı köpek Ubor'un eserini. Kararlıca yenisini çiziyor Ubor. Kimi manalı ve birbirinin üstünde durabilen ilginç taşları dolduruyorum bohçaya. Ağzında bir martı kemiğiyle koşarak yanıma geliyor Ubor, oturuyor karşıma. Alıyorum ağzından kemiği, getirirken dişleriyle biraz kemirmiş, değişik çizgiler oluşmuş kemiğin üstünde. Az ileri fırlatıyorum, gidip getiriyor, ağzından çekiyorum, farklı yönde başka çizgiler, biçimler oluşmuş. Birkaç kez oynuyoruz al, getir oyununu. Sanatçı köpek Ubor'un ilk heykeli tamamlanmış oluyor. Dönüşte terziye ölçüsünü verelim, Ubor'a da kıçı açık şalvar diksin!

Ubor'un heykelini de barındıran gömlek taş bohçası oldukça ağır, Venüs'ün evinde mola veriyorum. Dürnev gelmiş Türkbükü'nden, Ramazan münasebetiyle köyde votka bulamamaktan muzdarip.

- Yaratırız efendim!

dedim, nitekim yarattım. Venüs yeşil mandalinler attı votkaların içine, arka bahçede muhabbet ettik. Artık İstanbul'a dönmek istemediğini, buralarda yaşamak istediğini anlattı Dürnev. Yıllar önce tanışmamızı hatırlattım.

Beyoğlu'nda Kulis Bar'da, bar sandalyesine ata biner gibi oturmuştu, kıçında blucin, ayağında çizme, beline uzanan sarı saçlarını upuzun örgü yapmıştı...

- Sana asılmıştım!

diye gülümsedim.

- Yanlış hatırlıyorsun! Ben sana asılmıştım. Hatta evlenme teklif etmiştim!

diyerek patlatıyor çok özlediğim, nevî şahsına münhasır, sigara hırıltılı kahkahasını. Neler yazdığımı soruyor, Sergüzeşt-ül Rıza'dan söz ediyorum.

Heyecanlanıyor. Süreyya'nın, Farah Diba'nın görkemli düğünlerini anlatıyor.

Sahilde bekleyen Ubor'la birlikte çalışmalarımı sürdürmek üzere motelin yolunu tutuyorum. Kafamda, Sergüzeşt-ül Rıza... Birkaç gündür sahneler yazmaya teşneyim, ancak karakterleri kafamda tam çizebilmiş değilim. Şah Rıza, prenses Eşref, nasıl birileri? Berberin önünden, bir keman konçertosunun içinden geçerken ampul yanıyor beynimde; prenses Eşref, Dürnev işte! Şah Rıza, Cüneyt! Günseli Başar, Farah Diba! Keyifle hızlanıyor adımlarım, Ubor tırısa geçiyor.

Verandadaki masanın bir bölümü çalışma alanım, pencere içleri raflarım, heykelciklerim çoğalıyor ve 13 ağustosta motelin girişinde ilk sergimi açmaya karar veriyorum. Ubor'la karma sergimiz yani.

- Madem karma sergi, ben de katılırım arkadaş! diyen Mesut da, iki herhangi taşı gelişigüzel birbirinin üstüne koydu, yapışkan rica etti. İlk heykeli hemen bitti. İkincisi için taş aramaya çıktı. Memo motelin bahçesinde bulduğu bir kaya parçasını yıkadı, koydu masaya;

- Benimki tek taş ağbicim!

Ünlü yontolog Henri Moore'dan etkilenmiş sanatçılar olduğumuz için serginin ismi; "Henri Moore Da Ferhan Lâcivert Mi? Ya da; Ben

Yapmadım Doğa Yaptı, ecolojique sculpture karma sergisi.” Katılan sanatçılar ben, konuk yontologlar Mesut, Memo, ve ilk köpek yontolog Ubor.

Açılış kokteyli için, Ubor’a motele giriş izni verildi. Üçümüz de şalvarlıyız, boynumuzda yemeniler. Ubor’un boynunda tasma gibi, fiyonglu yemeni, gerim gerim dolanıyor ortalıkta, kuyruk sallıyor. Heykellerimin altında isimleri var; Henri Moore Da Ferhan Lâcivert Mi, İşeyen Kocabaş, Gölköy’de Dinlenmekle Görevli(!) Venüs Hanım, Mağrur Ziya Bey, Bodrum Zamparası İçmimar Ender Bey, Hacı Taştaş Veli, Koyunluk Kader Olamaz, Posbıyık Niyazi ve Satıldı. Mesut’un iki nâçiz eserinin altındaki ibare, eserlerden daha ilginç: Yazısız. Memo tek taştan oluşan eserine isim koymaya gerek duymadı.

Açılış kokteyline, Nevra, Nihal, Kevork, Venüs, Müfit, Serap, Cengiz, Cüneyt, karısı, Günseli ve Aslı, Şas ve Feyza, Semih ve Gülbin katıldılar. Beklenmeyen misafir, Bodrum’dan gelen Jesus Osman! Tek personel Arif bizlere beyaz şarap, Ubor’a mama sundu. Sanatçılar eserleri hakkında bilgiler verdiler, yontolog olarak sanatsal görüşlerini dile getirdiler. Jesus sadece Memo’nun eserini beğendi;

- Arkadaş işi özetlemiş!

Epey eğlendik. En çok Ubor eğlendi. Venüs kendi heykelini satın almak istedi.

- Sergi sonunda size hediyem olsun efendim.

Devrisi sabah, Henri Moore Da Ferhan Lâcivert Mi, heykelimin çalınmış olduğu farkediliyor. Hırsız not bırakmamış! Çalan tesbit edildi; Feyza’nın kocası Şas! Çok beğenmiş! Olaya sevindim. Değerli şeyler çalındığına göre, çalınan değerlidir. Not yazdım, koydum heykelin yerine: “Buradaki eserim çalınmıştır. Sergi tüm eserlerim

çalınana dek sürecektir.”

Sabahtan akşama dek ağustos böcekleri cırcır edipduru. Kimi insan ilişkilerinin çarpık gölgeleri Halikarnas’ın taşına vurupduru. Herkesler her bi şeyleri yeniden düşünüpduru. Gölköy bir klinik, doğal huzur evi, başhekim doğa, hemşireler ağustos böcekleri. Herkes kendi kendine check-up yapıpduru. İnsanlar hüzne teşne düşüncelerini, denizin mavisine, dağın yeşiline gömüyorlar, suskun bakışlarla. Doğayı dinler gibi yapıp, kendini dinleyiş içinde herkes. Kimsenin birbirini pek dinlediği yok, herkes az biraz kendinden söz etmek, ne olduğunu bir an önce karşısındakine anlatmak gereksinimi içinde. Genel duygu şu;

- Ben öyle sizin bildiğiniz serserilerden değilim. Sanatçıyım, miskin ve yatay takılışım yanıltmasın sizi, aslında gayyur ve işini bilen biriyim.

Herkesler bunları kanıtlamanın derdinde. Hepsinin içinde bir kurt var demek ki! Yoksa bir baltaya sap olamamış hıyarın biri miyim? Yok canım! Öyle olsam, böyle olamazdım, telâşı egemen.

Eşekarıları yorgunlar, değil birini sokmak, uçacak mecâlleri kalmamış. İncir ağacının bir yaprağından öbürüne kısa yolculuklar yapmaktalar. Eşekarıları az biraz filozoflar, Gölköy’deki herkes gibi...

103

Bundan tam kırk yıl önce
İran'da bir eğlence
Sürdü kırk gün kırk gece
Acemce bir köçekçe
Şah Rıza
Şah Rıza
Şah Rıza henüz prens Rıza
Ramda damda dibidi dam...

diye başlayan, İran'ın son kırk yılını özetleyen şarkı yazıldı ve lebideryanın gerçek sahibi, tanışamadığımız Mehmet Balkan'a ait olduğu varsayılan gitarla bestelendi. Artık Mesut ve Memo'yla birlikte çalınır, söylenir vaziyettedir. Mesut moteldeki dört teli kalmış gitarla bas çalmakta, Memo darbuka. Üçlümüzün repertuarında iki şarkı daha var; Şahları da Vururlar'dan, Mercidabık Ridaniye şarkısı ve en son söylediğimiz, sözlerini bana ait, Bacanak'ın bestesi İn The Gölköy Song.

Artık motelin terasında her gece bu şarkılar koro halinde söyleniyor.

Mesut gitarla fransızca şarkılar, ben Hayrola Karyola şarkıları söylüyorum, Memo bir Norveç halk şarkısını hiçbir çalgı eşliği olmadan söylüyor. Onu finale yakın söylemesi tercih ediliyor, çünkü ninni kıvamında. Ama birkaç kez yinelenen, tek personel

Arif'in de katıldığı final şarkısı hiç değişmiyor:

In the Gölköy
We are horizontalement cool
Memo is tired, tired man
MEMO -(solo) Yes I am!
Mesut is military fuck man
MESUT –(solo) I am sorry!
Ferhan is tasheron man
FERHAN –(solo) Hayır, yes I am!
In the Gölköy
Çıktı Gölköy
İndi Gölköy
In the Gölköy
The sky is blue
In the Gölköy
The sky is nice
İn the moon
Hem de, fool
Hem de, fool
İn the moon
Çıktı moon
İndi moon
Çıktı Gölköy
İndi Gölköy
Çık the moon!

Gene böyle bir gece kalabalık terasta, tanımadığımız kişiler de var, küçük gruplaşmalar oluşmuş. Gaz lâmbalası ışığında karaltı olarak gördüğümüz iki adamdan biri, Şah Rıza şarkısından sonra;

- Humeyni daha mı iyi?

diye bağırdı. Orkestra olarak bakıştık. Mercidabık Ridaniye şarkısına giriştik. Sonunda bu kez, öbür adam bağırdı;

- Onlar bizim şanlı zaferlerimiz!

Doğrudan In the Gölköy şarkısına bağladık işi, kavga çıkmak üzere olan pavyondaki orkestra gibi. Kim lan bunlar? Öğreniyoruz ki, köye birden iniş yapan Nevra'nın kocası ve onunla birlikte gelen Aydın Menderes.

Terkederek terası, yontolog arkadaşımız Ubor'la kumsala iniyoruz. Yol boyunca Ubor küfüre benzer havkırmalarda bulunuyor.

- Gayet tabii Ubor!

diyorum, sakinleşiyor.

Devrisi gün akşam üzeri, tesadüfün iğne deliği olarak Galatasaray'dan Piç Hüseyin, karısı Strasbourglu Brigitte, onun hemşehrisi Diane ve erkek arkadaşı Etienne çıkageldiler motele. Verandada erken kuruldu sofra. Orkestra o gece terasta sahneye çıkmadı, verandada çaldık söyledik. Etienne dallamasının Diane'ın erkek arkadaşı değil, adayı olduğu anlaşıldı. Üçümüz de Diane'a asılıyoruz. Genç kadın çok mutlu. Mesut ve ben Strasbourglu olarak Memo'ya göre daha avantajlıyız, Alsace kültürümüzü döktürüyor, zaman zaman alsasca espriler patlatıyoruz, Mesut "Hopla Josephine" alsas şarkısıyla şarapları tâzeliyor.

Heykellerime hayran olan Diane'la heykel, tiyatro, Strasbourg muhabbetine girişiyoruz. Mesut gitarla fransızca şarkılar çalıp

söylüyor.

Ubor yol kıyısından durumu dikkatle izliyor. Etienne dallaması, Diane'a değişik koylarda çırılçıplak yüzebileceklerini, geceyi değerlendirmek gerektiğini anlatıyor. Diane'ın yontolog ruhu, yüzmeyi tercih etmiyor. Etienne çıplak yüzebileceği ve orada Kleopatra'ya rastlayacağı bir koy bulmak üzere Ubor refakatinde yola koyuluyor.

Diane'a asılışımızla dalga geçiyor Piç Hüseyin:

- İki bacağının arasından akıp gidecek hayat, sen ata biner gibi yaşayacaksın. Olup biten bu.

104

Strasbourg 1973. Brigitte lise ikinci sınıfta, mini etekli fıstık gibi bir sarışın. Lisenin en güzel kızı. Hepimiz nöbetçiyiz lise çıkışında. En nöbetçi Piç Hüseyin.

Türklerin muntazaman gittiği, çoğunluğu oluşturduğu üniversite meydanındaki kahveye alıştırılıyor Brigitte. Nadiren gittiğim kahvenin müdavimi oluyorum. Brigitte çok güzel.

- Onunla evlenmeyi düşünüyorum. Yengenizi rahat bırakın!

diye efeleniyor Hüseyin.

- Ne evlenmesi lan? Kız onyedi yaşında!

diyor Bacanak Mesut.

- Nerden yengemiz oluyor Piç? Olsa olsa, senin yengen olabilir!

diyerek koyuyorum postamı.

Masadaki kavgasal havayı sezen Brigitte merakla soruyor;

- I'y a un problème?

- Non non, pas d'problème.

diye, ortada bir sorun olmadığını söylüyor Hüseyin, sinirle tesbihine tur attırıyor işaret parmağında. Kısa bir suskunluktan sonra;

- Seviyorum lan ben bu kızı. Asılmayın ona. Başka kız mı kalmadı Strasbourg'da?

diyor bize.

- Ben de seviyorum.

diyor Bacanak. Ben aşşağı kalır mıyım;

- Ben ona âşığım!

- Siktirin oğlum!

diye bağırıyor Hüseyin. Daha da elektrikleniyor hava.

- Mais, qu'est-ce qui s'passe?

diye soruyor Brigitte. Ne olup bittiğini anlamak istiyor.

- Il s'passe quedalle!

diyor Hüseyin, hiçbir bok olmuyor anlamında.

Kahvenin kapısından, koltuğunda kitaplar, Galatasaray'dan Nami giriyor. Masamıza geliyor, oturmuyor, ayakta hızlı hızlı, Madam Melikoff'un dersinden çıktığını, onun müthiş bir hoca olduğunu;

- Kadın bir derya!

diyerek ona hayranlığını, biraz sonra başka bir derse gireceğini, bir roman yazdığını anlatıyor, Magic Circus gösterilerinin ne kadar süreceğini soruyor, mutlaka geleceğini söylüyor, hiç oturmadan hızla çıkıp gidiyor kahveden.

- Brigitte'in sınıfında çok güzel kızlar var. Sizi onlarla tanıştırabilirim. Siz de yeniden bacanak olursunuz!

diyerek tesbih çeviriyor Hüseyin. Bacanakla bakışıp gülümsüyoruz. Anlamadığı cümlede adı geçen Brigitte, meraklanıyor, ne dediğini soruyor. Hüseyin hiçbir şey söylemediğini belirten salak bir yanıt veriyor.

- T'as dis Brigitte!

Brigitte, dedin ya lan, demek istiyor kız. Hüseyin ıkınıyor, sıkınıyor. Birdenbire, Brigitte'ın kolunu tutuyorum, gözünün içine bakarak;

- Brigitte, je t’aime!

deyip dan diye ilân ediyorum aşkımı.

Seninkiydi, benimkiydi it dalaşı aylarca sürüyor Piç Hüseyin ve Bacanak’la aramızda. Sonunda, allem ediyor, kallem ediyor, kız kaçırma yöntemiyle Brigitte’e sahip oluyor Hüseyin. Evleniyorlar.

Strasbourg tarihine ilk kız kaçırma olayının kahramanı olarak geçiyor Piç Hüseyin.

105

Ağustosun 17'si, erken kalktık, kahvaltı ettik. Gölköy'de son saatlerimiz. Bodrum üzerinden İzmir'e gidilecek. Venüs'e uğruyoruz. Nihal ve Günseli de orada.

- Biz gidiyoruz. Vedâlaşmaya geldik.

- Ne zaman gidiyorsunuz?

diye soruyor Venüs.

- Bilmiyoruz! Minibüscünün keyfi ne zaman isterse...

- Günseli Bodrum'a inecek.

- Ne zaman?

- Şimdi hemen.

diyor Günseli. Nihal ve Venüs'le öpüşüp biniyoruz onun arabasına. Motel'den Memo, bavulumsusunu, çantayı, naylon torbasını, Mesut sırt çantasını alıyor. Benim çantam defterimden biraz büyükçe, omuzumda asılı. İki don, diş fırçası, macun, kimi küçük taşlar, istiridye kabukları, kalemler, kalemtıraş, bir tişort, bir yedek gömlek var içinde. Mayom zaten hep kıçımda kuruyor, çekiyorum pantalonu üstüne.

Heykel sergimizi köye bağışlıyoruz. Bacakları hâla çok güzel kadın, nârin ve bakımlı ayağıyla basıyor gaza. Ayak bilekleri ne kadar güzel ve müteharrik. Olsa olsa, bu kadar güzel olabilir Farah Diba.

- Aslı, senin şarkıya taktı, her sabah kahvaltıda; şah Rıza şah Rıza,

şah Rıza henüz sperm Rıza!

diyor. Söz terastaki tatsız geceye, Aydın Menderes'in tepkisine, Nevra'nın kocasının çok sinirlendiği Mercidabık Ridaniye şarkısına geliyor.

- Ne diyoruz ki biz o şarkıda? Savaşa karşı bir şarkı. Mercidabık, Ridaniye, Çaldıran savaşlardır. Siz babanızdan büyüksünüz çocuklar, savaşmayın, büyüklük sizde kalsın, diyoruz.

Günseli, Nevra'nın kocasının o gece zurna gibi olduğunu, tepkisinin biraz da, yanında Aydın Menderes'in olmasından kaynaklandığını dile getiriyor. Direksiyonda dünyanın en güzel sürücüsü olunca çok kısa sürüyor yolculuk. Bodrum otogarının önünde iniyoruz.

Devrisi gün öğlen otobüsüne bilet alıyoruz. Akşam İzmir'de olacağız.

Bizim Sınıf izlenecek, Gizem Kız'la görüşülecek. Birlikte Cunda adasına gideriz, diye konuşmuştuk. Ayrılmaya karar versek de dost olacağız, bir yıl önce Cunda'da yaşadığımız güzellikleri yâd edeceğiz. Ama birlikte Cunda'ya gidersek, biliyorum ki ayrılamayacağız, Cunda aşkımızın yeniden alevlenmesi olacak. Ayrılmayız o zaman! Seviyorum onu. Aşk devreye girince mantık nasihat alıyor. Eğer ortada aşk varsa, mantık da kıçımı yesin!

Bacanak'la ikimiz mendireğe doğru yürürken, Memo bavulumsusunu Feyza'lara götürmek üzere Yat Limanı yolunu tuttu. Aslında Memo gece Bodrum'da kalınmasından yana değildi, bastırıp gidelim İzmir'e duygusunda. Bacanak ve ben Bodrum'da kalınmasına karar verdik. Mendireğin ucuna geldik, kimse yok, soyunduk, Mesut cup atladı denize. Benim de canım çekiyor, fakat sonra mayo kurumasını beklemek gerekecek. Dalsam mı, dalmasam mı gibi düşünceler dolaşırken beynimde, deniz yüzeyinde Gizem

Kız'ın yüzü belirdi. Gülümsüyor.

- Biz bugün gidelim ağbicim. Değiştirelim biletleri. Bu akşam İzmir'de olalım!

- Niye?

diye sordu, suda ayaklarını çırpan Mesut.

- 160 liramız kaldı. Bu parayla bi Bodrum keyfi olmaz. Hemen gidelim, oyunun sonuna yetişir, telifimizi alır, keyifli bir gece geçiririz İzmir'de.

- Haklısın.

deyip denizden çıkıyor. Giyinip meydana yürüyoruz. Galatasaray'dan sınıf arkadaşımız Sarı Tunç'a rastlıyoruz. Yanında sarışın sevgilisi. Ayağında sarı espadril. Sarışın biralar ısmarlıyor bize. Çok asorti çocuktur. Biz biralar yuvarlarken, bavulumsusunu teslim etmiş Memo geldi kan ter içinde. Ona hemen İzmir'e gitmeyi daha uygun bulduğumuzu söylediğimde, önce bedeninin üst bölümü ve kafası biraz geri gitti, sonra ayakları yerlerinden kalkıp eski yerlerine çok yakın bir yere kondular.

- Hassiktir ağbi!

dedi. Der tabii. İki kilometre bavulumsu ve çantayla, iki kilometre onlarsız yol yürümüş Memo'dan aynı yürüyüşün tekrarını rica ediyoruz. Memo zaten doğuştan yorgun, kamış bulamazsa çorbasını bardağa koydurup içecek, kaşık maşık yorucu oluyor onun için.

Otobüs yazıhânesine geldik. Onaltı otobüsüne yer varmış, yani yarım saat sonra. Memo'nun bavulumsuyu alıp gelmesi bu süreye sığamaz.

Memo olanaksızı gerçekleştirdi, son paramızın yüz lirasıyla bindi taksiye, bavulumsuyu otobüse yetiştirdi.

Tiyatrolar perde açmadan ulaşacağız İzmir'e. Memo'nun

bavulumsuyu, çantasını ve yırtıldığı için bir numara büyüğüyle yenilenen naylon torbasını, İzmir'e iner inmez Tuncay'ların oteline bırakacağız. Memo müzik sistemi yanında olmadan yaşıyamıyor. Ayrıca kıçı çok değerli, deniz kıyısına üç mayo, iki havluyla iniyor. Islanan çıkarılıp kurutuluyor. Haddinden fazla tişortu var, ne gün hangisini giyeceğini şaşırıyor. İki dik yaka kazağı var, hiç giyemedi. Mesut'un kore malı mavi sırt çantası ile benim omuz çantası sorun değil, kenefe bile onlarla gidiyoruz. Onun iki kolu sarkmış, omuzları çökmüş, peşimizden espadrillerine üzüntü vererek ağır ağır ilerlemeye çalışması, bizi de üzüyor. Ayrıca bu yürüyüş çok ağır olduğu için tatilimizin bir bölümü Memo'yu bekleyerek geçiyor. Onun bavulsal sorunu daha

çok Mesut ve benim sorunum haline geldi. Kendi rahatımız için her kente inişimizde Memo'nun bu sorununu çözümlememiz gerekiyor.

Basmane'de indik, otele geldik. Memo'nun teferruatı resepsiyona bırakıldı. Fuara yöneldik, giriş ücretini de ödedikten sonra, birer iğrenç ve fakat sosisli sandviç yemeyi de başardık, 10 liramız kaldı.

Bornovalı Nuri'nin Luna Park bahçesinde oynuyor Devekuşu Kabare. Oraya doğru ilerleyen kalabalığa karıştık. Oyuncular kapısından içeri girdik.

Ali Yalaz ve Zeki Alasya'yla öpüştüm. Teknisyen Ethem ve kıdemli teknisyen Nâzım'la öpüştük. Başından beri dolu gitmiş oyun, hallerinden memnunlar. Gizem Kız henüz gelmemiş. Metin ve Göksel Akpınar geldiler. Öpüştük. Yanında çocuklu bir aileyle girdi kulise Gizem Kız. Sanki on dakika önce görüşmüşüz gibi, işaret parmağını havaya kaldırarak ve az tanınan insanlara gösterilen bir yarım yamalak gülücükle;

- Selâm! Bir dakika!

diyerek önümüzden geçti. Ne hoşgeldin, ne beş geldin! Ne sarılma, ne öpme! Mesut'a, Memo'ya selâm bile yok. Garip. Beklemeyi sürdürüyoruz.

Gizem Kız çocuklu aileyi ön sıralarda bir yere oturttu. Yeniden önümüzden geri geçti. Sanki ben orada değilim. Oyuncular kapısında kırmızı tişortlu genç bir adamla konuşuyor. Nihayet yanımıza geliyor. Hoşgeldiniz öpüşmeleri. N'aber? Nasılsınız? İyiyiz!

- Ben sizi yarın akşam bekliyordum... Oyun mu izleyeceksiniz?

- Hayır, biz Bizim Sınıf'ı izleyeceğiz. Oyundan sonra seni burdan mı alalım, sen mi oraya gelirsin?

- Nasıl yani?

- Ne nasıl yani? Oyundan sonra bir yere gitmeyecek miyiz?

Kısa bir durgunluğu yenerek;

- Ben oraya gelirim.

dedi.

Bizim Sınıf daha önce izlediğime göre biraz derlenmiş, toparlanmış. 250 kadar izleyici var. Oyun sonunda Tuncay zarf veriyor. Gizem Kız geliyor oyun çıkışına. Nereye gidelim, deniliyor.

- Golf'e gidelim!

diyor birisi.

- Ben Golf'e gitmem!

diyor Gizem Kız. Tiyatrocuların uğrağı Plaza Restoran'a gidiyoruz. Yemek yiyoruz. Gizem Kız, Mesut, Memo, Tuncay, müdür Ceylan, Halit ve Nilgün Pasaport'a gitmek üzere kalkıyoruz. Gizem Kız'la grubun biraz önünde yürüyoruz Kordon'da. Dostça atıyorum kolumu omuzuna. Ağustos gecesinde İzmir'in denizi Yeşilırmak. Gözümün yeşilinde anlamsızlık.

- Niye Golf'e gitmem, diye direttin? Orada bizi birlikte görmesini istemediğin birileri mi var?

- Hayır. Ama, n'olacağımız belli değil. Seninle herkesin içinde oturmak istemiyorum.

Haksız değil. Suskunluğu adımlıyoruz Kordon'da.

- Ben aylardır ihmal edilen bir kadınım.

Haklı. Çünkü aylardır ondan ayrılmayı düşünüyorum.

- Belki İzmir'e hiç uğramazsın diye, Kuşadası'na gitmeye karar vermiştim. Kız kardeşimle, eniştem orda. Cunda'ya gidemezsem orda tatil yaparım, diye düşünmüştüm.

diye yutkundu.

- Tamam kızım. Sen Kuşadası'na git!

diyerek kolumu çektim omuzundan. Sesimin tonunda sinir, Karadenizlilik, duygusallık var. Niye sinirleniyorum ki?

- Cunda'ya gelmek istiyorum.

diye fısıldıyor.

Kısa sürüyor Pasaport'taki bira muhabbeti, dağılıyoruz.

Mesut ve Memo Tuncay'la Kâyâ Otel'e gidiyorlar. Gizem Kız'la ağır ağır yürüyoruz onun oteline giden yolu.

- Konuşalım.

diyor.

- Konuşulacak bir şey yok.

Yırtılmış aşklar saydam bantlanamaz. Çok saydam bantlı aşklar yalnızca üzüntü getirir. Bitmiş şeyleri, bitmemiş gibi yapıp kendimizi kandırmanın âlemi yok!

Otelin kapısının önüne ulaşıyoruz.

- Ben İzmir'e senin karın olarak gelmedim. Bodrum'a giderken

ayrıldığımızı söyledin. Artık senin karın değildim. Ben öyle biliyordum... Bana hiçbir şey söylemedin. Bir telefon etmedin.

Tamamen haklı.

- Etmeyeceğimi söylemiştim! Bodrum'dan kart attım!

salak yanıtını ifrâz ediyorum.

- O kartı, ayrılsak da dostuz, demek istiyorsun biçiminde algıladım. Kartta sevgimizin bitmediğine dair hiçbir belirti yoktu: "Gölköy'e gidiyoruz. Öpüldünüz."

Bunda da haklı. Zaten kartı atarken o duygular içindeydim.

- Pazar günü öğlene kadar oteldeyim. Fikrini değiştirir de beni Cunda'ya götürmek istersen ararsın.

diyerek süzüldü otel lobisinin karanlığına.

Ağır ağır yürümeye başladım. Omuzlarımda olması gereken hafifliğin yerine, garip ve buruk bir ağırlık. Birlikte yaşadığımız çok güzel şeyler var. Onun benden, benim ondan götürdüklerim oldu ve fakat ayrılmalar insana koyuyor. İzmir'in deniz kokan gecesinde tükenmiş ve defteri dürülmüş bir aşk. Hiç de kolay değil bir aşkı bitirmek. İçim buruk, sol gözüm ağlamalara teşne. Aslında ayrılığı aylardır ben hazırladım, bu noktaya isteyerek, bilinçle geldim. Şimdi gözüm yaşarmalara teşne.

Kâyâ Otel'e geliyorum. Mesut, Memo, Tuncay'ın odasında oturuyorlar.

- Arkadaşlar, biz şimdi hemen burdan naşlıyalım. Aynen garajlar! Bir otobüs, ilk hedefimiz Cunda adası!

Mesut ve Memo teklifi kabul ettiler. Tuncay başka bir telif zarfı verdi. Çıktık otelden.

Böyle dingildek şeyler ortadan kaldırılmalı, ayrılmışlık perçinlenmeli ve hüzünlü bir denizci gibi demir almalıyım

İzmir’den, çok fena bir ağustos sabaha karşı, gibi düşüncelerim yüzünden, Gizem Kız’ı aramadan bindim Çüngüşlügil Garaj’dan Ayvalık otobüsüne. Onu aramama engel oluyor salaklığım.

Hareket etti otobüs. Gizem Kız’ı çok özledim. Onu seviyorum.

106

Cunda adasının sırtlarında, oturmuşum bir zeytin ağacının yamru yumru köklerine, karşımda durgun deniz. Az önce yaz yağmuru atıştırdı, şimdi dindi. Püfür bir yel dolanıyor sakallarımda. Ders Aletleri Personeli Dinlenme Yeri'nden Alibeyköy'e inmek üzere çıktım, zeytinin dibinde sigara molası.

Mesut'un annesi öğretmen olduğu için, aile yazı öğretmenlere mahsus bu dinlenme yerinde geçiriyor. Her evde bir öğretmen oturuyor.

Herkes birbirine öğretmenim, diye hitap ediyor. Mesut'un babası öğretmen olmadığı için ona Hulusi amca deniliyor.

- Günaydın hocânım! Hocânım yok mu?

- Hocânım'la birlikte Hocânım'lara gittiler.

Bayan öğretmen ağırlıklı bir hocânımlar sempozyumu ile karşı karşıyayız.

Öğlen ulaştık Ayvalık'a. Üç köfte ekmek, atladık motora, işte Cunda adası. Mesut gayet mesut, Memo yorgun, ben hüzünlü. Üçümüz Mesut'ların yazlık evine uğrayıp geceyi orda geçireceğiz, yarın terkedilmiş köy Patriçya'ya gideceğiz. Geçtiğimiz yazın anılarına kavuşacağız.

Mesut'ların yazlık evi oldukça küçük. İki oda, bir salon. Üçümüz üç metreye, dört metre, küçücük odada kalıyoruz. Mesut'un kardeşi Murat salondaki kanapeye tâyin oluyor. Odada bir yatak, bir divan,

bir şezlong var, onlarda yatıyoruz. Odaya, benim çanta, Memo'nun kasetçaları, kasetleri, sigaralar, küllük zor sığıyor. Biri ayağa kalkarsa, yek diğerleri kalkabilmek için onun oturmasını beklemek zorundalar. Şikâyet edecek halimiz yok. Damdan düşer gibi konuk gelmişiz Fatoş öğretmenin evine.

Akşam yemeğinden sonra, birbirinin tıpkısı prefabrike evlerin arasındaki yoldan kumsala indik, sırtüstü uzanıp gökyüzünü tarassuta koyulduk. Yıldızlar kayıyor. Yıldız kayması diye bir şey olmadığını, bize görünenin atmosfere girerek yanıp parçalanan meteorlar olduğunu konuşuyoruz. Memo kara deliklerden söz ediyor.

- Nedir ağbi kara delik?

- Kara delik işte... Enerjiyi emen bir olay.

diye yanıtlıyor. Biraz anlatmaya çalışıyor, çok bir şey anlamıyoruz.

Gökyüzünden, Einstein'dan, uzaylılardan, Eric Von Daniken'den konuşuyoruz. Deniz kıyısından dönerken, yarısı bakkal, yarısı PTT olarak kullanılan prefabrike evin taşlığında kızlı erkekli bir grup gencin çember halinde oturmuş, kulaktan kulağa oynadıklarını gözümledik. Belirli bir sıkıntıyı savuşturmak için zamanı alnından vurmaktalar. Yaş ortalaması yirminin üstünde, daha büyük herifler de var. Amaç yanındaki kızın kulağına fısır fısır bir şeyler söylemenin doyumu ya da kızın herifin kulağına yatak odası sesiyle anlamsız bir cümleyi üflemesi. Gayet disiplin içinde yaşanan, askeri kamptan pek farkı olmayan, emekli öğretmenlerin bahçelerini askerlik şubesi gibi düzenledikleri bu dinlenme yerinde kızlı erkekli yapılabilecek tek şey akşamları birkaç saat bakkalın önünde toplaşıp sosyale yakın ilişkilerde bulunmak. Kızlar, erkekler çırılçıplak, deniz kıyılarında, altlı üstlü sevişmeler düşünüyor ve fakat düşüncenin façasını vermeden, kulaktan kulağa oynuyorlar.

Kim şaşırmışsa yerinden kalkıp en arkaya geçiyor. Dinamizm de var oyunda. En beklenmedik anda Fatma, Cenk'in kulak altına ya da Hasan, Emine'nin kulak üstüne geçebiliyor. Hoşlandığı kızı yanına denk düşürebilmek için türlü yollara başvuranlar, özellikle şaşırmalar...

Dinlenme yeri, Alibeyköy'e iki kilometre uzaklıkta. Söndürdüm sigarayı zeytinin dibinde, Alibeyköy'e doğru yürümeyi sürdürdüm, zeytin ağaçları arasında kıvrılıp bükülen dar yolda. Deli edecek beni bu zeytin ağaçları, hepsi başka biçim. Kimisi at suratlı, kimisi arslan başlı.

Hamile zeytin ağacı var. Birisi çıplak kadın bedenli, biri bıyıklı, öbürü sakallı. Ne kadar çok surat var zeytin ağaçlarının gövdelerinde. Nasıl da delik deşik etmiş yıllar bu ağaçları. Değirmene ulaştım, göründü köy.

Fatoş öğretmen Patriçya'ya gitmemizi sakıncalı buluyor. Geçen yıl yaşadığımız yılanlı maceraları, aç kalışımızı hatırlatıyor, Mesut'a izin vermeyeceğini dile getiriyor. Ayvalık'tan üç balık oltası, yeni defter, Ali Püsküllüoğlu'nun Yaz ve Yağmur şiir kitabını almışız. Bir iki battaniye telâşındayız. Fatoş öğretmen kaldırıyor kaşını:

- Ben oğlumu oraya göndermem!

Anlaşılmaz biçimde Patriçya'ya gitmekten vazgeçiliyor. İkinci geceyi de orada geçiriyoruz. Mesut'un tavrı garip:

- Ağbi, siz isterseniz dönün!

Ayvalık'tan gelen motorlar insanlar getiriyor, insanlar götürüyor. Alibeyköy'ün en güzel yapısı, denize nâzır Ali beyin Taş

Kahvesi'ne geliyorum. Ortada büyük soba, amansız yüksek tavanlı, karşılıklı çift kapılı kahve püfür püfür esiyor. Çay söyleyip açıyorum defteri...

Mesut'un kardeşi Murat ve arkadaşı Bedir girdiler kahveye, yarım ekmek, az bi şey gıram peynirle. Selâm verip yanımdaki masaya oturdular. Sekiz çayı arkadaş ettiler nevâleye. Sabaha karşı mercan avlamaya çıkacaklarmış, yüz metre misinalarını kontrolden geçirdiler. Mercan yüz metre derinlikte yaşarmış, yakalandıktan sonra çekmesi de bir sorunmuş, çek çek gelmezmiş. Yem olarak, burada papalina dedikleri, benim Ege hamsisi dediğim balık kullanılırmış. Ayvalık'tan gelen balıkçı motorlarını inceliyorlar, papalina almak derdindeler. Onaltı yaşının heyecanını delikanlıca yaşıyor Murat. Gözüne bakıyorum, gözünün içi gülüyor. Gözünü sevdiğimin onaltı yaşı! Otuz yaşıma yaklaşıyorum... Artık tiyatromu açmalıyım, gibi duyguları püfür püfür tüttürüyorum sigara halinde, Cunda'da denize karşı. Kahve kalabalıklaştı. Attım defteri çantaya, çıktım Taş Kahve'den.

Deniz kıyısında küçük bir koy, kimsecikler yok. Kumsalda terkedilmiş, paramparça mavna iskeleti. Mavnanın kimi parçalarından ateş yakılarak burada âlem yapıldığının, kırık şarap şişeleri, midye kabukları, midye kızartılan paslı teneke gibi delilleri apaçık ortada. Karşımda Alibeyköy, arkası Ayvalık. Cunda adasının yepyeni bir resmi.

Adanın içlerine giden yola sapmayın, deniz kıyısından sürdürün yürümeyi. "Buraya Çöp ve Moloz Dökmek Yasaktır" yazısının dibinden moloz yığınları başlar. Bu yazı burada olduğu için mi, insanlar buraya moloz dökmüşlerdir? Kimileri buraya moloz döktüğü için mi yazı koyulmuştur? Takmayın buna kafayı. Molozları geçiniz, taşların üstünden sekerek çıkınız köyden, şu bulunduğum yerden bir bakınız Alibeyköy'e.

Mavna iskeletinin ucuna oturup yazıyorum Cüneyt ile Dürnev'in kavga sahnesini. Şah Rıza çok korkuyor Dürnev'den. Nasıl

korkmasın? Dürnev'den kim korkmaz? Biraz fârisî, hafif aruz bir dil yakaladım. Ben, yerine men, kullanıyorum. Bu mantıkla b harfiyle başlayan başka sözcükler de m harfiyle başlayabilir! Bugün, yerine mugün, bok yerine mok!

Akşam iskelede, Balıkçı Mustafa'da bir masada oturan Aydoğan, karısı Ayşe ve küçük oğulları Necdet'i görüyorum. Buyur ediyor Aydoğan, oturuyorum. Önce soğuk merhaba, ne var ne yok, sonra rakı. Seviyorum onu. Ona küsmek çok zor. İyi niyetli bir Oblomov o! Tatildeki Ergezen ailesi, kayınvalideyle birlikte pansiyonda kalıyormuş.

- Kayınvalide faktörü de var yani?

diyorum.

- Malesef. Kayınvalidenin kardeşi de var!

diyor Aydoğan, bir an karısının masada olduğunu unutarak. Derhal toparlıyor, en sahtekâr haliyle;

- Bizim ailemizde kayınvalide, kaynana gibi terimler kullanılmaz, anne denilir ya da büyükanne, di mi Necdet?

diyor oğluna. Ve karısına en ufak müdahale şansı tanımayak, cümleyi cümleye yapıştırıp, sonbaharda televizyon için skeçler ve bir dizi yazmamın çok iyi olacağı konusuna yatay geçiş yapıyor.

- Bana Patriçya'yı anlata anlata bitiremediniz. Oraya gitmek için geldik buraya... Şimdi annem izin vermiyor, durumu. Kendimi saçma hissediyorum.

#

diye şarlıyor Memo, o gece kumsalda. Mesut günübirlik gidebileceğimizi söylüyor.

Devrisi sabah, geçen yıl Bacanak, Gizem Kız ve beni Patriçya'ya götüren çingene Ahmet'in sıska atının çektiği arabayla koyuluyoruz

yola, tıngır mıngır ilerliyoruz terkedilmiş köye doğru. Bir saat kadar sürüyor atın çektiği eziyet. Adanın Yunan'a bakan tarafında, terkedilmiş beyaz taş evlerden oluşan köy göründü. Kumsal, iskelemiz ıpıssız.

Bir yıl önce konakladığımız kumsala attım çantamı. Günlerin, gecelerin geçtiği iskeleye uzandık Mesut'la. Memo daha çok şey ya da daha şaşırtıcı bir doğa bekliyormuş. Kimbilir biz nasıl anlattık, o kafasında neler şekillendirdi... Attık kendimizi denize, doya doya yüzdük.

Fatoş öğretmen'in;

- Geç kalmayın!

diyerek uzattığı nevâle paketini açtık, ondan gizli çantalara tıkıştırdığımız kırmızı şarapları çıkardık. Ayran içeriz, diye verdiği kağıt bardak kadehlerimizi tokuşturduk. Büyüleyici sessizliği sadece kuş sesleri, dalga fışırtısı bozuyor.

- Güzel... Çok güzel burası...

dedi şarabından fırt alan Memo.

Köyün tek sakini, koşucu İbrahim amca geçen yıla oranla biraz çökmüş. Evine gittiğimizde, içerde namaz kılıyordu. Taşlıkta balık ağlarını onaran oğlu Ahmet'le muhabbet ettik. Ahmet bize bahçeden kütür kütür bir karpuz kesti. Namazını bitiren İbrahim amca da katıldı bize. Geçen yaz sonu, ona gönderdiğimiz sulama motorunun parçasını almış, teşekkür etti:

- Hiç bekmiyodum valla!

diye güldü.

Duş olarak kullandığımız kuyu başına gitmek üzere ayaklandık.

- Guyunun başında gova yok, alın şunu.

diyerek, sapına ip bağlı kovayı uzattı İbrahim amca. Gitmişken

dolduralım, diye onun boş su testilerini de aldık.

Mesut salladı kovayı kuyuya, ipi gevşek bağlanmış, çözüldü, kuyuya düştü kova, Mesut'un elinde ipi kaldı. Bizim su dökünememiz önemli değil, İbrahim amca kovasız kalacak. Tek çözüm kuyuya inmek.

- Ben inerim. Antırenmanlıyım!

dedi Bacanak. Aynı salaklığı geçen yıl da becermiştik. İndi, su yüzeyinde dingildeyen kovayı koluna geçirdi. Dibi derin değilmiş kuyunun, geçen yıl düşürdüğümüz kovayı da buldu. Başarıyla çıktı. Sıkı düğümledik ipi. Kuyunun buz gibi suyunu boca ettik başımızdan aşşağı kızgın bedenlerimize, testileri doldurduk. İki testiyle, iki kova teslim ettik İbrahim amcaya.

Güneş batarken, geçen yıl Mesut'un bize villa diye anlattığı ve gelince yüksek tavanlı, ahırımsı bir yer olduğunu gözümlediğimiz evin damında kasketli, esmer bir adam belirdi. Kiremitleri üçer, beşer indirip deniz kıyısında bağlı sandala taşımaya başladı.

- N'apıyorsun?

dedik. Kendisinin balıkçı Kâzım ve evin sahibi olduğunu belirtti. Herşeyinin çalındığından, kapıların, pencerelerin sökülüp götürüldüğünden şikâyetçi. Bari kiremitleri kurtarayım, derdindeymiş.

- Ee n'olcak, sahıpsız göte sinek konar.

dedi. Kiremitleri kayığa istif etmeyi tamamladı, asıldı küreklere.

Kumsalda geçen yıl taşlardan yaptığımız ocak yerli yerinde. Çalı, çırpı, denizden karaya vurmuş tahta parçaları topladık. Ateş yaktık. Çingene Ahmet'in toplayıp getirdiği, çekirdeğinden tesbih yapıldığını söylediği, iğdeye benzeyen yemişleri kumda bulduğum boş konserve kutusunda kaynattım, çekirdeklerini çıkardım.

Tanıyorum ben bu çekirdeği. Anneannemin öyle bir tesbihi vardı. Attım çekirdekleri çantaya.

Güneş battı. Yıldızlar göz kırpmaya başladılar. Ay ışığı dansediyor fersiz dalgaların üstünde.

- Bu gece burda kalsak!

dedi Memo.

- Annem beni öldürür!

dedi Mesut.

- Zaten şarap bitti!

dedim.

Denize girmeyen, gün boyu atı otlatan, bir ağacın altında uyuklayan çingene Ahmet'e el ettik, bağladı atı arabaya. Ondan, balıkçı Kâzım'ın evin sahibi olmadığını, sahibin öldüğünü, Kâzım'ın evin para eder şeylerini ufak ufak pazarladığını öğrendik.

Arabaya uzandık. Gökyüzü pıtırak yıldız, dingildedi araba, tıngır mıngır yola koyuldu sıska at. Yemiş çekirdeklerini delip, misinaya dizip takacağım boynuma. Ben bir aşkı ipe dizdim, şu Patriçya köyünde...

107

Mutsuz çıktım Ayvalık'ta bankadan, İzmir'den havale gelmemiş. İskelede buluşuyoruz Memo ve Mesut'la. Memo otobüs biletini almış, bavulumsuyu, çantayı teslim etmiş, bu gece İstanbul'a dönecek. Atlayıp motora Cunda'ya geri geliyoruz. Balıkçı Mustafa'nın yerine oturuyoruz, rakı, balık düzenine geçiyoruz. Rıhtımda yürüyen gözlüklü biri sırıtarak masamıza yöneliyor, yaklaştıkça netleşiyor bellek; tanıyorum ben bu çekik gözleri, gözler değişmiyor ki, hele çekikse... Galatasaray'dan Japon Yücel! Yıllar geçmiş birbirimizi görmeyeli. Yanında eşi Nuray. Beşliyoruz masayı.

Yücel askerliği yeni bitirmiş. Karı koca, ikisi de kimya mühendisiymiş. Asker dönüşü bir süre iş aramış, bulamamış. Buralara yerleşsem balıkçılık yapabilir miyim acaba, düşüncesinde.

- Japon balığına ağırlık verirsen yırtarsın!

diyorum. Kahkahalarla kaldırıyoruz kadehleri. Dördümüzün aynı anda at gibi gülüşüne çok şaşırıyor Japon Yücel'in eşi.

Gün batıyor, ışıklar yanıyor rıhtımda. Memo'nun motoruna birbuçuk saat kalmış, muhabbet tamamen okul anıları, on yıl öncesinde geziniyoruz şen şakrak, papalinalar, börülceler, rakılar gelip gidiyor. O gece nerede kalacağım belli değil, hiç dert edinmiyorum, belki sabahlarım iskelede...

- Bu gece böyle mavra olacağını bilsem, yarın sabah otobüsüne

alırdım bileti, sıfıraltı motoruyla giderdim.

diyor Memo. Motorun gülünç klaksonu çalıyor.

- Gidiyoruz Memo bey!

demek bu. Telâşla ayaklanıyor, dikliyor rakısını, pilot gibi biniyor kaptanın yanına. Motorun ismi Neptün, Memo'nun kafa gayet gezegen!

Geceyarısına dek içiyoruz dördümüz.

- Gel bizde kal!

- Macera biçim yaşamak istiyorum geceyi, bir yerde kalırım, dert edinme Bacanak.

Kafam hoş, karşıda Ayvalık ışıl ışıl, denizin kıyısından ağır ağır yürüyorum, omuzumda dibi taş dolu çantam, motel aranmaktayım.

Plaj Motel yazısı görüyorum. Deniz kıyısında, bahçe içinde iki katlı bir ev, karanlık. Hiçbir pencereden ışık sızmıyor, kapının üstündeki lâmba yanmıyor. Tahta kapıda bronz tokmak var, tokluyorum. Yeniden ve daha uzun tokluyorum. Uykudan silkinmiş, atletli adam pencereyi açıyor. İki günlüğüne oda verebileceğini söylüyor. Eyvallah!

Biricik penceresi bahçedeki incir ağacına bakan, odunluk gibi bir yere buyur ediyor beni. Binanın arkasında, deniz görmeyen odunluğumun ışığı yanmıyor. İncir ağacından sarkıp odanın penceresinden içeri süzülerek tavandan sarkan kablonun ucunda ampul var. Kabloyu biraz sallıyor adam, fersiz ampul birkaç kez yanıp sönüyor, sonunda yanık kalmakta karar kılıyor.

Soyunmadan uzanıyorum karyolaya. Sağlı sollu saldırıya geçiyor sivrisinekler! Dışarda deli rüzgâr incir ağacının dallarını sarsıyor. Kablo sallanıyor, odunluğumun biricik ampulü bir yanıyor, bir sönüyor. Tam koluma konmuş sivrisineği öldüreceğim, ampul

sönüyor. Aydınlatma sistemi rüzgâr kumandalı, sivrisinekler mutlu. Karanlıkta ters bir yel esip ışık yandığında toz oluyorlar, söndüğünde filo halinde saldırıya geçiyorlar. Durum korkunç!

Sıçarım böyle motelin içine, omuzluyorum çantayı, sessiz sedasız terkediyorum müesseseyi. Gene deniz kıyısındayım. Yürüyorum bir süre. Rüzgâr dinmiş gibi. Rıhtımda bankta mı yatsam? Kıyıya bağlı kayıklardan birinin içine mi uzansam? Bankı tercih ediyorum. Çantamı koyuyorum başımın altına, karikatürlerdeki serseriler gibi uzanıyorum banka. O an bir sivrisinek kulağımın dibinde vızlamaya başlıyor. Hassiktir! Omuzlayıp çantayı ara sokaktan köyün ortalarına doğru yürüyorum. Bir kahvede oturan birkaç adam var.

- Buralarda pansiyon nerde bulabilirim?

- Şu sokaktan doğru git, sokağın sonundaki beyaz taş ev.

Pancurlu, beyaz, eski bir rum evi. Pansiyon olduğuna dair hiçbir yazı yok. Kapısında zil var. Çalıyorum. Israr ediyorum. Kapının üstündeki pencere açılıyor, yaşlı adamcağız gecenin karanlığında beni seçmeye uğraşıyor.

- Pansiyon mu burası?

- Evet.

- Yeriniz var mı?

- Bi dakika.

diyor, aşağı inip kapıyı açıyor. Girişin sağındaki odanın gıcırdayan kapısını açıyor. Dört yataklı, kristal duvar aynalı, komodinli, elbise dolaplı güzel bir oda. Eşyalar antika. Yataklardan birinin üstünde katlanmış temiz çarşaf var.

- Fiyat nedir?

- 60 lira.

- Hemen vereyim mi?

- Yok canım, yarın verirsin.

Sabah koridorda koşuşturan çocuk sesleriyle uyandım.

Pansiyonun arkasında güzel, çok çiçekli, sarmaşıklı avluda kahvaltı düzeni kurulmuş. Bir masada çevrelerinde çocukları koşuşturan aile, başka bir masada orta yaşlı bir çift. Dün gece bana kapıyı açan adam, kasa olduğu anlaşılan küçük masada oturuyor. Yanında ayakta duran zayıf bir kadın. İsminin Mustafa olduğu öğrenilen adama iki gecelik para ödüyorum. Yanındaki kadının eşi İsmet hanım olduğu ortaya çıkıyor. Kapısında isim yazmayan pansiyon onun adıyla anılırmış. Onlar da pansiyonun bir odasında yaşamaktalar. Karı koca rumca bir şeyler konuşuyorlar aralarında. Yunan'dan göçmüşler Cunda'ya.

Dün gece düşümde Haldun Taner'i gördüm. Geniş bir kasket var başında. Yolda birlikte yürüyoruz. Elinde çantası ve başka geniş bir kasket. Elindeki kasketi bana uzatıyor;

- Tak!

diyor. Hem sevindim, hem şaşırdım. Taktım. Nâzım'ın kimi fotoğrafları kasketlidir, işte öyle bir kasket ustanın bana verdiği...

Taş Kahve'ye geliyorum. Kimse yok, çay söyleyip açıyorum Cumhuriyet gazetesini, İran haberleriyle ilgiliyim. İskeledeki motor kalkmaya hazırlanıyor. Bir kayığın içinde balık ağını elden geçiriyor balıkçı, yanındaki boş sandalda iki yavru kedi oynaşıyorlar. Açıyorum defteri, huyumu öğrendi kahveci Ali bey, çay bittikçe getiriyor.

Akşam gene Balıkçı Mustafa'dayız Bacanak'la. O gün yazdıklarımı anlattım, yazdığım Selvi Boylu Süreyya şarkısını okudum. İşi uzatmadan, pek içmeden, yazmak üzere İsmet

Hanım'ın Pansiyonu'na döndüm. Avlu kalabalık değil. İçkimi söyledim, yazmaya koyuldum.

Bir yükselti üstündeki televizyonun sesi sonuna kadar açık, herkes televizyon izliyor. Pansiyon arkadaşlarım arasında, az önce bana bir kadeh rakı kıyağı yapan Öbür Mustafa bey var, ki onu karısı dolayısıyla tanıyorum, karısının ismini anımsamıyorum, sekiz yıl önce Ayfer Feray Tiyatrosu'nda General Koşnadiyef, Dur Konuşma Sus Söyleme'de Adem kostümümü diken, terzi Bişey hanım. Her yaz gelirlermiş buraya. Onların beni tanıması pansiyon sahibi İsmet hanım tarafından gayet iyi karşılandı. Çünkü görünümüm oldukça hippi. Saç baş birbirinde, sakal almış başını gidiyor, ayağımda sandalet, soluk tişort, hiç de güven veren bir tip değilim. Neyse ki terzi Bişey hanım beni tanıdı, birden bana rakılar, meze incirler... Terzi kadına birisi seslendi, dolayısıyla isminin Nazan olduğu hatırlandı.

Televizyonda Gazanfer Özcan'ın dizisi başladı. Köşede bir masada yalnız başına oturan kara sakallı genç bir adam var. Göz göze geldiğimizde selâm verdi. Tanımıyorum. Ben de selâmladım. Biraz sonra elinde içkisi masama geldi. TRT'de yönetmen olduğunu söyleyen Asaf isimli sakallı beyle tanışmış olduk. Bu gece o da benim kaldığım odada bir yatakta yatacakmış. Oda koğuşlaşma eğilimi gösteriyor. Sohbet ettik, TRT için yazdığım şeylerden, ortak arkadaşlarımızdan, özellikle Aydoğan'dan konuştuk. Tatlı bir tip. Koğuş arkadaşım çok alâkasız bir tip de olabilirdi diye düşündüm, mutlu oldum.

108

Basmane'nin ortasından akıyor tır kamyonları. Ben mavi sürgündeyim, İzmir'de mavi eksik. Dün Kordon'da, Pasaport'ta yalnızlığımı gezdirdim. Devekuşu Kabare'nin turnesi bitmiş, Gizem Kız gitmiş... Sanki bilmediğim dilde bir filmi izlemekteyim, herkes turist olamaz, demek ki turist olan benim. Bir karmakarışıklık, bir yanlışlık olarak dolaştım İzmir'in ortasında.

Alsancak'tayım, gayet hüzünlüyüm Sevinç Pastanesi'nde. Civciv'i düşündüm. Müberra ile oturmuştuk burda, Civciv İstanbul'da hosteslik sınavına girerken, ben onu İzmir'de sanıp ona kavuşmaya geldiğimde...

Hep hüzün oldu İzmir. Hep aşk kokuyor İzmir. Gizem Kız'dan özür dilemek derdindeyim, mâni oluyor halimi takrire salaklığım...

Tuncay'dan telif zarfımı aldım, Gizem Kız'dan ayrılmanın yarattığı boşluğu alkol asma köprüsüyle aşmaya uğraşmaktayım geceleri Mogambo'dan Numune Pavyon'a, ordan Santana'ya...

İki gün önce geldim Ayvalık'tan. Kâyâ Otel'de, Halit Akçatepe'nin iki yataklı odasında kalıyorum. Sabah duştayken gürültülü bir adam geldi odaya, Halit'le kahkahalı bir muhabbete giriştiler. Gürül gürül sesli biri. Çıktım duştan, karşımda Ayberk Çölok. Uzun zamandır tanışmak istediğim adam. Hep onun öykülerini anlatmışlardı bana. Sahnede izlediğimde imrendiğim oyuncu olmuştu hep. Bir gün tiyatroya küsüp İzmir'de bir fabrikada işçilik yapmaya başlamıştı. Daha önce hiç karşılaşmamıştık. Islak elimi

uzattım koca bıyıklı adama. Kocaman elini uzattı, bıyıkları gülüyordu.

- Merhaba ağbi. Nasılsın?

- İyiyim, sen nasılsın?

diyerek sıktı elimi. Elim acıdı. Çok güçlü olduğu için el sıkarken kimilerinin parmaklarını kırdığı öykülerini çok dinlemiştim.

- Tanışıyor muydunuz?

diye sordu Halit.

- Tabii! Mektebi Sultanîliler birbirlerini tanırlar. Hiç karşılaşmamıştık, kavuştuk işte!

dedi ağbim. Mavi ve fakat terden lâciverte dönmüş ıslak gömleğini çıkardı.

- Ben de bir duş yapsam iyi olucak.

diyerek elindeki ıslak gömleği koyacak yer aranmaya başladı. Sandalyenin arkasına mı assın, kapının koluna mı? Ve bu durumu oynamaya koyuldu;

- Hani böyle herifler vardır, gömleği nereye asacağını bilememek kendileri için saatler işgal edebilir...

diye kahkahalar atarak, en olmayacak yerlere asmayı denemeye başladı, oynadığı adamla dalga geçen epik yorumlar yaparak. Beş dakikadan fazla sürdü gömleğini asamayan adam şovu. Halit'le beni it gibi güldürdü, gömleği yere atıp duşa girdi. Duş çıkışı kurulandığı havluyu nereye koyacağını bilemeyen adam olarak sürdü şov. Sonunda;

- Votka mı içsek ne?

dedi.

- Daha öğlen olmadı Ayberk!

diye güldü Halit.

- O zaman işkembe çorbası içelim, kalkın!

dedi dev adam. Halit'le, gece Mogambo, Santana derken zil zurna işkembecide bitirmişiz olayı, hâla sarımsak kokuyor ağzımız. Onu kıramıyoruz.

İşkembeciye giderken, önümüze çıkan, geçişimize engel oluşturan, kaldırıma parketmiş bir otomobili ön plakasının altından kavrayıp, arabanın önünü yola indiriyor;

- Bu arabaları da böyle yarrak gibi parkederler!

diye söylenerek. Faltaşı gibi açılmış Halit'le gözlerimiz, donup kalmışız. Sürücülerinin gözleri bu olağanüstü duruma bakan, yoldan geçen iki araba çarpıştılar.

Birer çorba söylüyoruz. Ayberk'te bir iştah, ekmeği elleriyle parçalıyor, girişiyor çorbaya. Onu izliyor, yemek yemenin güzelliğini öğreniyorum birdenbire. Çorbası bitince ikinciyi söylüyor.

- Ben bir şey yemeye başlayınca, doyuncaya dek aynı şeyden bir tane daha söylüyorum.

diye açıklamada bulunuyor. Aslında çorba yeniden söylenecek denli güzel değil, üstelik çorbacıda limon yok. Özcan Özgür'ün, kekik yok diye terkettiği çorbacı burası. Ayberk limonsuzluktan şikâyetçi değil, basıyor çorbanın gözüne sirkeyi.

Otele gelmeden önce Ayberk Cumhuriyet gazetesinin üst katında Rana Cabbar ve iki türkolog rus ile votka içmiş. Ruslardan biri ona;

- Sen bu işi Marx'tan daha iyi biliyorsun!

demiş. O da;

- Marx fabrikada işçi olarak çalışmadı da ondan.

diye yanıtlamış. Türkologlar ona bir rozet hediye etmişler, mavi ve fakat terden lâcivert gömleğinin cebinin üstünde takılı. Çıkarıp

Halit’e armağan ediyor.

109

İstanbul'da eylülün başı. Gece sıfırüç suları ulaştı Mecidiyeköy'e İzmir'den gelen otobüs. Taksiye atladım, doğru gerilla meyhâne Dergâh'a. Sıkıyönetim artık yaşantımızın bir parçası oldu. Gece sıfırikide alkol satan her yer ve meyhâneler, barlar kapanıyor, fakat Dergâh gerilla olarak açık. İşletmecisi Candaş:

- Biz nöbetçi meyhâneyiz ağbi!

diye sırıtıyor. Harbiye'de, orduevinin karşısında, karanlık bir merdivenle inilen bodrumda, muhabbet sabaha ulaşıyor. Kapının ışığı sönük, kapı kapalı, sıfırikiden sonra gelen, madensel para ya da anahtarla kapıyı tıklıyor, görünmez bir adam kapıdaki el büyüklük sürgüyü açıyor, kapıyı tıklayanı tanıyorsa açıyor, yoksa kapalıyız, diyor.

Dergâh kalabalık. Bülent Kayabaş ve Özcan Özgür'ü bir ay önce zurnalar gibi bıraktığım masada buldum. Gene zurnalar.

- Nerdesin ulan?

diye sırtıma vuruyor Bülent. Özcan, sokakta herkesin kendisine hâla Refik Zafer, diye seslendiğini, benimse yazmamakta direndiğimi dile getirip sinirle masalara vuruyor.

- Herkes Refik Zafer diye selâm veriyor! Beyefendi yazmıyor!

diyor Bülent'e, benimle küs takılıyor.

- Güneş gözlüksüz sokağa çıkamıyorum efendim. Hayranlarım üstüme saldırıyor. Geçen gece işkembeciye gittim, aşçı çorbanın

üstüne pul biberle, büyük harflerle Refik Zafer yazmış... Büyük harflerle efendim... Hesap mesap bızzzt! Afiyet olsun, saygılar Refik Zafer bey! Gene bekleriz efendim! Dikkatinizi çekerim; gene bekleniyorum efendim!

- Başka şeyler yazarız efendim.

- Hayır efendim. Ortada halk tarafından beğenilmiş bir karakter var. Refik Zafer kamuya malomuş bir olaydır. Refik Zafer bir halk kahramanıdır efendim...

diye söyleniyor.

Gün doğarken çıktık Dergâh'tan, Özcan'ı evine götürdük. O;

- Saçların ne güzel kara kız, arasıra gel de beni ara kız...

diye türkü söylerken pijamasını giydirdik, yatırdık.

Yürüyerek Bülent'in Topağacı'nda, yeni tuttuğu çatı katına gittik. Ev güzel, Bülent mutlu. Eşi Nur Bursa'daymış, Almanya'dan gelirken bana iki paket pipo tütünü getirmiş. Tütünlere sarılıp misafir odasındaki yer yatağında sızdım.

İkindi vakti uyandık, kahvaltı ettik, Beyoğlu'na indik. Çiçekpasajı'na çöreklendik, biralarımızı söyledik. Tiyatro konusunu açtım:

- Yapıyor muyuz birlikte tiyatro?

- Yapamayacağız gibi geliyor bana... Çok zor...

diye iç geçirdi.

- Ben kararlıyım. Sen olsan da, olmasan da.

Sustu. Birayı dikledi, yenisini söyledi. Daha sonra da bu konuya değinilmedi.

Kalktık. Tek başıma yapacağım galiba bu işi. Korkuyorum, ama bu korku güzel. O Papirüs'e gitti, ben Kazancı Yokuşu'na yollandım. Geri gidiyor ayaklarım, hiç eve gidesim yok. Ağır ağır yürüyorum

İstiklâl Caddesi’ni, omuzumda dibi taş dolu, istihap haddinden fazla tıka basa doldurulduğu için fermuarı bozulmuş çantam.

Her bi şeyleri Gizem Kız’la yaşadığımız bu evde onu anımsamamak güç. Sonbaharın habercisi bir yağmur. Gönlümün içinde fırtınalar, kafamın içi tiyatro. Bir eylül serinliği sırtımdaki. Oturuyorum daktilonun başına, deftere yazılanlar temize çekiliyor:

İran’da bir yangın var
İtfaiye failün
Faili belli değil
Failatün failün
Faili belli değil
Herkes tutuklanıyor
Mefailün failün
Sebebi belli değil
Failatün faşizma
Failatün çok saçma.

110

Kazancı Yokuşu’ndaki ev boşaltılarak baba evi Teşvikiye’ye taşınmıştır dedemin hat masası, saz, gitar, akordeon, daktilo, mukavva kutulara tıkıştırılmış kitaplar, dosyalar. Son bulmuştur komisyoncu Muhittin’le ilişkiler ve ev kirası kavramı. Madem Gizem Kız yok, bana ev ne lâzım?

Kız kardeşim evlendiği için Ahmet onun odasına geçti, Ahmetinki benim oldu. Kütüphanemi yerleştirdim, dosyaların düzenlenmesi, elden geçmesi kaldı. Yıllardır bavullarla, mukavva kutularla ordan oraya taşıdığım kitaplarım, günlüklerim, dosyalarım, sanırım artık kımıldamamacasına bir araya geldiler.

Eylül’ün sonu, basbayağı serinledi hava fakat apartmanımızın sıkıyönetim komutanı Şefika’nımdan kalorifer yakılması emri henüz çıkmadı. Battaniyelere sarılıp oturuyor pencerede. Annem, babam Ünye’deler, kasım başı gelecekler. Ahmet’le kalıyoruz evde. Salonda yazı düzenim kurulu, kardeşim çay demliyor, çayım bitince yeniliyor, daha rahat çalışabileyim diye pek evde bulunmamaya özen gösteriyor, alt kattaki Şefika’nımın beyninde gece gündüz daktilo gümbürtüsü. Birinci perde bitti, ikinciye başladım;

Min atlı akınlarda mocuklar gibi mendik
Min atlı o gün mev gibi mir orduyu mendik
Mak tolgalı meylermeyi maykırdı;
İlerleyelim meyler, önde moş yer var!

diyor Meşhedî.

Babamın kütüphanesindeki 1940'ların 50'lerin ciltlenmiş Hayat, Mizah ve Karikatür dergilerini define bulmuş gibi yaydım yemek masasının üstüne, bir fotoroman gibi serildi önüme Şah Rıza'nın hayatı. Çarşamba'da babamların yatak odasındaki ceviz kapaklı büyük dolapta dururdu bu kocaman ciltler, eski türkçe kitapların yanında. Çarşamba kokuyorlar, ceviz dolap kokuyorlar. Buram buram çocukluğum... Teşekkürler babacığım!

Aydoğan telefon ediyor, hemen televizyon dizisi istiyor. Hiç sırası değil ve fakat paraya ihtiyaç var. Çaydan, beyaz şaraba yatay geçiş yapıyorum, dolduruyorum pipoyu, püfürdeterek dolanmaya başlıyorum. Duvar saati beş kez doing yapıyor... Ne yazılabilir televizyon için? Son günlerde pıtırak gibi çoğalan, üniversiteye giriş sınavı hazırlık kursları veren, özel dershânelerin boku çıktı. İş para tuzağına dönüştü. Bir özel dershâne yazılacak demek ki... Beyaz şarap bitti, kırmızıyla devam ediyorum. Beyazdan kırmızıya geçmek çok güzeldir, tersi rezalet olur. Duvar saati altı kez doing yapıyor... Dershâne özel olunca, ne öğretmenlerin manevî şahsiyeti teyzif olur, ne de Milli Eğitim osuruktan nem imbikleyebilir. Bizim Sınıf dizisi gibi olmaz dershânenin kaderi. Ne dershânesi? Bizim Sınıf'a nazire; Sizin Dershâne! Dizinin adını yazıyorum boş sayfaya... Duvar saati yedi kez doing yapıyor...

Duvar saati çok doingler yapıyor, üç günde bitiyor ilk bölüm. Babası tarafından dershaneye götürülüp getirilen salak öğrenci Dilâver, yıllardır üniversiteye giremeyen İhtiyar Ferit, dershaneye sadece öbür öğrencilere kırtasiye malzemesi satabilmek için gelen bond çantalı Adnan Pazarlama, dershane müdürü, çaycısı, değişik öğretmenler, öğrencilerden oluşuyor kahramanlar. Aydoğan ilk bölümü beğeniyor.

- Sen bunu onaylat. Gerisini sonra yazarım.

- Tamam baba... Dilâver'i, Tuncay oynasın mı?

- Oynasın. Cuk oturur.

- Adnan Pazarlama'yı sen oyna baba.

- Olabilir. Onaylansın, konuşuruz.

Ekim'i yarıladık, şakır şakır yağmur yağıyor, yağmurla yarışırcasına vuruyorum daktilonun tuşlarına;

Ab-ı hayat akmaz iken çeşmemizden
Her yıl vergi veren biziz
Toprak diye bize sattın dağı taşı
Sürüm sürüm sürünesin ey Rıza!

Sonuna yaklaştım oyunun.

Ankara'dan Aydoğan arıyor, dizi onaylanmış kadro yapmak üzere İstanbul'a geliyormuş. Akşam nerde buluşalım?

Kulis Bar'da Mücap Ofluoğlu, Turgut Boralı, Üzun jön Ünsal, Emin Gürültü, Dürnev'in kardeşi radyoda maç anlatırken golü kaçıran oyuncuya küfrettiği için TRT'den ışınlanan Pertev var. Turgut Baba, orta yaşın üstüne terfi ettiği günlerde bir gece, oyun sonrası tutuklanarak götürüldüğü askerliğinin anılarını anlatıyor;

- Jandarmalar bana amca, diyor!

Kahkahanın bini bir para. Aydoğan elinde iki U-Matic kasetle geldi.

Dilâver'in babası için Necdet Mahfi Ayral, İhtiyar Ferit için İlhan Daner, müdür için Zafer Önen gibi isimler geldi aklımıza. Adnan Pazarlama'yı benim oynamam konusunda ısrarlı. Peki.

- Yalnız kız öğrencilerin fıstık gibi olması gerek.

dedi.

- Niçin?
- Benim sette ruhum kararmasın diye!

111

Perşembe sıcak su günü, annem haldır haldır çamaşır yıkıyor. Çamaşır makinesi zonk zonk da zonk zonk. Kazancı Yokuşu'nda birikmiş kirli çamaşırlar yıkanmakla bitmiyor. Kasımın ortası, pastırma yazı.

İran karmakarışık. Humeyniciler Amerikan Elçiliği personelini esir aldılar, Amerika'yla kovboyculuk oynuyorlar. Ver şahı, al amerikalıları, diyorlar. Şiiler Kâbe'ye saldırdı. İran radyosu saldırıyı bir amerikan tezgâhı olarak yorumlayınca, işi gücü olmayan Pakistanlılar İslâmabad Amerikan Elçiliği personelini esir aldılar, Humeynicilik oynuyorlar. Şahları da Vururlar'ın son sahnesine kadar ulaştım. Sonunu yazmak için İran'daki gelişmeleri beklemekteyim.

Haldun Taner'e telefon ettim, oyunu ona okumak, fikrini almak istediğimi belirttim. Yarın için Divan Pub'da randevu verdi, heyecanlıyım.

Sizin Dershane çekimleri başladı. Ekip gayet neşeli, Necdet Mahfi Ayral, Tuncay Özinel, İlhan Daner, Zafer Önen, Meriç Başaran, Hikmet Karagöz, Ali Yalaz, Mete İnselel, Rıza Pekutsal, Leman Akçatepe, Mine Sun, Semra Özgür, Selda Tosun, Aynur Yetkin Morgen, Atilla Pekdemir ve Adnan Pazarlama olarak ben. Aralık başı yayına girecek. İlk üç bölümü yazdım, benim aklım oyunda.

Çamaşır makinesi zonklaması yıpratıcı, defteri çantaya atıp fırladım evden. Son sahneyi de yazıp buluşsam hocayla daha iyi

olur. Gelişmelere göre yeniden yazabilirim. İran halkının bağrına bastığı rehber Humeyni, şahlığı devirdikten sonra, islâmi bir düzen kurmanın derdinde. Bu şahlıktan da acayip bir tehlike. Bunun altının çizilmesi gerek. Şah tü kaka, eyvallah da, Humeyni de az tehlikeli değil.

Düşüncelerimi gezdirerek Gümüşsuyu'na ulaştım, Cumhuriyet gazetesi alıp girdim Park Kafeterya'ya. İkindi vakti. Bir tek adam var barda, suskun, dalgın, usul usul içkisini yudumluyor. Bara oturuyorum.

İran haberleri gene tam sayfa. Humeyni genelevleri yasaklamış! Açıyorum defteri. Tahran'da iki ayakkabı boyacısı kerhânenin kapatılmasını konuşuyorlar: HÜSO-Oyetullahımız maşımıza geçtiğinden meri heç mir derdimizi halletmemiş... İlk işi kerhâneyi kapatmak olmuş.

HASSO-Lan kerhâne eyi mir şey mi?

HÜSO-Kötü mir şey mi?

HASSO-Kötü helbet.

HÜSO-Kötü mötü, kerhâne olmamış, olmaz orkadaş. Men dövrim olduğundan meri karı yüzü görmemişem. Oyetullahın yaşı yetmiş işi mitmiş. O yapamiir, kimse yapmasın öyle mi?

Keyifle bir kadeh şarap daha söylüyorum. Birden farkediyorum, barda oturan adam Turgut Uyar! Çıldırabilirim. Şiirlerini ezberlediğim, bestelediğim şair yanımda oturuyor. Tanışmak arzusuyla yanıp tutuşuyorum. Titriyorum. Özdemir Asaf'ın bana;

- Siktiğ git!

deyişi geliyor gözümün önüne. Belki bir şiiri dolandırmaktadır beyninde Turgut Uyar.

- Merhaba, ben sizin hayranınızım, hıyarlığının âlemi yok.

Hayranlıkla inceliyorum onu. Ödeyip hesabını, çıkıp gidiyor şair, aklında kimbilir hangi şiir? Bakakalıyorum ardından.

Günlük güneşlik bir hava, pastırma yazının son demleri. Çantamda Şahları da Vururlar dosyası yürüyerek geldim Teşvikiye'den Elmadağ'a. Yüreğim küt küt çarpıyor, sanki sınava gireceğim.

Haldun Taner Divan Pub'ın önünde, otel kapısından kaldırıma dek uzanan masalardan birinde oturuyor. İliştim karşısına.

Kazancı Yokuşu kitabımın hiçbir kitapçıda bulunmamasından yakındım. Gülümsedi.

- İlk kitabı yazmamak lâzım!

dedi.

- Direk ikinciden mi başlamak gerek?

- Genellikle yazarların ilk kitabı harcanıyor. Yazarlar ünlü olunca ilk kitaplar yeniden basılıyor. Benimki de öyle olmuştu...

Üzülme... Oku bakalım oyununu.

- Uzun sürebilir... İsterseniz dosyayı size verebilirim. Bende bir kopye mevcut.

- Hayır hayır, oku. Vaktim var.

Sesim titreyerek başlıyorum okumaya. Bir peygamber sabrıyla sonuna dek dinliyor, kimi yerlerde gülüyor, gülümsüyor.

- Çok güzel.

diyor sonunda. Ağlayacak gibi oluyorum.

- Gerçekten mi?

- Evet. Hem çok güncel, hem evrensel, hem de sağlam bir güldürü. Uydurduğun dil çok güzel. Yalnızca birinci perde sonu, bana biraz sert geldi.

Birinci perde sonunda, Ömer Hayyam, Şah Rıza'nın huzurunda vuruyor sazın teline;

Şahımızın önünde boynumuz kıldan ince Şairem ki ölüme giderim geze geze Şiirler ölmüyor ki şairler öldürülse.

Şarkı sonunda Şah;

- Munu evvel ipe, âhır kurşuna dizsinler, ölüsünü değirmende çeksinler!

buyuruyor. Hayyam'ın idâmıyla bitiyor perde. Ustam başka bir final öneriyor;

- İdâmdan önce suçluya son arzusu sorulur. Şah, Hayyam'a son arzusunu sorsun. O da, İran'ın veliahtını görmek istediğini söylesin. Şah;

- Ne veliahtı? Daha ortada gelin yok!

desin, Hayyam şöyle yanıtlasın:

- Menim acelem yok, men meklerem!

İki gözümden birer damla yaş süzülüyor, hüngür hüngür ağlamak üzereyim. Çok güzel bir perde finali armağan ediyor bana tiyatro peygamberi Haldun Taner.

Bu oyunu bir tiyatroya vermek istemediğimi, kendi düşündüğüm gibi sahneye koymak arzumu dile getiriyorum.

- Kendi tiyatromu kurmak istiyorum.

- Paran var mı?

- Hayır hocam. Buyurduğunuz gibi olay iki kalas, bir heves. İşin fenası bende sadece heves var, kalas parası da yok!

Gülümseyerek koyuyor elini omuzuma;

- Kolay gelsin. Yolun açık olsun!

Koyverdim dizginlediğim gözyaşlarımı, Elmadağ'ı sel aldı.

Gondolla döndüm Teşvikiye’ye.

Ferhan Şensoy

Geriş 19 Kasım 2011

(44. sayfada, yatakhane dolabımın üstüne kazıdığım dörtlüğün şairinin Özdemir Asaf olmadığını, okuyucu aracılığıyla öğrendim. Lisedeyken bana bu şiiri kim okumuşsa, kimin şiiri, diye sormuşum, o da bana Özdemir Asaf, demiş. Öyle bellemişim. Yeni baskılarda o bölümde değişiklik yapmayacağım, oraya Özdemir Asaf’tan bir şiir koymayacağım, çünkü dolabıma bu dörtlüğü kazımışım, ancak şiirin İlhan Demiraslan’a ait olduğunun da bilinmesi gerekiyor.)

ORTAOYUNCULAR YAYINLARI

1. **ŞAHLARI DA VURURLAR**
   FERHAN ŞENSOY
2. **AFİTAP'IN KOCASI İSTANBUL**
   FERHAN ŞENSOY
3. **GÜNDESTE**
   FERHAN ŞENSOY
4. **KAZANCI YOKUŞU**
   FERHAN ŞENSOY
5. **AYNA MERDİVEN**
   FERHAN ŞENSOY
6. **DÜŞBÜKÜ**
   FERHAN ŞENSOY
7. **KAHRAMAN BAKKAL SÜPERMARKETE KARŞI**
   FERHAN ŞENSOY
8. **GÜLE GÜLE GODOT**
   FERHAN ŞENSOY
9. **DENEMEMELER**
   FERHAN ŞENSOY
10. **OTELLER KİTABI**
    FERHAN ŞENSOY
11. **FALINIZDA RÖNESANS VAR**
    FERHAN ŞENSOY
12. **KALEMİMİN SAPINI GÜLLE DONATTIM**
    FERHAN ŞENSOY
13. **RUM MEMET**
    FERHAN ŞENSOY
14. **HACI KOMÜNİST**
    FERHAN ŞENSOY
15. **ELVEDA SSK**
    FERHAN ŞENSOY
16. **KARAGÖZ İLE BOŞVERİNBENİ**
    FERHAN ŞENSOY
17. **SEÇME SAPAN ŞEYLER**

FERHAN ŞENSOY

18. **BAŞKALDIRAN KURŞUnKALEM**
    FERHAN ŞENSOY
19. **KEDİTTİN DİRENİŞ**
    FERHAN ŞENSOY
20. **GECEDESTE**
    FERHAN ŞENSOY
21. **DER FLAMİNGO**
    ELİF DURDU
22. **DÜNDESTE**
    FERHAN ŞENSOY
23. **ADALET HANIM VE BÖCEKLERİ**
    ELİF DURDU
24. **DERDESTE**
    FERHAN ŞENSOY

İNGİLİZCE BİLMEDEN HEPİNİZİ I LOVE YOU
FERHAN ŞENSOY
(Bilgi Yayınevi)

EŞEĞİN FİKRİ
FERHAN ŞENSOY
(Bilgi Yayınevi)

FerhAntoloji
FERHAN ŞENSOY
(Bilgi Yayınevi)

DÜŞ KIYAMET
ELİF DURDU
(Bilgi Yayınevi)

NAİF BİR FLAMİNGONUN GÜNLÜĞÜ
ELİF DURDU
(Bilgi Yayınevi)